

分类号: H2

论文编号: 1074205010705001

密级: 公开

西北民族大学

研 究 生 学 位 论 文

论文题目 (藏文) བོད་ཁྱིམ་ཚུ་མཁས་ལྷན་པ་རྒྱུ་ལ་འཕྲིན་ལུགས་ལྟོགས་པ་དང་དེ་དོན་ལྟོགས་པ་

论文题目 (汉文) 藏族现代小说的格局及其批评

论文题目 (外文) The Setup Of Contemporary Tibetan Fiction

And Criticizing For It

培 养 单 位 藏 语 言 文 化 学 院

学 号 B050200001

研 究 生 姓 名 斗 拉 加

学 科 、 专 业 中 国 少 数 民 族 语 言 文 学

研 究 方 向 藏 族 文 学 与 藏 传 佛 教

申 请 学 位 博 士

导师姓名、职称 多 识 教 授

论 文 工 作

起 止 年 月 2006 年 9 月 至 2009 年 3 月

论 文 提 交 日 期 2009 年 3 月

论 文 答 辩 日 期 2009 年 5 月

学 位 授 予 日 期 _____

校址: 甘肃省兰州市西北新村 1 号

ནང་དོན་གནད་བརྒྱུས།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ཨ་རབས་བདུན་ཅུ་བའི་སྤང་དུ “མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་” རུལ་དུ་བརྒྱགས་པ་དང་། མི་རིགས་མིང་རྩལ་དོན་ཐོག་དུ་འཁྱེད་པ་དང་བསྐྱུན་ནས། བོད་དུ་《བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་རྒྱུ་ཆལ་》དང་། 《སྤང་ཆར་》དང་། 《སླེ་ཟེར་》སོགས་བོད་ཡིག་གི་ཚོམ་རིག་དུས་དེབ་རིམ་གྱིས་བྱང་ཁིང་། ༡༨་གི་བཅོས་སྒྱུར་སྒོ་འབྱེད་ཀྱི་བྱེད་སྒྲིགས་དང་བསྐྱུན་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་མི་རིགས་རང་གི་དངོས་ཡོད་ལ་དོ་སྣང་ཆེས་ཆེར་མཛད་པའི་སྒོ་ནས་བོད་དུ་སྐྱེལ་རྒྱུ་བཅའ་སྤྱོད་དང་མི་འདྲ་བའི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་སྐབས་རྒྱུ་ཞིག་འབྱུང་། ད་རིག་བར་གྱི་ཨོ་ཏོ་སུམ་ཅུར་ཉི་བའི་དུས་ཚོད་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བས་རྒྱུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པའི་ལམ་ནས་ཀྱང་གོའི་རྒྱ་ནག་གི་ཚོམ་རིག་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་འཛམ་གླིང་ཚོམ་རིག་གི་རྩིས་སྒྲིགས་ཤིང་། བསམ་སྒྲུབ་ནང་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་རང་ས་རང་ཡུལ་ལ་མིག་འབྲས་འབྱར་ཆོག་སུ་གཏད་དེ་མི་རིགས་རང་གི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཨོ་རྒྱུས་ཤིག་བྲིས་པ་རེད། དངོས་སུ་ནས་ཨོ་ཏོ་སུམ་ཅུའི་ནང་དུ་ཨོ་ཏོ་སུམ་བརྒྱུད་རིང་གི་འཛམ་གླིང་བཅའ་སྤྱོད་གི་ཨོ་རྒྱུས་ལ་ཉ་ཐོག་ནས་མེ་ཏོག་ལ་ལྟ་བུར་བྱས་སོང་།

བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཚོམ་རིག་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཆ་ན་དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཡོད་ལ་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱང་ཡོད། གཏམ་རྒྱུད་གཙོ་བོ་བྱས་པ་ཅན་ཡོད་ལ་མི་སྣའི་གཤིས་ཀ་གཙོ་བོ་བྱས་པ་ཅན་ཡོད། ད་དུང་སེམས་ཁམས་འབྲི་བའང་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྤང་མ་གཏམ་དང་ཡང་ན་ཐོག་མའི་བྱི་བལྟས་གསར་བ་ཡིན་ཡང་ནང་བལྟས་སྒོན་མའི་ཆ་ལ་ཐོད་བཀལ་བྱེད་མེད་པ་ཞིག་ནས། བྱིས་ཀྱི་ནང་དོན་དང་ནམ་པ་གཉིས་ཐད་ནས་ཐོད་བཀལ་ཆེན་པོ་བྱས་པའི་བར་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་འདི་དངོས་སུ་ནས་དཔྱད་རིན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། དཔྱད་དགོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བ་འདི་བོད་ཀྱི་རྒྱུར་བཅོས་སྒོ་འབྱེད་ཀྱི་ཨོ་རྒྱུས་དང་དུས་རབས་གསར་བའི་ཨོ་རྒྱུས་དང་གོམས་སྐབས་གཅིག་པས། འདིའི་དཔྱད་པ་བརྒྱུད་ནས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཨོ་རྒྱུས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཨོ་རྒྱུས་དང་བཅས་པའི་མི་རིགས་ཨོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱོད་པ་གསལ་ཐུབ་པ་ཡིན། དེང་གི་དུས་འདིའི་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ན་གཟབ་ནན་གྱི་ཚོམ་རིག་ཉམས་དམས་སུ་འགོ་བའི་དུས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་དང་མི་འདྲ་བར། བོད་དུ་འདི་ལ་ད་དུང་འཇུག་མི་མང་ཁིང་མས་པ་སྐར་ལྟར་ཡོད་ལ་བཅི་བཀྱར་ཀྱང་སྐར་ལྟར་ཡོད་པས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གིས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་བྱེད་ཅུས་ཅི་འདྲ་འདོན་བཞིན་པ་ང་ཚོས་གོ་ཐུབ།

ཡིན་ན་ཡང་། བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་དང་བཅས་པའི་ཚོམ་རིག་གི་དཔྱད་པ་ཆེས་ཉམ་ཅུང་གི་ངང་ན་ལུས་ཡོད་དེ། ད་སྐུ་ཡན་གྱི་ཨོ་ཏོ་སུམ་ཅུའི་རིང་ལ་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བ་དང་བཅས་པའི་ཚོམ་རིག་གི་ཞིབ་འཇུག་གི་གནས་བབས་དེ་དོན་གྱིས་བཅའ་སྤྱོད་ཆོས་བྱེད་པའི་དཔྱད་བརྗོད་དམ་ཁྱོང་རོལ་ལས་མ་འདས། ཉིལ་གྱིས་དཔྱད་པའི་དཔེ་ཆ་ལ་གཅིག་གམ་གཉིས་ལས་མེད། སྤྱི་ཀ་

བཏང་སྟོམས་སུ་བཞག་སྟེ་མ་བཤད་ཀྱང་གངས་འཁོར་ཁུང་བ་འདི་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་ཞིབ་འཇུག་གི་གནས་བབས་ཉམ་ཚུང་བ་དེ་གསལ་བར་མཆོན་ཐུབ། དཔྱད་པ་ཁུང་བའི་དེང་གི་གནས་བབས་ཀྱི་སྟབས་གྱིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྡུང་གསར་བའི་འཕེལ་ཁ་དལ་ལ། དེ་ཉིད་རྒྱ་ཆེ་དོན་ལྡན་ཞིག་གི་ངང་ནས་འཕེལ་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པའི་ནམ་པ་བྱུང་བ་རེད། ཞིབ་འཇུག་གི་ལམ་ནས་སྒྲིན་ཡོན་མ་ཕྱེ་བས་ཚྱམ་རིག་བཅམས་ཆོས་དང་ཚྱམ་རིག་སྒྲུབ་ཚུལ་གྱི་བཟང་བོའི་དགོ་མཆོན་དང་ངན་པའི་ཉེས་དམིགས་ཀྱི་སྒྲུང་དོར་གྱི་གནད་མི་མཐོང་བས་ཚྱམ་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྒྲུལ་ཤུགས་དང་ཐོན་ཁུངས་ཞན་འགྲོ་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན། འདི་ལྟའི་གནས་བབས་ཤིག་གིས་བདག་གིས་ལོ་ངོ་སྟམ་ཅུར་ཉེ་བའི་རིང་གི་བོད་ཀྱི་ཚྱམ་རིག་གསར་བའི་བྱུང་བ་དང་གནས་པ་དང་འཕེལ་བ་ལ་ཡོངས་ཁྲབ་ཀྱི་སྒྲིན་མ་ཞིབ་འཇུག་གི་ཆོད་ལྟ་ཐེངས་གཅིག་བྱས་པ་ཡིན།

དཔྱད་ཚྱམ་གྱིས་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྡུང་གསར་བའི་གནས་བབས་ལ་ནལ་མར་བལྟས་ནས། འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་སྟོང་ལ་ཉར་ཏེ་ལེགས་ཉེས་སྒྲིན་ཡོན་ཕྱེ་བའི་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་ཐབས་ཚུལ་ལྟར་སྒྲུངས་པ་ཡིན། ཆོས་དངོས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དེ་ཐོག་མའི་ཆིང་རགས་ཅན་ནས་རིམ་གྱི་སྤྱད་དག་ཏུ་འགྱུར་བའི་གོ་རིམ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆོས་ཉིད་རིམ་བཞིན་དུ། དཔྱད་ཚྱམ་གྱིས་བཅམས་སྡུང་གསར་བའི་བྱུང་འཕེལ་གྱི་དོར་གནས་པའི་རིམ་པ་སོ་སོ་དང་ཆོགས་སོ་སོའི་ཐོད་བཀལ་དང་ཐོད་བཀལ་གྱི་གཞུག་ནས་ལྷགས་པའི་ཞན་ཆ་ལ་དམིགས་བཅུགས་ནས་དེ་ཉིད་ཅི་ལུས་གྱིས་ཁོ་ལ་ཏུ་བྱུངས་པ་ལ་འབད་ཡོད། བཅམས་སྡུང་ངམ་ཚྱམ་རིག་གང་ཡིན་ཡང་དེ་ཉིད་ཐོག་མར་སྒྲུ་ཆལ་ཞིག་ཡིན་པའི་ལྟ་བའི་དོར་ནས། དཔྱད་ཚྱམ་གྱིས་ཀྱང་ཚྱམ་རིག་གསར་བའི་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་ཆ་ལ་གང་ལུས་ཅི་ལྟོགས་གྱིས་སྟོབས་ཤུགས་ལུལ་ཡོད། རྒྱུ་ཚྱམ་རིག་སྒྲུ་བ་ནན་མུན་（南帆）གྱིས་“མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཀའོ་ཞིན་ཅན་（高行健）གྱི་སྐད་ཆ་འདིར་ཡིད་འཐད་ཆེན་པོ་འབྱུང་གིན་དེ། གལ་ཏེ་བཅམས་སྡུང་ཞིག་ལ་ཚྱམ་རིག་དཔྱད་བརྗོད་བཅུ་ཡོད་ན། དཔྱད་བརྗོད་བཅུ་པོས་ཀྱང་བཅུ་ཆའི་དགའི་སྒྲིན་མ་བཅམས་ཆོས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་རང་བཞིན་བསྟན་ཏེ། ཤུལ་ཏུ་ལྷག་པའི་ཆ་གཅིག་གམ་གཉིས་གྱིས་རགས་པ་བམ་སྒྱུའི་སྒྲིན་མ་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་སྒྲིན་ཡོན་བཤད་ཡོད། དེ་ལྟར་བྱེད་པ་བས་དཔྱད་བརྗོད་བརྒྱད་དགུ་ཞིག་གིས་བསམ་སྒྲུབ་རང་བཞིན་བསྟན་ནས། གཅིག་གཉིས་ཤིག་གིས་སྒྲུ་ཆལ་སྒྲུང་བས་དགའ་” ཟེར་བ་ལྟར་ང་ཆོར་མཆོན་ནའང་བསམ་སྒྲུབ་ནང་དོན་སྒྲུང་བ་རུང་ཡོད་ཀྱང་། སྒྲུ་ཆལ་གྱི་ལྷགས་སྒྲུང་བ་ཤིན་ཏུ་ཁུང་། དེ་བས་འདི་ཉིད་རང་གིས་བསམ་ན་དཔྱད་ཚྱམ་གྱི་ཐུན་མེན་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་ཡིན་སྟེ།

དཔྱད་ཚྱམ་གྱི་ལུ་ཁྱུ་དང་བོ་དང་གཉིས་པ་གཉིས་གྱིས་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྡུང་གསར་བའི་བྱུང་བ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས་བསྟན་ལ། དེ་ཡང་ཐོག་མའི་བྱུང་བ་དེས་མ་འོངས་པའི་བཅམས་སྡུང་གི་འཕེལ་ལྷགས་གཏན་ལ་འཁེལ་ནས་ཡོད་པ་ཡིན་པས། བྱིས་ཀྱི་བཅམས་སྡུང་གི་གནས་སྟངས་བཤད་སྐབས་

ཀྱི་ཞན་ཆ་ལ་དམིགས་ཤིང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སློན་ནས་བརྗོད་བྱ་འདི་བསྟན་པ་ཡིན། ལེའུ་གསུམ་
པས་ལ་ངོ་ཟུམ་རྒྱུ་འདི་རིང་གི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ལྟོགས་རྒྱལ་ཏུ་བསྟུས་
ནས་བསྟན་ལ། བརྗོད་བྱ་དང་བསམ་སྒྲིལ་སོ་སོ་བའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རིམ་པ་གཙོ་བོར་བྱས་ཡོད། འདིའི་
ལྷགས་ནས་བཅམས་སྐྱུང་གི་ལྟ་བུའི་འཕེལ་རྒྱས་ཤིག་ཀྱང་མཆོན་བྱས་སྟུག། ལེའུ་བཞི་བ་དང་ལྔ་བ་
དང་རྒྱལ་པ་གསུམ་གྱིས་ལྟོགས་གསུམ་གྱི་སློན་ནས་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་རྒྱ་ཆ་ལྟེ་རྒྱ་
པར་དབྱེད་ཡོད། དང་བོས་ནི་བཅམས་སྐྱུང་གི་སྒྲིབ་བཏང་གི་མཆོན་ཐབས་གཙོ་བོར་བབྱང་ཞིང་།
གཉིས་པས་བཅམས་སྐྱུང་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གཙོ་བོར་བབྱང་ལ། གསུམ་པས་ཚུལ་རིག་གི་
ཐབས་རྒྱན་གཙོ་བོར་བབྱང་ཡོད། ཚུལ་གྱི་དངོས་གཞི་རྩ་སོ་སོར་གནས་པའི་དགོས་ཤེས་ཐེར་ལ་འདོན་
པའི་སློན་ནས་དགག་སྐྱབ་ཀྱི་ཐབས་ཚུལ་ལྟར་བྲངས་ནས་ཡོད།

འགངས་ཆེད་མིང་ཆོག་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བ། བོད་ཀྱི་སྐལ་རྒྱན་བཅམས་སྐྱུང་། ཚུལ་རིག་
གི་ཐོན་ཁུངས། བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་རྒྱ་ཆ་ལྟེ་གནས་སྟངས། ཚུལ་ལུས། ལྷག་བརྗོད་
བཀོད་འབྲི། ཚུལ་རིག་གི་བཀྱི་བ།

藏族现代文学的格局及其批评

摘要： 随着“四人帮”的粉碎及党的民族政策的落实，20 世纪八十年代初，在藏区出现了《西藏文艺》、《章恰尔》和《大赛尔》等藏语纯文学刊物。改革开放的深入使藏族作家有了新的价值取向，从传统的出世价值观转向现实世界，贴近现实，关注生活，掀起了新的文学浪潮，小说在其中扮演着重要角色。从此藏族现代小说从艺术形式上向世界文学看齐，试图跟世界文学接轨，三百年的世界小说轨迹在三十年内登台亮相，既有现实主义创作方法，又有现代主义的创作方法；既有故事小说，又有性格小说，还有心理小说。从最初的准小说到现在的精致小说，不管从思想内容到艺术形式，这三十年所形成的小说格局值得研究。藏族现代小说的发展跟藏区改革开放的发展是同步前进，通过它的研究可以了解三十年内社会生活的发展变化和藏族人民的心理历程。不同于当今世界严肃文学的处境，藏族现代小说蒸蒸日上，从事小说创作的作家越来越多，并对创作采取严肃认真态度，文学读者依然层出不穷，居高不下，可以看出现代小说在社会上扮演着重要的角色。

然而，小说研究工作跟不上创作步伐，研究处于点评及个案分析状态，宏观研究工作还未开始。不说质量只从这几乎空白的数量上可以看出现代小说的研究状况，毫无疑问，这种滞后现象同藏族现代小说的发展缓慢的原因是有一定关系。论文从这样的认识出发，对三十年的藏族现代小说做一次初步的理论梳理工作，从几个不同层面对整个现代小说做了分析和归纳，指出不同发展阶段或不同文学形态的得失功过。

论文内容由三大部分组成，第一部分讲藏族现代小说的生发过程及其意义，由论文的第一、二章来阐述；第二部分讲藏族现代小说的思想精神，由论文的第三章来讲述；第三部分主要讲藏族现代小说的艺术形式，由论文的第四、五、六章构成，从小说的基本艺术手法、小说的文体和小说的艺术形态三方面来论述。本人觉得这第三部分是论文的一大亮点，因为以往的小说研究涉及艺术形式者甚少，真如高行健所说，“如果一部小说有十篇文学评论，这十篇都以十分之九的篇幅来谈作品的思想性，余下之一、二，笼统地提一提艺术技巧之得失，还不如用八九篇来谈思想性，一两篇来谈艺术。”

因为，以往此研究领域的研究成果极度贫乏，对本论文的撰写带来一定的难度，反之，本论文的完成也可以说具有原创意义。每一个原创都难以避免有一定的瑕疵，加上工作繁重，时间紧迫，论文一定存在不尽人意的地方，希望批评指正。

关键词： 藏族现代小说 藏族传统小说 文学资源 小说艺术形态 文体 叙述
描写 文学活动

The Setup Of Contemporary Tibetan Fiction And Criticizing For It

Abstract: Since 19 century, the pure magazine of Tibetan literature has appeared in Tibet such as bod kyi rtsom rig sgyu rtsal , sbrang char, and zla zer etc. As the reform in China, Tibetan writer had the new values ideas which came from tradition to realities, and focusing on Tibetan life, then the new Tibetan literature's waves emerged. Among them the novels played very important roles. Since then, Tibetan literature are arriving at the steps which are the Western literatures arriving, and continuously trying connecting to the world literatures. The trace of three hundred years histories of the world literature emerged in the only thirty years histories of the Tibetan literature. There were not only the methods of literary and artistic creation of realisms, but also the way of literary and artistic creation of modernism, not only the story of novels, but also characteristic of novels and psychologies of novels.

It is very important analyses the pattern of Tibetan fiction which evolved a special structure in thirty years, not only analyzing the content, but also the artistic form. In Tibet, it is same time that the development of Tibetan literature and the development of reform, and we can see the changing of Tibetan societies and Tibetan people's ideas through it. There were a lot of Tibetan fiction have appeared, and many Tibetan novelists, readers have emerged, it showing that Tibetan fiction are becoming very important roles in Tibet. But The studying and researching Tibetan fiction couldn't catch up the development of Tibetan fiction, it is because of the only critiquing on single fiction and analyzing on individual novels, and macro analyzing is not yet beginning in this time.

Although there are a large number of Tibetan fiction emerging recently, but there are not many good qualities of fiction. Needless to say, it is because the slowdown of development of Tibetan literature, so this paper trying firstly sort out the Tibetan literature which has thirty years histories, and mainly analyzing the whole of Tibetan contemporary literature, then concluding, indicating the different steps of it's development , different literature form.

The paper is divided into three parts, and it was made up seven chapters. In the first part, discuss the process and meaning of Tibetan literature development, it is consist of the first and second chapter. The second part is the sprits of ideas of Tibetan literatures , it was analyzed in the third chapter. The third part is the Tibetan literature's article form, mainly discuss on Tibetan fiction form, article pattern, and artistic expression, it is in the forth, fifth, and sixth chapter, this part is more lighting theme than other part , because of the previous studying has lack of discussing on the article form.

Key words: Tibetan contemporary fiction, Tibetan traditional fiction, literature resources, artistic pattern of contemporary fiction, novelistic style, narrative, depiction, the activities of literatures.

དཀར་ཆག

དང་པོ། ཚུམ་རིག་གསར་བཟོད་ཏུ་དར་བའི་རྒྱ་ཚུགས།	1
དང་པོ། མི།.....	1
གཉིས་པ། དེ་བ།.....	3
གསུམ་པ། ཏུ་ས།.....	5
བཞི་པ། བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གསར་བའི་ཚུམ་རིག་གི་ཐོན་ཁུངས།.....	11
གཉིས་པ། སྐལ་རྒྱན་བཅམས་སྐྱད་གི་ཚོད་བཟལ།	15
དང་པོ། སྐལ་རྒྱན་བཅམས་སྐྱད་རོས་བཟུང་བ།.....	15
གཉིས་པ། སྐལ་རྒྱན་བཅམས་སྐྱད་གི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་གྱི་བྱང་ཆོས་དང་དེའི་ཐོད་བཟལ།.....	19
གསུམ་པ། བཅམས་སྐྱད་གསར་བའི་རྒྱ་ཚུམ་གྱི་ཐོད་བཟལ།	24
གསུམ་པ། བཅམས་སྐྱད་གསར་བའི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན།	29
དང་པོ། ཆབ་སྲིད་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཕོ་འཁྱར།.....	29
གཉིས་པ། བཅེ་དུང་གཉེན་སྒྲིག་གི་བཅམས་སྐྱད་།.....	37
གསུམ་པ། ཆོས་ལུགས་བཅམས་སྐྱད་།	46
བཞི་པ། མི་ཆོས་ཀྱི་སྒྲིལ་གྱི་བཅམས་སྐྱད་།	57
ལྔ་པ། རིག་གནས་ཚད་ཞིབ་ཀྱི་བཅམས་སྐྱད་།.....	63
དྲུག་པ། མི་གཉིས་འཆོལ་དཔྱད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱད་།.....	74
བཞི་པ། བཅམས་སྐྱད་གསར་བའི་རྒྱ་ཚུམ་གྱི་ནམ་ལ་གཞི་ཚོ།	79
དང་པོ། བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི།	81
གཉིས་པ། བཀོད་འབྲི།	95
ལྔ་པ། ཚུམ་ལུས།	105
དང་པོ། སྐྱད་ལུང་།.....	105
གཉིས་པ། སྐྱད་འབྲིང་།	118
གསུམ་པ། སྐྱད་རིང་།.....	131
དྲུག་པ། བཅམས་སྐྱད་གསར་བའི་གནས་སྐྱབས།	151
དང་པོ། དགག་སྐྱབ་དཔོན་ཡོད་རིང་ལུགས།.....	151
གཉིས་པ། གསར་བའི་རིང་ལུགས།.....	163
གསུམ་པ། དེང་རབས་རིང་ལུགས།.....	175
བདུན་པ། བཅམས་སྐྱད་གསར་ཚུམ་གྱི་བཟོ་བའི་སྐྱོ་ནས་མཆོག་བསྐྱབ།	194

བྱུང་བཞུགས་པའི་དཔེ་མཛུགས་ཀྱི་ཐོ་བཟུང་.....	202
གཞི་རྒྱ་ལ་མཚན་བཏགས་དཔྱད་ཚུལ་གྱི་དབང་སྤྱོད་གསལ་བཤད།.....	203
གསུམ་པ་གསལ་བཤད་ཀྱི་གསལ་བཤད།.....	204

སྒྲིལ་རིག་གསར་བ་ཐོད་ཀྱི་དར་བའི་སྒྲིམ་ཆོག་ལ།

ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་དག་གི་སྒྲིལ་རིག་གསར་བ་ཐོད་གངས་ཅན་གྱི་ཡུལ་དུ་ནང་བསྟན་རིག་པའི་གཙོ་སྒྲིལ་གནས་ཀྱི་ནམ་པ་གསར་བ་ཞིག་ཆགས་པའི་མགོ་བཙུགས་ལ། བྱིས་ཀྱི་བསྟན་པ་བྱི་དར་ནས་བཟུང་རིག་གནས་ཀྱི་འཕུས་སྒྲིལ་ཆེ་ཆང་དུ་བྱིན་པའི་སྒྲིལ་རིག་གནས་ཆེ་ཆང་བཅུས་མཆོན་པའི་སྒྲིལ་བྱའི་ནམ་གངས་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ཐོད་དུ་བྱུང་། དེ་ནས་བཟུང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དུས་མགོའི་བར་དུ་ཐོད་ཀྱི་མཁས་དབང་རིམ་བྱོན་གྱིས་རིག་པའི་གནས་དེ་དག་ལ་ཐོས་བསམ་གྱིས་སྒྲིལ་འདྲིལ་བཅད་ཅིང་། འཆད་ཚིག་ཚོས་གསུམ་གྱིས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་མཛད། ཐོད་རང་ལ་འཕུས་སྒྲིལ་ཡོངས་སུ་ཆང་བའི་རིག་གནས་ཤིག་བྱུང་པ་དང་དུས་མཆུངས་སུ་མི་རིགས་གཞན་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ངོས་ནས་སྒྲིལ་རྟེན་ནང་འདྲེན་བཞེ་རེས་བྱ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་འགྲུལ་བསྐྱོད་ཀྱང་མཆོག་ཆད་པར་བྱུར་ནས། སྤོ་བ་རྒྱ་མཁུ་ལྷ་དུག་ཅིག་གི་རིང་ལ་སྒྲིམ་ཆོག་དང་རིག་གནས་ཉིས་ཆར་ནས་ཁ་རུབ་ཀྱི་ནམ་པའི་ངོས་ནས་བཞུད་པ་རེད། སྒྲིམ་ཆོག་དང་རིག་གནས་ཉིས་ཆར་ནས་ཁ་རུབ་ཀྱི་ནམ་པ་ལ་འགྲུར་ཞོག་བྱུང་བ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་རེད།

དང་པོ། མི།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་དཀྱིལ་ནས་ཐོད་ཀྱི་ལུས་རིམ་གྱིས་བཅིངས་ཤོལ་བྱས་པ་དང་བསྟན། ཐོད་སྒྲིམ་ཆོག་གྱི་ནམ་པ་ལ་འགྲུར་ཞོག་ཆེན་པོ་བཙོས་ལ། སྒྲིལ་གསལ་ནང་དོན་གྱི་འགྲུར་ཞོག་ནི་དེའི་ཁྲོད་ཀྱི་འགྲུར་ཞོག་ཆེས་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། སྐབས་དེའི་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་གསོ་སྦྱང་བྱེད་པའི་སྒྲིམ་ཆོག་གྱི་དཔོན་དབང་གིས་ཐོད་མིས་རྒྱ་ཡིག་སྒྲུངས་མགོ་བཙུགས་ལ། ཐོད་ཀྱི་ལུས་སྤོ་སྤོ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་ཆོག་ནས་རྒྱ་ཡིག་ཁྱབ་བཅུད་དུ་འགྲོ་བའི་གཞི་ཡང་བཏང་། གསར་བཞེད་དུས་རབས་ནང་འཆར་ཡོངས་བྱུང་བའི་ཐོད་ཀྱི་མི་རབས་གསར་བ་དེ་དག་ནི། སྒྲིལ་གསལ་ནང་དོན་དང་སྒྲིལ་གཞི་གསར་བ་ཞིག་གི་འོག་འཆར་ཡོངས་བྱུང་བས་ན། ཁོ་ཆོའི་ཤེས་བྱའི་སྒྲིལ་གཞི་སྒྲིལ་མའི་ཐོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་དག་དང་ཆུང་མི་འདྲ་བར། རྒྱ་ཡིག་ཤེས་པ་དང་བསྟན་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་ངོས་ནས་རིག་གནས་གཞན་ཞིག་ལ་འདྲིས་ཆ་ཡོད་ཐུབ་པར་བྱུང་། སྒྲིལ་ན་སྐད་དང་ཡི་གེ་ནི་རིག་གནས་ཤིག་གི་ཁུར་འཁུར་བ་ཐོ་ཡིན་པས་སྐད་དང་ཡི་གེ་མི་འདྲ་བ་ཤེས་པ་ལས་དེའི་ནང་དོན་དུ་བྱུར་བའི་རིག་གནས་གསར་བ་ཞིག་ལ་རྒྱས་ལོན་ཡོད་པར་འགྲུར་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན། འདི་ལྟའི་མི་རབས་འདི་ནི་ཐོད་རང་གི་རིག་གནས་ལས་ལོགས་སུ་བྱུར་བའི་རིག་གནས་གསར་བ་ཞིག་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་བྱ་མཁན་ཐོག་མ་བར་བྱུར་ལ། ཐོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གསར་བའི་གདོང་ལེན་པ་རུ་འང་བྱུར་ཡོད།

དེ་ཡང་མན་རྟའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཁུག་མ་སྒྲིལ་བའི་མཆོག་སུ་ལྟེ། 1904 ལོར་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ལྷ་སར་ཐོན་པའི་མེས་ནས། གང་དབྱིན་ཐང་(张荫堂) ཐོད་དུ་བསྐྱོད་ནས་“ཐོད་དོན་ཞིབ་བཤེར”ཀྱི་བྱ་བའི་ཁྲོད་ཐོད་སྒྲིལ་བན་སྒྲིལ་མ་ཡིག་ཐའེ་གཙོ་བྱས་པའི་མན། ཟུ།

གསར་བ་ཞིག་ལ་འཇུག་ཐུབ་སྒྲིལ་བ་འདི། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་ཁྲག་རྒྱུ་གསར་བ་འདྲིན་པའི་
རྒྱུ་རྒྱུར་སྒྲིལ་བ་དངོས་ཡིད་རེད།

བོད་ལ་ཚུམ་རིག་གསར་བ་གསར་དུ་དར་མགོ་ཚུགས་པའི་ཚུམ་རིག་ལ་བལྟས་ན། བོད་ཀྱི་སྒྲིལ་
རྒྱུ་ཚུམ་རིག་ལ་བོད་བཀལ་མཛད་ཐུབ་པའི་ཚུམ་པ་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་རྒྱ་ཡིག་གཤམ་པའི་རིག་
གནས་ཀྱི་རྒྱབ་ཚྭ་ལ་ཐོག་ཐུག་ཐོབ་ཐུབ་པའི་ཚུམ་པ་པོ་དེ་དག་ནི་བོད་རང་གི་སྐད་དང་ཡིག་གཤམ་
མང་གཞི་བཟུང་པོར་ཡོད་པའི་ཐོག་རྒྱ་ཡིག་གི་ཉྱ་ལྟོག་གི་རྩ་པ་གཞན་གྱི་དྲིང་ལ་འཛོག་མི་དགོས་
པ་འབའ་ཞིག་རེད། ཁོ་ཚོ་ནི་པལ་ཆེར་ཀྱང་གོ་གསར་བ་དབུ་བརྟེས་པའི་རྒྱུ་ལྟོག་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་
བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་པའི་ནང་སྐྱེས་པའི་མི་རབས་ཤིག་ཡིན་ལ། སྒྲིལ་བྱ་རྒྱུ་འབྲིང་ཆེ་གསུམ་དུ་རྒྱ་ཡིག་
པལ་བའི་སྒྲིལ་བྲིད་དུ་བརྒྱུད་བའི་སྒྲིལ་གསའི་ཚུང་བ་ཞིག་ཀྱང་ལ་ཡོད། ཚུམ་རིག་གསར་བ་དར་
བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་དེའི་ཚུམ་པ་པོའི་པ་ཡུལ་གྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། བོད་ཚྭ་ལ་གཏོགས་པའི་
པལ་ཆེར་བ་ནི་མཚོ་སྒྲིན་གྱི་རེད། ཟེ་ཁྲོན་ཕྱགས་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཚུམ་པ་མ་གཏོགས་བོད་
ཡིག་གི་ལམ་ནས་འབྲི་བའི་ཚུམ་པ་པོ་མ་བྱུང་ལ། ཀན་སྟོ་ཡང་པལ་ཆེར་དེ་འདྲ་རེད། འདིས་ཅི་ཞིག་
མཚོན་ཐུབ་ཅི་ན། སྐབས་དེའི་སྒྲིལ་གསའི་རྣམ་པ་ཞིག་མཚོན་ཐུབ་ཉྱེ། ཀན་སྟོ་དང་ཟེ་ཁྲོན་ནས་
རིམ་གྱིས་བོད་ཡིག་གི་རྒྱུ་ཆ་དང་པ་དང་། མཚོ་སྒྲིན་ཕྱགས་ནས་བོད་ཡིག་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་ཞོར་ནས་
རྒྱ་ཡིག་ལ་སྦྱངས་པས། ཁོ་ཚོའི་ཐོག་མའི་ཡིག་བོད་ཡིག་དུ་སྒྱུ་བ་ཅིང་རྒྱ་ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཉྱ་ལྟོག་བྱ་
ཐུབ་པའི་རྣམ་པ་འདིས་ཁོ་ཚོའི་བོད་ཡིག་གི་གསར་ཚུམ་ལ་གྲོགས་ངེས་ཅན་བཞིན་པ་གདོན་མི་ཟ།

ཡིན་ན་ཡང་། ཁོ་ཚོའི་སྐྱེས་ལོའི་ཆ་ནས་བར་ན་ལ་བཅུ་ལྷག་གི་ཆེ་རྒྱུད་གི་བར་བྱ་དུ་ཡོད་ཀྱང་།
ཅིའི་ཕྱིར་ཐུག་མོང་ནས་ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོར་ཁོ་ཚོས་གསུམ་གཅིག་གིས་བོད་ཚུམ་གསར་
བའི་བ་རྒྱབས་ཆེས་ཆེར་གཤོས་པ་ཡིན་ནམ། ཀྱང་གོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གི་གནས་
བབས་ལ་བལྟས་ན། ཀྱང་གོ་གསར་བ་དབུ་བརྟེས་པ་ནས་ལ་བཅུ་བདུན་གྱི་ཚུམ་རིག་ཅེས་ཚུམ་རིག་
གི་རྒྱུ་མ་ཆད་པར་མ་ཟད། ད་དུང་ཀྱང་གོའི་དེང་རབས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་ལ་རྒྱས་ཀྱི་ནང་དོན་མཚོན་
ཐུབ་པའི་ཚུམ་རིག་བཅུ་མས་ཆོས་མང་བོ་ཞིག་བྱུང་ལ། ཐ་ན་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ནང་དུ་འང་
ཚུམ་རིག་གི་རྣམ་པའི་རྒྱུ་མ་ཆད། འདི་ལྟའི་ལོ་ངོ་ཉེར་བདུན་དང་མི་བཞི་ཆོགས་ཁག་རྩ་དུ་
བརྒྱལ་བ་ནས་ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་བར་གྱི་ལོ་ངོ་བཞི་བཅས་ཉ་ལམ་ལོ་ངོ་སྟེ་གཅིག་རིང་ལ་བོད་
ཀྱི་ཚུམ་རིག་གསར་བའི་ལྷ་གྲུ་མ་འབྲས་པར། ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོར་ཚུམ་རིག་གི་མཐོ་
རྒྱབས་ཤིག་སྒྲིལ་འབྲུར་བ་འདི་གང་ལགས་ཞེས་ན། འདིའི་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ནི་དུས་དེའི་ལ་རག་ལས་
ཡོད།

གཉིས་པ། དེ་བ།

ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་ཡན་ན། བོད་ལ་སྤྱིར་བཏང་གི་ཚུམ་རིག་འགོད་ས་ཆགས་པར་ཁོ་ན་

ལས་ཚྭ་རིག་དུས་དེའི་གཅིག་ཀྱང་མེད། བོད་སྡེ་ཆ་ཉིན་རེའི་ཚགས་པར་ལ་《སྒྲིག་གསར་》ཞེས་
པའི་པར་ངོས་ཤིག་དང་། མཚོ་སྡོན་བོད་ཡིག་གསར་འཁྱར་ལ་《གངས་ཅན་པད་མ་》ཞེས་པའི་པར་
ངོས་ཤིག་དང་། ཀན་སྟོན་གསར་འཁྱར་ལ་《སྤང་རྒྱུ་མེ་རྟོག་》ཅེས་པའི་པར་ངོས་ཤིག་ཡོད་པར་
ཚྭ་རིག་བཅའ་སྡེ་འགོད་ཚགས་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཚགས་པར་ནི་མ་གཞི་ནས་ཚྭ་རིག་མ་ཡིན་
པའི་གསར་འཁྱར་གྱི་ཞིང་ས་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་པར་མང་ཆེ་བ་སྟན་པ་ལྟ་བུའི་ཆོག་ཁྲིམ་
ཁྱུང་བ་ལ་འབྲོད་པ་ལས་བཅའ་སྡེ་སྤང་ལྟ་བུ་ལ་མི་འབྲོད་པས། བཅའ་སྡེ་མང་བོ་ཞིག་ཐོག་ཏུ་
འཁོད་མེད། ཚགས་པར་དུ་འཁོད་པའི་བཅའ་སྡེ་སྤང་ལ་ད་ལྟ་བུས་ན་པལ་ཆེར་བ་ཆོག་ཁྲིམ་
ཁྱུང་ཤས་ཅན་རེད།

1980 ལོ་ནས་བོད་ཁུལ་དུ་རིམ་གྱིས་བོད་ཡིག་གི་དུས་དེའི་མང་དུ་བྱུང་བས་འདིས་བཅའ་སྡེ་
ལ་ཞིང་ས་ངེས་ཅན་ཞིག་བསྟབས་ཡོད། 1980 ལོར་《བོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་སྒྱུ་རྩལ་》བྱུང་ལ། 1981 ལོར་
《སྤང་ཆར་》དང་《མང་ཚོགས་སྒྱུ་རྩལ་》《ལྷ་ཟེར་》གསུམ་བྱུང་བ་དང་། 1989 ལོར་《གངས་རྒྱུ་མེ་
རྟོག་》བྱུང་བ་དང་། དེ་དག་བྱུང་ནས་ཚྭ་རིག་ལ་མཐུན་ཞུག་ཆེན་པོ་སྤྱར་ཞིང་། དུས་མཚུངས་སུ་
བཅའ་སྡེ་སྤང་གྱུང་རབ་དང་རིམ་པར་བྱུང་། གསར་ཚྭ་ལ་མཚམས་མ་ཆད་པར་དུས་ངེས་ཅན་
དུ་སྒྲིག་པ་པོའི་སྒྱུ་ལམ་དུ་བསྟར་ཐུབ་པའི་སྟབས་བདེ་བྱུང་། འདིས་ཚྭ་པ་པོ་ནམས་ལ་ཚྭ་ཡིག་
འགོད་སའི་ཞིང་ས་བསྟབས་པ་མ་ཟད། སྒྲིག་པ་པོ་ནམས་ལ་གསར་ཚྭ་ལ་ཆོད་ལྟ་བུ་འདོད་ཀྱི་མས་
ཤུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱིན་ཡོད་པས། སྒྲིག་པ་པོའི་ཁོད་ནས་བག་ཉལ་གྱི་ཚྭ་པ་པོར་མཐུན་ཞུག་ཆེན་
པོ་སྤྱར་ནས་ཀྱང་ཡོད། དེ་བས་ཁ་བའི་གོང་དུ་སྒྲིལ་གྱིན་ཇི་ཆེར་འགྲོ་བ་བཞིན་ཚྭ་པ་པོའི་དཔུང་
ལྡེ་ཞིག་སྤྱར་དུ་བྱུང་སྟེ།

ཚྭ་རིག་གསར་བའི་ཚྭ་ཡོན་ལམ་ལུགས་འདི་སྐབས་དེའི་ཚྭ་པ་པོ་སྤྱི་དང་སྐོས་སུ་སྒྲིབ་ཀྱི་
ཆེན་མོ་བ་ཞིག་ལ་མཚན་ན་ལྷག་པར་དུ་དོན་སྤྱིང་ཅན་ཞིག་སྟེ། རང་གི་བཅའ་སྡེ་ཆོས་ལུགས་པར་དུ་
བཏབ་ནས་རྗེས་སུ་མིང་བཀོད་པའི་སྟན་ཀྱགས་སུ་མ་ཟད། ད་དུང་གནམ་ནས་བབས་པ་ལྟ་བུའི་
འཆོ་བའི་ཁ་སྟོན་གྱི་སྒྲིབ་རྟོག་འགའ་འབབ་རྒྱ་ཡོད་པ་ནི་ཁོ་ཆོར་མཚན་ན་མི་ལམ་ལྟ་བུའི་ངོ་མཆར་
ཞིག་ཡིན། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་དཀྱིལ་ནས་བོད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཀྱི་ཆེན་མོ་བ་བོད་ཀྱི་ཚྭ་པ་པོའི་དཔུང་
ལྡེའི་གཙོ་བོར་གྱུར་བ་ལ་གཅིག་ན་ཤེས་བྱའི་སྒྲིག་གཞིའི་མཐུན་ཞུག་ཞིག་ཡོད་ལ། གཉིས་སུ་ན་འདི་
ལྟའི་དངོས་པོའི་“བསྐྱེད་པོ” ཅིག་ཀྱང་ཡོད། འདི་ནི་ངོ་གནོངས་དགོས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དཔལ་
འབྱོར་གྱི་ངོས་ནས་བསམ་ན་ཚྭ་པ་པོས་དུས་དེའི་གསོལ་ནས་ཡོད་པ་དང་། རང་གི་ཚྭ་པོའི་འབྲུ་
ས་བྱ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། ཚྭ་ཡོན་སྤྱིན་པ་ནི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན།
འདི་ལྟའི་སྟབས་གྱིས་སྤྱིར་ན་ཚྭ་རིག་གསར་བ་དར་བའི་མགོའི་ཚྭ་རིག་དང་བཅའ་སྡེ་སྤང་ལ་
ཆོས་གཟབ་ནན་གྱི་ལྟ་སྟངས་བཟུང་མེད་པའི་སྤང་མ་གཏམ་དང་ར་མ་ལུག་གི་སྤང་ཚུལ་ཀྱང་ཡོད།

འོན་ཀྱང་། ཚུལ་རིག་དུས་དེའི་མང་པོ་བྱུང་བ་དེས་ཐོན་ཁམས་ཀྱི་ཐོན་ཡིག་ཤེས་མཁན་ལ་སྒྱུ་ཁྲིའི་
ཁ་ལོ་བསྐྱར་སའི་ཞིང་ས་ཆེན་པོ་ཞིག་བསྟབས་ལ། ཐོན་ཡིག་གི་ཐོག་རྒྱ་ཡིག་ཤེས་མཁན་ལ་རྒྱ་ཚོམ་
ལ་ལང་མོ་བྱས་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིལ་གསར་བ་ལ་ཆོད་ལྷ་བྱ་བའི་རང་དབང་ཆེན་པོ་ཞིག་
སྤྲོད།

སྤར་ཡིན་ན་ནི། ཐོན་གྱི་ཚོམ་འབྲི་མཁན་དེ་སྤར་མཁན་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་ཏེ། ཚོམ་གྱི་
ནང་དོན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་གཞིར་བཞག་གི་ཐོག་བསྟན་པའི་སྤྱིན་བདག་ཅིག་གིས་དཔར་དུ་བརྗོད་
བའི་སྤྱིན་བདག་མཛད་ནས། བཅམས་ཆོས་དེ་ཉིད་དགོན་པ་འཕེལ་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་བཞུགས་སུ་
གསལ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། དུས་སྐབས་འདིར་སྤར་དང་གང་ཡིན་གྱི་ཚོམ་ཚལ་ཅུང་ཟད་ཡོད་
པ་ཞིག་ཡིན་ན། གནའ་གཏམ་འདྲ་བྱི་ཞིང་འཆོལ་སྤྱད་བྱས་ནས་བྲི་ཆོག་ལ། སྤར་གྱི་སྤར་མཁས་པ་
ནམས་ཀྱི་ཚོམ་སྒྲིལ་ལྟར་ལེགས་བཤད་གྱི་རང་གིས་བྲི་ཆོག་ཡང་ན་སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
དགོངས་དོན་གང་ཅུང་ཞིག་གཏམ་རྒྱུ་ལྟ་བུར་སྤར་ནས་བྲི་ཆོག་པ་བཅས་མདོར་ན་ཚོམ་རིག་མེར་
བོ་གཤེར་གྱི་ཁྱི་ཐོག་ནས་མར་བབས་ཏེ་དཀར་བོ་བལ་གྱི་གདན་ཐོག་ལ་བབས་བྱུང་བས། ཆོས་
ལུགས་པ་མ་ཡིན་པའི་མི་མེར་ཡོངས་ལ་སྒྱུ་ཁྲིའི་བདག་པོ་བྱེད་ཆོག་པ་བྱུང་། འདིས་ནི་དངོས་ནས་
ཚོམ་རིག་གསར་བའི་རྟ་ཁ་སྤོད་ནས་ཚོམ་པ་པོ་ནམས་རྒྱག་རྒྱུ་བྱས་ནས་བཞག་ཡོད།

ཡིན་ན་ཡང་། ཚོམ་རིག་དུས་དེའི་མང་པོ་བྱུང་བའི་གོང་ལ་བཅམས་སྤྱང་བྲིས་ན་སྤེལ་ས་གཏན་ནས་
མེད་པ་མ་ཡིན། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《པད་མཆོ》དང་《འབྲུག་མཆོ》གཉིས་ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་བའི་
མཇུག་དུ་མཆོ་སྤོན་ཐོན་ཡིག་གསར་འཕུར་སྤྱང་བཀོད་པ་ཡིན་ལ། ད་དུང་སྤྱུག་རྒྱལ་གྱི་《སྤར་མ་
ཐར་གྱི་གཉེན་དོན》ཡང་1980 ལོའི་ཟླ 11 པའི་ཆེས་15 ཉིན་གྱི་མཆོ་སྤོན་ཐོན་ཡིག་གསར་འཕུར་སྤྱང་
བཀོད་པ་ཡིན། དཀོན་ལོའི་《སྤར་མ་གྱི་སྤྱུག་སྤྱུག》1980 ལོའི་ཟླ 12 པའི་ཆེས་6 ཉིན་གྱི་ཀན་སྤྱོད་
གསར་འཕུར་སྤྱང་བཀོད་པ་དང་། བསོད་ནོར་གྱི་《འོད་ཟེར་ལྷན་པའི་ཉི་ཤར་གྱི་ཁོན་སྤྱུགས》ནི་1980
ལོའི་ཟླ 8 པའི་ཆེས་1 ཉིན་གྱི་ཐོན་སྤྱང་སྤྱོད་མེད་ཆོགས་པར་སྤྱང་བཀོད་པ་ཡིན། དེ་ལྟ་ཡིན་ཡང་
1980 ལོ་ནས་ཚོམ་རིག་དུས་དེའི་མང་པོ་བྱུང་བ་དང་། འདི་དག་གི་བར་ན་ལོ་རེ་གཉིས་ཙམ་མ་གཏོགས་
མེད། དེ་བས་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་གནད་ཅིག་ནི་“མི་བཞེས་ཆོགས་ཁག” རུལ་དུ་མ་བསྐྱུགས་པའི་
གོང་ན་ཐོན་དུ་ཚོམ་ཡིག་འགོད་སའི་ཆོགས་པར་ཡོད་ལ། རྒྱ་ཐོན་ཡིག་རིགས་གཉིས་ལ་མཁས་པའི་
ཡོན་ཏན་པ་ཡང་ཡོད་ཀྱང་། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོར་མ་གཏོགས་བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་
ནམ་པ་ཐོན་དུ་མ་བྱུང་བ་དེ་རེད། འདིའི་ཙམ་བ་དུས་རབས་ཀྱི་སྤྱིན་ཞིག་ལ་རག་ལས་ཡོད།

གསུམ་པ། དུས།

ཉེ་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་ཐོན་རང་ལས་གཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་དང་ཡིག་དང་རིག་གནས་ལ་
འབྲེལ་འབྲིས་བྱུང་བའི་དུས་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྤར་གཞུག་ཙམ་དུ་ཡིན། གོང་ནས་བསྟན་པ་

ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཀྱི་སྐད་དང་ཡི་གེ་ལ་སྦྱང་མཁན་ཐོག་མར་བྱང་ལ། གྲུང་གོ་གསར་བ་དབྱེ་བ་རྒྱུ་ལ་འཕྲོད་པའི་ཚུན་ནས་ཀྱི་ཡིག་ནི་བོད་ལ་ཁྱེད་ཡོངས་ནས་དར་བར་གྱུར་བ་ཡིན། འདི་དག་གི་དུས་སུ་ཡི་གེ་དང་རིག་གནས་གཞན་ལ་སྦྱངས་པའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་དངོས་བཀོལ (务实) གྱི་ཆ་ཡིན། ཉེ་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་གཙོ་བོ་དམག་དོན་ནམ་སློག་འཕྲིན་ནམ་གཏེར་འདོན་ཉུ་བྱ་སྒྲིག་སྒྲིག་དང་། དེར་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་གཙོ་བོ་མི་རིགས་ལས་བྱེད་པའི་ཆེད་ཡིན། དཔེར་ན། “1958 ལོའི་ཟླ 3 པར། རྒྱལ་ཁབ་སློབ་གསོ་བྱུང་དང་མི་རིགས་དོན་བྱེད་ཕྱོད་ལྷན་ཁྲིམས་བསྐྱེད་པའི་མི་རིགས་སློབ་སྦྱོང་ཁག་གི་སློབ་གཙོ་ཆོག་པའི་ཉེ་དུང་། མི་རིགས་སློབ་སྦྱོང་གི་སློབ་གྲྭ་སློབ་པའི་བྱེད་སྒྲིག་དང་གསོ་སྦྱོང་གི་དམིགས་འབེན་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ནི་འདི་ལྟར། ‘མི་རིགས་སློབ་སྦྱོང་གི་གྲངས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་སྦྱོང་ཆོག་པའི་ལུགས་གསར་བརྒྱུད་པ་དང་། སྦྱོང་ཆོག་པའི་ལུགས་འཛུགས་སྒྲིག་བྱེད་པའི་ཆབ་སྲིད་ལས་བྱེད་གསོ་སྦྱོང་བྱེད་པ་དང་། དུས་མཚུངས་སུ་ཆེད་ལས་མི་སྣ་གསོ་སྦྱོང་བྱེད་པའི་སློབ་གྲྭ་ཡིན་’” ཞེས་པ་ལྟར་རོ།

འདིའི་དུས་སུ་མི་རིགས་གཞན་གྱི་སྐད་དང་ཡི་གེ་སྦྱངས་པ་ནི་སྐབས་དེའི་མིག་སྒར་གྱི་སྦྱོང་ཆོག་སྒྲིག་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ལ། ཚུམ་རིག་བཅམས་ཆོས་ལ་འཇུག་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་གཙོ་བོ་དམིགས་ཡུལ་ཡི་གེའི་འབྲི་སྟག་འདོན་གསུམ་ཡིན་པ་ལས། ཚུམ་རིག་གསར་ཚུལ་ཉུ་བྱ་མིན་ལ། ཚུམ་རིག་གི་གཞུང་ལུགས་ཤེས་བྱ་ཁོང་དུ་ཆུབ་པའི་ཆེད་ཉུ་བྱ་ཡང་མིན། ཁོ་ཆོས་གཙོ་བོ་སྐད་ཡིག་གི་དོན་ནས་སྦྱངས་པ་ལས་ཚུམ་རིག་གི་དོན་ནས་སྦྱངས་པ་ཡང་མིན། དངོས་སུ་ནས་ཚུམ་རིག་ལ་དག་འཕེལ་ཞིག་ཡིན་ན་གསོ་སྦྱོང་ཚུམ་རིག་སྦྱོང་ཆུང་གི་དོན་ནས་ཚུམ་རིག་བཅམས་ཆོས་དེ་དག་ལ་འདང་བྱུང་བྱེད་ལ། རིམ་གྱིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་གསར་ཚུལ་ལ་ཆོད་ཉུ་བྱ་བའི་སློབ་ཡང་སྦྱོང་བྱེད་འོན་ཀྱང་། སྐད་ཡིག་ནས་ཚུམ་རིག་གི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་འཕེལ་བྱས་འདི་ཕྱི་དོན་གྱི་དོར་དོན་གྱུར་བྱུང་བའི་ཚུམ་རིག་མ་གཏོགས་གང་གིས་ཀྱང་མ་རུས་ལ། དོན་གྲུབ་བྱུང་བའི་ཀྱང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་བདུན་བརྒྱུ་བའི་མཇུག་ནས་མ་གཏོགས་མ་རུས། ལ་རབས་བདུན་བརྒྱུ་བའི་མཇུག་ནས་ཁོས་གསར་ཚུལ་ལ་ཆོད་ཉུ་བྱ་བྱས་པ་འདི་ཡང་ཁོ་ལ་མཚོན་ན་ད་དུང་བྱེད་པའི་མཐུན་སྦྱོར་ཞིག་གིས་སྦྱོར་བྱས་ཡོད་དེ། ཁོང་གིས་སྤྱི་ལོ་6 གི་རིང་ལ་མཚོ་སྒྲོན་སྒྲོན་མི་དམངས་རྒྱུང་འཕྲིན་ལས་ཁུངས་ནས་སྦྱོང་བྱེད་འཕེལ་ཞིག་གིས་འགོད་པའི་ཆུ་ལ་དུ་བསྐྱེད། སྐབས་དེའི་ལས་གྲྭ་གསར་ཚུལ་ཆེན་ཆེན་གྱི་ཕྱི་དོན་གྱི་ཡི་གེ་ཞིག་ན། “ཁོང་གིས་སྦྱར་བ་དང་ཁྱེད་ཀྱི་མཛད་ཟིན་པའི་མ་ཡིག་ཞིག་ཡིན་ན་རྒྱང་

② 王力生 编：《甘肃民族教育发展概况》甘肃民族出版社 1988 年 10 月 P410
 ③ མཚན། 1969 ལོར་མ་ལོ་མི་རིགས་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭ་མཐར་ཕྱིན་པ་ནས་1971 ལོའི་བར་དང་། 1974 ལོར་གྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་སྦྱོང་ཁུངས་ཕྱིན་པ་ནས་1978 ལོར་ཕྱི་ཀྱང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་སྦྱོང་དུ་ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ་འདོན་རིག་བར།

སྒྲིག་པ་ཚང་མས་འཕྲོག་ཚྛོད་ལང་ལང་གིས་འདྲོན་པར་ཞེན་ས་དགའ་” ④ ཅེས་འཁོད་ཡོད།

བཙམས་སྤྱང་གསར་བའི་བྱང་བ་ལ་འདི་ལྟ་འདྲི་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་འགོར་ནས་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་
བའི་མགོར་ད་གཟོད་དར་ཐུབ་པའི་དོན་གྱི་མཐར་ཐུག་གི་གནད་ལ་གཉིས་ཏེ། དང་པོ། བཙམས་
སྤྱང་གི་ལྟ་བའི་བཅེངས་གྲོལ་དང་། གཉིས་པ། མི་ཚས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བཅེངས་གྲོལ་ལ།

དང་པོ། བོད་ལ་མཚོན་ན། ཚྛོམ་རིག་གསར་བ་མ་དར་བའི་ཡར་ཚྛོན་དུ་ཚྛོམ་ཞེས་པའི་བན་དོན་
(概念) ལས་ཚྛོམ་རིག་ཅེས་པའི་བན་དོན་མེད། བཙམས་སྤྱང་ཞེས་པའི་བན་དོན་ཡང་མེད། ཚྛོམ་
བྱ་བ་མཁས་པའི་བྱ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ་དེའི་ཐོན་འབྲས་བསྟན་བཅས་རེད། བསྟན་བཅས་དེ་ལ། 《ས་ལྗེ》
ལས། དོན་མེད་དོན་ལྡན་དོན་དང་ལྡན་ལྟར་གཡོ་བཅེ་བྲལ་སྤྱད་བསྐྱུག་བསྐྱེལ་སྤྱོད་། ཐོས་ཚྛོད་སྤྱོད་བ་
ལྟར་ལེན་པ། བསྟན་བཅས་དུག་བྲལ་གསུམ་དུ་འདྲོད་། ཅེས་མཚོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་ཡོད་ཅིང་།
《ནམ་བཤད་རིག་པ་》ལས། ཉོན་མོངས་དག་ནམས་མ་ལུས་འཚོས་པ་དང་། ངན་འགྲོའི་སྲིད་ལས་
སྤྱོད་བ་གང་ཡིན་པ། འཚོས་སྤྱོད་ཡོན་ཏན་ཕྱིར་ན་བསྟན་བཅས་ཏེ། ཞེས་བསྟན་བཅས་ཡིན་ན་
འཚོས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་ལྡན་དགོས་པར་འདྲོད་ལ། དེ་འབྲེལ་གཏོགས་པའི་གཞན་གྱི་
ཚྛོམ་ནི་དོན་མེད་པའམ་ལྡན་པ་ཡིན་པའི་ཚྛོམ་རིག་གི་ལྟ་བ་ཞིག་ཡོད། དོན་གྱིས་དམ་པའི་ལྟ་ཚོས་
དང་མ་འབྲེལ་བའི་ཚྛོམ་ཐམས་ཅད་ནི་དོན་མེད་པའི་སྟམ་པའི་ཚྛོམ་རིག་གི་ལྟ་བ་ཞིག་ཡོད། དེ་བས་
ཉི་མ་མི་འབྲེལ་ན་གོ་སར་ཤོབ་སྤྱང་ལ་བསྟོས་ཞེས་པའི་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་བྱུང་ལ། དེ་
བཞིན་“འཁོར་བར་འཁོར་ཚུལ་ཐར་བར་ཐར་ཚུལ་སོགས། ཡང་དག་དོན་གྱིས་སྤྱོད་བའི་ཆོག་སྤྱོད་
ནམས། མ་ཉིད་གཟུགས་མངོས་རྒྱན་གྱིས་སྤྱོད་བ་ལྟར། མཐོང་ན་མཚར་ཡང་འདྲོད་པའི་དོན་མི་
འགྲུབ། ” ཞེས་པའི་མཁས་པའི་ལེགས་བཤད་ཀྱང་བྱུང་ཡོད། དེ་བས་དམ་པའི་ལྟ་ཚོས་དང་མ་
འབྲེལ་བའི་འཛིག་རྟེན་པའི་དག་འདུལ་གཉེན་སྤྱོད་གི་ལས་པར་ཞོག་སྤྱོད་བྱང་གི་སྤྱོད་ཆོགས་འཚོ་
བའི་བདེ་སྤྱད་རྒྱུ་བྱང་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་དེ་འདྲ་བསྟན་བཅས་མ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲར་ལྟ་བ་ཉི་མ་འབྲེལ་
ཐབས་ཅན་དུ་སེམས། འདིའི་ལྟ་བ་འདི་སྤྱོད་ན་བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་སྤྱོད་ཆོགས་སྤྱོད་ཐུན་མོང་
གི་ཚྛོམ་རིག་ལྟ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་མི་རིགས་ལ་མཚོན་ན་འང་小说ཞེས་པ་མིང་ཡག་པོ་ཞིག་མ་རེད་ལ།
སྤྱི་ལོ་1898 ཡར་ཚྛོན་ཅན་ལ་བཀྱར་བཅོ་མེད་པ་འབངས་ཀྱི་ན་བའི་མཉན་བྱ་ཅན་དུ་བསྟེ། བོད་ཀྱིས་
ཀྱང་ད་ལྟ་བཙམས་སྤྱང་ཚྛོམ་པ་པོ་ལ་བཀྱར་གཅོ་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་
བའི་མགོར་བཙམས་སྤྱང་འབྲི་མཁན་ལ་དོན་མེད་ཀྱི་ལས་འོས་མེད་ཅིག་གཉེར་བའི་ལྟ་སྤྱངས་
འཛིན་པ་ཡིན། 《གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་》དང་། 《རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་》ལྟ་བུ་ལ་

④ སྒྲིལ་རྩོམ་རིག་ཆེན། 《ནམ་བཤད་ཀྱི་གཟི་མདངས་འཚོར་བའི་འདུལ་བག》《མཚོ་སྤྱོད་མང་ཆོགས་སྤྱོད་ཚུལ་》2007
ལོའི་དེབ་དང་པོ།

བཀྲར་གཞོ་སྒོ་བ་པ་ནི་གཙོ་བོ་ཁོའི་སྒྲན་ཆོག་གི་སྒྲུབས་ཀྱིས་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་
དེ་ཉིད་བསྒྲན་བཅས་མཆན་ཉིད་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་མི་འཛིན། དེ་བས་འཛིག་རྟེན་པའི་འཆོ་བ་འབྲི་བ་
ལའང་བཀྲར་གཞོ་སྒོ་བ་པའི་ཚུལ་ནི་གཅིག་ན་སྒྲན་ངག་གི་ལུས་ཅན་ཤ་སྒྲག་ཡིན་ལ། གཉིས་ན་.....
དམངས་ཁྲོད་སལ་བའི་སེམས་འདུན་དང་མཐུན་པ་ཅན་ཡིན།

ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་རིག་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་ཡོངས་ལ་དབང་སྒྱུར་བའི་སྐབས། ཆོས་ལུགས་དང་མ་
འབྲེལ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་ལ་རིན་ཐང་མེད་པས་དེ་ལ་གོ་ས་ཆེན་པོ་འདྲེན། དེས་ན་འཛིག་
རྟེན་འཆོ་བ་བརྗོད་བྱས་བྱས་པའི་བཅུམས་སྒྱུར་གསར་བས་རང་ལ་རང་གི་རིན་ཐང་བསྒྱུན་རྒྱ་ནི་
རང་ཉིད་གཙུག་ལག་གི་ཁྲོད་ཏུ་འཇུག་པ་དང་། རང་ཉིད་ལ་ཁས་ལེན་སྒོ་བ་པའི་འགག་ཅུ་ཡིན། དེ་
ཡང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཉུང་བའི་འབྲུན་ནས་འཛིག་རྟེན་འཆོ་བ་རྗོད་ཉུང་བྱས་ཀྱང་མཐར་ཐུག་འཁོར་བ་
ལ་སྒྲིང་བོ་མེད་པའི་སྒྲོ་སྒྲོག་གི་བསམ་སྒྲོ་ལས་འདའ་མི་སྲིད་པས། འཛིག་རྟེན་འཆོ་བ་འབྲི་བ་རང་
སྒྲིང་ནས་རང་གི་རིན་ཐང་མངོན་རྒྱ་ནི་གཡོལ་དུ་མེད་པའི་ལམ་ཉག་གཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

ཀྱང་གོ་གསར་བ་དབུ་བརྟེན་པ་དང་། བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་སྒོལ་སྒོ་བ་པ་དང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་
ཀྱི་ངོ་བོ་གཞན་ཏུ་སྒྱུར་བ་དང་། བོད་ཁྱུ་ལ་དུ་རིམ་གྱིས་ས་ཞིང་བཅས་སྒྱུར་དང་དམངས་གཙོ་བཅས་
སྒྱུར་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགྲུལ་སྒྱུར་དང་དཔལ་འབྱོར་སྒྲིག་འཇུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་གསར་དུ་
ཚུགས་པ་དང་། ལྷག་པར་ཡོན་ཏན་པ་གསར་བ་ཞིག་རིམ་གྱིས་འཆར་ལངས་བྱུང་བ་དང་བསྒྱུན།
བོད་མིའི་སྒྲོ་དང་རིག་པར་འབྱུར་སྒྲོག་བྱུང་སྟེ། མི་ཆེ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་དོན་དག་ལ་ཕྱི་མ་
དོན་གཉེར་གྱི་ཆོས་ལུགས་ལས་གཞན་དུ་ང་ཆེ་འདི་དང་མི་རིགས་རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་དོན་དུ་
གཉེར་བའི་སྒྲོ་ནས་བྱ་བའག་ཆེན་པོ་བསྒྱུན་ཆོག་པའི་མི་ཆེའི་ལྟ་ཚུལ་གསར་བ་ཞིག་ཆགས། ལྷག་
པར་དུ་ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་བའི་མཇུག་ནས་མི་རིགས་སྲིད་རྒྱུས་ལ་དོན་འཁྱོལ་བྱུང་བ་དང་། ཕྱི་
ཚུགས་སྒྲོ་འབྲེད་དང་བསམ་སྒྲོ་བཅིངས་སྒོལ་གྱི་སྲིད་རྒྱུས་ལག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་ནས་བཟུང་། བོད་ཀྱི་
ཡོན་ཏན་པའི་སྒྲེའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གསར་དུ་སང་ཅིང་། བོད་མི་རིགས་འདི་འཛམ་གླིང་
མི་རིགས་ཁྲོད་བཞག་ནས་ལྷ་ཐུབ་ཅིང་བལྟས་པའི་ཆེ། ཉེན་ཆ་བས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཤིག་དང་འགན་
འཁུའི་འདུ་ཤེས་ཤིག་ཀྱན་ལ་ཐུན་མོང་དུ་བྱུང་བས། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་འདི་རི་
ལྟར་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་དང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་ནམ་པ་འདི་རི་ལྟར་སྒྱུར་རྒྱུའི་དངོས་
ཡོད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཤིག་ཆེས་ཆེར་སྒྲེས། དེའི་དུས་སུ་མི་རབས་གསར་བའི་ཡོན་ཏན་པ་དེ་དག་གིས་
བསམ་ན་རང་ཉིད་བོད་རིགས་སུ་སྒྲེས་པའི་དོན་པོ་ནི་སྤར་བཞིན་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་བཤད་སྒྲུབ་མ་
ཡིན་པར། འཛིག་རྟེན་འཁོར་བའི་ནང་གི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བོད་ལྗུས་ཀྱི་འཕེལ་
རྒྱས་ཡིན་པའི་ངས་ཤེས་འདྲོངས། དེ་བས་ “ཁྱོད་ཀྱི་སྒྲན་འཛེབས་ཀྱི་ངར་སྐད་གསར་བའི་ཆེད་དུ་ང

ས་རང་ཉིད་ཀྱི་མགོ་བོ་འདི་གཏུན་ཤིང་བྱེད་ཀྱང་མོས་” བེར་བའམ། ཡང་ན་ “ཁྱོད་དང་མཇལ་བའི་ཉིན་མོ་ནས་བཟུང་བདག་གིས་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ཡོད་ཚད་བཟོད་བསམ་བྱེད་ཐུབ་” ལྟ་བུའི་སྟུན་ཆོག་བོད་དུ་བྱུང་། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་དངོས་ཡོད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འདིས་འཇིག་རྟེན་དང་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་གཉེར་གྱི་སྒྲིམ་དམ་ཆོས་དོན་གཉེར་གྱི་སྒྲིམ་མགོ་མནན་སོང་ཞེས་ན་ཐལ་དྲག་ཡོད་ན། ཆོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་ཉམ་གྱི་མི་ཆེའི་རིན་ཐང་མངོན་དུ་བྱེད་ཚུལ་གསར་བ་ཞིག་བསྐྱུན་ཞེས་ན་དྲང་བོ་དྲང་བཞག་གི་བདེན་གཏམ་དུ་སྤང་།

འཇིག་རྟེན་འཆོ་བ་དང་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་དུ་གཉེར་བ་དུས་སྐབས་དེའི་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དོན་ཞིག་ཡིན་ན། འཇིག་རྟེན་འཆོ་བ་དང་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་དུ་བྱས་པའི་རྩོམ་རིག་བཅམས་སྤྱང་ལའང་རིན་ཐང་ཡོད་ལ་དགེ་མཚན་ཀྱང་ཆེ། ཁོའི་རིན་ཐང་དང་དགེ་མཚན་ནི་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་ལ་ལྟུང་ལ་ཞབས་ཞུ་སྤྱོད་པའི་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་ལ་ཡིན། མཚམས་འདི་ནས་སྤྱོད་གྱི་འཁོར་བར་འཁོར་ཚུལ་ཐར་བར་ཐར་ཚུལ་སྟོན་པ་མ་ཡིན་པའི་འཇིག་རྟེན་འཆོ་བ་རྫོང་པའི་རྩོམ་ལའང་རིན་ཐང་ཡོད་པའི་རྩོམ་རིག་གི་ལྟ་བུ་གསར་བ་ཞིག་འབྱུངས་པར་གྱུར་བ་རེད། འདི་ནི་དོན་གྱིས་བཅམས་སྤྱང་དེ་དམ་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འག་ནས་ཐར་ཏེ་འཇིག་རྟེན་འཁོར་བའི་ནང་དུ་བྱིན་པའི་རྩོམ་རིག་གི་དོན་སྤྱི་ཆོག་རེད། དེ་བས་བཅམས་སྤྱང་རྩོམ་པ་པོ་གསར་བ་རྣམས་ལ་འོས་མེད་ཀྱི་ནའི་ལས་ཤིག་གཉེར་བའོ་སྟུན་པའི་སེམས་ཀྱི་མི་བདེ་བ་མེད་པར། དེ་ལས་སྡོག་སྟེ། འཇིག་རྟེན་འཆོ་བ་བརྫོང་བྱས་བྱས་པའི་བཅམས་སྤྱང་ལ་འཇུག་པ་ནི་ཆེས་དོན་སྤྱི་ཆོག་ཡོད་པའི་ལས་ཤིག་ལ་འཇུག་པའི་སྒྲིབ་དེ་དང་། ང་རྒྱལ་བྱང་ནས་སེམས་ལ་སྤྱོད་པས་པས་ཁེངས། བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་གསར་ཚུལ་གྱིས་དེ་ལྟར་རང་ལ་འཆོ་གནས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ (理由) ཆེན་པོ་ཞིག་རྟེན་དོ།

གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལ་རྒྱུན་བཅམས་སྤྱང་ནི་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་བོད་དུ་དར་བའི་གོ་རིམ་གྱི་ཁོད་ནས་བྱུང་ཏེ་འཕེལ་བ་ཞིག་ཡིན་པས། བཅམས་སྤྱང་རང་ཉིད་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ལྟ་བུ་བྱུང་སྟེ་ཕྱི་དུང་པའི་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་ལས་མ་འདས། སྤྱིར་ན་ཆོས་ལུགས་རང་ཡང་སྤྱི་ཆོག་ས་དོན་བའི་དངོས་ཟིན་ཞིག་དང་ཤེས་རྟོགས་ཤིག་ཡིན་པས། འདི་ལྟའི་དངོས་ཟིན་དང་ཤེས་རྟོགས་རྩོམ་དུ་བཀོད་པ་ལ་མི་རིགས་པ་གཏན་ནས་མེད། འོན་ཀྱང་། ཁེ་ཕན་གྱི་འདུ་ཤེས་ཆེ་དྲག་པ་དང་ལག་ཆ་རུ་བཀོལ་དྲག་ཏེ་རྩོམ་རིག་སྤྱི་ཆོག་རང་གི་འདུ་ཤེས་མ་སད་ཆེ། བཅམས་སྤྱང་གི་བརྫོང་བྱ་དེ་དག་མི་བྱ་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་འཁོར་བ་ལ་དངོས་ཟིན་བྱས་པའི་ཆོར་སྤང་དང་མྱོང་རྟོག་མ་ཡིན་པར། བསྟན་

⑤ དཔའ་རྩེ་ཡི་《གནའ་བོའི་ཙང་རྟིང་》ལས།
 ⑥ ལྷང་བུའི་《གངས་དཀར་རྩ་མོའི་བསྐྱེད་ཀྱི་དབང་གིས་》ལས།

བཅས་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་བྱ་བ་ཀྱི་བར་དོན་དུ་འགྱུར། དེ་ལྟའི་བཅམས་སྐྱུང་ལ་བལྟས་
 མོ། ལྷ་ན་མེད་པའི་ལུགས་བསམ་ཆེན་པོའི་བསམ་སྒྲའི་གཤེས་ཀ (思想性格) ལས། མི་དགུས་མ་
 ཞིག་གི་འཆོ་བའི་བྱ་བ་མཐོང་མི་ཐུབ། 《རྒྱལ་བུ་དྲི་མེད་ཀྱན་ལྡན་གྱི་ནམ་ཐར》 ལྟ་བུར་མཆོན་ན། སྤྱིན་
 པའི་ཆེད་དུ་རང་གི་རྒྱལ་བོའི་རྒྱལ་སྤྱིད་དང་སྲས་དང་རྒྱུང་མ་མིག་གི་དབང་པོ་སྐྱེས་གཏོང་པོད་
 པ་ལ་སྤྱིར་མི་གཞིའི་མཛེས་པ་ཡོད་ནི་ཡོད་ཀྱང་། འོན་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་འཆོ་བ་དང་སྐྱུར་ན་འཇིག་
 རྟེན་མི་ཡུལ་གྱི་འཆོ་བའི་རང་མདངས་ལས་ཆེས་ཆེར་འདས་ནས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ། དངོས་ཡོད་འཇིག་
 རྟེན་མི་ཡུལ་ལ་མཆོན་ན། རྒྱུང་མ་སྤྱིན་པ་པར་ཞོག་རྒྱུར་མ་ལ་གཞན་གྱིས་ཀྱལ་ཀ་ཆེད་མོ་བྱས་པ་
 ཅམ་ཡང་མི་བཟོད་པ་མང་ཤོས་ཡིན། འདི་ནི་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་བཟེ་དུང་གི་ཆོས་ཉིད་ཡིན། དེ་
 བས་བཅམས་སྐྱུང་གི་མི་སྣ་པལ་ཆེར་བ་དེ་ལྟའི་སྤྱིན་པའམ་དེས་འབྱུང་གི་སྒོ་སྐྱེས་ཆོས་ལུགས་
 བར་དོན་གྱི་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་དུ་གྱུར་ཏེ། ཁོ་ཆོ་ང་ཆོ་འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་གྱི་འཆོ་བའི་མིའི་རང་
 རྒྱལ་ལས་འདས་ནས་ང་ཆོ་དང་བསྐྱུར་ན་སྣ་བཞེན་དུ་སྤྱིན་མེད་རྒྱའི་པར་ལྷན་པོ་ལྟ་བུ་ཡོད། འདི་ལ་
 རྒྱལ་རིག་གཞུང་ལུགས་ལས་མི་གཤེས་ (人性) ལས་འདས་པའི་སྣ་གཤེས་ (神性) ཟེར། ⑦

⑦ མཆུག་ སེམ་བྱའི་ཚུལ་དུ་བཤད་ན་པོད་རྩོམ་ལས་མི་ལ་རས་པའི་ཨ་མ་ནི་ད་གཞོད་མི་གཤེས་ཡོད་པ་ཅན་ཡིན།

དོན་གྲུབ་ཀྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་ཚུལ་《པད་མཚོ》དང་《འབྲུག་མཚོ》དང་1981 ལོའི་《འབྲོང་ལྷག་ཐང་》སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་བཅུ་དྲུག་གི་ཚུལ་བཏང་ཡོད་པ་འདིའི་སྐབས་བྱེད་ཅིག་ཡིན། མིའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་འདོད་བཅུ་ལ་གཞན་ཚུལ་གྱིས་ཁས་ལེན་མཛད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེ་ལ་མངོས་རྟོག་གི་རིན་ཐང་ཡོད་པར་བྱས་ནས་དྲང་སྟོགས་ནས་མངོས་སྟུག་དང་ལྷན་པར་བྲིས་པ་འདི། སྐབས་དེའི་བོད་ལ་མཚོན་ན་མ་གཞི་ནས་ཡོད་ཀྱང་བཤད་མི་རིགས་པའི་མི་སེམས་ཀྱི་གསང་བ་མངོན་གྱུར་ཅིག་དང་། དེ་ནས་འདིའི་དོན་སྤྱིར་ནི་བོད་ཀྱི་སྐལ་ལྷན་རིག་གནས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་འདུལ་ཐབས་སུ་མིའི་གཞུག་གཤིས་ལ་རྟག་དུ་མགོ་གཏོན་མཛད་པའི་མི་གཤིས་ཀྱི་བཅིངས་སྒོལ་ཅིག་ཡིན།

དེ་དང་དུས་མཚུངས་སུ། “མི་བཞི་ཚོགས་ཁག” རྩལ་ཁག་བརྒྱགས་པའི་རྗེས་ནས་ཚུལ་རིག་དུ་མ་ཟད་པའི་ཀྱང་གོའི་སྐྱེ་ཚོགས་རིག་པའི་བྱུང་ཁོངས་སུ་“རིག་གསར་” ཀྱི་མི་གཤིས་འབྲོག་སྐྱར་གྱི་ནག་ཉེས་སུན་འབྱེན་པའི་བསམ་སྒྲོ་བཅིངས་སྒོལ་དང་མི་གཤིས་བཅིངས་སྒོལ་གྱི་བསྐྱེད་སྐྱོན་ཡངས་པོར་བྱུང་བ་དང་། དངོས་ཡོད་སྐྱེ་ཚོགས་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དུ་དེ་དང་བསྐྱེད་སྐྱོན་པའི་འདོད་ཡོན་ལྷུར་ལེན་གྱི་འཚོ་བ་གསལ་གས་ཡང་མཐོང་ཐུབ་པ་འདི་དག་གིས་བོད་མི་རིགས་ལ་མཐོང་མ་མུང་བའི་ལྷ་མོ་གསར་བ་ཞིག་གཟིགས་མོ་རུ་སྐུལ་ལ། འདི་ལྟའི་ཁོར་ཡུག་ཆེན་པོའི་ཁྲོད་ནས་ཚུལ་པ་པོ་དང་བཅས་པའི་བོད་མིའི་སྒོ་དང་རིག་པར་མི་གཤིས་བཅིངས་སྒོལ་དང་འདོད་ཡོན་ལྷུར་ལེན་གྱི་བག་ཆགས་སམ་ལྷགས་སྐྱེན་རིམ་གྱིས་བཞག

ཚུལ་རིག་ལྟ་བུའི་བཅིངས་སྒོལ་གྱིས་མིའི་རིགས་རྟོག (理性) ལ་འཇིག་རྟེན་འཚོ་བ་མཚོན་པར་དོན་སྤྱིར་ཡོད་པར་བསྟན་ནས། བཅམས་སྐྱང་གསར་བའི་དོན་སྤྱིར་དེ་སྐྱེ་ཚོགས་རིག་པའི་དོས་ནས་ཁས་ལེན་བྱས་པ་ཡིན་ན། མི་གཤིས་ཀྱི་བཅིངས་སྒོལ་འདིས་མིའི་དབང་ཤེས (感性) ལ་དགའ་བདེའི་སེམ་ཚར་བྱིན་ནས། བཅམས་སྐྱང་གསར་བའི་དོན་སྤྱིར་དེ་མཛད་ཉེའི་དོས་ནས་ཀྱང་མི་བྱ་ཡིས་དང་ལེན་བྱས་པ་རེད། རྒྱ་རྒྱུན་འདི་གཉིས་ཀའང་བཅམས་སྐྱང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་བབས་ལས་མཚོན་ཐུབ་སྟེ། ཁོ་ཚོའི་བཅམས་སྐྱང་དེ་དག་ལ་སྒྱུར་སྐྱེ་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་སྐྱེ་ཚོགས་རིག་པའི་དགོ་ཡོད་ལ། དུས་མཚུངས་སུ། མི་གཤིས་ཀྱི་བཅིངས་སྒོལ་ནང་དོན་དུ་བྱས་པའི་འདོད་ཡོན་གྱི་ཆ་ཡང་ཡོད་དེ། མ་མཐའ་ཡང་གྲུ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་དང་རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་མཐོང་ཐོས་སུ་ཡོད་པའི་དོན་དག་ཚུལ་དུ་བཀོད་ནས་ཡོད་པ་ཡོངས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད།

བཞི་བ། བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཚུལ་རིག་གི་ཐོན་ཁུངས།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ཙ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོའི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱང་ལ་བལྟས་ཆོ། དེའི་ཚུལ་ལུས་ལ་རབ་རྟོག་བཅམས་སྐྱང་དང་། དམངས་སྐྱང་ངམ་ལྷ་སྐྱང་དང་། བཅམས་སྐྱང་གསར་བ་བཅས་གསུམ་དུ་ཡོད། ལྷ་མ་གཉིས་ནི་བོད་ཀྱི་སྐལ་ལྷན་གྱི་རྒྱུན་ཡིན་པས། བཅམས་སྐྱང་གསར་བའི་

མིང་གིས་བོས་ན་མི་རིགས། ཕྱི་མ་ནི་གཞི་དུ་ཐུང་མེད་གསར་ཐོན་གྱི་བཅམས་སྦྱང་གི་ནམ་པ་གསར་
བ་ཞིག་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་ཕྱི་མ་འདི་འཛུལ་པ་པོ་ནི་ངེས་པར་དུ་རྒྱ་བོད་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཀ་ཁོང་
དུ་རྒྱབ་པའི་ཚུལ་པོ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་ཡིན་ནས་འདུག ཁོ་ཚོ་པལ་ཆེར་སྤྱི་ཚོགས་གསར་བའི་ནང་
འཆར་ཁོངས་བྱུང་ནས་སློབ་གསོའི་ནམ་པ་གསར་བ་ཉམས་སུ་སྦྱང་བའི་མི་རབས་ཤིག་ཡིན། ཁོ་
ཚོའི་མི་རབས་གསར་བའི་བྱད་ཆོས་ཏེ་མི་རབས་སྡོན་མ་དང་མི་འདྲ་བའི་བྱད་པར་གཙ་བོ་ཁོ་ཚོས་
བོད་ཡིག་མ་གཏོགས་པའི་རྒྱ་ཡིག་ཀྱང་ཤེས་པས། ཁོ་ཚོའི་ཤེས་བྱའི་སྤྱི་གཞི་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུ་བའི་
ནང་འཆར་ཁོངས་བྱུང་བའི་མི་རབས་དང་མི་འདྲ། ཚུལ་རིག་གསར་བའི་དར་སྤེལ་ནི་ཁོ་ཚོའི་ཤེས་
བྱའི་སྤྱི་གཞི་གསར་བའི་འཛོལ་ཐང་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོ་ཚོས་རྒྱ་ཡིག་ཤེས་པའི་བཀའ་དྲིན་གྱིས་རྒྱ་
ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཚུལ་རིག་གི་ནམ་པ་གསར་བ་གཞན་ཞིག་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱ་སྟབས་པ་ལས་བོད་
ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བ་དང་བཅམས་སྦྱང་གསར་བའི་ནམ་པ་འདྲེན་སྟབས་སོང་།

ཁོ་ཚོས་རྒྱ་ཡིག་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་བྱ་བའམ་ཡང་ན་ཁོ་ཚོས་རྒྱ་ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཚུལ་རིག་གི་ནམ་
པ་གསར་བ་ཞིག་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་བྱ་བའི་དུས་ཡུན་གྱི་རྒྱ་རྒྱུང་རིང་བོ་ཞིག་ཡིན། ལ་ལས་ནི་དུས་
རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་ལྔ་བརྒྱ་བའི་མགོ་ནས་བཟུང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱས་ལ། ལ་ལས་ནི་དུས་
རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་དྲུག་ལྔ་བའམ་ཡང་ན་བདུན་ལྔ་བ་ནས་འབྲེལ་འདྲིས་བྱས་པ་རེད།
འདིའི་བར་གྱི་རྒྱ་ཡིག་གི་ཚུལ་ལ་གྱིར་བཏྲ་བཞིན་ཏེ་ཕྱི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་མང་སྟེ། རྒྱ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་གནའ་
དེང་གི་ཚུལ་མང་བོ་ཞིག་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཀྱང་གོ་གསར་བ་ཚུགས་ཚུན་གྱི་ཀྱང་གོའི་དེང་རབས་ལ་
རྒྱས་དེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགྱུར་ལྡོག་མོད་པའི་དུས་རབས་ཤིག་དང་། གཞུང་ལྷན་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཤིན་ཏུ་
ནས་བཞོན་པའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན་པས། བར་སྐབས་འདིའི་ལ་རྒྱ་བདུན་རིང་གི་ཚུལ་རིག་
ཡིན་ནའང་འདྲ། ལ་བརྒྱའི་རིག་གནས་གསར་བ་མེད་ཚུལ་རིག་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཐ་ན་མི་བཞི་
ཚོགས་ཁག་རྩལ་དུ་བརྒྱགས་མ་ཐག་གི་ལ་ཤས་རིང་གི་ཚུལ་རིག་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཐམས་ཅད་ལ་
ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐེ་གཏོགས་ཆེན་པོ་ཐེབས་ནས་ཚུལ་རིག་དེ་ཉིད་ཆེས་བདེ་ཐང་དང་རྒྱུན་ལྡན་ཞིག་གི་
ངོས་ནས་འཁོར་བསྐྱོད་བྱ་སྟབས་ཀྱི་མེད། ཚུལ་རིག་རང་ཉིད་ལ་རང་རྒྱ་འཕེར་བའི་རང་ཚུགས་ཀྱི་
གོ་ས་མ་ཐོབ་པར། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཁོར་དུ་གྱུར་བས་ཐོག་མར་ཚུལ་རིག་གི་སྒྲུ་རྩལ་རང་བཞིན་ལལ་
བར་དོར་ལ། ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་ལྟ་བུ་ལ་གཞན་བསྟུན་བྱེད་པའི་གཞན་དབང་གི་
ངང་ཚུལ་ཆེ་བས། བཅམས་ཚུལ་རིག་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་ཁབ་འབྲས་བྱ་བྲངས་ཡོད་ཀྱང་། གཙ་བོ་སྐབས་
དེའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུའི་ཆ་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཆོད་བཀག་ཆེན་པོ་ཐེབས་ནས་ཡོད། ཉིན་མིན་ནས་《སྒྲུ་
རྩལ་བསམ་སྒྲུབ་འཐབ་ཚུངས་》དུ་བསྟན་པ་ལྟར། “མའོ་ཙེ་དུང་གི་《ཡན་ཨན་རིག་རྩལ་བཞུགས་མོལ་
ཚོགས་འདུའི་སྟེང་གི་གཏམ་བཤད་》ནི་དེའི་ཡར་སྡོན་གྱི་ལ་བརྒྱ་ལྷག་གི་གསར་བ་མེད་ཚུལ་རིག་
བཟོ་སྐྱེད་གི་སྤྱི་ཚུལ་ཞིག་ཡིན། དེའི་ནང་རིག་རྩལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུ་ལྷན་འབྲངས་དགོས་པར་（文艺应

服从于政治)གསལ་བར་བསྟན་ལ། འདིས་རྒྱལ་ཁབ་ཚུགས་ཚུན་གྱི་རིག་ཆལ་ལས་འགུལ་ལ་མང་གཞིའི་གདངས་བསྟན་ནས་ཡོད།^⑥ཅེས་པ་ལྟར་རེད། དེ་ནས་བཟུང་ 1956-1957 ལོའི་བར་དུ་རིག་ཆལ་བསམ་སྒྲིལ་ཐད་ནས་“གཡས་ལྷང་ལ་ཆོལ་བའི”འཐབ་ཚུད་བྱུང་ལ། དེར་མཐུད་ནས་“བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས”ལ་ཆོལ་བ་དང་། “མི་གཤིས”སློབ་རྒྱུ་ལ་བྱུང་བས་1963 ལོ་དང་1964 ལོར་མཉམ་ཅིང་ཁྱེད་ཀྱི་མཐུན་ལྟན་ལ་གཉིས་བྱུང་བ་དང་། དེའི་འཕྲོ་འཐུད་ནས་དགག་རྒྱུ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་གི་མགོ་བཟུང་ནས། “མི་སྣ་བར་ཤད་པ” (中间人物论)སློབ་རྒྱུ་ལ་བྱུང་། “དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཟབ་དུ་བྱེད་པར” (现实主义深化))དགག་པ་ནས་《ཉེ་རེ་དཔོན་ས་ནས་བབས་པ》(《海瑞罢官》)ལ་དགག་པ་བྱུང་། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་མགོ་བཟུང་བ་ནས་རིག་ཆལ་བསམ་སྒྲིལ་གསར་བྱུང་སྟེ། “ཙུ་བའི་འགན་ཁུར་སློབ་པ” (根本任务论)དང་། “འབྱུར་ཐོན་གསུམ་”(三突出)གྱི་ཙུ་དོན་དང་། “བརྗོད་བྱས་ཐག་ཆོད་”(题材决定论)སློབ་དང་། “བརྗོད་སྟོང་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ”(主题先行)སྟེན་བྱུང་།^⑦

གང་ལྟར་གྱང་། གྲུང་གོའི་དེང་རབས་ཚུལ་རིག་བྱུང་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་⁵⁸ ལོ་ནས་བཟུང་ཙུ་མ་རིག་ལ་ཆབ་སྲིད་གྱི་ཐོ་གཏོགས་ཐེབས་ཆེ་བས། བོད་ཀྱི་ཙུ་མ་རིག་གསར་བའི་ཙུ་མ་པ་པོ་དག་གི་ཙུ་མ་རིག་གི་བག་ཆགས་ཀྱང་མ་གཞི་ནས་དེ་འདྲའི་འཐུས་ཚང་ཞིག་དང་བདེ་ཐང་ཞིག་མིན།

ལྷག་པར་དུ་ཐོག་མའི་ཙུ་མ་པ་པོ་སོ་སོའི་ཙུ་མ་རིག་གི་སྒྲ་སྒྱུར་གི་དོན་ནས་བཤད་ན། ཁོ་ཆོར་སྐབས་དེའི་གྲུང་གོའི་དེང་རབས་ཀྱིས་གནང་ཡོད་པའི་ཆོད་ཡོད་ཅན་གྱི་གནའ་དེང་གྱི་ནང་གི་བཅའ་སྟོན་དེ་དག་ལ་འཇུག་པ་ལྟ་ཞོག ཐ་ན་གྲུང་གོའི་དེང་རབས་ཙུ་མ་རིག་གི་སྒྱུར་རིང་འབྲིང་ལ་འཇུག་པའང་པལ་ཆེར་མེད། དོན་གྱིས་ཁོ་ཆོར་ཙུ་མ་རིག་གསར་ཙུ་མ་གྱི་ཐོན་ཁུངས་དངོས་ནི། གཅིག་ན། རང་གི་སྒྲ་བ་ལྷ་རྒྱུང་འབྲིང་ཆེ་གསུམ་གྱི་སྐབས་སུ་བསྐབ་དེ་བ་ནས་བསྐབས་སྒྱུར་བའི་ཙུ་མ་རིག་བཅའ་སྟོན་འགའ་ཤིས་པོ་དེ་ཅུ་དང་། གཉིས་ན། སྒྲ་བ་ལྷ་ཆེན་མའི་སྐབས་ཀྱི་ཙུ་མ་རིག་སྒྲ་བ་ཞིང་གྱི་དུས་སུ་ཐོས་པ་རྒྱུ་ཟད་བྱུང་བའི་ཙུ་མ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཅུ་དང་། བཅའ་སྟོན་དོ་སྒྲོད་ཅུ་མ་མ་གཏོགས་གཏོས་ཆེ་འཇིངས་རུ་ཞུས་ཞིག་གཏན་ནས་མིན།

ཙུ་མ་རིག་གསར་ཙུ་མ་གྱི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་དོན་ནས་བཤད་ན། ཙུ་མ་རིག་གི་གཞུང་ལུགས་ཤེས་བྱའི་སྒྲ་སྒྱུར་ཉི་ཆེ་བ་དང་། བཅའ་སྟོན་སྒྱུར་རིམ་གྱི་ཉམས་སྒྱུར་འཁོས་རྒྱུང་བའི་ནུ་མ་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་ཙུ་མ་རིག་གསར་བའི་ཐོག་མའི་དབུ་ཚུགས་ས་དེ་ཆེས་ཉམ་རྒྱུང་བ་ཞིག་དུ་སྒྲུབ་པར་བཅའ་སྟོན་ནས་ཡོད།

ཐོག་མའི་ཙུ་མ་པ་པོ་དེ་དག་གི་བོད་ཡིག་གི་རྒྱ་ཆོད་བཟང་བ་དེས་ཁོ་ཆོ་བོད་ཀྱི་སྒྲ་བ་ལྷ་ཙུ་མ་

⑥ 《当代文学关键词》 广西师范大学出版社 P34

⑦ 《当代文学关键词》 广西师范大学出版社 P39

རིག་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་ཆེ་ལ་རྒྱས་མངའ་ཡོད་པ་མཚོན་ཡང་། བོད་ཀྱི་སློལ་རྒྱན་ཚུལ་རིག་དང་
བཅམས་སྦྱང་དེ་ཚུལ་རིག་གི་རྒྱ་ཚལ་རང་བཞིན་གྱི་ངོས་ནས་བཅམས་སྦྱང་གསར་བ་ལས་ལོག་ཏེ།
འདྲ་ས་ཆེན་པོ་མཐོང་དཀའ་བས། འདིས་ཁོ་ཆོའི་གསར་ཚུལ་ལ་མཐུན་ཆེན་ཆེན་པོ་བྱེད་མ་ཐུབ།
ད་ལྟའི་དུས་སུ་འང་སྟེགས་དོར་བཅུད་ལེན་གྱི་ཁ་གཡེང་སྟོག་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། སློལ་རྒྱན་ཚུལ་རིག་
དང་སྟོས་སུ་བཅམས་སྦྱང་གི་བཅུད་དེ་དོན་གྱིས་གང་ཡིན་པ་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་གསལ་བར་བྱས་
མེད་པས། དོན་གྱིས་སློལ་རྒྱན་བཅམས་སྦྱང་ལ་བཅུད་ཅིག་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་དེ་ཉིད་
ད་ལྟའི་དུས་སུ་མི་མངོན་དབྱིངས་ན་ཡོད་པའི་དད་པའི་ཁིང་ས་ཚུལ་གྱི་ཚུལ་དུ་གནས་པ་ལས། ལག་
ལེན་ལ་གོ་ཆོད་པའི་མངོན་སུམ་གྱི་གཏེར་མངོན་ཅིག་དུ་བྱུང་མེད།

ཉམ་ཆུང་ཉམ་ཐག་གི་ཐོག་མའི་ནམ་པ་འདི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ནམ་པ་དངོས་ལས་
གསལ་བར་མངོན་ཡོད་དེ། བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་ཀྱི་བཅམས་སྦྱང་དེ་དག་
དོན་གྱིས་སྦྱང་མ་གཏམ་ཞིག་ལས་མ་འདས།

གཉིས་པ། རྒྱལ་རྒྱུན་བརྒྱུ་མཐུན་སྒྱུར་གི་ཁྲོད་བཞག་པ།

དང་པོ། རྒྱལ་རྒྱུན་བརྒྱུ་མཐུན་སྒྱུར་དོན་བརྒྱུད་པ།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྔ་དམག་རྒྱ་ཡིག་དང་ ཚུལ་རིག་གསར་བར་འབྲེལ་འབྲིས་མ་བྱུང་བའི་
ཡར་ཚེན་དུ། བོད་ལ་ཚུལ་ཞེས་པའི་ཐ་སྟངས་དང་གོ་བ་ལས་ཚུལ་རིག་ཅེས་པའི་ཐ་སྟངས་མེད། མཁས་
པའི་བྱ་བ་ནམ་གསུམ་འཆད་ཚོད་ཚོལ་གསུམ་གྱི་ཚུལ་དེ་བསྟན་བཅོས་ཚུལ་པའི་དོན་ལ་འཇུག་ལ།
དེ་འཆད་དུས་ཚུལ་པ་པོ་ལ་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་ཡོད་པ་དང་། རབ་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པ་ཐོབ་པ་
དང་། འབྲིང་ཡི་དམ་ལྷའི་ཞལ་གཟིགས་ཏེ་གནང་བ་ཐོབ་པ་དང་། ཐ་མ་ཡང་རིག་པའི་གནས་ལྷ་ལ་
མཁས་ཤིང་སློལ་བརྒྱུད་པའི་བཤད་པའི་གདམས་ངག་ཡོད་པ་ཞེས་གཙོ་བོར་དགོངས་འབྲེལ་གྱི་
བསྟན་བཅོས་ཚུལ་པ་དམིགས་སུ་བབྱུང་ནས་ཡོད། ས་པའི་གྱིས་《མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྒྲོ་བ་ཚུལ་
ལ་འཇུག་པའི་ལུ་བཤད་དུས་“དེ་ལྟར་ཐོག་མའི་ངག་ནམས་བཤད་ནས་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ལུས་ཚུལ་
པ་ན་སྒྲིའི་རྒྱ་ཡི་གེ་དང་། མིང་དང་ཆོག་གི་ཆོགས་གསུམ་བཤད་དོ” ཞེས་ཆོགས་གསུམ་བཤད་ལ།
དེའི་རྗེས་ནས་“དེ་ལྟར་སྒྲིའི་སྒྱུར་བ་ཤེས་ནས་སྟན་ངག་ཚུལ་པ་ལ་འཇུག་པའི་བྱིར་ཆོག་རྒྱུ་བཤད་
དོ” ཞེས་སྟན་ངག་མེ་ལོང་གི་ཆོག་རྒྱུ་གཞུང་ལུགས་འགའ་ཞིག་བསྟན་ཡོད། ཨ་ལག་ཤ་ངག་
དབང་བསྟན་དར་ལྷ་རམས་པའི་《ཚུལ་པའི་ནམ་གཞག་བཤད་པར་》ཡང་། “ཚུལ་པ་(འི་)ནམ་
གཞག་ལ་གསུམ་སྟེ། ཚུལ་པ་པོའི་ཡོན་ཏན་དང་། བཅུ་བྱ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་། བསྟན་
བཅོས་རིམ་ལྟར་ཚུལ་པའི་ཚུལ་ལོ” ཞེས་ས་བཅད་གསུམ་དང་། བཅུ་བྱའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་
སྐབས་སུ། “བརྗོད་བྱའི་སྒྲོ་བ་ནས་བདེན་པ་གཉིས་སྟོན་པ་གཉིས་དང་། བཤད་བྱའི་སྒྲོ་བ་ནས་བཀའ་
སྒྲིའི་དགོངས་འབྲེལ་དང་། སོ་སོའི་དགོངས་འབྲེལ་གཉིས་”ཞེས་བསྟན་བཅོས་སྒྲིའི་ཚུལ་ཚུལ་བཤད་
ཡོད།

ཚུལ་རིག་གསར་བའི་གཞུང་ལུགས་ལྟར་ན། ཚུལ་ལ་ཚུལ་རིག་ཡིན་པ་དང་ཚུལ་རིག་མ་ཡིན་
པའི་ནམ་གཞག་གཉིས་སུ་ཡོད་ལ། ཚུལ་རིག་ནི་སྤང་བརྟན་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ནམ་ཡང་ན་དུངས་
ཞེན་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་དང་། ཚུལ་རིག་མ་ཡིན་པ་ནི་དུངས་ཞེན་གྱིས་མ་བསྐྱེད་པའི་བྱེད་པོ་
ལ་གཞིལ་ཞིང་སྒྲིམ་མཚན་གྱི་སྒྲིམ་སྟོན་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད། འདི་ནི་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་
ཀྱི་ཐོག་མའི་མང་གཞིའི་ཤེས་བྱ་ཡིན་ལ། འདི་ལ་རང་གི་ཆོས་ཉིད་སྟོན་པའི་ནམ་གཞག་རྒྱས་པ་ཞིག་
ཡོད། བོད་ཀྱི་ཚུལ་པའི་ནམ་གཞག་ལ་བལྟས་ན། ཁོས་ཐོག་མར་ཚུལ་རིག་ཡིན་པ་དང་མ་ཡིན་པའི་
ནམ་གཞག་སོ་སོར་བྱེ་མེད་པར། དེའི་ནང་ཚུལ་རིག་མ་ཡིན་པ་དང་བོད་ལུགས་ཀྱི་སྟན་ངག་གཉིས་

⑩ ཀོང་སྤུལ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོའི་《ཤེས་བྱ་ཀུན་བྱུང་》P353 མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། 1982 ལོའི་ཟླ་གཉིས་པ།

⑪ ས་པའི་གྱུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་《མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྒྲོ་བ་ཚུལ་ལ་འཇུག་པའི་ལུ་བཤད་དུས་》P11 མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། 1981 ལོའི་ཟླ་དྲུག་པ།

⑫ ས་པའི་གྱུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་《མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྒྲོ་བ་ཚུལ་ལ་འཇུག་པའི་ལུ་བཤད་དུས་》P27 མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། 1981 ལོའི་ཟླ་དྲུག་པ།

འདུས་ནས་མིལ་གྱིས་བསྟན་ཡོད་པ་རེད། འདིས་དོན་གྱིས་ཚུལ་རིག་སྒྱུ་ཆལ་གྱི་འདུ་ཤེས་གསལ་བོ་
ཞིག་ད་དུང་མ་སང་པ་མཆོད།

བཅམས་སྐྱུང་ལ་མཆོད་ནའང་དེ་ལྟར་དུ། བོད་ཀྱི་ཚུལ་ལུས་ལ་སྟན་ངག་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་
གསལ་བོ་ཞིག་སང་ནས་རིག་པའི་ནམ་གཞག་ཆགས་ཡོད་པ་ལས། བྱང་རིམ་དང་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ཅན་
ཀྱི་ཚུལ་གྱི་རིགས་ལ་ཐ་སྟན་ཀྱང་མེད། ཐ་ན་ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་ལ་ལས་བཅམས་སྐྱུང་དང་། ལ་ལས་
སྐྱུང་གཏམ། ལ་ལས་སྐྱུང་ཚུལ་ཞེས་གཅིག་ཀྱང་གྱུར་གྱི་མིང་ཞིག་སྟོན་མེད། འདིས་བོད་ཀྱི་བཅམས་
སྐྱུང་གི་འདུ་ཤེས་སང་པ་ཤིན་ཏུ་འབྱིས་པ་མཆོད།

དེ་བས། བོད་ཀྱི་སྐལ་རྒྱུན་ཚུལ་རིག་དང་བོད་ཀྱི་སྐལ་རྒྱུན་བཅམས་སྐྱུང་ཞེས་བཅམས་ཆོས་
མང་བོ་ཞིག་གཏན་ལ་ཐབ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི། བྱིས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ངོས་ནས་
འདྲ་ས་ལ་རིགས་བསྐྱེས་ཀྱིས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། བོད་རང་གི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ངོས་ནས་
བཤད་ན། ཚུལ་ཞེས་པ་ནི་ཚུལ་རིག་ཡིན་པ་དང་མ་ཡིན་པ་ཅི་རིགས་ཆོགས་གསུམ་གྱི་ལམ་ནས་སྒྲུབ་
བ་ལ་གོ་བར་འགྱུར། གཞུང་འགྲེལ་ཚུལ་པ་ཚུལ་རེད་ལ། ཆོས་འབྱུང་འབྲི་བ་ཚུལ་རེད། དེ་བ་ཐེར་
འབྲི་བ་ཚུལ་ཡིན་ལ། ནམ་ཐར་འབྲི་བ་ཚུལ་རེད། སྟན་ངག་འབྲི་བ་ཚུལ་རེད་ལ། བསྐྱབ་བྱ་འབྲི་
བའང་ཚུལ་རེད། དེ་བཞིན་བཅམས་སྐྱུང་ལ་རིགས་བསྐྱེས་བྱས་པས། ནམ་ཐར་(སྒྲིབ་གར་འཁྲབ་
གཞུང་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་དུ་འབོད་པའང་འདུ) དང་རྟོགས་བརྗོད། ལེགས་བཤད་གཏམ་རྒྱུད་དང་
རབ་རྟོག་བཅམས་སྐྱུང་སོགས་བཅམས་སྐྱུང་གི་ཁོངས་སུ་བསྟུ། བསྟུ་བའི་རྒྱུན་ལ་གསལ་བོ་བཤད་
དུ་མེད་པར་ཆོར་སྐྱང་ཅམ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། མ་མཐའ་ཡང་བསྟན་དོན་དོན་སྟོང་ཅན་ཞིག་དང་།
བྱང་རིམ་བབས་ཆགས་ཤིག་དང་། ཞིབ་འབྲི་ཐབས་ཆག་ཅིག་ཡོད་པས་ལོས་ཡིན་སྟུམ། ཞིབ་ཏུ་
བཤད་ན། སྐལ་རྒྱུན་བཅམས་སྐྱུང་བཅམས་སྐྱུང་དུ་གཏན་ལ་ཐབ་བྱེད་དེ་ལ་ལ་ནི་མྱོང་རྩལ་བྱས་
པའི་འབྲས་བུ་ལས་སྟོན་པའི་འདྲ་ས་གཞི་བྱས་པ་རེད་ལ། ལ་ལ་ནི་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་
བྱ་ལས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་རེད། སྤམ་ནི་འཁྲབ་གཞུང་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་ལྟ་བུ་དང་། བྱི་མ་ནི་ནམ་ཐར་
ལྟ་བུའོ།

གང་ལྟར་ཀྱང་། དེ་ལྟར་རིགས་བསྐྱེས་ཏེ་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་སྐལ་རྒྱུན་བཅམས་སྐྱུང་ལ་མང་དུ་
ཡོད་པ་ལྟར་སྐྱང་། འོན་ཀྱང་། བཅམས་སྐྱུང་གི་བྱང་ཆོས་ཀྱི་ངོས་ནས་རྒྱུ་ཟད་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་ན།
དོན་གྱིས་གངས་མང་བོ་ཞིག་མེད། ད་སྐད་ཆོས་བཅམས་སྐྱུང་དུ་ངོས་འཛིན་པ་དག་ལས་གངས་
ཆོས་མང་བོ་ནི་ནམ་ཐར་ཡིན། དེ་བཞིན་བརྟག་པར་བྱ་དགོས་པའང་ནམ་ཐར་རེད།

ནམ་ཐར་བཅམས་སྐྱུང་དུ་བཙེ་བ་ནི་ངས་བསམས་ན་གཙོ་བོ་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་
བྱའི་རྟོག་གའི་རྗེས་དཔག་ཅིག་རེད་སྟུམ། ཚུལ་རིག་གིས་མི་སྣའི་སྐད་བརྟན་འབྲི་བཞེད་ས་བྱ་
དགོས་ཞེས་པའི་ཤེས་བྱ་དང་གཅིག་གཞན་མི་རིགས་ཀྱིས་ལྷ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣའི་མཛད་པ་བྱི་བ་ལ་ “传

记” ཞེས་སྤྱི་འབོད་ལ། དེ་ཉིད་ཚུལ་རིག་ལས་བཅུ་མ་སྤྱི་ཁོངས་ཏུ་བསྟུ་བ་དང་། དེ་ཉིད་བོད་
 གྱི་རྣམ་ཐར་དང་འབྲེལ་བ་བཅས་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ཀྱིས་ཀྱང་བཅུ་མ་སྤྱི་ཁོངས་སྤྱི་ཁོངས་སྤྱི་ཁོངས་པ་རེད།
 འོན་ཀྱང་། ཚུལ་གྱི་གནས་སྤྱངས་(形态) དངོས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། གཉིས་ཀར་མི་འབྲེལ་བའི་བྱང་
 པར་ཆེ། “传” བསྟུགས་ཆེ་ང་ཆོད་རྟག་མེད་ཡིད་དབང་གི་དོར་སྤྱོད་བྱེད་ཞིག་གི་གསལ་ཉམས་ཅན་
 གྱི་སྤང་བརྟན་ཞིག་འཆར་བར་འགྱུར་ལ། བོད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་བསྟུགས་ཆེ་ང་ཆོད་ཡིད་དབང་གི་དོར་
 དེ་ལྟའི་གསལ་ཉམས་ཅན་གྱི་སྤང་བརྟན་ཉིལ་པོ་ཞིག་འཆར་དགའ། ང་ཆོད་སེམས་དོར་ཤར་རྒྱ་ནི་
 སྤྱི་མ་དེའི་མཛད་པ་རེ་རེ་བ་ཉིད་རེད། དོན་གྱིས་སེམས་དོར་ཤར་བ་ཡང་མ་རེད། ང་ཆོས་བསམ་
 བས་ཤེས་པ་རེད། སྤྱི་མ་དེ་ཉིད་སྤྱོད་བྱེད་ཞིག་གི་ཡང་སྤྱི་མ་ཡིན་པ་དང་། འབྲེལ་བ་ཏུ་སྤྱི་མ་
 དང་མཆོན་མ་གང་དང་གང་ཡོད་པ། སྤྱི་མ་གང་དག་བརྟན་ནས་བསྟན་པའི་སྤྱི་མ་ཞུགས་པ་དང་།
 དབང་ལུང་ཅི་ཅུ་མ་མཐོས་ཤིང་འབོགས་པ། བསྟན་པ་ལ་བྱ་བ་རི་ལྟར་བྱས་པའི་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་
 རེད་མ་གཏོགས། ཁོད་གཤིས་ཀ་དང་སྤྱི་མ་སྤྱི་མ་བཅས་ནང་གི་རྣམ་ཐར་གྱི་སྤྱི་མ་ཞུགས་པ་རེད། སྤྱི་
 མའི་རྣམ་ཐར་འབྲི་བ་ལ་སྤྱི་མ་ཅི་བྱས་ཀྱི་མཛད་པ་སོ་སོ་བ་ཅུ་མ་གྱིས་ཆོག་འདུག་ལ། ཚུལ་རིག་
 རང་བཞིན་ཅན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཞིག་འབྲི་བ་ལ་དེ་ཅུ་མ་གྱིས་མི་ཆོག་དཔེར་ན། ལྷ་རྒྱ་སེམས་ཚུལ་པ་པོ་
 ཐོལ་སེམས་ཏེ་ནས་རྒྱལ་པོ་པེས་ཏི་ཡི་“རྣམ་ཐར་”འབྲི་ཆེད། ཁོས་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་ཞིག་བསྟུགས་
 ཤིང་། གསར་ཚུལ་གྱི་གྲ་སྒྲིག་དག་འཆོགས་ཅན་ཆེས་མང་པོ་བསྟུགས་ཀྱང་། མཐར་ཚུལ་པ་པོ་རང་
 གིས་བཤད་པ་བཞིན། རྒྱལ་པོ་པེས་ཏི་ཡི་“སྤང་བརྟན་གང་ཏུ་ཞིག་གི་སྤྱོད་ཐེག་གི་རྟག་དོར་
 མ་བྱུང་བས་ཚུལ་དེ་ཉིད་འབྲི་མ་ཐུབ་” ། འདིས་བརྗོད་བྱ་སྤྱོད་བྱེད་ཅི་མཛད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་
 ཆང་བར་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་དུང་བཅུ་མ་སྤྱི་ཁོངས་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་རྣམ་ཐར་འབྲི་བའི་ཆེད་དུ་མ་
 སོན་པ་དང་། རྣམ་ཐར་འབྲི་བ་ལ་དེ་ལས་ལྷག་པའི་སྤྱི་མ་ཀྱི་རེ་བ་དང་ལྷན་པ་ཞིག་དགོས་པ་གས་
 ལ་བཤད་བྱེད་ཐུབ།

དེ་བས། བོད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱས་མི་སྤྱི་མ་ཐར་པལ་ཆེར་ལ་ཚུལ་རིག་སྤྱི་མ་ཀྱི་དོར་ནས་བསྟན་ན་
 ལྷ་རྒྱས་བརྗོད་པའི་ཆེད་ན་ལུས་པ་ལས། གཞན་རིགས་ཀྱིས་བཤད་པའི་“传” ཀྱི་ཆེད་དུ་སྤྱོད་ཐེག་མེད།
 དེ་དག་གིས་བརྗོད་བྱ་སྤྱོད་བྱེད་སྤང་བརྟན་ནི་བཞེངས་བསྟན་བྱས་མ་ཐུབ་པར། ཅི་མཛད་ཀྱི་ལྷ་
 རྒྱས་བརྗོད་པ་ཅུ་མ་ཏུ་ཟད། གསལ་བཤད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། «མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར་»ནི་དམིགས་
 བསལ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཚུལ་ཉིལ་པོ་རྣམ་མཁུར་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་པ་མ་ཡིན་པར། རྣམ་ཐར་
 ལས་ཀྱང་མགོ་ནས་བཟུང་སྤྱི་མ་ཐར་བས་དངོས་སྤྱི་མ་སྤྱི་མ་བཟུང་སྤྱི་མ་ཉམས་རྟགས་ཀྱི་སྤྱི་མ་
 འབྲེལ་བའི་བར་དུ་བྱས་ན་ཤིན་ཏུ་འོས། གང་ལྟར་ཀྱང་འདི་འབྲེལ་རྣམ་ཐར་ནི་མང་དུ་མེད་པས།
 འདིར་ཚུལ་རིག་གི་བྱང་ཆོས་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་བོད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཚུལ་ལུས་དེ་ཚུལ་རིག་བཅུ་མ་
 སྤྱི་ཁོངས་སྤྱི་ཁོངས་སྤྱི་ཁོངས་ཀྱི་དོར་ནས་བཤད་ན་ཤིན་ཏུ་མི་འོས།

བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ལོ་རྒྱུས་བཤད་དུས། རྣམ་ཐར་། རྟོགས་བརྗོད་ཅེས་རྒྱན་དུ་བཤད་བཞིན་ཡོད་
 ཀྱང་། རྟོན་གྱིས་བོད་ཀྱིས་རྣམ་ཐར་དང་རྟོགས་བརྗོད་ཞེས་པའི་མིང་འདི་བཀོལ་ཚུལ་གཟབ་ནན་
 ཅན་ཞིག་མ་རེད། བཤད་ཚུལ་ལ། རྣམ་ཐར་ནི་བརྗོད་བྱ་སྦྱེས་བྱ་གང་དེའི་མཛད་པའི་རྣམ་པ་
 བརྗོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས། གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་ལ་ཐར་བའི་ས་བོན་བསྐྱེད་སྤྱོད་པ་ལ་རྣམ་ཐར་དང་།
 བརྗོད་བྱ་གང་ཞིག་གི་ཡོན་ཏན་སྤུངས་མོང་མ་ཡིན་པ་བརྗོད་པ་ཞིག་ལ་རྟོགས་བརྗོད་ཅེས་བྱ་ལ། ཡང་
 བ། ཆོ་ཏན་ཞབས་བྲལ་ནས། “འཁོར་བའི་འདམ་ལས་སོར་གང་མ་འཕགས་ཕྱིར། རྣམ་ཐར་བྱ་བའི་
 མིང་འདྲིལ་བྱེད་མི་འོས། ཉམས་རྟོགས་ཡོན་ཏན་རི་བོང་ར་མཚུངས་ཕྱིར། རྟོགས་བརྗོད་བྱ་བའི་
 མིང་ཡང་རིམ་ལྔ་རིགས། ”¹³ ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྣམ་ཐར་གྱིས་བརྗོད་བྱ་སྦྱེས་བྱ་ཆེན་པོ་གང་དེ་
 ཉིད་འཁོར་བ་ལས་རིམ་ལྔ་ཐར་བའི་རིམ་པ་སྟོན་པ་དང་། རྟོགས་བརྗོད་ཀྱིས་གཙོ་བོར་མཛོན་
 རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ནམ་ཉམས་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་རྒྱུད་ལ་རིམ་ལྔ་འབྲུངས་ཚུལ་བརྗོད་པ་ཞིག་ཡིན།
 འདི་ནི་གཙོ་བོ་བརྗོད་བྱའི་སྟོན་པ་བཤད་པ་ཡིན། ད་དུང་གཞན་ཞིག་ལ། རྣམ་ཐར་ནི་འབྲལ་ཚུལ་
 ཀྱི་སྟོན་པ་གོ་སྐྱབས་བརྗོད་པ་དང་། རྟོགས་བརྗོད་ནི་སྟོན་པ་ལྟན་ཆེན་གི་ལམ་ནས་བརྗོད་པ་ཡིན་
 ཞེས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྟོན་པ་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད། བོད་ཀྱི་བཅམས་ཆས་དངོས་ལ་སྦྱར་ཆོ། སྦྱར་
 བཏང་ཅམ་དུ་མ་གཏོགས་ཐམས་ཅད་ལ་ཡིན་དེས་ཀྱི་བྱུང་བ་མི་འདུག བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་
 རྟག་དུ་བྱེད་རྟོགས་བརྗོད་དང་། «མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དང་། «བྱ་མགྲིན་སྟོན་པའི་རྟོགས་
 བརྗོད་» «སྦྱ་བམང་བྱ་ལྔའི་རྟོགས་བརྗོད་» སྟགས་ལ་གཅིག་དུ་གཞི་མཐུན་པའི་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་བྱུང་
 ཆས་སྤུངས་མོང་བ་ཞིག་མེད། ལྷག་པར་དུ་བཅམས་སྦྱང་སྦྱ་ཆལ་གྱི་དོན་ནས་བལྟས་ན། དེ་ཉིད་རྣམ་
 ཐར་དང་མི་འདྲ་བའི་དེང་གི་བཅམས་སྦྱང་དང་ཉེ་བའམ་འདྲ་བའི་བྱུང་པར་ཆེན་པོ་མེད། «བྱ་
 མགྲིན་སྟོན་པ་» མ་གཏོགས་པའི་རྟོགས་བརྗོད་གཞན་རྣམས་ཀྱི་རིན་ཐང་དེ་སྟོན་པ་གི་སྟེང་ན་
 ཡོད་པ་འདྲ། དེ་བས་ན་རྣམ་ཐར་དང་རྟོགས་བརྗོད་ལས་དོན་གྱིས་«མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར་» དང་
 «བྱ་མགྲིན་སྟོན་པའི་རྟོགས་བརྗོད་» མ་གཏོགས་བཅམས་སྦྱང་གསར་བ་དང་འདྲ་བའི་དོན་ནས་
 བཅམས་སྦྱང་གི་མིང་གིས་བོས་ཆོག་པ་མང་པོ་མེད་སྟེ། དེའི་ཤུལ་ན་ཡོད་པ་གཅིག་ནི་སྦྱོས་གར་
 འཁྲལ་གཞུང་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་དམ་རྣམ་ཐར་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་དང་། གཅིག་ནི་རབ་རྟོག་བཅམས་སྦྱང་
 རེད། རབ་རྟོག་བཅམས་སྦྱང་འདི་བྱར་དུ་ཕྱེ་ཆོག་པའི་བཅམས་སྦྱང་གི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཏེ།
 སེམས་མེད་དམ་སྦྱེ་འགྲོ་མི་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ལ་མི་རུ་རྟོག་སྟེ་མིའི་བསམ་སྦྱོད་དང་མཐུན་པར་འབྲི་
 བའི་དོན་བརྗོད་རིགས་ཀྱི་ཚུལ་འདི་བོད་ན་རྒྱུང་མང་པོ་ཞིག་ཡོད། དཔེར་ན། «པོ་ཏ་ལ་ཀུན་དུ་

¹³ 《རྗེ་འཇིགས་མེད་རིགས་སྟོན་གྱི་གསུང་ཚུལ་བོད་དང་བོ》 P500 མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། 1988 ལོའི་ཟླ་
 སྤྱི་ལོ།

དགའ་བའི་གཏམ་ ༥༥། 《གཏམ་པར་འཛིན་པའི་ཐུགས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་》 ༥༥། 《རྩ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་》 ༥༥།
《བྱ་སྒྲེལ་གཏམ་རྒྱུད་》 མོགས་མང་བས་འདིས་བོད་ཀྱི་སྒྲིབ་པའི་ཐུགས་བཅའ་སྤྲུང་གི་དབྱེ་བའི་རིགས་
ཤིག་ལྷན་པས་ཡོད། དེར་མ་ཟད། འདི་དག་ལ་ད་དུང་རྣམ་ཐར་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་པལ་ཆེར་བ་
ལྟར་རྒྱ་གར་གྱི་འཆོ་བའི་ཤན་མང་བོ་མེད་པར་བོད་རང་སའི་བྱུང་ཆོས་ཡོད། དེ་བས་བོད་ཀྱི་སྒྲིབ་
པའི་ཐུགས་བཅའ་སྤྲུང་ཞེས་དུས་དོན་གྱིས་རབ་རྟོག་བཅའ་སྤྲུང་དང་། རྣམ་ཐར་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་ཀྱིས་
མཆོན་ལ། རྣམ་ཐར་རྟོགས་བརྗོད་ལས་གོང་ནས་བལྟན་པའི་བཅའ་སྤྲུང་ཆོས་ཆེས་ཉུང་ཤོས་བ་དེ་
ཙམ་ཞིག་གིས་མཆོན།

གཉིས་ལ། སྒྲིབ་པའི་ཐུགས་བཅའ་སྤྲུང་གི་བསམ་སྒྲིབ་ནས་དོན་གྱི་བྱུང་ཆོས་དང་དེའི་ཚོད་བཞག་ལ།

མི་སྣ་ཞིག་གི་ལོ་རྒྱུས་སམ་བྱ་བ་བྱས་པའི་ཚུལ་ཙམ་དང་། ཡང་ན་དེ་འབྲེལ་གྱི་བྱུང་རིམ་ཡོད་
ཙམ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལྟ་བུའི་བཅའ་སྤྲུང་གི་ཁྱུ་གཟུགས་(趋形) དེ་གནའ་བོའི་བོད་བཙན་པོའི་
སྐབས་ནས་བོད་ན་ཡོད། འོན་ཀྱང་། གང་ལྟར་ཀྱང་བཅའ་སྤྲུང་དང་གཏམ་རྒྱུད་ནི་འདྲ་བ་མ་
ཡིན་ལ། ལྷག་པར་དུ་བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་དག་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅའ་སྤྲུང་གི་
ངོ་བོར་གཏོགས་ཤིང་། དེ་ཉིད་ལ་སྒྱུ་ཆ་ལ་གྱི་བཅའ་བཙན་མེད་པར་བྱུང་བའི་བྱུང་རིམ་དོན་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ལ་ཆེས་ཆེར་གཞིལ་ནས་དེ་ལྟར་དུ་བྱུང་བའི་སྐབས་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། དེ་ལྟའི་ཡིག་ཆ་ལ་སྒྱུ་
ཆ་ལ་གྱི་རིན་ཐང་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་། དེའི་སྒྱུ་ཆ་ལ་གྱི་རིན་ཐང་ནི་དོན་གྱིས་ཚུལ་རིག་
རང་བཞིན་(文学性) ཙམ་ལས་མ་འདས་ཤིང་། དེ་ནི་ཚུལ་རིག་གི་འདུ་ཤེས་སང་པའི་ཐོན་འབྲས་
མ་རེད། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་འདུ་ཤེས་རབ་རིབ་ཅིག་སང་པའི་དུས་ནི་དུས་རབས་བཅུ་
གསུམ་པའི་ས་སྐྱ་བའི་དུས་རེད།

བལྟན་པ་གྱི་དར་གྱི་དུས་སུ་ཆོས་ཁུངས་བཙན་པའི་ནང་བའི་བལྟན་པ་ཞིག་བོད་དུ་སྤར་དར་
བའི་ཆེད་དུ། ལོ་རྒྱུ་བ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་བྱོན་ནས་རྒྱ་གར་དང་བཅས་པའི་ནང་བའི་ཡུལ་གྱི་
མང་བོར་ཕེབས་ནས། བོད་རྒྱུད་ཀྱི་བལྟན་བཙན་མང་བོ་བོད་དུ་བསྐྱར། དེའི་ཞོར་དུ་ཚུལ་རིག་གི་
བལྟན་བཙན་འགའ་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱར། དེའི་ཁྲོད་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་རིང་ཤོང་རྟོན་ལོ་རྒྱུ་
བས 《རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འབྲི་ཤིང》 ༥༥། 《སྟན་ངག་མེ་ལོང་མ》 བོད་དུ་བསྐྱར་བ་དེས་
བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ལ་སྒྲིབ་པ་འབྱེད་ཀྱི་རུས་པ་བཏོན། 《སྟན་ངག་མེ་ལོང་མས》 བོད་ཀྱི་སྟན་ངག་ལ་
གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་བྲིད་སྟོན་བྱས་ལ། 《རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འབྲི་ཤིང》གིས་ལག་ལེན་
ཀྱི་ངོས་ནས་མཐུ་བ་བྲིད་མཐུ་དེ་བོད་ཀྱི་སྟན་ངག་དེ་རང་ཚུགས་ཅན་དུ་གྱུར། དེ་བཞིན་དུ་རྟོགས་
བརྗོད་དཔག་བསམ་འབྲི་ཤིང་ ༥༥ དེའི་ཡར་སྔོན་ནས་འགྱུར་བའི་《སྟེན་རབས་སོ་བཞི》《མདོ་
མཐུངས་སྒྲུབ》 བཅས་ཀྱིས་ནང་བལྟན་བསམ་སྒྲིབ་ལས་འབྲས་ཏེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་སྒྲེལ་ཚུལ་ལ་
བྲིད་སྟོན་བྱས་ནས། བོད་ཀྱི་སྒྲིབ་པའི་ཐུགས་བཅའ་སྤྲུང་གི་ཐོག་མའི་རྣམ་པ་བསྐྱར།

བོད་ཀྱི་སྐལ་ལྷན་བཅའ་སྤྱོད་གི་ཐོག་མའི་ཆགས་རིམ་འདིར་བལྟས་ན། བཅའ་སྤྱོད་རང་
ཉིད་ཀྱི་ཆགས་ཚུལ་འདི་ནང་བཟུང་བོད་ཏུ་དར་བའི་ཞོར་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་དང་། དེ་ཉིད་བོད་ཏུ་
བྱུང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནང་བའི་བསམ་སྒྲུབ་སྒྲིག་ལ་ཞབས་འདེགས་ལྷ་བའི་དགོས་མཁོ་ཞིག་
ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ། ཞོར་བྱུང་གཏོགས་རང་བཞིན་དང་ཞོར་པལ་བའི་རང་བཞིན་དང་ཞོར་ལག་
ཆའི་རང་བཞིན་ཐོག་མ་ནས་བྱུང་སྟེ་ཡོད། ནང་བའི་བཟུང་བ་རིམ་གྱིས་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་བྱུང་
ནས་འཆོ་བའི་ཉེ་བ་རུ་བྱུར་བ་དང་། བཤད་སྟུབ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཟུང་བ་འཛིན་
སྒྲིང་སྟེ་ལགས་ཀྱི་བྱེད་པའི་འཕེལ་འགྲོས་དང་བཟུང་། ཚུལ་རིག་གམ་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱང་སངས་རྒྱས་
ཀྱི་བཟུང་བ་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་འབའ་ཞིག་ཏུ་བྱུར། དེ་བས་བཅའ་སྤྱོད་གི་ནང་དོན་ནང་
བཟུང་བསམ་སྒྲུབ་ཡོངས་སུ་བབྱུང་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་བཟུང་དོན་གྱི་བྱེད་ཐབས་ནང་བཟུང་ལས་མི་
འདའ་བའི་ནམ་པ་བྱུབ།

བཟུང་བ་སྤྱི་དར་དང་བཟུང་བ་ཕྱི་དར་གང་ཡིན་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་ནང་བའི་བཟུང་བ་བོད་ཏུ་
འདྲེན་པའི་ཆ་ནས་མཚུངས་ཀྱང་། བསམ་སྒྲུབ་དམིགས་འདུགས་ས་ཚུང་ཟད་མི་འདྲ། སྤྱི་དར་གྱིས་
གཙོ་བོ་དེས་ལེགས་དང་ཐར་བ་བྱས་ཡོད་ལ། ཕྱི་དར་གྱིས་སྒྲིག་ཞིག་གི་བསམ་སྒྲུབ་འཕྲུལ་གྱི་
སྒྲིག་ཡོད། ཀྱན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། བཟུང་བ་ཕྱི་དར་དེ་རྒྱལ་བོ་སྤྱང་དར་མས་སངས་རྒྱས་
ཀྱི་བཟུང་བ་བསྟུབས་པ་དེ་བཟུང་བའི་མེ་རྩ་མདོ་ཁམས་སྤྱང་ནས་གསལ་ཞེས་འདུལ་བ་སྤྱང་འདུལ་
དང་སྤྱང་འདུལ་གཉིས་ཀྱིས་བཟུང་བ་ཡང་བསྟུར་དར་བ་ནི་མྱོ་ཞིག་དང་། སྒྲིག་སྤྱོད་བོ་མེ་ལ་ཉི་ཤ་
བོད་ཏུ་གདན་མ་བྱངས་ཤོང་གི་བོད་ཀྱི་བཟུང་བ་དེ་ཉིད་སྒྲིག་སྒྲིལ་གྱིས་མཚོན་པའི་སྟེན་གསལ་གཙོ་ར་
བྱས་པའི་བཟུང་བ་ “ནམ་དག” མ་ཡིན་པ་ལ། བོད་ཀྱི་དཔོན་སྒྲོབ་དག་གིས་བཟུང་བ་ནམ་དག་ཞིག་
ལ་རེ་ནས་ཡང་བསྟུར་ལ་ཚུ་བ་མང་བོ་རྒྱ་གར་སོགས་སུ་མངགས་ནས། སྒྲོབ་དཔོན་གདན་འདྲེན་པ་
འཕ་རྒྱུད་བསྟུར་བ་ལས “དམ་ཚུལ་ནམ་དག” ཅིག་བོད་ཏུ་སྤྱར་དར་བའི་དོན་ཡིན། “དམ་ཚུལ་
ནམ་དག” འདིའི་བསམ་སྒྲུབ་གཙོ་བོ་བྱུང་མཐའ་བཀའ་གདམས་པས་མཚོན་པའི་སྒྲིག་སྒྲིལ་གྱི་བསམ་
སྒྲིལ་རེད། རྒྱལ་པོས་མི་རྟག་པ། ལས་འབྲས། འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་སོགས་ནི་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་
བསམ་སྒྲིལ་བྱེད་པའོ། བཟུང་བ་ཕྱི་དར་ནས་བབྱུང་འཆོ་བ་དངོས་ཀྱི་ཁོད་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་པ་
ནམས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུ་ཆོས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ཐུན་མོང་ལམ་གྱི་སྒྲིལ་འགྲོའི་ཆོས་སྒྲིལ་འདི་དག་
རེད། དེ་བཞིན་ཏུ་བོད་ཀྱི་སྐལ་ལྷན་བཅའ་སྤྱོད་གི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་དོན་ཡང་འདི་རེད།

《རྒྱལ་བུ་ལོ་རྒྱུ་བཟང་》 དང 《རྒྱ་བཟང་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་》 《བྱ་སྟེལ་གཏམ་རྒྱུད་》 ལྟ་བུའི་སྐལ་ལྷན་
བཅའ་སྤྱོད་རེ་གཉིས་མ་གཏོགས། བཅའ་སྤྱོད་གི་མཐར་ཐུག་གི་བསམ་སྒྲུབ་དེ་རྒྱལ་སྤྱི་དང་
དཔོན་སྤྱངས་ནས་དཔེན་པར་འགྲོ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བབྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད།
བཅའ་སྤྱོད་རང་གི་སྤྱད་ཆའི་སྒྲིལ་བ་ལ་ནང་བཟུང་གི་འཁོར་བ་ལས་སྒྲིལ་ཞིག་པའི་གཏམ་སྒྲིལ་ (话

语) གྱིས་ཁེངས་ནས་ཡོད།

འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་སྟོན་པའམ་“ཁྱིམ་”གྱི་ཉེས་པ་སྟོན་པའི་བསམ་སྒྲོ་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་
ནི། འཁོར་དང་རྒྱུ་ལ། ཁྱིམ་དང་བཟའ་ཚང་དང་བཅས་པའི་འཆིང་བ་མེད་པར། རང་དབང་
གིས་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་ལ་ཅེ་གཅིག་ཏུ་གཞུགས་པའི་ཆེད་ཡིན་ལ། འདིའི་ངོ་བོ་ནི་ཆོ་འདི་སྤང་གི་ཞེན་
པ་སྟོན་ནས་ཆོ་འདིའི་བྱ་བ་དང་འཁོར་བའི་བྱ་བ་དག་འདུལ་གཉེན་སྦྱང་གི་ལས་ལྟ་བུ་ལ་རྒྱབ་ཏུ་
སྦྱགས་ཏེ། རང་གཅིག་ལུས་བྱི་མ་པན་ཆད་ཀྱི་དོན་ཞིག་ཆོ་འདིར་གཉེར་རྒྱ་དེ་ཡིན།

འདིའི་ལྟ་བ་འདི་ཡང་མིའི་འཆོ་གནས་དང་མིའི་འཆོ་བ་ལས་རིང་ཏུ་འདས་པའི་“ལྷ་སྦྱང་”ཞིག་
མིན་པར། འདིས་ཀྱང་མི་ཆོ་ལ་དོན་སྦྱང་ཆེན་པོ་ཞིག་ལོན་རྒྱ་དང་། མི་ཆོ་དོན་ཡོད་ཏུ་གཏོང་འདོད་
ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ཞིག་སྟོན་པ་ཡིན། བསམ་སྒྲོ་འདིའི་གཞི་འཇུགས་སའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཁོས་ཐོག་མར་
ད་ཐེངས་མི་ལུས་ཤིག་སྤངས་པ་འདི་དོན་མེད་རྒྱུ་ཐོས་སུ་གཏོང་མི་འདོད་པར། རྟེན་དཀའ་བའི་
མི་ལུས་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ངས་པར་དོན་ཡོད་ཅན་ཏུ་གཏོང་དགོས་སྟུགས་པ་འདི་ནང་བསྟན་བསམ་
སྒྲོའི་ཐོག་མའི་འགོ་རྒྱུགས་ས་ཡིན། དེ་བས་ལམ་རིམ་སོ་སོའི་མགོའི་དལ་འབྱོར་རྟེན་དཀའ་ཆོས་
ཆན་ན་དལ་འབྱོར་གྱི་མི་ལུས་འདི་རྟེན་དཀའ་བར་སྟོན་པ་དང་། དེ་ཉིད་དོན་ཡོད་ཏུ་བྱ་དགོས་
པའི་(རྟེན་ན་དོན་ཆེ་བ་) བསམ་སྒྲོ་བཅས་ནང་དོན་གཉིས་སུ་བསྟུན་ནས་རྒྱ་ཆེར་བསྟན་ཡོད།
དཔེར་ན། 《སྦྱང་འཇུག་ཆེན་མོ་》 ནུ་ “དལ་འབྱོར་འདི་ནི་རྟེན་པར་གྱིན་ཏུ་དཀའ། རྟེན་པའི་དོན་
སྦྱང་ཐོབ་པར་གྱུར་བ་ལ། གལ་ཏེ་འདི་ལ་པན་པ་མ་སྦྱབ་ན། བྱིས་འདི་ཡང་དག་འབྱོར་བར་ག་ལ་
འབྱུང་། ” ཅས་གཞུང་དངོས་ཀྱི་ཐོག་མའི་མགོ་ཆོག་འདིས་བཅུམས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ།

དེ་ལས་གཞན། འཁོར་བར་སྟེང་བོ་མེད་པར་སྟོན་པའི་བསམ་སྒྲོ་དེ་ཡང་སྦྱར་ན་རྒྱུན་བཟོ་དང་
བསྟུ་བྱིད་ཅིག་མིན་ངས། བསམ་སྒྲོ་པ་སུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་བསམ་ཞིང་བརྟག་ཆེ་སོ་
སོ་རང་རང་གི་མཐའི་སྤྲོ་ཆོག་ནི་འདྲ་མི་སྲིད། མིའི་འཆོ་བ་ལ་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་ཆོར་སྤང་འཆང་ནས་
འཆོ་གནས་དོན་ཡོད་ཏུ་སེམས་མཁན་ཡོད་སྲིད་ལ། དེ་བཞིན་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་སྦྱོ་གདུང་གི་ཆོར་
སྤང་འཆང་ནས་འཆོ་གནས་དོན་མེད་ཏུ་སེམས་མཁན་ཡང་ཡོད་སྲིད། ལུ་བ་སྤྲིང་དེང་རབས་རིང་
ལུགས་པའི་ཚུལ་རིག་དང་སྒྲིས་སུ་འཆོ་གནས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་(西方存在主义文学) དང་།
ལུ་བ་སྤྲིང་དེང་རབས་རིང་ལུགས་པའི་མཆན་ཉིད་རིག་པར་སྦྱང་བ་རུང་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན། བྱི་མ་
འདི་ནི་རྒྱུས་མེད་སྟོན་གྱི་ཅིག་གཏན་ནས་ཡིན་མི་སྲིད། ཁོ་ཆོས་སྦྱར་ན་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་སྦྱོ་སྤང་
རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་བཟུང་ཡོད།

ངས་བསམ་ན་ཐོད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུན་རིག་གནས་དང་སྒྲིལ་རྒྱུན་བཅུམས་སྦྱང་གི་བསམ་སྒྲོའི་རྒྱུན་
ཡོན་སྟོན་པའི་ཆེད་གཞིའམ་འཇལ་བྱེད་ལ། ང་ཆོས་བདེན་ལུགས་སམ་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཆེད་གཞི་
བཟུང་ཆེ་ཅི་ལྟར་ཡང་ང་ཆོས་བདེན་ལུགས་ཀྱི་ཕུ་ཐག་གཅོད་མི་ཐུབ་སྟུགས། ནང་བསྟན་རིག་པ་དེ་

ཉིད་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་རྟོག་འཇུག་བྱ་བའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་སམ་མཆོན་ཉིད་རིག་པ་ཞིག་
 ཡིན་པའི་ཆ་ནས་རང་ལ་སྤྱད་མོང་མ་ཡིན་པའི་མཐོང་སྡེ་ཞིག་དང་། སྤྱད་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཞིབ་
 འཇུག་གི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིད་པས། དེའི་སྒྲིན་མཐོང་བའི་ལྟ་བུ་དེ་ཉིད་ཅི་ལྟར་ཡང་ཆོས་ཉིད་
 དང་མི་མཐུན་པའི་རྩལ་མ་ཞིག་ཏུ་འཛོག་དཀའ། རྒྱ་མཚན་ནི། སྤྱིར་ན་མིའི་གནས་བབས་ལ་དབྱེད་
 པའི་མི་རྩལ་གྱི་རིག་པ་མཆོན་ཉིད་རིག་པ་དེ་ཉིད་ཆོས་གྱི་སྤྲོད་གི་རིན་ཐང་ལ་རྟོག་ཅིང་དབྱེད་པ་
 ཞིག་ཡིན་པས། དེ་ཉིད་རྩལ་ལ་དབྱེད་པའི་གྲངས་དངོས་རྩལ་གསུམ་ལྟར་བྱེད་ཀྱི་སྤྲོད་གི་བདེན་
 རྩལ་གྱི་ཆོད་གཞི་ཉག་གཅིག་པ་ཞིག་མ་གཞི་ནས་ཡོད་མི་སྲིད། དེ་བས། སྤྱོད་ཡོན་སྤྲོད་བའི་ཆོད་
 གཞི་ལ་ངས་བསམ་ན། ང་ཆོས་བལྟས་འཛོག་གི་འཕུལ་གྱི་ཆོད་གཞི་འམ་འཇལ་བྱེད་ཅིག་བཟུང་ན་
 འགྲིག་སྟུང་། དེ་ཡང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་བསམ་སྒྲོལ་དེ་ཀུན་ཁྱབ་གྱི་(普世)རིན་ཐང་ལྟ་བུ་
 ཞིག་དང་། འཆོ་གནས་གྱི་ལྟ་བུ་(存在观)ཞིག་ཡིན་པས། ཁོས་མིའི་འཆོ་གནས་གྱི་མཐར་ཐུག་(终极
 关怀)ལ་ཐུགས་གཞིགས་བཏང་ཡོད། བསམ་གཞིགས་འདིའི་ཡུལ་དུ་འགྲོ་དུག་སེམས་ཅན་དང་། མི་
 རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་པའི་སྤྱི་བའི་མི་ཞིག་བྱས་ཡོད། དེ་བས་འདི་ལ་ཀུན་ཁྱབ་གྱི་
 རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ན་འཆོ་ཞིང་གཞིས་པའི་སྡེ་དག་
 བྱི་རང་གི་འཆོ་སྤྲོད་གྱི་ཆེད་དུ་འདུར་རྒྱུ་བྱེད་པའི་སེམས་ཅན་བྱེད་བྲག་པ་རེ་རེ་དང་། མི་རིགས་
 དང་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་རིས་སྲུབ་ཅད་པའི་སྤྱད་མོང་གི་སྡེ་ཆོན་རེ་རེ་བ་ཡིན་པས། རེ་རེའི་ལས་དབང་
 མི་འདྲ་བའི་ངོས་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་གནས་ཆོད་དང་མཐུན་པའི་བསམ་གཞིགས་བྱེད་བྲག་པ་རེ་ཡང་
 དགོས་ངེས་ཡིན། འདིའི་བསམ་གཞིགས་འདི་འཆོ་གནས་(存在)སེམས་པ་མ་ཡིན་པའི་འཆོ་སྤྲོད་
 (生存)ལ་བསམ་པ་ཅན་ཞིག་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་སྤྱི་ལ་སེམས་པ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པའི་མི་རིགས་བྱེད་
 བྲག་པ་གཅིག་ལ་ཐོག་མར་བསམ་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས། འདི་ལ་ཀུན་ཁྱབ་གྱི་རང་བཞིན་ཡང་མེད་
 པར་སྒྲོར་ཁྱུར་གྱི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན།

དེ་བས་ན། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་བོད་གྱི་སྤྱི་ལ་རྒྱུན་བཙམས་སྤྱང་གི་བསམ་སྒྲོལ་ནི། ཀུན་
 ཁྱབ་གྱི་ལྟ་བུ་དོན་དུ་གཉེར་ནས། རང་མི་རིགས་ཞེས་པའི་མི་རིགས་བྱེད་བྲག་པ་ཞིག་གི་དངོས་ཡོད་
 གྱི་འཆོ་སྤྲོད་གནས་བབས་ལས་བཙམས་པའི་སྒྲིན་ཁྱུར་གྱི་བསམ་སྒྲོལ་དེ་ཡལ་བར་དོར་བ་དུ་ལཱའི་ང་
 ཆོས་བལྟས་ན་སྤྱོད་དུ་སྤྱང་། སྤྱོད་འདི་ནི་བདེན་ལུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་བསྟན་པ་ཞིག་མིན་པར། འཆོ་
 ཞིང་གནས་པའི་མི་རིགས་བྱེད་བྲག་པ་ཞིག་གི་འཕུལ་མའི་དུས་རབས་ཀྱི་ངོས་ནས་བལྟས་པ་ཞིག་
 ཡིན། དེ་ཡང་མི་རིགས་རང་གི་སྒྲིན་ཁྱུར་གྱི་ལས་དོན་ལ་མ་སེམས་པ་དང་། མི་རིགས་རང་གི་དུས་
 སྐབས་སོ་སོའི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་བཅུད་ལ་སྤྱར་འཛིན་མ་བྱས་པའི་མི་རིགས་དང་དུས་རབས་
 གྱི་ཁྱད་ཆོས་མ་བཟུང་བའི་སྤྱོད་ཆ་ཞིག་ཡིན། འདིའི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། བོད་གྱི་ཚུལ་རིག་གསར་
 བ་དང་བཙམས་སྤྱང་གསར་བའི་བསམ་སྒྲོལ་དགེ་མཚན་མཐོང་ཐུབ་ཏེ། དེས་མི་རིགས་དང་དུས་

རབས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་དེ་དམ་དུ་བཟུང་ཡོད།

ཐོད་ཀྱི་ཚྭ་མིག་གསར་བ་དང་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་སྒྲིམ་ཀྱི་མི་རིགས་ཤིག་གི་
དུས་བབས་དེའི་གནད་དོན་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་པ་འདི། མི་རིགས་དེའི་ཡོན་ཏན་པ་ནམས་ཀྱི་
མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་སང་པའི་རྟགས་མཚན་ཞིག་ཡིན།

ཐོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ནས་བཟུང་སྟེ། སྤྱིར་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་དམ་
མུང་། ཡོན་ཏན་ཡང་། དེ་ཉིད་གཙོ་བོ་གོང་རིམ་ཆབ་སྲིད་དབང་སྒྱུར་བ་ཅུང་ཤོས་ཤིག་གི་བསམ་པའི་
འདུ་ཤེས་སུ་མ་གཏོགས། ཐོད་མི་བྱིངས་ལ་མཚན་ན་ས་ཕྱགས་ལུང་བ་དང་། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་
མཐའི་འདུ་ཤེས་ཁོ་ནའི་དབང་དུ་གྱུར་ནས་ཡོད། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མགོ་མོན་མོ་སྐབས་དེའི་
ལ་རྒྱས་ཀྱི་གནས་བབས་ཀྱི་དབང་གིས་ཉེན་ཆབས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་འགྲོགས་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་
ཤེས་སྒྲིམ་ལྟག་པ་ཞིག་སང་ནས། རིག་གནས་གསར་བ་དང་སྤྱི་ལོ་འཛུགས་གསར་བ་ཞིག་ལ་འཆོལ་
བསྟེན་བྱེད་མགོ་བཅམས་ཀྱང་། དེ་ཡང་གོང་རིམ་དབང་སྒྱུར་བ་ཅུང་ཤོས་ཤིག་གི་ཁྲོད་ཀྱི་བསམ་
སྒྲུབ་འདུ་ཤེས་ཅན་དང་། ལྟག་པར་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དེ་སྤར་ཡོད་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་མི་
འགྱུར་བར་བྱེད་པའི་རྟིང་སྒྲུང་གི་ངོ་བོར་གྲུབ་པ་ཡིན་པས། རྟིང་ཞེན་མཁྲགས་འཛིན་པའི་ཤེད་
ཤུགས་ཆེན་པོའི་འག་ནས་ལགས་བཅས་ཀྱི་སེམས་འདུན་དེ་དག་མངོན་དུ་གྱུར་མ་ཐུབ།

འདི་ལྟའི་ལ་རྒྱས་རིང་མོ་ཞིག་གི་ནང་དུ། ཐོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་ནམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རི་
ལྟར་དུ་འཛིན་སྒྲུབ་བྱེད་པའི་ཐབས་ཁོ་ན་ཆལ་དུ་འདོན་པ་ལས། རང་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནད་
དོན་དང་། གངས་རིའི་པ་རྩལ་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འཛིན་ཉེན་དེ་མཐོང་མ་ཐུབ་ལ་བསམ་ཀྱང་མ་ཐུབ།
དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བ་ནས་ཀྱང་གོའི་བྱ་ཕྱགས་སྒྲོ་འབྱེད་དང་། སྤྱིར་བཙས་
སྤྱི་གཏོང་གི་སྤྱི་རྒྱས་དངོས་འབབ་བྱས་པ་དང་ཐོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་ནམས་ཀྱིས་ཆེས་ཐོག་མར་
གངས་རིའི་པ་རྩལ་ཀྱི་ཡངས་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ཤིག་ལ་ལྟ་ཐུབ་ལ། དེའི་ངོས་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་བདེ་
སྤྱི་དང་བར་བྱང་སྟགས་ཀྱང་མཐོང་ནས་བསམ་སྒྲུབ་ཁོ་རྩལ་གསར་མི་རིགས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་
འཛིན་ཉེན་ཀྱི་བྱ་བའི་སྟེང་བསྒྱུར་རོ། ཁོ་ཆོས་མཐར་ཐུག་གི་ཐུགས་གཞིགས་དང་། ཀུན་བྱུང་ཀྱི་
རིན་ཐང་ལྟ་བུ་སྟགས་ཀྱི་འགྲོ་དུག་སེམས་ཅན་ལ་སེམས་པའི་ཀུན་བྱུང་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་དེ་རྒྱུ་དུ་
བསྒྱུར་ནས། རང་མི་རིགས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་སྤྱིར་བཏོད་ཡོང་བ་དང་། ལ་རྒྱས་
འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགྲོ་བའི་ཐབས་ཆལ་དུ་བཏོན་པས། འཕེལ་རྒྱས་དང་སྤྱིར་བཏོད་ཀྱི་ངོ་བོར་གནས་
པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གསར་བ་ཞིག་སང་།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་དུས་ཀྱི་ཚྭ་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་དེ་འདྲའི་རྒྱ་ཆེ་གཏོང་བའི་
ཅིག་མེན་ཀྱང་། མི་རིགས་འགན་ཁུར་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། མི་རིགས་གནད་དོན་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་
རིགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཁུར་འབྱེད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ལྟ་བུའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཀུན་སྒྲིང་ནི་

དུག་དུ་འཕྱར་ནས་ཡོད། དེ་བས་བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས་ཀྱང་སྡོམ་གྱི་འཁོར་བ་དང་ཆོ་འདི་སྣང་གི་ཞེན་
པ་སྡོམ་པའི་བརྗོད་བྱ་གྲུ་དོག་པོ་ལས་ཆེས་ཆེར་འགོངས་ནས། བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་བརྗོད་
བྱའི་བྱ་བ་ཁོངས་དེ་རྒྱུ་ཟད་ཆེས་ཡངས་བར་བསྐྱེད་ནས་ཡོད། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་།
བསམ་སྒྲུབ་གསར་ཉིད་གི་གནད་དོན་དང་། ལྷ་ས་ཚོད་སྤོང་གི་གནད་དོན་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་གཞིས་
ཀའི་གནད་དོན་སོགས་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་རང་གི་བརྗོད་བྱའི་བྱ་བ་ཁོངས་སུ་
དྲངས་ཡོད་ནས། བོད་མི་རྣམས་ལ་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་དྲི་བ་རེ་བརྟན་ཏེ་དེ་ལ་དོ་སྣང་ངམ་མཉམ་
འཛིན་བྱེད་དུ་བཅུག་མཆོམས་འདི་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གིས་རང་གི་དོན་མགོད་སྤྱི་ཆོགས་
ལ་དངོས་སུ་ཉུང་ཐུབ་སོང་།

འདི་ནི་ཕྱི་མ་ལས་ཆོ་འདི་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཅན་ཞིག་དང་། མིའི་སྤྱིའི་འཆོ་གནས་ལས་མི་རིགས་
ཁྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གི་འཆོ་སྣང་གཙོ་བོ་བྱས་པ་ཅན་ཞིག་དང་། འཛིན་ཉེན་པའི་བྱ་བ་ལ་བཏང་སྟོམས་
སུ་མཛད་པ་ནས་རང་གི་འཛིན་ཉེན་འཆོ་བ་ལ་ཡུལ་ཅན་གྱིས་ཚོལ་བ་བསྐྱེད་པར་སྤུལ་བའི་འཛིན་
ཉེན་ལྟ་ཚུལ་གསར་བ་ཞིག་དང་། ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བའི་འཕེལ་རྒྱས་ཤིག་ཡིན།

གསུམ་ལ། བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཚོད་བཞུལ།

བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལྷན་བཅམས་སྤྱང་གི་ཚོལ་ལུས་དེ་བཅད་ལྷག་སྤེལ་མའི་ཚུལ་དུ་ཡོད། བཅམས་སྤྱང་
གི་མི་སྣའི་ཁ་བརྒྱུ་མི་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་ངོར་བྱུང་ཞིང་། ལྷག་པ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་མཐ་
ཡུལ་སྤྱངས་དང་འདྲ་བའི་སོགས་ཀྱི་ཞིབ་འཁྲིལ་ངོར་བྱུང་ཡོད། ཚུལ་གྱི་སྤྱི་གཞི་པ་ལ་ཆེར་བ་
ཆོགས་སུ་བཅད་པས་བཅམས་ནས་ཡོད་པས། མི་སྣའི་ཁ་བརྒྱུ་ཚོལ་གྱི་ནང་དུ་གཙོ་བོའི་ཆ་བཟུང་
ནས་ཡོད། འདི་ནི་རྣམ་ཐར་ཆེན་མོ་བརྒྱུད་ཡིན་ནའང་འདྲ། རབ་རྟག་བཅམས་སྤྱང་ཡིན་ནའང་
འདྲ་ཐམས་ཅད་པོ་མཆོངས། 《བྱ་སྤེལ་གཏམ་རྒྱུད་》 དམ 《རྒྱལ་བུ་དྲི་མེད་ཀྱན་ལྷན་གྱི་རྣམ་ཐར་》 ལྟ་
བུས་ཤེས་ཐུབ། བཅམས་སྤྱང་ལས་ཁ་བརྒྱུ་འདྲ་བའི་ཆོགས་སུ་བཅད་པ་འཕྲི་བའི་ལུས་ན་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་དང་ཞིབ་འཁྲིལ་སོགས་རྒྱུ་ཟད་ཅན་ལས་ལྷག་མེད།

ཁ་བརྒྱུ་བཅམས་སྤྱང་གི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་བཅམས་པ་འདིས་ཚོལ་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་དོན་དེ་
ཁ་བརྒྱུ་མཆོན་ཡོད་པ་མཆོན། སྤྱིར་ན་བཅམས་སྤྱང་གསར་ཉིད་གང་ཡིན་ཡང་ཚོལ་ནང་མི་སྣའི་
ཁ་བརྒྱུ་འཕྲི་ཤགས་འགྱུར་མེད་པ་མི་སྤྱིད། འོན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལྷན་བཅམས་སྤྱང་གི་མི་སྣའི་ཁ་
བརྒྱུ་ལ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་བྱུང་པར་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ཁོས་ཚོལ་གྱི་བསྐྱེད་དོན་དེ་མི་སྣའི་ཁ་
བརྒྱུ་བརྗོད་གཞི་དུ་བྱས་ནས། བརྗོད་གཞི་ལས་བཅམས་ཏེ་ཐད་ཀར་དུ་ལབ་སྤོང་བྱེད་པ་ཡིན།

གོང་ནས་བཤད་པ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ལྷན་བཅམས་སྤྱང་གིས་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་བསམས་
ནས་འཁོར་བ་ལ་སྤོང་བོ་མེད་པ་དང་། ཆོས་ལ་འཇུག་དགོས་པ་མ་ཟད་ནམ་འཆི་ཆ་མེད་ཡིན་པས་
སྤྱིར་དུ་འཇུག་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་མཆོན་པ་ལ། ཁོའི་མཆོན་སྤངས་ནི་དོན་གྱིས་ཐད་ཀར་

བའི་ཁ་བརྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པ་གསུང་འགྲེལ་བཏེན་ནས་ཡོད། 《བྱ་མགྲིན་སྡོན་རྒྱ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་》
 ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། ཆོས་སྡོན་གསུམ་པོ་རྒྱལ་བོའི་ཆད་པས་རྒྱ་གར་ནུབ་ཕྱགས་སུ་འགྲོ་དུས། སྤྱིར་སྤྱོད་
 བ་དང་གཏུང་བ་སོགས་འཇིག་རྟེན་པ་མིའི་ཆ་ནས་ཡིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་མྱོང་ཡིད་ཀྱི་དྲུང་།
 ཚུམ་ནང་ཁོ་ཆོས་དམ་པའི་ལྟ་ཆོས་ཀྱི་ལྟ་བ་སྤྱོད་པ་ནས་ཡོད་པ་ལས། རང་སེམས་ཀྱི་པ་ཡུལ་ཀྱི་
 བཟའ་ཆང་གི་ཆགས་ཞེན་འབྲེང་སེམས་སོགས་ཐོན་མེད། རྒྱལ་བུ་ཆོས་ཀྱི་དགའ་བས་རྒྱལ་བུའི་
 རྟེན་པོར་ནས། ལྷ་བྱ་གཅིག་གི་ལུས་སུ་ཡོད་དུས་སྤྱིར་ “ལས་ངན” ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཡོད་ཡིད་ཀྱི་དྲུང་།
 ལེའུ་ལྷ་བ་ནས་སྤྱིར་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དགོངས་པ་བསྒྲགས་ནས་ཡོད་པ་ལས། མི་ཞིག་གི་ཆོར་བ་ཚུམ་
 བ་ཐོན་མེད། ཐ་ན་དམ་པའི་ལྟ་ཆོས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་ལ་བསྐྱེད་ཅམ་ཡང་
 ཚུམ་ནང་བྱུང་མེད། མདོར་ན་《བྱ་མགྲིན་སྡོན་རྒྱ་བའི་རྟོགས་བརྗོད་》 ཀྱི་རྟོགས་བཅད་ཐམས་ཅད་
 པོ་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་གཏམ་སྤྱོད་ (话语) དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་ནས་ཐད་ཀར་དུ་ལ་བསྐྱེད་བྱས་ཡོད་
 པས། ཚུམ་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཀྱང་གཙོ་བོ་མི་སྣའི་ཁ་བརྒྱུད་བསྟན་པ་ཡིན།

སྤྱིར་ཚུམ་ནང་བསྟན་པ་བཞིན་ “རིན་ཆེན་གོས་ཀྱི་ཡོལ་བ་སྤྱོད་དང་། འཕན་གཏུགས་བཟང་
 བའི་འག་གནས་རྒྱལ་བུ་དེ། རྒྱ་ཐིགས་གཅིག་ཅམ་བསྐྱེད་བར་མི་རུས་པའི། ལྷན་གྱིང་འད་ལ་ལ་
 གཅིག་ལ་རེ་དུས་བྱུང་། ” P110 ཞེས་རྒྱལ་བུ་ཞིག་སྤྱོད་དུ་ལྷ་བྱ་གཅིག་གི་ལུས་སུ་གྱུར་བ་དང་། རང་ཉིད་
 ཀྱི་ཕྱགས་པོས་རང་ཉིད་བསྐྱེད་པ་འདི་ལྟའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ཀྱི་ངོས་ནས་ཀྱང་འཁོར་བའི་
 ལྷག་བསྐྱེད་དང་མི་རྟག་པའི་བསམ་སྤྱོད་མཆོན་མི་ཐུབ་པ་མིན། ལྷག་པར་དུ་བཅམས་སྤྱང་གི་སྤྱོད་
 བསྐྱེད་པ་མཆོན་པ་ཤོད་འཇུག་གི་གདམས་པ་འདི་བཅམས་སྤྱང་རང་གི་བསྟན་དོན་མཆོན་བྱེད་
 ཀྱི་ཐབས་ཤེས་མཆོག་དུ་གྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། ཚུམ་པ་པོས་འདིའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་བཅམས་པའི་
 མཆོན་ཐབས་འདི་བེད་ཆེན་པོ་མ་སྤྱོད་པར། མགྲིན་སྡོན་རྒྱ་བས་ནགས་སུ་ཆོས་སྟོན་པ་དང་
 འཕགས་མ་མ་སྤྱོད་ཀྱི་ལུས་འཁོར་འབངས་ལ་ཐད་ཀར་ཆོས་སྟོན་པའི་སྤྱོད་གཙོར་གཞིལ་བས།
 གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལས་མི་སྣའི་ཁ་བརྒྱུད་ཚུམ་ཀྱི་གོས་ཆེན་པོ་བཟུང་སང་།

སྤྱིར་ཚུལ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་རྒྱུན་བཅམས་སྤྱང་ལ་མཆོན་ན་ཆེས་ཡོངས་ཁྱབ་པ་ཞིག་རྟེ།
 བཅམས་སྤྱང་ཀྱན་གྱིས་གཏམ་རྒྱུད་མཆོར་བོའམ་ཡང་ན་གྲུ་གྲུ་ཞིག་བཤད་ནས་མི་སྣའི་གཤེས་ཀ་
 འབྲི་བའམ་བརྗོད་དོན་མཆོན་པ་པལ་བར་བསྐྱར་རྟེ། མི་སྣས་ཆོས་འཆད་པ་འམ་བསྟན་དོན་ཐད་
 ཀར་དུ་སྟོན་པ་གཙོར་བཟུང་ཡོད། ཆོས་འཆད་པའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོར་བཟུང་བས་གཏམ་རྒྱུད་ལ་
 བསྟན་འདོན་ཆེན་པོ་བྱས་ནས་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསྟན་དོན་མཆོན་པ་ལ་བསམ་སྤྱོད་
 མི་འཁོར་བས། བཅམས་སྤྱང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལ་འཆོ་བ་དང་ཉེ་བའི་ཆ་མེད་ལ། ཐ་ན་
 དངོས་ཡོད་མིའི་འཆོ་བས་སྟོང་བར་གྱུར་བའི་མ་ཡང་བྱུང་ཡོད།

དེ་བས་སྤྱོད་རྒྱུན་བཅམས་སྤྱང་ལ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡིད་འཕྲོག་གི་ཆ་དེ་ཆེན་པོ་མེད་ལ། མི་སྣའི་

གཤིས་ཀའི་གྲོ་མོ་གྱི་ཆ་དེ་བས་ཀྱང་ཞན། ཁོའི་མཛེས་པ་ནི་མི་སྣའི་ཁ་བར་ལས་བྱུང་བའི་ལེགས་
བཤད་ཀྱི་སྟངས་ལོང་། ལེགས་བཤད་དེ་དག་གིས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ཐད་ཀར་དུ་བརྗོད་པ་
ལས། སྤང་བརྟན་གྱི་ཆོགས་པ་བརྒྱད་ནས་ཆོས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་མཆོན་པ་མིན། གནད་ཆེ་ས་ཞིག་ནས་
བཤད་ན། བསམ་སྒྲོའི་བརྟན་དོན་ཐད་ཀར་དུ་བརྗོད་པ་འདི་ཚུམ་རིག་སྟུ་ཆལ་དང་བར་ཐག་གིས་
དུ་རིང་བར་གྱུར་བ་ཞིག་ཡིན། ཚུམ་རིག་ནི་སྟུ་ཆལ་གྱི་སྤང་བརྟན་གྱི་སྒྲོ་ནས་རང་མཆོན་གྱིས་མཆོན་
པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་ཚུམ་རིག་གི་ཆར་གཞིའི་ཤེས་བྱ་དང་བོ་ཡིན་པ་ཀྱང་ལ་གསལ།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བས་ཐོག་མར་འདིའི་ཆ་ལ་ཐོད་བཀལ་མཛད་ཡོད། ཁོས་གཏམ་
རྒྱུད་འདྲ་ཆགས་པོ་ཞིག་བཤད་ནས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲོ་ནས་རང་གི་བརྟན་དོན་མཆོན་
པའི་ཐད་ལ་ཚུལ་བ་བརྟེན་ཡོད།

བཅམས་སྤང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་སུ་ད་དུང་བརྟན་དོན་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བའི་མི་
སྣའི་ཁ་བར་ཚུམ་ནང་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱི་ཚུན་བཅམས་སྤང་དང་བསྐྱར་ན་ཁ་བར་རེ་ཉུང་དུ་སང་
ཡོད་པ་མ་ཟད། མི་སྣའི་ཁ་བར་ཚུམ་གྱི་བརྟན་དོན་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བའི་ནམ་པ་དེ་རེ་ཉུང་
ནས་རེ་ཆུང་དུ་བྱེད་ཡོད། བཅམས་སྤང་གི་སྒྲིག་གཞི་ཡང་གཙོ་བོ་སྤྱི་ཆོགས་འཆོ་བའི་རང་བཞིན་
ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྱིས་ཟིན་ཡོད། བརྟན་དོན་གང་ཞིག་མཆོན་ཡང་དངོས་ཡོད་འཆོ་
བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྤེལ་ནས་མཆོན་རྒྱ་ལས་སྤར་བཞིན་བརྟན་དོན་དེ་ཉིད་མི་སྣས་ཐད་ཀར་དུ་
ཁ་ནས་མི་ལ།

ཚུམ་རིག་གསར་བའི་གཞུང་ལུགས་ལྟར་ན། བྱུང་རིམ་ནི་བཅམས་སྤང་གི་བྱུང་ཆ་ཆེན་པོའི་
གསུམ་གྱི་གས་གཅིག་ཡིན། མི་སྣའི་གཤིས་ཀ་མཆོན་པ་དང་བརྗོད་དོན་མཆོན་པ་གང་ཡིན་ཡང་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལ་འཁེབ་དགོས་པར་བཤད། འདིའི་སྟེང་ནས་བཅམས་སྤང་གི་བྱུང་གཤིས་
དོན་བརྗོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཐོན་པ་ཡིན། ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བས་ཀྱང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་
བ་འདིའི་རྗེས་འབྲངས་ནས། ཚུམ་གྱི་བསམ་སྒྲོ་གང་ཡིན་ཡང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལ་དང་དོད་
བྱ་བའི་ཐོག་ནས་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་ཐོད་བཀལ་གྱི་ཆ་དེ་མངོན་པར་བྱས་
ཡོད།

དཔེར་ན་ཆོས་ལུགས་པའི་སྒྲིན་མཆོང་འབྱེན་པ་ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། སྤྱི་ཚུན་བཅམས་སྤང་
གིས་ “གདུགས་ཞབས་སྒྲ་མས་ཁྲམ་ཞིག་བྱེད། དམ་པའི་ཆོས་ལ་ཐག་ཅིག་གཡར། མངོན་ཤེས་རྒྱན་
ཀྱི་འོལ་ཆོད་སྒྲིགས། དབང་ལ་འོར་གྱིས་ཉོ་བཅོང་བྱེད། མཐུ་ཡིས་དཔོན་ལ་ངོ་འཛིན་བྱེད། ཆོས་
ལ་སྤང་བའི་བྱེན་བརྒྱན་བྱེད། རི་ཁོང་སྒྲོམ་ཆེན་ཁྲམ་ཞིག་བྱེད། རི་ཁོང་གནས་ན་རྩ་ཉལ་བྱེད།
པལ་བས་མཐོང་ན་ལུས་ཚུགས་འཛིན། རང་ལོར་ཡོད་པ་གུད་དུ་སྤྲས། སྤྱིན་བདག་བྱུང་དུ་ཁ་
གསག་བརྗོད།ཆོས་པ་ནམས་གྱིས་ཁྲམ་ཞིག་བྱེད། ཐོས་བསམ་ལྷོང་མོའི་ལུས་དང་འདྲ། མགོ་

བོ་ཆེ་ཉེ་མཐུག་མ་ཤ། འོན་ཀྱང་ཉེ་སྤུང་བའི་ཁ་དང་འདྲ། ཉན་ཏུ་སྤྱོད་དེ་སྐྱབ་ཏུ་སྤུང་མེད། རྒྱུ་སྤྱོད་མཁུ་མཁོ་བོ་བསྐྱར། གཡོ་ཡིས་ཆོས་མིན་ཆོས་སུ་བརྟུ། སྐྱུ་ཡིས་ཉམས་ལེན་ཁ་བཤད་བྱེད། ”
(《གཏམ་པད་མའི་ཆལ་གྱི་སྒྲིམ་གར》p95 སེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང) ཅེས་ཐད་ཀར་སྐྱི་མཆོན་
པའི་སྒྲིམ་ནས་བརྗོད་པར་གྱུར་ལ། 《བཅུན་པ་དང་ར་ལུགས་སྤང་གསུམ་གྱི་འབེལ་གཏམ》དང་། 《རྩ་
ཅིག་གི་གཏམ་རྒྱུད》 ཉུ་བུས་ཀྱང་དེ་ཉུར་ཏུ་ར་ལུགས་སྤང་གསུམ་དང་རྩ་ཅིག་གིས་ཁ་ནས་ “ཆོས་པ”
ནམས་ལ་མངོན་མཆོང་འབྱེན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། དེ་བས་ཁོ་ཆོའི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་ཆོས་ཐབས་ཆག་པོ་
ཞིག་རེད་ཅེས་བཤད་པ་ཡིན།

བཅམས་སྤྱང་གསར་བས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་བརྗོད་ཏུ་སྤྱོད་འདི་ཉུའི་ཐད་ཀར་བའི་སྐྱི་
མཆོན་གྱི་ཁ་བཟུང་བརྗོད་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པར། ཀྱན་གྱིས་ས་ཆ་གང་ཞིག་ནས་རྒྱ་འབྲས་དང་མི་
མཐུན་པའི་ལས་བྱས་པ་དང་། ངན་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོགས་རི་ཉུར་བཀྱིས་པའི་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་རེ་
བརྒྱད་ནས་ཆོས་ལུགས་པའམ་སྤྱོད་མ་སྤྱོད་གྱི་གདོང་ལྷགས་བཤུས་ནས་ཡོད། དཔེར་ན།
《སྤྱུལ་སྤྱུ》 ཉུ་བུར་མཆོན་ན། དེ་ཉུར་ཏུ་ཚོམ་པ་པོ་རང་ངོས་ནས་སྤྱུལ་སྤྱུས་གཡོ་འདི་དང་འདི་བྱས་
དང་རྒྱུན་འདི་དང་འདི་ལ་བ་གྱི་ཆོག་དངོས་ཚོམ་ནང་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་བར། སྤྱུལ་སྤྱུ་ཡིན་སྐད་གྱི་
རྒྱུས་མེད་མགྱོན་པོ་ཞིག་སྤྱོད་མར་ཨ་ཁུ་ཉི་མ་ཆོང་ལ་བྱ་ཆེ་རིང་གིས་ཁྲིད་ནས་སྤོན་པ་དང་། དེ་ནས་
དཀྱང་མོར་ཁ་བཟུང་མང་པོ་བྱས་པ་དང་། སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་གསེར་རྒྱུ་བརྒྱས་པ་དང་། བྱིམ་
མཆོས་འབྲུག་མོ་ལ་མགོ་སྐྱར་གཡོ་སྤྱུས་མི་ཆོངས་པར་སྤྱད་པ་དང་། མན་འམ་ལྷགས་མོ་བྱམས་གྱི་
ཉེང་ལའང་མི་འོས་པའི་བསམ་སྒོ་འཆང་བ་བཅས་ཀྱི་ངན་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་དག་རང་མཆོན་པ་རེ་རེ་
གཏམ་རྒྱུད་ལ་བརྒྱས་ནས་ “སྤྱུལ་སྤྱུའི” བཀྱིས་ལ་སྤྱུན་འབྱེན་མཛད་ཡོད།

བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་ཚོམ་གྱི་སྤྱི་གཞི་དེ་སྤྱོད་རྒྱུན་བཅམས་སྤྱང་དང་མི་འདྲ་ས་གཙོ་བོ་ནི་
ཁ་བཟུང་རེ་ཉུང་ཏུ་བྱིན་ནས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྱིས་ཚོམ་གྱི་སྤྱི་གཞི་བཅམས་པའི་སྤྱོད་ན་
ཡོད། བྱུང་རིམ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་སྤྱོད་པ་པོ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན་ཆོས་ཡིད་འཕྲོག་པ་
ཅན་ཞིག་ཡིན། ང་ཆོ་བོད་ཀྱི་ཡབ་མེས་དག་གིས་ཆོས་གནའ་ནས་བཟུང་གཏམ་རྒྱུད་དམ་སྤྱང་ལ་
བཞེན་ནས་རང་གི་ཆོག་རྒྱུང་བའི་འཆོ་བ་ལ་མངོས་སྤྱུག་གི་སྤོ་བ་བསྐྱུན་ནས་འཆོ་ཞིང་གཞེས་པ་
ཡིན་ཏེ། སྤྱང་ལྡུ་བོན་གསུམ་གྱི་ལ་རྒྱས་ནི་མི་རིགས་རང་གི་ལ་རྒྱས་རིམ་བཞིན་ཤིན་ཏུ་རིང་བ་ཡིན།
ཡིན་ན་ཡང་། དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ནས་གོ་ས་རིམ་གྱིས་ཆེན་པོ་བཟུང་བ་
དང་བསྐྱུན་ནས། དཔྱ་འདུལ་གཉེན་སྦྱོང་གི་ལས་བྱེད་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་སྤྱང་འདི་ཆགས་སྤང་
གི་རྒྱ་དང་ནམ་གཡོང་གི་རྒྱ་ཡིན་པར་བསམས་ནས། སྤྱང་འདི་རིམ་གྱིས་རིག་གནས་ཀྱི་མཐོ་ས་ནས་
སྤོང་མ་ཐུབ་པར། དམངས་ཁྲོད་ཏུ་ཐབ་ཅིང་བབས་པར་གྱུར། ཡིན་ན་ཡང་། སྤྱང་དམ་གནའ་
གཏམ་ལ་ནམ་ཡང་ལུ་བ་པ་མ་བྱུང་བ་ནི་སྤྱང་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོད་ན་ཡོད་པའི་མིའི་མཆོར་སྤྱོད་དང་

འཆམས་པའི་བྱང་རིམ་ཀྱང་ཀྱའི་སྒྲུབ་སྒྲིལ་ཡིན། དེ་བས། རྒྱ་བྱིས་གཞོན་གསུམ་ལ་བྱང་པར་མེད་
པར་གནའ་གཏམ་ལ་ཉན་འདོད་པ་ཡིན།

བཅམས་སྤྱང་གསར་བས་འདི་ལྟའི་མིའི་གཉུག་མའི་སྒྲོ་ཡི་མཆར་འཛིན་གྱི་རང་གཤིས་མེད་
སྤྱད་དེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་བརྒྱུད་ནས་སྤྱི་ཆོགས་དོན་སྤྱིང་ཅན་གྱི་བརྗོད་དོན་མཆོན་པར་བྱས་
པས། སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྤྱང་གིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ལ་དང་དོད་མི་མཛད་པའི་ཆ་ལ་འདའ་
འགོངས་མཛད། དེར་མ་ཟད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་དེ་ད་དུང་རིམ་གྱིས་དོན་དག་གི་བྱང་བ་ཇི་ལྟ་
བ་བཞིན་དུ་ཚོམ་དུ་མི་འགོད་པར། གཏམ་རྒྱུད་འཆད་པར་འབྲས་བུ་མགོ་ནས་འདོན་པའམ་བར་
དུ་འདོན་པའི་ལྷོག་འབྲི་དང་བར་བཅུག་ལྟ་བུའི་དོན་རྗོད་བྱེད་སྤངས་སྤྱི་ཆོགས་པ་སྤྱད་དེ་དོན་
རྗོད་བྱེད་སྤངས་སྤྱི་ཆོགས་ཅན་དུ་བྱས། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《པད་མཆོ》 དང་《འབྲུག་མཆོ》 ཡིས་
ལྷོག་འབྲི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྤྱིར་ལོ་རབས་བརྒྱུད་ཅུ་བའི་ནང་དེ་འབྲའི་ལྷོག་
འབྲིའི་དོན་རྗོད་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་པ་ཆེས་ཆེར་མང་།

སྤྱིར་གཏམ་རྒྱུད་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ལ་ད་དུང་བྱང་པར་ཡོད་པར་བཤད་དེ། གཏམ་
རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ནི་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པར་བཤད། དཔེ་དེབ་མང་པོ་ན་དཔེར་བཞོད་ཡོད་པ་
བཞིན། རྒྱལ་པོ་གཤེགས་སོང་། དེ་ནས་བཅུན་མོ་ཡང་གཤེགས་ཞེས་ན་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་འབྲི་ཚུལ་
དང་། རྒྱལ་པོ་གཤེགས་སོང་བས་བཅུན་མོ་སེམས་སྤྱུག་གིས་གཤེགས་ཞེས་ན་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་
རིམ་ཡིན་པར་བཤད། འདིས་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ནི་གཅིག་གྱུར་ཅིག་ཡིན་དགོས་པར་
བརྟན་པ་ཡིན། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བས་ཀྱང་འབྲས་བུ་རེ་རེ་ལ་རྒྱ་རེ་རེའམ་ཡང་ན་རྒྱ་མང་
འབྲས་རེ་དང་རྒྱ་གཅིག་འབྲས་མང་གི་ཚུལ་དུ་བཅམས་སྤྱང་གསར་ཚོམ་གྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པས་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་སྤེལ་སྤངས་ལ་དང་དོད་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་ལྟར་སྤངས། འདིའི་ཐད་སྤྱང་
འབྲིང་གི་ཆ་ནས་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སད་ཀྱིས་བཙམ་པའི་མེ་ཏོག》 དང་། སྤྱང་རིང་གི་ཐད་ནས་སྤང་
མདུན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་《གཙུག་གཡུ》 ཡིས་འབྲས་ཆབ་བྱས་ཆོག

གསུམ་པ། བཅའ་སྐྱོད་གསར་བའི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་དོན།

ཐོད་ཀྱི་བཅའ་སྐྱོད་གསར་བའི་བྱང་བ་ནི་ཐོད་རང་གི་སྤར་ཡོད་སྒྲོལ་རྒྱན་བཅའ་སྐྱོད་གི་
མང་གཞིའི་སྤྱི་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བྱང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། གཞན་གྱི་ཚུལ་རིག་བཅའ་སྐྱོད་ཚུལ་
བསྐྱེད་པ་ལས་བྱང་བའི་ཚུང་བ་དང་། སྒྲོལ་གྱི་ཆེན་མོའི་ཚུལ་རིག་གི་སྒྲོལ་ཁྱེད་ལས་གཞུང་ལུགས་
ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཐོར་བུ་བ་ཐོབ་པ་གཉིས་བྱང་དུ་འབྲེལ་བའི་བྱེད་རྒྱུས་ལས་གསར་ཚུལ་གྱི་ལས་བྱུང་ཏེ་
བཅའ་སྐྱོད་གསར་བའི་ནུས་པ་ཆགས་པ་རེད། སྐབས་དེའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུ་འདྲ་དོན་གྱིས་ཆེས་
ཐབས་ཆག་ཅིག་ཡིན་ཏེ། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་འབྲི་བ་གཙོ་གནད་དུ་བབྱང་ནས་དེ་ལ་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ཞིག་སྤེལ་རྒྱུ་དང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་འབྲི་དུས་མི་སྤྱིའི་གཟུགས་བྱང་
དང་འདྲ་བྱེད་(行为) དང་། དུས་ཚུངས་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་ལ་བཞོན་འབྲི་རྒྱུ་ཟད་བྱ་བ་ཙམ་གྱིས་
བཅའ་སྐྱོད་གསར་ཚུལ་གྱི་བྱེད་བྱུང་པར་སྒྲུབ་ཡོད།

སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཆོན་པ་ནི་ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཚུལ་གྱི་བརྗོད་སྟེང་དུ་བབྱང་
ཡོད་པས། ཚུལ་རིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་པན་ཁེལ་ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བས་དོ་སྤྲོད་ཆེན་པོ་བྱས་ཡོད།
ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཚུལ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་ཚུལ་ནང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་དྲངས་ཏེ་སྒྲོག་པ་
པོ་ནམས་ཀྱི་སྤྱན་ལམ་དུ་བསྐྱར་བ་ལས་ཀྱན་གྱིས་དོ་སྤྲོད་དང་བསམ་གཞིགས་བྱ་བར་སྐྱེལ་བའི་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་པན་ཁེལ་སྤྱི་ལ་ཉར་ཡོད་པ་ཡིན། འདིའི་སྤྲོད་ཚུལ་འདི་བཅའ་སྐྱོད་གསར་བ་ཆགས་པ་
ནས་བབྱང་བའི་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་བར་དུ་འགྱུར་བ་མ་བྱུང་། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པ་
འི་ནང་དུ་འདི་ལྟའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུ་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་རྒྱུང་ཟད་བྱུང་ནས། བརྗོད་བྱའི་བྱུང་ཁོངས་དེ་
རྒྱུང་ཡངས་པར་བསྐྱེད་ཡོད། གང་ལྟར་ཐོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ནམ་སྤྱི་ཚུལ་མངོན་གསལ་
ཅན་མང་པོ་དེ་དེ་ནས་བཅའ་སྐྱོད་གསར་བའི་སྤྱི་ནས་མངོན་ཡོད།

དག་ཤོ། ཆབ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར།

ཐོད་ཀྱི་བཅའ་སྐྱོད་གསར་བ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོར་བྱང་ལ།
དུས་རབས་འདི་ནི་ཀྱང་གོ་རྒྱུ་ལ་ཁབ་ཡོངས་ལ་མཆོན་ན། ཟིང་བཅས་ཡོ་བསྐང་གི་དུས་རབས་ཤིག་
དང་། སྤྱི་དྲུས་དྲང་བཅས་ཀྱི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན། ཆབ་སྲིད་དང་སྒྲོས་སུ་བྱལ་རིམ་འཐབ་ཚུང་
ཀྱི་འཇལ་བྱེད་རྒྱུ་རིང་དུ་བསྐངས་ནས་བསམ་སྒྲུབ་ལ་བཅིངས་སྒྲོལ་བཟོ་བ་དང་མི་གཤིས་ལ་
བཅིངས་སྒྲོལ་ཐོབ་པའི་རང་དབང་གི་དུས་རབས་ཤིག་གི་མགོ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ལ་རབས་ལྔ་བརྒྱ་
བའི་སྤྱད་ནས་ལ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་བར་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་གི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ཐོད་ལ་མཆོན་ན།
ཞིང་བྱན་ལམ་ལུགས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལམ་ལུགས་སུ་བསྐྱོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ལམ་ལུགས་
ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་བརྒྱུད་རིམ་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཆབ་སྲིད་འཆོ་བས་སྤྱོད་ཀྱི་ཚུལ་ལུགས་
གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་འཆོ་བའི་གོ་ས་བབྱང་ནས། བསམ་སྒྲུབ་འདྲ་ཤིས་སྤྱི་དྲུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདྲ་ཤིས་དེ་

བསམ་པའི་རྒྱན་དུ་ཞུགས་ཡོད་པས། སྐྱོད་པའི་བསམ་བློ་རྒྱ་ལྡན་པའི་མགོ་བོད་ལ་དུས་དེ་བུ་བྱུང་ཏེ་
བཅམས་སྐྱུང་སྤེལ་རྒྱ་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་། བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་སོ་རོ་སྤེལ་རྒྱ་
ལྡན་གི་ཆབ་སྲིད་འཕེལ་རྒྱུ་ཀྱི་བརྒྱུ་བྱེད་ཚུལ་ནང་བྱུངས་ཏེ་བྱུང་བ་རེད།

1959 སྤེལ་དམངས་གཙོའི་བཅོས་སྒྱུར་གྱིས་ཞིང་བླན་ལམ་ལུགས་གཏོར་བ་དང་། དེར་མཐུན་
ནས་རྒྱ་གར་རེས་ཆོགས་རྒྱུ་དང་མི་དམངས་ཀྱང་མེ་བཅུགས་པ་དང་། 1965 སྤེལ་རིག་གནས་
གསར་བརྒྱུ་ཆེན་པོ་དང་། དེ་དག་གི་ཁྲོད་ཀྱི་“གཡོན” ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་སྤྲོ་ཆོགས་དང་། 1976
སྤེལ་མི་བཞི་ཆོགས་ཁག་རྩལ་དུ་བཞུགས་པ་བཅས་ནི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སྤྲོ་རྒྱུ་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱུ་ཀྱི་ནང་
དོན་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་འདི་དག་ བོད་ཆབ་སྲིད་སྤྲོ་རྒྱུ་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱུ་མཆོན་པའི་བཅམས་སྐྱུང་གི་
ནང་དུ་རེ་རེ་བཞེན་དུ་ཐོན་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ལས་ཞིང་བླན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་སུ་བྱེད་དང་།
“རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ” ནག་ཉེས་སུ་བྱེད་ཅི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་ཁ་ གཏོད་ས་ག
ཙོ་བོ་ཡིན།

དང་པོ། ཞིང་བླན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་སུ་བྱེད་པ།

བོད་རྒྱུ་ལྡན་སྤྲོ་ཆོགས་རྒྱུ་བའི་ནང་དུ་གཉེར་བ་དང་དགོན་པ་དང་སྤྲོ་བྱ་གིས་མཆོན་པའི་
མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ་དང་ཞིང་བླན་བར་གྱི་གུལ་རིམ་གྱི་འགུལ་བ་ནི་སྤྲོ་ཆོགས་ཀྱི་འགུལ་བ་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་ཚུལ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་ཞིང་བླན་གྱི་སྤྲོ་བྱ་བསྐྱེད་
མཆོན་པ་གཙོ་བོ་བྱུང་ནས་དབང་སྒྱུར་གུལ་རིམ་གྱི་བསྐྱེད་ཀྲོལ་དང་། གཉེན་གཤོག་དང་། མནར་
གཅོད་ཀྱི་ནག་ཉེས་དག་ལ་ཁྲག་དང་མིག་རྒྱས་བཀའ་བའི་གཏམ་རྒྱུ་རེ་རེ་སྤེལ་ནས་ཁ་རྒྱུང་
བཏང་ཡོད། ཆོས་འཛུགས་ཀྱི་《དུ་སྤྲོ་བྱ་གི་ལས་དབང་》གིས་མི་རབས་གཉིས་ཀྱི་ཞིང་བླན་གྱི་འཆོ་
བའི་སྤྲོ་བྱ་བསྐྱེད་པའི་སྤྲོ་བྱ་སྤྲོ་ཆོགས་རྒྱུ་བའི་དབང་སྒྱུར་གུལ་རིམ་གྱི་མི་གཤེས་དང་བྱལ་
བའི་གཏུག་རྒྱུ་ཀྱི་ཆ་དེར་ཐེར་འདོན་བྱས་ཡོད་དེ། བདེ་སྤྲོ་བ་གཞིས་ཀའི་ནང་དུ་ཁ་རོ་སྤྲོ་བ་འབྲས་
མཆར་བའི་གཡོག་མོ་པད་སྤྲོ་བ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པར་སྤྲོ་བ་ཆོས་བཅོན་གཡེམ་བྱས་ནས་བྱིས་པ་
མངལ་དུ་སྤྲོ་བ་ཞིང་། དུ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་དུས་མཐུན་སྤྲོ་བ་གང་ཡང་མེད་པར་ཁྲག་འཁོག་མ་བྱུང་པས་ཆེ་
ལས་འདས། དུ་སྤྲོ་བ་དུ་སྤྲོ་བ་པའི་བྱུང་བ་སྤྲོ་བ་འཛིན་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་
འཛིན་བ་དང་རང་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་
གཟིམ་ཤག་ལ་ཞབས་ཞུར་དགོས་པའི་བཀའ་ཕེབས་པར་བདེ་སྤྲོ་བ་གཞིས་ཀས་ལུགས་རྒྱ་བསྤྲོ་བ་
འཛིན་གྱི་ཆ་བྱུང་བ་བསྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་
བསམ་ནས་བསྤྲོ་བ་འཛིན་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་སྤྲོ་བ་
འཁོར་བ་ལ་གཉེར་བས་གཅར་རྒྱུ་དག་པོ་གཟེད་དགོས་པ་བྱུང་ལ། བསྤྲོ་བ་འཛིན་གྱིས་སྤྲོ་བ་
དང་“ལུ་ཆུང་” ཞིག་གི་གསང་བའི་འགྲོགས་ཚུལ་མཐོང་བ་ལ་སྤྲོ་བ་ཀྱིས་བསྤྲོ་བ་འཛིན་གཉེར་

བར་གཏད་ཏེ་དེ་བས་ཀྱང་གཙུག་རྒྱུ་མེད་པ་ཞིག་ལྟར་ནས་མཐར་ཐུག་གི་མ་ཕད་སྒྲོན་
གྱིས་བསྐྱར་བའི་བྱུང་བཞག་ཉག་གཅིག་རྗེ་བོའི་སྐྱེ་མའུ་ན་དུ་འབྱུང་བུ་བྱས་ཡོད་པའི་བརྟུ་ལོར་ཀྱང་
བོར་བས་ཁོ་རང་སྒྲོས། “ལུས་པོ་སྤང་བོར་གྱུར་སོང་།།ཁོག་ལ་གདོན་འདྲེ་གཞུག་སོང་།། ལྷ་དང་སྤྲུལ་
མི་དགོས།། གཤིན་རྗེའི་ཞགས་པ་གཡུགས་ཤོག།” ཅེས་ཁོས་སྤངས་པའི་སྐྱེ་ལྟར་ཁོ་ལ་ཡོད་པ་ཉག་
གཅིག་ནི་གཤིན་རྗེའི་ཞགས་པ་རེད།

ཚུམ་གྱིས་གཙུག་བོར་གྱིས་པ་ལ་རྒྱུང་ཞིག་ལའང་ཕྱིག་ལག་བསྐྱངས་པའི་མཐོང་སྡེ་བརྒྱུད་དེ་མི་
ཆོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་རྒྱུ་ལོར་ནས་དབང་སྐྱུར་བའི་ནག་ཉེས་ལ་སྐྱེ་འབྱེད་དྲག་པོ་མཛད་པ་
རེད།

སྐལ་བཟང་ནུལ་སྒྲོལ་གྱི་《བུ་མོ་སྐྱེ་གསུམ་གྱི་ནུལ་ཐར་》གྱིས་བྱིས་གཅིག་གི་བུ་མོ་སྐྱེ་གསུམ་
གྱི་སྐྱུག་བསྐྱེལ་གྱི་སྤྱང་བ་རང་མཚན་གྱི་ཆ་ནས་མི་འདྲ་ཡང་། མཐར་ཐུག་གི་རྟིང་རྒྱུད་འབྱུགས་པའི་
ལས་དབང་གི་ཆ་ནས་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱིས་མཚོན་པའི་དབང་སྐྱུར་བས་མི་མེར་དུལ་
མ་ཞིག་གི་ལས་དབང་ལ་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བྱས་པའི་ཆ་ནས་འདྲ་བར་བསྟན་ཡོད། དཀོན་
མཆོག་དང་སྤྱིད་འཛམས་གཉིས་ལ་བུ་མོ་གསུམ་ཡོད་པར། ཆེ་བ་ཕན་ཐོགས་ལ་བོད་དམག་གིས་
བཅན་པོ་དབང་ཡོད་བྱས་པ་མ་ཟད། མོའི་སྤྱིང་གྲོགས་ལེགས་མཆོག་བསད་པས་མོ་རང་གཙང་
རྒྱུ་ལྟེན་བས། བུ་མོ་འབྲིང་བ་བུ་ཁྲིད་ལ་བདེ་སྤྱིད་སྤྱིང་གི་སྐྱུ་དྲུག་འདྲུལ་གྱིས་མགོ་སྐྱོར་བསྐྱེད་མ
ཛད་ནས་ཆེའི་འདྲུན་མ་གཅིག་དུ་བྱེད་པའི་སྐྱེ་བསྟན་ཀྱང་། སྐྱེ་བུར་དུ་རྒྱུང་མ་གཞན་ཞིག་སྤངས་
པས་བུ་ཁྲིད་ལ་སྐྱེ་ནད་ཆ་བས་ཆེན་པོ་མཐར་ཐུག་གིས་ནས་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར། རྒྱུང་བ་
མཚམས་གཙུག་གྱི་སྐྱུག་བསྐྱེལ་ནི་དེ་ལས་ཐུ་སྟེ། མོ་རང་བཅན་མ་བྱས་ཀྱང་དབུ་མཛད་བསྟན་
འཛིན་ཆོས་དབྱིངས་གྱིས་གསང་བའི་གདམས་ངག་དང་མན་ངག་གནད་བར་ཁ་གཡར་ནས་སྐྱུ་
སྐྱུར་ལངས་སྐྱོད་དུ་བརྟུག་ཀྱང་། མ་གཞི་སྐྱུ་སྐྱེ་ཆོས་རྗེ་དང་དབུ་མཛད་བསྟན་འཛིན་ཆོས་
དབྱིངས་བར་ནའང་དེ་འདྲའི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས། དབུ་མཛད་གྱིས་བསམ་གནག་ནས་མཁའ་འགོ་
སྐྱེལ་མར་(མཚམས་གཙུག་) དདུལ་རྒྱུ་བསྐྱེད་པའི་རྒྱན་བཅུགས་ཤིང་། ད་དུང་བཅན་གྱིས་ཁས་
ལེན་དུ་བརྟུག་མཐར་ཉ་ལྷག་མང་པོ་བྲབས་ནས་དཀོན་པ་ནས་ཀྱང་སྤང་དེ་བྱིར་རང་བྱིས་དུ་
སྐྱུགས་ཏེ་མ་བུ་གཉིས་གྱིས་སྐྱུག་བསྐྱེལ་གྱི་སྐྱེ་སྐྱུགས་འདོན་བཞིན་མཆིས།

བཙམས་སྤྱང་གིས་བྱིས་གཅིག་གི་བུ་མོ་གསུམ་པོ་དེ་ལྟར་བོད་དམག་དང་སྐྱེ་དྲག་དང་ཆོས་
ལུགས་པའི་གདོན་འཛེའི་འག་ནས་མི་ཤི་བྱིས་སྤྱིང་དུ་གྱུར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་སྐྱོ་བོ་ཞིག་བརྗོད་ནས་
གོང་རིམ་དབང་སྐྱུར་བའི་ནག་ཉེས་ལ་སྐྱེ་འབྱེད་ཆེན་པོ་མཛད་ཡོད།

སྤང་མའུ་ན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་《གཙུག་གཡུ》 ཡིས་ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་དཔལ་ལྷན་གྱི་ལས་དབང་བརྒྱུད་
ནས། དབང་སྐྱུར་གྲལ་རིམ་གྱི་བཟུ་གཞིག་གཉའ་གཞོན་དང་། ཞེ་ནག་གཏུག་རྒྱུ་བྱིས་དཔལ་ལྷན་

ཁྱིམ་གང་པོ་མི་གི་ཁྱིམ་སྤྱིར་དུ་བྱས་པའི་ངན་སྦྱོང་ལ་གོང་ལྷན་དུ་ཐེར་འདོན་དྲག་པོ་མཛད་པ་མ་
ཟད། ད་དུང་དབང་སྒྱུར་གྱི་ལཱ་རིམ་ནང་ཁྱེད་ཀྱི་མགོ་སྐོར་གཡོ་སྒྱུ་དང། རོ་དགའ་སྒྲེལ་ལང་དང། མི་
ཚངས་འཆལ་སྦྱོང་གི་ནག་ཉེས་ལའང་སྒྲུན་འབྱེན་ནན་མོ་མཛད་ཡོད།

དཔེར་ན། ཚོང་དཔོན་དྲག་ལྷའི་རྒྱུང་མ་ཨ་ཅག་གསལ་སྒྲོན་ཡིན། གསལ་སྒྲོན་ལ་བྱ་མོ་ཡེ་ཤེས་
མཁའ་འགྲོ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། བ་ནི་དོན་གྱིས་སྒྲུབ་པས་མདའ་དཔོན་ཡིན། མདའ་དཔོན་འདི་
དོན་གྱིས་དཔལ་ལྷན་ཚང་ལ་མནར་གཅིད་གཏོང་མཁན་གྱི་སྒྲུང་རྒྱུ་ཡིན་ལ། ཁོ་གཡོག་མོ་གཡུ་
སྒྲོན་(དཔལ་ལྷན་གྱི་སྤྱིང་མོ་ཡིན།) དང་ལུས་འབྲེལ་བྱས་ནས་བྱ་ཞིག་སྒྲེས་པ་སྒྲས་འཛིགས་མེད་
གྲགས་པ་རེད། མདའ་དཔོན་གྱི་སྤྱིང་མོ་ས་དབང་ཆེན་མོའི་ལྷ་ལྷམ་ཡིན་ལ། ཁོ་གཉིས་ལ་སྒྲས་མ་
བྱུང་བར་མདའ་དཔོན་གྱིས་གཡོ་ཐབས་གྱིས་རང་དང་གཡོག་མོ་གཡུ་སྒྲོན་གྱི་བྱ་དེ་རང་གི་སྒྲས་
མོའི་བྱ་ཡིན་པར་རྒྱས་ནས་ས་དབང་ཆེན་མོར་མགོ་སྐོར་ནས་ཁོའི་སྒྲས་སྒྲུ་རྒྱས། མདའ་དཔོན་གྱི་
གསང་གྲོགས་ཨ་ཅག་གསལ་སྒྲོན་གྱིས་འཛིགས་མེད་གྲགས་པ་ནི་མདའ་དཔོན་གྱི་བྱ་ཡིན་པའི་
གནས་ཚུལ་འདི་དག་མི་ཤེས་པས། རང་གི་རྟེན་པ་དང་སྒྲུན་གྲགས་ལ་རེ་ནས་རང་གི་བྱ་མོ་ཡེ་ཤེས་
སྒྲོལ་མར་འཇམ་རྒྱབ་གཉིས་གྱིས་སྒྲས་འཛིགས་མེད་གྲགས་པ་དང་ཉེ་བར་བཅར་དུ་བརྟུག་འདི་
ལྷའི་སྒྲུ་དྲག་ནང་ཁྱེད་ཀྱི་རྒྱན་བཟོ་གཡོ་ཐབས་དང་ཁོ་འདོད་སྒྲུན་སྒྲུབ་གྱི་སྒྲུགས་བོའི་བྱ་བ་མང་པོ་
ཚོམ་ནང་བྱུང་ཡོད། ཐ་ན་ས་སྤྱང་ཆེན་མོས་སྒྲས་འཛིགས་མེད་གྲགས་པ་རང་གི་བྱ་མིན་པར་དཔལ་
ལྷན་གྱིས་ར་སྦྱོང་གསལ་པོ་བྱས་ཡོད་པའི་དུས་སྤྱིང་རང་གི་རོ་ཆེ་ལ་བསམ་ནས་ད་དུང་རང་མགོ་
རང་གིས་གཡོག་ནས་གཏམ་གཞན་ལ་མི་གྱུར་བའི་ཐབས་སེམས་པ་ལྷ་བྱའི་སྒྲུགས་བོའི་བྱ་བ་འདི་
དག་གིས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་རྟེན་བའི་དབང་སྒྱུར་བ་ནང་ཁྱེད་ཀྱི་ངན་སྦྱོང་གཡོ་རྒྱ་རེ་རེ་གསལ་བར་
བྱས་ནས་ཁོ་ཚོའི་གདོང་ལྷགས་ཡོངས་སྒྲུ་བཟུས་ནས་ཡོད། ཞིང་བྲན་ལ་མནར་གཅིད་བྱེད་པ་མ་
ཟད། དབང་སྒྱུར་གྱི་ལཱ་རིམ་ནང་ཁྱེད་ཀྱི་ངན་སྦྱོང་ལའང་སྒྲུན་འབྱེན་དྲག་པོ་མཛད་སྒྱུ་ཡོད་པ་
འདི་《གཙུག་གཡུ་》ཡི་ཚོམ་གྱི་དགེ་མཚན་ནམ་ཐོད་བཟུལ་ཞིག་ཡིན།

གཉིས་པ། “རིག་གནས་གསར་བརྗེའི” ནག་ཉེས་སྒྲུན་འབྱེན་པ།

རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ་འདི་བོད་ལ་མཚན་ན་རྒྱུད་པར་ཅན་གྱི་ལས་
འགུལ་ཞིག་རྟེ། ཆབ་སྲིད་གྱི་ལས་འགུལ་འདིའི་ཁྲོད་བོད་མི་དམངས་མང་ཚོགས་པལ་ཆེར་བ་
ཞུགས་ཡོད་ལ། “རིག་གནས་རྟེན་བ” ཙ་གཏོར་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་ལྷ་རྟེན་ཆོས་གསུམ་མེད་པར་
བཟོས་ཤིང་། ཡན་ཏན་པ་དང་ཤེས་ཡན་ཅན་མང་པོ་ཞིག་གི་འཕྲིན་ལས་གྱི་རྒྱན་བཅད་དེ། མི་བཞི་
ཆོགས་ཁག་རྩལ་དུ་བརྒྱག་རྗེས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ནི་ཆོས་ཉག་པ་བཅད་དུ་ཡོད། དེར་མ་ཟད་མི་
དང་མིའི་བར་གྱི་ཡིད་ཆེས་དང་སྒོ་གཏོད་ལ་ཉམ་ཉེས་ཆེན་པོ་བཟོས་ཏེ་མི་གཤེས་ལ་འཁྱོག་སྒྱུར་
ཆེན་པོ་བཟོས་སོང་། གྲུང་གོའི་“སེམས་ཆའི་ཚོམ་རིག” བྱུང་བ་དང་བསྒྲུན་ནས་བོད་དུ་འང་“རིག་

[illegible]

《ཁོ་མོ་བྱེ་མར་བསྐྱེགས་པའི་གཏམ་རྒྱུད།》 གྱི་ནང་དུ། ཨ་མ་སྒྲོལ་དཀར་གྱིས་ལོ་གསར་ཉིན་
འབྲེལ་མཆོན་བྱེད་དུ་སྟབས་བདེའི་བྱེ་མར་ཕྱན་བུ་བཅོས་ཡོད་པར། མི་ཞིག (དམར་སྒྲུང་དམག)
གིས་ཞིབ་བཤེར་བྱས་ནས་ཉིད་ཅིང་། དེ་ཉིད་བཞིའི་གས་སུ་བཅེས་ནས་ཨ་མ་སྒྲོལ་དཀར་ཁོམ་སྒྲོར་
ལ་ཁྲིད་ཅིང་། དེ་ནས་བརྒྱུད་ནས་ཡང་འཐབ་ཚོད་བཟེད་དགོས་པ་བྱུང་བ་དང་། དེར་མ་ཟད་ཨ་མ་
སྒྲོལ་དཀར་གྱི་བུ་མོ་མེ་རྟག་དང་བཟ་ཤིས་གཉིས་ཀྱི་བར་རང་དབང་གི་བཅེ་དུང་ཆགས་ནས་ཡོད་
པ་ལ་དོན་དག་དེས་སྐྱེན་གྱིས་བཟ་ཤིས་ཀྱི་ཨ་པས་བཟ་ཤིས་མེ་རྟག་ཆང་ལ་འགོ་རུ་མ་བརྟལ་པའི་
གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་གིས་ཡོད། བཅམས་སྒྲུང་གིས་མི་རིགས་ཀྱི་ཡུལ་སྒོལ་དུ་གྱུར་བའི་ཁོ་མོ་བྱེ་མར་ལ་
ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བརྟུལ་ཏེ་བཅོན་གྱིས་ཆབ་སྲིད་ནག་ཉེས་བཟང་བྱེད་དུ་བསྒྱུར་བའི་མ་ཉེས་
ཁ་གཡོགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་འབྲི་བ་བརྒྱུད་ནས་རིག་གསར་གྱི་ནག་ཉེས་མཆོན་པར་བྱས་ལ། 《དཔེ་ཆ་བ་
སྒྲོད་པ་》 ཡང་འདི་དང་འདྲ་བར་སྒྱུར་《སྟན་ངག་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་》 དང་། 《གསེར་རྟག་སྒྲུམ་རྟགས་》
《དག་ཡིག་དགེ་བཤེས་ཆོས་གཤམ་》སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློ་རྟོན་པའི་དཔེ་ཆ་མིན་བཞིན་དུ།
སྒྲོ་གསར་མགོ་ཡང་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཟེར་རྒྱུ་འབྲངས་ནས་སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགོ་ལུགས་ཏེ་
བྱེན་ལྗོན་གི་ལས་ལ་ཞུགས་ནས་དཔེ་ཆ་དེ་དག་མེར་བསྐྱེགས་པ་བྱིས་ཡོད། འདི་ལྟའི་ནང་དོན་ཅན་
བྱི་ཚུལ་གྱིས་གཙོ་བོ་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོས་ནས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་ནག་
ཉེས་ལ་སྒྲུབ་འབྲིན་མཛད་པ་ཡིན། 《ཐུག་འཕྲད་》 གྱུང་དེ་དང་འདྲ་བར་སྒྲོབ་བུ་སྒྲོལ་མས་རིག་
གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་ནང་དུ་དགོ་ཀན་དགེ་ལེགས་ལ་བྱེན་ལྗོན་བྱས་པའི་བྱས་ཉེས་བྱིས་ཡོད།

《བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་གཉེན་རྒྱུག་བྱེད་པའི་སྣ་གཞུག་ཏུ》ཞེས་པའི་ནང་། ཨ་ཁུ་རྫོ་རྗེས་ལྷན་བརྒྱ་
ཤེས་ཤིང་དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཡང་སྣོ་རྗེ་མང་དུ་སྦྱང་བར་གཙང་ལེ་གཙོ་བྱས་པའི་དམར་སྤྱང་དམག་
ཤིས་དེ་ནི་“གསར་དུ་ཐོན་པའི་འབྱུར་ལྷན་གྲལ་རིམ་དང་” ། “བསྐྱ་གཞོག་ལ་བཞེན་མཁན་ཞིང་བ་
ལྷུག་པོ་” ཡིན་པར་རྣམ་བཟུང་ནས་དགག་པ་རྒྱག་ཡུལ་དང་འཐབ་ཚོད་བྱ་ཡུལ་དུ་བྱས་པ་དང་།
དེར་མ་ཟད་གཙང་ལེས་ཨ་ཁུ་རྫོ་རྗེ་ཆང་གི་མནའ་མ་སྒྲོལ་མ་སྒྲོར་བབས་པ་ལ་ཆབ་སྲིད་གྱིས་རྣམ་
ནས་ཨ་ཁུ་རྫོ་རྗེར་གཞོན་སྤྱགས་བྱིན་ནས་སྒྲོལ་མ་ཨེ་ཐོབ་ལ་རེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བའི་ངན་མཚང་གིས་
ཏེ། “རིག་གསར་” གྱི་ནག་ཉེས་བསྐྱང་ཡོད།

འགྲུ་ཤིས་དཔལ་རྒྱན་གྱི་《མེམས་ནད་》ནི་རྩུང་ཟད་བྱུང་བར་བཞིག་སྟེ། བཟུངས་སྤྱང་དེས་མི་
འཁོད་དང་པོ་“ར” ཡི་འགྲི་ཐབས་སྤྱད་ནས། དངོས་གྲུབ་གྱི་ཨ་ཤ་མཐུ་སྟོབས་ཀྱིས་ཡིག་གནས་

གསར་བརྗེ་ཆེན་མོའི་སྐབས་སུ “ང” (རིག་དཔལ) ལ་རང་ཉེས་ངོས་ལེན་བྱེད་དགོས་པའི་མ་ཉེས་
ཁ་གཡོགས་བྱས་པ་ལ། མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་རྩལ་དུ་བསྐྱགས་རྗེས་“ངས”དེའི་འཁོན་ལན་དངོས་གྲུབ་
ཀྱི་སྟངས་སྒྲིག་ནས་སློབ་མ་བསྟུ་སྐབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་འབྲས་དམའ་མོར་བཀོད་པ་དང་། ཡང་འབྲིང་རིམ་
ཆེད་ལས་སློབ་གྲྭ་རྒྱལ་ས་སློབ་སྐབས་ “ངས” བསམ་གཟུགས་ནས་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་ནང་ནས་འཕྲི་
བ་བཅས་མདོར་ན་དངོས་གྲུབ་ནི་ཁོའི་སེམས་ཀྱི་ན་བྱུག་སློབ་བྱེད་ཅིག་དང་། རང་གི་འཁོན་ལན་
སློབ་བྱེད་ཅིག་ཏུ་བྱིས་ནས། རིག་གསར་གྱིས་མིའི་སེམས་ལ་འཁྱོག་སྐྱར་བཅོས་པའི་གནད་དོན་
བྱིས་ཡོད།

རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་མོའི་ནག་ཉེས་འདི་དག་སྐྱང་ཐུང་དུ་མ་བཟད། སྐྱང་རིང་གི་ནང་
དུ་འང་འཁོད་ཡོད་དེ། བཟླ་ཤིས་དཔལ་ལྷན་གྱི་《སལ་བའི་བྱིས་ཆང་གི་སྦྱིད་སྟུག》དང་། རྟག་འབྲུམ་
རྒྱལ་གྱི་《སྤོང་འཇགས་ཀྱི་ལྷ་ཐང》གི་ནང་དུ་འང་གཡོན་གྱི་བསམ་སྒྲོ་ཐལ་དྲག་ཏུ་བྱེད་པ་དང་། གྲལ་
རིམ་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་པའི་ནག་ཉེས་ཀྱི་ཆན་པ་མང་པོ་བཀོད་ཡོད།

ཡིན་ན་ཡང་། ཞིང་བླན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་སུན་འབྱེན་པ་དང་། “རིག་གནས་གསར་
བརྗེའི” ནག་ཉེས་སུན་འབྱེན་པའི་གཏམ་སྦྱར་འདི་གཉིས་ནི། གང་ལྟར་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟེང་གི་
བསམ་པའི་བཀོད་པའི་གཏམ་སྦྱར་དང་ཆེས་གཅིག་གྱུར་ཏུ་གྱུར་ཏེ། དོན་གྱིས་ཚོམ་པ་པོ་རྣམས་
ཀྱིས་ཡུལ་ཅན་གྱི་བསམ་གཞིགས་ཆེས་ཆེར་སྐྱད་མི་དགོས་པར་འདས་ཟིན་ལ་རྒྱས་ཀྱི་དྲན་པ་རང་
མཆན་ཅན་བརྟན་རིས་སུ་ཐབ་པ་ཅམ་རེད། བོད་སྐྱེ་ཚོགས་རྒྱུ་བའི་ནག་ཉེས་སམ་མངའ་བདག་
ཆེན་པོ་གསུམ་གྱིས་མཆན་པའི་ཞིང་བླན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་བྱས་ཉེས་སུན་འབྱེན་པ་ནི་དམངས་གཙོ་
བཅོས་སྐྱར་ནས་བཟུང་བའི་ཏང་གི་སྐབས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ཟུ་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་
ཐེངས་གསུམ་པའི་བར་ཏུ་བོད་མྱེད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གཏམ་སྦྱར་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཐལ་ཆེར་ལ་
ངོ་ཉི་ཤུ་ལྟ་གི་བརྗོད་བྱ་འགྱུར་མེད་ཅིག་ཡིན།

དེ་བཞིན་དུ་ 1978 ལོའི་ཟླ 12 བར་ཏང་གི་སྐབས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ཟུ་ཆང་འཛོམས་གྲོས་
ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་ཤིང་། དེའི་སྟེང་ “1957 ལོར་མའོ་ཙཱ་ཏུང་གིས་རང་རྒྱལ་གྱི་ ‘གཞི་ཁྱོན་
ཆེན་པོའི་རྒྱང་འཛུབ་ཆར་དྲག་ལྟ་བུའི་མང་ཚོགས་རང་བཞིན་གྱི་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚད་སྦྱར་མཁུག་
སྒྲིལ་སོང་། ཞེས་པའི་ཡང་དག་སྒྲུལ་ཆོག་བསྐྱར་དུ་བསྐྱགས་ཤིང་། ‘གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚད་གནད་དུ་
འཛིན་པ་ ཞེས་པ་དང་། ‘འཕྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་དབང་སྐྱེར་འཛིན་འོག་ནས་ལུ་མཐུད་གསར་
བརྗེ་བྱ་བ་ ཞེས་པའི་ཁ་གཡོག་ཐད་དེ་མི་བཀོལ་བ་དང་། ‘ཏང་ཡོངས་ཀྱི་བྱ་བའི་གནད་ས་དང་
རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་ཀྱི་སྒོ་ཁ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེར་རབས་ཅན་འཇུགས་སྐྱབ་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་
བསྐྱར་བའི་ འཐབ་ཁུག་བྱེད་ཕྱོགས་བཀོད་” ནས་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ངོ་བོ་གཏན་ལ་ཐབ་
ཤིང་མ་འོངས་པའི་བྱེད་ཕྱོགས་གྲིད་ཁུགས་ལ་བར་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་འོག་ནས། རིག་གསར་གྱི་

བརྗོད་བྱ་འདི་ཚུམ་རིག་གི་བྱ་བ་ཁོངས་སུ་བྱུང་བ་རེད།

1976 ལོར་མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་རྩལ་དུ་བསྐྱགས་པ་དང་། 1978 ལོར་ཚང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་
ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་པ་དང་དེའི་འཕྲོར་བྱུང་བའི་བཅས་ཡོ་བསྐང་གི་བྲིད་ཁྲིམས་རབ་དང་
རིམ་པས་དེ་ཕྱིན་གྱི་ “ལོ་རྒྱུས་ལ་ཚད་མཐོའི་གཅིག་བསྐྱུས་བྱས་ནས། དེ་ཉིད་ངོས་བཟུང་བྱེད་ཐུབ་
པའི་ཉེ་གནད་དུ་སྒྲིལ་བ་ཞིང་། དེ་གང་ཡིན་ཅེ་ན་དེ་ནི་“མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་”ནི་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་
ཆེན་པོའི་བྱ་གཏེ་དང་། མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་གི་རིག་གནས་སྒྲེར་གཅོད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལས་ངན་འབྲས་
སྣ་ཚོགས་བྱུང་བའོ”¹⁴ཅས་པའོ། བརྗོད་བྱ་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་རིག་གནས་གསར་
བརྗེ་ཆེན་པོའི་ངོ་བོ་གཉིས་ཏང་གི་བསམ་པའི་བཀོད་པའི་བྱ་བ་ཁོངས་ནས་གསལ་བར་གཏན་ལ་
པབ་ཅིང་། དེར་མ་ཟད། དེ་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་སྣང་ཚུལ་ལ་སྐྱེད་འབྱེད་པ་སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
སྒྱུར་བཀོད་དང་བསམ་སྒྲུབ་འཕེལ་བྱེད་ཀྱི་ནང་དོན་དུ་འང་གྱུར་ནས་ཡོད། དེ་བས། ཞིང་བྲན་
ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་སྐྱེད་འབྱེད་ཡིན་ན་ཡང་འདྲ། “རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་” ནག་ཉེས་སྐྱེད་
འབྱེད་པ་ཡིན་ན་ཡང་འདྲ། བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་བྱ་བ་ཁོངས་སུ་གཏམ་སྒྱུར་འདི་གཉིས་བྱུང་དུས། ཚུམ་
པ་པོ་ནམས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིགས་ནས་ཁ་སྒྲིགས་གསལ་བོར་བསྐྱོན་ནས་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཚུམ་པ་པོའི་
ལས་སུ་བྱས་པ་ནི་གཏམ་སྒྱུར་འདི་གཉིས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་དེ་མཐུན་གྱི་ཡིད་དབང་འགྲུག་པའི་གཏམ་
རྒྱུད་རེ་སྒྲིལ་བ་དེ་རེད།

“ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་པ་འདི་དེ་ལྟར་གསལ་བར་བྱས་ནས་ཡོད་པས། ལོ་རྒྱུས་དེའི་བསམ་གཞིགས་
དང་བྱིར་འདེད་ཡང་གཞན་གྱིས་བསྐྱབས་ནས་ཡོད། དེ་བས་འདིར་བསམ་གཞིགས་བྱེད་བཞིན་
པའི་ཡུལ་ཅན་པ་ངོ་མ་ཞིག་མེད་པར། ཡུལ་ཅན་པ་རང་ཡང་དོན་གྱིས་གཞན་གྱིས་བསྐྱབས་ནས་
ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ན་གཏན་ལ་པབ་བྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྒྲིབ་དོན་དང་གོང་ནས་འོག་དུ་བྱིན་པའི་
ཡུལ་ཅན་གྱི་གར་མཁན་གྱི་བརྒྱལ་ཞུགས་(角色) ཁོ་ན་ཡོད། སེམས་མཐོང་ཚུམ་རིག་ནི་ཀྱང་གོའི་ཚུམ་
པ་པོ་ནམས་ཀྱི་རང་རྟོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཐོན་འབྲས་ནི་མ་ཡིན། ཁོ་ཚོས་བསྐྱབས་བྱེད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་ཁོར་ཡུག་གི་ཁོད་ནས་བསམ་གཞིགས་བྱེད་པ་ཡིན།”¹⁵ ཞེས་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་……
མཆོན་པའི་ཚུམ་པ་འདི་དེ་ལྟའི་གནས་ཚུལ་གནས་ལ། གནད་དོན་འདིས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་མཆོན་པའི་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་ནང་དོན་ཆེས་ཆེག་ཀྱང་བ་ཡིན་པའི་ཞན་ཆ་བཟོས་ནས་
ཡོད། འདི་རིགས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་དང་ཡིན་ཡང་ནང་དོན་ལ་སྐྱེད་འབྱེད་ཐུག་པའི་མཁན་ཞིག་གིས་
སྐྱེད་འབྱེད་ཐུག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་དང་། གཞི་དམིགས་ཀྱི་མཁན་ཞིག་གིས་ཞེ་ནག་སྒྱུར་རྒྱུ་ཀྱི་བྱ་
བྱེད་གང་ཞིག་བྱས་པ་མ་གཏོགས་པའི་ནང་དོན་གཞན་པ་ཅང་མེད། སྐྱེད་འབྱེད་ཐུག་པའི་མཆོན་

¹⁴ 陈晓明：《表意的焦虑》中央编译出版社 2002 年 6 月 P7
¹⁵ 陈晓明：《表意的焦虑》中央编译出版社 2002 年 6 月 P7

ནའང་གི་ཆད་འབྲལ་སྒྲིབ་ལྟ་བུའི་ཆེས་སྒྲིབ་གར་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་འཕར་ཆག་དང་། ཕྱི་ལྷན་གྱི་
སྤྱུག་བསྐྱལ་ཆེན་པོ་མ་གཏོགས་ནང་སེམས་ཀྱི་སྒྲིབ་ཀྱི་འབྲལ་ཐབས་ནས་མཆོན་ཐུབ་མེད། 《བུ་མོ་སྤྱུག་
གསུམ་གྱི་ནམ་ཐར་》 ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དོན་ནས་སྤྱིར་བཏང་གི་མི་ཞིག་གི་འཆོ་བ་
ལས་འདས་པའི་སྤྱུག་བསྐྱལ་གྱི་ནམ་པ་ཚོམ་ནང་བྱིས་ཡོད་པར། ང་ཆོས་བུ་མོ་སྤྱུག་གསུམ་ལ་སྤྱིར་
སྒྲིབ་བར་འགྱུར་ལ་དུས་མཚུངས་སུ་དབང་སྒྱུར་བའི་བྱས་ཉེས་ལ་ཁོང་སྒོ་ལངས་པར་འགྱུར་ཡང་།
ཚོམ་གྱིས་བུ་མོ་སྤྱུག་གསུམ་གྱི་སྤྱུག་བསྐྱལ་མཆོན་པ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ང་ཆོས་བུ་མོ་སྤྱུག་
གསུམ་གྱི་སེམས་ཁོང་གི་སྒྲིབ་ཀྱི་ཆ་དེ་མཐོང་མི་ཐུབ། སྒོ་ཡུལ་ལས་འགོངས་པའི་ཕྱི་གཏམ་
རྒྱུད་ཀྱིས་ང་ཆོའི་སེམས་ལ་སྒྲིབ་པའི་ན་བྱུག་སྤྱིན་པ་མ་གཏོགས། སྤྱུག་བསྐྱལ་གྱི་ངང་ན་ཡོད་པའི་བུ་
མོ་ལས་ངན་ཞིག་གི་འཆོ་སྤངས་ངོ་མ་བོ་དང་སེམས་ཁམས་ཀྱི་སྒྲིབ་ལ་ངེ་བཞིན་པ་ཚོམ་གྱིས་སྤྱིན་
ཐུབ་མེད། དེས་བཅམས་སྤྱིར་གོ་ས་མར་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆད་ལ་འཕངས་ནས་བཅམས་སྤྱིར་གོ་
སྤྱུག་ཀ་ལ་དམའ་ཕབ་ནས་ཡོད།

སྤྱུག་བསྐྱལ་སྤྱིར་བའི་ཚུལ་བརྟེན་པ་ལ་སྤྱུག་བསྐྱལ་བཟོ་མཁན་གྱི་ནག་ཉེས་ཐེར་འདོན་བྱེད་
པ་ལ་དགོ་མཆོན་ཡོད་པ་སྒྲིབ་མ་དགོས་ཀྱང་། ནག་ཉེས་ཐེར་འདོན་ཅམ་ཞིག་ཡིན་ན་བཅམས་སྤྱིར་
གི་ནང་དོན་ཆེས་ཆེག་ཀྱང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་རེད། སྤྱིར་བཅམས་སྤྱིར་ཞིག་ལ་བསམ་སྒྲིབ་བསྟན་
དོན་དུ་མ་ཟད། འཆོ་བའི་རྗེ་དང་ཆེས་ཆེར་ལྡན་ནས་ཡོད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། ང་ཆོས་འདི་ལྟ་བུ་རེ་
བ་ཆེན་མོ་མི་བྱེད་ཀྱང་། བསམ་སྒྲིབ་བསྟན་དོན་གཅིག་པུའི་དོན་ནས་བཤད་ནའང་། ཚོམ་ལ་
བསམ་སྒྲིབ་ཡོད་དུས་དེ་ནི་ལྟ་སྒྲིབ་ཀྱི་དབང་ལ་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དངོས་དོན་རྟོག་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར།
ཡུལ་ཅན་ཚོམ་པ་པོ་རང་གི་བསམ་སྒྲིབ་ལ་བསམ་གཞིགས་ཤིག་ནང་ན་ཡོད་དགོས་པ་ཡིན།

《གཙུག་གཡུ》ལ་མཆོན་ན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་སྤེལ་བ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ལ། དབང་སྒྱུར་གྲུལ་
རིམ་ནང་ཁུལ་གྱི་འཆལ་སྒྲིབ་རྒྱུན་ལྡན་ཐོལ་བྱིས་པའང་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཀྱང་། ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་མཐར་
གཏུགས་ན། དེ་ལྟ་བུ་དང་མཚང་འབྲིན་པ་མ་གཏོགས་པའི་ནང་དོན་གཞན་ཆེན་པོ་མེད། སྤྱིར་ན།
ཞིང་བུན་དཔལ་ལྡན་གྱི་བསམ་སྒྲིབ་གོ་རྟོགས་སང་པའི་རིམ་པའམ། ཡང་ན་ཁོའི་གཤེས་ཀའི་
འགྱུར་སྒྲིབ་ལྟ་བུ་འབྲི་ཐུབ་ན་ལེགས་པོར་འགྱུར་བ་གདོན་མི་ཟ་ཡང་། ཚོམ་པ་པོས་དཔལ་ལྡན་ནི་
དབང་སྒྱུར་གྲུལ་རིམ་པའི་ལྟ་སྒྲིབ་ལྟར་འབྲིན་གྱི་ལག་ཆའམ་ཐབས་ཁོ་ན་ཅམ་ལས། དཔལ་ལྡན་
རང་གི་བསམ་སྒྲིབ་དང་གཤེས་ཀ་ལ་བསམ་གཞིགས་བཏང་མེད། དེ་བས་མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་སྒྲིབ་ལ་
བསམ་གཞིགས་བྱ་ཐུབ་མེད་པར། སྤྱི་ཆོགས་ལྟ་སྒྲིབ་ཀྱི་བྱུང་བའི་ཕྱི་སྒྲིབ་ཆོག་ཅིག་ལ་རིས་འབྲེལ་
དང་གཞེད་འབྲེལ་བྱས་པ་ཅམ་དུ་གྱུར།

ཐོད་གྱི་སྒྲིབ་རིང་མང་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ “གཡོག་པོ” བྱང་ཡོད། 《གཙུག་གཡུ》 མ་ཟད་《དེལ་
བའི་མི་ཆེ》 དང་། 《བཀྲས་བྱར་ཆང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་》 གཉིས་ཀྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོའང་གཡོག་

པོ་རེད། འོན་ཀྱང་གཡོག་པོ་གང་ཡིན་ཡང་ཐམས་ཅད་པོས་རང་གི་གཡོག་པོའི་ཉེན་ལ་ཁས་ལེན་
མགོ་སྐྱར་ཁོ་ན་བྱེད་པ་ལས། མིའི་ཁེ་དབང་དང་མི་ཚས་སྐྱེས་ཀྱི་དོན་ནས་ཐ་ན་རང་གི་ལས་
དབང་ལ་བསམ་གཞིགས་ཅིང་བྱས་པ་འདྲ་མཉམས་ཀྱི་འདི་ཡང་ན་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན་
དུ་བྱིན་ཀྱང་། ཚུལ་རིག་སྒྱུ་ཚལ་གྱི་དོན་ནས་ཚུལ་རིག་ནི་འཆོ་བ་ལས་མཐོ་བ་ཡིན། ཚུལ་པོས་སྒྲོ་
དཀར་བྱས་དེ་ལྟར་འཆོ་བ་ལས་ཡིན་པར། སྒྲོས་བརྟན་(理念) གྱི་ལྟར་ཡིན། ཡིན་པའི་ལྟར་མ་
ཡིན་པར། ཡིན་དགོས་པའི་ལྟར་རེད།

“རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་འདྲི་བའི་བཅའ་སྒྲིལ་མཆོན་ན་འདྲ་ནང་
དོན་གྱི་ཆ་ན་འདས་བྱིན་ལྟར་ “བྱིན་བྱིས” ལུ་བཀོད་པ་ཅི་མ་ལས། ནང་དོན་དེ་ལས་འདས་པའི་
ལྟར་དང་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་བཅས་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་དང་བྱིར་འདྲང་མེད། དུས་བཟང་
ཆེན་པོ་དེའི་ནང་ནས་མི་ནམས་ཀྱིས་སྒྱུ་རྟགས་རིམ་ལྔ་བསྟན་པ་ཅི་མ་ལས་མེད། ཀྱང་གོའི་སེམས་
ཟའི་ཚུལ་རིག་གི་དབྱེད་བརྒྱུད་ལ་བརྟན་ན། ཁོ་ཚོས་སེམས་ཟའི་ཚུལ་རིག་གིས་རིག་གནས་གསར་
བརྒྱུ་ཆེན་པོའི་ནང་མི་སེམས་ལ་ཟླ་ཁ་ཅི་འདྲ་བཟོས་ཡོད་པ་གཙོ་བོར་བསྟན་ལ། དེའི་རྒྱུ་ཀྱི་བྱིར་
རྟག་ཚུལ་རིག་(反思文学) གིས་ “གཡས་ལ་ཆོ་ལ་བ” དང་། “རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་ཆེན་པོས་”
བཟོས་པའི་གཞི་དུ་འཆོ་དེ་དག་མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་དང་། “ལམ་སྟོན་སྒྲིབ་གསའི” ཉེས་པ་ཁོ་ན་
མ་ཡིན་པར། དེ་དག་ལ་རྟོག་སྒྲིབ་ཀྱི་རིང་གི་ཀྱང་གོའི་ “བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲི་བའི་བསམ་སྒྲིབ་” ལྟར་
ལྟར་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་གསལ་བོར་མཐོང་ཞིང་། བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འདྲི་བའི་སྒྲིབ་གཙོ་བོ་དང་།
བསམ་སྒྲིབ་གཞི་དུ་འཆོ་དང་། དམངས་སྒྲིབ་པོར་བཟོ་བའི་སྒྲིབ་ཀྱིས་སྐྱེས་ལྟར་འཁྱུག་པོར་
བྱེད་པ་དང་ལྟར་སྒྲིབ་གསའི་ལྟར་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ངས་ཤེས་ཏེ་དུ།¹⁶ དེ་བས་འདིའི་སྐབས་ཀྱི་ཚུལ་
རིག་ནི་ལྟར་གྱི་དོན་ཆེན་ཆེན་ཀྱང་བ་འབྲི་བའི་སྒྲིབ་ནས་འཆོ་བའི་ནང་དོན་མཆོན་པ་ལས་གཏིང་
ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། སྒྲིབ་མའི་སེམས་ཟའི་ཚུལ་རིག་ལས་སྒྲིབ་བཟོད་པ་ཞིག་རེད་ཟེར།

བོད་ཀྱི་རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་ཆེན་པོའི་ནག་ཉེས་མཆོན་པའི་ཚུལ་རིག་ལ་འདི་ལྟར་བསམ་
གཞིགས་ཀྱི་ཟབ་བྱེད་མེད་པར། ནག་ཉེས་ཐམས་ཅད་མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་གི་སྟེང་དུ་འཕངས་པ་
དང་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་མཁུག་ཀྱང་སྒྲིབ་ནས་ཡོད། དེ་བས་ཆབ་སྒྲིབ་ལྟར་གྱི་འཕྲོ་འགྱུར་མཆོན་
པའི་བཅའ་སྒྲིལ་སྒྲིབ་ན་བསམ་སྒྲིབ་ནང་དོན་དང་སྒྱུ་ཚལ་གྱི་ཆ་གཉིས་ཀ་ན་ཕུན་ཆོགས་ཀྱི་
ལྟར་གྱི་བྱེད་ཆོས་མེད། ལྟར་དངོས་དོན་ལ་རི་མོ་ཅན་གྱི་སྒྲིབ་ནས་གསལ་བཤད་བྱེད་པའི་ངང་ཚུལ་
ཆེ།

གཉིས་ལ། བཅུ་དྲུག་གཉིས་སྒྲིབ་ཀྱི་བཅའ་སྒྲིལ་སྒྲིབ་ཀྱི་

པོ་མའི་བཅུ་དྲུག་འབྲི་བའི་བཅའ་སྒྲིལ་སྒྲིབ་ཀྱི་ལ་མཆོན་ན་ཟས་ཀྱི་ཚུ་བཞིན་དུ་ནམ་ཡང་མེད་

¹⁶ 孟繁华 程光炜：《中国当代文学发展史》人民文学出版社 P148

དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་རེད། བཅོམ་བྱ་གཞན་དང་གཞན་པ་གང་ཞིག་བྱི་ཡང་ཕོ་མོའི་བཅེ་རུང་མེད་པའི་
བཅམས་སྐྱང་ཞིག་ཤིན་ཏུ་དཀོན། ཕོ་མོའི་བར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་གྱིས་མི་སྣའི་གཤིས་ཀ་དང་མི་སྣའི་
སེམས་ཁམས་མཆོན་པ་ལ་གཞིགས་འདེགས་ཀྱི་རུས་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན། བོད་ཀྱི་བ
ཅམས་སྐྱང་གསར་བས་ཀྱང་བཅོམ་བྱ་གཞན་པ་གང་ཞིག་བྱི་ཡང་། དེའི་ནང་ཕོ་མོའི་བཅེ་རུང་ནི་མ་
ཆད་པར་ཡོད། ཐོག་མའི་དོན་གྱུ་བ་རྒྱལ་གྱི་《པད་མཆོ》 དང་《འབྲུག་མཆོ》 ཡི་ནང་ན་ཡོད་ལ། ཕྱིས་
ཀྱི་ཆོས་ལུགས་བཅོམ་བྱ་བྱས་པའམ་རིག་གནས་དང་ལྟ་བ་གསར་ཉིད་བཅོམ་བྱ་བྱས་པ་གང་ཡིན་
ཡང་ཐམས་ཅད་ཕོའི་ནང་ན་འདྲ་བར་ཡོད། བོད་ལ་མཆོན་ན་ཕོ་མོའི་བཅེ་རུང་འབྲི་བ་ལ་དེ་ལྟའི་
སྐྱེ་ཆལ་མཆོན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ན་དགེ་མཆོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། རིག་གནས་གསར་སྐྱེན་གྱི་སྒྲགས་ནའང་
དགེ་མཆོན་ཡོད།

ཀུན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ (ཡང་དག་པར་བཤད་ན་བོད་ཀྱི་དམ་པའི་རིག་
གནས་) ཀྱི་ངོ་བོ་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་སུ་གཏོགས་ལ། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱིས་དགེ་སྦྱབ་སྤྲེལ་
སྤྱང་གི་སྤང་དོར་སྟོན་པ་གཙོ་བོ་ཞིག་དུ་བཟུང་ནས། ཉན་མོངས་ཕྱ་རགས་ཐམས་ཅད་དུག་ལྟར་དུ་
སྤྱངས་དཀོས་པའི་སྤང་བྱ་བཏོན་ཡོད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱིས་མི་ནམས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཉན་
མོངས་སྤངས་ཅི་ཐུབ་ཀྱིས་མི་ཞིག་ལ་ཐོག་མ་ནས་ལྟན་གཤིས་སུ་ཡོད་པའི་ནག་ནོག་གི་དྲི་མ་ཡོངས་
སུ་དོར་ནས་ལྟ་དང་འདྲ་བའི་སྟོན་མེད་ཆུའི་པར་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ཆུའི་རེ་བ་བཅངས་ཡོད། འདི་
ནི་དམིགས་ལྷལ་དང་ཕྱགས་བསམ་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོས་མ་དགོས་ཀྱང་། འདིའི་གོ་རིམ་གྱི་
ཁྲོད་ནས་ལྟ་གཤིས་ལྟ་བུའི་ཕྱགས་བསམ་གྱི་མི་གཞི་ཞིག་ལ་བསྟེགས་ཐལ་ཆེ་བས་མི་གཤིས་ཀྱི་མ་
གཞིའི་ཆ་ལ་སྤང་རྟག་གཏན་ནས་བྱས་མ་ཐུབ། འདིའི་ཁྲོད་ནས་བོད་རིག་གནས་ཀྱི་མིའི་ངོས་
འཛིན་དེ་ཡང་ངོས་འཛིན་སྒྲགས་རེ་བ་ཡིན་པའི་གནད་དོན་བྱུང་ཡོད།

མི་ནི་ཉེན་ཆས་ལེགས་པའི་སེམས་ཅན་ཞིག་དང་། སྐྱེ་ཤེས་དོན་གོ་རིགས་རྟག་གི་བསམ་གཞིག་
ཡོད་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཡང་། མི་རང་ཐོག་མའི་སྤྱི་དང་སྤྱེའུ་དང་གདོད་མའི་སྤྱི་ཆོགས་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་
ཆོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དུ་མ་བརྒྱུད་ནས་བྱུང་བ་དང་། མི་རང་ཡང་ཤ་ཁྲག་གདོས་བཅས་ཞིག་ཡིན་པས་མི་
རང་སྤྱིང་ན་སེམས་ཅན་ཡིན་པའི་ཆ་དང་སྤྱི་འགྲོ་ཡིན་པའི་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན། མི་ལ་ཤེས་རིག་གི་
ཆར་གཞིལ་བའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གཤིས་ཀ་ཞིག་ཡོད་པ་བདེན་ཡང་། མི་རང་སྤྱིང་ན་དུང་རང་བྱུང་
གཏུག་མའི་ཆ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་ཡིན། རང་བྱུང་གཏུག་མའི་ཆ་འདི་ནག་ནོག་གི་དྲི་མ་ཅན་ཞིག་ཡིན་
ཡང་འདི་དངོས་དོན་དུ་གྱུ་བ་པ་ཞིག་ཡིན་པས། འདི་སྤྱང་ཆུ་ནི་སྤྱི་མོ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། མི་
གཤིས་སུ་གྱུ་བ་པའི་ཆོགས་སྤང་གི་ཆ་མང་པོ་ཞིག་སྤྱི་རང་ག་བ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་
སྟབས་ཀྱིས་ཀྱང་སྤྱང་སྤྱི་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པས། སྤྱིར་འདོད་ཁམས་ཀྱི་སྤྱི་མང་པོ་ཞིག་མའི་རང་བྱུང་
གི་གཏུག་མའི་གཤིས་ཀའི་ངོས་ན་ཡོད་བཞིན་པ་ལ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱིས་འདིར་མ་དམིགས་པ་

ས་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་གནད་དོན་ལ་དོས་ཟིན་བྱས་པའི་རིག་གནས་དངོས་ཡོད་ཅན་དེ་བོད་ལ་སྟོང་ནས་ཡོད། དེ་བས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་ཡུགས་བསམ་གྱི་ཤེད་ཆེན་ས་དངོས་ཡོད་ཀྱི་འཆོ་བ་དངོས་ལ་གདོང་གཏོད་དཀའ་བའི་ནམ་པ་བྱུང་ཡོད།

ཕྱི་མའི་བཅེ་དུང་དང་འཇིག་རྟེན་སྣང་བ་ལྟ་བུ་སྤྱིར་ན་སྟེ་རང་ག་བ་ཞིག་གི་འཆོ་བའི་ནང་དོན་པལ་ཆེར་ཡིན་ལ། རང་རེ་འདྲོད་ཁམས་པའི་མིའི་བྱུང་གཤིས་ཡིན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཁྲོད་འདི་ལ་འདྲོད་ཆགས་ཀྱི་མིང་གིས་བཏགས་ནས་དེ་ཉིད་ཅད་ནས་སྤངས་རྒྱ་ཞིག་ལས། དེ་ཉིད་མཁས་པའམ་དམ་པ་ཞིག་གི་བཤད་རྒྱ་ཞིག་མིན་པར་སེམས། སྟེ་རང་ག་བ་ནམས་ལ་འཇིག་རྟེན་སྣང་བ་ལས་བྱུང་བའི་དགའ་བདེ་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་བ་བྱུང་ནས། འཆོ་བ་ལ་དགའ་བའི་བསམ་པ་ཡོད་ཀྱང་། འདི་འདྲའི་བརྗོད་བྱ་ནི་བཟོན་བཅོས་ལས་སྟོན་རྒྱ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་རེད། དེ་བས་ཆགས་སྣང་ནང་དོན་དུ་བྱས་པའི་བརྗོད་བྱ་དེ་དག་དམངས་ཁྲོད་ནས་དར་རྒྱུ་ལས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བམ་སྒྲའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྲོད་ན་དེ་དག་སྟོན་དུ་བཟོས་ནས་དགག་རྒྱག་གི་ཡུལ་དུ་བྱས་པ་ཉིད་ཡིན། ཆོས་ལུགས་དེ་ཉིད་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ལས་འདས་པའི་དམ་པའི་ལྟ་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངེས་ཤེས་འདི་ནས་ཡང་རྟོག་ཐུབ།

བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་དེ་ལྟའི་སྒྲིལ་རྒྱུ་རིག་གནས་ཀྱིས་མི་སྤྱི་བའམ་ཡང་ན་དགག་བྱ་བ་ལྟ་བུའི་བརྗོད་བྱ་ཞིག་ལ་དྲང་བྱོགས་ནས་སམ་ཡང་ན་སྤྱི་བ་བྱོགས་ནས་བཟོས་པ་འདིས། ཆོམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱའི་བྱུང་ཁོངས་གསར་བ་ཞིག་གསར་དུ་བྱེ་ལ། འདིས་རིག་གནས་ཀྱི་ལྟ་བ་གསར་བ་ཞིག་བཏོན་ནས་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་དང་དུ་སྤངས་ནས་རིག་གནས་ཀྱི་ཁ་བྱོགས་དེ་བྱེ་མ་ལས་ཆེ་འདི་ལ་སྒྱུར་བ་དང་། དམ་པའི་ལྟ་ཆོས་ལས་གཞན་དུ་གྱུར་བའི་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ཀྱི་རིག་གནས་ཤིག་བོད་ལ་གྲུབ་མགོ་ཚུགས་པའང་མཆོན།

དང་པོ། ལུགས་སྒྲིལ་རྟོག་བའི་མཚང་འབྲིན་པ།

ཕྱི་མའི་བཅེ་དུང་ནི་མི་བུའི་ངོས་ནས་བཤད་ན་མིའི་སྟེ་ཁམས་དང་ཆེ་སྟོག་གི་སྣང་རྒྱལ་ཞིག་ཡིན་ལ། མི་བུའི་ཡུང་ཁམས་ཀྱི་འཆར་ལངས་དང་སེམས་ཁམས་ཀྱི་འཆར་ལངས་དང་། དེར་མ་ཟད་པའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱིས་བཅེ་དུང་གི་ལྟ་བ་ཁས་ལེན་དང་ལེན་བྱེད་པའི་སྟོན་ནས་གཙོ་བོར་མཆོན་ན། ཁོས་སྟེ་ཁམས་ཀྱི་མི་ཞིག་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆེ་སྟོག་གི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཚུར་སྣང་བྱ་བ་ཡིན། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན། བཅེ་དུང་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་འགྲུལ་སྤྱོད་སྤྱི་ཆོགས་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལས་མིའི་རིགས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་དང་འཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་ནམ་པ་དང་ཤེས་རིག་གི་ཚུ་ཆད་བཅས་མཆོན་ཐུབ་པ་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཕྱི་མའི་བཅེ་དུང་མཆོན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་གིས་སྤྱིར་ན་འདི་ལྟའི་མི་བུ་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ངོས་མང་བོ་ཞིག་ལ་བྱུང་ཐུབ་པའི་བྱུང་ཆོས་མ་གྲུབ་པར། ཁོས་ཐོག་མར་ལུགས་སྒྲིལ་རྟོག་བ་དང་བཀས་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་གྱི་པ་དབང་

གི་བསམ་སྒྲིབ་ལ་རྒྱུ་གཏོང་བ་དང་སུན་འབྱེན་བྱེད་པའི་བསམ་སྒྲིབ་བྱེད་ཆོས་མངོན་ཏེ་བྱུང་བ་
ཡིན།

དོན་གྲུབ་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཀྱི་《སངས་རྒྱུ་མཆོམ་པའི་མེ་ཏོག་》གིས་བྱ་སྤྲུག་མངལ་དུ་སྦྱར་ནས་སོ་སོའི་དབྱེ་
བ་མི་ཤེས་པའི་དུས་སྤྱི་ རྒྱུགས་གཉིས་ཀྱི་པ་གཉིས་ཀྱིས་ “གལ་ཏེ་བྱ་མོ་ཞིག་བཅས་པ་ཡིན་ན་ངའི་བྱ་
ལ་རྒྱུང་མར་སྟེར་རྒྱུ་གནད་” ཞེས་གཉེན་གཏམ་བཟུང་ལ། བྱིས་སྤྱི་རིག་ཡག་དང་ཆེ་རིང་དང་ལྟ་
སྦྱོར་གསུམ་འཆར་ལོངས་བྱུང་བའི་གོ་རིམ་གྱི་ཁོད་ནས། པ་གཉིས་ཀྱི་བསམ་དོན་ལྟར་རིག་ཡག་
དང་ལྟ་སྦྱོར་གྱི་བར་བཅེ་དུང་མ་ཆགས་པར། ཆེ་རིང་དང་ལྟ་སྦྱོར་གྱི་བར་བཅེ་དུང་ཆགས་པས་ལྟ་
སྦྱོར་གྱིས་རང་དབང་གི་བཅེ་དུང་གི་བྱིར་དུ་ཨ་པའི་བཀས་བཀོད་གྱི་འོག་ནས་སྤྲུག་བསྐྱེད་ལྟ་
ཆོགས་ཐུང་ཤིང་ཐ་ན་རང་སྤྱི་རིག་རང་གིས་ཀྱང་གཅོད་པར་བཅུམས། མཐར་ཆེ་རིང་སར་བསྦྱོད་
པའི་ལམ་བར་ནས་རང་གི་ལང་ཆོམ་མེ་ཏོག་ཀྱང་མི་འདོད་སངས་རྒྱུ་མཆོམ་པས་འཁོར་བ་ལའང་
ཡིད་ཆད་ནས་སྤྱི་ལན་བྱ་བཅད་ཅིང་རྩོམ་བྱེད་ཅིས་བྱས། བཅུམས་སྦྱང་གིས་གཙོ་བོར་ལྟ་སྦྱོར་
གྱིས་ཐུང་བའི་སྤྲུག་བསྐྱེད་ལྟ་ཆོགས་འབྲི་བའི་སྒྲོན་ནས་དེའི་རྒྱ་པའི་དབང་ཡོད་བྱས་པའི་ཉེས་སྦྱོར་
ལ་སུན་འབྱེན་ནན་མོ་བྱས་ཡོད།

སྤྲུག་འབྱུང་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཀྱི་《སྤྱི་ཐང་གི་མི་ལམ་》གྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་པའི་དབང་ཡོད་ཁོ་ན་བྱས་པ་ལས་བྱ་
མོས་ལས་དབང་གི་སྦྱོ་གར་སྤྲུག་པོ་ཞིག་འབྲུབ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བྱིས་ཡོད། ཆོས་མཆོད་དང་དོན་
ཁོ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་རང་དབང་གི་བཅེ་དུང་ཆགས་ནས་ཡོད་པར་ཆོས་མཆོམ་པ་མགོན་སྤྲུག་གིས་
ཆོས་མཆོད་སྤྱི་ཐང་དོན་གྲུབ་ཆང་ལ་གནས་ལ་བྱིན། ཆོས་མཆོམ་པའི་སེམས་ན་དོན་ཁོ་ཡོད་པས་དོན་
དེ་གཏན་ནས་མ་འདོད་པས་མོ་རང་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་བྱུར། དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཨ་མ་འཛོམས་སྦྱོར་
སྦྱོས་ལ་མཁུག་མཐར་ཆོས་མཆོས་རང་སྤྱི་རིག་རང་གིས་བཅད་པ་སྤེམ་མི་ཀྱན་གྱིས་མཐོང་། ཚུམ་འདིས་
ཀྱང་པའི་དབང་ཡོད་ཁོ་ན་བྱས་པའི་འབྲས་བྱ་སྦྱོར་རྒྱུང་འབྲུགས་པ་ཚུམ་དུ་བྱི་པའི་སྒྲོན་ནས་པའི་
གཅིག་གཅོད་སྟེར་སྟེར་གྱི་གཤིས་སྦྱོར་ལ་ཁ་རྒྱུང་དྲག་པོ་བཏང་ཡོད།

རིག་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཀྱི་《ལོ་མ་དམར་བོ་》ཡིས་དེ་འདྲའི་འབྲས་བྱ་ཆེས་སྦྱོ་བ་ཞིག་བཅོས་པའི་རྒྱས་གར་རང་
བཞིན་ཅན་གྱི་སྤྲུག་འབྲས་བྱིས་མེད་ཀྱང་། མཛེས་གཏུགས་སེམས་ཀྱི་རི་མོ་གཅིག་ལ་བབས་པའི་
ཐོགས་ཐོགས་མོ་གཉིས་ཀྱི་བཅེ་དུང་ལ་གོང་ལྟར་པའི་དབང་ཤེད་གྱིས་གཏོར་བསྐྱེད་མཛེད་པའི་སྦྱོ་
གཏུང་གི་ཆ་བྱིས་ཡོད།

གོང་གི་ཚུམ་འདི་གསུམ་གའི་ཚུམ་པ་པོ་སྦྱོས་པ་པོ་ཡིན་ལ། ཚུམ་ནང་གི་མནར་སྤྲུག་ཐུང་མཁན་
གཙོ་བོ་སྦྱོས་མ་ཡིན། 《སྤྱི་ཐང་གི་ཉེན་ཐོ་》ཡི་ཚུམ་པ་པོ་ནི་སྦྱོས་མ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་གི་མནར་
སྤྲུག་ཐུང་མཁན་ཡང་སྦྱོས་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། ཚུམ་འདིར་གོང་ལྟར་པའི་དབང་ཡོད་བྱས་པའི་ཉེས་
དམིགས་སུན་འབྱེན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེ་ལས་ལྷག་པའི་བསམ་གཞིགས་ལྷག་པ་ཞིག་ཡོད།

ཚུལ་འདིས་བྱ་མོ་སྒྲིལ་དཀར་རང་གི་ཨ་ཕ་ལྟོ་འབྲུམ་གྱིས་དབང་ཡོད་བྱས་ནས་གནས་ལ་བྱིན་
 ཟེན་པ་ལ། ཨ་ཕ་ལྟོ་འབྲུམ་གྱི་གཉེན་ཉེ་དག་གིས་དེ་ལྟར་བྱིན་ན་འགའ་མིན་གྱི་ཚེད་སྒྲིང་བྱས་པ་
 ལས་ཚུམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་བྱུང་པར་བཅམས་ཡོད། ཕ་ལྟོ་འབྲུམ་གྱིས་བྱ་མོ་རྒྱུ་ལ་བྱིན་པའི་རྒྱ་
 གཙུག་པོ་སྒྲིལ་མའི་ལུང་བསྟན་ཞིག་ཡིན། ཨ་ཕ་འཛོམས་སྦྱིད་ཀྱིས་ཕྱི་ཁྱ་ཁྱ་དང་ནང་སྒྲིག་སྒྲིག་གི་ཕྱག་
 བོ་ཞིག་གམ་ཡང་ན་མི་རྒྱུད་ཅན་དང་གཞུང་དྲང་ཞིག་ལ་བྱིན་ན་འོས་པའི་བསམ་སྒྲིལ་འཆང་ཡོད། ཨ་
 ཁྱ་ལྟོ་འབྲུམ་གྱི་རྩ་བོས་ནི་ཁོ་ལྟ་བུའི་ཕ་ཁྱ་ནམས་ལ་གྲོས་མ་བྱས་པར་བྱ་མོ་གནས་ལ་བྱིན་པ་ནི་
 གནས་ལུགས་ལ་གཏན་ནས་མི་མཐུན་པའི་བསམ་སྒྲིལ་དོས་ནས་ཕྱ་ཚུགས་མཐའ་སྒྲིལ་བྱེད། ཨ་ཕ་
 དཔལ་མོ་གཅིག་ལྟར “ཨ་ལྟོ་ཞིག་གི་ལག་ལྟོ་གནས་རྒྱུ་ཚུགས་རྒྱུ་དེ་ལས་སྒྲིལ་མོ་ཞིག་གང་ནས་ཡིན།
 རང་འཐད་བྱུང་ན་རྒྱུ་ལ་ཕར་ཞོག་གཞན་གང་ཡིན་ཀྱང་སྒྲིལ་ཅི་ཡོད། ཨ་ལྟོ་སྤང་སྤྱག་རིམ་འདྲ་ཆེ་
 རུང་སྒྲིལ་བཟན་པ་རེད” ཅས་སྒྲིལ་ཐོན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ཞིག་བཤད་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ཨ་ཕ་དཔལ་
 མོ་ནི་སྤྱ་གཞུག་ཐེངས་བཞི་འགྲུལ་ལ་སྤང་སྤྱག་ལ་ཞིག་ཡིན་པས། མའི་སྒྲིལ་བཟྱེད་འདི་འདྲིལ་ཆེ་བ་
 རིམ་འདྲིལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་ཆོས་ཤེས་ཐུབ། གང་ལྟར་ཀྱང་། གཉེན་གྱི་དོན་དག་དེ་བྱ་མོ་སྒྲིལ་
 དཀར་གྱི་བྱ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། ཨ་ཕ་དཔལ་མོ་མ་གཏོགས་པའི་གཞན་ཐམས་ཅད་པོས་དོན་དག་གི་
 བདག་པོ་བྱ་མོ་སྒྲིལ་དཀར་པོར་ནས་རང་རང་གི་འདོད་སྒྲིལ་བསམ་ཞིང་བཤད་ནས་ཡོད།
 གཉེན་གྱི་དོན་དག་བཤད་པའི་མགོ་རྒྱུ་ལ་གསུམ་ཐམས་ཅད་ན་དོན་གྱིས་དོན་དག་གི་བདག་པོ་
 དངོས་(བྱ་མོ་སྒྲིལ་དཀར་) རྟོང་ཆད་(缺席) རྩ་བུས་ནས་ཡོད་པ་འདི་དགོད་སྒྲིལ་བཞུགས་ཞིག་
 ཡིན་ལ། བཅམས་སྒྲིལ་གི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་ཟབ་བྱུང་ཀྱང་འདི་ན་ཡོད།

དོན་དག་གི་བདག་པོ་དངོས་རྟོང་ཆད་རྩ་བུས་ནས་དོན་དག་ཡོད་ཆད་རང་ལས་གཞན་རྩ་བུར་
 བཞུགས་ཞིག་ཐུག་ཡོངས་སུ་བཅད་པ་འདི་གཉེན་སྒྲིག་གནད་དོན་གྱི་དོས་ཟེན་གནད་རྩ་བུ་སྒྲིལ་པ་
 ཞིག་སྟེ། འདིས་དོན་གྱི་བདག་པོ་དངོས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་(人格尊严) ལ་བཅེས་མཐོང་མ་བྱས་པ་མཚན།
 རྩ་བུ་མའི་གཉེན་གཏམ་པའི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིལ་གསར་བ་གང་ལ་མཚན་ནའང་། ཕ་ནམས་ཀྱིས་
 རྩ་བུ་མའི་གཉེན་གཏམ་རྩ་བུ་མོ་ནམས་ལ་གྲོས་བྱས་པ་མེད་ལ། རྩ་བུ་མོ་ནམས་ཀྱི་འདོད་སྒྲིལ་
 བཅེ་བཀྱར་བྱ་བ་གཏན་ནས་མེད། ཕ་ནམས་ཀྱི་རྩ་བུ་མོ་མི་ཅི་ཡང་མི་ཤེས་པ་ཞིག་དང་ཡང་
 བཅེ་འདྲི་ས་གོང་བཀྱར་བཅེ་འཛོག་བྱ་ས་ཞིག་ཡིན་པའི་འདྲ་ཤེས་ཕ་ནམས་ལ་གཏན་ནས་མེད།
 འདི་ནི་དོན་གྱིས་པ་བྱ་འདྲ་མཉམ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཕ་ནམས་ཀྱིས་རྩ་བུ་མའི་མི་རྒྱུད་ལ་བཅེ་བཀྱར་
 མི་བྱེད་པའི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འཛོན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ཞིག་ཡིན། རྩ་བུ་མོ་འཆར་མངས་ཀྱི་
 གོ་རིམ་ཁྲོད་པ་མའི་བཀའ་དྲིན་གྱིས་དངོས་སུ་ནས་གཉམ་ལག་རྒྱས་ཏེ་རང་མགོ་ཐོན་པའི་རྩ་བུ་ལ་
 བསྐྱལ་བ་ཡིན་ལ། བྱིས་ཀྱི་བྱ་བའི་ཁྲོད་ནས་ཕ་ནམས་ཀྱིས་གདུང་འདེགས་ཀྱི་ཀ་བ་བཞིན་རྩ་བུ་མའི་
 བདག་སྒྲིལ་གང་ལེགས་བྱས་པས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཡང་། རང་གི་བྱས་སྤྱག་དེ་ཡང་རང་ཉིད་ལ་བསམ་

སྒོ་དང་འདྲ་སྒོ་དགའ་སྒྲིགས་ཡོད་པའི་མི་བྱ་རང་མཚན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་འདྲ་ཤེས་མ་སྐྱེས་ཆོ།
ཕའི་དབང་ཤེད་ཀྱིས་མི་རབས་བྱི་མ་ནམས་ལ་ཆགས་སྒྲི་ཆེན་པོ་བཟོ་གི། དེ་བས་པོ་མོའི་བཅེ་བྱང་
དང་གཉེན་སྐྱེག་མཚོན་པའི་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་གིས་པ་ནམས་ཀྱིས་བྱ་བྱ་མོའི་འདྲ་སྒོ་དང་མི་རྒྱུད་
ལ་བཅེས་འཛོག་མ་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཆགས་སྒྲིའི་ནམ་གངས་ནར་གཟོན་པ་མང་པོ་ཚུལ་བྱ་བྱིས་
ནས་ཕའི་གཅིག་གཅོད་ཀྱི་དབང་ཤེད་ལ་ཁ་རྒྱར་གཏོར་བའི་ཞོར་བྱ། སྐྱི་ཆོགས་ལ་ཉེན་བརྒྱུད་
བཏང་ཡོད། ཡིན་ན་འང་། གཡང་མཚོ་སྐྱེད་ཀྱི་«རྩ་ཐང་གི་ཉེན་ཐོ»མ་གཏོགས་འདི་ལྟའི་ཚུར་གཏོར་
ཟབ་མོའི་གནས་ལ་རང་རྟོགས་ཀྱིས་བསམ་སྒོ་འཁོར་ཡོད་མཁན་ལྟར།

རྒྱུ་ལྟར་གྱི་མཁའ་འགྲོ་རྒྱུ་ལྟར་ནས་སྒྲིབ་པའི་ཡོན་ཏན་གཞིན་པའི་བྱ་མོ་མས་ཀྱི་
དང་བཟའ་སྒྲིག་བྱ་ཅིས་བྱས་ནས་ཡོད་པ་ཁོའི་པ་མ་གཉིས་ལ་ཡི་གེའི་ལམ་ནས་བཤད།

གང་ལྟར་གྱང་བཅམས་སྐྱུང་འདིའི་རིགས་གྱིས་བཅེ་དུང་ཆགས་པའི་གོ་རིམ་ལ་གསལ་བཤད་
ཀྱས་འབྲི་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། བཅེ་དུང་གི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་འགྱུར་བའི་སྤྱི་ཆོགས་འཆོ་བའི་རྒྱུ་སྒྲིབ་ཆོགས་
ལ་བསམ་གཞིགས་བཏང་བ་མེད་པས། ཚུམ་གྱི་བསམ་སྒྲིབ་ནང་དོན་ཆེག་རྒྱང་བ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིབ་།
ཚུམ་གྱིས་གཙོ་བོར་སྒྲིབ་ཅི་བཟུང་བའི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་རྒྱ་འབྲས་དང་ཁྱེད་འཆོ་ལྟ་བུའི་མི་ཆོས་
ཀྱན་སྦྱོང་གི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་གཏོང་བ་ལྟར་བྲངས་པ་རེད།

རྒྱུ་ལྟར་པ་པོ་ལུ་ཡོད་ཡོད་ཀྱིས་པའི་《མི་ཆོ》 དང་བཅམས་སྐྱུང་འདི་རིགས་བསྐྱར་ན། ཚུམ་
འདི་དག་གི་བསམ་སྒྲིབ་ནང་དོན་ཆེག་རྒྱང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་སྒྲིག་། 《མི་ཆོ》 ཡི་ནང་དུ་འང་ཀའོ་
ཅ་ལེན་གྱི་ཐོག་མའི་བཅེ་དུང་གི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་ནས་གྲང་བྱེད་གྱི་བྱ་མོ་ཞིག་ལ་ཡིད་ཤོར་བའི་ནམ་པ་
བྱིས་ཡོད་ཀྱང་། བཅམས་སྐྱུང་འབྲི་སྐྱུང་གི་ཐད་ནས་ཚུམ་པ་པོས་ཀའོ་ཅ་ལེན་གྱི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་བའི་
བསམ་སྦྱོང་ལ་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཚུམ་པ་པོས་ཀའོ་ཅ་ལེན་གྱི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་བའི་བསམ་སྦྱོང་གི་
སྤྱི་ཆོགས་འཆོ་བའི་ནང་དོན་དང་། ཁོའི་སྤྱི་ཆོགས་བསམ་དང་གཤེས་ཀ་སོགས་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་གི་
འབྲས་བྱས་ནས་པ་དེ་ལྟ་བུ་བསྦྱོང་བའི་འཆོ་བའི་ནང་དོན་སྤྱི་ཆོགས་པ་ཚུམ་དུ་བྱིས་ཡོད། དེ་
བས་པོད་གྱི་པོ་མོའི་བཅེ་དུང་དང་གཉེན་སྒྲིག་མཆོན་པའི་བཅམས་སྐྱུང་ལའང་བསམ་སྒྲིབ་ནང་
དོན་ཆེག་རྒྱང་བ་དང་ཐབས་ཆག་པའི་སྒྲིབ་ཅི་ཆོས་ཏེ་ཡོད།

《སད་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟག》 དང་། 《རྩ་ཐང་གི་མི་ལམ》 ལས་ནམ་པ་འདི་ཆེས་གསལ་བར་
མཐོང་བྱ་བ་སྟེ། བཅམས་སྐྱུང་གཉིས་གྱི་མི་སྒྲིབ་གཙོ་བོ་སོ་སོ་ཆོ་རིང་དང་ལྟ་སྦྱོང་དང་། དོན་ཁོ་དང་
ཆོས་མཆོ་ལ་མཆོན་ན། ཆོ་རིང་དང་དོན་ཁོ་ནི་སྒྲིབ་པའི་འགྲིམ་པའི་ཤེས་ཡོན་པ་ཡིན་ལ། ཁོ་ཆོར་ལྟ་
སྦྱོང་དང་ཆོས་མཆོ་ལས་ལྟག་པའི་སྒྲིབ་ཐོན་གྱི་བསམ་སྒྲིབ་དང་ཀན་རབས་ལ་ཀྟལ་བའི་སྒྲིབ་སྒྲིབས་
ཡོད་ཀྱིད་པ་ལ། བཅམས་སྐྱུང་གཉིས་ཀའི་ནང་དུ་ཁོ་གཉིས་ཚུམ་གྱི་རྒྱུ་ལྟར་ནས་ཚུམ་གྱི་
མཐུན་སོར་འོང་དུ་བཅུག་མེད། དེ་བས་བསམ་སྒྲིབ་གསར་ཉིད་གཉིས་གྱི་འགལ་བ་དེའང་འཐབ་
ཚད་དང་བཅོན་ལེན་ལྟ་བུའི་མི་སེམས་སྒྲིབ་པར་བྱེད་པའི་འགལ་འཐབ་གྱི་ངོར་མ་བྱུང་ལ། ཚུམ་གྱི་
འགལ་འཐབ་གྱི་འཆུབ་ཆ་ཡང་ཐེ་གཉིས་དུ་བཏང་ཏེ་ཡོད། བཅམས་སྐྱུང་གི་མི་སྒྲིབ་གཙོ་བོ་ལྟ་སྦྱོང་
དང་ཆོས་མཆོ་བྱས་པས་ཁོ་གཉིས་གྱིས་རང་བཞིན་པའི་ (自發) ངོས་ནས་མཐོང་མཐུག་གི་འབྲས་བྱ་
འི་ཆ་ནས་སྤྱི་ཆོགས་ཞིག་བཟུང་ནས་ཀན་རབས་པའི་དབང་ཤེད་གྱི་ནག་ཉེས་སྤྱི་ཆོགས་
པ་མ་གཏོགས་དེ་ལས་གཞན་པའི་ནང་དོན་ལྟར་བ་དཔེར་ན་འགལ་འཐབ་དང་བཅོན་ལེན་གྱི་ཆ་
དེ་ཚུམ་ནང་འདོན་མི་བྱུང་། འགལ་འཐབ་དང་འཐབ་ཚད་མེད་པ་དེས་ཚུམ་གྱི་བསམ་སྒྲིབ་ནང་
དོན་འཛོམས་པོའི་ཆ་ལ་དམའ་པོར་ནས་ཡོད།

གསུམ་པ། བོད་རིགས་བྱུང་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་གི་བསམ་གཞིགས།

བཅེ་དྲུང་དང་གཉེན་སྲིད་གི་ལས་དབང་གི་སྒྲིག་པར་སྟོན་དུས་ཚུལ་ནང་གི་སྒྲིག་པར་གྱི་བདག་པོ་
པལ་ཆེར་བ་ནི་བྱུང་མེད་ཡིན། གོང་གི་ལྟ་སྒྲིད་སྟེན་ལྟ་བུ། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོས་ན་
སྒྱུར་པོ་དབང་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལུགས་སྟེན་ཆེ་བར་ཡོད་པས་ཡིན། ལུགས་སྟེན་ལ་ངན་པའི་
སྒྲུབ་འབྲིན་དང་བཅེ་དྲུང་གི་སྒྲིག་པར་བརྟན་པར་ཁ་རྩུང་གཏོང་བའི་ཚུལ་གཉིས་ཀྱིས་བཅེ་དྲུང་
དང་གཉེན་སྲིད་གི་བར་ཆད་གཙོ་བོ་བཟུང་ནས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་བོད་པའི་ངན་མཆོང་སྒྲུབ་
ཐུངས་པ་ཡིན་ན། བོད་ཚུལ་འགའ་ཞིག་གིས་བྱུང་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་སྒྱི་ལ་བསམ་གཞིགས་བཏང་
ཡོད། ཚུལ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚུལ་འབྲི་བ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་། སྤང་ཚུལ་གྱི་པ་རྩལ་ན་
ཚུལ་པ་པོའི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་ཆ་བྱར་བ་ཞིག་ཡོད་པས་བཅུ་མས་སྒྲུང་རང་ཡང་ཅུང་ཟད་སྒྲུབ་
ཆོག་པ་བཟུང་བ་ཅན་དུ་སྤང་ནས་ཡོད།

《སྤྱི་བོད་ཀྱི་ཉེན་ཐོ》 ཡིས་སྒྱུར་དོན་དག་གི་བདག་པོ་རང་ཉིད་སྟོང་ཆད་དུ་ལུས་ཡོད་པའི་བསམ་
སྒྲུབ་ཐོས་ཐོས་ཀྱི་སྒྲིག་པར་བོད་ཀྱི་གཉེན་སྲིད་ལུགས་སྟེན་ལ་སྒྲུབ་འབྲིན་མཆོར་བོ་མཛད་ཡོད་པ་
གོང་ནས་བརྟན་པ་ལྟར་རེད། ཚུལ་དེའི་ནང་ད་དུང་དེ་ལས་ལྟག་པའི་བོད་རིགས་བྱུང་མེད་ལས་
དབང་སྒྱི་ལ་བསམ་པའི་ཆ་ཞིག་ཡོད་དེ། ཚུལ་གྱི་ཨ་ཁུ་ཆེ་དབང་དང་ཨ་མ་འཛོམས་སྒྲིད་གཉིས་ཀྱི་
དོན་དག་གམ་ཆན་པ་དེས། ཨ་མ་འཛོམས་སྒྲིད་ནི་བྱིས་དེ་ལ་བྱས་རྗེས་ཡོད་པའི་མི་ངར་བ་ཞིག་དང་།
ཁ་མཁས་པོ་ཡིན་པའི་སྒྲིབ་ཡོན་གཉིས་ཆར་གྱིས་ཡོད་ཀྱང་། ཨ་ཁུ་ཆེ་དབང་དང་ཁ་ཚད་བྱུང་ཆེ་ཨ་
ཁུ་ཆེ་དབང་གི་ཐྱུང་རྒྱ་སྒྲིག་དམོན་ཡིན་ལ། ཨ་མ་འཛོམས་སྒྲིད་ཀྱིས་ཐྱུང་རྒྱའི་ལས་དབང་ནི་
དབྱུག་པའམ་མེ་ཐུར་གྱི་གཙུག་རྩུང་རེད། “ཨ་ཁུ་ཆེ་དབང་ཁ་སྒྲིབ་ཁ་ནས་ལངས། ཞེ་སྒྲིབ་གཏིང་ནས་
ལངས་ཏེ་གོ་ཁའི་མེ་ཡོག་ཐུར་ནས་ཨ་མ་འཛོམས་སྒྲིད་ཀྱི་ཐོག་ལ་བརྒྱགས་སོང་” ཞེས་པ་ལྟར་རོ།
ལུས་ཀྱི་ཆད་པ་འདིས་ཀྱང་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཁོད་ཀྱི་པོ་དབང་བཅན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་འགན་བོད་
རིགས་བྱུང་མེད་ནམས་གཉེན་སྲིད་སྤྱི་བོད་པ་དང་། རྒྱ་འབྲས་གནས་ལུགས་དང་མི་མཐུན་པའི་
མནར་གཅོད་ཐྱུང་དགོས་པའི་བྱུང་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་དེ་མཆོན། ད་དུང་ཨ་མ་སྒྲིབ་མའི་གཏམ་
“སྒྲུབ་རྩོམ་གསལ་དང་གནས་འགྲོ་མ། རྒྱུ་པ་མིང་ཆེ་རུང་བསྐྱར་དགོས། མདུན་གནས་མིང་ངན་
རུང་འགྲོ་དགོས།” ཞེས་པའི་“ལེགས་བཤད་” འདི་ང་ཚོས་ཐོས་མ་ཐག་ཏུ་སེམས་པ་སྒྱུར་ཅང་ཅན་
དུ་མི་འགྲོ་བའི་རང་དབང་མེད། འདིས་བོད་རིགས་བྱུང་མེད་གངས་མེད་པ་དག་གི་གནས་ཀྱི་སྒྲིད་
སྒྲུབ་ཆེས་གཅིག་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཆོན་ཡོད་ལ། འདིའི་ལུགས་ན་ཅིའི་བྱིར་ཅེས་པའི་དྲི་ལན་མེད་པའི་དྲི་
བ་རྩོམ་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད། དྲི་བ་དེ་ཉིད་གཉེན་དོན་གཙོ་བོ་པའི་བོད་རིགས་བྱུང་མེད་ཡོངས་ཀྱི་
ལས་དབང་གི་རྒྱ་འབྲས་དོ་མཉམ་མ་ཡིན་པའི་གནད་ལས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་རིག་གནས་ཆེ་ས་
ཞིག་ལ་བརྟན་ནས་ཡོད།

སྒྲིག་འབྲུམ་རྒྱལ་དང་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི 《སྒྲིག་གི་ལོ་མ་ཆང་གིས་བབས་པ་
མིན》 ཞེས་པས་ཀྱང་བོད་རིགས་བྱད་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་ལ་བསམ་གཞིགས་བཏང་ཡོད་དེ། ཚྱུ་གྱི་
མི་སྣ་ཐར་རེ་འཆོ་ནི་སློབ་འབྲིང་ན་ཡོད་དུས་སློབ་སྦྱང་ལ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པས་སློབ་སྐབས་རེ་རེ་
བཞིན་དུ་དག་ཉགས་ཡོད་ལ། ད་དུང་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་རྒྱགས་སྦྱང་པའི་ཕྱགས་བསམ་ཀྱང་ཡོད།
འོན་ཀྱང་། སློབ་འབྲིང་མཐར་མ་བྱིན་གོང་ཨ་མས (ཨ་པ་སྤུ་ནས་ཆོ་ལས་འདས) མོ་གནས་ལ་བྱིན་
པས། མོ་རང་དེ་ལ་གཡོལ་ཆེད་རེ་ཞིག་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་ལ། ཅུང་མ་འགོར་བར་རྫོང་ཐོག་
ནས་གཉེན་ཉེ་ཞིག་གི་བྲིམ་ནས་གསང་ཐབས་ཀྱིས་གཞོང་གྲུག་ཅིག་གཉེར་ནས་བཞུད། སློབ་གྲྭ་བྱི་
ནང་ཀྱན་གྱིས་མོ་ལ་སྒྲིང་རྩེ་གོ་ལོན་བྱེད་རྒྱུ་པར་ཞོག་སྒྲིང་ཕྱགས་མང་བོ་བཟོས་ནས་མིའི་མི་རྒྱུད་ལ་
བྱུང་གསོད་དམའ་འབེབས་བྱས་ཤིང་། ཚྱུ་གྱི་མི་སྣ་དོ་རྩེ་ཡང་དེ་ལ་གཡོལ་ཅི་ཐུབ་བྱས། “མཇུག་
མཐར་སེམས་ཅན་གྱི་ཁ་ན་གང་བྱུང་སྣ་ཆོགས་ཤིག་མཆེད་ཀྱིན་འདུག་པ་དང་ཨ་མ་ཡང་སྒྲིག་ལ་
ཐུག་འདུག་པས” མོས་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་དང་ལེན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་། མོར་བྲིས་པ་གཉིས་སྒྲིས་
ནས་ཨ་མར་གྱུར་ཅིང་ཕྱི་འདམ་ཁྲོད་ནས་འོ་མ་བཞོ་བའི་འབྲོག་པའི་བྱད་མེད་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཟིན་
ཀྱང་སྤར་བཞིན་ཡི་གེའམ་ཚྱུ་ལ་ལྟ་བ་རྒྱུན་ཆད་མེད།

ཚྱུ་པ་པོས་པངས་སེམས་ཆེན་པོ་བཅངས་ནས་བྱད་མེད་ཐར་རེ་འཆོ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་ལ།
འདིའི་ནང་སོ་སོ་འདྲ་མཉམ་མ་ཡིན་པ་དང་རྒྱ་འབྲས་དང་མི་མཐུན་པའི་ཁོང་ཁྲོད་དང་རྒྱུ་གདུང་
ཞིག་དང་། བོད་རིགས་བྱད་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་ལ་ངས་པར་དོ་སྣང་བྱ་དགོས་པའི་སེམས་འཆབ་
ཅིག་ཀྱང་ཡོད།

ཆོ་རིང་གཡང་རྒྱུད་ཀྱི་《སྟོན་ལོ་སེར་པོ་》 བྱི་བྱད་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་ཕྱགས་གཞན་ཞིག་ནས་
མཆོན་པར་བྱེད་པའི་ཚྱུ་ཞིག་སྟེ། ཚྱུ་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་པད་དབྱངས་ཀྱིས་བཙེ་དུང་གི་ཆེད་དུ་
དང་། ཁྱོ་ཀའི་ཆེད་དུ་དང་། བྲིམ་ཆང་གི་ཆེད་དུ་ཡང་དང་བསྐྱར་གྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཕྱགས་བསམ་
དང་བསམ་འདུན་སློབ་བཏང་ནས། བྲིམ་ཆང་ལ་སྤྱང་སྒྲིབ་བྱས་པ་ཡིན་ཡང་། ཁྱོ་ཀས་དེ་ལ་གཅེས་
སྤྲས་བྱ་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག་བྱ་བ་དན་པ་ལ་ཞེན་ནས་མཐར་ཐུག་བྲིམ་ཆང་ཁ་འཁོར་དུ་བཏང་། ཚྱུ་ནང་གི་
མི་སྣ་པད་དབྱངས་ཀྱི་མི་སྣ་འི་གཤེས་ཀའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། མོ་རང་ལ་རབས་མཛངས་མ་ཞེས་བོས་
ཆོག་པ་ཞིག་ཡིན། ཁྱོ་ཀ་དང་བྲིམ་ཀྱི་ཆེད་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡོད་ཆད་སློབ་བཏང་ནས། མཐར་རང་
ཉིད་ལ་རྒྱ་འབྲས་གནས་ས་ལྟ་བུ་གཞོག་ཀྱང་མོས་ཁོང་ཁྲོད་ཐ་ཆོག་བསྐྱགས་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག ད་དུང་
ཆགས་སེམས་དང་འབྲེང་སེམས་དམ་པོ་ཞིག་གིས་བཞོལ་འདེབས་ཞུ་གསོལ་ཐུལ་རྒྱུ་བྱས་ནས་
ཡོད། འོན་ཀྱང་ངོས་གཞན་ཞིག་ནས་བསམ་ན་མོའི་གཞན་བཞུན་དང་། མགོ་སྐྱར། སློབ་གཏོང་གི་
བསམ་སློབ་གཤེས་ཀ་འདིས་ཉག་ཉག་མོའི་ལས་དབང་རྒྱུ་བ་དེ་གྲུབ་པར་བཅུམས་ནས་ཡོད། དེ་
བས་འདི་ན་སྤྱོད་རྒྱུ་གྱི་མཛངས་མ་གཤེས་འཇམ་ལྟ་བུའི་མཛོས་རྟོག་ལྟ་བུའི་བསམ་གཞིགས་ཤིག་

དང་བྲི་བ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། ཚུམ་པ་པོར་འདིའི་ཐད་ནས་དེ་འདྲའི་ངོས་འཛིན་གསལ་བོ་ཡོད་ཐུབ་
མེད། ཚུམ་པ་པོས་མི་ཆོས་ཀྱི་ངོས་ནས་སྐྱེས་པའི་བསམ་སྒྲིག་དང་གཤེས་སྒྲིག་ལ་ཆོལ་གཏམ་བཏང་
ཞིང་། བུད་མེད་ནམ་ཡང་གཉེན་ས་ན་ཡོད་པའི་གནས་བབས་བཟུན་ཏེ་དེའི་སྒོ་ནས་བུད་མེད་ཀྱི་
ལས་དབང་ལ་ཐུགས་ཁུར་དང་སྙིང་རྗེ་མཛད་ལ། བོད་རིགས་བུད་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་ལ་བཟུང་
པའི་རང་གི་བསམ་སྒྲིག་ངོས་འཛིན་དེ་མཆོན་པ་བརྒྱད་ནས། བོད་རིགས་བུད་མེད་རྣམས་ཀྱི་ལས་
དབང་སྒྲིམ་དེ་སྐྱོག་པ་པོའི་སྐྱུན་ལྟར་བཟུང་ནས་སྒྲིམ་མོ་མོ་ཡོངས་ཀྱི་སེམས་རྒྱུད་ཀྱི་སྒོ་གྲས་ཀྱི་མིག་
དབང་ཕྱེ་ནས་ལས་དབང་སྒྲིམ་དེ་ལ་ཐུགས་བསམ་དང་བྱིར་རྟོག་ཡིད་འཛིག་དང་སྒྱུར་བཅས་
ཡོང་བའི་དམིགས་འདུན་སྙིང་ཁོང་དུ་ཉར་བ་ལ་བསམ་སྒྲིག་དོན་སྙིང་གི་ཆ་ནས་དགེ་མཚན་ནི་
ཡོད། འདི་ནི་བརྗོད་བྱ་གསར་བ་ཡིན་པ་དང་། འདིས་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཆོན་པར་བྱས་པ་
དང་། ལྷག་པར་ཚུམ་པ་པོ་རང་གི་བོད་རིགས་བུད་མེད་ཅིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བུད་མེད་ཀྱི་འདུ་
ཤེས་སད་པ་དང་རང་ལ་ཚུགས་ཐུབ་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཆགས་བཞིན་པའི་དན་རྟགས་ཀྱང་ཡིན། འོན་
ཀྱང་། བུད་མེད་ཀྱི་སྒྲིབ་པའི་ལས་དབང་གི་སྤང་ཚུལ་མཆོན་པ་དང་སྐྱེས་པའི་དན་སྒྲིབ་སྐྱུན་འབྱེན་
ཚུམ་ཀྱི་གཙུག་པོའི་ནང་དོན་དུ་བྱས་ནས། བུད་མེད་རང་གི་བསམ་སྒྲིག་དང་གཤེས་ཀྱི་བསམ་
གཞིགས་དང་བྱིར་རྟོག་བཏང་སྒྲུམས་སུ་ལུས་པ་འདིས་ཚུམ་ཀྱི་ཆེས་མཆོར་སྐྱུག་གི་ཆ་དེ་ཚུམ་ནང་
ཅིས་ཀྱང་ཐོན་པར་བྱ་ཐུབ་མེད།

མདོར་ན། བོད་ཀྱི་བཙེ་དུང་དང་གཉེན་སྐྱིག་དང་བུད་མེད་ཀྱི་ལས་དབང་ལ་སེམས་པའི་
བཅའ་སྒྲིབ་གིས་སྤྱི་ཆོགས་སྤྱིང་གི་སྤང་ཚུལ་མཆོན་པ་གཙུག་བྱས་པས། དན་མཆོང་སྐྱུན་འབྱེན་
ཀྱི་ཆ་ནས་དགེ་མཚན་ཐོན་ཡོད་ཀྱང་། སྤང་ཚུལ་བརྟོག་ནས་གནད་དོན་ཀྱི་ཆ་བའམ་ངོ་བོར་བསྟོབ་
པའི་གཞུགས་འདས་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་ཀྱིས་ཆེས་ཞན་པས། བོད་ནས་མི་ཆོས་དང་མི་གཤེས་ཀྱི་
དོན་སྙིང་བཟུན་པའི་དོན་སྙིང་ཆེན་པོ་དེ་ཆེས་ནས་འབྱུང་ཐུབ་མེད།

གསུམ་ལ། ཆོས་ལུགས་བཅའ་སྒྲིབ་སྤྱིང་།

བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་གཙུག་བྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་ཆ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱུང་
ཡོད་པས། སྤྱི་ཆོགས་གསར་རྟོག་གང་ཡིན་ཡང་ཚུམ་རིག་བཅའ་སྒྲིབ་དེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་
དང་གཏན་ནས་བལ་མ་ལྟོང་། བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས་བཤད་ན་སྤྱི་རྒྱུན་བཅའ་སྒྲིབ་གིས་ཀྱང་གཙུག་
པོར་ཆོས་ལུགས་བརྗོད་བྱས་པས། བཅའ་སྒྲིབ་གསར་བའི་ཁྲོད་དུ་འང་ཆོས་ལུགས་བརྗོད་བྱས་
བྱས་པའི་བཅའ་སྒྲིབ་རུང་མང་དུ་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། གཉིས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་ལ་བརྒྱུད་པའི་ལྟ་
བ་དང་། གཉིས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ནི་གཏན་ནས་མི་འདྲ།

སྤྱི་རྒྱུན་བཅའ་སྒྲིབ་གིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་ཀྱི་བསམ་སྒྲིག་དེ་ཀུན་ལ་སྒྲིག་བྱིར་འཆོ་བའི་
གཏམ་རྒྱུད་ཐབས་ཆག་རེ་སྤེལ་ཏེ་སྤང་བརྟན་ཅན་དུ་བྱས་ནས་བཟུན་ཡོད་ལ། དེས་ཆོས་ལུགས་ལ་

སྒྱུར་སྒྱུབ་སྒྱུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་བཟུང་ཡོད། 《གཡག་ལྷག་ར་ཕག་གསུམ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་》 ལྟ་བུའི་ཆོས་
ལྷགས་པའི་སྒྱུད་དན་སྒྱུན་འབྲིན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་ལ་མཆོན་ན་འང་། ཚུམ་པ་པོའི་ལྷགས་འདུན་
ནི་ཆོས་ལྷགས་པའི་སྒྱུད་པ་རྩེ་གཙང་དུ་སོང་ནས་མཐར་བཏགས་པ་ནས་དག་ཅིག་འཛིག་ཏེན་ཁམས་
སྒྱུད་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེ་བས། སྒྱུབ་སྒྱུགས་དང་སྒྱུན་འབྲིན་གྱི་སྒྲིལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་གང་ཡིན་ཡང་
གཉིས་གིས་ནི་གཙོ་བོ་ནང་བཏགས་རིག་པའི་ངོས་ནས་བོད་ཁྱེད་ཀྱི་ཆོས་ལྷགས་ལ་བཏགས་པ་རེད།

བཅམས་སྒྲུང་གསར་བ་བོད་དུ་ཐོག་མར་དར་དུས་གཙོ་བོ་དངོས་གཙོ་རིང་ལྷགས་དང་སྒྱུ་
ཆོགས་རིག་པའི་བསམ་གཞིགས་བྱེད་སྒྲུངས་ཀྱིས་ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བ་སྒྱུབ་པར་བཅམས་ཡོད་པ་དང་།
དགག་རྒྱག་དང་སྒྱུན་འབྲིན་གྱིས་སྒྱུ་ཆོགས་རིག་པའི་ཁེ་སན་འགྲུབ་པར་བཅམས་ཡོད་པས། བོད་
ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་བཅམས་སྒྲུང་ལ་སྒྱུན་འབྲིན་དང་སྒྲོ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཆ་ཆེ་བར་ཡོད།
ཁོས་སྒྱུ་ཆོགས་སྒྲེང་གི་ཆོས་ལྷགས་པའི་སྒྲུང་རྒྱུ་མི་ལེགས་པ་སྒྲུ་ཆོགས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་ཐེར་འདོན་
བྱས་ནས་ཀྱན་གྱི་མིག་ལམ་དུ་བཏགས་ཏེ་དོ་སྒྲུང་བྱེད་རྒྱུ་དང་བསམ་གཞིགས་བྱེད་རྒྱུའི་ཚུམ་རིག་གི་
སྒྲོ་བསྐྱེད་རིང་ལྷགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་སྒྲིང་ལ་ཉར་ཡོད།

བོད་བརྒྱུད་ནང་བཏགས་ཆོས་ལྷགས་དེ་ཡབ་མེས་གོང་མའི་གོང་མ་ནམས་ཀྱིས་དཀའ་བ་བརྒྱ་
ཕྱག་མང་བོ་སྒྱུད་ནས་བོད་དུ་དངས་པའི་ཆོས་ལྷགས་ནིག་ཡིན་པས། སྒྱུན་པ་དང་བཏགས་པ་དང་
བཏགས་འདོན་གྱི་སྒྲེས་བྲུ་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་། འདི་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་གནས་སྒྲུངས་ལ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་
དོགས་པ་ཚོས་མ་ཐོང་། སྒྱུན་མཆོང་འབྲིན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་དང་ལེགས་བཤད་གང་ཡིན་ཡང་
མཆོང་འབྲིན་ཡུལ་དེ་གྲུ་བཅུན་དཀྱུས་མ་བ་ལྟ་བུའི་ཆོས་སྒྱུབ་མཁན་གྱི་གང་ཟག་ཤ་སྒྲག་ལས། དམ་
ཆོས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྟ་བུའམ་དད་པའི་ངོ་བོ་ལྟ་བུའམ་སྒྲུ་མ་སྒྲུལ་སྒྲུ་ལྟ་བུའི་མཐོ་ས་དང་གནད་སའི་ཡུལ་
ལ་སྒྱུན་རྟོག་གི་མ་དག་གི་སྒྲུང་བ་རུང་ཡང་སྒྲེས་མ་ཐོང་། འོན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་
བས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་པ་འདི་བསྐྱར་ནས། དམངས་ཀྱི་དད་པ་དང་། སྒྲུལ་གྱི་མཛད་པ་ལ་དོགས་
དཔྱད་བྱེད་པ་མ་ཟད། ཁོ་ཆོའི་ནག་ཉེས་ལ་ཐེར་འདོན་དམར་བོ་མཛད་ནས་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་སྒྲ་མེད་
ཀྱི་འད་ཀོར་བལྟས་ཏེ་སྒྲུགས་སྒྲོ་བའི་ནམ་པ་རེ་རེ་བཞིན་དུ་སྒྲིག་པ་པོའི་མིག་ངོར་གསན་པོའི་ཚུལ་
དུ་བཏགས་ཡོད།

ཆོས་ལྷགས་པའི་དན་སྒྱུད་སྒྱུན་འབྲིན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་ཐོག་མ་ནི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སྒྲུལ་སྒྲུ》
ཡིན། དེའི་འཕྲོར་ནོར་སྒྲེའི་《ནད་བདག་གི་རང་གཟུགས་ཕྱིར་མངོན་པ་》 དང་། དེར་ཐོགས་ཀྱི་
《གྲུབ་ཐོབ་པ་》 དང་། ཆེར་མའི་《གྲུབ་ཐོབ་རྟོག་ཅན་》 དང་། རྟོགས་སྒྲིབ་དང་དཀོན་མཆོག་
སྒྲུབས་ཀྱི་《རིག་མ་བདེ་མཆོ》 དང་། ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ཤི་གསོན་》 དང་《རྒྱང་ནག་འཆུབ་མ་》
སོགས་མང་དུ་བྱུང་།

《སྒྲུལ་སྒྲུ》 ཡི་ནང་དོན་ལ་སྒྱུར་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་འགའ་ཡོད་དེ། བོད་ཀྱི་སྒྲིག་པ་པོས་ད་

སྒྲ་བཅམས་སྒྲ་འདིས་སྒྲ་སྒྲུལ་ནམས་ལ་སྒྲུན་འབྱེན་དང་དགག་ཀྱིས་བྱས་པ་རེད་ཅེས་གོ་བ་སྒྲ་བཅམས་
 ཡོད། ཚུལ་ཚུལ་དངོས་ན་དག་ཅེས་ཆེད་བའི་མི་དག་དེ་སྒྲ་མ་སྒྲུལ་སྒྲ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། སྒྲ་སྒྲུལ་དུ་
 རྒྱས་པའི་རྒྱན་མ་ཞིག་ཡིན་པར་གསལ་བར་བསྟན་ཡོད། ཚུལ་ཚུལ་རང་ལ་བཅི་བཀྱར་བྱས་ནས་
 བཟུམ་ན་ཚུལ་འདིས་དོན་གྱིས་སྒྲ་སྒྲུལ་དང་ཆོས་ལུགས་ལ་ཁ་གཏད་མེད་པར། སྒྲི་ཆོགས་ཉིང་གི་
 སྐབས་དེའི་སྒྲ་ཆུལ་ཞིག་བྲིས་པ་ཡིན་དགོས། དེ་ཡང་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ཨ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་
 བའི་སྟོན་དུ་བོད་དུ་ཆོས་སྒྲིག་སྒྲ་འབྱེད་པའི་སྲིད་རྒྱུས་དངོས་འབབ་བྱས་ནས། མི་དམངས་ཀྱི་
 ཡུན་རིང་ཁོག་དུ་མནན་པའི་དད་པ་ལ་རང་དབང་ཐོབ་ཉེ། སྒྲ་སྒྲུལ་དང་དགོ་འདུན་པ་ལ་གོང་
 བཀྱར་ཆེད་མེད་བྱུང་བའི་སྐབས་དང་བསྟན། འཇིག་རྟེན་པ་གཡོ་སྒྲུ་ཅན་རེ་འགས་དམངས་ཀྱི་
 དད་པ་བེད་སྤྱད་ནས་གཡོ་སྒྲུ་ཁྲུལ་གསུམ་གྱི་དོན་དག་བྱུང་བའི་སྒྲི་ཆོགས་ཀྱི་སྒྲ་ཆུལ་ཚུལ་དུ་
 བཀོད་པ་ཅམ་ཡིན།

འདི་འདྲ་ཚུལ་གྱི་བསམ་སྒྲོ་ཡིན་ན། ཚུལ་པ་པོས་རང་གི་གྲགས་པོ་གསང་བདག་ལ་སྤྲོས་པའི་
 འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་ “གལ་སྲིད་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ན་འཁོར་བ་སྒྲུག་བསམ་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དུ་མཐོང་བའི་
 སྒྲ་ཆེན་དེ་དག་ཀྱང་འཁོར་བ་ལ་སྲིད་དོན་གལ་ཡོད།དག་ལས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་
 འཕྲིན་ལས་སྒྲུབ་པར་ཁས་འཆེས་ཀྱང་། དོན་ལ་རང་དོན་འབའ་ཞིག་མ་གཏོགས་བསམ་རྒྱ་མེད་
 པའི་སེར་མོ་པ་འདི་དག་གི་ནང་དུ། རྒྱུ་མོ་བའི་ཨ་ཅ་ར་ཤིན་དུ་མང་ཉེ། གདོང་ལ་འབག་གྱུན་ནས་
 འཆམ་བྱེད་མཁན་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་པས་སོ། ཁོ་པོ་ཞི་བཏོད་སྤྱད་ཀྱི་འབེན་དུ་གྱུར་དུང་གིས་ཆོ་
 འདིར་དེ་དག་གི་སྒྲིག་ལྟར་མཐའ་གཅིག་དུ་ལངས་ཅིས་ཡོད།”¹⁷ ཅེས་པ་དང་ཅུང་མི་འཕྲོད། འདི་ན་
 སྒྲིར་ཞིབ་འཇུག་གི་གནད་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་ཕན་གྱི་《སྒྲུལ་སྒྲུ》 ལས་མཐོང་བའི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་
 གྱི་ནང་སེམས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ (《འཆོལ་རྟོག་སྤྱིང་སྟོབས》 ན) ན་དཔུང་པ་ཕན་ཅམ་བཞིས་ཡོད་
 པས་དེས་འཇུག་པར་བྱ། གང་ལྟར་ཀྱང་ཚུལ་ཚུལ་རང་གཞིར་བྱས་ན་འཇིག་རྟེན་ཀྱང་པོ་ཞིག་གིས་
 མ་བྱིན་པ་སྒྲ་བཅམས་པ་དང་མི་ཆངས་པར་སྤྱད་པའི་དན་སྤྱོད་རེ་རེ་ནས་བཟང་ཡོད། ཚུལ་གྱི་མི་སྒྲ་སྒྲུ་
 སྒྲུལ་ལ་རྒྱན་མའི་བྱེད་ཆོས་བཞག་པས་སྒྲ་སྒྲུལ་དང་འབྲེལ་མེད་དུ་གྱུར་ཡོད་ཀྱང་། བཅམས་སྒྲ་བཅམས་
 འདིས་སྐབས་དེར་བོད་ཁྲུལ་དུ་དེ་འདྲའི་གཡོ་སྒྲུལ་བཟོས་པ་ལས། ཚུལ་འདིས་བོད་དམངས་ཀྱི་
 བསམ་པའི་འབྲེར་སོ་དང་མཛེས་རྟོག་གི་ལྟ་བུ་ལ་ཕོག་ཐུག་རིམ་འདྲ་བཟོས་པ་ཤིས་ཐུབ་ལ། ཆོས་
 ལུགས་ཀྱིས་བོད་དམངས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་ཆེད་གའདྲ་བཟུང་ཡོད་པའང་ཤིས་ཐུབ།

《ནད་བདག་གི་རང་གཟུགས་ཕྱིར་མདོན་པ》 ཡིས་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་ལུས་སྤྱད་
 བས། བོད་ནད་ནད་ལ་ནད་བདག་ཡོད་པ་དང་ནད་བདག་དེ་ཕྱིར་སྤྱོད་རྒྱུ་ཡོད་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་

¹⁷ 《དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ》 བོད་དུག་པ། 1997 ལོའི་ཟླ་བརྒྱད་པ། མི་རིགས་དཔེ་ སྒྲུབ་ཁང་། P456

སྒྲུབ་པ་ལྟར་ཆུང་བྱུང་རིམ་གྱི་ཆར་གཞི་རྩ་བྱས་ཏེ་གྲུབ་ཐོབ་པའི་དཔེ་སྟོན་ལ་སྒྲུབ་འབྲིན་མཚར་
 བོ་མཛད། གྲུབ་ཐོབ་སྒྲུབ་པའི་སྒྲིང་བོས་རང་གི་ཆུང་མ་གྲོགས་སུ་བཀྲུག་ནས་མོ་རང་ནད་བདག་ཏུ་རྩ་
 རྩ་བཅུག་ཅིང་། ནད་པས་དབུལ་བའི་ནད་བདག་གི་རྫོངས་པ་ཐམས་ཅད་མོས་ (ནག་བདག་ཏུ་རྩ་
) འབྲིར་ནས་རྒྱ་ལོ་སྒྲུབ་པ་ཡིན། ས་ཆ་དེ་ན་ད་དུང་སྒྲུབ་པ་ཤེས་རབ་གསལ་ཞེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་
 གྲུབ་ཐོབ་སྒྲུབ་པའི་སྒྲིང་བོའི་གོགས་སུ་གྲུབ་ཡོད་པས་གྲུབ་ཐོབ་པས་ཁོ་རང་བཞག་ཕྱིར་སྡེ་དཔོན་གྱི་
 སྒྲུབ་ཐོབ་པའི་ནད་འདུལ་བའི་རྩ་ལ་ལྟ་རྒྱུ་མཁས་པའི་མིག་དགོས་གསུང་བ་ནས་གྲུབ་ཐོབ་པ་དང་ལྟ་
 རྒྱུ་ཡི་འཐབ་མོའི་མགོ་བཅུམས། མཐར་ལྟ་རྒྱུ་ཤེས་རབ་གསལ་གྱི་སྒྲོ་གྲོས་ཀྱིས་ལུ་བོ་ཤེས་རབ་བཟན་
 གྱིས་ནད་བདག་དངོས་སུ་བབྱུང་བ་ལ་དོན་གྱིས་ནད་བདག་དེ་གྲུབ་ཐོབ་ཀྱི་ཆུང་མ་དཔལ་མོ་སྦྱང་
 རེད། ཚུམ་འདིས་ཡང་《སྒྲུལ་སྒྲུ》 བཞིན་ཏུ་གྲུབ་རྩལ་དག་གིས་དམངས་ཀྱི་དད་པ་བེད་སྤྱད་ནས་
 རང་དོན་དམར་བོར་སྒྲུབ་པའི་ཆ་ལ་སྒྲུབ་འབྲིན་དང་ཁ་རྩུང་བཏང་ཡོད། ཚུམ་གཉིས་ཀའི་སྒྲུག་ཁ་
 གཙོ་བོ་དཔེ་སྟོན་སྒྲུབ་འབྲིན་གྱི་སྒྲིང་བཀོལ་ཡོད།

《གྲུབ་ཐོབ་པ》 ཡི་བསྟན་དོན་ནི་སལ་ཆེར་གོང་དང་མཚུངས་ཡང་། འབྲི་ཚུལ་རྩུང་བཅད་བྱུང་
 བར་བཞིག་སྟེ། འདིའི་ནད་ན་གོང་གི་ཚུམ་གཉིས་རིམ་བཞིན་དོན་དག་གི་བཞུད་རིམ་ཞིབ་པར་འབྲི་
 བ་མེད་པར། གཙོ་བོར་གྲུབ་ཐོབ་པ་ཐེབས་ཁའི་ནམ་པ་དང་། གྲུབ་ཐོབ་པས་ནད་འདུལ་བའི་ནམ་
 པ་ལ་ཞིབ་འབྲི་མཛད་ནས་གཅིག་ན་གྲུབ་ཐོབ་པའི་སྒྲིང་བ་རྩུབ་མོ་གསལ་བར་བསྟན་ཞིང་། གཉིས་
 ན་དེ་ལྟའི་སྒྲི་གར་གྱི་རྩུང་དམངས་ཀྱི་དད་པ་དང་དག་སྤང་གི་ཆ་ལའང་བསམ་སྒྲོ་འཁོར་ཞིང་དོགས་
 དཔྱད་མཛད་ཡོད། བཅུམས་སྒྲུང་གིས་དཔལ་ལྡན་སྟེ་གྲུབ་ཐོབ་པས་བཞག་པའི་བྱ་མོ་རྫོ་སྦྱང་གྱི་ཨ་
 པ་དཔལ་ལྡན་གྱི་མཐོང་སྡེ་སྦྱང་དེ་གྲུབ་ཐོབ་པ་ཐེབས་ཉིན་གྱི་ནམ་ཟེར་དང་། བསང་མཚོད་གཙོ་བོ་
 བྱས་པའི་མཁའ་དབུགས་ལ་ཞིབ་འབྲི་ནམ་མ་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ལྟག་པར་ཏུ་གྲུབ་ཐོབ་པའི་
 གཟུགས་བྱུང་ལ་ཞིབ་འབྲི་ཞིབ་ཁྱུས་མཛད་ནས་སྒྲི་ཡི་གཟུ་བཞིན་དང་རམ་ཟེལ་ཆེས་ཆེར་སྟོན་པར་
 བྱས་ཡོད། འདི་ནི་སྒྲོ་ཁ་ཆོས་ཀྱིས་སྒྲུར་བའི་དད་ལྡན་མང་ཆོགས་བྱིངས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ནམ་ཉིན་ཐུན་
 མོང་བཞིག་ཡིན་ལ། འདི་ལྟའི་“དག་སྤང་” ཡོད་པས་སྒྲུལ་དང་གྲུབ་ཐོབ་དངོས་རྩལ་གར་ཡིན་ལ་
 གཡོ་སྒྲུའི་གོ་སྐབས་ཀྱི་ནམ་ཡོད། དེ་བས་བྱིས་སུ་གྲུབ་ཐོབ་པས་ཆེ་བཟན་གྱི་ཆུང་མ་ལ་ནད་འདུལ་
 བའི་“སྒྲུ་རྩུ” བསྟན་ཏེ་བཞག་ཟིན་པའི་རྩེས་ནས་ད་དུང་དཔལ་ལྡན་གྱི་བྱ་མོ་རྫོ་སྦྱང་ལའང་ནད་
 འདུལ་བའི་ཆོག་མཛད་ནས་བཞག་པའི་སྒྲི་གར་ཆེན་པོ་དེ་བྱུང་བ་རེད། ཚུམ་འདིས་གྲུབ་ཐོབ་པའི་
 སྒྲུ་རྩུ་ལ་སྒྲུབ་འབྲིན་མཛད་པ་མ་ཟད། དེ་དང་མཚུངས་པར་དམངས་ཀྱི་དད་པ་དག་སྤང་ལའང་སྒྲུ་
 ན་འབྲིན་དོགས་དཔྱད་མཛད་པ་དང་། སྒྲུབ་འབྲིན་དོགས་དཔྱད་འདི་ལ་ད་དུང་གཏམ་རྒྱུད་མ་སྒྲུ་
 ད་པར་ཞིབ་འབྲི་སྒྲོ་ནས་མཚོན་པར་བྱས་པ་འདི་ཚུམ་འདི་ནད་དོན་དང་སྒྲུ་རྩུ་གཉིས་ཀའི་ཆ་
 ནས་གཅིག་གྲུར་ཏུ་སྟོན་ཡོད་པའི་རྟགས་མཚན་ཞིག་རེད།

《ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན》 གི་སྤྱི་ལོ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བཀོད་པ་པལ་ཆེར་《སྤྲུལ་སྤྱུ་དང་མཚུངས།
མག་པ་དོན་ཐུབ་ཀྱིས་ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་ཁོ་ཆོའི་ཡུལ་དེར་ཐོན་ཡོད་པ་རང་གི་སྤྲུལ་པོ་ལ་བཤད་
པས། སྤྲུལ་པོ་དར་རྒྱས་ཀྱིས་ཁོང་ཆང་གདན་འདྲེན་གྱི་བསམ་པ་ལྟོག་ཏུ་མེད་པའི་སྒྲིན་སྤྲུལ་དུ་
གདན་དྲངས་པ་ལས། ཆག་སྒྲིན་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་ཁོང་ཆང་ལ་བྱུང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་གིས་
ཡོད། ཚྱུ་འདི་སྤྱང་ཐུང་ཞིག་གི་ཆ་ནས་བཤད་ན་ཡིག་ཆོག་སྤྱང་མང་པོ་ཅན་ཞིག་རེད། ཚྱུ་གི་
སྤྱང་ཕྱགས་ནས་ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་མ་བྱུང་གོང་གི་ཁོང་ཆང་གི་གནས་སྤངས་གིས་ཡོད་ལ། སྤྱང་
ཕྱགས་ནས་ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་པས་ཁོང་ཆང་ལ་ཆག་སྒྲིན་རི་ལྟར་བཞོས་པའི་དན་སྤྱང་དང་དན་
མཆང་ཞིབ་ཏུ་གིས་ཡོད། ཚྱུ་འདི་འདྲི་ནང་གི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་ནི་ལྟག་པར་ཁོ་
རུང་བ་སྤང་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཁོས་རྒྱུ་པོ་དར་རྒྱས་ཆང་ལ་རིམ་པ་བཞིན་དུ་བྱུང་ཡམ་ཞིག་
ཡིན་པ་དང་། ཆོ་མི་བརྟན་ཟེར་བའམ། ཡང་ན་ཁོ་ཤུག་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་བ་སྤྱང་ཁ་མི་མཐུན་པས་བྱ་
མ་སྤྱིད་ལོར་རྒྱུ་པ་ད་ལོ་དགུན་དུས་ལས་ཆོ་མི་ཟེན་ཞེས་མི་སེམས་ཀྱི་ཆོས་གཉིས་སའི་གནད་པེད་
སྤྱང་ནས་འཐོབ་བྱ་རྟ་ནོར་མང་པོ་གཡོ་སྤྲུས་ཐོབ་པར་བྱས་པ་མ་ཟད། ད་དུང་སྤྱིད་ལོ་ལོངས་སུ་
སྤྱང་པ་མ་ཟད་མཐར་བཟུང་འཐོར་གྱི་བྱ་བ་ཚྱུ་པའི་མགོ་ཡང་བཅུམས།

གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་སྤྲུལ་སྤྱུངས་ཀྱི་ཆ་ནས་《སྤྲུལ་སྤྱུ་དང་མཚུངས་ཟེར་མི་འདྲ་བ་ནི། བཅུམས་
སྤྱང་འདིས་བྱུང་དང་བྱུ་མོ་ལྟ་བུའི་ཁྱིམ་གྱི་སྤྱང་སྤྲུག་སེམས་ཅན་གྱི་ཆོ་སྤྲུག་ “གཏའ་མ” རུ་བྱས་
པས་ཆོས་ལུགས་པའི་ནག་ཉེས་ཀྱང་རྗེ་ཆེར་བཏང་ཡོད། བཅུམས་སྤྱང་འདིར་ད་དུང་སྤྲུ་ཆལ་གྱི་ཆ་
ཆོ་ས་ན་དགེ་མཚན་རྒྱུང་ཟད་ཡོད་པ་བཅུམས་སྤྱང་གི་མཁའ་དབུགས་ཀྱིས་བསྟན་དོན་མཚན་པ་ལ་
སྤྲུགས་བཅུས་ཡོད་པ་དེ་རེད། བཅུམས་སྤྱང་གི་སྤྱང་ཆ་ནི་ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་མ་འོང་བའི་སྐབས་
ཡིན་ལ། འདིའི་སྐབས་སུ་རྒྱུ་པོ་དར་རྒྱས་བཟུང་ཆང་གང་པོ་ཁྱིམ་ལས་ཀྱི་དང་ན་མ་ཁོམ་མ་དལ་
བར་ཡོད་ཀྱང་། ཚྱུ་གི་ལྟག་རྒྱུ་རྒྱུ་ཐུང་སྤངས་ལས་འགྲིག་མཐུན་བཟུང་ཆང་ཞིག་གི་བསྐྱུང་ཞེས་
མཇེའ་ཉེའི་ཆ་ཞིག་ཐོན་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་འཆམ་མཐུན་གྱི་ཉམས་སྤྲུག་པོ་ཞིག་གིས་བྱུང་ཡོད། (
འབྲུགས་ཆ་དོད་པོ་ཞིག་མིན་ཡང་) ཐུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་ཁྱིམ་དུ་འོངས་པ་ནས་བཟུང་ཚྱུ་གི་
འཆམ་མཐུན་གྱི་ཉམས་དེ་ཡལ་ནས། རྒྱུ་པོ་གི་ཉམས་དང་མཁའ་དབུགས་ཞིག་གིས་བྱུང་པས།
འདིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ཁོ་ནས་བྱས་ཉེས་སྤྱང་པའི་ཚྱུ་གི་ཆོག་རྒྱུང་རང་བཞིན་གྱི་ཞན་ཆ་
ལ་ཁ་ གསབ་བམ་ཞི་འཛོག་གི་རྒྱས་པ་ཐོན་ཡོད།

བཅུམས་སྤྱང་འདི་དག་གི་ཚྱུ་པ་པོ་དག་གིས་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཆོགས་སུ་བྱུང་བའི་སྤྱང་ཚུལ་ཏེ།
འཇིག་རྟེན་པ་གཡོ་སྤྲུ་ཅན་གྱིས་ཆོས་ཀྱི་གཟུགས་བརྟན་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་འདོད་ཉམ་མཛོན་དུ་
བྱེད་པའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དོན་དངོས་སྤང་ཚུལ་ཞིག་མཚན་འདོད་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་འདི་ལྟར་དུ་
གིས་པའི་ཤུགས་ནས་པོད་སྤྱི་ཆོགས་ཁོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་སྤྲུལ་ལ་དོགས་དཔྱད་བྱེད་འདོད་པ་

གང་ཡིན་སྐྱེས་ཀྱང་གསལ་བར་བཤད་དཀའ་མོད། རྩོམ་ཆོས་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན་ཀྱན་གྱིས་ཀྱང་
གཞན་ག་ཤེད་ནས་འོངས་པའི་འབྲུམ་པོ་སྒྲིམ་པོ་དག་གིས་སྒྲུལ་དང་གྲུབ་ཐོབ་པར་རྒྱས་ནས་
དམངས་ལ་མགོ་སྐྱོར་གཡོ་སྒྱུ་བྱས་ཤིང་། མཐར་ཀྱན་ཀྱང་རྒྱན་མ་ཡིན་པའི་སྐབས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྤྱིམས་
གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་གི་འོག་ཏུ་ཚུད་པའི་ཚུལ་དུ་བྲིས་ཡོད།

ཆོས་ལུགས་པའི་ངན་སྦྱོད་སྐྱོད་འབྱེད་པའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། བཅའ་སྤྱོད་འདི་དག་གིས་
དོན་གྱིས་བོད་ཁྱལ་དུ་གནས་པའི་ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ལ་སྦྱོན་འབྱེད་དགག་རྒྱག་བྱས་མེད་དེ།
རྒྱན་མའི་བྱང་ཆོས་བཞག་པ་དང་མཉམ་དུ་ངན་སྦྱོད་རྩོམ་མཁན་དེ་དག་བོད་ཁྱལ་ན་ཡོངས་བྱུང་
ཏུ་གནས་པའི་སྒྲུལ་གྲུབ་ཐོབ་རྣམས་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར་གྱུར་བ་མ་ཟད། དེ་དེའི་ཤུགས་
ན་རྒྱན་མས་ངན་སྦྱོད་དེ་འདྲ་རྩོམ་པ་ལས་དངོས་མ་དག་གིས་ངན་སྦྱོད་དེ་འདྲ་རྩོམ་མི་བྲིད་ཅིས་
པའི་དཀར་འདོན་དག་སེལ་གྱི་གཏམ་སྦྱོར་གཞན་ཞིག་ཡོད། ཡོངས་བྱུང་ཏུ་གནས་པའི་སྒྲུལ་གྲུབ་
བཅུན་དང་བོད་སྦྱོང་ཆོགས་བར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་བསྐྱར་ནས་སྦྱོང་ཆོགས་སྤོང་གི་སྤང་ཚུལ་རེ་འགའ་བ་
འཕྲིན་གསར་ཏྲ་བུ་རྩོམ་དུ་བྲིས་པས་བཅའ་སྤྱོད་འདི་འདྲའི་རིགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་རིན་ཐང་ལ་
འང་དམའ་པབ་ནས་ཡོད། རྩོམ་རིག་ནི་གསར་འགྱུར་འཕྲིན་གསར་དང་མི་མཚུངས་པར། སྤང་
ཚུལ་བརྟོན་ནས་རྩོམ་པའི་ངོ་བོར་བསྟོན་པ་ཅན་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡིན་དགོས།

《རིག་མ་བདེ་མཆོ》དང་《ཤི་གསོན》དང་《རྒྱང་ནག་འཚུབ་མ》གསུམ་གྱིས་གོང་གི་རྒྱན་མའི་
བྱང་ཆོས་འདྲིལ་པའི་ཆོས་ལུགས་བརྗོད་བྱ་ལ་ཐོད་བཞུལ་མཛད་དེ། རྩོམ་དེ་དག་གི་ཆོས་ལུགས་མི་
སྣ་ནི་གཞན་ག་ཤེད་ནས་འོངས་པའི་འདིག་རྟེན་པ་གཡོ་སྒྱུ་ཅན་མ་ཡིན་པས། མཇུག་མཐར་རྒྱལ་
སྤྱིམས་ཀྱིས་གཙུག་པ་ཅན་ཡང་མེད། ཁོ་ཆོའི་སྒྲུལ་དང་གྲུབ་ཐོབ་པའི་རྟེན་ལ་སོ་སྦྱོར་རང་ག་བ་
ཞིག་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་བདེན་རྒྱན་གྱི་བརྟན་ཤ་གཙང་དཀའ། དེ་བས་བརྗོད་བྱ་སྒྲུལ་རྒྱན་མ་
ནས་བདེན་རྒྱན་གྱི་དབྱེ་བ་བྱེད་ཀྱང་པའི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣའི་འགྱུར་བ་འདི་བརྗོད་བྱའི་ཐོད་བཞུལ་
ཆེ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། སྐྱོད་འབྱེད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡང་གཏན་ནས་མི་འདྲ།

《རིག་མ་བདེ་མཆོ》ཡི་ནང་གི་ཨ་ལགས་ཤུགས་མཆོག་ནི་བསྟན་རྒྱས་བཟླ་ཤིས་སྤིང་གི་སྒྲུལ་
ཡིན་པ་གཞིར་བཞག་གི་ཐོག་ནས། བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་ནང་དུ་སྦྱོད་ངན་མང་པོ་བྲིས་ཡོད། ཁོང་གིས་
ཐོག་མར་རང་གི་ཡོན་པདག་གམ་གྲགས་པོ་རིག་བཟང་གི་རྒྱུང་མ་བདེ་མཆོའི་ཁ་བྲིད་ནས་བཟའ་
བཤིག་བརྒྱབ་ནས་རང་གི་རྒྱུང་མར་བསུས་པ་དང་། དེའི་འཕྲོར་གཡུ་ལུང་དུ་འདིགས་བྱེད་སྒྲུབ་
ཆེན་འཇུགས་སུ་བྱེད་ནས་གསང་འགྲོགས་ཆོས་སྦྱོན་དང་ལུས་འབྲེལ་བྱས་ཤིང་བྱ་སྦྱོར་པ་དང་།
ཡོན་པདག་ཁ་སྟོད་ཞིག་གིས་ཁྱེན་ནས་བྱེ་གོ་རེ་གཉིས་སུ་ལ་ལ་ཁོས་ “གོ་རེ་གཉིས་ཀྱི་ལན་ལ་
ནམ་ཤེས་གཉིས་འདྲེན་དགོས་ཟེར་ན། ང་ཆོ་གང་བར་གྱི་སྒྲན་པས་དཀའ་མོ་རེད་ལ།” ཞེས་པའི་སྒྲ་
རབ་འདི་དག་གིས་ཁོའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་དམ་པ་ཞིག་གི་ནམ་ཐར་པར་ཞོག་སོ་སྦྱོར་དུས་མ་ཞིག་གི་

མི་གཤིས་ཀྱང་ཤོར་བའི་ཐ་ཤལ་སྐྱེ་བོའི་སྦྱོང་ངན་གྱིས་ནས། བོད་ཀྱི་སྐྱུ་སྐྱལ་གྱི་ངན་མཚང་ལ་སྲུབ་
འབྱེན་དམར་བོ་མཛད་ཡོད།

ཚུམ་འདིས་ཨ་ལགས་སྤྲུགས་མཚོག་གི་བན་བ་སེམས་སྤྲུགས་དྲག་ཏུ་མཚོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཚུམ་
གྱི་དམིགས་འཇུགས་ས་དོན་གྱིས་ཨ་ལགས་ཀྱི་རྒྱུང་མ་བདེ་མཚོ་ཡིན་ཏེ། ཨ་ལགས་ཀྱིས་མི་གཤིས་
བྲལ་བའི་བྱི་ངན་གྱི་སྦྱོང་པ་མཛད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེའི་རྒྱུང་མས་འཁོར་གྱི་ཚུལ་དུ་དེ་དང་འབྲ་
བའི་ངན་དགུ་ཚང་བའི་སྦྱོང་པ་མཛད་བཞིན་པ་ཚུམ་དུ་འབྲི་བ་གཙོ་བོ་བཟུང་ཏེ། འཁོར་དང་
བཅས་པ་ཡོངས་ཀྱིས་ཚོས་ཀྱི་གཟི་བྱན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱས་ཉེས་སྤྲོ་ཚོགས་བྱེད་བཞིན་པའི་ནག་ཉེས་
ཀྱི་རྒྱ་རྗེ་ཆེར་བཏང་ནས་བྱིས་ཡོད། རྒྱུང་མ་བདེ་མཚོ་ལ་བསམ་རྒྱུ་འབྲལ་བ་མ་གཏོགས་མེད།
“འཇིགས་བྱེད་སྐྱབ་ཆེན་དང་དཔལ་ཆེན་ལ་བ་ཙོ་བསྟན་པ་སོགས་ཏུང་ཅིས་བརྒྱབ་ཀྱང་སྒྲོར་ཁྲི་
གསུམ་ཡོད་དེས་སྟམ་བཞིན་དག་འསྟོ་སྟེས།” “འདི་འབྲའི་གོ་རེ་ནག་པོ་ཞིག་མི་ཆོ་འདིར་རིག་མ་
ལྟོང་། ད་དུང་སྒྲོར་མོ་བཙོག་པ་འདི” ཞེས་འབྲལ་བ་དམན་ན་བརྟུས་དམོད་ཁྱད་གསོད་བྱེད་པ་ལས།
ཡོན་བདག་གི་སྤྲུག་བསྐྱལ་ལ་གཏན་ནས་སེམས་བྲལ་མི་བྱེད། ད་དུང་ཚུམ་ནང་མོའི་མི་ཚངས་པར་
སྦྱོང་པའི་ཆགས་སྟེད་ཀྱི་ཆ་ཡང་བྱིས་ནས་ཚུམ་ནང་སྤྲུགས་མཚོག་དང་རིག་མ་བདེ་མཚོ་གཙོ་འཁོར་
གཉིས་ཀྱི་ངན་མཚང་སྐྱུགས་སྒོ་བ་ལ་འཛེམ་དོགས་མེད་པའི་སྲུབ་འབྱེན་བྱས་ཡོད། འབྲི་སྤངས་ཀྱི་
ཆ་ནས་བཅམས་སྤྱང་འདི་ཉིད་ལ་ངན་མཚང་སྲུབ་འབྱེན་ལ་གཅིག་ཏུ་གཞིལ་བས་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་མཛེས་
པ་པལ་བའི་གནས་སུ་བསྐྱར་བའི་ཞན་ཆ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་མ་ཟད་འཁོར་གྱི་ཉེས་
དམིགས་ཀྱང་ཚུམ་ནང་འབྲི་རྒྱ་བསམ་བྱུང་བ་འདི་ཚུམ་པ་པོའི་བཅམས་སྤྱང་སྒོས་བསྐྱངས་ཀྱི་དགེ་
མཚན་ཞིག་རེད།

གལ་ཏེ་《རིག་མ་བདེ་མཚོ》ཡི་ནང་གི་ཨ་ལགས་སྤྲུགས་མཚོག་ནི་སྐྱུ་སྐྱལ་ཞིག་གི་དམ་པའི་ཡོན་
ཏན་སྐྱུ་ཅམ་མེད་པར་སོ་སྟེ་ཆེས་དུལ་མ་ཞིག་དང་བྱུང་པར་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ན། ཆོ་རིང་དོན་
གྲུབ་ཀྱི་《ཤི་གསོན》གྱི་ནང་གི་དཔལ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་དམ་པའི་ཡོན་ཏན་ཡོད་པ་པར་ཞོག་མི་སེར་
དུལ་མ་ཞིག་གི་མ་མཐའི་མི་ཚོས་ཀུན་སྦྱོང་ཀྱང་ཤོར་བའི་མི་ཡུལ་གྱི་ཕུང་འདྲེ་ཞིག་རེད། དམ་པའི་
གསུང་ན་སེམས་ཅན་ལ་པན་མི་ཐོགས་དུང་གནོད་མ་བསྐྱལ་ཅེས་གསུངས་ཡོད་པ་ལ། དཔལ་རིན་
པོ་ཆེས་སེམས་ཅན་ལ་པན་འདོགས་པ་པར་ཞོག་ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱ་མགོན་རྩི་རྩི་དང་ངན་འབྲེལ་
བྱས་ནས་སེམས་ཅན་ལ་འཆོ་བ་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་ཡོད། དཔལ་རིན་པོ་ཆེས་རྩི་མགོན་རྩི་རྩི་བསྐྱལ་
ནས་རང་གི་ཡོན་བདག་ཀན་ཀོན་ལོ་ལོན་གཉིས་ལ་རྒྱ་བྱས་པ་མ་ཟད། ཐོབ་པ་ཏུང་བ་དང་དེའི་
སྟེང་རང་གི་གསང་བ་གཞན་ལ་མི་གྱར་བའི་ཆེད་དུ་རྩི་མགོན་རྩི་རྩི་མགོར་རྩི་བ་བསྐྱུན་ནས་མི་
གསོད་ཀྱི་སྦྱོར་བའང་བཅམས། མི་སྣ་དཔལ་རིན་པོ་ཆེའི་སྟེང་ན་དངོས་སུ་ནས་ཚོས་དང་དགེ་
འབྲུག་གྱི་དྲི་མ་ཅམ་མེད་པར། དེ་ལས་སྟོན་སྟོན་ཞི་གནོད་འཆོ་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་

ཕུང་འདྲེ་ཞིག་ཏུ་ཚུམ་ནང་བཞེངས་སྐྱོན་བྱས་ནས། ཚེས་དང་ཚེས་པའི་སྤྲེལ་མེད་གོང་བཀྱར་གྱི་འོད་
གོར་ཚ་བ་ནས་ལུབ་པར་བྱས་ཡོད། དེ་བས། སྤྲེལ་གྱི་དན་མཚང་སྐྱོན་འབྱིན་གྱི་ཆ་ནས་མཚམས་
འདྲིར་ཐོན་ཆེ་ཆེས་ཅེ་མོར་སོན་ཡོད།

བཙམས་སྐྱོང་འདི་ཡང་སྦྱར་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷག་རྫོང་ལྷུང་སྤངས་པའི་བཙམས་སྐྱོང་ཞིག་ཡིན་
ཡང་། ཚུམ་འདྲིའི་ནང་གི་མི་སྣ་རྩ་མགྱིན་རྩོམ་ཞིག་གིས་ཀ་ལ་ཚུམ་གྱིས་བསམ་སྒྲོ་འཁོར་ཡོད་པེས།
ཁོ་ཞི་དོན་དག་གི་མགོ་རྩ་བར་གསུམ་དང་ཚུམ་གྱི་མགོ་རྩ་བར་གསུམ་ཀྱན་ཏུ་དཔལ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་སྒྲོ་
སྒྲིང་བྱང་གསུམ་གཏོད་པའི་དད་པ་ཅེ་གཅིག་ཅན་ཞིག་རེད། དཔལ་རིན་པོ་ཆེས་རང་ཉིད་ཀྱི་
མགོར་རྩོམ་བསྐྱོན་ནས་གསོད་པའི་སྦྱར་བ་བཙམས་པ་ལ། ཁོའི་དྲན་པ་སོས་ཆེ་ཁོས་ཐོག་མའི་
བསམ་བྱ་དཔལ་རིན་པོ་ཆེའི་བདེ་སྐྱབས་རེད། རག་ལ་སོང་བའི་སྦྱིད་སྐྱབས་གི་གནས་སྐབས་གང་ཡིན་
ཡང་ཁོས་ “དཔལ་རིན་པོ་ཆེས་མཁྱེན” ཅེས་གསལ་བ་འདེབས། ལྷག་པར་དུ་ཚུམ་གྱི་མཐའ་མར་རྩ་
མགྱིན་རྩོམ་གསོན་པོ་ཡིན་བཞིན་དུ་ཁོའི་ “དད་པའི་སྒྲོབས” ཀྱིས་དཔལ་རིན་པོ་ཆེའི་གཏམ་གྱི་སྦྱར་
བ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་མི་གསོན་པོ་ “འདྲེ” ཏུ་གཏོང་བྱ་བ་སྟེ། རྩ་མགྱིན་རྩོམ་རང་ཉིད་གི་གསོན་གང་ཡིན་
ལའང་ཡིད་ཆེས་བྱལ་ནས། “ལུས་དན་པ་འདི་བཞེས་མ་ཐག་ངས་ཅིས་ཀྱང་ཁྱོད་འདྲེན་ཐབས་བྱེད་”
ཅེས་པའི་སྤྲེལ་མའི་གསུང་དྲན་བཞིན་ “དཔལ་རིན་པོ་ཆེས་མཁྱེན་ཞེས་སེམས་གཏིང་ནས་གསལ་
འདེབས་གིག་བྱེད་བཞིན” རྒྱུ་ལྟེན་སྟེ། རྩ་མགྱིན་རྩོམ་ཞིག་གིས་ཀ་འདི་ལ་དཔེ་མཚན་གྱི་དོན་སྒྲིང་
ཡོད་མེད་དང་གཤིས་ཀའི་བཞེངས་སྐྱོན་ལ་བདེན་སྣང་གི་ཆ་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་ཆ་ན་དབྱེད་པར་
བྱ་བ་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། སྐྱོན་འབྱིན་དག་གི་སྒྲོ་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐྱབས་འདུན་གྱི་ངོས་ནས་བཤད་
ན། རྩ་མགྱིན་རྩོམ་ཞིག་མཚངས་དད་འཛོམས་སྦྱིད་ཀྱི་གཤིས་ཀ་འདིར་མཚངས་ཞེན་གྱི་དད་པ་ལ་སྐྱོན་
འབྱིན་དང་སྒྲོ་བསྐྱེད་ཀྱི་དོན་སྒྲིང་ཆེན་པོ་ཡོད།

ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་བཙམས་སྐྱོང་གཞན་པ་《རྒྱུད་ནག་འཁྱུ་བ་མ》 ཡིས་གོང་ལྟའི་ཚུམ་གཤིས་ལ་
འགྱུར་བ་བཟོས་ཏེ། དན་སྦྱིད་རེ་རེ་ནས་སྐྱོན་འབྱིན་པ་གཙོར་མ་བཟུང་བར། བཙམས་སྐྱོང་གིས་
ཡང་རྩར་ཅན་གྱི་ཉམས་ཞིག་ལྷུང་སྤངས་ནས་སྤྲེལ་གྱི་སྤྲེལ་མེད་དང་གོང་མའི་རང་བཞིན་ (神圣性
) ལ་ཅེད་མོ་དང་མ་ཅན་ (褻瀆) ཏུ་བྱས་ཤིང་། སྤྲེལ་གྱི་སྤྲེལ་མེད་ཀྱི་འོད་གོར་རེ་རེ་བཟུས་ཏེ་བཟོ་
སྟེ་ཤོར་བའི་དུས་མཚུངས་སུ་དེ་ལ་སྒྲིང་ཆོམ་ཆེན་པོ་མཛད་ཡོད།

བཙམས་སྐྱོང་འདི་སྦྱར་སྤྲེལ་དཔོན་བྱང་འབྲེལ་གྱིས་དམངས་ལ་འཆེ་བའི་ནག་ཉེས་འབྲི་བའི་ཚུ་
མ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། འདིས་སྤྲེལ་ལ་བྱུར་བ་བྱེད་པའི་གཏམ་གྱི་སྦྱར་བས་དོན་སྒྲིང་གི་ཆ་ནས་གོ་ས་
ཆེན་པོ་ཞིག་བཟུང་ཡོད། ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་རྒྱུད་ནག་འཁྱུ་བ་མས་རང་གི་སྒྲིང་སྐྱབས་བྱ་མོ་ཁྱིད་
ནས་བྲོས་བྱེད་ཏུ་འགྲོ་བྱའི་སྐོར་ཨ་ལགས་འབྲོང་ལ་ཞུས་པར། ཨ་ལགས་འབྲོང་གིས་གསང་བ་འདི་
དཔོན་པོ་ལ་བརྟེན་བས་རྒྱུད་ནག་འཁྱུ་བ་མ་ཐབས་ཀྱིས་ཤོར་ཡང་རང་གི་སྒྲིང་སྐྱབས་བྱ་མོ་དཔོན་

པའི་གཏའ་མ་ལྟ་བུར་གྱུར། རྒྱུར་ནས་འཆུབ་མས་རང་གི་མྱིང་ལྷག་བུ་མོ་འཐབ་ཕྱིར་དཔོན་པོ་དང་
འཐབ་པ་དང་། ཨ་ལགས་འབྲོང་གི་གསང་ཆོག་ཤོར་བའི་འཐོན་ལན་སློག་པའི་ངས་ནས་གཏམ་
རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ཡོངས་རྫོགས་བཀྲམ་ཡོད།

རྒྱུ་དྲག་འཇུག་མ་ནི་ཐབས་ཤེས་ཅན་ཞིག་དང་དཔའ་རྩལ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས། ལྷ་དཔོན་གང་དང་བསྐྱར་ཡང་གཉེས་སར་ལྷ་མེད་པས། རྒྱུ་དྲག་འཇུག་མའི་སྤྱད་བསྐལ་གྱིས་ངོས་ནས་ལྷ་དཔོན་གཉིས་ཀའི་ནག་ཉེས་མཚོན་མི་ཐུབ་པར་གྱུར་ཡོད། དེ་བས། བཅམས་སྤྱང་གིས་ལྷ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་ངན་གཡོ་དང་ངན་སྦྱོང་དེ་རྒྱུ་དྲག་འཇུག་མས་དཔའ་རྩལ་གྱིས་རེ་རེ་བཞིན་རྩལ་དུ་བརྒྱག་པའི་གོ་རིམ་གྱི་སྤོང་ནས་ལྷ་མའི་གོང་མ་དང་ལྷ་མའི་རང་བཞིན་ལ་སྦྱང་མོ་མཛད་པའི་འཕྱ་དམོན་དང་ཟུར་ཟའི་ཉམས་སྦྱར་སྤངས་ཡོད། ཨ་ལགས་འབྲོང་ཐོག་མར་ཁོས་ལེན་(རྒྱ་བྱས་ནས་ལེན་དུས) དུས་སྐད་ཆའི་སྒོ་ནས་བྱད་གསོད་མང་པོ་བྱས་མཐར། “སྒོ་བྱར་དུ་ཨ་ལགས་འབྲོང་གི་མགོ་པོ་ཅལ་སྒྲ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་སར་ལྷ་འོང་བསྐྱད་མར་བྱག་གསུམ་འཆལ་ཏེ་སྒྲིག་……སྒྲིག་……ཐར་གཏོང་རྒྱས་” ཞེས་པ་དང་། “ཨ་ལགས་འབྲོང་གི་མིག་མཐར་མཆི་མ་འཁོར་ཞིང་རིམ་བཞིན་སྒྲིག་དུང་ཆེན་པོས་དུས་ཏེ་ཁ་རྩ་རྩ་ཆུ་མིག་རྩ་གསུམ་མཉམ་དུ་བབས།” ཞེས་ཨ་ལགས་ཀྱི་གཟི་བྱིན་དང་གོང་མའི་ཆ་ལ་དམའ་འབེབས་ཆེན་པོ་བྱས་ནས། ལྷ་མེད་ཀྱི་འོད་གོར་དེ་མིག་མེད་དུ་བཏང་ཡོད་པ་རྟ་བུ་དང་། ཚུམ་གྱི་མཁུག་ན་སྒྲ་ཤུལ་སྤྱང་གི་ཐོན་ཀྱང་ཞིག་གི་སྤྱང་གོར་རྒྱུ་དྲག་འཇུག་མས་བཞོག་ཡོད་པ་རས་ལྷ་དཀར་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བཞག་ཏེ་ཨ་ལགས་འབྲོང་གི་ལག་དུ་གཏད་ནས་ཁོ་རང་བཟུང་དམག་ཅིག་གི་ཚུལ་དུ་སྤྱོད་དཔོན་གྱི་སར་གྱིད་འདུམ་དུ་མངགས་པ་ལ། ཨ་ལགས་འབྲོང་གིས་ “ལགས་སོ། ལགས་སོ།” གྲ་བཞིན་བསྐྱོད་པ་རྟ་བུ་ལའང་ཡོ་རོ་སྤྱོད་སྤྱག་སྤྱག་གི་གཟི་བྱིན་གྱི་འོད་གོར་དེ་ས་ནང་ལ་བསྐྱེད་པའི་སྦྱང་མོ་དང་། དམའ་པལ། བྱད་གསོད་ཀྱི་ཆ་ཆེ་བར་ཡོད།

བྲ་སྦྱུལ་གྱི་རན་སྦྱོང་སྟུན་འབྲེན་པའི་ཚུལ་གྱི་མི་སྣ་ལ་ཐོག་མའི་གཞན་ག་ཤེད་ནས་འོངས་པའི་
 རྒྱན་མ་ཞིག་དང་། བར་དུ་བྲ་སྦྱུལ་གྱི་དམ་པའི་ཡོན་ཏན་མེད་པའི་སྣ་སྟེ་ཐ་མལ་བ་ཞིག་དང་།
 མཐར་ཐག་རྒྱན་དང་དབྱེར་བ་མེད་པའི་ཡུང་འདྲེ་ཞིག་གི་འགྱུར་རྟོག་འདིས་རན་སྦྱོང་སྟུན་འབྲེན་
 གྱི་ཆ་ནས་ཆེ་མོ་ཡུལ་དུ་བྱིན་པར་བྱས་པས། བྱས་ཉེས་སྟུན་འབྲེན་གྱི་ཆ་ནས་འདིའི་ཡན་གྱི་ནག་
 ཉེས་བཟང་ཚུལ་མེད་པའི་གནས་སུ་བསྐྱུལ་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་སྣང་ཚུལ་འདིས་བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་ཙོ་
 དག་གི་རང་གཤིས་དང་མི་བྱའི་འདུ་ཤེས་སང་ནས་གཞན་དྲིང་ལ་མི་འཛོག་པའི་ནམ་པར་རྟོག་
 རྟེན་གྱིས་སྦྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་མང་བོར་བསམ་གཞིགས་དང་བྱིར་རྟོག་བྱ་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་
 ཡུལ་བེན་གྱི་བསམ་པའི་འབྲེར་སོ་དང་རིན་ཐང་ཉུ་ཚུལ་ལ་ཚད་འཇལ་སྒྲར་ཡང་བྱ་བའི་འདུ་ཤེས་
 དང་སྒོ་སྒྲོབས་བརྟེན་པ་མཆོད། འདི་ནི་བསམ་སྒྲུབ་འཕེངས་སྒྲུལ་གྱི་ཐོག་མའི་རྟོན་བརྟེན་ཞིག་ཀྱང་

ཡིན།

སྒྲིལ་གྱི་དཔལ་མཆོད་སྒྲིལ་པ་འདི་བཅམས་སྒྲིལ་གསར་བའི་ཆོས་ལུགས་བརྗོད་བྱ་བ་
པའི་ཁྲིད་གྱི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། འདིའི་ཕྱོགས་ནས་བཅམས་ཆོས་མང་དུ་བྱུང་ཡོད་པ་མ་
ཟད། འདི་ལ་གཟབ་ནན་གྱི་ཉམ་ཉེས་ཀྱང་བཟུང་སྟེ་རྒྱས་འབྲི་ཆེན་པོ་བྱས་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ཆོས་
ལུགས་བརྗོད་བྱ་བ་པ་ལ་འདི་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར། ལ་ལས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲུལ་སྤྱད་དེ་དམངས་
ཀྱི་ཁྲུང་བོ་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་རྗོད་ལ། ལ་ལས་དུས་སྐབས་གསར་བ་ཞིག་གི་ནང་
གི་ཆོས་ལུགས་པའི་འཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་བབས་བྲི་བར་བྱས་ཡོད།

ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་“གཞི་རིམ་ནས་དཔོན་རྒྱུ་ཞིག་གི་འགན་ཁུར་སྐབས་འབྲོག་པ་ཞིག་གིས་
ཏ་ཅང་གསང་སྟབས་ཀྱིས་དཔོན་པོ་དབང་ཅན་དང་སྒྲ་གྲོ་ཆེན། རྟེན་པོ་མེད་པོ་སྐྱེས་མཉམ་
འབྲེལ་བྱས་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲུལ་བསྐྱེད་ཆོག་ཀྱིས་ད་ཆོར་དངོས་གནས་དབྱགས་གཏོང་
དབང་མི་སྟེར་བ་དང་མགོ་དགེ་རུ་མི་འཇུག་ཅེས་དུ་ལ་ཁད་ཀྱིས་གཏུག་བཤེར་བྱས་ཐྱོང་བ་དེ་ངས་
ནམ་ཡང་བརྟེན་མི་སྲིད་ལ། ངའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་མི་རྣམས་ནི་མཐོང་རེག་ཡོད་པའི་འཇིག་རྟེན་
འདི་ལས་མཐོང་རེག་བྲལ་བའི་འཇིག་རྟེན་གཞན་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་འཆོ་བཞིན་ཡོད་པར་སྤར་ལས་
ལྷག་པའི་ར་སྤྱོད་ཐོབ་པ་འདི་ཤེས་མེད་ཆོར་མེད་ངང་པལ་ཆེར་ངའི་བཅམས་ཆོས་ཡོངས་ཀྱི་བརྗོད་
བྱ་གཙོ་བོར་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པ་འདྲ་”¹⁸ ཅེས་པ་བཞིན། ཁོས་དངོས་སུ་ནས་ཆོས་ལུགས་ཕྱོགས་ཀྱི་
ཚུལ་མང་བོ་བྲིས་ཡོད། གོང་གི་སྒྲིལ་གྱི་དཔལ་མཆོད་སྒྲིལ་པའི་བཅམས་སྒྲིལ་ལས་གཞན།
ཁོས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲུལ་སྤྱད་ཀྱིས་དམངས་ལ་ཁྲུང་བོ་ཆེན་པོ་བཞག་པའི་བཅམས་སྒྲིལ་ཀྱང་
འགའ་ཞིག་བྲིས་ཡོད།

《D རྟེན་པའི་སྐྱེ་ཀ》 ཡིས་སྤྱོད་གར་གྱི་ཚུལ་དུ་དགོན་པའི་འདུ་ཁང་གི་ཀ་རིང་བསྐྱང་རྒྱ་དང་།
མཆོད་རྟེན་བཞེངས་རྒྱ་དང་། འདུ་ཁང་བཞེངས་རྒྱའི་འབྲུལ་བ་རེ་རེས་དམངས་ཆོགས་མནར་ཏེ་
རྟེན་གྲུལ་ནས་ཕུད་ཕུད་པའི་མཐའ་མར། རྟེན་པོ་ན་རང་གཅིག་ཕུ་མ་གཏོགས་རྟེན་གྲུལ་ན་མེད་པའི་
དོན་དམ་དང་བཞད་གད་འདྲེས་མའི་ཚུལ་ཚུལ་གྱིས་ཆོས་ལུགས་ཁྲུང་བོ་བྱུང་བའི་བོད་སྤྱོད་ཆོག་ཀྱི་
སྤང་ཚུལ་མཆོན་པ་དང་། ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་《མེད》 ཀྱིས་ “འགན་གཙང་ལེན་བྱས་པའི་
ཕྱི་ལ—ཐེངས་དང་བོར་ལྷ་སར་འགོ་དུས་དེད་ཆང་ཡུལ་ཆོ་ཡོངས་ནས་ཆེས་ཕྱག་པའི་བྱིམ་ཆང་ཞིག་
ཡིན། ཐེངས་གཉིས་པར་འགོ་དུས་ལ་ལའི་གོང་མ་དང་ལ་ལའི་འག་མ་ཡིན། ཐེངས་གསུམ་པར་འགོ་
དུས་ཀྱང་ཕྱགས་ཆང་མ་བཙོང་ན་པལ་ཆེར་སྒྲོར་མོ་སྟོང་གསུམ་ལྷག་ཡོད།” ཅེས་མཐར་ཁོ་ཆང་ལྷ་

¹⁸ 《ཁྲུ་བྱག་ནགས་སྤྱང་འདུ་བའི་གནས་མཆོ་སྤྱོད་བོད་ཡིད་གསར་འགྱུར་ཁང་གིས་བསྐྱེད་སྐྱོད་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།

2006 ལོའི་ཟླ་དྲུག་པ། P22

སྤང་བྱིམ་ཚང་དུ་གྱུར་བ་མ་ཟད། ཁོ་ཚང་ཐངས་གསུམ་པར་ལྷ་སར་འགོ་བའི་ལམ་ཁར་སྤངས་
འཁོར་ཁ་ལོ་འཁོར་ནས་རྒྱ་པོ་བསྟན་རྒྱུ་གི་ལག་མགོ་བཅད། མགོན་པོའི་ཚུང་མ་བསད། དུ་མོའི་
མགོ་པགས་བཟུས་པའི་ཆག་སྒོ་ཆེན་པོ་བྱང་བའི་ལྷག་བཤད་གི་སྒོ་ནས་ཆོས་ལུགས་གིས་དམངས་ལ་
བཅོས་པའི་ཆག་སྒོ་གསལ་བར་བྱས་ཡོད། ཚུམ་བྱེ་མ་འདི་གཉིས་གི་འབྲི་སྤངས་ཐད་ནས་ཚུམ་པ་
པོས་རྒྱས་འགྲེམ་ཆེན་པོ་མ་བྱས་ལ། ཆོས་གཟབ་ནན་གི་ལྷ་སྤངས་ཀྱང་མ་བཟུང་པས། བརྗོད་སྤྱིང་
འབྱུང་ཐོན་དང་བརྗོད་སྤྱིང་ལ་ཞབས་འདེགས་ལྷན་བའི་སྒྲིན་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས་
བཅུམས་སྤྱང་གི་བརྗོད་བྱའི་བྱུང་ཁོངས་སྤར་ལས་རེ་ཡངས་སུ་བཏང་བའི་ཐོད་བཀལ་གི་ཆ་ཡོད།

ད་དུང་《མཆོད་མེ》དང་། 《ཤོག་ཐང》 《རྟོགས་སད》 སྟགས་གིས་མཆོན་པའི་སྤངས་དང་ལ་
དགག་པ་དང་སྟན་འབྱེན་པའི་ཆོས་ལུགས་བཅུམས་སྤྱང་འགའ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། མང་བོ་ཞིག་ནི་ལོ་
རྒྱུས་གི་དུས་རིམ་ངས་ཅན་ཞིག་གི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྤངས་བྱིན་ཆེ་བའི་གཏམ་སྒྲུར་ལས་ཐོན་པ་
ལས། རང་ཉིད་གི་ཁེར་ཚུགས་གི་བསམ་གཞིགས་གིས་དཔེན་པས་འདིར་མི་བརྗོད་པར་བྱ། འདིར་
ངས་པར་བརྗོད་དགོས་པ་ཞིག་ནི་མཁས་གྲུབ་གི་《བཅུན་མ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྒྲོན》དང་། ཆེ་རིང་
དོན་གྲུབ་གི་《བཅུན་ཡག》གཉིས་རེད།

གོང་གི་ཆོས་ལུགས་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་བཅུམས་སྤྱང་དེ་དག་ནི། གཙོ་བོར་ཆོས་ལུགས་གིས་
སྤྱི་ཆོགས་ལ་པན་བདེ་གང་ཞིག་བཅོས་པའི་སྤྱི་ཆོགས་རིག་པའི་དོན་སྤྱིང་གི་དོས་ནས་བསམ་
གཞིགས་བཏང་བ་ཞིག་རེད། 《བཅུན་མ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྒྲོན》དང་། 《བཅུན་ཡག》གཉིས་ནི་
དེ་ལྟའི་པན་གཞོད་དང་དགག་སྤྱབ་གི་པན་ལུས་ལེན་པའི་ལྷ་སྤངས་བསྒྱུར་ནས་གནས་བབས་
བྱི་བའི་བཅུམས་སྤྱང་ཞིག་ཡིན་པས། སྤྱི་ཚུམ་རིག་གི་ལྷ་བའི་ཆ་ནས་མི་འདྲ་བའི་བྱུང་པར་བྱང་
ཡོད་པའི་བཅུམས་སྤྱང་གི་གནས་སྤངས་གཞན་ཞིག་ཡིན།

《བཅུན་མ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྒྲོན》གི་ཚུམ་གི་མགོ་རྩ་གཉིས་ན་འཇིག་རྟེན་པའི་འཆོ་བ་ཡོད་
ཀྱང་། ཚུམ་གི་དངོས་གཞིས་རབ་བྱུང་བཅུན་མ་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཆོ་བ་གཙོར་བཟུང་ནས་དེ་ཉིད་
གདམ་གསེས་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་བྲིས་ཡོད། བཅུམས་སྤྱང་གིས་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྒྲོན་གི་མཐོང་ཞེ་
བརྒྱད་དེ། བྱིམ་ལས་བྱིམ་མེད་པར་རབ་བྱུང་ཡང་། ད་དུང་མི་གཤིས་གི་སྟབས་གིས་རབ་བྱུང་
བཅུན་མ་ནམས་ལའང་མའི་འཆོ་སྤྱད་ལས་བྱུང་བའི་དགའ་སྒྲོ་དང་འཆོ་བའི་སྟག་བསྐལ་ཡོད་པའི་
ནམ་པ་བྲིས་ཡོད། དུལ་པ་མ་ནམས་གིས་ “ཨ་ནི་བཅོས་ན་འཇིག་རྟེན་འཁོར་བའི་སྟག་བསྐལ་མེད་
པར་སྦྱིད་པོ་ཞེ་པོ་གཅིག་ཡོག་རེད” ཟེར་ཡང་། དགོན་པ་ན་འཇིག་རྟེན་པ་བཞིན་ཡོན་དང་འབྱུང་
བའི་ཆགས་སྤྱིང་དང་། གོས་གི་བཟང་ངན་གི་ཞེན་པ་བཅས་གི་འདོད་ཡོན་གི་རེ་དོགས་ཡོད་པ་མ་
ཟད། ད་དུང་འཆོ་བའི་ཆེད་དུ་བསྐྱོད་སྟོམས་ལ་འགོ་དགོས་པ་དང་། གྲུ་བཅུན་རེ་མང་དུ་སྤང་བ་
དང་དམངས་ལ་སྟན་པོ་བཅོས་པ་མང་སྟབས་དམངས་གི་དད་པ་ལའང་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་ནས་ད་ལྟ་

ཡོན་མཚན་གཉིས་ཀ་མི་བདེ་བར་གཏད་པའི་དེད་གི་ཚས་ལུགས་ཀྱི་གནས་བབས་ངོ་མ་ཞིག་
བཅམས་སྐྱང་འདིས་མཚན་ཡོད། ཚུལ་གྱིས་མི་གཤིས་ཀྱི་བསྐྱབ་གཏུན་དང་ཚས་ལུགས་ཀྱི་བསྐྱང་
སྐྱམས་འབངས་ཀྱི་ཁུར་དུ་གྱུར་བ་ལྟ་བུའི་དགག་སྐྱབ་དང་སུན་འབྱེན་སྒོ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཆ་ལྟར་མ་
བྲངས་པར། ཚས་ལུགས་དེ་དེད་གི་སྐྱེ་ཚུགས་ཀྱི་ངོས་ན་རི་ལྟར་དུ་ཡོད་པ་དང་། ཟླ་བཅུན་དཔུས་མ་
ཞིག་གི་འཆོ་བ་རི་ལྟར་རོལ་བཞིན་པའི་གནས་བབས་དངོས་འབྱི་བ་ལྟར་བྲངས་ནས། ང་ཚོར་ཤེས་
རྟོགས་ཀྱི་རིན་ཐང་དང་། མཛོལ་རྟོག་གི་རིན་ཐང་མི་དམན་པ་ཞིག་བྱིན་ཡོད།

《བཅུན་ཡག》 ཀྱིས་ཚུལ་ནང་དུ་འཕར་འཆག་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་སྒྲེལ་ཡོད་ལ།
འགྲུལ་སྐྱོད་ཅན་ནམ་འདུ་བྱེད་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་སྤྱི་འགྲུལ་བཅས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་ཀྱང་མང་པོ་
བྱིས་ཡོད་ཀྱང་། རྟོན་གྱིས་དེ་ཐམས་ཅད་བཅུན་ཡག་གི་ནང་སེམས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་མཚན་བྱེད་ཁོ་ན་
ཉེ། རྟོན་དག་གི་བྱུང་བ་དེ་དག་གི་བའི་གོ་རིམ་གྱི་ཁྲོད་ནས་བཅུན་ཡག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་སྤྱང་
བའམ་ཡང་ན་གཏོང་བ་དང་ཤོར་བའི་ཡིད་ཀྱི་སྒྲེལ་ཆོས་དང་སྐྱོ་སྤང་མ་ལུས་གཟུགས་ཅན་བཞིན་དུ་
ང་ཚོའི་མིག་ངོར་བསྟར་ཡོད། བཅམས་སྐྱང་འདིའི་ནང་ཚུ་ས་ཚོད་སྤང་དང་། ཟླ་བའི་སྤྱི་ཀ་སྤྱི་
སྤྱིའི་ལམ་ལུགས་བཅས་སྐྱེ་ཚུགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཆ་པོ་ཡོད་ཀྱང་། ངས་བསམ་ན་དེ་དག་ནི་ཚུལ་གྱི་
དམིགས་འཇུགས་ས་མ་ཡིན་པར། གཙོ་བོར་སྒྲུབ་པ་སྤྱང་ན་མ་ཡིན་ལ། བཏང་ན་མ་ཡིན་པའི་ཟླ་
བཅུན་དཔུས་མ་ཞིག་གི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་མཚན་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་ཡོད་སྟུང་། ཚུལ་པ་
པོས་སྒྲུབ་པ་སྤྱང་བ་དང་གཏོང་བའི་ཐད་དང་། ཡང་ན་དེ་ལས་གཞན་པའི་ཚས་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་
བཅས་ལ་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་ཡིན་མིན་དགོས་ཀྱི་དབྱེ་གཙོ་དམ་གོང་ཐང་གཙོ་བོར་ལྟར་མ་
བྲངས་པར། སྒྲུབ་ཁྲིམས་དེ་ཉིད་ཟླ་བཅུན་དཔུས་མ་ཞིག་གི་སེམས་ཁམས་ན་རི་ལྟར་ཡོད་པ་ལྟར་
བྲངས་ཡོད་པས། སྒྲུབ་ཀྱི་དཔལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཨ་ལགས་འབྲོང་ལ་བཟུང་བའི་རྣམ་འགྱུར་དང་
གཏན་ནས་མི་འདྲ། འདི་ནི་ཚས་ལུགས་བརྗོད་བྱུང་བའི་བཅམས་སྐྱང་གི་སྐྱེ་ཚུགས་རིག་པའི་
མིག་དབང་རིག་ཏོན་དུ་བཏང་ནས་མི་གཤིས་ལ་རྟོག་འཇུག་བྱ་བའི་མགོ་འབུས་པའི་རྟོགས་མཚན་
ཞིག་ཡིན་པས། འདི་ནི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བར་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱང་གསར་བའི་
འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ངོས་གཅིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ།

ཡིན་ན་ཡང་། སྤྱིའི་ཆ་ནས་བཤད་ན་ཚས་ལུགས་བརྗོད་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱང་
གསར་བའི་བརྗོད་བྱའི་ཁྱབ་ཁོངས་ད་དུང་གྲ་དོག་པར་ཡོད། འཇམ་སྒྲིང་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་མིག་
དབང་དང་མི་རིགས་རང་སའི་མིག་དབང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱིའི་ནས་ཚས་ལུགས་ལ་ལྟ་བུ་ཆེ། དགོས་ཀྱི་ཀྱི་
ཆ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པའི་གཟིགས་བྱའི་ལྟ་མོ་ངོ་མཚར་མང་པོ་མཐོང་ཡོང་བ་གདོན་མི་བ།

བཞི་བ། མི་ཚས་ཀྱན་སྐྱོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱང་།

ཚུལ་རིག་ལ་སྤྱིར་ན་སྒྲོབ་གསོའི་རིན་ཐང་དང་། ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་རིན་ཐང་དང་། མཛོལ་རྟོག་གི་

རིན་ཐང་གསུམ་ལྟན་གྱིས་ཡོད་པས། དགེ་སྤྱུལ་ཐིག་གཡོལ་གྱི་གོ་བསྐྱེད་སློབ་གསའི་དགེ་པན་ཞིག་
ཚུམ་རིག་གིས་གཉེར་ནས་ཡོད་པ་ནི་ཡིན། ཚུམ་རིག་གི་འཕེལ་རྒྱས་མཁྱེད་ལས་ལྷན་ཏུ་བྱེད་ནས་ཚད་
མཐོ་ས་ཞིག་ལ་སླེབས་ནས། ད་ལྟ་མཛེས་ཉྐྱག་གི་རིན་ཐང་ལ་སླ་ལྟག་ཏུ་དང་དྲོད་བྱས་ནས་སློབ་
གསའི་རིན་ཐང་མང་བོ་མི་སློང་གྲང་། དེ་ནི་ཐད་ཀར་བའི་སློབ་གསའི་རིན་ཐང་གཅིག་སྟེ་འཛིན་
ཆེ་བའི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ལྷུང་བའི་ཡོ་བསྐྱེད་ཞིག་དང་དྲང་བཅས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས། ཚུམ་རིག་གིས་
མིའི་སློ་ཁ་ཡར་བསྐྱེད་ནས་སློག་པ་པོ་ལ་མི་གཞི་བདེ་ཐང་ཅན་ཞིག་བསྐྱེད་པའི་ཚུམ་རིག་གི་མཐའི་
སློབ་གསའི་དགོས་པ་ན་ནི་ནམ་ཡང་ཉམས་མི་སྲིད།

བོད་ལ་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་མ་དར་གོང་ནས་འཇིག་རྟེན་འགྲོ་ལུགས་སྟོན་པའི་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་
གྱི་རིག་པ་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་གྱི་ཡར་སྔོན་ནས་རྒྱས་པར་དར་ཡོད་ལ། དེ་ཉིད་སྤྱང་ལྡུ་བོན་
གསུམ་གྱི་ནམ་པས་རྒྱབ་བྱུང་ཏུ་སྟོན་པར་འགྱུར་བ་ཞིག་ཡིན། དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་བོད་ལ་དར་བ་ནས་
བཟུང་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ལ་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་གྱི་རྒྱབ་རྟེན་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་མང་གཞི་
བྱུང་བས་དེ་ཉིད་ཐུར་བས་བརྟན་བརྩེད་ཅན་ཏུ་གྱུར།

བོད་རང་གི་སྤྱལ་རྒྱུན་རིག་གནས་གྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན། འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ཞེས་པ་དེ། གཅིག་
ན་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་གྱི་ཀྱན་པན་ཀྱན་སྟོམས་གྱི་བསམ་སློལ་སྤྱུགས་སྟུགས་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་
མཐུན་འཇུག་དང་རང་གི་ཁོ་པན་བསྐྱུང་བ་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ (“གཡོ་སྐྱེ” སྟོན་པའི་) ཆ་ཞིག་དང་།
གཉིས་ན་མིང་ལ་མི་ཆོས་ཟེར་ཡང་དོན་གྱིས་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་གྱི་ངོ་བོ་དང་གཉིས་སྟེ་མེད་པའི་
བསམ་སློབ་ཅན་གཉིས་སྟེ་ཡོད། ཞང་སྟོན་བསྟན་པ་རྒྱ་མཚོའི་《བསྐྱེད་བྱ་ལོ་ལྟེ་ཕྱེད་བ》 དང་།
འབྲོམ་སྟོན་པ་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་གྱི་《མི་ཆོས་གནད་གྱི་ཕྱེད་བ》 གཉིས་འདི་གཉིས་གྱི་མཚན་
གཞི་རུ་རུང་། འདི་གཉིས་ལས་ཀྱང་བོད་ཡུལ་ཏུ་དར་ཆེ་བའི་མི་ཆོས་རིག་གནས་དེ་ཕྱི་མ་རེད་མ་
གཏོགས་སྤྱུ་མ་མ་རེད། བོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ཀྱིས་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་དང་ཉེ་བར་བཟུང་ནས་
ཐུན་མོང་ཀྱན་བྱུང་གྱི་རིན་ཐང་དོན་སྟོང་སྟོན་པ་ལས། མི་རིགས་ཁྱེད་གྲག་པ་ཞིག་གིས་གཞན་ལ་
གནོད་མི་བྱེད་པའི་ངོས་ནས་འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་ཚུལ་སྟོན་པ་ཤིན་ཏུ་ཉུང་། དེ་བས་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་
གྱི་ནང་དོན་དེ་ཡང་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་འཇལ་བྱེད་ཏུ་བྱས་པའི་སྟེང་གི་ཡར་བས་མ་རབས་གྱི་ནམ་
གཞན་ཅིག་ལས་འཇིག་རྟེན་འཆོ་བ་འཇལ་བྱེད་ཏུ་བྱས་པའི་ཀྱན་སྐྱོད་ནམ་གཞན་ཅིག་མ་རེད། མི་
ཆོས་སྟོན་པའི་བསྐྱེད་བྱ་དང་ལེགས་བཤད་གང་ཡིན་ཡང་དེའི་ནང་དོན་ནི་གཞན་གནོད་ཀྱི་བསམ་
པ་ཡོངས་སྟེ་དོར་བའི་སྟོང་རྗེ་རྟེན་ཏུ་བྱས་པའི་སྟེང་གི་བསམ་སློབ་ཞིག་རེད། འདི་ལྟའི་མི་ཆོས་གྱི་
བསམ་སློབ་སྟོན་པའི་སྤྱལ་རྒྱུན་གྱི་བཅའ་སྟོན་ལ་མང་བོ་ཞིག་ཡོད་ལ། ཚུམ་རིག་དེས་ཡར་བས་སྐྱོན་
མེད་གྱི་མི་གཞི་ཞིག་ཆགས་པ་སྟོང་ལ་ཉར་ནས་ཁ་ཏྲ་བསྐྱེད་བྱ་གནད་བ་ཡིན་པས་དེའི་ནམ་པ་འང་
གཙོ་བོ་བསྐྱེད་བྱ་དང་ལེགས་བཤད་དང་བཅས་པའི་འབྲེལ་ཚུམ་རེད། བཅའ་སྟོན་སྤྱང་གི་ནམ་པས་

བསྟན་པ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་རེད།

བཅམས་སྐྱུང་གསར་བ་བོད་དུ་ཐོག་མར་དར་སྐབས་མི་ཚས་ཀྱན་སྟོང་བཞི་དྲུག་པའི་
བཅམས་ཚས་ཅུང་ཟད་འཁོར་ཆེན་དུ་ཐོན། འོན་ཀྱང་ཁྱུང་གི་《རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་མནའ་མ》དང་།
《ག་དང་རུས་པའི་བཅེ་དུང》 རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན་གྱི་《ཨ་མའི་སེམས་ཀྱི་མེད་པའི་མནའ་མ》དང་། འོན་ཡོད་ཀྱི་《པ་ཆན་
འདས་རྗེས་སེམས་སོ།།

འདི་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་པལ་ཆར་པ་སེམས་བུ་ཐོག་དང་། བུ་སེམས་རྡོ་ཐོག་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱི་མ་
འབྲ་མཚུངས་ཤིག་སྤེལ་ཡོད། བཅམས་ཚས་འདི་དག་བྱུང་བ་ལ་སྒྲིལ་རྒྱུན་གྱི་མི་ཚས་ཀྱན་སྟོང་ཚུལ་
རིག་ཚུལ་པ་པོ་དག་གི་བསམ་སྒྲིལ་ལྟ་བུའི་གན་ལྷགས་ཡོད་པ་འབྲ་སྟེ། ཚུལ་པ་པོ་དེ་དག་བསྐྱབ་བྱ་
འདོམས་པའི་མས་གཏམ་ལ་གོམས་ཡོད་པ་ཇི་བཞིན་ནོ།

1983 ལོར་འོན་ཀྱང་ཁྱུང་གིས་《རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་མནའ་མ》 སྐྱུང་ཆར་དེ་བུ་གཉིས་པའི་སྟེང་
སྤེལ། བཅམས་སྐྱུང་དེས་བྱུང་མེད་བཟང་མོ་ཞེས་བུ་མོ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་པལ་ལ་མི་གཅེས་པ་དང་།
ཅུང་མ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་ཁྱོ་ཀ་ལ་སྒྲིལ་མི་དཀར་བ་དང་། མནའ་མ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་སྐྱུག་མོ་ལ་མི་
བྱམས་པ་ཞིག་གི་མི་སྒྲིལ་བཞེངས་སྐྱབ་བྱས་ནས། མིའི་སྟོང་དཔ་ལ་སྐྱབ་འབྱེན་དང་ཁ་རྒྱུང་བཏང་
ཡོད། ཚུལ་པ་པོས་བཟང་མོའི་གཤིས་ཀ་འབྲི་བཞེངས་བྱེད་དུས་དཔ་སྟོང་གཅིག་ཏུ་བསྐྱབ་ཏེ། ཐོག་
མར་པལ་ལ་མི་གཅེས་པ་དང་། བར་དུ་སྐྱུག་མོ་ལ་མི་གཅེས་པ། མཐའ་མར་ཁྱོ་གར་ཡང་སྒྲིལ་དཀར་
པའི་སྒྲིལ་ནས་རབ་བཏགས་དང་ལྷན་བཞུགས་ཀྱིས་བྲིས་ཡོད། དེ་བས་དཔ་མཚང་རྗེས་པར་འབྱེན་པ་
ལ་འབྱར་ཐོན་གྱི་རུས་པ་ཐོན་ཡོད་ཀྱང་། འཆོ་བ་ལས་འདས་པའི་རབ་བཏགས་ཀྱི་ཞན་ཆ་ཅིས་ཀྱང་
ཆེ་བར་ཡོད།

《ཨ་མའི་སེམས་ཀྱི་མེད་པའི་མནའ་མ》 (《སྐྱུང་ཆར་ཀྱི་མེད་པའི་མནའ་མ》 85.3) ཀྱིས་ཨ་མས་ལོ་མང་པོར་གཉོར་སྐྱུང་བྱས་ཤིང་། སྒྲིལ་
མཐར་ཕྱིན་ཏེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལས་ཁུངས་ཤིག་ཏུ་བྱུང་བ་སྐྱབ་ཀྱིན་པའི་བུ་ལ་རེ་བསྟོས་ཆེན་པོ་བྱས་པར།
མཐར་བུ་ཡི་ཁྱིམ་དུ་ཤོང་བྱེད་པ་ཕྱིན་དུས་བུ་ཡིས་མ་ལ་ངོ་འཛུལ་དཀར་པོ་ཞིག་མ་བསྟན་ལ། ལྷག་
པར་མནའ་མས་ངོ་སྟུག་ཁོ་ན་བསྟན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱིས་མའི་དྲིན་ལན་མ་གཞུག་པའི་པ་སེམས་
བུ་ཐོག་དང་། བུ་སེམས་རྡོ་ཐོག་གི་གཤིས་སྟོང་ལ་སྐྱར་བཞིན་སྐྱབ་འབྱེན་མཛད་ཡོད།

《པ་ཆན་འདས་རྗེས་སེམས་སོ།།》 ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས་པར། པ་ཆན་བསྟན་པ་ཀ་རྒྱུར་ཆོང་
ལ་སོང་བ་ཕྱིར་སྤེལ་བས་བྱུང་བས་ཀྱི་སྐྱབས་འཁོར་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བས་བཟང་ཆོང་སྤེལ་ཡོངས་ཀྱིས་ཤི་
སོང་བས་མ། དེའི་ལྷན་ནས་བྱུང་དང་མནའ་མ་ནམས་ཀྱིས་ལྷན་རྒྱས་ལ་ཏུ་ཐོབ་བྱེད་ཅིང་། ཨ་མ་ཆེ་
སྟོན་ལ་གཉོར་མཁན་མེད་པར་ལུས་པའི་བུ་སེམས་རྡོ་ཐོག་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྤེལ་ཡོད། བཅམས་
སྐྱུང་གིས་སྒྲིལ་གར་རང་བཞིན་ཆེ་བའི་སྒྲིལ་ནས་འོན་ཀྱང་ཁྱུང་གིས་པ་ཆན་བསྟན་པ་ཕྱིར་སྤེལ་བས་བྱུང་བ་
ཉིན་དེའི་སྐྱུང་ཆར་འཁོར་ལ་མ་བསྟན་པར། ཉིན་དེར་ཨ་མ་ཆོད་བཞུགས་ཀྱི་ཁ་ཏ་སྟུར་སྤྱང་ལ་

མཇལ་ཏུ་བྱིན་པས་ཆག་སྒོ་ལ་གཡོལ་སོང་བ་བསྟན་ཡོད།

འདི་ལྟའི་བྱ་སེམས་རྫོང་ཐོག་གི་ངན་གཤིས་སུན་འབྱིན་གྱི་མི་ཚས་ཀྱན་སྦྱོང་གི་བཅམས་སྦྱང་ལ་
ཁ་ཏ་དང་གོ་བསྟོན་སྒོ་བ་གསའི་སྒོང་སྒྱུགས་བཟོ་བའི་(议论) རྟོན་སྦྱང་ཡོད་པ་སྒྲིམ་མ་དགོས་ཀྱང་།
འདི་རིགས་ཀྱི་བཅམས་སྦྱང་ལ་རྟོན་གྱིས་བཅམས་སྦྱང་གི་བྱུང་ཆོས་ཆེན་པོ་མེད་པར། གཏམ་རྒྱུད་
ཀྱི་ངང་ཚུལ་ཆེན་པོ་ཡོད།

བཅམས་སྦྱང་འདི་དག་གིས་ཚྭ་པ་པོ་རང་གི་བརྗོད་འདོད་ཀྱི་མི་ཚས་བསམ་སྒོ་དེར་ཆེས་
སྟབས་བདེ་དང་། ཆེས་གོ་སླ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྦྱར་བ་ཉིད་ལས། དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་
སྒྲེ་མང་རྟོག་འཛིང་གི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་ནན་གྱིས་ཉུང་མེད། རྟོགས་མ་ལུ་བདོའི་དུས་
འདིར་དངོས་སུ་ནས་མི་སེམས་བྱིངས་ནས་ཉམས་རྒྱུད་རྟོགས་ཅན་དུ་འགྱུར་བཞིན་པ་བདེན་ཡང་།
གནད་དོན་འདི་ཡིད་སེམས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་མི་གཞི་ཡི་གནད་དོན་རྒྱུད་བཞིག་མིན་པར། འདི་
དངོས་ཡོད་སྒྱུ་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་མང་པོ་ཞིག་དང་། དུས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་མང་པོ་ཞིག་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་
པས། འདི་ལྟའི་སུན་འབྱིན་ཅམ་གྱི་བཅམས་སྦྱང་དེ་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་ཁྲོད་དུ་བཞག་ནས་
བལྟས་ན་ཆེས་ཤུགས་མེད་ཉམ་ཞན་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལས། དངོས་ཡོད་སྒྱུ་ཆོགས་ཀྱི་གནད་
དོན་དེ་ཟབ་རྒྱས་ཞིག་གིས་ཚྭ་ནང་མཆོན་བྱས་ཡོད་པའི་སྒྲུང་བ་མི་འབྱུང་། རྟོན་གྱིས་ཚྭ་པ་པོའི་
བསམ་སྒོ་རང་ཉིད་འདི་ཐད་ནས་སྒྲུལ་རིད་ཅན་དུ་ཡོད་པ་ལས། དངོས་ཡོད་སྒྱུ་ཆོགས་ལ་རྒྱས་ལོན་
ཆེན་པོ་བྱས་པའི་སྒྲོང་ནས་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་ངོས་ཟིན་ཟབ་མོ་མེད་སྟུག།

འདི་དག་དང་བསྟུར་ན་རྟོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《ཤ་དང་རུས་པའི་བཙེ་དུང》ནི་འབྲི་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་
བཅམས་སྦྱང་གི་རང་མདངས་མངོན་པར་བྱས་བྱས་ཡོད་པ་ཅན་ཞིག་དང་། དེ་ལྟའི་སུན་འབྱིན་
དང་དགག་རྒྱུག་གི་རྣམས་ཀྱི་སྟུགས་ཆེ་བར་བྱས་པའི་བཅམས་སྦྱང་ཞིག་མ་རེད། བཅམས་སྦྱང་གིས་ཚྭ་
ཀྱི་མི་སྣ་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་ཡི་འཁྱོད་གདུང་གི་སེམས་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས། དེ་ཉིད་འབྱུང་བའི་རྒྱ་
མཆོན་གྱི་གོ་རིམ་རེ་རེ་བཀྲམ་པའི་སྒོ་ནས་ཚྭ་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་བཅམས་ཡོད། ས་དྲིན་ཅན་པོས་པ་མ་
གཅིག་སྒྲིགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་རང་ཉིད་དྲིན་ཆེན་པོས་བསྐྱུངས་པར། ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་ནས་སོན་ཆེ་པ་ལ་
གསང་སྟངས་ཀྱིས་བྱི་བྱུགས་སུ་བྲོས། བྱིར་པ་ཡུལ་དུ་སོན་དུས་པ་ཆེ་ལས་འདས་ཟིན་པས་ཤི་ཁར་པ་
བྱ་ཁ་འཕྲད་མ་བྱུང་བ་དེ་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོའི་འཁྱོད་གདུང་གི་རྒྱ་ཡིན། ཁོ་རང་ལོ་གཉིས་གསུམ་ཅམ་གྱི་
གཞུག་ནས་སྦྱར་སྟབས་ཀྱིས་ཡུལ་དུ་འཁོར་འདོད་ཡོད་ཀྱང་། ལམ་བར་ནས་རྒྱུན་དུ་གཞན་དང་
འཕྲད་པས་བྱི་རྒྱུན་གྱིས་ཁོ་ལ་དལ་འབྱུངས་བཟོས་པ་རེད། དེ་བས་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་ལ་ང་ཚོས་བྱ་
སེམས་རྫོང་ཐོག་ཅམ་ན་མི་རུང་ལ། དེའི་སྟབས་ཀྱིས་བཅམས་སྦྱང་འདི་པ་སེམས་བྱ་ཐོག་དང་། བྱ་
སེམས་རྫོང་ཐོག་ཅམ་གྱི་ཚྭ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། འདིས་ཁོའི་《རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་མནའ་མ》 ལ་བསམ་
སྒོ་དང་ནང་དོན་ཉིས་ཆར་ནས་ཐོད་བཞུལ་མཛད་ཡོད།

འོན་ཀྱང་། བཅའ་སྤྱོད་འདི་ལ་ཡང་དངོས་ཡོད་ལ་རྟེན་པོར་ཚུགས་མ་ཐུབ་པ་དང་། རྩལ་རབས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཁོང་དུ་ཚུབ་མ་ཐུབ་པའི་བསམ་སྒྲིལ་སྒྱུ་ཆ་སྤྱོད་པ་བཞིན་ཡོད། ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་རང་ངོས་ནས་བཤད་ན། ཁོར་པ་ལ་མི་དགའ་བ་ལྟ་བུའི་སྒྲིལ་བ་དང་། ཡང་ན་གཞན་གཞི་དུ་ཁོངས་ནས་པའི་སེམས་ཁ་དགུགས་པ་ལྟ་བུའི་སྒྲིལ་བ་དང་ཡང་མེད་བཞིན་དུ། ཨ་པའི་དྲིན་ལན་བསམས་ནས་དྲིན་ཤེས་དྲིན་བྱན་དྲིན་གཟོ་ཡི་བསམ་པ་དཀར་པོ་ཞིག་གིས་རང་ལ་འཁྱོད་སེམས་དྲངས་མཐའ་མེད་པ་ཞིག་སྒྲིལ་པ་འདི་ཁོའི་ཡ་རབས་ཀྱི་སྒྲིལ་བ་ཞིག་དང་། ཁོའི་བསམ་པ་དྲི་མེད་ཡིན་པའི་ཉུགས་རེད། ཁོའི་སྤང་བརྟན་འདིར་མི་ཆོས་ཀྱི་ཀུན་སྒྲིལ་རིན་ཐང་ཆེན་པོར་ཡོད། ཚུམ་པ་པོས་ཀྱང་གནད་འདི་གཙོ་བོར་བཟུང་བ་རེད་ལ། ཚུམ་པ་པོའི་བསམ་སྒྲིལ་ཞེན་ཕྱགས་ཀྱང་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོའི་བསམ་སྒྲིལ་འདིའི་སྤྱིང་ན་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ཚུམ་པ་པོའི་བསམ་སྒྲིལ་ཞེན་ཕྱགས་འདི་དེང་གི་རྩལ་རབས་དང་འཆོམས་པ་ཞིག་རེད་དམ་མ་རེད། ཁོའི་བཅའ་སྤྱོད་འདིའི་བསམ་སྒྲིལ་ཟབ་ཁྱད་གང་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་ཐོན་ཡོད་ཅིས་ན། བསམ་སྒྲིལ་ཐད་ནས་འདིར་དབྱེད་གཞི་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད།

ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོའི་འཁྱོད་གདུང་གི་རྒྱ་ལྗོངས་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་གསང་སྟབས་ཀྱིས་བྲོས་པ་དང་། རྒྱ་དེ་ལས་ཤི་ཁར་ཡང་འཕྲད་མ་ཐུབ་པ་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་ནས་རྒྱ་རྒྱུ་འཕྲོག་གསུམ་ཀྱི་ལས་ངན་མ་བྱས་པར། རང་གིས་བསྐྱབ་པའི་ལྷ་བྲིས་པས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཐོབ། ཚུམ་ནང་ “རེད་པ་བྱ་གཉིས་ཀྱིས་ཆོ་གང་ལ་འབད་པ་བྱས་ན་ཡང་རྒྱ་འདི་འདྲ་ཞིག་གསོག་ག་ལ་ཐུབ། ད་ལན་ང་ལ་ལག་འབབ་ཀྱི་ལོ་ལ་ཞིག་ཐོབ་པས། ཨ་པས་ཀྱང་ང་ལྟ་འཁྱོངས་འདུག་ཟེར་ནས་ངོ་བོ་སྟོང་བྱ་ངེས།” ཟེར། འདི་ལས་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ཀྱུར་བ་ལས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལས་དོན་ཞིག་འཁྱོངས་ལ། རང་གི་མི་ཆོའི་རིན་ཐང་ཡང་མངོན་དུ་བྱས་པ་མཆོན། འདི་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། ཐོད་མི་སྤོས་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོ་བཟོ་བཞིན་དུ་རང་རང་ས་ནས་ལས་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་ནས་ཐུབ་ཅིང་། རང་རང་སྤོས་རང་གི་འཛིག་ཉེན་རེ་བསྐྱུན་ཐུབ་ཆོ། ད་གཟོད་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གོང་དུ་བསྐྱོད་ཐུབ།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྩལ་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ང་ཆོ་པ་མ་མ་གཏོགས་མི་ངོ་མི་ཤེས། གོ་ཁ་མ་གཏོགས་ས་ངོ་མི་ཤེས་པའི་ཁ་རུབ་ཀྱི་སྒྲིལ་གསུམ་ཤིག་ནས་འདུག་ཡུན་རིང་བྲག་པ་དང་། ཀུན་གྱིས་རང་བྱུང་དཔལ་འབྱོར་ཅན་ཀྱི་འཆོ་སྤངས་ཤིག་ལ་རྩལ་ནས་བཅད་པས། ང་ཆོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཐེར་བྱུང་དང་བསྐྱར་སྒྲིལ་ཀྱི་སྤོན་གནས་པའི་ནུས་པ་བྱུང་བ་རེད། ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན་ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོའི་ཕྱི་ཕྱོགས་འབྲིམ་པའི་བསམ་སྒྲིལ་འདིར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་ཡོད། འདི་ནི་ཐོད་ཚུམ་ལ་མཆོན་ན་བརྗོད་བྱ་གསར་བ་དང་རྩལ་རབས་ཀྱི་དགོངས་བཅུད་ཀྱིས་ཐུག་པ་ཡིན། དེ་བས། ཚུམ་འདིར་སྤྱིར་པའི་སྤྱི་ཁྱའི་དབང་དུ་ཀྱུར་ན་མི་ཆོས་ཀུན་སྒྲིལ་ཀྱི་རིན་ཐང་ཡོད་ལ།

རང་གི་ལས་དོན་གྱི་དབང་དུ་གྱུར་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ཡོད་པས། འདི་གཉིས་བར་ན་དུས་སྐབས་གསར་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོར་ལུག་གསར་བའི་ཁྲོད་བྱུང་བའི་འགལ་བ་གསར་བ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡོད་ཅོད། འོན་ཀྱང་ཚུལ་པ་པོས་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་གྱི་རིན་ཐང་མ་གཏོགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལ་དོ་སྣང་མཛད་མ་ཐུབ་པས། དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནད་དོན་དང་བསམ་སྒྲིལ་དོན་སྤྱིང་ཡོད་པའི་འགལ་བ་ཚུལ་ནང་འདོན་མ་ཐུབ་པར། ཚུལ་ཉིད་སྤྱི་མཆན་ཅན་(抽象) ཀྱི་པ་མའི་དྲིན་གཙོ་ཡི་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ཆེན་ཆུང་བ་སྒྲིགས་པའི་ཚུལ་ཞིག་དུ་སྣང་ནས་ཡོད། དེར་མ་ཟད། པ་སེམས་བྱ་ཐོག་དང་། བྱ་སེམས་དོ་ཐོག་གི་ལྷུག་རྒྱུ་རྒྱུ་ཀྱི་ཕྱི་མོ་ལ་ཐོག་མ་ནས་བཟང་ངན་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་རིན་ཐང་གི་དབྱེ་གཅོད་མངའ་ནས་ཡོད་པས། འཆོ་བའི་རྟིང་འཛིང་གི་དོས་ནས་བདེན་སྣང་ཅན་ཞིག་གི་སྒྲིལ་སྒྲུབ་ཀྱི་བྱུང་རིམ་འབྲེལ་རྒྱ་མ་བྱུང་། བཅའ་སྤྱོད་དེ་དག་གིས་དོན་གྱིས་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་གྱི་བརྒྱུད་བྱ་ལ་སྒྲུབ་ཐུག་དང་། མདོར་བསྟུན་སྟུ་བྱས་པ་རེད།

འདི་དག་དང་བསྟུར་ན་《ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་》 ལ་ཉེས་དམིགས་དང་དགེ་སྦྱོན་གང་ལའང་“ཆེར་བསྐྱེད་”བྱེད་པའི་རབ་བྱུགས་ཀྱི་ཆ་མེད་ལ། རྒྱས་གར་རང་བཞིན་ཆེན་པོ་འང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་པལ་བ་ཞིག་བྲིས་ནས། ད་ལྟའི་དུས་ཀྱི་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ཀྱི་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་ཉམས་རྒྱུ་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་སྣང་ཚུལ་གསལ་བར་མཆོན་ཡོད།

ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་ནི་ཁྱོ་པོ་འདས་ཤུལ་གྱི་ཨ་ཡེ་ཁེར་འདུག་ཅིག་རེད། ཁྱོ་པོའི་གིད་(གི) ཆོགས་ཀྱི་མཆོད་མེའི་མར་ཉོ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲར་ལུང་ཆེད་དུ་མོ་རང་ས་འཁུར་དུ་སོང་། ཟམ་སྟེང་གི་ས་པལ་ཆེར་འདང་ལ་ཡོད་པའི་དུས་སྟུ་རུ་གཙོ་ནས་ཀྱང་“ཡ། འོ་ན་ཆུན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངལ་གསོས། གསར་མོ་འགའ་ཤོག་དང་སྟེ་པོ་གང་རེ་ལས་འཁུར་མི་དགོས་” ཞེས་བརྗོད་བརྒྱབ་པར། “གསར་མོ་ཆོས་པན་ཚུན་གྱི་རྣམ་འགྱུར་ལ་བཞུགས་ནས་ཕྱི་རུར་བྱེད་པ་ལས་མདུན་དུ་འགྲོ་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་” བ་དང་། ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་ཀྱན་གྱི་སྒྲོན་གལ་ནས་ཡོད་པས་མོས་ད་དུང་མཆུག་མཐའི་ས་སྟེ་པོ་གཅིག་ཁྱུར་དགོས་བྱུང་། མཆུག་མཐའི་ས་སྟེ་པོ་གང་པོ་ཁྱུར་ཆར་དུས་སྟེ་ལུང་ཆད་པ་དང་། མོའི་ལུས་བྱུངས་ཟད་པ་གཉིས་ཀའི་སྟེན་གྱི་ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་རྒྱུད་ནས་ཆོ་ལས་འདས། འདིར་བཤད་པ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་པོ་ཡིན་ལ། བཅའ་སྤྱོད་ལ་མཆོན་ན་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་ལ་འཕོད་སྒྲུལ་གཏོང་བ་འཕྲ། མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱང་ཉམས་དམས་སྟུ་འགྲོ་བའི་བྲུགས་ཁྱུར་མཆོན་པར། ཚུལ་ནང་མདོན་རྒྱུད་གི་ཚུལ་ཀྱིས་གཞོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་ལྟ་བུ་ཞིག་ལ་བྲུགས་ཁྱུར་མ་བྱས་པར་བཞུན་ལ། ཨ་ཡེ་ལྷ་མཆོ་དང་གསར་མོ་རྣམས་ཀྱི་བར་ན་པ་བྱུ་བྱུའི་དྲིན་ལན་དེས་པར་གཙོ་དགོས་པའམ་བྲམས་སྦྱོང་དེས་པར་གནད་དགོས་པའི་འཛིག་ཉེན་མི་ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅན་པོ་ཅིས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པས། སྤྱིར་ན་དུས་པ་ལ་དྲིན་ལོག་བྲས་པ་ལྟ་བུའི་ནག་ཉེས་ཆེན་པོ་སྟོན་པ་མི་འབྱུང་ཡང་། འདི་འི་སྟབས་ཀྱིས་ད་ལྟའི་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་དངོས་ཀྱི་སེམས་ཅན་སྟོགས་མ་རུ་འགྱུར་བཞིན་པའི་

སྤང་ཚུལ་མཆོན་པ་ལ་མངའ་སྟོན་གི་རིན་ཐང་ཆེ་བར་ཡོད། བུས་པ་ལ་དྲིན་ལྷག་བྱས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་
ན་དག་སྦྱོན་གྱི་དབྱེ་བ་ཐོག་མ་ནས་མངོན་གསལ་དུ་ཡོད་ལ། དེར་དཔེར་མཆོན་(典型) གྱི་དོན་
ཉིང་ཀྱང་མེད་པས། བཅམས་སྤྱང་གི་བརྗོད་བྱ་ཅི་འོས། དེ་བས་ཚུལ་འདི་ནི་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱོང་
སྟོན་པའི་བཅམས་ཆོས་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་ཆོས་ལུ་དུ་བྱང་བའི་ཚུལ་ཞིག་ཏུ་སྤང་།

ཐོད་གྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཐོག་མའི་དུས་སུ་མི་ཆོས་ཀྱན་སྦྱོང་གྱི་བཅམས་སྤྱང་འབོར་ཆེན་དུ་
བྱང་ཡང་། དེ་དག་གི་མངའ་སྟོན་གི་འདུ་ཤེས་ལ་འཆོ་བའི་བར་མའི་གནས་སྤངས་ལས་བརྒལ་ནས།
ནག་པོ་རྩེ་ནག་ཏུ་བྱེད་པའི་རབ་བཏགས་ཀྱི་ལྷག་རྗེས་ཀྱི་ཕྱི་མོ་ལྷུང་ལེན་པ་དང་། དུས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་
ཆེན་པོ་དང་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཆེན་པོའི་ཁྲོད་ནས་ཀྱན་སྦྱོང་ཉམས་སྤྱང་དུ་འགོ་བའི་སྤང་ཚུལ་ལ་
བསམ་གཞིགས་བྱས་མ་ཐུབ་པས། དེ་དག་ལ་འབོད་སྒྲུལ་ཅིམ་གྱི་དགོས་པ་ལས། ཚུལ་རིག་བཅམས་
སྤྱང་གི་མངའ་སྟོན་གི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མེད། སྤྱིར་ན་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་། རིག་གནས་
གཞན་གྱི་འབྲེལ་འདྲིས་དང་། དངོས་པོའི་འཆོ་བ་གཅིགས་ཆེན་དུ་བྱེད་པའི་ཁོར་ཡུག་གི་འགྱུར་བ་
བསྟན་ནས། མི་སེམས་དང་མི་གཤིས་ལ་འགྱུར་ལྷག་འབྱུང་བ་ལྷག་མེད་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། འགྱུར་ལྷག་
འདིའི་ཁྲོད་ན་འདྲོར་མི་རུང་བཞིན་དུ་ཁོར་ཡུག་ཆེན་པོའི་འགྱུར་ལྷག་གི་དབང་གིས་འདྲོར་བཞིན་
པའི་པངས་སེམས་ཀྱི་ཆ་ཡོད་སྤིང་ལ། དེ་བཞིན་དུ་ལྷ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་དང་མི་མཐུན་
པའི་བག་འཁུལ་དང་། ཉིང་ཞེན་དང་། རྩེད་ལེན་འཕྲོལ་སྤོངས་འདྲོར་དགོས་པ་འདྲོར་དཀའ་བའི་
གཉའ་རིངས་ཀྱི་ཆ་བཅས་སྤྱི་འཐབ་རྟེན་འབྱུང་གི་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་ངོ་མཆར་ལྷུང་མོ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་
ལ། ཐོད་གྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བས་འདི་ལྟའི་བརྗོད་བྱའི་བྱུང་ཁོར་སྤྱད་དུང་ལག་བསྐྱངས་
ཐུབ་མེད།

ལྷ་བ། རིག་གནས་རྒྱུད་ཞིབ་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་།

ཐོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་གྱི་མ་ལག་ཐོད་དུ་ཡོངས་སུ་ཚུགས་པ་ནས་བཟུང་། བསམ་སྒྲའི་ལྟ་བའི་
ངོ་བོར་གྱུར་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་བྱུང་ཁོར་སྤྱད་གདངས་གཅིག་དབྱངས་གཅིག་གི་ཉམས་ཀྱིས་
འཆམ་མཐུན་གྱི་ནམ་པས་ཁེངས་ཏེ། སྟོན་གྱི་ཐོན་ཆོས་ཀྱི་ཚད་སྤྱིང་ལྟ་བུའི་འཕེན་འཁྱེར་ཆེན་པོ་མ་
བྱུང་། དུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་བའི་མཇུག་དང་དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་བའི་མགོར་བཅོན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་
ཀྱིས་ཐོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དང་། ཐོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལྷ་རྒྱས་(西藏现代史)¹⁹ཀྱི་འགོ་
བཅམས་པ་ནས་བཟུང་ཐོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དབང་རྒྱར་བའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱར་བཞོད་ཀྱི་བསམ་སྒྲའི་འགོ་
འབྱས་ནས། དེ་མཐུན་གྱི་བྱེད་སྤྱོད་ལག་ཏུ་བསྟར་ཡང་། སེར་འབྲས་དགོ་གསུམ་གྱིས་མཆོན་པའི་
ཉིང་ཞེན་གྱི་ཤེད་ཤུགས་ཀྱིས་རང་རིགས་དང་རང་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་གཞན་དུ་འགྱུར་དོགས་ཀྱིས་

¹⁹ མཆན། ཨ་རུའི་མེ ཀྱི་འར་གོལ་ཏི་མི་ཐེན་གྱི་《སྤྱི་མཐོང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཉམས་སྤྱང་》 ཀྱི་ལྟ་བུ་གཞིར་བྱས་པ་ཡིན།

བཀག་འགག་དང་བར་ཆད་ཆེན་པོས་བྱེད་སྒྲིགས་ལག་བསྟར་གྱི་ཁོད་དུ་འཐེན་འབྱེད་ཇ་དྲག་གི་
 རྣམ་པ་ཞིག་གྲུབ། འདི་ནི་གཙོ་བོ་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཐད་ནས་གསར་བ་ཁ་སྐྱོན་གྱི་ལ་རྒྱས་ཀྱི་སྒྱུར་བ་
 ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཇ་དྲག་གི་རྣམ་པ་འདི་ཉིད་མཐོ་རིམ་དབང་སྒྱུར་བ་ཉུང་པོས་ཤིག་གི་སེམས་ཀྱི་
 སྒྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་པས། བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་མཆོན་ན་སྤར་བ་ཞིན་མི་མཐུན་ལྟ་བུ་མེད་པའི་འཆམ་
 མཐུན་གྱི་རྣམ་པའི་ངོས་ན་འཆོ་ཞིང་གནས།

ཏུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་ལྔ་བརྒྱ་བའི་མཆུག་ནས་གཡོན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ཆེ་ཆེར་སོང་བ་
 དང་གལ་རིམ་འཐབ་ཚུད་ཆེར་བསྐྱེད་པ་དང་། ལྷག་པར་ལོ་བརྒྱའི་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ་
 བརྒྱད་ནས། བོད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ལ་རྒྱ་རྟེན་ཆ་བས་ཆེན་ཐེབས་ཏེ། 1978 ལོར་ཏང་གི་
 སྐབས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ལྷ་ཚང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་རྗེས་ཀྱི་ཏུས་
 སྐབས་གསར་བའི་མགོ་རྒྱུ་བས་ཏུས། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཐད་ཀྱི་འགན་འཁུལ་གཙོ་བོ་སྒྲིལ་རྒྱུན་རི་
 ག་གནས་ཉམས་པ་སྐྱར་གསོ་བྱ་བ་ཡིན་འདུག འོན་ཀྱང་རྒྱལ་གྱི་《ལང་ཚོའི་བཟ་རྒྱུ》ཡིས་“ཁྱོད་མེད་
 བ་སྐྱུ་རིག་པའི་རལ་གྱི་ལ་ངར་རི་ལྟར་ལྟུང་ཁྱོད་མེད་ན་བཟོ་རིག་པའི་རྒྱ་གྱི་ལ་རྩོལ་རི་ལྟར་འཛོག་”
 ཅས་སྐབས་དེའི་རིག་གནས་ཉམས་པ་སོར་རྒྱུད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་གསལ་བར་བྱས་ཡོད། སྒྲིལ་རྒྱུན་
 རིག་གནས་ཉམས་པ་སྐྱར་གསོ་ཡིག་རིམ་འདིའི་ཁྲོད་སྒྲིལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ལ་གོང་བཀྱར་ཆད་མེད་
 ཐོབ་ལ། དེ་བཞིན་ཏུ་སྒྲིལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་རྣམས་ལ་འང་བཀྱར་གཙོས་ཆེན་པོ་ཐོབ།
 ཉམས་པ་སྐྱར་གསོ་ཡིག་རིམ་འདི་བརྒྱད་ནས་ལྔ་རྟེན་ཚོས་གསུམ་བསྐྱར་ཏུ་བཞེངས་མགོ་བརྩམས་
 པ་དང་། ལྷ་སྐལ་དང་གྲུ་བ་བྱང་ཁིང་འཕེལ། བོད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུན་གྱི་ལྷགས་སྒྲིལ་ལ་སྐྱར་གསོ་ཐོབ་པ་
 དང་། བོད་ཀྱི་སྐད་དང་ཡིག་ཡང་རྒྱ་བྱུང་ཏུ་དར་བར་གྱུར་ནས་སྒྲིལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ལ་ཉམས་པ་
 སྐྱར་གསོ་དང་མི་ཉམས་གོང་སྒྲེལ་གྱི་རྣམ་པ་གསར་བ་ཤར།

གྲུང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ལ་མཚོན་ན་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་པ་ནས་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་བྱ་བའི་གནད་ས་དེ་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་ལས། དེང་རབས་ཅན་བཞི་
 བའོན་འགྱུར་བྱེད་པའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྒྲགས་སུ་ཁ་སྒྲགས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་
 རྒྱས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལས་འབྲོས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ལ་བསམ་སྒྲོ་བཅིངས་གྲོལ་དང་སྐྱུར་བཅོས་ལྷག་
 གཏོང་གི་སྲིད་ཁྲིམ་དར་བྱབ་བྱུང་། བོད་ལ་མཚོན་ན་འང་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱིའི་འཕེལ་རྒྱགས་འདི་དུས་ཀྱི་
 ཁོར་ལུག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། སྤལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ལ་ཉམས་པ་སྤར་གསོ་བྱ་བའི་དུས་མཚུངས་སུ་
 དམངས་ཀྱི་འཚོ་བ་དང་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་བཅུད་དང་འགན་
 འཁུལ་ཀྱང་ཡོད་དེ། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་ནང་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་འབྲིས་རྩེ་དམ་དང་། བར་
 འཕྲིན་གྱི་དང་ལེན་རྩེ་འཛོམས་དང་། ལྷག་པར་སྔོན་སྔོན་རྒྱལ་ཁབ་དག་གི་འཛོན་ཐང་གི་ཆད་ལ་གོ་
 ཐོས་མང་དུ་བྱུང་བ་དང་མཉམ་དུ། བོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་རྣམས་ལ་རང་མི་རིགས་འདི་རྗེས་ལུས་ཡིན་

པའི་ངེས་ཤེས་ཤིག་དང་། གསར་བྱུང་གི་བྱ་དངོས་དང་ལྷག་པར་རིག་གནས་གསར་བ་ཞིག་གི་
འདྲི་པ་སྐྱེས་པའི་ཆུ་འདྲི་པ་བཞིན་དུ་མཆིས། གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་ཀྱི་འཕེལ་ཤུགས་ཉག་ཕྲ་བ་
དང་། དེའི་འདྲི་པ་འདུན་རྩེ་དྲག་ཏུ་བྱིན་པ་དང་བསྐྱུན། སྒྲིལ་རྒྱན་རིག་གནས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་འཆོ་
བའི་བྱུང་ཁོངས་ཐམས་ཅད་བྱིན་ཡོད་པའི་ངོས་བྱིན་རྩེ་དྲག་ཏུ་བྱིན་པས། མཆོམས་འདི་ནས་རིག་
གནས་གསར་རྟོག་བར་ཀྱི་འཐེན་འབྱེར་དེ་ཐོག་མར་བྱུང་ལ། མཆོམས་འདི་ནས་ “རྟོག་བར་ཐམས་
ཅད་ལྷ་ཡི་སྒྲིལ་དུ་བསྐྱུགས། གསར་བ་ཐམས་ཅད་བདུད་ཀྱི་འཕྲུལ་དུ་སེམས” ཞེས་པའི་དགོ་འདུན་
ཆོས་འཕེལ་གྱི་སྒྲིལ་ངག་འདི་ལགས་བཤད་ཅིག་ཏུ་གྱུར།

གསར་རྟོག་རིག་གནས་ཀྱི་འཐེན་འབྱེར་འདིའི་ཤུགས་ན་རྗེས་ལུས་རེད་སྟེ་མ་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་
འདུ་ཤེས་ཤིག་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཉེན་ཆ་བཀྱི་འདུ་ཤེས་ཤིག་དང་། ལ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་སྒྲིལ་ཤུགས་
སུ་གྱུར་བའི་གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་ཀྱིས་དབེན་པའི་གདུང་འབོད་ཅིག་ཡོད། དེ་བས་རིག་གནས་
ཤིག་གི་ངོ་བོའི་བྱུང་པར་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དར་རྒྱུད་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འབྲེལ་བཅུགས་ནས་རིག་
གནས་ཀྱི་དགག་བཞག་དེ་དོན་གྱིས་མི་རིགས་ཤིག་གི་འབྱོར་རྒྱུད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསམ་གཞིགས་བྱས་
པ་རེད། འདི་ནི་བོད་ལ་རྒྱས་སྟེང་བྱུང་མ་སྟེང་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་ལྷ་ཆུལ་གསར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ།
འདིས་མི་རིགས་ཤིག་གི་ཡོན་ཏན་པའམ་རིག་གནས་བ་ནམས་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་དེ་དངོས་
ཡོད་སྤྱི་ཆོགས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འབྱོར་རྒྱུད་དང་སྟེལ་བར་བྱས་པ་མཆོན།

བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་ན་དུས་རབས་ཀྱི་འགན་འཁུལ་འམ་དགོངས་
བཅུད་འདི་མཆོན་པར་རྟོག་ཞེན་བག་འཁུལ་གྱི་མི་སྣའི་སྣང་བརྟན་བཞེངས་སྒྲིབ་བྱེད་པ་དང་།
ཡང་ན་དེ་མཆོངས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་བཟོས་ཡོད།

རྩོ་རྩེ་མཁར་གྱི་《ཅ་ལེ》 ཡིས་རྒྱུ་པོ་འབྲུག་རྒྱལ་ཞེས་པ་གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་གཏན་ནས་དང་
ལེན་མི་བྱེད་པར། ལྷ་མས་སྒྱུན་པའི་ཅ་ལེ་ལ་ནམ་ཡང་གཅེས་སྤྱོད་དང་དགའ་ཞེན་ཆོད་མེད་མཛད་
པའི་ལྷ་ཆུགས་མཆོག་འདི་ཅན་གྱི་མི་སྣའི་སྣང་བརྟན་ཞིག་བཞེངས་བསྒྲིབ་བྱས་ནས། ཁོའི་
གཤིས་སྤྱོད་ལ་སུན་འབྱིན་བྱས་ཡོད། སྤྱིར་སྤྱང་ཐུང་འདིའི་སྤྱི་ཆུལ་གྱི་ནམ་པའི་ཆ་ནས་རབ་
བཏགས་ལུང་བརྗོད་ཀྱི་ཆ་ཡོད་པ་དང་། སྣང་བརྟན་བཞེངས་བསྒྲིབ་བྱེད་པར་ཁ་བརྩེ་ལ་བརྟེན་ཆེ་
བ་དང་སྒྲིབ་བྱེད་འགོད་པ་ལྟར་ཡོད་པས། མཛེས་རྟག་གི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མེད་ཀྱང་། འདི་གསར་
རྟོག་རིག་གནས་ཀྱི་འགལ་བ་མཆོན་པའི་ཆོམ་ཐོག་མའི་གས་ཡིན།

ནམ་སྤྱོད་ཀྱི་《མི་རབས་གསུམ་གྱི་ཤུག་ལུ》 ཡིས་པ་ལྷན་གྲུབ་ཀྱིས་ཡབ་མེས་ཀྱིས་བསྐྱུར་བའི་ཤུག་
ལུ་ལ་དགའ་ཞེན་ཆེན་པོ་དང་རྒྱལ་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་དང་། ལུ་ཆེ་རིང་དང་མནའ་མ་ཀྱན་སྦྱིད་ཀྱིས་
མཆོན་པའི་མི་རབས་ཕྱི་མས་གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་སྟོང་ལྷ་དང་སྤྱི་ཆུལ་འཁོར་ལོ་ལ་དགའ་ཞེན་
བྱེད་པའི་མཛེས་རྟག་ལྷ་ཆུལ་ནམ་པ་གཉིས་ཀྱི་འགལ་བ་བརྒྱུད་ནས་པ་ལྷན་གྲུབ་ཀྱི་རྟོག་ཞེན་ལུ་

ཚུགས་ཀྱི་སྤང་བརྟན་འབྱུང་ཐོན་དུ་བཞེངས་བསྐྱེད་བྱས་ཡོད།

འདི་དང་འདྲ་བ་ད་དུང་ཆེ་རིང་གནམ་མགོན་གྱི་《ལང་ཆོའི་འབབ་ཆུ》(བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་སྐྱུ་
ཆལ་⁸⁹ མོའི་དེབ་གསུམ་པ) དང་། ལྷང་བྱ་དང་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་གཉིས་ཀྱི་《ཆ་མི་འགྲིག་པའི་ལྷམ་》
ཡང་ཡོད་དེ། སྤང་མས་བྱ་མོ་དུང་མཆོས་གྲོང་བྱེད་ནས་ཐོན་པའི་ལྷམ་གསར་བ་བྱི་རྟིང་མཐོན་པོ་ཅན་
ལ་དགའ་སྤང་མཆོར་སྤང་མཛད་པ་ལ། མོའི་ཁོར་ཡུག་གི་མི་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ཉིད་གཏན་ནས་དང་
ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེ་འདྲའི་ལྷམ་གྱིན་མཁན་ལ་འདྲེ་མོ་ཞེས་སུ་འབོད་པ་དང་། བྱི་
མས་ལྷམ་ལ་གྱིན་ནོར་བྱུང་ཏེ་ཡུ་ག་ཆ་མི་འགྲིག་པ་ཞིག་གྱིན་པ་ལ། བྱིས་པ་དེ་ཉིད་མཐོང་མཁན་
ཡོངས་ཀྱིས་བལྟས་ངན་དུ་བཅི་བའི་གཏམ་རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས། བོད་སྐྱེ་ཆོགས་སུ་གསར་བྱུང་བྱ་
དངོས་དང་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་རྟིང་ཞེན་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་འདྲུ་ཤེས་མཆོན་ཞིང་དེ་ལ་ཐེར་འདོན་
མཛད།

བཟ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《གཡུལ་བཅག་པའི་གཏམ་རྒྱུད་》ཀྱིས་ཀྱང་ཨ་ཁུ་ལྷན་གྲུབ་ཀྱིས་གསར་
བྱུང་བྱ་དངོས་འབྱུང་བརྒྱུད་འཕུལ་འཁོར་དང་ལེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པར། སྤང་བཞིན་དོ་རིལ་འདེད་
པའི་ལྷ་བ་བབྱང་བས། ཁོ་ཆང་གིས་དཀའ་ཆོགས་མང་བོ་བྱང་དགོས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས།
རྟིང་ཞེན་བག་འཁུམ་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་འདྲུ་ཤེས་ལ་སྐོལ་བའི་བརྗོད་སྟངས་གོང་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་
བཟན་ཡོད།

བཆམས་སྤང་འདི་དག་གིས་བོད་སྐྱེ་ཆོགས་འདི་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བར་སྤང་མེད་ཀྱི་
ལྷ་བ་གསར་བ་དང་། ཤེས་བྱ་གསར་བ། བསམ་སྒྲུབ་གསར་བ་དང་ལེན་བྱེད་ཐོད་པའི་སྒྲོ་སྒྲོབས་དང་
སྒྲོ་ཁོག་དགོས་པའི་རིགས་ལམ་ཞིག་གིས་ངོས་ནས། རྟིང་ཞེན་བག་འཁུམ་གྱི་ཉེས་དམིགས་སུན་
འབྱེན་པ་ལ་འཕྲོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཐབས་ཆག་གོ་བདེ་རེ་སྤྱད་དེ་བརྗོད་དོན་དེ་ཉིད་མཆོན་པར་
བྱས་པ་རེད། ཁོ་ཆོས་གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་ཀྱི་མཆོན་བྱེད་དམ་ཡང་ན་འདྲུ་ཤེས་རྟིང་བའི་མཆོན་
བྱེད་དུ་གྱུར་བའི་ཆོས་བྱེད་བྲག་པ་རེ་རེ་ལ་བབྱང་བའི་ལྷ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་བརྒྱུད་དེ། རྟིང་ཞེན་བག་
འཁུམ་ ལྷ་ཚུགས་མཁྲེགས་འཛིན་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཤེས་ཀྱི་དེ་གསལ་བར་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད་
ཀྱང་། དེ་ཉིད་བན་དོན་ཅན་(概念化) ནས་བརྗོད་སྟངས་ཁོ་ན་མཆོན་པར་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བའི་
ཚུམ་རིག་གི་པན་ཁེ་རང་བཞིན་ལྷུར་ལེན་ཐལ་བས། གསར་རྟིང་གི་འགལ་བ་དེ་དངོས་ཡོད་སྐྱེ་
ཆོགས་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་གནད་དོན་རིམ་ལྷ་བ་བཞིན་དུ་ཚུམ་ནང་ད་དུང་འགོད་ཐུབ་མེད། དེ་བས།
བསམ་སྒྲུབ་བཟན་དོན་འདི་ཉིད་ཟབ་པ་རྒྱས་པའི་ཆོད་དུ་བསྐྱུལ་བ་ཆེས་ཆེར་མི་འདང་། བལྟས་
འཛིག་གིས་བཤད་ན་《ཆ་མི་འགྲིག་པའི་ལྷམ་》ཀྱིས་གསར་རྟིང་འགལ་བའི་གནད་དོན་དུང་ཐད་
ནས་མ་བརྗོད་པར། ཟུར་ཞིག་ནས་མཛོན་རྒྱུད་གི་ཚུལ་གྱིས་བཟན་དོན་ལ་ཞུགས་པས། སྒྲོས་
བསྐྱངས་ཀྱི་ཆ་ནས་མཆོར་ཐོའི་དགོ་མཆོན་མཛོན་པར་བྱས་ཐུབ་ཡོད།

གོང་གི་བཅའ་སྡུང་དེ་དག་ལ་མཚོན་ན། རྟིང་ཞེན་སྤྱོད་ཀྱི་བརྗོད་དོན་དེ་ཉིད་པོད་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་སྤང་ཚུལ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་དེ་ཉིད་མཚོན་
པར་བྱས་པ་ལ། གནད་དོན་ཉིད་ལ་རྒྱས་འགྲེམ་ཆེན་པོ་བྱེད་མ་ཐུབ་པས། བསམ་སྒྲིག་གསར་བ་དང་
རིག་གནས་གསར་བའི་འཕོད་སྐྱེལ་དང་། བསམ་སྒྲིག་རྟིང་བར་ཐེར་འདོན་ཙམ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རིན་
ཐང་ལྟ་ཚུལ་གསར་བ་ཞིག་སྒྲིག་འདོན་ཙམ་ཞིག་གི་ཚད་ནས་བརྗོད་དོན་འདི་ཉིད་ལུས་ཡོད།

ཨ་སྤྱོད་བཟླ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ཨ་ཁུ་རྣམ་རྒྱལ་དང་ཁོའི་གནའ་རྒྱའི་ཆེ་ལོ་》ཡིས་བརྗོད་དོན་འདི་
ཅུང་ཟབ་རྒྱས་སུ་བྱས་ཡོད། བཅའ་སྡུང་གིས་《གནའ་རྒྱའི་ཆེ་ལོ་》འམ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་
གྱི་མི་ཆེའི་ལྟ་བུའི་ནང་དོན་དུ་གྱུར་བའི་“རྒྱ་མི་རྟག་རྩ་མགོའི་བེལ་བའི་” ལྟ་བུ་དང་དངོས་ཡོད་སྤྱི་
ཚོགས་འཆོ་བའི་དབུལ་ཕོངས་བར་གྱི་འགན་འབེལ་ལ་འགྲེམ་སྟོན་ཅུང་ཟབ་རྒྱས་པར་བྱས་ནས།
རྣམ་རྒྱལ་སྤེ་བའི་མེད་ཕོངས་ཀྱི་རྣམ་པ་འབྲི་བ་ཞེངས་བྱེད་པའི་ངོས་ནས་ཨ་ཁུ་རྣམ་རྒྱལ་དང་
གནའ་རྒྱའི་ཆེ་ལོའི་བསམ་སྒྲིག་ལྟ་བུ་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱས་ཡོད།

སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《ཉིན་གཅིག་གི་ཆོ་འཕུལ་》དང་། རིག་ལུན་རྒྱ་མཚོའི་《གནའ་གྲོང་》གཉིས་
ཀྱིས་སྔོན་རྒྱུ་རིག་གནས་ལ་ལྟ་དུས་རྟིང་ཞེན་རྗེས་ལུས་ལྟ་བུའི་སྤྱི་ཚོགས་རིག་པའི་ངོས་ནས་མ་
བཟུས་པར། ལོ་རྒྱུང་ཕྱག་ལྟག་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ཐོན་འབྲས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གནས་པའི་ཡུལ་སྤེ་
དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཚོམ་རིག་གི་ཁོང་དུ་རྒྱུད་ཐབས་ཀྱིས་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པར་བྱས་ཏེ། ཡོངས་ཁྲབ་པའི་སྒོ་
ནས་རིག་གནས་ཀྱི་གནས་སྟངས་དེ་བརྟན་རིས་སུ་པབ་ནས་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད། བཅའ་སྡུང་
གཉིས་ཀྱིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ཇ་དྲག་ཅན་དོན་དུ་མ་གཉེར་ལ། སྤྱོད་ཀྱི་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒོ་
བསྐྱེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་དོན་དུ་མ་གཉེར་བར། རང་གིས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་
ངོས་འཛིན་མཛད་པའི་ཆར་སྤང་ཉིད་ཀྱིས་དེ་མཐུན་གྱི་ཀྱན་རྟག་གི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་སྒོས་བསྐྱངས་
བྱས་ནས་ཡོད།

སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《ཉིན་གཅིག་གི་ཆོ་འཕུལ་》ཀྱིས་ཆེས་ཐབས་མཁས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མི་སྣ་གཡང་
འབུམ་གྱི་མི་ཆེ་གཅིག་དེ་ཁོའི་ཉིན་གཅིག་གི་འཆོ་བའི་གོ་རིམ་དུ་དྲིལ་ཏེ། ཉིན་གཅིག་གི་འཆོ་བ་
དང་མི་ཆེ་གཅིག་གི་འཆོ་བ་ལ་བྱུང་པར་མེད་པར་བཟུན་པའི་སྒོ་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཕེལ་རྒྱས་
མེད་པར་ཐེར་བྱུག་དང་བསྐྱར་སྒྲོས་ཀྱི་ངང་ན་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་མཚོན་པར་བྱས།

སྤྱང་འབྲིང་《གནའ་གྲོང་》གིས་བཅའ་སྡུང་ལ་ཁ་རུབ། གདོད་མ། རབ་རིབ་ཀྱི་མཁའ་
དབུགས་ཞིག་བསྐྱེལ་(ཡང་ན་བསྐྱེན་) ནས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དེ་རིག་གནས་ཀྱི་འབབ་ས་ཡུལ་
ལམ་མི་ཞིག་ལ་མཚོན་ན་རི་ལྟར་ཡོད་པ་གོང་ལྟའི་ཉམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མཚོན་ལ། ཚོམ་པ་པོས་བསམ་
ན་དེ་ལྟའི་ཁ་རུབ་རབ་རིབ་ཀྱི་ཉམས་དེ་བོད་དམངས་ཁྲོད་ན་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ཁ་
ཤིན་ཏུ་འཕྲོད་པ་དང་། རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་དེ་ལྟའི་ཉམས་སམ་མཁའ་དབུགས་ཀྱིས་ད་གཞི་

ཡོངས་ཁྱབ་པའི་སློན་ནས་མཆོན་ཐུབ་པའི་ངེས་ཤེས་ཀྱིས། རིག་གནས་ཀྱི་ཚ་བའི་ངོ་བོ་ཁོང་དུ་རྒྱབ་
པར་བཅམས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་སྒྱུར་བ་ཞིག་ཡིན། སྤང་འབྲིང་འདྲིའི་བར་གྱི་རྒྱ་འབྲེན་འཁོར་ལོའི་
དོན་དག་དེས་རྟིང་ཞེན་བག་འཁྲུམ་དང་བསམ་སྒྲིའི་གསར་བའི་བར་གྱི་འགལ་བ་རྩེ་གསལ་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་བཅམས་སྤང་གི་བསམ་སྒྲིའི་ནང་དོན་དུ་བྱས་ན་བཅམས་སྤང་གི་བསམ་
སྒྲིའི་དུང་ཡོངས་སུ་འཁྲུན་མེད་སྟུག། ཚུལ་གྱི་བསམ་སྒྲིའི་དེ་ལས་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཉིལ་
བོ་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་པའི་སློན་ནས་ཁོང་དུ་རྒྱབ་པར་ཚུལ་པ་དང་། བསྟན་དོན་དུ་གྱུར་བའི་བསམ་སྒྲིའི་
ནང་དོན་དེ་དོན་དག་དང་འགལ་བ་ལྟ་བུའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ངོས་ནས་མ་ཡིན་པར། གདོད་མའམ་
གཞུག་མ། རབ་རིབ་དང་ཁ་རུབ་ལྟ་བུའི་དངོས་མེད་ཀྱི་མཁའ་དབུགས་ཀྱི་སློན་ནས་མཆོན་པར་ཚུལ་
པའི་བཅམས་སྤང་ཞིག་དུ་ངོས་བབྱང་ན་འགྲིག དེ་བས་བཅམས་སྤང་འདྲིར་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རིན་ཐང་
ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་ཡོད་སྟུག།

གོང་གི་བཅམས་སྤང་འདྲི་གཉིས་ཀྱིས་རིག་གནས་དང་ལོ་རྒྱུས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའམ་རིག་
གནས་དང་ཡུལ་སྡེ་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སློན་ནས་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོར་བསྟོན་པར་བཅམས་པ་ཡིན་
ན། 《ར་ལོ》 དང 《འཆུབ་མ་ཁེར་རྒྱུང་》 གཉིས་ཀྱིས་རིག་གནས་དང་མི་གཞིའི་འབྲེལ་བའི་སློན་ནས་
རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་བསྟན་པར་བཅམས་ཡོད། བསམ་སྒྲིའི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོར་གྱུར་བའི་རིག་
གནས་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་། དེ་ཉིད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་གི་འབབ་ས་མི་ཡི་མི་གཞི་ཡིན་ལ། མི་གཞིའི་སློ་
ནས་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་གསལ་བར་བྱ་བ་ཡིན། 《ར་ལོ》 དང 《འཆུབ་མ་ཁེར་རྒྱུང་》 གང་ཡིན་ཡང་
སྤྱི་ཚོགས་འབྲེལ་བའི་ངོས་ནས་མི་སྣའི་གཤེས་ཀའི་བྱུང་རྒྱུན་ནམ་གཤེས་ཀའི་ངོ་བོར་བསམ་
གཞིགས་བྱ་བ་མ་ཡིན་པར། རིག་གནས་ཀྱི་ཐོན་འབྲས་སུ་གྱུར་བའི་གཤེས་ཀའེར་ཚོགས་པ (孤立)
ཞིག་འབྲི་བཞེངས་བྱས་ཏེ། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་མཆོན་པ་དང་དེ་ལ་བྱེད་རྟོག་བྱ་བར་
བཅམས་ཡོད།

ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ར་ལོ》 ཡིས་ར་ལོ་ཞེས་འཆོ་བའི་དམིགས་ཡུལ་མི་གསལ་ཞིང་། དངོས་ཡོད་
ཀྱི་གཞི་དེ་ནས་ཚ་བ་བཟན་པོར་ཚོགས་མི་ཐུབ་པ། གཏིང་ཟབ་ས་དང་རྒྱ་ཆེ་སར་བྱེན་ནས་འཆོ་བ་
ལ་དོན་སྟོང་ལེན་མི་ཐོད་པ། སྤང་འབྲིང་གི་འདྲང་རྒྱུག་མི་ཤེས་པའི་མི་སྣའི་གཤེས་ཀའེར་བཞེངས་
བསྐྱེད་བྱས་ནས། བོད་མིའི་གཤེས་ཀའམ་མི་གཞིའི་འཁོར་ཞན་གྱི་ཆ་ཞིག་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད། ར་
ལོའི་གཤེས་ཀའའདྲི་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་ཤེད་ལྷགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ལ། འཆོ་
བའི་ལས་དབང་གིས་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཀྱང་མ་ཡིན། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་བདག་གི་འཛིན་པའམ་ཡུལ་ཅན་
ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཆེ་ས་ནས་མ་སད་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཐོན་འབྲས་ཤིག་ཡིན་པས། ཁོའི་གཤེས་ཀའའདྲི་རིག་
གནས་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་དོན་སྟོང་ཆེ་བར་ཡོད།

《འཆུབ་མ་ཁེར་རྒྱུང་》 གིས་ཚུལ་གྱི་མི་སྣ་མགོན་པོ་བྟུག་ཤེས་ཤེས་རིག་ཆེས་ཆེར་མ་དར་བའི་

འཆོ་བ་ཆེག་ཀྱང་བ་ཞིག་གི་ཁོར་ལུག་ཁྲོད་བཞག་ནས། ཁོའི་འཆོ་བའི་དོན་སྤྱིང་མི་མཐོང་བའི་ལས་
མེད་བཅུ་མེད་ཀྱི་སྟབས་ཀྱིས་ཆགས་སེད་ཀྱི་དབང་བོའི་སྣོ་བ་ཁོ་ནས་ཆོ་སྟོན་ལ་ཆོན་མདངས་རྒྱུང་
ཟད་སྟེར་བྱུང་བའི་མདོ་མེད་འཆོ་བའི་ནུས་པ་འབྱི་བཞེངས་བྱས་ཏེ། བས་མཐའི་འཆོ་བ་ཆེག་ཀྱང་
བའི་འོག་གི་བོད་དམངས་ཀྱི་འཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་ནུས་པ་མཆོན་པར་བྱས་ཡིད། བཅམས་སྤྱང་གིས་མགོན་
པོ་བཟུ་ཤིས་ཀྱི་ཆགས་སེད་ཀྱི་གཤིས་ཀའི་བྱུང་ཆོས་དམིགས་སུ་བཏོན་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་མཐར་
ཐུག་རིག་གནས་བྱེ་བྱག་པ་ཞིག་གི་ངོ་བོ་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད། གང་ཞེ་ན། གཉུག་མའི་རིག་གནས་
དང་། ཆེག་ཀྱང་བའི་འཆོ་བ་དང་། མའི་རང་བྱུང་བའི་གཤིས་ཀ་བག་མེད་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ཆོག་
པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཁོར་ལུག་གི་འོག་ནས། མའི་ཆེས་གདོད་མའི་འདོད་སེད་མདོན་དུ་བྱས་ནས་
དེའི་དགའ་བདེས་མའི་སྣོ་ཡིད་ཆོས་པར་བྱ་བ་ཡིན། དེ་བས། བཅམས་སྤྱང་འདིའི་ཆོས་བྱེ་བྱག་པ་
ཆགས་སེད་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་ལྷགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཁོར་ལུག་གི་ངོས་འཛིན་དེ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱི་ལ་
ཁོར་དུ་རྒྱབ་པར་བཅམས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་སྦྱོར་བ་ཞིག་ཡིན།

གོང་གི་བཅམས་སྤྱང་དེ་དག་གིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་རབས་གསར་བ་ཞིག་གི་ནང་ནས་བོད་ཀྱི་
རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་ངོས་འཛིན་ཡོང་བར་བྱས་ནས། སྤྱི་དང་བྱེ་བྱག་གང་རུང་ནས་དེང་རབས་
ཤེས་རིག་དང་བར་ཐག་རིང་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་མཆོན་པར་བྱས་ཤིང་། བཅམས་ཆོས་སོ་སོའི་
ལྷགས་ན་ཡིད་མ་རངས་པ་དང་སྣོ་མ་ཆོས་པའི་སེམས་ཁུར་ཞིག་ཡོད།

སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་སྤྱིང་ལ་ཉར་ནས་སྟོན་རྒྱུ་རིག་གནས་ལ་བསམ་གཞིགས་
བྱེད་པའི་གོ་རིམ་ཁྲོད། སྟོན་རྒྱུ་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཞི་བ་དང་དུལ་བའི་སྤྱིང་གནས་དབབ་བྱས་ཏེ།
དེ་ལ་མ་རངས་པའི་རྒྱལ་དུ་བཅན་པོའི་རིག་གནས་ཀྱི་སྤྱིང་སྟོབས་སྤར་བཀུར་ནས་དེ་ཉིད་བསྐྱར་
དུ་དར་དགོས་པའི་བསམ་ཆོད་ཅིག་བོད་ལ་བྱུང་། ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་རྒྱལ་བོ་སྤང་དར་ལ་བསྐྱར་དུ་
གདེང་འཛིན་བྱེད་པ་དང་། ཉུན་ཉོང་གཏེར་ཡིག་གི་སྤུ་བོས་རྩ་བོར་གཏམས་པའི་མདོ་ལ་ཞིབ་
འཇུག་བྱེད་མཁན་མང་དུ་བྱུང་བ་འདིའི་ལྷགས་ན་དོན་གྱིས་བཅན་པོའི་རིག་གནས་ཀྱིས་ཆོས་
ལྷགས་རིག་གནས་ཀྱི་ཆབ་བྱས་ཏེ། དེང་གི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་བཅན་པོའི་རིག་གནས་ཀྱི་སྤྱིང་སྟོབས་དར་
ན་བསམ་པའི་རིག་གནས་སྤྱར་བཏོད་ཀྱི་བསམ་འདུན་ཞིག་ཡོད། བསམ་འདུན་འདི་ཉིད་བཅམས་
སྤྱང་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཚུལ་རིག་གི་ལམ་ནས་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད།

སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《མི་རབས་གསུམ་གྱི་མི་ལམ》དང་། ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《མེས་པོ་》དང་།
རིག་ལུན་རྒྱ་མཆོའི་《ཨ་ཁུ་དཔོན་》དང་། བསྟན་པ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་《ཐག་རིང་གི་སྤྱོད་ནག་》སྟགས་གཏམ་
སྦྱར་འདིའི་འོག་ནས་བྱུང་བའི་སྤང་རྒྱལ་འདིའི་མཆོན་བྱེད་བཅམས་སྤྱང་ཡིན།

《མི་རབས་གསུམ་གྱི་མི་ལམ》དང་། 《མེས་པོ་》གཉིས་ཀྱི་དོན་རྒྱུད་ཀྱི་བྱི་མོ་ལ་འདྲ་ས་ཆེ་བར་
ཡོད་དེ། གསལ་བར་བཤད་ན་སེམས་ཅན་སྟོགས་ནས་པ་རྒྱུད་པོ་ཤ་གཟན་ལ་བྱུ་ཁ་ཏ་སྟག་གཟན་

སྐྱེས་པའི་རབས་ཕྱི་མ་ལས་ཕྱི་མ་སྐྱེས་པའི་དོན་རྒྱུ་ལོང་། 《མི་རབས་གསུམ་གྱི་མི་ལ་མ》གྱི་མི་རབས་དང་པོ་གྱུར་མགོན་ལྟ་ཡག་གིས་ཐོག་མར་རང་གཅིག་ཕྱི་མ་ལྟ་ཆག་གི་དམག་ལ་ཉིན་ཞག་ཞིང་གྱུར་འཐབ་པ་དང་། དེ་ནས་ “ལོ་རྒྱུག་ལ་བསྐྱོར་བསྐྱོད་ཀྱིས་འཐབ་པས། རྟོད་ཨ་ཆེན་གངས་འདབས་ནས་སྤང་ལྟ་རི་རྩོད་དཀར་བར་དུ་ཆག་དམག་བསད་པའི་ཁྲག་ལམ་བཏོད་” པ་ལ། ཁོའི་བྱའམ་མི་རབས་གཉིས་པ་ལྟ་སྐྱབས་ཀྱིས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་ཡུལ་སྡེའི་ཡོན་ཏན་པ་གཡུང་དུང་ལ་འཐབ་ཚུད་བྱས་ནས་རང་སྲོག་གཅོད་དུ་བཅུག་མཆར་བ་ཞིག་ལ། ལྟ་སྐྱབས་ཀྱི་པ་གྱུར་མགོན་ལྟ་ཡག་གི་གཞི་བདག་ཆེན་པོ་མགོན་པོ་ལྟ་གྱུར་གྱི་བྱ་ཡིན་ཡང་། ལྟ་སྐྱབས་ཀྱིས་ལྟ་འདྲི་གདོན་བཞུགས་ལ་དགག་པ་རྒྱག་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁ་གཡེང་སྒྲིག་བཞིན་ཆད་པོ་གཡུང་དུང་ལ་འཐབ་ཚུད་བྱས་པ་རེད། མི་རབས་གསུམ་པ་ལྟ་སྐྱབས་ཀྱི་བྱ་མོ་དཔལ་མཆོ་ནི་བཙེ་དུང་གི་སྒྲི་ཆ་གཏན་ནས་མི་བཏན་པའི་མདོ་མེད་འཕྱར་མོ་ཞིག་རེད།

སྤྱིར་རིང་《མེས་པོ་》ཡི་མི་རབས་དང་པོ་འབྲུག་ཐར་ནི་སྤྱི་དཔལ་བསྐྱེད་པོ་ཁྲུ་ཚུར་འཕྱར་ལ་དགའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། གཞུང་དྲང་སེམས་དཀར། ཡིན་མིན་གྱི་གནད་ཤེས་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཁོ་ནི་སྒྲོན་ཆེན་དར་དཀར་ཅན་གྱིས་རྗེས་སུ་བབྱུང་ཞིང་། ཉམ་ཡང་དཔལ་པོའི་རང་ཚུལ་འཛིན་པ། སོང་ན “ས་འགྲུལ” བཟོ་ཐུབ་པའི་བརྗེད་ལྡན་གྱི་སྐྱེས་བུ་ཞིག་ཡིན། མི་རབས་གཉིས་པ་མགོན་པོ་རྣམ་རྒྱལ་ཡང་དཔལ་མཛད་ས་རྒྱལ་པོད་ཅན་ཞིག་སྟེ། བྱི་སྒྲོན་གསོད་དུས་ “སྐྱེ་ནས་མཇུག་བར་དྲང་མོ་བཤགས་” ཞེས་དང་། རིག་གསར་སྐབས་པ་འབྲུག་ཐར་ལ་འཐབ་ཚུད་བྱེད་པ་མཐོང་དུས་ “མི་མང་གི་དཀྱིལ་བཤགས་ནས་” ཞེས་དཔལ་པོའི་རང་ཚུལ་ཐོན་པར་བྱས་ཡོད། མི་རབས་གསུམ་པ་ཆེ་རིང་རྣམ་རྒྱལ་ནི་དེ་ལས་སྔ་ལྟེ། ཁ་མཆུ་ཡི་སྒྲ་འདྲེན་དང་། དམག་འབྲུག་གི་ཁྲོད་ནས་པའི་སྐྱ་ཆག་འདུལ་སྐབས་ཀྱི་དར་ཆ་དཀར་པོ་སར་དུང་ཅིང་། ད་དུང་འོག་གི་ཞོན་པ་དང་ཕྱག་གི་པོ་ལྟ་ཡང་པོར་བའི་ཤར་མའི་ཚུལ་གྱི་ཐོས་དམག་ཅིག་རེད།

ཚུམ་གཉིས་ཀྱིས་པ་ཁོད་པོ་ཤ་གཟན་ལ་བུ་ཁ་ཏ་སྐྱུག་གཟན་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་སྟེགས་མར་གྱུར་བའི་ཕངས་སེམས་ཀྱི་དོས་ནས། མེས་པོའི་རིག་གནས་ལ་ཡིད་རངས་དང་བཀྱར་གཙོ་བྱས། འདིའི་མེས་པོའི་རིག་གནས་སྟོང་སྟོབས་ནི་མཐར་གཏུག་ན་མི་ཆོས་ལྟེ་བ་རུ་བྱས་པའི་དག་འདུལ་གཉེན་སྦྱང་གི་བསམ་སྒྲུབ་སྟོང་སྟོབས་ཤིག་དང་། རང་གཤིས་ཐད་དུ་རྒྱུང་བའི་（个性张扬）བསམ་སྒྲུབ་སྟོང་སྟོབས་ཤིག་རེད།

གོང་གི་བཅའ་སྟོན་དག་གིས་སྟོབ་（ངན）སྟོགས་ནས་རིག་གནས་ལ་བལྟས་ཏེ་དགག་པའི་ཞེན་སྟོགས་（倾向）ལྟར་སྒྲངས་པ་ཡིན་ན། བཅའ་སྟོན་འདི་གཉིས་ཀྱིས་དཔལ་མཛད་ས་དང་བཅས་པའི་ཉིན་（བཟང）སྟོགས་ནས་རིག་གནས་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་གསར་བ་ཞིག་ལ་སྐྱབ་པའི་ཞེན་སྟོགས་ལྟར་སྒྲངས་ཡོད།

སྐྱུང་འབྲིང་《ཨ་ཁུ་དཔོན》དང་། སྐྱུང་རིང་《ཐག་རིང་གི་སྐྱུན་གྲགས་ཀྱིས་ཀྱང་དེར་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་ཆེ་སློག་གི་གསོན་ཤུགས་ཀྱིས་དབེན་པ་དང་། ཞི་བ་དང་གཉེན་པ་དང་མཉེན་པའི་མ་རྟགས་ཅན་ལས་ཕོ་རྟགས་ཀྱིས་དབེན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་གནས་སྐྱུངས་ལ་དམིགས་ཏེ། ཨ་ཁུ་དཔོན་དང་། དབང་ཆེན་གྱི་སྐྱུང་བརྟན་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱས་ནས། ཆེ་སློག་གི་གསོན་ཤུགས་ཀྱིས་འཛོན་པའི་རིག་གནས་གསར་བ་ཞིག་ལ་རེ་འདུན་བྱས་ཡོད།

ཨ་ཁུ་དཔོན་ལ་དེར་རབས་ཤེས་རིག་གི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། ཟུབ་སྦྱོད། ལྷ་ཚུགས། དཔུན་པོའི་གཤིས་ཀ་ཡོད་ཀྱང་། གཤིས་ཀ་དེའི་ནང་ན་བསམ་པ་དཀར་ཞིང་རང་གཤིས་ཐད་དུ་རྒྱུང་བ་དང་། གཞན་དྲིང་ལ་མི་འཛོག་པ། མགོ་མི་སྐྱར་བ། རང་བྱས་རང་གིས་ཞེག་ཁུར་པོད་པའི་མི་གཞིའི་མངོས་པ་ཞིག་ཡོད། ཁོའི་གཤིས་ཀའི་བྱད་ཆས་འདི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་རིག་གནས་ཏེ་ནང་བཟན་གྱི་བསམ་སྒྲིབ་དང་མི་མཐུན་ལ། དེར་རབས་ཤེས་རིག་གི་ཆོད་གཞི་དང་ཡང་མི་མཐུན། འོན་ཀྱང་། མི་རིགས་ཤིག་གི་རིག་གནས་ལ་ཞི་དུ་ལ་འཇམ་མཉེན་ལ་རབས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཆེ་ཐལ་བའི་དུས་སུ། རིག་གནས་སྦྱིང་སྟོབས་ལ་གཉེན་ཅན་དུ་བྱས་ཏེ་ཁོའི་གསོན་ཤུགས་དང་རང་ཞགས་རྒྱད་པའི་དུས་ཀྱང་ཡིན་པའི་བསམ་སྒྲིབ་ངོས་འཛོན་གྱིས་གདོད་མའི་བྱད་ཆས་ལས་བྱུང་བའི་“ཟུབ་སྦྱོད” ལ་མངོས་རྟོག་གི་སེམས་ཆར་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་མཆིས་ལ་སྦྱོར་ཏེ་ཡོད། ཟུབ་སྦྱོད་འདི་དག་ལ་མངོས་པར་འཛོན་པའི་ཤུགས་ན། རིག་གནས་དང་མི་གཞི་གང་ཡིན་ཡང་ས་སོར་ཆེ་སློག་གི་གསོན་ཤུགས་རྒྱས་ཤིང་། རང་གཤིས་ཐད་དུ་རྒྱུང་བ་ཅན་གྱི་རིག་གནས་ཤིག་ཆགས་ཏེ། མིག་སྒར་གྱི་དུལ་འགྱུར་ཅན་གྱི་རིག་གནས་ལ་ཁ་གསལ་ཐོབ་པ་འཕེལ་དེའི་དོད་ཆོབ་དུ་འགྱུར་བར་འདུན་པའི་བསམ་སྒྲིབ་འདུ་ཤེས་ཤིག་ཡོད།

འདི་དག་གི་ཁ་གཏོད་ཡུལ་ལས་རྒྱབ་སྐྱོངས་སུ་གྱུར་བའི་རིག་གནས་དེ་ནང་བཟན་རིག་གནས་ལས་ཞགས་སུ་གྱུར་བའི་བཅན་པོའི་རིག་གནས་མ་ལག་ཡིན་ན། 《བྲག་ཁུང་བ་དང་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཆོང་བ་ཆོ》 ཡིས་སྒྲུབ་རྒྱུ་རིག་གནས་ཀྱི་སློག་ཤིང་དུ་གྱུར་བའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟན་ལ་བསྐྱར་དུ་ངོས་འཛོན་བྱས་ཡོད། བཅམས་སྐྱུང་གིས་བྲག་ཁུང་བ་ལྟེ་བར་བྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་དང་། དབང་བྱུག་ལྟེ་བར་བྱས་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་བཅས་ཚུལ་ནང་འཇིག་རྟེན་གཉིས་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱས་ཏེ། མཐའ་མཐུག་གི་འབབ་ས་དང་གཞི་བྱིས་བྲག་ཁུང་བའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲུབ་ཆར་གྱུར་བའི་“དགོན་པ” ཡིན་པར་བཟུན། ཅད་ཅིང་ཅོད་པའི་རྩིས་ཀྱི་ཆར་གྱུར་བའི་ཤུལ་བཞག་རྟེན་སྐལ་རྣམས་“དགོན་པར” བབས་པ་མ་ཟད། ཁོ་ཆོའི་སེམས་ཀྱི་རྟེན་ས་དང་རལ་གསོས་འང་དགོན་པ་ཡིན་པར་བཟུན།

ཚུལ་ནང་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པའི་བྲག་ཁུང་བ་དེ་སློག་མར་གྲ་རྒྱུང་དཔུས་མ་བ་《སྐྱབས་འགོ》 དང་《དགའ་ལྡན་ལྟ་བུ་མ》 སློག་སྒྲོར་བཟུང་ཤིང་བསྐྱུས་གྲུར་སྐྱུངས་པ། དེ་ནས་བཀའ་པོད་ལྟ་

ལ་སྐྱེས་པའི་དཔེ་ཆ་བ་ལོ་བཅུར་སྐར་གས་གཞི་ནས་མ་བཞུལ་བ་ཞིག་བར་དུ་“རིག་གསར་”
 སྐབས་སུ་དམར་སྐྱེས་དམག་དང་འཐབ་ཅིང་འཛིང་བའི་བུ་ཚོ་དེ་ཅིག་མཐའ་མར། མཚམས་དང་
 བཅད་རྒྱ་མཛད་པའི་སྒྲིམ་པ་བའམ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། ཚུལ་གྱི་ནང་དུ་མ་གཉིས་ནི་ཁོའི་ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྱུང་ལ། མཐའ་མ་འདི་ཉེ་བ་བྱས་ནས་དངོས་གཞིའི་ཚུལ་དུ་བྲིས་ཡོད། ཁོང་གི་སྣང་
 བརྟན་དེ་སྦྱར་བཏང་བའི་ཆོས་ལུགས་པ་འམ་དགོས་པ་ཞིག་དང་མི་འདྲ། དེ་ནི་རབ་དུ་བྱུང་ནས་
 སྒྲིང་ཆོག་འགྲིམ་པ་ལྟ་བུ་དང་། དཔེ་ཆར་བལྟས་ནས་རྟེན་བཀྱར་འཆོལ་བ་ལྟ་བུ་དང་། གདན་སར་
 བཀོད་ནས་“འགྲོ་དོན་སྐྱབ་པ་”ལྟ་བུའི་ཆོས་པ་མ་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེ་བཏང་རི་ཁྲོད་པ་འཆོ་བ་དན་
 རོན་ཅུལ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱབ་པ་ལ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་བའི་དགོས་པ་དང་། མདོན་མཁྱེན་ལ་སྐྱབ་
 པ་མེད་པའི་བྱུང་བ་ཐོབ་པ་དང་ཡང་མི་འདྲ། འདི་དག་ནི་བཟང་དན་གང་ལྟར་ཡང་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་སྣང་
 བ་དང་མ་བྲལ་བར་དགོས་པའི་འཛིན་པའི་དོན་ནས་ཟག་བཅས་ཀྱི་དགོས་པ་ལ་སྦྱོར་བཞིན་པ་ལ།
 བྲག་ཁུང་བའི་སྣང་བ་སྦྱོར་ཡོན་ཀྱི་འཛིན་པ་དང་བྲལ་བའི་འཛིན་མེད་སྒྲིམ་བྲལ་ཀྱི་ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད།
 དཔེར་ན་ཁོང་གི་སྐྱེ་པར་བསྦྱོན་དུས་ཀྱི་བྱ་བེད་ལྟ་བུ་ཐུགས་རྒྱལ་བཞེད་སྐྱེ་མེད་ལ་དགའ་སྦྱོ་
 འཕེལ་རྒྱ་འང་མེད། དཔེར་ན་ཁོང་གི་བཞེས་པའི་འདུན་པ་ལྟ་བུ་ཉེ། གསལ་ཐབ་པས་ཀྱང་ཁོང་
 གང་བཞེས་པར་སྦྱོ་བ་ལ་གསལ་ཆ་མེད། འདི་ནི་ཟས་ཀྱི་ཞེན་པ་ཡོངས་སུ་བྲལ་བ་ཐ་ན་ཆགས་བྲལ་
 ལས་འདས་པའི་རྟོག་བྲལ་འཛིན་མེད་ཅིག་རེད། ཡང་དཔེར་ན། དབང་ཕྱག་གིས་མར་ཆུ་ཆ་ཁ་
 བཏགས་སྒྲོར་མོ་དང་བཅས་འབྱེར་འོངས་དུས་བྲག་ཁུང་བས་“ཇ་དང་ཆུ་པ་དས་ལེན། སྒྲོར་མོ་མི་
 དགོས་” ཞེས་གསུངས་པའོང་། ཁོས་སྐྱབ་མར་གསལ་ཐབ་པ་ལ་མར་དང་ཆུ་པ་ཡོད་དམ་ཞེས་དྲིས་
 བས་ཆུ་པ་མང་པོ་མི་འདུག ཇ་མེད་ཅེས་ལན་བཏབ་པའི་རྗེས་ནས་ཇ་དང་ཆུ་པ་སྐྱངས་པ་ལས།
 ཇ་དང་ཆུ་པ་སྒྲོར་མོ་ལས་རིན་ཐང་རྒྱུང་བས་དེ་སྐྱངས་པ་རྩ་སྐྱེད་དང་ཁོངས་བསྐྱེད་གི་དོན་ལྟ་བུ་
 གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར། ཆེ་རྒྱུང་གི་འཛིན་པ་ཡོངས་སུ་བཏང་བའི་སྣང་བ་མ་ཉམས་པའི་
 སྦྱོར་ཚུལ་འབའ་ཞིག་རེད།

བྲག་ཁུང་བའི་སྣང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་བཤད་པར། “འཛིན་མེད་” “རྟོག་མེད་” “སྒྲིམ་བྲལ་”
 “མཚན་མེད་” ཅེས་པའི་ཐ་སྐད་ཡན་ན་ཅང་མེད། ཐ་སྐད་འདི་དག་ནི་ནང་བསྟན་གཞུང་གི་སྣང་
 བ། བདེན་མེད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཤིས། དེ་བས། བྲག་ཁུང་བའི་སྣང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་
 གཙོ་བོ་ཐོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་དགོངས་བཅུད་བདེན་མེད་དང་སྣང་བའི་བསམ་སྒྲིམ་ཡིན། ཁོའི་
 བསམ་སྦྱོར་གྱི་སྣང་བ་སྣང་སྣང་བྱུང་དུ་འཇུག་པའི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་དགོངས་བཅུད་སྐྱག་པོར་
 ཡོད། འདི་ནི་བྲག་ཁུང་བའི་མི་གཞིའི་སྣང་གི་མཛེས་སྤྱད་གི་ཆ་ཡིན། ཚུལ་པ་པོས་འདི་ཉིད་ང་ཆོ་
 ཀུན་གྱི་འབབ་ས་དང་གནས་གཞི་དང་གཞི་བྱིམ་དུ་བསྟན་ལ། འདི་ནི་ཁོས་དེང་གི་རིག་གནས་ཀྱི་
 རྣམ་གྲངས་མང་པོའི་འདུ་ཆོགས་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་སྒྲིམ་རྒྱུན་ནང་བསྟན་རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་བ་བསྐྱར་དུ་

འདྲོན་པར་ཚྭ་པའི་ཚྭ་རིག་གི་སྒྱུར་བ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

དེང་རབས་ཀྱི་དུས་འདི་རིན་ཐང་ལྟ་བུ་སྣ་མང་ཅན་དང་། འཆོ་བའི་རོལ་སྒྲུངས་སྣ་མང་ཅན། མཛེས་རྟིག་གི་ལྟ་བུ་སྣ་མང་ཅན་བཅས་ཉེ་བལ་སྒྲུང་བཞིག (中心解构) བྱས་ཏེ། རྒྱུ་མང་ཅན (多元化) གྱི་གནས་སྒྲུངས་གྲུབ་བཞིན་པའི་འཛིག་རྟེན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བོད་ལ་མཆོན་ན། རྒྱ་འབྱོར་གྱི་ཉེ་འཆོ་སྤྱན་ཆོགས་སུ་འགོ་དགོས་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་བསྐོས་མེད་ཅིག་ཡོད་ལ། དེའི་མཚུངས་སུ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་དང་འདྲ་བར་རྒྱ་འབྱོར་གྱི་འདྲོན་པ་ཆེས་ཆེར་བདོན་ས་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ལ་འབྱོག་སྒྱུར་བཅོས་པར་སེམས་པ་གསོ་སྒྱུར་གི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པས། ལ་ལས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ལྟར་དེང་རབས་ཅན་ནམ་དེང་རབས་ཤེས་རིག་ལ་ཡིད་གཉིས་ཐེ་ཆོམ་གྱི་ལྟ་ཚུལ་བཟུང་ཡོད།

སྒྲུབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་《ཆངས་འགྲུར་དང་ཤོག་དངུལ》(བོད་ཀྱི་ཚྭ་པའི་གསུམ་ཆུལ་1999 དེབ་གསུམ་པ) གྱིས་ཤོག་དངུལ་གྱིས་མཆོན་པའི་དེང་རབས་དངོས་ཚུལ་རིག་གནས་དང་། 《ཆངས་མགྲུར་གྱིས་མཆོན་པའི་སྤྲད་མེད་བབས་ཆགས་ཀྱི་སྒྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་ཀྱི་འགལ་བའི་བར་ནས། “ཤོག་དངུལ” གྱིས་《ཆངས་མགྲུར་ལ་མ་ཐབ་པ་དང་། 《ཆངས་མགྲུར་ཐ་མལ་ཅན (世俗化) ཏུ་བྱེད་པའི་བརྗོད་དོན་གྱིས་དེང་རབས་ཀྱི་ཤེས་རིག་གསར་བལ་བྱེད་རྟིག་བྱས་ཡོད། བཅམས་སྒྲུང་ནང་གི་ཆོག “སྒྲོག་བརྟན་ལ་བལྟས་ཆར་རྗེས་སྒྲུབས་ཡང་ནས་ཡང་ཏུ་སྒྲིག་སྒྲུགས་བྱས་ཤིང་དེའི་ནང་དུ་ཁོས་མཐོང་བེན་པའི་མི་ཆོགས་ཀྱི་བྲོ་བ་རྗོད་པོ་ལས་གཞན་སྒྲོག་བརྟན་ནང་གི་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་འཁྲབ་མཁན་དེའི་ཆགས་སྤེད་ཀྱི་ཁ་དྲོག་སེར་པོ་འདུས་ཡོད།” ཅས་པའི་ཆོག་འདི་མཆོན་བྱེད་དུ་འགོ་

རིག་གནས་ཀྱི་འཆོལ་དབྱེད་དང་། བསྐྱར་སྒྲིག་དང་། གདམས་གསེས་ནི་དེང་གི་ང་ཆོལ་མཆོན་ན། ཆེས་ཆ་ཆ་ལུར་ལུར་ཅན་གྱི་བྱ་བཞག་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། བཅམས་སྒྲུང་གསར་བལ་མཆོན་ན། སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་དམིགས་སུ་བཟུང་ནས་རྟིང་ཞེན་བག་འཁུམ་གྱི་ལྟོག་སྤྱོད་ཀྱི་མི་སྣའི་སྒྲུང་བརྟན་འགའ་བཞེངས་བསྐྱེད་བྱས་རྗེས། རིག་གནས་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱིས་ནས་མི་རིགས་རིག་གནས་ཀྱི་རྩ་བའམ་རྩ་བ་པ་ལ་འཆོལ་དབྱེད་བྱ་བ་ལྟར་སྤངས་ཏེ། མཐར་མི་རིགས་རིག་གནས་ཀྱི་རྩ་བའི་རོ་ཁོང་དུ་རྒྱུབ་པ་འཕགས་རྟིང་བྱ་བའི་ཚྭ་པའི་གསུམ་བལྟར་ལེན་པ་འདི་ཚྭ་པའི་གསུམ་བལྟར་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པེས་སྟུང་། སྤྱིར་དུས་ནི་འགྱུར་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་འགྱུར་བའི་རོས་ན་ཡོད་པས། ང་ཆོས་ཀྱང་དུས་རབས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནང་དོན་ཆེན་པོར་སྒར་འཛིན་བྱས་ནས། རང་གི་རིག་གནས་ལ་བལྟས་ན་འགྲིག་པ་ལས། བར་སྐབས་ཤིག་གི་རིག་གནས་ལ་བཟུང་བའི་ལྟ་བུ་དེ་ཐེར་ཟུག་ཏུ་བཟུང་ན་སྒྱུར་དུ་འགྱུར་བ་ཡིན།

བྱུག་ལ། མི་གཞིས་འཛེལ་དབྱེད་ཀྱི་བརྒྱུས་སྒྲུབ་།

བསྐྱབ་ཆེན་ལ་རང་བྱུང་ཆོན་རིག་དང་། སྤྱི་ཆོག་ཆོན་རིག་དང་། མི་རྒྱུས་བསྐྱབ་ཆེན་བཅས་
རིག་ཆེན་པོ་གསུམ་དུ་དགར་བ་ལྟར་ན། བོད་ཀྱི་དམ་པའི་རིག་གནས་དེར་མི་རྒྱུས་བསྐྱབ་ཆེན་གྱི་
བྱུང་ཆོས་ཆེ་བར་ཡོད། མི་རྒྱུས་བསྐྱབ་ཆེན་གྱིས་མིའི་མི་གཞི་བདེ་ཐང་ཞིག་བསྐྱུན་པ་དང་། མིའི་
ནུས་ཤེས་ལ་དག་གཙང་བཟོ་བ་ལྟར་ལེན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་གཙོ་བོ་རིན་ཐང་གི་དབྱེ་གཙང་ (价值
判断) ཡང་དག་ཅིག་བསྐྱུན་པའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་པ་ཞིག་ཡིན། འདི་ནི་བསྐྱབ་ཆེན་གཞན་
གཉིས་ལ་མེད་པའི་ཐུན་མིན་གྱི་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན། “ཨེན་མི་ཏེན་ནས་བཤད་རྒྱུར། ཆོན་རིག་ལག་ཆལ་
གྱིས་ང་ཚོར་ ‘རི་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་’ ཁོ་ན་བཤད་པ་ལས། ‘རི་ལྟ་བུར་ཡིན་དགོས་པ་’ ཐག་གིས་མི་ཆོད་
ཟེར། ཆོན་ཆལ་གྱིས་བདེན་རྒྱུན་ཐག་གིས་གཙོ་བོ་ལས་མི་ནུས་ལ་རིན་ཐང་གི་དབྱེ་གཙང་རྟོག་
མི་ཐུབ། རིན་ཐང་གི་དབྱེ་གཙང་ལ་དེ་ལས་ལོགས་སུ་གྱུར་བའི་ཐོན་ཁུངས་ཤིག་དགོས་ཏེ། མི་རྒྱུས་
སྤྱི་ཆོག་ཆོན་རིག་གོ། ཆོན་ཆལ་དང་མི་རྒྱུས་ཁ་དབུལ་བའི་འབྲས་བུར་མཐའ་གཉིས་སུ་སྤྱང་བའི་
ངོས་ནས་བཤད་ན། འཕྱོག་འགྱུར་ཅན་གྱི་མི་སྣ་གཉིས་བྱུང་བ་སྟེ། ཆོན་རིག་ཁོ་ན་ཤེས་ཀྱང་ནུས་
ཤེས་སྤྱང་བའི་ ‘སྤྱང་ཁོང་སྤྱང་བའི་མི’ དང་། ཆོན་ཆལ་མི་ཤེས་བཞིན་དུ་མི་རྒྱུས་ལ་འུད་ཤོབ་བྱེད་
པའི་ ‘མཐའི་མི་གཉིས་’ (边缘人) སོ།”²⁰ ཆོན་ཆལ་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་མཁྱེགས་པ་དང་བསྐྱུན་མི་རྒྱུས་སྒོ་
བརྐྱེད་ཀྱི་དགོས་པ་ན་དེང་འདིར་ཆ་ཆ་འུར་འུར་ཅན་དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད།

བོད་སྤྱི་ལ་རྒྱུན་གྱི་རིག་པའི་གནས་ལ་ཆེ་ཆུང་བརྒྱུད་ཀྱང་། གཙོ་བོ་ནང་དོན་རིག་པ་ཡིན་ལ།
དེས་ཀྱང་མཐར་གཏུགས་ན་མི་གཞི་བདེ་ཐང་ཅན་ཞིག་དང་ནུས་ཤེས་དག་གཙང་ཅན་ཞིག་བཟོ་
བསྐྱུན་བྱ་བ་ལྟར་སྒྲུབ་སྟོན་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། སྤྱི་ལ་རྒྱུན་རིག་གནས་སམ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟོན་རིག་
གནས་གྱིས་མི་ལ་ངོས་འཛིན་བྱ་དུས་བསྐྱར་བྱའམ་གཏུལ་བྱ་བ་བལྟས་ཏེ། མིའི་གཤེས་རི་ལྟར་དུ་
ཡོད་པར་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་མི་བྱ་བར། མི་དེ་རྒྱུན་མེད་ཡོན་ཏན་ཅན་དུ་རི་ལྟར་སྐྱར་བའི་ཐབས་ཁོ་ན་
ཆལ་དུ་བརྟོན་ཡོད། ཐོག་མའི་མིའི་ངོས་འཛིན་དེ་དེ་འབྲའི་ནན་ཏན་ཟབ་བསྐྱེད་བརྟན་པོ་ཞིག་
མིན་པས། མི་གཤེས་མ་གཞི་ནས་ཅི་ལྟ་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་རིག་པའི་ནུས་གཞན་གྱི་དེ་འབྲའི་ཟབ་
རྒྱས་ཞིག་མིན། རིག་པའི་ནུས་གཞན་གཙོ་བོ་ཉོན་མོངས་སྤངས་པའི་དགོས་པ་དང་མ་སྤངས་པའི་
ཉིས་དམིགས་སོགས་ཀྱིས་བཟུང་ནས་ཡོད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟོན་ལ་མཚོན་ན། ཉོན་མོངས་ནི་
མཐའ་གཅིག་དུ་སྤངས་བྱ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་སྤངས་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་མིན་ལ། བཅས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་
ལ་གཞི་བདེ་གཤེས་སྤྱང་བོས་བྱུང་ཡོད་པས་རྒྱུན་གྱི་ཟད་ཡོན་ཏན་གྱི་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་ཆུབ་ཆེན་
པོ་ཡང་ཐོབ་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་མིན། སྤྱི་བོ་སུ་ཡིན་ཡང་འདྲོད་ཡོན་ལཱ་འཁགས་པ་བསྐྱུངས་ཏེ་སྤྱིན་པ་
སོགས་ལ་འཇུག་དགོས་པ་བཅས་མདོར་ན་“སྤིག་པ་ཅི་ཡང་མི་བྱ་ཞིང་། དགོ་བ་ཐུན་སུམ་ཆོག་པར་

²⁰ 《中国大学人文启思录》第一卷 华中科技大学出版社 P40

ཐུང་། རང་གི་སེམས་ནི་ཡོངས་སུ་འདུལ་” དགོས་པ་ཡིན། འདི་ལྟའི་བསམ་སྒྲོ་འདི་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་
བསམ་སྒྲོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྒྲིམ་མེད་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟའི་བསམ་སྒྲོ་ལག་ལེན་དུ་ཐེབས་ན་འཛིག་ཉེན་ཞི་
བདེ་ཅན་དུ་འགྲོ་ལ། མི་རྒྱལ་སྤྱོད་མེད་འཆམ་མཐུན་ཅན་དུ་འགྲོ་བ་འདྲ་སྒྲིམ་མེད་ཡིན།

འོན་ཀྱང་། བསམ་སྒྲོ་འདིས་འདྲོད་ཡོན་གྱི་ཆགས་པ་སྤང་བ་དང་། ཆོག་ཤེས་བསྐྱེད་པ་སོགས་
སྒྲིམ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན་རྒྱས་མི་རྒྱས་དང་། དེ་ཉིད་ལ་ཐོབ་ཤོར་གྱི་ཆ་ཇི་འདྲ་མཆིས་པ་བཅས་ལ་
བསམ་སྒྲོ་ནན་མོ་མ་འཁོར་ཏེ། གསལ་བར་བཤད་ན། དེ་ལྟའི་རེ་བ་དེ་ཉིད་སྒྲིམ་སྒྲིམ་ “ཉོན་མོངས་ཁ་མ་
བྲི་བ་” ཞིག་གི་མ་གཞིའི་མི་གཤེས་དང་བར་ཐག་ཅི་ཅམ་ཡོད་པའི་ཆ་ལ་གཟབ་ནན་གྱིས་བསམ་སྒྲོ་
ཐོངས་མེད། མི་ནི་འདྲོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་གང་ཟག་ཅིག་ཡིན་པས། དེས་རང་
གཤེས་སུ་གྲུབ་པའི་ཆགས་པ་སྤངས་དགོས་དུས་སྒྲིམ་མོ་བདེ་ལྷག་ཅིག་མ་ཡིན་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་རིག་
གནས་ཀྱིས་དེ་ལྟའི་དཀའ་ཆོག་གྱི་ཆ་ལ་ཡིད་འཛིག་ཆེན་པོ་མ་བྱས་པར། དགོ་སྒྲུབ་ཤིག་སྤངས་ཀྱི་
རིན་ཐང་གི་མ་ལག་ཅིག་ཀྱན་བྱུང་དུ་སྒྲིགས་པར་བྱེད། འདི་ནི་མི་དང་མི་གཤེས་ལ་ཡིད་ཆེས་མཛད་
ཅིང་མི་གཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་དགོ་བ་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་པའི་རྟགས་མཆོན་ཞིག་རེད། དེ་བས། བོད་ཀྱི་
ལ་རྒྱས་དང་ཚོམ་རིག་ཁོད་ཀྱི་མིག་བརྟོས་སུ་གྱུར་པའི་མི་སྣ་ཐམས་ཅད་སྒྲིན་ཀྱན་བཤད་ཀྱི་དཀར་པོ་
དཀར་རྒྱུ་ཅན་ཁོ་ན་ཡིན་ལ། རྒྱུན་གྱི་འཆོ་བའི་ཁོད་དུ་འདྲ་གོ་བསྐྱོན་སྒྲིབ་གསོ་གཙོ་བོ་བྱས་ནས།
དྲག་གཙུན་གྱི་སྒྲིག་སྒྲིལ་ལ་དང་དོད་མི་བྱེད་པའི་གོམས་སྒྲིལ་ཞིག་ཆགས། རྒྱུ་མིང་རིག་གནས་
འདི་ལས་སྒྲིག་སྒྲིམ་གཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་མི་དགོ་བར་ངོས་བཟུང་བས་ཁྲིམས་དང་སྒྲིག་སྒྲིལ་ལ་བརྟེན་
པའི་རིག་གནས་ཤིག་གྲུབ།

བོད་ལ་རིག་གནས་གསར་བ་དར་ནས་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་འགོར་ཡང་། མིའི་མི་གཤེས་ཅི་ལྟ་བུ་
ཞིག་ཡིན་པའི་ཐད་ལ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དབྱེད་པ་མེད་པ་མ་ཟད། ཚོམ་རིག་བཅམས་ཆོས་
ཀྱི་ཁོད་ནས་ཀྱང་དེ་ཉིད་ཀྱི་གཏམ་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ཉམས་དམའ་ས་ཞིག་ན་ཡོད། ང་ཆོས་སྤར་བཞིན་མིའི་
སྒྲིམ་ཆོགས་རང་གཤེས་ཆལ་དུ་བརྟོན་ནས་རིགས་རྟག་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་མི་འབྲི་ཞིང་བཤད་
པ་ལས། མིའི་རང་བྱུང་རང་གཤེས་སམ་མིའི་ “དུད་འགྲོའི་རང་བཞིན་” (动物性) ལ་བསྟོན་བྱུང་
མེད། མི་ལ་རང་བྱུང་རང་གཤེས་དང་སྒྲིམ་ཆོགས་རང་གཤེས་གཉིས་ཡོད་དེ། རང་བྱུང་རང་གཤེས་ཀྱི་
སྒྲིབ་བཏང་བའི་འདྲོད་ཡོན་ལ་རེ་བ་འཆའ་བ་གཏན་ནས་ཡལ་བར་དོར་ཆེ་དེ་འདྲའི་མི་ནི་ལྟ་
གཤེས་ཅན་གྱི་མི་འཕ་ལུགས་བསམ་ཅན་གྱི་མི་རྒྱུད་བཞིག་ལས་དེ་ལ་མི་ཡི་དྲི་མ་ཡོད་མི་སྲིད། དེ་
བས་ཚོམ་རིག་བཅམས་ཆོས་ཁོད་ཀྱི་མི་དེ་དུད་འགྲོ་ཡང་ཤ་ཁྲག་གཏོས་བཅས་ཀྱི་གསོན་པོའི་ངང་
ཚུལ་ཅན་དུ་བྱུང་མེད།

རིག་གནས་གསར་བ་བོད་དུ་རིམ་གྱིས་རྗེ་ཟབ་དུ་བྱེད་པའི་ཚུལ་དུ་དར་བ་དང་བསྐྱུན། མིའི་
ངོས་འཛིན་ཀྱང་རྗེ་ཟབ་དུ་བྱེད་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་དབྱེད་པ་ལ་རྒྱས་

མངའ་ཐེ་ཆེར་འགྲོ་བ་དང་བསྐྱེད་ནས་བཅམས་སྤྱང་གསར་བ་སྐྱོར་ཞིག་གིས་མི་གཤིས་ལ་འཆོལ་
དཔྱད་བྱེད་པའི་མགོ་བཅམས་ཡོད།

དོ་དཀར་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་གི་སྤྱང་ཐུང་《ཚུ་ལེན་བྱ་མོ》 ཡིས་གཙོ་བོར་སྤྱོད་པ་པལ་ཆེར་གྲུ་བ་
བྱས་པས། རྒྱལ་གྱི་བྱ་མོ་ནམས་ལ་མག་པ་མེད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད་
ཀྱང་། སྒྲོལ་མའི་སྤྱོད་གཏུང་གི་ནང་དོན་ལ་མིའི་ལྷན་གཤིས་(本能) ཀྱི་རེ་བ་མངོན་དུ་འབྱུང་དཀའ་
སང་བའི་མིའི་རང་བྱུང་རང་གཤིས་མངོན་དུ་བྱས་མ་ཐུབ་པའི་ཆགས་པའི་སྤྱོད་གཏུང་ཞིག་ཡོད། “མི་
རང་ལ་མཆོན་ན་ཐུར་བར་སྤྱོད་པ་ཞིག་མཁོ་སྟེ། ལོ་ན་ཆུན་གཞོན་ལ་བྱུང་མེད་ཅིང་། རིགས་དང་
རུས་རྒྱུད་ལ་འང་བྱུང་མེད། སྤྱིང་རྩེ་བ་ལ་ཡང་། ཁོ་མོ་ནི་གནས་ཡུལ་དུ་ན་རུང་གནས་བདག་མེད་
པའི་བྱ་མོ་གོ་ཆས་ཤིག་རེད།” ཅེས་ཚུལ་པ་པོས་གནས་ལ་འགྲོ་བ་གཙོ་བོ་བྱས་ནས་དེའི་པ་རོལ་གྱི་
མིའི་སྤྱོད་པ་ལ་འདུ་ཤེས་ཡོད་པའི་སྒྲོན་ནས་གདོང་གཏད་ཐུབ་མེད་ཀྱང་། འདི་འདྲའི་ནང་དོན་ནི་
སྒྲོལ་མའི་སྤྱོད་གཏུང་གི་ཁྲོད་ན་ཡོད། འདི་འདྲའི་མི་ལྷན་གཤིས་ལ་འདུ་ཤེས་ཡོད་པའི་སྒྲོན་ནས་
འབྲུག་པ་ཙེ་ཡུམ་ཆེ་རིང་གི་《སྒྲོལ་བ་སྤྱང་བ》 རེད།

《སྒྲོལ་བ་སྤྱང་བ》 ཡིས་བཅུན་པ་ཨ་ཁུ་གཤམ་པ་འབྲོག་ཁྱིམ་ཞིག་ཏུ་གྲོང་ཆོག་ལ་བྱིན་པ་དང་།
ཁྱིམ་བདག་མ་དེ་ཡང་ཁྱོ་ཀ་དང་ཡུན་རིང་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གཉིས་ཉིན་ཤས་རིང་མཉམ་དུ་སྡོད་
སྐབས། གཉིས་ཀའི་ལྷན་གཤིས་ཀྱི་འདྲ་སྤྱོད་མངོན་དུ་སྤྱར་བའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ནམ་འགྱུར་བྲིས་
ཡོད། བཅམས་སྤྱང་གིས་སྒྲོ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་དོན་ནས་གྲུ་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་སྤྱོད་
འབྱེད་བྱ་བ་ལྟར་མ་སྤངས་ལ། མི་ཆོས་ཀྱན་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ནས་སྤྱོད་འཆལ་གྱི་ཆ་ལ་ཐེར་འདོན་བྱ་བ་
འང་ལྟར་མ་སྤངས་པར། མིའི་གཏུག་གཤིས་སུ་གྲུ་བའི་སྤྱོད་པའི་ཆ་ལ་སྒྲོ་ནལ་མས་བཏང་སྟོམས་
སུ་བལྟས་ནས། མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་བྱུང་གཤིས་ཤིག་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་
རིག་གནས་ལ་མཆོན་ན་མིའི་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཤིག་དང་། ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུའི་དོན་ནས་
བཤད་ན་མི་ཆོས་ཀྱན་སྤྱོད་ཀྱི་མཐོང་སྟེ་བསྐྱར་ཏེ་མི་གཤིས་ཀྱི་མཐོང་སྟེ་སྤྱོད་པའི་འཕེལ་རྒྱས་ཤིག་
ཡིན།

ཡིན་ན་ཡང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བར་མཆོན་ན་མི་གཤིས་ཀྱི་གཏུག་མའི་ཆ་ལ་འཆོལ་
དཔྱད་བྱ་བ་མགོ་ཚུགས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་ཟབ་རྒྱས་སུ་དུང་བྱིན་མེད། 《ཚུ་ལེན་བྱ་མོ》 ལ་མཆོན་
ན་ཚུལ་པ་པོས་འདུ་ཤེས་ཡོད་པའི་སྒྲོན་ནས་བསྐྱེད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ལ། 《སྒྲོལ་བ་སྤྱང་བ》 ཡིས་མི་
གཤིས་ཀྱི་གནད་དམ་གསང་བ་མཐོང་ནས་འདུ་ཤེས་ཡོད་པའི་སྒྲོན་ནས་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་།
མཆོན་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་རིགས་རྟོག་གི་ཤེད་ཆེ་སྟེ་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ནམ་འགྱུར་ཞིབ་ཕྲ་མང་བོ་ཞིག་
ཚུལ་ནང་འདྲེན་མ་ཐུབ།

མི་གཤིས་ཀྱི་འཆོལ་དཔྱད་ལ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་བའི་ཚུལ་པ་པོ་བསྐྱེད་བཟུང་རེད། བསྐྱེད་

བཏུན་གྱིས་དམིགས་སུ་བབྱང་བའི་མི་གཤིས་ཀྱི་ནང་དོན་དེ་གོང་ལྟ་བུའི་མི་གཤིས་ཀྱི་རང་བྱུང་
བའི་བྱད་གཤིས་ཆགས་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར། མི་གཤིས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་ངོས་འཛིན་གསར་བ་མཛད་དེ།
ཁོའི་བྱིས་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་མང་པོ་ཞིག་གིས་མི་གཤིས་ཀྱི་མི་དགེ་བའི་ངོས་དེ་མཚོན་པ་གཙོ་བོ་
བབྱང་ཡོད།

ཡུལ་སྡེ་ཞིག་གི་ཁངས་ཆག་གི་འཛིགས་པ་སྒྲིབ་ཆེད་མི་སྣ་གངས་(བུ) ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱི་
གསལ་ནང་གསལ་གྱི་ལུས་བཤམས་སྟོན་བྱས་ནས་མི་ལྷགས་ཚད་མ་རེ་ཞིག་བཀྲས་སྟོགས་ལས་
བསྐྱབས་པ་དང་། བྱི་རྒྱལ་བཙོན་གངས་(བུ་མོ) ཀྱི་ལུས་པོ་ཡང་བྱི་གསལ་ནང་གསལ་ཅན་ཡིན་པ་
ཤེས་ནས་ཁོ་གཉིས་མཉམ་གཅིག་ཏུ་པར་ལ་བརྒྱག་རྒྱ་དང་སྒྲོར་ངེས་ཅན་ཞིག་སྟེར་བའི་རེ་བ་
བཏོན་ཆེ། གངས་ཀྱིས་གཏན་ནས་ཁས་མ་སྤངས་ཀྱང་། ཡུལ་མི་རེ་འགའ་དང་སྡེ་དཔོན་དང་སྤྱི་
གཞུང་གི་མི་སོ་སོས་རིམ་གྱིས་གངས་ལ་ཁ་ཏ་བྱས་པ་དང་། དེ་ལ་རེ་འབྲས་མ་སྒྲིན་པས་བཅན་
ཚུགས་ཀྱིས་པར་རྒྱག་རྒྱའི་གྲོས་ཐག་བཅད་པ་ལ། མཚན་མོ་དེར་གངས་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་གངས་རིའི་
ཁོད་ཐེབས་སོང་། བརྒྱ་ཆེ་བཏུན་གྱི་《གངས་》 ཀྱིས་དངོས་ཡོད་ལས་འདས་པའི་མཚོན་ཐབས་སྤྱད་
དེ། འདི་འདྲའི་གཏམ་རྒྱུད་མཚར་བོ་ཞིག་གི་བའི་སྒྲོན་ནས་དམངས་བྱིངས་ཀྱི་མི་གཤིས་ཀྱི་སྟེང་ན་
དྲིན་བྱས་དྲིན་ཏུ་མི་གོ་བའི་མི་དགེ་བའི་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། དེའི་སྟབས་ཀྱིས་གངས་ཀྱིས་མཚོན་
པའི་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་ཆོས་དངོས་དེ་འཛིག་རྟེན་ནས་ལུ་འགྲོ་བའི་སྒྲིལ་རིང་ལུགས་ཅན་གྱི་ལྟ་
བ་ཞིག་བབྱང་སྟེ་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད།

བརྒྱ་ཆེ་བཏུན་གྱི་《ཆོས་སྒྲོན་དང་མའི་བུ་སྒྲོ་ལུན་》 ཀྱིས་མའི་དྲིན་ལན་བསབས་བྱིར་རྒྱ་བྱས་པ་
ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་གི་རྟོག་བཏགས་ཡིན་པ་དང་། དངོས་ཡོད་དངོས་ནི་བུ་འཆི་ཁ་མ་ཡིན་ཏུང་མ་ལ་
འཁོན་ལན་སྟོག་འདྲིད་ཀྱིས་ལུ་མགོར་སོ་བཏུ་བ་ནས་བསད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བརྒྱད་ནས་མའི་
རྒྱུད་ཀྱི་མི་དགེ་བའམ་སྡེ་གཤིས་ཀྱི་ཆ་དེ་ཚུམ་ནང་གཙོ་བོར་བཏོན་ཡོད། བཅམས་སྤྱང་གིས་བོད་ཀྱི་མི་
གཤིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་ལ་བསམ་གྱིས་གཟས་ཏེ། ཚུམ་ནང་གི་“ཚུམ་པ་པོའི་བཅམས་སྤྱང་” ནི་བོད་ཀྱི་
སྒྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བསམ་པའི་འབྱེར་སོ་དང་མཐུན་པར་བྱས་ནས་མ་བུའི་བྱམས་བཅེ་ཡི་དགེ་བའི་ཀུན་
སྤྱང་དང་སྒྱུར་བ་མི་དགེ་བ་རྒྱ་བྱས་པའི་འགལ་བའི་ལྷག་རྒྱུད་ཀྱིས་མའི་གོ་འཕང་བསྟན་ཡོད་པར།
ལྷག་རྒྱུད་པ་གཉིས་པ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་མཚོན་བྱེད་རིག་ལུན་གྱི་ལྷག་རྒྱུད་ནི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་ལས་
སྟོག་པ་སྟེ། ཨ་མས་སྒྲོ་ལུན་ལ་“སྤང་མིག་བགྱད་དེ་སྤྱད་ཆེན་པོས་ ཁྱོད་ལ་ཨ་པ་ཞེས་པ་ཞིག་གཏན་
ནས་མེད་” ཅེས་དང་། བྱིས་པ་ནམས་ཀྱིས་སྒྲོ་ལུན་ལ་“ཨ་པ་མེད་པའི་མི” ཞེས་འཁོད་པ་དང་།
གཉེན་སྤྱང་ཏུ་སོང་བའི་ཨ་པས་འབྲུ་དམོད་དཔེ་མི་སྤྱི་བ་ཞིག་བྱས་རྗེས་སྒྲོར་བསྐྱད་པ་དང་། བུ་
མོ་དེ་ཡང་ས་ཆ་ཐག་རིང་ཞིག་ཏུ་གནས་ལ་བཟངས་པ་བཅས་མི་དགེ་བས་སྒྲོ་ལུན་གྱི་འཚར་ལོངས་
འབྱུང་སའི་ཁོར་ཡུག་གྲུབ་ནས་ཡོད་ལ། མཐར་སྒྲོ་ལུན་གྱིས་ཀྱང་མའི་ལུ་མགོ་བཅད་དེ་སྟོང་ནད་

སངས་པར་བྱས་པ་ “ཚུམ་པ་པོའི་བཅམས་སྒྲུང་” ནང་གི་མ་གྲོས་མི་ཐོངས་པའི་སེམས་ཁམས་དང་གཏན་ནས་མི་འདྲ། ཚུམ་པ་པོས་དངོས་ཡོད་དུ་བསྟན་པའི་མི་རྣམས་ཐམས་ཅད་ལྷིག་པ་མི་དགེ་བའི་ངོར་གནས་པ་གསུག་ཏུ་འདུག་པ་འདི་ཚུམ་པ་པོས་སྟོན་འདོད་པའི་རང་གི་མི་གཤིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་རེད།

ཁོའི་《སྟན་ངག་པ་དུར་ཁྲོད་རྗེས་སུ་བྲན་པ་》 ཡིས་ཀྱང་མི་གཤིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་འདི་དང་འདྲ་བ་མཆོན་ཡོད། སྟན་ངག་པ་དུར་ཁྲོད་ནི་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་གསོ་མུང་ཞིང་སྟན་ངག་པའི་རང་ཚུགས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། རྒྱུ་མ་བདེ་སྦྱིད་ཀྱིས་ཁོ་ལ་ཁྲེལ་མེད་ཚད་ལས་འདས་པ་བྱས་རྗེས་ཁོས་ཆེས་གདུག་རྩལ་ཅན་གྱི་སྦྱོར་བ་བཅམས་ཏེ་བདེ་སྦྱིད་ཁྱོད་ལྷག་གཉིས་ཀ་གསོན་བཟེགས་བྱས། བཅམས་སྒྲུང་འདིས་《ཆོས་སྟོན་དང་མོའི་བུ་སྟོ་ལྡན་》 ལྟར་ཚུམ་ཁྲིལ་པོས་མི་གཤིས་ཀྱི་མི་དགེ་ལྷིག་པའི་ངོ་བོ་ཁ་གསལ་གཤིབ་བསྐྱར་གྱིས་བསྟན་མེད་ཀྱང་། སྟན་ངག་པས་མེ་ཏྲག་སྦྱིད་ལ་ཁྲེལ་མེད་བྱས་པ་དང་། རྒྱུ་མ་བདེ་སྦྱིད་ཀྱིས་སྟན་ངག་པར་ཁྲེལ་མེད་བྱས་པ་དང་། མཐར་སྟན་ངག་པས་སྦྱོར་བ་ཏང་གི་མི་གཤིས་དང་བྲལ་བའི་སྦྱོར་བ་ཆེས་རྩལ་མོས་འཁོན་ལན་སློག་པའི་དོན་དག་རེ་རེའི་ལྷགས་ན་སྟོལ་རྒྱན་གྱི་མི་གཤིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་དང་འགལ་བའི་མི་གཤིས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཐོན་ཡོད་ལ། གང་ལྟར་འདི་ནི་བོད་ལ་མཆོན་ན་མིའི་ངོས་འཛིན་གྱི་ཐད་ནས་ཐོད་བཟལ་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་འཆོལ་དཔྱད་ཅིག་རེད།

བཞི་བ། བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ནཱ་ལ་གཙོ་བོ།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་བརྒྱ་བའི་མགོ་རྟོག་དང་དུས་རབས་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བ་དེ་ཉིད་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་དང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ནུས་པ་ཉིས་ཆར་ནས་སྒྲིལ་རྒྱུ་བཅའ་སྤྱོད་དང་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཉིད་བོད་དུ་ཐོག་མར་དར་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་། རྒྱ་ཡོད་ཚུལ་པ་པོས་རང་ཉིད་ཀྱི་གསར་ཚུལ་ལ་ཐོད་བརྒྱལ་མཛད་འདོད་པ་སོགས་རྒྱ་ཡོད་ཆར་གཞིའི་སྤྱོད་གི་འཕེལ་རྒྱས་ཞིག་དུང་མིན་པར། ལོ་རྒྱུ་ཉི་ཤུ་སྤྱི་ལོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་གི་རིང་གཞན་རིགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ལ་བརྟེན་ནས་བཟུངས་པ་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ་ལོ་མོ་ཚོད་ལྟ་བུས་པ་ལས་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཐོག་མའི་ནུས་པ་ཆགས་པ་རེད།

བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བས་སྤྱི་མཆོན་གྱི་སྒྲིལ་ནུས་མའི་འཛོགས་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱ་བ་དང་མའི་མཐར་ཐུག་ལ་ཐུགས་ཁུར་མཛད་པའི་སྒྲིལ་རྒྱུན་བཅའ་སྤྱོད་གི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་བསྐྱར་ཏེ། དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་འཛོགས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་སྒྲིལ་ནུས་རང་གི་བསམ་སྒྲིལ་བྱུང་ཆོས་མངོན་པར་བྱས་ཡོད། འདི་ནི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ཐོག་ཀྱི་མི་འདྲ་ས་རེད། དེ་བཞིན་དུ་མཆོན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཆེར་མི་འདྲ་སྟེ། བརྟན་དོན་ལ་ཐད་ཀར་ལ་བསྐྱོད་བྱ་བའི་སྒྲིལ་རྒྱུན་བཅའ་སྤྱོད་གི་མཆོན་ཐབས་གཙོ་བོའི་ནུས་པ་བསྐྱར་ཏེ། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལ་དང་དོད་བྱས་ནས་བརྟན་དོན་གང་ཞིག་མཆོན་པའི་ཐབས་སྤྱར་ལེན་པ་དང་། དེའི་སྤྱོད་བཅའ་སྤྱོད་གི་བྱུང་ཆ་གསུམ་པོ་གང་ལའང་“ཞིབ་ཆགས”ཀྱིས་འབྲི་བ་ལྟར་བྲངས་ཏེ་སྒྱུ་རྩལ་ནུས་པའི་སྒྲིལ་ནུས་རང་གི་བྱུང་ཆོས་མངོན་པར་བྱས་ཡོད།

བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གི་ལྟ་བ་དང་སྒྱུར་བའང་དོན་གྱིས་ནང་དོན་འདི་གསུམ་ལས་མ་འདས་ཏེ། སྤྱི་ཚོགས་དོན་སྤྱིར་ཅན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ལ་བྱུང་རིམ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྟེལ་བ་དང་། གཏམ་རྒྱུད་འབྲི་བའི་གནས་སྐབས་སུ་མི་སྣ་དང་ཁོར་ཡུག་དང་བྱུང་རིམ་གསུམ་ལ་“ཞིབ་ཆགས” ཀྱིས་བཀོད་འབྲི (描绘) བྱ་དགོས་པའི་བཅའ་སྤྱོད་གི་ལྟ་བ་ཞིག་གོ།

བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཐོག་མའི་གནས་སྐབས་དེར་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅངས་མེད་པར། གཙོ་བོ་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཅིག་ཚུལ་ནང་བཏོན་པ་ཡིན་ཕྱིན་ཚུལ་པ་པོ་དང་སྒྲིག་པ་པོ་གཉིས་ཀ་ཡིད་ཆོམ་ནས་བཞུད། དོན་གྱིས་སྐབས་དེའི་བཅའ་སྤྱོད་གི་བསམ་སྒྲིལ་ཆེས་ཀྱི་ན་བ་ཞིག་སྟེ་རང་དབང་གཉེན་སྲིག་གི་འཛིང་བ་དང་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱིར་བའི་རན་སྤྱོད་ཡང་ན་རྩ་ས་ཚོད་སྤོང་གི་གནད་དོན་ལྟ་བུའི་བརྒྱུ་འཕྲོན་ཅམ་སྟོན་པ་ལས་མ་འདས། དེའི་ཕྱིར་བརྒྱུད་དོན་གྱི་དོན་སྤྱིར་གི་ཆ་ནས་དངོས་ཡོད་དང་ཉེ་བར་བརྟུང་པས་རང་ཉིད་ལ་དགེ་མཆོན་སྤྱོད་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་རང་སྤྱོད་གི་རྣམས་ཀྱི་ཆ་དང་། ཟབ་རྒྱས་ཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ཆ་སོགས་ན་བཅའ་སྤྱོད་ཞིག་ལ་དགོས་དེས་ཀྱི་བསམ་སྒྲིལ་རང་བཞིན་ཆེས་ཆེར་མི་ལྟ།

ཐ་ན་སྒྲིལ་རྒྱུ་བཅམས་སྤྱང་བཞིན་དུ་སྤྱན་མོང་བའི་བརྟོག་ (概念) གང་རུང་ཞིག་གི་རིས་འབྱེ
ལ་ལས་ཆེས་ཆེར་འདས་མེད། 《བཅུན་པ་དང་ར་ལུག་སྤྱང་གསུམ་གྱི་འབེལ་གཏམ་》དང་《བྱ་ཆེ་
རིང་ལ་གཤིན་པོའི་འདས་མཆོད་ཐེངས་གསུམ་བྱས་པ་》གཉིས་དང་ཡང་ན་《སྒྲིལ་སྤྱ》གསུམ་ལ་
མཆོན་ན་མཐར་སྤྱག་གི་ཚུལ་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་འོ་འོ་དང་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ན་མི་འདྲ་བ་ཆེན་པོ་མེད་ལ།
ལྷག་པར་དུ་མཛེས་རྟོག་གི་ལྟ་བའི་དོས་ནས་གསུམ་གས་ཀྱང་ཆོས་ལུགས་པའི་སྤྱི་དཔེ་སྤྱན་འབྱེན་
བྱེད་པ་མ་གཏོགས་དེའི་པ་རོལ་གྱི་བསྟན་དོན་གྱི་སྤྱན་ཆོགས་རང་བཞིན་གྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཤིན་དུ་
འདྲ་བར་ནང་དོན་གཞན་པའི་ཆ་ཅི་ཡང་མེད། དེ་དང་བསྟུར་ན་སྤྱི་ཚུལ་ནམ་པའི་ཆ་རུ་གྱུར་བའི་
བཀོད་འབྲི་དང་། བྱང་རིམ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་སྤེལ་སྤངས་གཉིས་ཀྱི་ཐད་ན་རིམ་གྱིས་ཐོད་བཞུལ་
ཆེན་པོ་ཡོད་པས། ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་མངོན་གསལ་ཅན་གྱི་བྱུང་འབྱས་ནི་བྱང་རིམ་
ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་སྤེལ་སྤངས་ལས་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་དཔེ་ནས་མངོན་
བྱུང་བ་རེད།

སྒྲིལ་རྒྱུ་བཅམས་སྤྱང་དང་མི་འདྲ་བའི་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་བྱེད་པར་ཐོག་མའི་མངོན་སྤངས་དང་།
བར་གྱི་འགྱུར་བ་དང་། མཐའི་བྱུང་འབྱས་ཐམས་ཅད་བྱང་རིམ་ཅན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་སྤེལ་སྤངས་
དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ཀྱིས་བྱུང་བའི་བཅམས་སྤྱང་གི་སྒྲིག་གཞིའི་སྤྱི་དཔེ་ནས་མངོན་ཡོད་། དེ་ལས་
གཞན་པའི་བཅམས་སྤྱང་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་བྱུང་ཆ་སྟེ། དུལ་སྤྱངས་ཞིབ་འབྲི་འམ་སེམས་ཁམས་ཞིབ་འབྲི་
དང་། མི་སྣའི་སྣང་བརྟན་བཞེངས་བསྟན་དང་། བཅམས་སྤྱང་གི་སྤྱད་ཆའི་སྤྱི་ཚུལ་སྟགས་ཕྱགས་
གང་ཐད་ནས་ཀྱང་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ཀྱི་འབེལ་རྒྱས་ལྟ་བུའི་བྱུང་འབྱས་
ཤིག་བཤད་དགའ། འདི་གཉིས་ཀྱི་དོས་ནས་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་འབེལ་རྒྱས་ཀྱི་བཤུལ་
ལམ་ཡོངས་རྫོགས་མཐོང་བྱུང།

གོང་དུ་བསྟན་པ་ལྟར་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་བཅམས་སྤྱང་གི་ཚུལ་ལས་ཀྱི་འདྲ་ཤེས་
ཆགས་པ་ལ་སྤྱིར་ཚུལ་རིག་གི་ཐོན་ཁུངས་གཉིས་ཏེ། གཅིག་ནི་ཚུལ་རིག་གསར་བ་ཆགས་དུས་ཀྱི་ལ་
རབས་དེའི་ནང་ལྟ་སྟག་བྱུང་བའི་མི་རིགས་གཞན་གྱི་བཅམས་ཆོས་དང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་
ཐོར་བུ་བ་དང་། ཅིག་ནི་མི་སྣའི་ཡོད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུ་བཅམས་སྤྱང་དང་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་དོ།
ཤན་ཆེ་ཆུང་གི་དོས་ནས་དང་ཐོའི་ཤན་ཆེ་ལ་བྱི་མའི་ཤན་མངོན་ཆུང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་རིག་གི་
ནམ་པ་གསར་བ་ཞིག་ཆགས་དུས་སུ་སྤྱི་མའི་ཤན་དེ་མི་འདོད་བཞིན་དུ་ཡང་འདོར་བ་དགའ། དེ་
བཞིན་དུ་མི་རིགས་གཞན་གྱི་ཚུལ་རིག་གི་ནམ་པ་ལ་སྤྱི་བསྤྱོད་བྱེད་དུས་ཀྱང་། ཆེས་ཐོག་མར་དང་
ལེན་བྱུང་བ་ནི་ཆེས་བྱི་དོས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་མངོན་གསལ་ཅན་དག་ཡིན། ནང་དོས་ཀྱི་ཞིབ་པའི་བྱེད་
ཆོས་དག་རྗེས་སུ་རིམ་གྱིས་ཁོང་དུ་ཆུབ་པར་འགྱུར་དགོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དེ་བས། ཐོད་ཀྱི་
བཅམས་སྤྱང་གསར་བས་ཀྱང་གཞན་རིགས་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་ལ་བལྟས་ཏེ། སྤྱི་ཚུལ་གྱི་ནམ་པའི་

ངོས་ནས་ཐོག་མའི་ཤེས་རྟོགས་གསལ་བོ་བྱང་བ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་
རེད།

དབུ་གྲུ་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་ཚུལ་པ་པོ་དང་སྟོག་པ་པོ་དག་གིས་རྒྱ་ཡིག་གི་ལམ་
ནས་བཅམས་སྐྱུང་གི་རྣམ་པ་གསར་བ་དེར་བལྟས་དུས། དེའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱིས་ཁོ་ཆོའི་
ཡིད་དབང་ཆེས་ཆེར་འཕྲོག་ཅིང་། དེ་འདྲ་འབྲི་བ་རང་ལ་མཆོན་ནའང་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་མ་ཡིན་
པའི་ཚུལ་གྱིས་དེ་ལ་ཆོད་ལྟ་བུ་འདྲི་བྱུང་། ལོ་རྒྱུ་ཕྱག་མང་བོའི་རིང་ལ་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་
གི་སྒྲིང་ལ་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བའི་སྟོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྐྱུང་གིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ལ་དང་དྲོད་མི་
བྱེད་པར། བྱང་རྒྱུ་ཆོས་བཤད་ལེགས་བཤད་ཀྱིས་ཁེངས་ནས་ཡོད་པ་ལ། ཁོ་ཆོས་མཐོང་བའི་ད་ལྟའི་
བཅམས་སྐྱུང་འདི་ནི་དེ་འདྲའི་བསྐྱབ་བྱ་ཅན་དང་ཁ་ཏ་ཅན་སྟོག་གྱུར་ཅན་ཞིག་མ་ཡིན་པར།
འགལ་བ་ལྷན་ལྷན་སྒྲེལ་བའི་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཡག་པོ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་ཡོད། ཆོད་ངེས་ཅན་
ཞིག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན། བཅམས་སྐྱུང་གསར་བ་དེ་ཉིད་ཁོ་ཆོར་མཆོན་ན་ཕྱིར་གཏམ་རྒྱུད་ཅན་
དུ་གྱུར་བ་ཞིག་རེད། དེ་བས། ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་སྒྲིག་གཞི་ལ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤེད་ཆེ་
ནས་ཀྱང་ཡོད།

བཅམས་སྐྱུང་ནི་དོན་བརྗོད་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པས། སྒྱིར་ན་
བཅམས་སྐྱུང་གི་ཁོད་དུ་དོན་དག་བྱང་བའི་རིམ་པ་རིམ་གྱིས་སྟོན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ངང་ཚུལ་ནི་
མ་གཞི་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། བཅམས་སྐྱུང་གི་བྱུ་བ་ཆ་གསུམ་པོའི་ནང་དུ་བྱང་རིམ་ཞེས་འབྲུང་
ཡང་། “བྱང་རིམ་གྱི་ཐོག་མའི་རྣམ་པ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཡིན། ཞིན་ཀྱང་དང་། སྤུ་སི་ཐེ་དང་། མའོ་ལུ་
དང་ཚུལ་པ་པོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ ‘བཅམས་སྐྱུང་ནི་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་པའོ’ ཞེས་པར་སྟམ་ཡོད།
ཞིན་ཀྱང་ཡིས་ ‘གཏམ་རྒྱུད་བཤད་པ་བཅམས་སྐྱུང་ནས་དོར་ཆོ། ཚུལ་རིག་གི་ཡོད་ཆོད་ཆོར་སོང་’”²¹
ཟེར། དེ་བས་ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བ་ལ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤེད་ཆེ་བ་ནི་ནོར་འབྲུལ་ཞིག་མ་ཡིན་
པར། བཅམས་སྐྱུང་འཕེལ་རིམ་ཁོད་ཀྱི་གཞི་ལ་དཀའ་བའི་ཀྱག་ཀྱིག་གི་ལམ་བུ་ཞིག་རེད།

འཛོམས་སྒྲིང་བཅམས་སྐྱུང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་བལྟས་ནའང་། འདི་ལྟའི་གཏམ་རྒྱུད་འདྲ་བའི་སྐྱུང་
མ་གཏམ་ནས་བཅམས་སྐྱུང་དུ་འཕེལ་བའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཞིག་ཀྱན་ལ་ཡོད། “ཁོ་ཆོས་²²ཐོག་
མར་བཅམས་སྐྱུང་ཐུང་དུ་གསར་ཚུལ་བྱེད་དུས། ཚུལ་ལུས་གསར་བ་ཞིག་གསར་གཏོད་བྱེད་བཞིན་
པའི་འདྲུ་ཤེས་ནི་མེད། ཤེས་བཞིན་དུ་བཅམས་སྐྱུང་ཚུལ་པ་ཡིན་ཞེས་པ་བས་ཤེས་བཞིན་གཏམ་རྒྱུ
ད་སྒྲིག་པ་ཡིན་ ཞེས་ན་ཤིན་ཏུ་འཆོམས། གལ་ཏེ་ང་ཆོས་དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་མཇུག་ཡན་

²¹胡平《叙事文学感染力研究》百花文艺出版社 P118

²² མཆོན། ཐོག་མའི་སྐྱུང་ཐུང་ཚུལ་པ་པོ་རྣམས་བཟླ།

གྱི་སྤྱང་ཐུང་དང་གཏམ་རྒྱུད་གཉིས་གཤིབ་བསྐྱར་ཞིག་བྱས་ཆོ། སྤྱི་གཞིའི་ཆ་ན་འདྲ་མཚུངས་ཤི
ན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།”²³

ཡིན་ན་ཡང་། གཏམ་རྒྱུད་དང་བཅམས་སྤྱང་གཉིས་མཐར་ཐུག་ངོ་བོ་མི་འདྲ་བའི་ཚུལ་ལྟས་
ནམ་པ་གཉིས་རེད། གཏམ་རྒྱུད་ནི་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ལ། བཅམས་
སྤྱང་ནི་ཚུལ་པ་པོའི་ཚུལ་རིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས། དེ་བཞིན་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱིས་ཉན་པ་པོའི་
དམངས་པལ་བའི་རྒྱ་ཚད་ལ་བལྟས་ཏེ་དྲང་ཐད་དུ་བརྗོད་པ་དང་། མཚར་བའི་ངང་རྒྱལ་ཅན་གྱི་
བྱང་རིམ་གྱི་སྤྱི་གཞི་ལྟར་ལེན་ལ། བཅམས་སྤྱང་ནི་ཚུལ་པ་པོའི་བྱེད་ཚུལ་ལས་བྱང་བ་ཞིག་ཉེ་སྤྱི་
ཚལ་དོན་དུ་གཉེར་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པས། བྱང་རིམ་གྱི་སྤྱི་གཞི་སྤེལ་དུས་སྤོངས་འགྲོ་བཞུགས་པ་ལྟར་
དུ་བཏང་ནས་ལྟོག་ཉེ་འབྲེལ་འཕམ་བུ་འཕམ་ནས་འབྲེལ་འཕམ་སྤེད་དེ་འབྲེལ་བ་སྤྲུགས་ཀྱི་འབྲེལ་
ལྟར་ལེན་པ་ཡིན། གཏམ་རྒྱུད་དང་བྱང་རིམ་གཉིས་ངོ་བོའི་ཆ་ནས་ཀྱང་མི་འདྲ་ཉེ། “གཏམ་རྒྱུད་ནི་
དུས་ཀྱི་གོ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་པའི་དོན་དག་བརྗོད་པ་ཅན་ཞིག”²⁴ དང་། “བྱང་རིམ་གྱིས་ཀྱང་དོན་
དག་བརྗོད་ཀྱང་གནད་ས་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་ཉེང་བཞག་ཡོད། ‘རྒྱལ་བོ་ཤི་སང་། གཞུག་ནས་
རྒྱལ་མོ་ཡང་ཤི་སང་། ཟེར་བ་འདི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་དང་། ‘རྒྱལ་བོ་ཤི་སང་། གཞུག་ནས་རྒྱལ་མོ་ཡང་
སེམས་སྤྱག་གི་སྤྲུལ་སྤྱིས་ཤི་སང་། ཞེས་པ་འདི་ནི་བྱང་རིམ་གྱི་ཆ་ན་པ་ཞིག་ཡིན”²⁵ དེའི་འདི་ནི་ང་
ཆོས་མང་དུ་མཐོང་ཐོས་ཐུང་བ་ཞིག་ཡིན་པས། གསལ་བར་བཤད་ན་གཏམ་རྒྱུད་དང་བྱང་རིམ་གྱི་
ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་དོན་དག་སྤྱི་བར་གྱི་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅན་མིན་གྱི་ཉེང་བ་ཡོད། ལྷ་སེ་
ཐི་ནས་ད་དུང་བསྟན་དོན། བྱང་རིམ་གྱི་སྤྲུལ་སྤྱི་སྤྱི་གཞི་པོ་རིམ་མི་འགྱུར་ཡང་། རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་
འབྲེལ་བའི་འདྲ་ཤས་ཀྱིས་དུས་ཀྱི་གོ་རིམ་གྱི་འདྲ་ཤས་མག་མོག་དུ་བྱས་སོ། ཡང་ན་བཤད་ཚུལ་
གཞན་ཞིག་གིས་བཤད་ན། རྒྱལ་མོ་ཤི་སང་། སུས་ཀྱང་རྒྱ་མཚན་གང་གིས་ཡིན་པ་མི་ཤེས། གཞུག་
ནས་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བོ་ཤི་བའི་སྤྱག་བསྐྱེད་ཀྱི་སྤྲུལ་སྤྱིས་ཡིན་པ་མཐོང་ཟེར་བར་འདིའི་ནང་
གསང་མཚར་ཅན་གྱི་བྱང་རིམ་གྱི་ཆ་ན་པ་ཞིག་འདྲས་ནས་ཡོད་ལ། འདི་ནི་ཆ་ན་མཐོན་པོར་འཕེལ་
རྒྱས་སུ་བྱེད་ཆོག་པའི་ནམ་པ་ཞིག་ཡིན། བྱང་རིམ་གྱིས་དུས་ཚོད་ཀྱི་གོ་རིམ་གནས་སྤྲུལ་ཅན་དུ་
བསྐྱར་ཏེ། གཏམ་རྒྱུད་དང་ཁ་བྲལ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ནས་བག་ཡངས་སུ་འཕེལ་ཆོག་
པར་བྱས། ཁྲོད་ཀྱིས་རྒྱལ་བོའི་ཤི་བ་ལ་སྤྲོས་དང་། གལ་ཏེ་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་གི་ནང་ཡིན་ན། ང་ཆོས་
“དེའི་རྗེས་ནས” ཟེར་ངེས་ལ། བྱང་རིམ་གྱི་ཆ་ན་པ་ཞིག་གི་ཁྲོད་དུ་ང་ཆོས་“ཅིའི་ཕྱིར” ཟེར་ངེས།
འདི་ནི་བཅམས་སྤྱང་ཁྲོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དང་བྱང་རིམ་གཉིས་ཀྱི་ཆ་བའི་མི་འདྲ་ས་ཡིན་ཟེར།

²³ 高尔纯 《短篇小说结构理论与研究》 西北大学出版社 1985 年 3 月 P24

²⁴ 《小说美学经典三种》 爱·福斯特：《小说面面观》 1990 年 4 月 P222

²⁵ 《小说美学经典三种》 爱·福斯特：《小说面面观》 1990 年 4 月 P271

²⁶ མཆོད། བྱང་རིམ་བསྟན།

གཅིག

བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བ་ལ་བལྟས་ན། ཆེས་ཐོག་མའི་བཙམས་སྤྱང་གི་སྒྲིག་གཞི “བྱང་རིམ” གིས་གྲུབ་ཡོད་ཀྱང་། བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པའི་བར་གྱི་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་མི་བཅན། བྱང་རིམ་སྤེལ་སྤངས་ལ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཆར་(奇) བའི་ཆ་ཆེ་བར་མ་བཅད། ད་དུང་བསྟན་དོན་གྱི་ཉེ་བ་ལས་མཆར་ཉེ་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་འགོད་པ་དང་། བྱང་རིམ་སྤེལ་སྤྱོད་གཉིས་ཀ་བསྟན་དོན་གཅིག་ཏུ་མི་འབབ་པའི་གྱིས་པའི་ནམ་པ་ཅན་ཡང་བྱུང་ཡོད།

《རྟ་འདུལ་མཁན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད》(སྤྱང་ཆར 1982. 1) ལྟ་བུར་མཆོན་ན། ཞིང་བདག་གམ་ཕྱགས་བདག་གལ་རིམ་གྱིས་ཞིང་བྱན་ལ་གཉའ་གཞོན་དང་མནར་གཅོད་བྱེད་པའི་ནག་ཉེས་མཆོན་པ་ཚུལ་གྱི་བསྟན་དོན་ཡིན་པ་ལ། བསྟན་དོན་འདི་མཆོན་པའི་བྱང་རིམ་སྤེལ་སྤྱོད་འགལ་བའི་ཆེ་མ་དེ་དཔོན་པོས་མི་སྣ་སྡེ་ལ་དྲེད་གསོད་པར་མངགས་པའི་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་ཞིག་བཀོད་ཡོད། དེས་དཔོན་དན་གྱི་དན་མེས་དང་རྒྱུ་སྤྱོད་མཆོན་སྤྱོད་པ་ཡིན་ཡང་། བྱང་རིམ་འདིར་དངོས་ཡོད་ལས་འདས་པའི་ཆ་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཆར་བའི་ཆ་ཅིས་ཀྱང་ཡོད། 《ནད་བདག་གི་རང་གཟུགས་ཕྱིར་མཛོན་པ》ལ་མཆོན་ན་ཡང་། གྲུབ་ཐོབ་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པོས་ལྷ་རྩེ་ཤེས་རབ་གསལ་མེད་པར་གཏོང་ཐབས་དང་། རྒྱུ་མ་ནད་བདག་ཏུ་བརྟུ་བྱ་བཅུག་ནས་“གདོན་རྩལ” ལེན་ཏུ་འཇུག་པའི་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པར་ཡང་གོང་ལྟར་དངོས་འདས་དང་མཆར་བའི་ཆ་ཡོད། ལྷ་རྩེ་མེད་པར་བྱེད་ལུགས་དེ་《ཤིང་བརྩོ་ཀྱང་དགའ》(《མི་རི་ཆེ་སྤྱང》ནང་གི་)ཡི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་འདྲ་གཟུགས་ཤིག་ཡིན་པ་ཀྱང་གྱིས་ཤེས་སྤྱོད། བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་འདི་དག་ལ་ཡིད་མེས་དམ་ཏུ་འཛིན་པའི་མཆར་བའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། འཆོ་བ་དངོས་ཀྱིས་བརྟག་བཟོད་ཅིག་མ་རེད། འདི་ནི་འཆོ་བའི་མང་གཞི་ལ་རྒྱུ་བརྟན་པོར་མ་ཆུགས་པར་ཚུལ་པ་པོའི་འཆར་ཡན་གྱི་རྟོག་བཟོ་འབའ་ཞིག་རེད། དེ་འདྲའི་སྤྱོད་འདས་དངོས་འདས་ཀྱི་མཆར་བའི་སྤྱོད་ཀྱིས་བྱང་རིམ་གྱི་ནང་སྤྱོད་ཏུ་གྱུར་བའི་བྱང་རིམ་གྱི་གཏམ་ཆོགས་སམ་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་སྤྱོད་པའི་འབྲེལ་དམ་དགོས་པའི་བྱང་ཆོས་དེ་འདིར་བཤད་ས་མེད་འགྲོ།

《བྱ་ཆེ་རིང་ལ་གཤེན་པོའི་འདས་མཆོད་ཐེངས་གསུམ་བྱས་པ》ལ་མཆོན་ན། བར་དཀྱིལ་ལྷག་དོན་གྱི་བྱ་མོ་ལྷ་མཛེས་བྱ་འཁྲིད་དང་གཡོག་མོ་ཨ་མ་བག་གྱི་ཡི་བྱ་ཆེ་རིང་གཉིས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གིས་ཚུལ་གྱི་མགོ་བབྱང་ཡང་། ཚུལ་གྱི་སྤྱད་ནས་བར་ཆད་བྱེད་མཁན་གྱི་ལྷག་དོན་རྩེ་མེད་ཏུ་གྱུར་སང་བ་མ་བཅད། བྱ་མོ་ལྷ་མཛེས་བྱ་འཁྲིད་ཀྱང་རྩེ་མེད་ཏུ་གྱུར་ནས་འདི་གཉིས་སྤྱོད་ཏུ་ཚུལ་ལས་ལུ་སང་། ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱོད་ཕྱགས་ལ་བཙེ་དུང་དང་གལ་རིམ་གྱི་གཉའ་གཞོན་དང་བར་ཆད་ཀྱི་ནང་དོན་ཡོད་པ་ལ། སྤྱད་ཕྱགས་ལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དན་སྤྱོད་དང་མྱོང་དང་སྤྱོད་འབྱེད་ཀྱི་ནང་དོན་ཡོད། ཚུལ་ཉིལ་པོར་བལྟས་ན་ཚུལ་པ་པོའི་བསམ་དོན་ནི་ཕྱི་མ་འདི་ཡིན་པ་འདྲ་ཡང་།

བྱང་རིམ་གྱི་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་ཚུལ་ལ་སྟོན་སྟེགས་གྱི་ནང་དོན་ནམ་འགལ་བ་དེ་ཚློ་ནང་“ཞིབ་ཀྱིས་”
 ལུ་བཀོད་ཏེ་ཚློ་གྱི་སྤྲུལ་ཆའི་གཅིག་ཟེན་པས། ང་ཚོར་བྱང་རིམ་ཁ་གྱུས་པའི་སྤང་བ་དང་། བསྟན་
 དོན་གཅིག་ཏུ་མི་འདྲིལ་བའི་སྤང་བ་སྟེར། ཚློ་གྱི་མི་སྣ་དང་དོན་དག་ཚློ་ནང་དགོས་ཏུས་ཐོན་
 བས་མི་དགོས་ཏུས་སྟོ་བྱར་རྒྱུ་མེད་ཏུ་ཡལ་སང་ཏུས་བྱང་རིམ་ལ་གཅིག་གྱུར་དང་། འབྲེལ་དམ་
 དང་། ལྷན་རྒྱུ་གྱི་ཉམས་གཏན་ནམ་མི་འབྱུང་བས། རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆེགས་ནི་སྟོས་མ་དགོས་པ་
 ཞིག་རེད། དེ་བས་སྤྱུའི་མི་ནམ་བྱང་རིམ་ལ་ད་ཏུ་ཡིད་འཛིན་གྱི་རྒྱས་པ་（记忆力）དགོས་²⁷ཞེས་
 བཤད་ཡོད། “རྒྱལ་མོ་ཤི་ཏུས་སུ་གལ་ཏེ་ང་ཚོས་རྒྱལ་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་བརྗོད་སྐད་ཆེ། ང་ཚོས་
 རྒྱལ་མོའི་རི་ལྷོ་ཤི་བ་ནམ་ཡང་རྟོགས་མི་ཐུབ་”²⁸ཟེར། འདིས་ནི་ཚློ་ནང་གི་སྤྲུལ་འདི་དོན་དག་དང་
 མི་སྣ་ཡལ་དེ་སང་བའི་བྱང་རིམ་ལ་སྤྲུལ་ཆེས་ཆེར་འབབས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བསྟན་པ་རེད།

བཅམས་ཆོས་གཅིག་གི་ནང་བྱང་རིམ་གྱི་ཆན་པ་དག་གིས་བསྟན་དོན་སོ་སོ་བསྟན་པའི་གནད་
 དོན་འདི་《རྩ་མགོན་གྱི་གནས་ཆང་》ཏུ་ཡང་བྱང་ཡོད། ཚློ་གྱི་ཐོག་མར་ལྷ་སའི་འགྱུར་སྟེགས་གྱི་ཐོག་
 བས་ནམ་པ་གསར་བ་མཆོན་པའི་ནང་དོན་ཡོད་ལ། བར་ན་ཆོས་པ། ཆོང་བ་སོགས་ཀྱིས་ལུགས་
 མིན་གྱི་བྱ་བ་མཛད་པ་ལ་སེམས་ཁུལ་བྱེད་པའི་ནང་དོན་ཡོད། མཐའ་མ་ན་གནས་ཆང་གི་བྱ་རྒྱུང་
 བ་འཇིགས་མེད་ལོག་ལམ་ཏུ་ལུགས་ནས་ཁུལ་པར་གྱུར་ཡོད་པ་རིམ་གྱིས་ཐབས་ཀྱིས་ལེགས་ལམ་ཏུ་
 ཁྱིད་པའི་ཆ་ཡོད།²⁹ བཅམས་སྤྱང་གཅིག་གི་ནང་འདི་འདྲའི་ནང་དོན་འདྲ་ན་ལེགས་པོ་ཡིན་པ་ བ
 དེན་ཀྱང་། མཆོན་སྤངས་ཀྱི་ཤིལ་བོ་གོང་བྱ་གཅིག་གྱུར་གྱི་དོས་ནས། བཅམས་སྤྱང་གི་འཆོ་བའི་ ན
 ང་ཏུ་འདི་ལྟའི་ནང་དོན་གྱི་རིམ་པ་ཏུ་མ་ཅན་ཏུ་ཡོད་ན་ལེགས་པ་ལས། ཚློ་གྱི་ཐོག་མཐར་བར་ག
 ལུས་ཀྱི་བྱང་རིམ་སོ་སོས་ནང་དོན་སོ་སོ་བསྟན་པ་ཡིན་ན། བཅམས་སྤྱང་གི་འཇིག་རྟེན་སེལ་བྱར་འ
 ཐོར་བ་རེད་ཅེས་དང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ཚློ་གྱི་བསྟན་དོན་གཅིག་ཏུ་མི་འབབ། སོ་སོ་བའོ་
 ཞེས་བཤད་དགོས།

གཏམ་རྒྱུད་དང་བྱང་རིམ་གང་ཡིན་ཡང་མི་སྣ་ནི་རང་གྲུབ་པར་ཚློ་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པ་ལ། ཐོག་
 མའི་བཅམས་སྤྱང་དེ་དག་གི་མི་སྣ་བྱང་རིམ་ཏུ་བརྒྱུ་ཚུལ་ཡང་གཏམ་རྒྱུད་དང་ཉེ་བ་ལས། བཅམས་
 སྤྱང་དང་ཉེ་བ་ཞིག་མ་རེད། མི་སྣ་དང་པོའི་དོན་ཚློ་ནང་བཀོད་ཆར་རྗེས་བྱང་རིམ་ལ་དགོས་པའི་
 མི་སྣ་གཉིས་པ་ཚློ་ནང་འདྲེན་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཏུ་གསུམ་པ་བཞི་བ་སོགས་སྟར་ཆགས་སུ་སྒྲིག་
 བས་གོ་རིམ་ལྡན་པར་འབྱུང་བ་ཞིག་རེད། 《བུ་ཆེ་རིང་ལ་གཤེན་པོའི་འདས་མཆོད་ཐེངས་གསུམ་

²⁷ 《小说美学经典三种》爱·福斯特：《小说面面观》1990年4月P271
²⁸ 《小说美学经典三种》爱·福斯特：《小说面面观》1990年4月P272
²⁹ མཆན། འདི་འདྲའི་རབས་བརྒྱུད་ཏུ་བའི་ནང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཡོངས་ཁྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། གནད་དོན་
 འདི་ཉིད་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་བཅམས་སྤྱང་འགའ་ཞིག་སྤྲུལ་དོན་ཐོན་ཡོད། དཔེར་ན་གྲགས་པ་དགོན་མཆོག་གིས་
 བཅམས་པའི་《ལོ་རྒྱུ་》ལྟ་བུ།

གོང་གི་བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་ལས་ང་ཚོས་སྤང་ཚུལ་ཞིག་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། བཅམས་སྒྲུང་དེ་
དག་གི་བྱང་རིམ་དུ་མ་ཟད། ལྷག་རྗེས་བྱེད་སྤངས་དང་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ནས་འདྲ་ཐོབ་པ་གི་
ཁྱད་ཆོས་ཤིག་དང་། དེ་བཞིན་ཚུལ་པ་པོའི་ཆ་ནས་འདྲ་ཐོབ་པ་གི་གཞི་མཐུན་ཞིག་ཡོད་པ་མཐོང་
ཐུབ།

ལྷག་རྗེས་བྱེད་སྤངས་ལ་ཡུལ་ཆེ་གོ་མོ་ཞིག་ན། མི་ག་གོ་མོ་དེ་དང་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡོད། རེ་ཞིག་.....
ལྟ་བུའི་བྱེ་མོའི་(模式) འབྲི་སྤངས་ཤིག་དང་། ཚུལ་ཤིལ་པོའི་སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ནས་བཅད་ལྷག་སྤེལ་
མའི་ནམ་པར་ཡོད། སྤེལ་ཐུན་བཅམས་སྒྲུང་བཞིན་དུ་བཅད་པ་མི་སྤེལ་ཁ་བརྟེན་ཚུལ་དང་། ཚུལ་
གྱི་སྒྲིག་གཞི་གཙོ་བོ་དེ་ལྟ་བུ་བཅད་པས་བཟུང་བ་ལྟ་བུ་མིན་ཡང་། ཐོག་མའི་བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་
ལ་པལ་ཆེར་སྤངས་འབྲི་བའམ་ཁ་བརྟེན་ཚུལ་གྱི་ཆོགས་སུ་བཅད་པ་མི་ཁྱད་པ་ཡོད། སྤེལ་ཆ་ནས་
དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཆོགས་གནད་དོན་ལ་ཁ་གཏད་པའི་བརྗོད་དོན་གསལ་བོ་རེ་དང་། དེ་ཉིད་ཁ་བརྟེན་
ཚུལ་དུ་ཐད་ཀར་ལ་བ་སྤེད་བྱ་བ་མ་ཡིན་པར་གཏམ་ཐུང་གྱི་བྱང་རིམ་ལ་བརྟེན་པས། སྤེལ་ཐུན་
བཅམས་སྒྲུང་དང་གཏམ་ཐུང་དང་མི་འདྲ་བའི་མངོས་རྒྱ་གི་རིན་ཐང་གསར་བ་ཐབས་ཆག་ཅིག་
མངོན་པར་བྱས་ཤིང་། དེ་ལས་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ངང་ཚུལ་ཐུང་བསྐྱེད་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ལྷ་
ཚལ་གྱི་ནམ་པོའི་ཆ་ནས་སྤེལ་ཐུན་བཅམས་སྒྲུང་དང་གཏམ་ཐུང་གྱི་རྗེས་སྤེལ་ལམ་མངལ་དེ་ནི་སྤྱི་
པོར་ཡོད།

བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་བསྐྱགས་ཆོ། ཚུལ་པ་པོ་དེ་དག་གི་སྤེལ་ཐུན་རིག་གནས་གྱི་ཤེས་བྱ་
འཛུལ་པོར་ཡོད་པ་དང་། ཐོད་རང་སྐད་ཀྱི་གཏུག་མའི་ཁྱད་ཆོས་མ་ཉམས་པར་འདོན་ཐུབ་པའི་
སྤྲོད་ནས་ཁོ་ཆོའི་སྤེལ་ཐུན་རིག་གནས་གྱི་མང་གཞི་བརྟན་བརྩིང་ཅན་དུ་ཡོད་པའང་མཐོང་ཐུབ།
དེ་བས་བདག་གིས་ཁོ་ཆོའི་སྤེལ་ཐུན་རིག་གནས་གྱི་སྤྱི་སྤྱོད་འཕུས་ཆང་བ་ཞིག་ཡིན་པས་ཤིང་། ཁོ་
ཆོའི་ཚུལ་རིག་གི་ཐོན་ཁུངས་ནི་གཙོ་ཆེ་བ་སྤེལ་ཐུན་གྱི་བཅམས་སྒྲུང་དང་གཏམ་ཐུང་དུ་བྱུར་ཡོད་
པ་དང་། གཞན་རིགས་གྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཚུལ་རིག་གི་ཐོན་ཁུངས་པལ་བའི་གནས་སུ་ཡོད་དོ་
སྟུམ།

གཉིས།

སྤེལ་ཐུན་ཚུལ་རིག་གི་མང་གཞིའི་སྤྲོད་ནས་གསར་བ་དང་ལེན་བྱས་པའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་ནམ་
པ་དེ་ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་སྤྲོད་སྤྲོད་ནས་ཡུན་རིང་ཞིག་མ་བཟུང་པར། བཅམས་སྒྲུང་གི་མཐོ་སྐབས་
གསར་བ་ཞིག་གིས་ནམ་པ་དེ་ཉིད་ཐིལ་གྱིས་མཐུན་ཏེ། ཚུལ་རིག་གསར་བ་ཐོན་ཁུངས་སུ་བྱས་པའི་
བཅམས་སྒྲུང་གི་ནམ་པ་གསར་བ་ཞིག་བྱང་། འདིའི་ཚུལ་པ་པོ་དག་པལ་ཆེར་སྤྱོད་བྱ་ཆེན་མོ་བ་
དག་རེད། ཁོ་ཆོའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཚུལ་ཚུལ་དང་། བྱང་རིམ་སྤེལ་ཚུལ་སྤྱི་གསལ་
མ་དང་མི་འདྲ།

རབ་བྱེད་འདིའི་བརྗོད་བྱ་ནི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཡིན་པས་སྒྲིག་གཞིའི་ངོས་ནས་བཤད་ན།
ཚུམ་གཅིག་གི་ནང་དུ་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་སྟེ་ས་སྐྱ་བཟུང་དོན་སྐྱོད་པ་མཆོད་པར་འགྱུར་བའི་
གྲུས་བྲལ་ཅན་མེད་ལ། དོན་དག་དང་མི་སྟོང་གཅིག་ཡོངས་སུ་ཆར་རྒྱུ་ཅིག་གོས་པ་འབྲི་འགོ་ཚུམ་
པའི་སྟར་ཆགས་གྱི་འབྲི་བའང་མེད། ཚུམ་འདི་དག་ནི་གཅིག་གྱུར་གཅིག་སྟེ་ཅན་དུ་ཡོད། སྒྲིག་
གཞིའི་ཉི་གནད་(结构点) གཅིག་ལས་བཅུམས་ཏེ་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་སྐྱ་སྒྲིག་གཞིའི་ཉི་གནད་
དང་འབྲལ་མེད་དུ་ཉི་བའི་མཐའ་འཁོར་ནས་འཁོར་ཞིང་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཡིན། དོན་གྲུས་བཅུམས་
སྟེང་དེ་དག་གིས་ཉེན་ཁ་འཕྲུག་པ་མང་བོ་ཚུམ་དུ་བཀོད་ནས་བྱང་རིམ་གྱི་ཐག་རིང་མ་བཏིང་
བར། དོན་དག་གཅིག་གི་འགོ་རྒྱུ་བར་གསུམ་ཆ་ཆར་ཚུམ་དུ་བཀོད་ནས་སྒྲིག་གཞི་བྱུང་བར་
བཅུམས་ཡོད།

《སྒྲུལ་སྒྲུ》 དང་ 《བྱ་ཆེ་རིང་ལ་གཤེན་པོའི་འདས་མཆོད་ཐེངས་གསུམ་བྱས་པ་》 གཉིས་བསྟར་
ན་གནད་འདི་རྟོགས་ཐུབ་ཏེ། ཚུམ་ལུགས་མི་སྟོང་འདྲི་བསྐྱེད་པ་ལ་འབྲི་བྱེད་པའི་བཟུང་དོན་གྱི་
ཆ་ནས་འབྲལ་ཡང་། བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཚུམ་ཚུལ་གྱི་ཆ་ནས་《སྒྲུལ་སྒྲུ》 ཡིས་བྱི་མ་བཞིན་དུ་ཚུམ་
ལུགས་མི་སྟོང་མང་བོའི་བྱ་སྐྱེད་འགོད་པ་ལྟར་མ་བྲངས་ལ། ལྷག་པར་དུ་ལྷག་དོན་གྱི་རྩལ་སྐྱེད་ཏེ་
བྱའི་བཟུང་དོན་གཅི་པོ་དང་རིང་དུ་གྲུས་པའི་ཆ་ལ་སྒྲུག་ཁ་མང་ཅིམ་བཀོལ་ནས་བཟུང་དོན་སྐྱོད་
པའི་ཉམ་ཉེས་མ་བཟོས་པར། རྩེ་བ་དེར་ཐོན་པའི་སྒྲུལ་སྒྲུ་དེ་ཁོ་ན་སྒྲུག་ཁ་ནས་མ་དོར་བར་མི་སྟོང་
དེས་མི་སྟོང་གཞན་དང་དོན་དག་གཞན་རྒྱན་གཅིག་དུ་སྒྲུལ་ཏེ་མི་དང་མིའི་འབྲེལ་བ་བྱུང་བར་བྱེད་
པའི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་སྟེང་བྲངས་ཡོད་པས། ཚུམ་རང་ཉིད་གཅིག་སྟེང་གཅིག་གྱུར་ཅིག་དུ་
སྟངས་ནས་ཡོད།

སྟེ་མའི་བཅུམས་སྟེང་གི་བྱང་རིམ་ལ་ཡིད་སེམས་འགྲུག་པའི་མཆར་བའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། བྱང་
རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་བཅུམས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་ཁོད། བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་སྟེ་བྱང་
རྒྱལ་གྱིས་རང་རང་སར་འཕེལ་བ་དེས་ཚུམ་གྱི་གཅིག་གྱུར་རང་བཞིན་ལ་གནོད་པ་དེ། འདིའི་
སྐབས་ཡོ་བསྐྱེད་ཐོབ་ནས་བཟུང་དོན་གྱི་ཉི་བ་ལས་མ་འཆོལ་བའི་གཅིག་སྟེང་གཅིག་འདིལ་གྱི་དགོ་
ཐོན་པར་བྱུང་ཡོད།

འདིའི་འཕྲས་ཆ་བ་ཅན་གྱི་བཅུམས་སྟེང་ལ། 《ཁྱོད་ཀྱི་ཡི་གེ》 དང་《ཆག་སྟོ》 སྐགས་ཡོད། ཚུམ་
འདི་དག་གིས་དངོས་ཡོད་ཀྱི་དོན་སྟོང་ཡོད་པའི་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་རེ་རེ་འགོ་རྒྱུ་ཆར་བའི་སྟོ་
ནས་ཡི་གེའི་ལམ་དུ་བཀོད་ཡོད། 《ཁྱོད་ཀྱི་ཡི་གེ》 ནི་ཕྱིར་བྲན་གྱི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པ་ལ་ཆན་པ་བརྒྱུད་
གྲུས་བྲུབ་ཏེ། དང་པོའི་ནང་དུ་ལྟ་དཔལ་དང་གཟུ་མཆོ་སྟེས་དབང་གིས་ཁ་འཕྲད་པ་དང་། གཉིས་
པའི་ནང་དུ་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། གསུམ་པའི་ནང་དུ་གྲགས་པོའི་འབྲེལ་བ་
ལས་དགའ་གྲགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དུ་འཕེལ་བ་དང་། བཞི་བས་འབྲེལ་བ་དེ་ཉིད་གོམ་གང་མཉུན་སྟོན་

གྱིས་འཕེལ་ཆུས་སུ་བྱིན་པ་དང་། ལཱ་བས་མཐར་བྱིན་ནས་འབྲལ་དཀའ་བཞིན་དུ་སོ་སོ་ཁ་གྲུ་ཏེ་
བྱ་བའི་ལས་གནས་སུ་བྱིན་པ་དང་། དུག་པས་ལྷ་དཔལ་གྱིས་ལུ་མཐུད་སློབ་སྦྱང་ལ་བཙོན་པ་དང་།
བདུན་པས་ལྷ་དཔལ་གཡུ་མཚོ་ལ་ལྷ་རུ་ཡོང་དུས་མོ་རང་ཡོངས་སུ་འགྱུར་ཏེ་ཕུགས་བསམ་མེད་པ་
འདྲི་ཡོན་དོན་གཉེར་ཅན་དུ་གྱུར་བ་དང་། བརྒྱད་པས་གཡུ་མཚོ་ལ་འགྱུར་ཤོག་འབྱུང་བྱིན་
བཟུན་ནས་ཡོད།

《ཆག་སྒྲོལ་ཡི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཡང་འདི་དང་འདྲ་བར། བྱིར་དྲན་གྱི་ཚུལ་དུ་བྱིས་པ་ལ་ཞན
(རྒྱུ་ལྷན་ཅི་གཞི་ནས་པས་གཟུང་ཉི་མའི་ཉིན་ཁ་ལོ་བ་དོན་གྲུབ་ལ་རང་དོན་སྒྲུབ་བྱིར་རྒྱུ་ལ་
འཁོར་བསྐྱར་ནས་བསྐྱེད་པར་བསྐྱེད་པ་དང་། དེ་ནས་འབྲོག་སར་སོང་ནས་ཤ་བཟུན་ཞིག་གསིག་
དུ་འབྱོར་ཡོང་བ་དང་། ཡོང་བའི་ལམ་བར་ནས་ལྷན་ཅིས་མཁྱེད་པོར་བསྐྱེད་པར་བསྐྱེད་ཏེ་བྱིས་
པ་ཞིག་ལ་བརྟུང་བའི་གོ་རིམ་ཞིབ་དུ་བཞོད་དེ། ལྷན་ཅིའི་དཔོན་རྒྱུ་བྱ་བར་སུན་འབྱིན་མཛད་
ཡོད། འདིའི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་གནད་ནི་གཟུང་ཉི་མའི་རལ་གསའི་ཉིན་ལ། གཞུང་གི་རྒྱུ་ལ་
འཁོར་སྐྱར་དོན་དུ་སྦྱུང་བ་དང་། རང་གི་སྐྱེར་དོན་འབྲུབ་བྱིར་གཞན་གྱི་བདེ་འཇགས་ལ་མི་བསམ་
པའི་དཔོན་རྒྱུ་ལ་ཞིག་གི་རྒྱུ་ལ་སུན་འབྱིན་སྦྱུང་བུ་བ་དེ་ཡིན་པས། ཚུལ་པ་པོས་འདིར་འགོ་རྒྱུ་ཆང་
བའི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཞིག་སྒྲུབ་པོ།

བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་འདི་འདྲ་བས་བྱང་རིམ་ཁོད་ཀྱི་མི་སྣ་དང་དོན་དག་དག་ཚུལ་རང་གི་
བཟུན་དོན་དང་གོ་རིམ་གྱི་འཕེལ་ཐོགས་ལས་རིང་བའི་ཐོགས་སུ་རྒྱུང་བུ་དང་བྱང་བཞིངས་སུ་མ་
བརྟུག་པར། བཟུན་དོན་གྱི་ཉེ་བར་བཟུང་ནས་འདྲུ་བྱེད་པས། ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ལ་དངོས་གནས་
གཅིག་སྦྱང་གྱི་ཆ་ཡོད། དེ་བས། ཚུལ་རང་ཉིད་ཆ་འབྱིག་དོ་མཉམ་གོང་ལུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཚུལ་དུ་
ཡོད་ལ། བྱང་རིམ་གྱི་ཆོན་པ་སོ་སོའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བའང་སྦྱར་ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་དུ་གནས་
ཏེ། རང་བྱང་ལྷག་བབས་གྱི་རང་ཚུལ་ཡོད། བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་འདིས་སོལ་རྒྱུ་གཏམ་རྒྱུ་དང་
དེས་ཤན་རྒྱུང་ཡོད་པའི་ཐོད་གྱི་ཐོག་མའི་བཅམས་སྦྱང་གི་སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ལ་ཐོད་བཞུལ་ཆེན་པོ་
མཛད་ཡོད།

ཡིན་ན་ཡང་། འདི་འདྲའི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ནི་གཅིག་སྦྱང་ཆེས་དྲག་པས། བཅམས་སྦྱང་གི་
ནང་དུ་འདྲུ་འོས་པའི་ནང་དོན་མང་པོ་ཞིག་ནང་དུ་འདྲུ་མི་ཐུབ། ལཱ་མས་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ལ་
གཅིག་སྦྱང་མ་ཡིན་པའི་ཞན་ཆ་ཡོད་པས་ནང་དོན་སྟོར་བར་གྱུར་བ་ཡིན་ན། འདིའི་སྒྲིག་གཞི་
གཅིག་སྦྱང་ཡིན་དུག་པས་ནང་དོན་མང་པོ་མི་ཤོང་བར་བྱས་ཡོད། 《དདུལ་གྱི་སྐར་གདུབ་》 ལྟ་བུར་
མཚོན་ན། ཚུལ་གྱི་མི་སྣར་གྱུར་བའི་གཞོན་ནུ་སོ་སོ་གཉིས་ཀྱིས་དུས་མཉམ་དུ་འཆར་ཡོངས་བྱང་
བ་དང་། དེ་ནས་པན་ཚུན་བར་དུ་བཅེ་དུང་བྱང་བ། དེ་ནས་བྱིམ་ཆང་གཉིས་ཀྱི་འཆར་འཐད་པ་དང་།
དེ་ནས་སྐྱེས་པ་བསམ་གྲུབ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་ཞུགས་པ་དང་། དེ་ནས་སློབ་གྲུར་བྱིན་ནས་སྐྱེས་མ་

མཁའ་འགྲོ་ལ་ཁ་ཡ་མ་བྱས་པ་དང་། མཐར་བསམ་བློ་བྱོང་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མོ་ཞིག་དང་ཁ་མཐུན་ནས་
མཁའ་འགྲོ་གཡུག་པའི་དོན་དག་གི་བརྒྱུད་རིམ་ཉིད་བྲིས་པ་ཅེས་རེད།

ནང་དོན་མང་བོ་མི་ཤོང་ཞེས་པ་ནི་མཁའ་འགྲོ་གཡུག་པའི་གོ་རིམ་གྱི་དོན་དག་མང་བོ་མི་ཤོང་
བེར་བ་མ་ཡིན་པར། དེའི་གོ་རིམ་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་པའི་ནང་དོན་གཞན་མེད་ཅེས་པ་ཡིན། གཡུག་
པའི་གོ་རིམ་ཁོ་ན་འབྲི་ན་ནང་དོན་གྱིས་ངོས་ནས་གཏམ་རྒྱུད་བཞིན་དུ་དེའི་རྗེས་འབྲས་ཀྱི་རྗེས་སུ་
འབྲང་ནས་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་སྒྲེལ་བ་ཡིན་ལ། བཅམས་སྒྲུང་གི་བྱུང་རིམ་ལ་གཙོ་གཤམ་ཆེ་བ་ནི་
ཅིའི་བྱིར་ཏྲ་བུའི་རྒྱ་མཚན་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་རྗེས་འབྲང་བ་དགོས་པ་ཡིན། མཛེས་པོ་འཕེལ་མཛེས་པོ་གང་
ཞིག་གིས་མཛེས་པོ་འཕེལ་མཛེས་པོ་ལ་རྩལ་བོ་གཡུག་པའི་དོན་དག་གམ་གཏམ་རྒྱུད་སྒྲེལ་བའི་
བཅམས་སྒྲུང་འཛམ་གླིང་ན་མང་བོ་ཡོད་ཀྱང་། བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་མི་འདྲ་བ་ནི་གཙོ་བོ་ཅིའི་བྱིར་
ཏྲ་ན་པའི་སྒྲེང་ན་ཡོད་པ་ཡིན། དཔེར་ན། ཀྱང་ཞན་གྱི་《སྒྲོན་གཤིང་དབྱིན་ལུན》（银杏树）ཡིས་
གཡུག་རྗེས་བྱས་ནས་གཡུག་མ་ཐུབ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བཀོད་ཡོད་ལ། ལིའུ་ཡའོ་ཡི་《མི་ཆོ》ཡིས་
ཀྱང་གཡུག་རྗེས་བྱས་ཀྱང་གཡུག་མ་ཐུབ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བཀོད་ཡོད། ལུའུ་ཞིན་འར་གྱི་
《མཛེས་པའི་སྒྲིག་གཞི》ཡིས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་བ་ཞིག་བྲིས་ཡོད། བཅམས་སྒྲུང་འདི་དག་ལ་མཚོན་
ན། “གཡུག” ནི་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་གནད་ཚུལ་ས་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། བཅམས་སྒྲུང་གི་བྱུང་
རིམ་དངོས་ནི་ཅིའི་བྱིར་གཡུག་དགོས་པ་འཕེལ་གཡུག་འདོད་པའི་བསམ་སྒྲོ་དང་གཤིས་ཀ་བཀྲམ་
པའི་ངོས་ན་ཡོད། བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་ལ་མཚོན་ན། 《དདུལ་གྱི་སྐར་གདུབ》 གྱི་བཅམས་སྒྲུང་གི་
ནང་དོན་ཉིལ་བོ་སྒྲོན་འགྲོ་ཅེས་རེད། དེ་དག་ལ་བལྟས་ནས་བཤད་ན་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་
གིས་རྩལ་དངོས་གཞིའི་འགོ་མ་བཅམས་པའི་ཆོད་རེད།

འདི་འདྲའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་འཆོ་བའི་གོ་རིམ་གིན་དུ་གསལ་བས། བྱི་ཚུལ་ནས་བལྟས་ན་བྱུང་
རིམ་བར་གྱི་འབྲེལ་དམ་པར་སྤང་སྟེ། གཏན་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱ་འབྲས་བཅན་པ་ལྟར་སྤང་ཡང་། དོན་
གྱིས་ཆད་སྟངས་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་དེ། “གཡུག” གི་རྒྱ་ངོ་མ་བོ་ཆད་ནས་ཡོད། བྱུང་རིམ་གོང་ནས་
གོང་དུ་བཟོད་པའི་སྒྲུལ་ཤུགས་སམ་རྒྱ་ནི་མི་སྤེའི་བསམ་སྒྲོ་དང་མ་སྒྲིལ་ཆོགས་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ཡིན་པ་³⁰
ལ། ང་ཆོའི་བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་ལ་ཏག་ཏག་འདི་གཉིས་ཀ་ཆད་ནས་ཡོད། དོན་གྱིས་འདི་ལྟའི་
བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ལ་བྱུང་རིམ་ལ་ངེས་པར་དགོས་པའི་ནང་གི་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཆད་ནས་
ཡོད།

འདི་འདྲའི་རྩལ་ལ། གོང་དུ་བཀོད་པ་ལས་གཞན་《ཆབ་ཆ་ལྷ་ཐང་གི་སྒྲུ་སྒྲུ》 དང་། 《ཁྲིམས་

³⁰ མཆན། ཞེན་གྱི་སེས་དཔེ་མཚན་ཅན་གྱི་ཁོར་ཡུག་ཁྲོད་ཀྱི་དཔེ་མཚན་ཅན་གྱི་མི་སྤེའི་བསམ་བཤད་ པའི་སྒྲོ་རྩེ་གཏད་
སའང་འདི་ལྟ་བུར་སྤྱད་ཡོད།

ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་མཐའ་ལྟར་དུ་《སེལ་དམར་གསུམ》སྟགས་ཡོད། འདི་དག་གི་ཚུལ་པ་པོ་ནི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་
དང་དུས་མཉམ་གྱི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོ་སྐོར་ཞིག་རེད།
ཁོ་ཚོས་སྒྲུང་ཚུལ་མི་ལེགས་པ་ཚུལ་དུ་ཞིབ་དུ་བཀོད་ནས་སུན་འབྲིན་བྱ་འདོད་པ་ཡིན་ཡང་།
བཅམས་སྒྲུང་ལ་ད་དུང་ཚུལ་པ་པོ་རང་གི་བསམ་གཞིགས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ནང་ཚུངས་སུ་བྱས་
པའི་ཡུལ་ཅན་པའི་རང་བཞིན་དགོས་པ་ཡིན། འདིའི་སྐོར་ད་དུང་འོག་དུ་འཆད་པར་འགྱུར།

གོང་གི་ཚུལ་འདི་དག་ནི་དོན་དག་གི་བརྒྱུད་རིམ་ཇི་བཞིན་པ་འབྲི་བ་ཞིག་ཡིན། ཚུལ་འདི་དག་
གིས་མཆུག་འབྲས་ངན་པ་གཅིག་གི་བརྒྱུད་རིམ་སྟར་ཆགས་སུ་འབྲི་བ་ཡིན་པས། ཆེས་མཆུག་
མཐའ་ན་གསང་བ་མངོན་དུ་གྱུར་བའི་ཁོད་ལན་ནམ་བཞུམ་འབྲུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས། ཚུལ་
ཀྱི་བྱང་རིམ་ཉིལ་བོ་སྒྱུར་ན་འཕར་ཆག་ཀྱང་ཀྱང་ཅན་དུ་མེད་པར་དཀྱུས་མའི་ཚུལ་དུ་ཡོད། དེ་བས་
ཚུལ་ནང་འགལ་བ་ཇོ་དག་དུ་བཀོད་མེད་ལ། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་འཕྲུལ་འཛིངས་ཅན་དུ་ཡང་
མེད། འགལ་བ་ཇོ་དག་ཅན་དུ་བཀོད་ནས་བྱང་རིམ་ཀྱི་འཕྲུལ་འཛིངས་སྟར་སྒྲངས་པ་ནི་དོན་གྲུབ་
རྒྱལ་གྱི་《སང་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟག》ནས་འགོ་བཟུང་བ་རེད།

གསུམ།

དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སང་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟག》དེ་《སྒྲུང་ཆར》1982 ལོའི་དེབ་བཞི་བའི་སྟེང་
བཀོད་དུས། དུས་དེབ་ཀྱན་གྱིས་ལག་ནས་འདྲར་མི་ཐུབ་པའི་ཚུལ་རིག་གི་མཐོ་རྒྱལ་གྱི་བོད་དུ་
འབྱུར། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་ཚུལ་འདིས་མི་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་མཚར་བའི་ཆ་སྟར་ལེན་པའི་གཏམ་
རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱི་ནམ་པ་དོར་ནས། མའི་འཆོ་བ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱི་ནང་དོན་དུ་བཀོད་
པ་མ་ཟད། གཏམ་རྒྱུད་དཀྱུས་མ་ཞིག་གིས་དོན་དག་གི་འགོ་རྒྱུ་ཡོངས་སུ་འགོད་པའི་བྱང་རིམ་གྱི་
ནམ་པ་ལ་ཐོད་བཀྲལ་ཆེན་པོ་མཛད་དེ། བྱང་རིམ་གྱི་ཆོན་པའི་ཁྲོད་དུ་ཤིག་སོན་ཆག་འཛིག་དང་
ཐོབ་ཤོར་དག་འཕྲུལ་ཡི་ཆོ་སྟོག་གི་འཕར་ཆག་མང་བའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་
གསར་བ་ཞིག་གི་དབུ་བཅམས་པས་རེད། ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་སུ་བྱང་རིམ་ལ་འགོ་འཇུག་སྟེ།
འཕེལ་རྒྱས། མཐོ་རྒྱལ་སྟེ། མཆུག་འབྲས་བཅས་གྲུབ་ཆ་བཞི་(四要素) ཡོད་པར་བཤད་ཡོད་པ་ལ།
འདི་ལྟའི་བྱང་རིམ་གྱི་ནམ་པ་ལ་གྲུབ་ཆ་འདི་དག་པལ་ཆེར་ཆང་ནས་ཡོད། འཕྲས་ཆ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་
བཅམས་ཆོས་ལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སང་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟག》ལས་གཞན། ནམ་སྐུས་ཀྱི་《མི་
རབས་གསུམ་གྱི་ཐུག་ལྷུ》དང་། ཆོར་མ་ཡི་《གྲུབ་ཐོབ་ཏུ་ནག་ཅན་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ཤིག་སོན་
དང་《རྒྱུད་ནག་འཁྱུར་མ》སྟག་འབྲུམ་རྒྱལ་དང་བཟྱ་ཤིས་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱི་《སྟག་གི་ལོ་མ་ཆང་གིས་བ
བས་པ་མེན》སྟགས་ཡོད།

བཅམས་སྒྲུང་འདི་དག་གིས་ཀྱང་བོད་སྤྱི་ཚོགས་སྟེང་གི་སྒྲུང་ཚུལ་མི་ལེགས་པ་སུན་འབྲིན་པ་
ཡིན་ཡང་། ཚུལ་པ་པོ་དག་གིས་བཅམས་ཆོས་ཀྱི་བྱང་རིམ་ཁྲོད་དུ་འགལ་བ་བཀོད་དེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་

འཕར་ཆག་ལྷུང་སྒངས་ཡོད། ཚུམ་ནང་གི་མཐོ་ཆུབས་དེ་གཅིག་ཚུམ་མ་ཡིན་པར་གཉིས་སམ་གསུམ་སོགས་ཀྱི་དུ་མ་བཀོད་ཡོད། བོད་དུ་བསྟན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་ལ་མཚུག་ན་མཐོ་ཆུབས་ཀྱི་ཚུལ་གྱི་ཁེད་ལན་ཡོད་པ་ཞིག་ལས། གོ་རིམ་ཉིལ་བོ་ཀྱ་ཀྱ་ཅན་དུ་མེད་པ་ལ། ཚུམ་འདིས་བྱང་རིམ་གྱི་བར་གྱི་ཚན་པ་སོ་སོ་ཀྱ་ཀྱ་ཅན་དུ་བྱས་ནས་ཡོད། ཚེ་ལྷན་ཞུན་(曹文轩) བས་“འདིའི་བར་གྱི་གོ་རིམ་ནི་རྩ་མོང་གི་རྩ་མོག་ལྷུང་དུ་ཡོད་དགོས་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ནོག་མང་ཅན་དུ་ཡོད་པ་ལས། ཉེ་ཆུབ་བཞིན་དུ་འཇམ་འདྲེད་ཅན་དུ་མི་རུང་།”³¹ཟེར་བ་ལྟར་རོ།

《སང་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏྲག》ལ་མཚོན་ན། ཐོག་མའི་ལྷ་སྒྲིད་དང་ལྷ་མོ་དང་ཆེ་རིང་དང་རིག་ཡག་སོ་སོའི་བར་གྱི་གོ་ལོག་འབྲུག་ལོང་དང་། བར་གྱི་ལྷ་སྒྲིད་ཀྱི་ཤི་གསོན་ཆགས་འཇིག་གིས་བཅམས་སྒྲུང་གི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་མཐོ་དམའ་ལངས་འཇགས་ཅན་དུ་བྱས་ཏེ། མཐོ་ཆུབས་གཅིག་གི་རྗེས་ན་གཅིག་ཡོད་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་དང་། 《གྲུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན》 ཀྱི་སྒྲིབ་སྒྲིགས་ཀྱི་གྲུབ་ཐོབ་པས་འདྲོད་ཉམ་གྱིས་ཐོག་མར་རྟ་སྒྲངས་པ་དང་། བར་དུ་སྒྲིད་ལོ་ལ་ལུས་འབྲེལ་བྱས་པ། མཐར་“རིག་མར” འབྲུག་འདྲོད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱི་ཚན་པ་སོ་སོས་ཀྱང་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་མཐོ་ཆུབས་གཅིག་བཅེགས་ཉིས་བཅེགས་ཀྱི་ནམ་པར་བྱས་ཏེ། ཚུམ་ཉིད་བཟླགས་འདྲོད་ཅན་དུ་བྱས་ཡོད། འགལ་བ་དང་མཐོ་ཆུབས་དཀྱུས་མ་མ་ཡིན་པ་རེ་རེས་མི་སྒྲིའི་བསམ་སྒྲིབ་དམ་ཚུལ་གྱི་བསྟན་དོན་སྒྲིག་ཏུ་ཐོན་པར་བྱས་པས། སུན་འབྱེན་བྱ་རྒྱུའི་ངན་མཚང་ཀྱང་ལྷག་པར་སྒྲུགས་སྒོ་ཞེ་མུར་ཅན་དུ་བྱས་ཏེ། ཚུམ་གྱི་བསྟན་དོན་མཚོན་པ་ལ་རམ་འདེགས་ཆེན་པོར་ཐོན་ཡོད།

སྒྲ་མའི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ནམ་པར་ལས་འདིར་འཕར་ཆག་མཐོ་ལྷུང་གི་ལངས་འཇགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་ཡོད་པས། སྒྲིགས་གཅིག་ནས་ཚུམ་ལ་མཛེས་པ་ལྷག་པོ་བསྟན་ཡོད་ཀྱང་། སྒྲིགས་གཞན་ཞིག་ནས་རང་ལ་དོ་བསྟོན་བཞིག་ཀྱང་ཡོད་དེ། འགལ་བ་དེ་ཉིད་ཚུམ་དུ་ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་དུ་འགོད་རྒྱ་དེའོ། བྱང་རིམ་གྱི་ཀྱ་ཀྱའི་རང་བཞིན་དེ་ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་དུ་བཀོད་མ་ཐུབ་ཆོ། སྒྲ་བྱར་ཐོལ་བྱང་གི་ཚུལ་གྱིས་ཚུམ་གྱི་ཆ་འགྲིག་དོ་མཉམ་རང་བཞིན་ལ་གནོད་པར་འགྱུར་བར་མ་ཟད། སྒྲ་ཚུལ་གྱི་བཟོས་ཤུལ་དང་བཅོས་ཤུལ་བྱེར་མངོན་ཏེ། ཐོལ་བཅོས་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་ཞིག་ཏུ་སྒྲུང་དེས། དེ་བས་བྱང་རིམ་གྱི་སྐབས་སུ་ཆེ་ས་ན་རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆེགས་བཅན་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་ཡོད་ལ། རྒྱུང་ས་ནས་སྟེགས་འཛོག་སྒྲིག་སྒྲིབ་སོགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གྱི་ནམ་གཞག་བསྟན་ཡོད། འདི་མེད་ཆེ་གཏམ་རྒྱུད་དངོས་ཞིག་དང་བྱང་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་མི་སྲིད། འདིའི་སྐབས་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གིས་ཀྱང་སྒྱུར་འདིར་མཉམ་བཞག་ཡོད། གྲུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན་གྱི་འདྲོད་ཉམ་རེ་རེ་མངོན་དུ་འགྱུར་བར་བྱེད་དུས། ཚུམ་གྱིས་བྱིས་བདག་དར་རྒྱས་ཀྱི་ཚིངས་ཞེན་གྱི་དད་པ་དང་། ས་མའི་བྱ་ལྷག་ལ་འཆང་བའི་གཅིས་སེམས་ཀྱི་སེམས་པའི་ཆོས་ཉིད་ལ་གཟས་ཏེ། གྲུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་

³¹曹文轩：《小说门》作家出版社 2003 年 2 月第 2 版 P341

པས་ངོ་ཚ་ཁྱེལ་འདས་ཀྱི་འདྲི་དུ་པ་རེ་རེ་བཏོན་པ་མངོན་དུ་གྱུར་ཐུབ་སང་བ་རེད།

དེ་བཞིན 《སང་གིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》 གི་ལྷ་སྐྱེད་ཀྱི་མཐའི་རབ་དུ་བྱུང་བའང་དོན་དག་སྡེ་
མས་བྱི་མ་ངས་པར་བསྐྱེད་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པས། ཐོལ་བྱུང་སྒོ་བྱར་བ་ཞིག་དུ་མི་སྣང་། འོན་ཀྱང་
རྒྱུ་ས་ཕྱ་རབ་ཀྱི་ཆ་ན་དུ་ད་སྟེགས་བཞག་པ་མི་འདང་བ་དང་། མཆོམས་སྐྱར་བ་མི་ལེགས་པའི་
ཆ་ཡོད། དཔེར་ན། ལྷ་སྐྱེད་ཀྱི་སྒྱིག་གར་གྱི་རྩ་བ་གཅིག་ན་ཚོམ་ནང་བསྟན་པ་ལྟར་པ་མའི་དབང་ཡོད་
བྱས་པ་དེ་ཡིན། གཉིས་སྟུན། གཞོན་དུས་ཀྱི་ཁོ་ཆའི་(ལྷ་སྐྱེད་དང་ལྷ་མོ་དང་ཆེ་རིང་དང་རིག་ཡག
) བར་གྱི་ཡ་ཐེབ་གོ་འཛོལ་གྱི་“ཅེད་འཛོ” དེ་ཡིན། གལ་ཏེ་གོ་འཛོལ་དེ་དག་མེད་པར། གནས་ཚུལ་
རི་བཞིན་པ་ཁོ་ཆོས་རྟོགས་པར་འགྱུར་ན་ནི། དོན་དག་གི་འཕེལ་ཚུལ་ཀྱང་ཚོམ་ནང་བསྟན་པ་དེ་ལྟ་
བུ་ཞིག་གི་ཕྱོགས་སུ་མི་འགྲོ་ དེ་བས་སྒྱིག་གར་གྱི་རྩ་བ་དེ་བྱུང་རིམ་གྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན་ལྷ་མོའི་ཀྱ་རེ་
འཕ་ལེམས་ཅིང་བོའི་སྟེང་ན་ཡོད་པ་ཡིན་ཀྱང་། ཚོམ་ནང་ལྷ་མོས་དེ་ལྟར་ཀྱ་རེ་བྱེད་དགོས་པའི་
མང་གཞིའི་རྒྱ་རྒྱུན་མི་གསལ། ལྷ་མོའི་གཤིས་ཀ་ནི་མ་གཞི་ཀྱ་རེ་ལ་དགའ་བ་ཤ་ཆགས་ཅན་ཡིན་
ཟེར་ན། དེ་ཉིད་གལ་ཆེ་བཞིན་དུ་བཅམས་སྐྱང་གིས་ཚོམ་དུ་མ་བཏོན་པས། ཚོམ་ཁྱིལ་པོ་འབྲང་
བྱེད་ཀྱི་ཐོག་མའི་མང་གཞི་དེ་འདྲ་བཟན་པོ་ཞིག་དུ་མི་སྣང་། ཚོམ་ནང་“བྱི་ཉིན་ཞོགས་པར། རེད་
གཉིས་མཉམ་དུ་རྒྱ་ལེན་དུ་འགྲོ་སྐབས། ལྷ་སྐྱེད་ཀྱིས་རིག་ཡག་གིས་བྱིན་པའི་ལག་བྱིས་དེ་མགོ་ལ་
དཀྲིས་ཡོད་པས། ཁོ་མོ་ངའི་མགོ་སྐྱོར་འོག་དུ་ཐེབས་པ་ངས་ཤེས་ན་ཡང་། ངས་ཀྱང་ལག་བྱིས་དེ་ཆེ་
རིང་གིས་བྱིན་པ་ལྟར་བྱས་ནས་གསང་བ་དེའི་མཐེལ་མ་བརྟོལ་ལ་བརྟོལ་ཡང་མེད་པ་མི་འདུག
གང་ལྟར་ཆེ་རིང་དང་རིག་ཡག་གཉིས་ཀ་སྟུན་ཟླ་ཡིན་པས། སྟུན་ཟླ་གཉིས་ལ་ཁྱུང་ཅི་ཡོད་སྟེ་སྟེ་
ཁ་རྒྱལ་ལ་བསྐྱད་པ་ཡིན།” ཞེས་པའི་མཆོམས་སྐྱར་གི་ཆོག་ཅིག་ཡོད་པར། འདི་བྱུང་རིམ་གྱི་ངོས་
ནས་གཙོ་ལ་ཚོམ་པ་པོས་ཀྱང་ཚོམ་དུ་བཏོན་ཡོད་ཀྱང་འདི་ལ་སྒོ་འཁུལ་བ་ཡེ་ནས་མི་འདུག ཤ་
ཆགས་རི་འདྲ་ཡིན་ཡང་བཅེ་དུང་དང་གཉིན་དོན་ལྟ་བུའི་དོན་ཆེན་གྱི་སྟེང་ནས་སྟུན་ཟླ་གཉིས་ལ་
ཁྱུང་པར་ཡོད་པར་སྣང་རྟོག་མི་བྱེད་པ་ག་ལ་སྟེད། ད་དུང་ལྷ་སྐྱེད་ཀྱིས་ལང་ཆའི་མེ་ཏོག་རྒྱལ་སྟོང་
དེས་བཅོམ་རྗེས་འཇིག་རྟེན་འཆོ་བར་ཡོད་ཆད་དེ་སྒྲ་བྲང་དུ་བྱིན་པར་ཡང་དེ་མཆོངས་ཀྱི་སྒོ་
འཁུལ་བ་མེད་པའི་ཆད་སྒྲིབ་ཡོད། དེ་བཞིན 《གྲུབ་ཐོབ་རྟ་ནག་ཅན》 ཀྱི་ཨ་ཁུ་དར་རྒྱས་ཆང་ནས་
རྟ་སྒྲངས་པ་དང་། སྐྱེད་ཕོ་ལ་ལོངས་སྤྱད་པ་སོགས་ལ་བྱུང་རིམ་གྱིས་ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་ཅན་
དུ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། སྐྱེད་ཕོ་“ཡུམ” དུ་འགྲག་འདྲི་དེ་ཅི་ལྟར་ཡང་མང་མེད་པའི་སྒོ་བྱར་བ་ཞིག་རེད།
སྐྱུང་རིང་《སྟོང་འཇགས་ཀྱི་ལྷ་ཐང》 ལ་མཆོན་ན་འང་། དབང་ལྡན་རྩི་རྩི་དང་སྒྲོལ་མ་དཀར་མོ་
གཉིས་ཀྱི་བཅེ་དུང་ལ་འབྲས་བུ་མ་སྟེན་པར་སྒྱིག་གར་དུ་གྱུར་བ་དེ། མཐར་གཏུགས་ན་ཕྱོགས་གཉིས་
གས་རང་ལེམས་སྟོན་པའི་ཁ་བརྟེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པས་ལན། དེ་འདྲའི་ཁ་བརྟེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱ་

ཁྱེན་ལ་ཚུམ་ནང་གསལ་བཤད་བྱས་པ་མི་འདིང་། འདི་འདྲའི་ཆད་པ་ནི་ལ་ལས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཀྱུ་
ཀྱུའི་རང་བཞིན་ལྟར་སྤངས་པས་བསམ་གྱིས་དེ་ལྟར་དུ་གོ་འཛོལ་བཟོས་པ་རེད། དཔེར་ན་《མྱིང་
འཇགས་ཀྱི་རྩ་ཐང་》 ལྟ་བུ། ལ་ལས་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཀྱུ་ཀྱུའི་རང་བཞིན་ལྟར་སྤངས་པ་མ་ཡིན་ཀྱང་།
དེའི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་དང་དགོས་ངེས་རང་བཞིན་ངོས་མ་ཟིན་པས་རེད། དཔེར་ན་《སངས་ཀྱིས་
བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག་》 ལྟ་བུ།

གང་ལྟར་བྱུང་རིམ་ཅན་གྱི་བཅམས་སྤྱང་ཁྲོད་འགལ་བ་ཇ་དྲག་ཅན་གྱི་བྱུང་རིམ་བཀོད་ནས་
བསམ་སྒྲིག་དང་གཤིས་ཀ་མཆོན་འདོད་ན། རྟེན་གསུམ་འཛོགས་པ་དང་ཆང་ལེགས་པར་བཏང་ནས་དོན་
མཐུན་ལུགས་མཐུན་ཆ་མེད་ལྟན་གྱུ་བ་ཅིག་དུ་བཟོ་བྱ་ནི་གལ་ཤིན་དུ་ཆེ། བྱུང་རིམ་གྱི་རྩ་བོ་དེ་སྤྱི་
མི་ཐེ་ཡིས་རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱིང་ན་ཡོད་པར་སྟོན་པ་དང་། ཨ་རི་སི་ཏོ་ཏལ་གྱི་ངེས་གཏན་
ཅན་གྱི་རྩ་ནས་སྟོན་པ་སོགས་ཀྱིས་མདོར་ན་མེད་ན་མི་འབྱུང་དང་མི་འབྱུང་མི་སྲིད་ལྟ་བུའི་རྒྱ་
འབྲས་གཏན་ཆོགས་ལ་གཟས་ནས་ཡོད་ལ། བོད་རང་སྐད་ཀྱིས་ཉེན་འབྲེལ་ཅེས་ན་ཤིན་དུ་ཡང་
དག་པར་སྟོན་ཐུབ་སྟུམ། དེ་བས་ཚུམ་པ་པོས་ཀྱང་རྒྱ་འབྲས་བར་གྱི་ཉེན་འབྲེལ་གྱི་ཆོགས་པར་ཞིབ་
དུ་གཟབ་དགོས། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་མང་ཆེ་བས་དཀའ་བ་འདི་བྱུང་དུ་བསཤ་པ་མི་འདང་།

བཞི།

བྱུང་རིམ་གྱི་ཆ་ནས་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅན་དགོས་པའི་དོ་བསྟོན་པ་འདི་བྱུང་དུ་བསཤ་
པའི་བཅམས་སྤྱང་ལ་མང་བོ་མེད་ཀྱང་། ལྟག་འབྲུམ་རྒྱལ་གྱི་《ཐེ་དཔོན་》 དང་། ལྟ་བུམས་རྒྱལ་གྱི་
《སྒྲོལ་མའི་མི་ལམ་》 རྒྱལ་མཆོན་གྱི་《ཁ་སང་གི་མི་ལམ་》 རང་སྒྲིལ་《བྲག་ཁུང་བ་དང་དེའི་ཉེ་
འཁོར་གྱི་ཆོང་བ་ཆོ་》 སོགས་ཀྱིས་བྱུང་རིམ་ཅན་གྱི་བཅམས་སྤྱང་གི་ནམ་པ་གསལ་བ་བཟོས་ནས་
ཡོད། བཅམས་སྤྱང་འདི་དག་གིས་བྱུང་རིམ་གྱི་བར་མཆོམས་སོ་སོ་མཆོམས་སྒྱུར་བ་ནི་སྟོན་མའི་
བཅམས་སྤྱང་དག་དང་བསྐྱར་ན་དངོས་སུ་གསལ་མེད་སྤྱབས་མེད་ཆ་ མེད་ལྟན་གྱུ་བ་དུ་ཡོད།

《ཁ་སང་གི་མི་ལམ་》 ཀྱི་ནང་དུ་འང་བཅེ་དུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བྲིས་ཡོད་ལ། དེར་ཡང་བཅེ་
དུང་ལ་འབྲས་བུ་མ་སྟོན་པར་མ་ཟད། མཐར་ཚུམ་གྱི་མི་ལྟ་འབྲུག་མཆོས་རང་སྟོག་བཅད་པའི་
གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བྲིས་ཡོད་པས། སྤྱིར་བོད་ཀྱི་བཅེ་དུང་བཅམས་སྤྱང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དང་འདྲ་བ་
ཡིན། འོན་ཀྱང་ཚུམ་གྱི་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ཚུལ་སྤངས་གཞན་དང་མི་འདྲ། འབྲུག་མཆོས་རང་
སྟོག་བཅད་པའི་སྒྲིག་ཀར་གྱི་རྒྱུ་ཡང་《སངས་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག་》 དང་《མྱིང་འཇགས་ཀྱི་རྩ་ཐང་》
བཞིན་དུ་གོ་འཛོལ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་ལ་ཐུག་ཡོད་ཀྱང་། འདིའི་གོ་འཛོལ་དེར་རྟེན་གསུམ་འཛོགས་
བཟོན་པོ་ཡོད་ལ། མཆོམས་སྒྱུར་བ་སྤྱབས་མེད་དུ་ཡོད་པས་བྱུང་རིམ་ཐམས་ཅད་དོན་མཐུན་དུ་
སྤང་ནས་ཡོད། བཅེ་དུང་ལ་ཉམ་ཆག་ཤོར་བའི་རྒྱུ་གཙོ་བོ་གཅིག་ནི་འདྲ་པར་གྱི་དོན་རྒྱུན་ཡིན་ལ།
གཉིས་པ་ནི་ཁ་པར་གྱི་དོན་རྒྱུན་ཡིན། གསུམ་པ་ནི་ཀུན་དགའ་ཕྱིར་ལྷག་ཀྱང་གཉིས་ཀའི་སེམས་ཀྱི་

དོགས་པས་ཡིན་པར། འདི་གསུམ་པོར་ཚོམ་གྱིས་རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆོགས་ཅན་དུ་བྱས་ཡོད་པས།
མཐུག་འབྲས་དེ་ཉིད་ཡིན་ཅེས་སུ་བྱས་ནས་ཡོད། ཉེན་འབྲེལ་གྱི་ཆོགས་པ་འདྲང་ནས་ཡོད།

འདྲ་པར་ལ་མཆོན་ན། འབྲུག་མཆོའི་སྐུ་འཁྲུག་གཙོ་བོ་འདྲ་པར་ཡིན། མཆོན་མོ་དེར་དབང་
ཕྱག་ཆེ་རིང་གིས་ཀྱན་དགའ་བུ་མོ་གཞན་ཞིག་གི་མགྱིན་པར་འཁྱུད་པའི་འདྲ་པར་བསྟན་པས།
འབྲུག་མཆོའི་སྐུ་རྩ་བ་ནས་འཁྲུག་སོང་། དེ་ལ་འདྲ་པར་དབང་ཕྱག་ཆེ་རིང་གི་ལག་ཏུ་སོན་པའི་
གོ་རིམ་ཚོམ་ནང་ཆེས་རང་བྱུང་བ། བྱུང་རིམ་གྱི་གཏན་ཆོགས་དང་ཤིན་ཏུ་མཐུན་པ་ཞིག་ཏུ་བགྱིས་
ཡོད་པས། ཚོམ་ལ་བཅན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུ་ཡང་མེད་པར་ལྷག་བབས་སུ་ཡོད། དེ་ཡང་ཆེད་འཛིན་
དུས་སུ་འདྲ་པར་བསྟན་པ་སྒྱིར་ན་པལ་བསྒྱིར་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་ཏུ་ཀྱན་དགའ་མི་
འཐད་བཞིན་དུ་བུ་མོའི་སྐོ་དང་བསྟན་བྱིར་པར་བརྒྱབ་པར་འཆོ་བའི་བདེན་པ་ཡོད། བཅམས་
སྤྱང་བསྟགས་ནས་མཆོམས་འདིར་ཐོན་དུས་ང་ཆོའི་སེམས་ལ་འདི་ཅིའི་བྱིར་རྟ་བུའི་མི་བདེ་བ་སྤུ་
ཅོམ་མེད་པས་ཀྱང་འདིའི་རང་བྱུང་ལྷག་བབས་ཀྱི་རང་བཞིན་མཐོང་ཐུབ། སྐབས་འགྲོས་རྒྱུད་ས་
འཁོར་ཁ་ལོ་བར་ལལ་བརྒྱབ་ཏེ་འདྲ་པར་བསྟན་པ་སྐབས་འགྲོའི་གཤིས་ཀ་དང་མཐུན་ལ་འདི་ད་
དུང་སྤྱག་སྤེད་ཅིག་ཀྱང་ཡིན། དབང་ཕྱག་ཆེ་རིང་གིས་སྐབས་འགྲོ་ལ་ངོ་དགའ་བྱས་ནས་ཆང་ཉེས་
པ་ཀྱན་དགའི་གནས་ཚུལ་སྐབས་འགྲོས་ཤེས་པས་ཡིན་ཏེ། སྐབས་འགྲོ་དབང་ཕྱག་ཆེ་རིང་ལ་ཐུག་
མ་ཐག་ཏུ་“ཁ་སང་དེ་རིང་ལ་རང་ལྗེའི་གསར་བུ་ནམས་དང་ཐུག་པས་སྤང་བ་ཤིན་ཏུ་སྦྱིད་” ཅེས་
བཤད་པ་དང་དེ་ནས་ཀྱན་དགའ་ཐུག་ཚུལ་བཤད་ཡོད། ཏག་ཏག་ཆང་གིས་བཟི་བ་དང་སྐབས་
འགྲོས་འདྲ་པར་ཀྱང་བཏོན་བྱུང་བས་དབང་ཕྱག་ཆེ་རིང་གིས་གོ་སྐབས་དང་བསྟན་ནས་འདྲ་པར་
དེ་བརྒྱས། འདི་ཐམས་ཅད་ལ་བཅན་འཐེན་དང་དམིགས་ཡུལ་གཞན་ཞིག་གི་དགོས་པའི་ཆེད་ཡིན་
པའི་ཆོར་བ་མི་བདེ་བ་གང་ཡང་མི་འབྱུང་བར། ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་དུ་ཡོད།

ཁ་པར་གྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་མཆོག་སྟོན་དང་འབྲུག་མཆོ་གཉིས་ཀར་གོ་འཛུལ་ཐེབས་ཏེ། འབྲུག་
མཆོའི་བཙེ་དུང་ལ་སྐྱེ་གར་འབྱུང་བྱེད་ཀྱི་ཁྱེན་གྲུབ་པར་བཅམས་ནས་ཡོད། སྒྱིར་ཞིང་བའི་བུ་མོ་
འབྲུག་མཆོ་ལོ་གཅིག་གཉིས་རིང་ཀྱན་དགའ་དང་མ་འཕྲད་པས་བུ་མོ་འབྲུག་མཆོས་ཀྱན་དགའ་ཡི་
ཁ་པར་ཨང་གངས་ཤེས་དཀའ་ཡང་། མོ་གནས་ལ་བཟོང་བྱིར་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་ཁྲིད་ནས་རྫོང་
མཁར་དུ་གསེར་དུལ་གྱི་མཚུབ་དཀྱིས་དང་ན་ལུང་བརྩུང་དུ་སོང་ཞིང་། ཉེན་དེར་མོ་རྫོང་ཐོག་
ནས་རྟ་མགྱིན་དང་སྐྱོ་བུར་དུ་ཕྱད་པས་ཁ་པར་ཨང་གངས་མོར་བཤད་ཀྱང་། རྟ་མགྱིན་ནི་ཨ་པ་
འདས་ནས་སྤྱུ་འབྲུམ་ལ་ཤི་བོའི་བརྩེ་ཉེན་དུལ་བར་ཆས་ཡོད་པས། ཀྱན་དགའི་དོན་གསལ་པོ་
འདྲི་ཅད་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་མོར་མ་བྱུང་བ་བདེན་པར་སྤང་ལ།^{p23} འདི་ལ་སྤྱག་སྤེད་ཡོད་དེ།
ཤོག་ངོས 14 ན་ལྟ་སར་ཐོན་པའི་ཁོ་ཆོའི་སྤེ་བའི་མཇལ་བ་ནམས་ཀྱི་དག་སྟོན་ལྟར་ན་རྟ་མགྱིན་གྱི་ཨ་
པར་མཆོན་ནད་ཐོག་ནས་སྟོན་ཁང་དུ་བསྐྱེད་འདུག་ཟེར་བ་ཡོད། ཁ་པར་བཏང་དུས་ཏག་ཏག་ཁ་

པར་སྐྱབས་འགྲོའི་ཟུར་བཞེན་རྒྱུ་མ་མཆོག་སྒྲོན་གྱི་ལག་ན་ཡོད་པས་མོས་དེ་འདྲའི་གཏམ་ཞིག་
ལ་བ། མོས་དེ་འདྲའི་གཏམ་ལ་བ་པའང་མོའི་གཤིས་ཀ་དང་མཐུན་པས་གཏན་ཆོག་ས་དང་མཐུན།
དེ་བས་གོང་གི་འདྲ་པར་གྱི་སྒྲོ་འགལ་གྱི་སྟངས་ལ་པར་གྱི་གོ་འཛོལ་ཞིག་བསྐྱན་པས་མོ་རང་ཀྱན་
དགའ་ལ་ཡིད་ཆད་པར་རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆོག་ས་ཡོད། རྟེན་འབྲེལ་ཆད།

ཐོད་གྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་ཤན་ཞུགས་ཡོད་པའི་བཅམས་སྦྱང་ཐམས་ཅད་གྱིས་
བཅམས་སྦྱང་གི་བྱ་བ་ཆ་ཐམས་ཅད་ལས་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་བཀོད་ལ་བརྟེན་ནས། འཆོ་བའི་གཏམ་
རྒྱུད་རེ་སྦྱར་ཏེ་བསྟན་དོན་སྟོན་པ་གཙུག་པོའི་འབྲི་ཐབས་སུ་བཞེན་ཡོད་པ་ལ། ཆད་ཐིག་འདིར་ཐོན་
དུས་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་སྟངས་མཆོམས་སྦྱར་བ་ལ་གས་སུ་བས་མེད་པ་དང་། སྒྲ་བཟླས་ཕྱིར་
བཟླས་ཅན་དང་། གོང་མཐུད་འོག་འདྲེན་ཅན་དུ་སྒྲ་སྟེ་ཡིད་འཁུལ་བ་ཅན་དུ་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་།
སྦྱང་བྱུང་དང་སྦྱང་འབྲིང་མ་གཏོགས་སྦྱང་རིང་གི་ཆ་ནས་《གཙུག་གཡུ》མ་གཏོགས་འདི་འདྲའི་
ཆད་དུ་སོན་པ་ད་དུང་ཉུང་། འདི་འོག་ནས་འཆད་པར་འགྱུར།

བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་འཕེལ་རྒྱས་གྱི་ཐད་ནས་བཟླས་ན། ཐོད་གྱི་བཅམས་སྦྱང་གསར་བ་དེ་
ཐོག་མའི་གཏམ་རྒྱུད་ལྟར་ལེན་ཀྱང་མཆོར་ཆ་ལྟར་སྦྱངས་པ་དང་། དྲང་ཐད་དམ་རབ་བྱེད་གྱི་ཚུལ་
དུ་འབྲི་བའི་གཏམ་རྒྱུད་གྱི་མ་ཕྱི་ལས་མ་ཐར་བ་ལས། རིམ་གྱིས་འཁུགས་སྟེན་ཏུ་མ་ཟད། འབྲས་བུ་
བསྐྱེད་པའི་རྒྱ་ཡི་སྟེགས་བསྐྱེད་ཐོར་བཞག་ཏེ་བྱུང་རིམ་གྱི་ཆན་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་སྐྱབས་མེད་
ལྟན་ཆགས་དང་། ཡིད་འཕོག་སྒྲོ་འཁུལ་དུ་བྱེད་པའི་འཕེལ་རྒྱས་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཅིག་ཡོད་པ་མཐོང་
ཐུབ། འཕེལ་རྒྱས་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་འདི་གཙུག་པོ་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ནམ་པ་རང་ལ་བཟླས་ནས་
བཤད་པ་མ་གཏོགས། འདི་སྒྲ་ཕྱི་དུས་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཏུ་མི་སྒྲ་སྟེ། དཔེར་ན་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་
ནི་སྦྱར་ཐོད་གྱི་བཅམས་སྦྱང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྒྲོལ་འབྱེད་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་ཀྱང་། ཁོའི་བཅམས་
སྦྱང་ཐོད་གྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་བཅམས་སྦྱང་གི་ནམ་པར་མི་གཏོགས་པར། སྐབས་གསུམ་པའི་བཅམས་
སྦྱང་གི་བྱུང་ཆོས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ། ད་དུང་ལྟན་གྲུབ་ཀྱི་《རྟ་ནག་སྒྲོག་འགྲོས་》ཀྱང་དེ་བཞིན་ནོ། དེ་
བཞིན་དུ་དུས་ཆོད་ཀྱི་ཆ་ནས་འབྲི་ཡང་བཅམས་ཆོས་ལ་དུས་སྟོན་གྱི་བཅམས་སྦྱང་གི་བྱུང་ཆོས་
ཡོད་པའང་ཡོད།

གཞིས་ལ། བཀོད་འབྲི།

བཅམས་སྦྱང་གི་བྱུང་རིམ་ནི་ཀྱ་ཀྱ་འཕྲུལ་འཛིང་ཅན་དུ་ཡོད་དགོས་པའི་ངེས་པ་མེད་པར། ལ་
ལས་བྱུང་རིམ་གྱི་འཕར་ཆག་མཐོ་ལྷང་ལྷར་མི་ལེན་པར་ནར་མའི་བྱུང་རིམ་ཞིག་གིས་མི་སྒྲའི་
གཤིས་ཀའམ་བསྟན་དོན་མཆོན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། དེར་ཡང་བྱུང་རིམ་མེད་པ་མ་ཡིན།
ཐ་ན་སེམས་ཁམས་མཆོན་པའི་བཅམས་སྦྱང་ཞིག་ཡིན་ཡང་། བྱུང་རིམ་ནི་མེད་པ་མ་ཡིན། སྒྲ་མའི་
བྱུང་རིམ་གཙུག་པོ་བྱས་པ་ཅན་གྱི་བཅམས་སྦྱང་བཞིན་དུ་ཀྱ་ཀྱ་འཕར་ཆག་ཅན་ལྟར་མ་སྦྱངས་པ་

ཅམ་རེད། དེ་བས་བཅམས་སྤང་ལ་བྱང་རིམ་མེད་པ་མི་སྲིད། ལྷག་པར་དུ་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བ་ལ་མཆོན་ན། ཚུམ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་རང་གི་བསྟན་དོན་མཆོན་དུས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་ལ་བསྟན་ཡོད་པས། བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིས་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བའི་ལ་རྒྱས་ཁྲིད་གོ་ས་མི་དམན་པ་ཞིག་བཟུང་ཡོད།

གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་གྱིས་དོན་དག་གང་ཞིག་གི་བྱང་འཕེལ་སྟོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་ངེས་པར་དུ་དུས་ཚོད་ཀྱི་ངོས་ནས་སྐད་ཅིག་སྐད་ཅིག་གི་སྤྱི་ཕྱི་འབྲེལ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པས། བྱང་རིམ་དེ་སྤྱིར་དུས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ཞིག་ཡིན། སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ནས་གཞུང་བཅད་དེ་ཐུར་དུ་སྒྲོ་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་བས་ལ་ལས་བྱང་རིམ་ནི་བཅམས་སྤང་གི་དུས་སྒྲོམ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་ཡོད། བཅམས་སྤང་ལ་མཆོན་ན་དུས་སྒྲོམ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། བཅམས་སྤང་ལ་ད་དུང་ཤ་རྒྱས་ཁྲིད་གསུམ་དགོས་པ་ཡིན། བཅམས་སྤང་གི་ཤ་རྒྱས་ཁྲིད་གསུམ་ནི་བཀོད་འབྲི་ཡིས་གྲུབ་པ་ཡིན།

བཀོད་འབྲི་ནི་བཅམས་སྤང་གིས་མི་སྣ་དང་། དོན་དག་དང་། ཁོར་ལུག་ལ་བྱེ་བྲག་པའི་སྒོ་ནས་ཞིབ་དུ་འབྲི་བའམ་བཀོ་འབྲི་བྱེད་པ་ལ་ཟེར། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་དེ་བཅམས་སྤང་གི་ཁྲིད་དུ་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་ལྟར་དུ་སྒྲུབ་ནས་དོན་དག་གི་བྱང་གནས་འཕེལ་གསུམ་རྒྱུ་ཡིན་པར་བྱེད་ཡོད་པ་ལ། བཀོད་འབྲི་ནི་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་ཀྱི་མཆོམས་གཅོད་ཡིན། ཁོས་གཏམ་རྒྱུད་བྱང་རིམ་གྱི་འཕེལ་རིམ་གྱི་མཆོམས་བཅད་དེ། དུས་ཚོད་ཆེ་གོ་མོ་ཞིག་གི་སྟེང་ནས་ལུ་མཐུད་མཐུད་དུ་མི་བསྐྱོད་པར་གནས་སམ་ནམ་མཁའ་གང་རུང་ཞིག་གི་ངོས་ནས་སོར་གནས་འཆག་འཆག་བྱེད་པ་ཡིན།

དཔེར་ན། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་བཅམས་སྤང་《འབྲུག་མཆོ》ཡི་འགོའི་“ཞོགས་པའི་དུས་ཚོད་དུག་པར། ང་མལ་ལས་ལངས་ཏེ་ཁ་ལག་བཀྲས་ཤིང་ནངས་ང་བདུང་རྗེས། འབྲིག་གོ་ནག་པོའི་འཁྱར་ཁྲུག་གྲུབ་ཞི་མ་ཞིག་ཁྱར་ཏེ། ཟླ་ལོང་འབྲུལ་བསྐྱོད་སྒྲུབ་ས་འཁོར་ས་ཚུགས་ལ་སོང་བ་ཡིན།

དབྱར་ཆེ་དུག་པའི་ཟླ་ལོང་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཞོགས་པར་མིའི་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་དགེ་མཆོན་གྱིས་འདིར་ལྷུང་ཁེངས་འདུག དཀྱང་ཨ་སྟོན་སྟོན་ཞིང་དྲངས་ལ་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁའ་མཐའ་ན་མཆོམས་སྒྲིན་ལང་ལོང་དུ་བཀྲ་ཞིང་། གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁོར་ཁོར་ལུག་ཀྱན་དུ་.....” ཞེས་པར་མཆོན་ན། མལ་ལས་ལངས་ཏེ་ཁ་ལག་བཀྲ་བ་དང་ནངས་ང་འཐུང་བ་སོགས་བྱ་བ་སྤྱི་ཕྱི་འབྲེལ་དུ་སྐད་ཅིག་མའི་དུས་ཀྱི་འབྱུར་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པས། འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ནམ་འགྲུལ་བསྐྱོད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ནམ་དུས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་དུ་ཡོད། དཀྱང་ཨ་སྟོན་དང་ཁོར་ཁོར་ལུག་དང་ཟླ་ལོང་ལུ་བསྐྱོད་ཟམ་ཆེན་སོགས་ཀྱི་ནམ་པ་དེ་དག་པར་དུ་བཅུག་པས། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་གཏོར་བརྒྱག་མ་བཟོས་ཀྱང་། གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཞིག་བསྐྱར་ཏེ་སྤྲོངས་ཀྱི་སྟེང་དུ་སོང་ནས་དུས་ལྡན་རུང་ཅམ་ལ་སྤོང་པའི་སྒོ་ནས་དུས་ཀྱི་སྐད་ཅིག་གི་འབྱུར་བ་མི་གསལ་བར་བྱས་པ་རེད། དེ་ཉིད་ཉག་ཉག་སྤྲོངས་ཀྱི་བཀོད་འབྲི་ཡི་སྟེང་ནས་བཤད་པ་རེད། འདིས་དུས་ལ་བརྒྱས་པའི་དོན་དག་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་“གཤམས” བྱས་ནས།

བཅམས་སྤྱང་གི་ནམ་མཁའ་ (空间) ལྷུང་སྤངས་པ་རེད།

དེ་ལྟར་དུ་བཀོད་འབྲི་རེ་ཞིག་རྒྱུ་ལྡན་ཆེས་ཡང་བྱུང་རིམ་གྱི་ལྷུག་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་རྒྱུ་མཐུད་པས།
གཏམ་རྒྱུད་ལྷུང་མཐུད་མཐུད་དུ་བསྐྱོད་པ་ཡིན། འདི་ལྟར་ “མཚམས་གཅོད་—རྒྱུ་མཐུད” གྱི་རིམ་
མོས་ཁོར་མོ་ཡུག་གི་ཁྲོད་ནས་བཅམས་སྤྱང་གི་དུས་དང་ནམ་མཁའ་བསྐྱེད་ཏེ་བཅམས་སྤྱང་གི་རྒྱ་
ཆལ་གྱི་ནམ་མཁའ་ཁྲུབ་པར་བྱ་བ་ཡིན། དེ་བས། “ལྷུག་རྒྱུ་ལྡན་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ནི་སྤྱིར་ན་
བཅམས་སྤྱང་གི་རྒྱ་བའི་འབྲི་ཐབས་གཉིས་ཡིན་པར་འདོད”³²

ཚུལ་ནང་དོན་དག་གི་བྱུང་རིམ་གཅིག་འཕྲོར་གཅིག་འབྲི་བའི་ལྷུག་རྒྱུ་ལྡན་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་མེད་
ཆོ། ཚུལ་དེ་ཉིད་གཞུང་བཅད་ནས་ཐུར་དུ་སྒྲོ་བ་ཅན་ཁོ་ན་ཡིན། འདི་འདྲའི་ཚུལ་ལ་གཏམ་རྒྱུད་གྱི་
རང་བཞིན་ཆེ་བ་ཡིན། བཅམས་སྤྱང་ལ་ངས་པར་དུ་དེ་གཞིར་བཞག་གི་སྤྱང་གི་བཀོད་འབྲི་དགོས་
པ་ཡིན། བཀོད་འབྲི་ནི་འཕྲེད་དུ་སྒྲོ་བ་ཅན་ཡིན། བཀོད་འབྲི་ཡིས་བཅམས་སྤྱང་གི་གཞུང་རྟ་ལ་
ཡལ་འདབ་སྒྱག་པོར་སྒྲས་ནས་ཆེ་སྒྲིག་གི་ལྷང་མདོག་མདོན་པར་བྱ་བ་ལ། དེ་བཞིན་དུས་སྒྲུལ་ལ་
གྲགས་པ་གསུམ་གྱིས་གཡོག་ནས་ཆེ་སྒྲིག་གི་གསོན་ཤུགས་མདོན་པར་བྱ་བ་ཡིན། དེ་བས་
བཀོད་འབྲི་ཡིས་བཅམས་སྤྱང་གི་རང་མདངས་འབྱེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན།

བཅམས་སྤྱང་གི་གྲུབ་ཆ་གསུམ་གྱི་དོན་ནས་བཤད་ན། གཏམ་རྒྱུད་ལའང་གྲུབ་ཆ་གསུམ་པོ་དེ་
ཡོད་པ་ཡིན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་དོན་དག་ཆེས་གཙོ་བོ་ཡིན་ཡང་། དེ་འབྲེལ་གྱི་མི་སྣ་དང་ཁོར་
ཡུག་ནི་ཡོད་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ཁྲོད་དུ་མི་སྣ་དང་ཁོར་ཡུག་ལ་བྱེ་བྲག་
པའི་ཞིབ་ཚགས་ཀྱི་བཀོད་འབྲི་མེད་པར། སྤྱི་བམ་ཞིག་ཡིན་ལ། དོན་དག་གི་ལྷུག་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་མི་སྣ་ས་
ཅི་ཞིག་བྱེད་པའི་སྤྱང་གཙོ་བོར་གཞིལ་བ་ལས། ཇི་ལྟར་དུ་བྱེད་པའི་ཞིབ་མའི་བཀའ་སྟོན་གྱི་ཆ་ནས་
ཆ་རྒྱུས་པ་ཞིག་མ་རེད། མི་ནམས་ལ་རགས་པའི་སྤྱི་ཁོག་ཅིག་སྟོན་པར་འགྱུར་བ་ཡིན། བཅམས་
སྤྱང་གིས་མི་སྣ་དང་ཁོར་ཡུག་ལ་བྱེ་བྲག་པའི་བཀོད་འབྲི་བྱེད་པ་མ་ཟད། དོན་དག་ཅིག་གི་བྱུང་
གནས་འཕེལ་གསུམ་འབྲི་ཡང་། དེ་ལ་ཞིབ་ཆ་བཏོད་དེ་འབྲི་བ་ཡིན།

སྤར་ཐོག་མར། རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡོད་པའི་རྒྱལ་པོ་ལ་རྒྱུད་མ་གཉིས་ཡོད། ཆེ་མའི་མིང་ལ་ཉི་མ་ཁྲི་སྟེང་དང་།
རྒྱ་མའི་མིང་ལ་ལྷ་བ་ཁྲི་བཅུ་བེད། བཅུ་མོ་གཉིས་ཀས་བུ་རེ་བཅས་པ་ལ་ཉི་མ་ཁྲི་སྟེང་གི་བུ་མའི་མིང་ལ་ཉི་
མའི་འོད་ཟེར་དང་། ལྷ་བ་ཁྲི་བཅུ་གི་བུ་མའི་མིང་ལ་ལྷ་བའི་འོད་ཟེར་ཞེས་བཏགས། བཅུ་མོ་གཉིས་མདོན་
སྟོག་གང་ནས་ཀྱང་པན་རྒྱུད་དག་མི་ཤ་བོ་ལྟར་སྤང་ན་ཡང་། བུ་གཉིས་ནི་རྒྱ་དང་འོ་མ་འདྲེས་པ་ལྟར་མ་
གཅིག་པར་ནས་སྒྲིས་པའི་སྤྱན་ལས་ཀྱང་པན་རྒྱུད་བྱམས་པར་འདུག³³ ཅེས་པར་མཆོད་ན་འདི་ནི་མི་སྣ་
དང་ཁོར་ཡུག་གང་ལའང་བཀོད་འབྲི་མེད་པའི་ལྷུག་རྒྱུ་ལྡན་ཅིག་རེད།

³² 涌动的潮汐 P30 汪政 晓华 百花文艺出版社 1994 年 11 月
³³ 《ཕུ་ཁུ་གཉིས་》 《མི་རོ་ཙེ་སྤྱང་》 མཆོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། 1978 ལོའི་ཟླ 10

ཞིགས་ཀའི་བསེལ་རྒྱུ་དལ་བྱར་ལྡང་བས། གཡུ་ལྷང་གྲོང་མེའི་མཐའ་ན་ལྷང་ལྷེམ་མེར་ཡོད་པའི་ལྷོན་
ཤིང་རྣམས་ཆང་གིས་བཟི་བ་ལྟར་པར་གཡོ་དང་ཚུར་གཡོ་བྱེད། ལྷོན་པའི་གསེབ་ནས་ཁྱུ་གུ་སྒྲོན་མོས་“ཀི་གོ”
“ཀི་གོ” ཞེས་སྒྲོན་པའི་གསུང་དབྱངས་སྒྲོགས། རྗེ་འདབས་ཀྱི་གུམ་པའི་ནང་དུ་ཤེལ་བཞིན་དུ་དྲངས་ཤིང་ཚུ་
ཞབས་ཀྱི་དྲོ་མཐོང་བའི་ཚུ་ཕན་ཞིག་ད་སོ་མ་གཉིད་ལས་སང་པ་ལྟར་སྐད་སྒྲོན་ལྷང་ལྷང་དུ་སྒྲོགས་བཞིན་གར་
ཕྱགས་སུ་བཟུང་། སྒྲོ་ལྷང་ལྷང་བྱེད་པའི་གྲོང་ཞིང་དུ་སྐྱོར་དང་སྐྱོར་བྱས་ནས་ཡུར་མ་ཡུར་བཞིན་པའི་བྱང་
མེད་རྒན་གཞོན་རྣམས་ཀྱི་ཀྱ་རེ་དང་བཞད་གད་ཀྱི་སྒྲ་གསལ་བོར་བོས་ཤིང་། སྐབས་འགར་སྒྲོན་ཞིང་འཛེབས་
ལ་ཡིད་དབང་འགྲག་པའི་སྒྲ་སྒྲ་བོས་བྱུང་བ་…… (《དདུལ་གྱི་སོར་གདུབ》 ལས) ཞེས་པ་འདི་བཀོད་འབྲི་ཅན་
ཞིག་ཡིན་པ་བལྟས་མ་ཐག་དུ་མཐོང་བྱུང།

བཅམས་སྒྲུང་ལ་འདི་ལྟའི་སྒྲུངས་དང་། མི་སྣའི་གཟུགས་བྱང་དང་། མི་སྣའི་འདུ་བྱེད་(行为)།
མི་སྣའི་སེམས་ཁམས། མི་སྣའི་སྐད་ཆ་སོགས་ཀྱི་ཞིབ་འབྲི་དགོས་ཤིང་ཡོད་པ་ཡིན།

《གཞོན་ལུ་ལྷ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད》 དང་། 《བྱ་མཁྱིན་སྒྲོན་ལྷ་བའི་རྟོགས་བརྗོད》 དང་། ལྷོས་
གར་ཆེན་མོ་བརྒྱད་སོགས་དེང་ང་ཆོས་བཅམས་སྒྲུང་གི་གསུང་ལྟེན་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་གཅིག་
ངས་བསམ་ན་ཞིབ་འབྲི་ཡོད་པས་རེད། ཚུམ་དེ་དག་ལ་སྒྲུངས་ཀྱི་ཞིབ་འབྲི་དང་། འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཞིབ་
འབྲི་དང་། ད་དུང་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ཞིབ་འབྲི་ཡོད་པས་ང་ཆོས་བཅམས་སྒྲུང་གི་གསུང་ལྟེན་བ་
རེད། འདི་ནི་སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་དེ་དག་གཏམ་རྒྱུད་ལས་འདས་ཏེ་གཏམ་རྒྱུད་དང་རོ་བོ་མི་
གཅིག་པའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་གསུང་ལྟེན་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་འང་རེད།

ཡིན་ན་ཡང་། སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་དང་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་བཀོད་འབྲི་འཕམ་ཞིབ་འབྲི་
ལ་མི་འདྲ་བའི་བྱང་པར་ཡོད། མ་མཐའ་ཡང་བཀོད་འབྲི་ཡིས་ཟིན་པའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་གྲུབ་ཆའི་
ཆ་ནས་སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་ལ་བཀོད་འབྲི་ཡོད་ཅམ་པོ་མ་གཏོགས། བཅམས་སྒྲུང་གསར་བ་
བཞིན་དུ་རྒྱས་པ་དང་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད། སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་གི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་མི་སྣའི་
རིགས་རྟོག་ཅན་ཀྱི་ཁ་བརྟེན་འཕྲུལ་ཆས་ཟིན་ཡོད། འདི་སྒྲོན་དུ་བཤད་ཟིན།

མི་སྣའི་ཁ་བརྟེན་ལ་མཆོན་ན། དེ་ཉིད་མི་སྣ་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤིག་ཡིན་ཡང་། མི་སྣའི་ཁ་
བརྟེན་དེ་ཉིད་མི་སྣའི་གཤེས་ཀ་སྒྲ་ལྟག་དུ་མཆོན་བྱེད་དུ་མི་འགྱུར་བར། ཐད་ཀར་བསྟན་དོན་སྟོན་པ་
ཅན་དང་། མི་སྣའི་སྒྲེར་གཤེས་ཅན་དུ་བྱས་པ་མིན་ཆོ། དེ་ཉིད་མི་སྣ་ཞིབ་འབྲི་ཡི་ཐབས་སུ་མི་འགྱུར།
མི་སྣའི་ཁ་བརྟེན་ལ་མཆོན་ན་ཁ་བརྟེན་ནང་དོན་གྱིས་མི་སྣའི་གཤེས་ཀ་མཆོན་པར་འགྱུར་བ་མ་ཟད།
མི་སྣའི་ཁ་བརྟེན་ཞིབ་འབྲི་ལ་ཁ་བརྟེན་བྱེད་སྒྲུངས་སོགས་ཀྱང་གསལ་ཞིབ་དུ་འགྲོད་དགོས་པ་ཞིག་
ཡིན་ཀྱང་། སྒྲོལ་རྒྱུན་བཅམས་སྒྲུང་གི་ཁ་བརྟེན་དེ་དག་འདི་འདྲའི་བྱང་ཆོས་ཅན་ཞིག་དུ་གཏན་ནས་
བྱུང་མེད།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་བཅམས་སྒྲུང་གི་སྒྲིག་གཞིའི་ཁྲོད་ནས་མི་སྣའི་ཁ་བརྟེན་རྗེ་བྱང་

དུ་བཏང་ཏེ། བཀོད་འབྲི་ཡི་ཆ་ཆེ་བར་བྱས་ཏེ་སྒྲིག་གཞི་བཙམས་དུས། རང་གི་ངོ་བོ་དེ་ནམ་པ་ཆེས་གསར་བ་ཞིག་གི་ཚུལ་གྱིས་སྒོལ་རྒྱན་བཙམས་སྤྱང་ལ་ཐོད་བཟལ་ཆེན་པོ་བྱས་ཏེ་རང་གི་“གསར་བའི” རང་ཚུལ་གསལ་བར་ཐོན་པར་བྱེད་ཐུབ་པ་ཅན་དུ་གནས་པ་རེད།

གོང་བསྟན་གྱི་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་ཚོམ་སྤངས་དང་། འདིར་བསྟན་གྱི་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ཀྱི་སྒྱུ་ཚལ་གྱི་ཐབས་ལམ་གཉིས་ཀྱིས་སྒྱུ་ཚལ་གྱི་ཐད་ནས་བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བས་རང་ལ་དགེ་མཚན་ཆེན་པོ་བསྟན་ཏེ། “གསར་བའི” རང་ཚུལ་ཐོན་པ་མ་ཟད། འཛམ་གླིང་བཙམས་སྤྱང་གི་གས་སུ་ཚུད་པའི་གོམ་སྟབས་དང་བོའང་སྤྲོས་པ་རེད། གོང་དུ་བཤད་པའི་ཆེས་ཐོག་མའི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བ་《བུ་ཆེ་རིང་ལ་གཤིན་པོའི་འདས་མཆོད་ཐེངས་གསུམ་བྱས་པ》 ལ་སོགས་པ་བྱུང་རིམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིའི་ཆ་ན་སྒྱུར་གྲུབ་རྒྱུ་དུ་མེད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་བཙམས་སྤྱང་གསར་བའི་གས་སུ་གཏོགས་དོན་གཙོ་བོའང་། ཚོམ་དེ་དག་གི་སྒྲིག་གཞིའི་ཁྲོད་དུ་བཀོད་འབྲི་ཡིས་ཆ་ཅེས་ཅན་ཞིག་ཟིན་ནས་ཡོད་པས་རེད།

《དུལ་གྱི་སར་གདུབ》 དང་《ཆག་སྒྲོལ་ལྷ་བུའི་ཚོམ་གྱི་སྒྲིག་གཞིར་མཆོན་ན། དོན་དག་གམ་གྲུམ་རྒྱུད་ནི་ཆེས་མདོར་བསྡུས་ཤིག་སྟེ། རྒྱུད་དུས་འགྲིག་ཅིང་མཐུན་ལ་བར་དུ་བཅེ་དུང་གི་སྒྱུ་གྲུ་འབྲས་པའི་མཛའ་བོ་མཛའ་མོ་གཉིས། བྱིས་སྲ། མཛའ་བོ་སྟོབ་གྲུར་སང་ནས་མཛའ་མོ་རྒྱུ་ཏུ་གཡུག་པའི་གྲུམ་རྒྱུད་ཁོ་ན་ཞིག་བཤད་ཡོད་པ་ཡིན། འདིའི་ཁྲོད་དུ་མཛའ་བོས་ཅིའི་བྱིར་གཡུག་པ་སོགས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་འགྲུར་ལྷོག་སོགས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཀྱང་མེད་པས། དངོས་སུ་ནས་ཚོམ་ནང་ཐོན་པའི་སྒྲིག་གཞིའི་གནད་(结构点) ལ་མང་བོ་ཞིག་མེད། རྒྱུད་དུས་མཉམ་དུ་ཆེ་བ་དང་། གཞོན་དུས་ཀྱི་གས་པོའི་འབྲེལ་བ་བཅེ་དུང་གི་འབྲེལ་བའི་ངོ་བོར་འཕྲོས་པ་དང་། དེ་ལ་བྱིམ་གཉིས་ཀྱི་ཀའང་འཐད་པ་དང་། མཛའ་བོ་སྟོབ་ཆེན་དུ་ཞུགས་པ་དང་། ཞུགས་ནས་རེ་ཞིག་ནས་འཕྲིན་གྱི་རྒྱན་ཆད་པ། མཐར་རྒྱ་མོ་ཞིག་ཁྲིད་ནས་འོངས་པ་བཅས་ནི་སྒྲིག་གཞིའི་གནད་ཡིན་ལ། སྒྲིག་གཞིའི་གནད་རགས་མོ་དེ་ཅམ་གྱིས་གྲུམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྲུབ་པར་བཙམས་ནས་ཡོད། དེས་ན་ཡིག་འབྲུ་ཆེག་ཁྲི་ཅན་གྱི་ཚོམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་དེ་གང་གིས་རྩ་ལྷར་གྲུབ་པ་ཡིན་ཞེས་ན། དེ་ནི་གཙོ་བོ་སྤྱངས་དང་འདུ་བྱེད་སེམས་ཁམས་སོགས་ཀྱི་བཀོད་འབྲི་འཕྲིའམ་ཞིབ་འབྲིས་གྲུབ་པ་ཉིད་རེད། བཙམས་སྤྱང་དང་གྲུམ་རྒྱུད་གཉིས་ཀྱི་གྲུམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲོམ་ལ་མི་འདྲ་བ་མེད་ཀྱང་། མཐར་མིག་ཤེས་ཀྱི་ངོར་ཡང་གཉིས་ཀྱི་རིང་ཐུང་མི་འདྲ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པའོ། གཙོ་བོ་བཙམས་སྤྱང་གིས་ཞིབ་འབྲིའི་སྒྲོ་ནས་འཕྲེད་དུ་སྒྲོ་བ་ལྷར་བྲངས་པས་རེད། བཙམས་སྤྱང་གིས་གྲུམ་རྒྱུད་བཞིན་དུ་དོན་གནད་ཁོ་ན་བསྟེན་དེ་དུས་ཀྱི་བརྗེ་སྒྱུར་ལྷར་བོ་ལྷར་མ་བྲངས་པར། དུས་ཀྱི་ཆོགས་གང་ཅུང་ཞིག་ནས་བཟད་དེ། ཡིག་ཆོགས་མང་པོས་སྐབས་དེའི་ཆོས་གང་ཅུང་ཞིག་ལ་བཀོད་འབྲི་འཕྲིའམ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཏེ་ཚོམ་གྱི་ཡིག་ཆོགས་ཀྱང་མང་པོར་གྱུར་བ་རེད། དེ་བས་བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བ་པལ་ཆེར་

ནི་སྒྲིག་གཞིའི་གནད་ལ་མང་པོ་མེད་ཀྱང་དེ་དང་བསྟུར་ན་ཡིག་ཚུགས་མང་བའི་རྣམ་པར་བྱུང་
ཡོད་པ་དེ་ནི་བཀོད་འབྲི་ཡིས་ཟིན་པ་ཡིད།

བཀོད་འབྲི་ཡིས་ཞིབ་འབྲིའི་སྐད་ཆའི་སྒྲུབ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། སྤྱི་མཆན་གྱི་ཆོས་དེ་དག་རང་
མཆན་པ་གསོན་ཉམས་དང་ལྡན་པར་བྱས་ཏེ། སྒྲིག་པ་པོ་ལ་སྒྲི་བྱེད་དོན་སྤྱི་གསལ་བར་འཆར་དུ་
བྱེད་ལ། མི་རྣམས་ཞིབ་འབྲི་ཆེ་སྐད་གོ་བྱུང་པ་ལྟ་བུ་དང་། བཞིན་མཐོང་བྱུང་སྐད་བ་ལྟ་བུ། སྤྱི་བཟུང་གི་ག་
འབྲི་ཆེ་རང་ཉིད་དེའི་ཁྲོད་ན་ཡོད་འདྲའི་ཆར་བ་བསྐྱེད་བྱུང་པས། ཚུམ་རིག་གི་གསོན་ཉམས་དོན་
པོ་དེ་འབྲིན་པར་བྱ་བྱུང། དེ་བས། ཀའོ་འར་ཅིའུ་ནས་“ཚུམ་འབྲི་ཆེ་འདི་འདྲའི་ཆད་ལ་ཐོན་དགོས་
སྟེ། ཡི་གེའི་སྒྲི་ནས་བཀོད་འབྲི་བྱས་པའི་སྒྲིག་པ་པོས་བསྐྱེད་པའི་ཆོས་དེ་དག་ནི་ཐོགས་རིག་བྱུང་
པ་ཚུམ་དུ་ཡོད་དགོས་”³⁴ཟེར། འདི་ནི་བཀོད་འབྲི་ཡི་རེ་བ་ནན་མོ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་དུ་ཞིབ་འབྲིའི་
དགོས་པ་ཆད་མཐོན་པོའི་སྒྲི་ནས་གཅིག་སྟེང་བྱས་པ་ཚན་ཡང་རེད།

བཅམས་སྐྱུང་གི་བྱུང་འཁལ་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། བཀོད་འབྲི་ཡི་ཐབས་སྐྱུང་པ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་
འབྱེ་བ་ཞིག་རེད། “དུས་རབས་18པའི་བར་དུ། ཡའོ་ཅུབ་ཅུབ་མས་ད་དུང་ཁོར་ཡུག་ཞིབ་འབྲི་དང་།
གཟུགས་བྱེད་ཞིབ་འབྲི་ཞེས་པ་མི་ཤེས། སལ་ཆེར་བ་ལྷག་རྒྱུ་རེད། བཀོད་འབྲི་ཡོད་པའི་དབང་དུ་
བཏང་ཡང་། ཆེས་ཐབས་ཆག་ཅིག་རེད།”³⁵ “ཅུའུ་སའོ་དང་སྤུའུ་འར་ཐེ་དང་ལུ་སྤྱི་རི་སྒྲིགས་ཞིབ་
འབྲི་མི་ཤེས་པའི་གས་སུ་བགྱང་པ་ནི་གནས་ལུགས་མེད་པ་ཞིག་མིན།”³⁶ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་སྤྱི་
འར་གྲ་ཁི་དང་ཅའོ་ལྷ་ནས་བཟུང་བཀོད་འབྲི་ཆེས་ཆེར་དར་བར་འདོད་པ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གི་
བཅམས་སྐྱུང་ལ་མཆོན་ན་འང་། བཀོད་འབྲི་ཆེར་དར་བའི་དུས་ནི་མེན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་
ཡིན་པར་སྟེ། ཅུབ་སྤྱི་ལ་དུས་རབས་14པའི་ནང་《ཉིན་བཅུའི་སྤྱིང་མོལ》བྱུང་བ་ནས་བཅམས་
སྐྱུང་གི་དབྱེ་ཚུགས་པ་དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པར་བཀོད་འབྲི་བྱུང་བ་ཡིན་ན། བར་དུ་དུས་རབས་
བཞི་སྐད་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་ནག་ལ་ཐང་རྒྱལ་རབས་ནས་བཅམས་སྐྱུང་གི་དབྱེ་ཚུགས་པར་སྟེ་བ་ལ།
མེན་ཆེན（明清）ཀྱི་སྐབས་སུ་བཀོད་འབྲི་བྱུང་བ་ཡིན་ན། དེ་ལ་དུས་རབས་བརྒྱད་དགུ་ཞིག་འགོར་
ཡོད། ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གིས་བཀོད་འབྲི་ཆེས་ཆེར་བྱུང་བའི་དུས་ནི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་
ནང་ཡིན། ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་ཁྲོད་དུ་བཀོད་འབྲིས་ཆེས་པར་ཟིན་པར་མ་ཟད། ད་
དུང་བཀོད་འབྲིའི་སྒྲི་ནས་བཅམས་སྐྱུང་གི་སྒྲིག་གཞི་བཅམས་པའང་ཡོད།

དབང་ཕྱག་གི་《ཡལ་མེད་རྟག་པའི་འཇུ་མ་མདངས་》དང་། བེར་ཐོགས་ཀྱི་《གུབ་ཐོབ་པ་》དང་།
པན་ཆེ་བརྟན་གྱི་《མག་མོག་གི་ཅུབ་ཁའི་ཉི་མ་》དང་། ལྷ་བྱམས་རྒྱལ་གྱི་《རོང་གྲོང་གི་འགྲུལ་བཞུད་》
སྒྲིགས་ནི་བཀོད་འབྲིས་སྒྲིག་གཞི་བཅམས་པའི་འཇུ་མ་ཆབ་བཅམས་སྐྱུང་ཡིན་ཞིང་། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་

³⁴刘安海：《小说创作技巧描述》华中师范大学出版社 1988 年 4 月 P254

³⁵孙绍振：《文学性讲演录》广西师范大学出版社 2006 年 5 月 P149

³⁶孙绍振：《文学性讲演录》广西师范大学出版社 2006 年 5 月 P149

གྱི《ག་དང་རྩ་པའི་བཅེ་རྒྱུ》དང་། བཟ་ཆ་ཡི《རྒྱུ་ནག་འཕྱུ་པ་མ》དང་། ཅོ་ནེ་ཡུམ་ཆོ་རིང་གི《སྒོམ་པ་སྤང་བ》དང་། རིག་ལུན་རྒྱ་མཚོའི《གནའ་གྲོང་སྒྲིགས་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས་ལུན་གྱི་བཅུམས་སྤང་ཡིན།

བཅུམས་སྤང་འདི་དག་གིས་ཀྱང་དོན་དག་ཅིག་གི་བྱང་གནས་འཕེལ་གསུམ་བྱུང་རིམ་ལ་བརྒྱུས་ནས་བཅུམས་སྤང་གི་སྒྲིག་གཞི་བཅུམས་པ་ཡིན་ཡང་། འདི་དག་གིས་བྱུང་རིམ་གཙོ་བོར་གྱི་བཅུམས་སྤང་གཞན་པ་ལྟར་འབྲལ་བསྐྱོད་ཀྱི་རང་བཞིན་(动作性)ཆེན་པོ་ལྟར་མི་ལེན་པར། བྱུང་རིམ་གྱི་གནད་གཙོ་བོ་གང་ཞིག་གི་སྤྲོང་ནས་སོར་གནས་འཆག་འཆག་བྱས་ཏེ། དངོས་སུ་ནས་འཕྲེད་དུ་ཆེན་པོར་སྒྲིག་ཏེ་ཚོམ་གྱི་ནམ་མཁའ་ལྟར་སྤངས་ཡོད། 《སྤྱལ་སྤྱུ》དང་《གྲུབ་ཐོབ་པ》གཉིས་བསྟར་ན་འདིའི་བྱུང་ཆོས་གསལ་བར་མཐོང་ཐུབ་སྟེ། ཚོམ་གཉིས་ཀས་ཀྱང་སྤྱལ་སྤྱུ་འཕ་གྲུབ་ཐོབ་པ་གང་ཞིག་ཡུལ་དེར་ཐོག་མར་སྤྲོབས་པ་དང་། དེ་ནས་སྤྱལ་སྤྱུ་འཕ་གྲུབ་ཐོབ་པ་དེས་སྤྱུར་བ་དན་པ་བཅུམས་པ་ཚོམ་གྱི་གཞུང་གི་དུ་བྱས་ནས་བྲིས་ཡོད་ལ། མཐར་ཐུག་བདེ་མི་སྤྲོས་བཟུང་བའང་སལ་ཆེར་འདྲ། དེ་བས་ཚོམ་གྱི་སྒྲིམ་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱི་མོ་(模式)ལ་མི་འདྲ་བའི་བྱུང་པར་མེད། འོན་ཀྱང་། ཚོམ་དངོས་ཀྱི་གནས་སྤངས་མི་འདྲ་སྟེ། 《སྤྱལ་སྤྱུ》ཡིས་འབྲལ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཆ་ཆེས་ཆེར་ལྟར་ལངས་ཏེ་ཚོམ་ཉིད་ནམ་ཡང་འབྲལ་བཅས་སུ་བྱས་ཡོད། ཚོམ་གྱི་བཞོད་འབྲི་དེ་མི་སྤྱལ་སྤྱུ་དང་ཨ་ཁུ་ཉི་མ་དང་མནའ་མ་ལྷགས་མོ་བྱམས་སྒྲིགས་ཀྱི་ལྷས་དག་གི་སྤྱུར་བ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིབ་དུ་འབྲི་བའི་སྤྲོང་ནས་མངོན་ཡོད། དཔེར་ན། དགོང་ཇ་འཐུང་རྒྱུ་སྤྱལ་སྤྱུ་དང་ཨ་ཁུ་ཉི་མ་གཉིས་ཆ་ཐབ་ཐོག་དུ་བཞུགས་པ་དང་། ལྷགས་མོ་བྱམས་ཀྱིས་ཁོང་གཉིས་ལ་འོ་ཇ་དཀར་ཡོལ་གང་རེ་དྲངས། འོ་ཇ་འཐུང་ཞོར་དུ་ཁོ་ཆོས་ཕྱགས་ཡར་མར་གྱི་ཁ་བརྗེ་མང་པོ་བྱས་པ་ལ། ཨ་ཁུ་ཉི་མ་བཟུང་ཆང་གང་ཐོས་སྒར་ཐོས་མ་སྤྱོད་བའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཤེས་སོང་། ཡིན་ན་ཡང་། སྤྱལ་སྤྱུ་འདིའི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་མོ་མི་ཤེས་ལ། གར་འགྲོ་འདིར་འདུག་གི་རྒྱ་མཚན་ཡང་གསལ་བོར་མི་ཤེས་པས། ཨ་ཁུ་ཉི་མས་རིན་པོ་ཆེ་བྱེད་གང་ལ་ཕེབས། གར་དུ་བཞུགས་ཆེས་ལགས། པ་ཡུལ་གང་ནས་ཡིན་ཞེས་དྲིས།

སྤྱལ་སྤྱུ་དེ་དང་ཐོག་རྒྱུང་ཟད་ཏུ་པར་གྱུར་བ་དང་། དེ་མ་ཐག་སྤྱོད་བདེ་ཞིང་བག་ཕེབས་པའི་ནམ་འགྱུར་ཅིག་བཟུན་ཅིང་། དེའི་མོད་ལ་རྒྱ་ལཱའི་སྒྲིག་གྲུ་གོང་མ་གཉིས་གྲོལ་བ་ལ། ནང་འབྱར་སེར་པོ་གོང་བ་འཇུག་སྤྱད་འཕེན་པ་ཞིག་ཕྱིར་མངོན། ཁོ་ན་རེ་.....ལྟ་བུས་བཞོད་འབྲིའི་ཐབས་ལྟར་སྤངས་ཡོད་པར། ཞིབ་འབྲིའི་ནང་དོན་ནི་ཆ་ཐབ་ཐོག་བཞུགས་པ། འོ་ཇ་དྲངས་པ། ཁ་བརྗེ་མང་པོ་བྱས་པ། ཏུ་པར་གྱུར་བ། སྤྱོད་བདེ་ཞིང་བག་ཕེབས་པར་གྱུར་བ། སྒྲིག་གྲུ་གྲོལ་བ་སྒྲིགས་ཀྱི་འབྲལ་བསྐྱོད་རབ་དང་རིམ་པ་དག་ཡིན། 《གྲུབ་ཐོབ་པ》ཡི་ཞིབ་འབྲི་ལ་དེ་ལྟའི་ལྷས་དག་གི་འབྲལ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེའི་ནང་དུ་དྲུང་འབྲལ་མེད་ཀྱི་ཆ་ཡང་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ཚོམ་གྱིས་འབྲལ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཆ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིབ་དུ་འབྲི་བ་ལས་འབྲལ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཆ་རབ་དང་རིམ་པ་ཡོད་མྱོད་པ་དེའི་ཁྲོད་ནས་གནད

(点) འགའ་ཞིག་ཁོལ་ཏུ་ཕྱང་ནས་འགྲུལ་བཅས་འགྲུལ་མེད་བྱང་འཇུག་གིས་བྲིས་ཡོད། ཚུལ་གྱིས་
ཐོག་མར་གྲུབ་ཐོབ་པ་སྒྲེབས་ཉིན་གྱི་ནམ་ལྷ་ལ་ཞིབ་འབྲི་བྱས། (འགྲུལ་མེད) དེ་ནས་གྲུབ་ཐོབ་
པའི་གཟུགས་བྱང་ལ་ཞིབ་འབྲི་བྱས། (འགྲུལ་མེད) དེ་ནས་གྲུབ་ཐོབ་པའི་ནད་གདོན་འདུལ་བའི་
སྟ་གོན་ལ་བྱར་འབྲི་བྱས། (འགྲུལ་མེད) དེ་ནས་ནད་གདོན་རི་ལྟར་འདུལ་བའི་དངོས་གཞི་ལ་
ཞིབ་འབྲི་བྱས། (འགྲུལ་བཅས) ནས་ཚུལ་མཇུག་ཚོགས་པར་བྱས་ཡོད། ཚུལ་གྱི་ནད་ཏུ་གྲུབ་ཐོབ་
པས་དངོས་སྤྲུལ་ངག་གི་སྒྱུར་བ་ཚུལ་པར་ཞིབ་འབྲི་བྱས་པས་བཞི་ཆ་ཙམ་མ་གཏོགས་བེན་མེད།
ཚུལ་པལ་ཆེ་བ་འགྲུལ་མེད་ཀྱི་སྒྲོངས་དང་གཟུགས་བྱང་སོགས་ཀྱི་ཞིབ་འབྲིས་བྱུང་ཡོད། དེ་བས་
ཚུལ་ཉིད་ཀྱི་མངོས་པའང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་ནས་མི་མངོན་པར། ཞིབ་འབྲི་འམ་བཞོད་འབྲི་ཡི་ཆ་
ནས་མངོན་པར་བྱ་དགོས་ཤིང་བྱས་ཀྱང་ཡོད། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཀྱ་ཀྱ་རང་བཞིན་ནམ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་
འགྲུལ་བཅས་རང་བཞིན་ལྟར་ལེན་པའི་སྟོག་པ་པོ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན། འདི་འདྲའི་ཚུལ་གྱིས་ཡིད་
ཆེས་ཆེར་འཕྲོག་མི་ཐུབ་པར་སྲིད་ཀྱང་། སྐྱ་རྩལ་གྱི་རིན་ཐང་ནི་འདི་འདྲའི་ལ་ཆེས་ཆེན་པོ་ཡོད། རྒྱ་
མཆོན་ནི། འདི་ནི་འཆོ་བའི་འདྲ་བཤུས་ཙམ་མ་ཡིན་པར། འདི་ལ་སྐྱ་རྩལ་གྱི་མཁའ་དབུགས་དང་
སྐྱ་རྩལ་གྱི་ཞེན་དོན་སྟག་པར་ཡོད་པ་ཡིན་པས། སྐྱ་རྩལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ནི་འདི་འདྲའི་ཞིག་ཡིན་དགོས།

《གྲུབ་ཐོབ་པ》ཡི་ཚུལ་འདིས་འགྲུལ་མེད་ཀྱི་སྒྲོངས་དང་གཟུགས་བྱང་ལ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཏེ་ཚུལ་
གྱི་སྒྲིག་གཞི་གཙོ་བོར་བཙུགས་པ་ཡིན་ན། 《ཡལ་མེད་རྟག་པའི་འདྲུལ་མེད་ངས་》དང་《མག་མོག་
གི་རུབ་ཁའི་ཉི་མ་》ཡིས་སེམས་ནམ་འབྲི་བའི་སྟོན་ནས་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་གྲུབ་པར་བཙུགས་ཡོད།

《ཡལ་མེད་རྟག་པའི་འདྲུལ་མེད་ངས་》ལའང་དོན་དག་གི་བྱང་བ་འབྲི་བ་ཡོད། འཇིགས་མེད་
དང་དཔལ་སྦྱིད་ཀྱི་ཐོག་མའི་བཙེ་དུང་གི་ཆགས་པ་དང་། བར་གྱི་གོད་ཆག་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་
འཇིག་པ་དང་། དཔལ་སྦྱིད་དང་ཕུན་ཆོགས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གི་ཆགས་པ་དང་། མཐའ་མའི་དཔལ་
སྦྱིད་ཀྱིས་འཇིགས་མེད་ལ་བབྱང་བའི་བཙེ་དུང་གི་སྐར་གསོན་སོགས་ཀྱི་རྟག་དཔེ་དོན་དག་ལ་སྦྱར་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཆེས་ཆེར་ཡོད་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཚུལ་ཉིད་དེ་འདྲའི་དོན་དག་གི་བྱང་
འཕེལ་ལ་མ་གཞིལ་བར། གཙོ་བོར་དཔལ་སྦྱིད་ཀྱི་ད་ལྟ་བའི་སེམས་ཁམས་མཆོན་པ་ལ་གཞིལ་བས།
ཚུལ་ཉིད་གཏམ་རྒྱུད་ཅན་ཞིག་ཏུ་བྱས་མེད། ཚུལ་གྱི་མངོས་པའང་འགལ་བའི་འཕེལ་འགྲིབ་དང་
དོན་དག་གི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བའི་འགྲུལ་བསྐྱོད་དང་འགྲུལ་བཅས་ཀྱི་སྟེང་ན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར།
ཞིབ་བླའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་འགལ་འདུ་མཆོན་པའི་སྟེང་ན་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་བརྟན་ དོན་དེ་ཉིད་
མཆོན་པའི་ཐབས་ལའང་གཙོ་བོར་སེམས་ཁམས་འབྲི་བ་གཙོ་བོར་བབྱང་ཡོད། བྱི་བྲག་ཏུ། ཚུལ་
འདིའི་ནད་གཞན་ལས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། མིག་དབང་འབྲི་བ་དང་ཆོར་སྤང་འབྲི་
བ་གཉིས་རེད། མིག་གི་དབང་པོ་ནི་སེམས་ཀྱི་སྟེན་ཁུང་ཡིན་ཞེས་པ་ལྟར་ཚུལ་འདིས་དངོས་གནས་
མིག་དབང་གི་སྟོན་མི་སྤྱི་སེམས་ཁམས་འབྲི་བ་ལྟར་བྲངས་ནས་ཡོད། 《མག་མོག་གི་རུབ་ཁའི་

ཉི་མ་» ཡང་དེ་བཞིན་དུ། ཚུལ་གྱི་མཛེས་པ་དེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པའི་བྱ་ཚུལ་ཁོར་རྒྱུད་བ་
ཞིག་གི་སེམས་ཁོང་གི་སྒྲིབ་དང་ཁོར་ཤིང་གི་སེམས་རྣམ་མཚན་པའི་སྤྲོད་ན་ཡོད། ཨ་ཞང་གི་ལུས་
ངག་གི་གདུག་རྩལ་གྱི་སྒྲིབ་བ་ལ་འགྲུལ་བཅས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་རྒྱུད་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་
དངོས་ཀྱི་ཁོང་དུ་དེ་ཉིད་རྒྱལ་སྤྲོད་སྐྱེས་པའི་གནས་སུ་བསྐྱུར་ནས། ཚུལ་གྱི་སྒྲིབ་ཁ་གཙུག་པོ་བྱ་
མའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བཀྲམ་སྟོན་གྱི་སྤྲོད་ན་ཡོད།

འདིའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། 《གནའ་ཤོང་》གི་ཚུལ་གྱི་སྒྲིབ་ཕྱགས་ནས་རང་གི་སྤྲོད་ཕྱགས་ན་ཡོད་
པའི་དགེ་མཚན་བསྐྱུར་ཏེ། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་རྒྱུད་གསལ་བར་བྱས་པས། ཚུལ་ལ་ཆ་པ་བ་
སོང་ཡང་། སྒྲིབ་བཅམས་སྒྲིབ་འདི་བཅམས་སྒྲིབ་ཆེས་ལགས་པོ་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིབ་ལ་མཚན་ན་
འབྱུང་དགོན་པོ་ཞིག་རེད་སྟེ། ཚུལ་རང་གི་བསྟན་དོན་ནས་མཛེས་པ་དེ་སྤྲོད་ཕྱགས་ཀྱི་བཀོད་
འབྲིས་ཆ་རྒྱུགས་པར་མཚན་བྱུང་ནས་ཡོད་པས། མཐུག་གི་རིགས་ལ་དེ་སྒྲིབ་དགོས་མེད་དུ་སྤང་།

གོང་དུ་བསྟན་པ་ལྟར་བཅམས་སྒྲིབ་གི་ཁོང་དུ་བཀོད་འབྲི་བྱུང་བ་ནི། གཏམ་རྒྱུད་བཅམས་
སྒྲིབ་དུ་འཕེལ་བའི་སྤོང་བཀྲལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། བཅམས་སྒྲིབ་གི་འཕེལ་རྒྱས་མཚན་
བྱེད་ཀྱི་ཉགས་མཚན་ཞིག་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིབ་གསར་བའི་བཀོད་འབྲི་ཡིས་ཀྱང་སྟོན་
མར་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྤོང་བཀྲལ་མཚན་ལ། བཀོད་འབྲིས་བཅམས་སྒྲིབ་གི་སྒྲིག་གཞི་གཙུག་པོར་གྱུ་བ་
པའི་ཚུལ་འདི་དག་གིས་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིབ་གི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཚུ་ཆད་མཐོན་པོ་ཞིག་མཚན་པ་
ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་། བཀོད་འབྲིས་བཅམས་སྒྲིབ་གི་སྒྲིག་གཞི་གཙུག་པོར་གྱུ་བ་པའི་ཚུལ་ནི་སྒྲིབ་ཀྱི་
ཞིང་། ལྷག་པར་དུ་ཚུལ་པ་པོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཅི་ཞིག་ལྟར་ཡང་དོན་གྱུ་བ་རྒྱལ་གྱིས་བཅམས་སྒྲིབ་
གི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བ་དང་འགྲུལ་བསྐྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཆེ་བའི་བཅམས་སྒྲིབ་གི་ཕྱི་ཚུལ་ཞིག་གྱུ་བ་
པར་བཅམས་ནས་ཡོད་པར་འདའ་འགོངས་བྱེད་མ་ཐུབ་པས། བཀོད་འབྲིས་བཅམས་སྒྲིབ་གི་སྒྲིག་
གཞི་གཙུག་པོར་གྱུ་བ་པའི་ཚུལ་དེ་ཉིད་ཀྱང་གཅིག་གྱུར་ཆ་འགྲིག་མེད་པའི་ཞན་ཆ་དུས་དང་རྣམ་པ་
ཀྱན་དུ་མཐོང་ཐུབ། གོང་དུ་བསྟན་པའི་《གནའ་ཤོང་》ནི་འདིའི་ཤེས་བྱེད་གསལ་པོ་ཡིན། དོན་གྱུ་བ་
རྒྱལ་ཁོང་གི་《ག་དང་རུས་པའི་བཅེ་དུང་》དེ་ཁོང་གི་བཅམས་སྒྲིབ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བ་གཙུག་པོ་
བཀོད་འབྲིའི་སྤྲོད་ནས་མཚན་པ་ཡིན། ལྷ་ཕྱག་སྤང་དཀར་ཐང་དང་སོ་རྒྱ་ན་འགོ་བའི་ལམ་ཁའི་
བཀོད་འབྲི་དང་། ཨ་ཁུ་ལྷ་བཟོའི་པ་མའི་འགྲིག་མཐུན་གྱི་བཅེ་དུང་གི་བཀོད་འབྲི་དེ་དག་ནི་དུས་
ཆེ་གེ་མོ་ཞིག་གི་སྤྲོད་ནས་སོར་གནས་འབྱུང་འབྱུལ་(摇摆) ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྱིས་པ་ཡིན་པས། འདི་ཁོའི་
ནམ་ཡང་བྱ་བ་གཅིག་གི་འགྲོར་གཅིག་དང་། ཚུལ་གྱི་བརྟན་རིམ་ལྟར་དུ་བརྒྱུ་བར་འབྱུར་བའི་ཁོའི་
བཅམས་སྒྲིབ་གི་ཕྱི་ཚུལ་དང་མི་འདྲ། འོན་ཀྱང་། ཚུལ་ཕྱི་ཚུལ་བོའི་ནང་དུ་ཁོང་གི་དོན་དག་གི་བརྒྱུད་
རིམ་དང་འགྲུལ་བཅས་ལ་བཀོད་འབྲི་བྱེད་པར་དགའ་བའི་ཚུལ་གཤེས་ལུ་བ་མེད། དེ་བས། ཨ་ཁུ་ལྷ་
བཟོ་སྟགས་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་པའི་ལམ་བར་གྱི་རྟག་ལ་འབྲུད་ཚུལ་ལྟ་བུའི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མེད་

པའི་གནད་ལའང་བཀོད་འབྱོར་བྱས་ཏེ། ཚུལ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་རང་བཞིན་དང་འགྲུལ་བཅས་ཀྱི་རང་བཞིན་གསལ་བར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དེས་ཚུལ་གྱི་སྟོང་ཕྱགས་ནས་གྲུབ་པར་བཅམས་ཡོད་པའི་སྒྲུ་ཚལ་གྱི་ཉམས་དང་མཁའ་དབུགས་ལ་གཏོར་བརྒྱག་བཟོས་པ་མ་ཟད། ཚུལ་གྱི་མངོས་པའང་གཅིག་ཀྱང་ཅན་ཏུ་མི་འོང་བར་གསལ་ཁ་ཅན་ཏུ་བཟོས་ཡོད།

བཀོད་འབྱོར་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་གཙོ་བོར་གྲུབ་པའི་བཅམས་སྒྲུང་ལ་དགེ་མཚན་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ཁྲོད་ཏུ་དེ་འདྲའི་ཆེས་ཉུང་ཉུང་རེད། འདི་ནི་ཡིད་པངས་དགོས་པ་ཞིག་རེད། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་བྱིངས་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྟར་ལེན་པའི་བྱུང་རིམ་ཅན་གྱི་བཅམས་སྒྲུང་རེད། བཀོད་འབྱོར་ནི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་ཁྲོད་ནོར་ཡིན་པ་གོང་ཏུ་བཟློན་པ་ལྟར་ཡིན་པས། དེ་དག་གིས་ཀྱང་སྒྲོངས་དང་མི་སྣ་དང་སེམས་ཁམས་སོགས་ལ་བཀོད་འབྱོར་ནི་བྱས་ཡོད་ལ། སྒྱིར་བྱུང་རིམ་གྱི་ལྷན་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་དང་བཀོད་འབྱོར་གཉིས་བཅམས་སྒྲུང་གི་རྩ་བའི་འབྲི་ཐབས་ཡིན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་ཀྱང་ཐབས་འདི་གཉིས་བཟློན་ཟིན་ནས་ཡོད་པས། སྒྱིར་བཅམས་སྒྲུང་གི་འབྲི་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་སྒྲུ་ཚལ་གྱི་དགེ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བར་བཟློན་ན་ཅི་ལྟར་ཡང་ཡིད་ཆེས་པའི་ཆོད་ཏུ་སོན་མེད། དེ་ནི་འབྲི་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན་བཀོད་འབྱོར་ཉེད་གི་ཞན་ཆ་ལས་བྱུང་བ་རེད། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་བཀོད་འབྱོར་སྒྲིག་ཏུ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། བཀོད་འབྱོར་དགེ་མཚན་དངོས་ད་ཏུང་ཆེན་པོར་སོན་པར་བྱ་བྱུང་མེད། རྩ་བའི་གནད་དོན་ནི་བཀོད་འབྱོར་ཡི་ཚུལ་ཡོད་པ་ཅམ་ལས་བཀོད་འབྱོར་ནལ་མ་ཞིག་མིན་པས་རེད།

ལྷ་བ། ཚུལ་ལྟས།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཏུ་བའི་མགོར་བོད་ལ་བཅམས་སྒྲུང་གི་ཐ་སྟོད་དམ་གོ་དོན་བྱུང་ལ། གསར་བྱུང་གི་ཚུལ་ལྟས་འདི་བོད་ལ་མཚན་ན་གང་ལྟར་ཀྱང་སྒྲུ་མའི་ཚུལ་ཚུལ་དང་འདྲ་ས་ཡོད་ལ་མི་འདྲ་སའང་ཡོད་པའི་ཚུལ་ལྟས་ཤིག་ཡིན་ཡང་། གཞུང་ལུགས་ཞིབ་འཇུག་གི་སྒོ་

ནས་གསར་ཉིད་གི་གཤིབ་བསྐྱར་དང་། ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་དོ་བོ་དང་ནམ་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ཤིང་ཆོད་པ་
 ཞིག་ཏུ་མ་འོངས་པས། ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གསལ་བོ་ཞིག་མ་བྱུང་། བཅམས་སྐྱུང་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་
 དབྱེ་བ་ལ་མཚོན་ནའང་། ང་ཚོའི་ཆོས་ཐོག་མའི་སེམས་པའི་དྲན་པ་ནི་སྐྱུང་རིང་། སྐྱུང་འབྲིང་།
 སྐྱུང་ཐུང་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་ཡིན་ངེས། སོ་སོའི་བྱང་ཆོས་ལ་སེམས་དུས་ང་ཚོའི་སེམས་ཀྱི་འདོད་པ་
 གཤམ་ཆེན་ཡིག་འབྲུའི་མང་ཁྱུང་ཁོ་ནའི་སྤང་ཡོད་ངེས། འདི་ནི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་དང་
 ཆོས་མཐུན་པས་གནས་ལུགས་མེད་པ་ཞིག་མིན། འོན་ཀྱང་། འདི་ནི་ཆོས་ཀྱི་དོན་གྱི་བྱང་ཆོས་ཞིག་
 དང་འབྲེལ་བའི་བའི་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཅུ་ཞིག་རེད། ཡིག་འབྲུ་དང་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་བར་ན་འབྲེལ་
 བ་ཡོད་ཀྱང་། འབྲེལ་བ་དེའི་ནང་སྤྱི་ལོ་ལྟ་ཆེ་གཏིང་ཟབ། སུན་ཆོག་སྟོན་རྒྱུ་ཅིག་ཡིན། ཚུལ་
 ལྟས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གསལ་བོ་ཞིག་མེད་པར་ཡིག་འབྲུ་ཁོ་ནས་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་ལ་གོ་བ་སྒྲངས་ཆོ།
 སྐྱུང་ཐུང་རྗེ་རིང་དུ་བཏང་བས་སྐྱུང་འབྲིང་དང་། དེ་རྗེ་རིང་དུ་བཏང་བས་སྐྱུང་རིང་དང་། ཡང་ན་
 སྐྱུང་རིང་བསྐྱུང་བས་སྐྱུང་འབྲིང་དང་། དེའི་རྩ་གནད་དམ་སྒྲུ་ཐིག་སྐྱུང་ཐུང་ཡིན་པའི་བསམ་སྒྲུབ་
 རེས་འཛིན་ཐབས་ཆག་དེ་འདྲ་མི་འབྱུང་བའི་ངེས་པ་མེད།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་གསར་བའི་གནས་བབས་ལ་བལྟས་ན། བཅམས་སྐྱུང་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་འདུ་
 ཤེས་དེ་ནམ་པ་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ངང་ན་ཡོད་པ་མཐོང་བྱུང་སྟེ། སྐྱུང་ཐུང་གི་ཚུལ་ལྟས་འདུ་ཤེས་དེ་
 ཐོག་མའི་མོག་པོ་ཞིག་ནས་རིམ་གྱིས་རྗེ་གསལ་དུ་འགོ་བའི་འཕེལ་ཀྱས་ཀྱི་ནམ་པ་མངོན་གསལ་དུ་
 ཡོད་པ་དང་། སྐྱུང་འབྲིང་ནི་རན་པ་ཅུ་མ་དང་། སྐྱུང་རིང་གི་ནམ་པ་ཅུང་ཟད་འཁོས་ཅུང་དུ་ཡོད།

དང་པོ། སྐྱུང་བྱུང་།

འཛམ་གླིང་གི་རིག་གནས་རྒྱ་མང་ཅན་(多元化) ཀྱི་གནས་སྟངས་ཟུབ་བཞེན་པས་དེང་འདིར་
 མི་རིགས་རང་གི་རིག་གནས་ཀྱི་གནས་སྟངས་གཞིར་བཟུང་ནས་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་ཆལ་གྱི་རང་གི་ཆེ་བ་
 མངོན་ཆོག་པར་གནས་ལུགས་ཡོད་པར་གྱུར་བ་དང་། ཚུལ་རིག་གི་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་ཚུལ་རིག་གི་
 སྒྱུར་བ་དེ་རིག་པའི་ནམ་གཞག་ཅིག་ཟུབ་ནས་གཙུན་པ་དང་། གསར་ཚུལ་གྱི་ཐོད་བཞུལ་གྱི་ངང་
 ནས་ཡང་ནམ་གཞག་དེ་བཞིག་པའི་ཕན་ཚུན་འཇུགས་གཏོར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་འདི་བདེན་ལུགས་
 དུ་ཟུབ་པས། ད་ནི་གང་ལ་འང་སྤྱི་ལ་བྱུང་བའི་འབྲེལ་བའི་མཚན་ཉིད་ཅིག་འཛོག་དཀའ་བར་
 ཟུར།

ཡིན་ན་ཡང་། མི་རིགས་ཤིག་གི་ཚུལ་རིག་འཕེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་བྱེ་བྲག་པ་དང་། ཟུབ་ཟེན་གྱི་
 ཉམས་སྤྱོད་ཕྱགས་སྒྲིམ་གྱི་དོན་ནས་གང་ལ་འང་བྱང་ཆོས་གཅིག་ཏུ་དྲིལ་བའི་སོ་སོའི་བྱང་ཆོས་དང་
 ཆོས་ཉིད་བཤད་རུང་དུ་ཡོད།

གཅིག

སྐྱུང་ཐུང་གི་བྱང་ཆོས་ “ཐུང་” བའི་སྤང་ན་ཡོད་ལ། ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྤང་ནས་བཤད་ན་

ཡིག་འབྲུ་ཉུང་བ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་། ཡིག་འབྲུ་ཉུང་བ་ནི་ཆེས་ཕྱི་ངོས་ཀྱི་དབང་ཤེས་ཀྱི་ངོས་
 ཟེན་ཅན་རེད། དེའི་ནང་སྒྲིང་ནི་འཆོ་བའི་བྲུབ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མ་ཡིན་པའི་འཆོ་བའི་གཏུབ་ངོས་(横截
 面) ཞིག་གསུམ། ཏུམ་བྱ་(片断) ཞིག་གསུམ་བྱུང་(侧面) ཞིག་མཆོན་པ་ལྟར་ལེན་པ་དེ་ཡིན། སྒྲུང་སྒྲུང་
 གི་མཆོན་གཞིའི་ཚུལ་ལ་འཇར་མན་པ་ཏུ་ཉེ་ཡི་《མཐུག་མཐའི་སྒྲོབ་ཐུན་གཅིག་》དང་། སྤྲོ་རན་
 སེའི་མའོ་པོ་སང་གི་《མཁུལ་རྒྱན་》དང་། ཨ་རི་བ་ཨིག་ཉིན་ལེས་ཀྱི་《མེ་ཐིའི་ལེགས་སྐྱེས་》ལྟ་བུ་
 འཛོག་པ་ཡིན།

སྒྲུང་སྒྲུང་དེ་དག་ལ་བལྟས་ན། ཚུལ་གྱིས་དཔེ་མཆོན་ཅན་གྱི་དོན་སྒྲིང་ཡོད་པའི་འཆོ་བའི་ཏུམ་
 བྱ་ཞིག་བདམས་ཤིང་། མི་སྣའི་གནས་ཀའི་བྲུད་གནས་གཙུག་པོ་འགའ་དམིགས་ཀྱིས་བཟུང་སྟེ་སྒྲི་
 ཆོགས་འཆོ་བའི་རྩ་བའི་ངོ་པོ་མཆོན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། སྒྲུང་སྒྲུང་འདི་དག་དང་། སྒྲུང་སྒྲུང་གི་བྲུད་
 ཆོས་སྟོན་པའི་གོ་དོན་འདི་དག་སྒྲུང་སྒྲུང་གི་ནུས་གཞག་དངོས་དང་མཐུན་པ་ཅན་ཡིན་³⁷ཞིང་།
 འདིར་མཆོན་ན་སྒྲུང་སྒྲུང་གི་སྒྲོས་བསྐྱངས་(构思) བྱེ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་བ་ཡིན། བལྟས་ཆོད་ཀྱིས་
 ཚུལ་འདི་དག་ཀྱང་འཆོ་བའི་ནུས་པ་ལྟར་ཏུ་བྲི་བ་ལྟར་སྒྲུང་ཡང་། དོན་གྱིས་ཚུལ་པ་པོས་ཡུལ་ཅན་
 རང་གི་རྩལ་བ་ཆེས་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་རང་གི་བཟོན་དོན་ལ་དམིགས་ནས་སྒྲུང་དོར་དང་གདམས་
 གསེས། ལས་སྟོན་དང་དྲན་དྲུབས་ཆེས་མང་པོ་བྱས་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་མིན་པར་བྱེ་རྩལ་
 ཡུལ་གྱི་འཆོ་བ་ལ་གཞིལ་ཆེ་སྟེ་འཆོ་བའི་རི་མོ་ཉིད་ཀྱིས་བཟོན་དོན་མཆོན་པར་བྱ་སྟུང་ཆོ། སྒྲུང་
 སྒྲུང་གི་ཉིང་བསྐྱེད་ཀྱི་བྲུད་ཆོས་ཅིས་ཀྱང་མི་ཐོན། བཅམས་སྒྲུང་གི་སྟུགས་དུས་(时空) རང་བཞིན་གྱི་
 ཆ་ནས་བཤད་ན། སྒྲུང་སྒྲུང་གི་ནུས་མཁའ་(སྟུགས་) བྱེ་ཆོད་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་། བཅམས་སྒྲུང་གི་
 དུས་ཀྱི་བར་ཆོད་(跨度) ཀྱང་ཆོད་ངེས་ཅན་ཞིག་ཡིན། མདོར་ན་སྒྲུང་སྒྲུང་གི་བྲུད་ཆོས་དེ་ཉུང་
 ཉིང་རྒྱུད་གསུམ་གྱི་སྟེང་ན་ཡོད།

བདག་གིས་བསམ་ན། བོད་ལ་ཚུལ་རིག་གསར་བ་ཐོག་མར་དར་བའི་དུས་སུ་ཚུལ་རིག་དང་
 བཅམས་སྒྲུང་གི་ཤེས་བྱ་འཕེལ་བའི་ཆུ་ཆགས་སྒྲི་བམ་ཞིག་ཆགས་པ་ལས། ཚུལ་ལུས་སོ་སོའི་བྲུད་ཆོས་
 གསལ་བའི་ཤེས་བྱ་སོ་སོར་འབྱེད་པ་ཞིག་མ་ཆགས་པ་རེད། རྒྱ་མཆོན་ནི། སྒྲུང་རིང་འབྲིང་སྒྲུང་
 གསུམ་གྱི་དུས་ཀྱི་བར་ཆོད་དང་། མི་སྣའི་གཙུག་པོ་དཔེ་བཤད་དང་། ཞིབ་འབྲིའི་རྒྱས་བསྐྱེས་སྟུགས་
 ཀྱི་ཐད་ནས་བྲུད་པར་མདོན་གསལ་དུ་ཡོད་པ་དེ་ང་ཆོར་མི་གསལ། ཐོག་མའི་སྒྲུང་སྒྲུང་སྐོར་ཞིག་
 གིས་དུས་ཀྱི་བར་ཆོད་ཆེ་བར་བྱས་ཤིང་། མི་སྣ་པལ་བའི་ཐད་དུ་འང་སྒྲུག་ཁ་མང་དུ་བཀོལ་བའི་
 ལྷང་ཆུལ་ཡོད།

³⁷ མཆོན། རྒྱལ་གཞག་དངོས་དང་མ་བཟུན་པར། རྒྱལ་གཞག་ལ་ཐོད་བཀལ་མཛད་དེ་རྒྱལ་གཞག་
 གཏོར་བའི་ཚུལ་ཡང་ཡོད་པས་འདི་ལྟར་སྒྲུས་པའོ།

《དདུལ་གྱི་སོར་གདུབ》ལ་མཚོན་ན། བཅམས་སྒྲུང་གིས་ཚན་པ་བདུན་གྱི་སྒྲོན་ནས་ཚུམ་གྱི་མི་སྒྲ་
མཁའ་འགྲོ་དང་བསམ་གྲུབ་གཉིས་ཀྱི་བཅེ་དུང་གི་ཆགས་གནས་འཛིག་གསུམ་གྱིས་ཡོད་པར། ཚུམ་
དངོས་ཀྱི་ནང་དུ་སྒྲིང་སྒྲིང་གི་ཚན་པ་གཅིག་པོ་མ་ཟད་པའི་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་པའི་དུས་ཀྱི་མཉམ་དུ་
འཚར་ཁོངས་བྱུང་བ་ལ་ཚན་པ་གཅིག་གཞིན་དུས་ཀྱི་བཅེ་དུང་གྱི་ཐུ་གུ་འབྲས་པ་ལ་ཚན་པ་གཅིག་
བྱིས་ཚང་གཉིས་ཀ་གཉེན་དོན་དེར་འཐད་པ་ལ་ཚན་པ་གཅིག་བསམ་གྲུབ་སྒྲོབ་ཆེན་དུ་ཞུགས་
པས་སོ་སོ་གནས་སྐབས་སུ་ཁ་གྱུས་པ་ལ་ཚན་པ་གཅིག་སྒྲོབ་གྲུ་ནས་ཡི་གེ་མ་བསྐྱར་བ་སོགས་ལ་
ཚན་པ་གཅིག་མཐར་ཡུལ་དུ་ལོག་དུས་རྒྱ་མོ་ཞིག་ཁྲིད་འོངས་པར་ཚན་པ་གཅིག་བཅས་སྒྲེས་དུ་
ཞིག་གི་ཚུང་བྱིས་དུས་ནས་མཐའ་མའི་གཞོན་པའི་བར་གྱི་བཅེ་དུང་གི་དུས་ཚོད་ཉིལ་བོར་ཞིབ་
རགས་སྒྲ་སྒྲིམ་མེད་པར་བྲིས་པས། དུས་ཀྱི་བར་ཚོད་ཆེ་བར་ཡོད། སྒྲུང་ཐུང་ཞིག་གི་ནང་དུ་དེ་ལྟའི་
དུས་ཀྱི་བསྐྱོད་པ་ཡོད་པས་མ་ཆོག་པ་མ་ཡིན་པར། གཙ་བོ་ནི་སྒྲུང་ཐུང་ལ་མཚོན་ན་དེ་ལྟའི་རང་
བྱུང་དུས་ཚོད་ཀྱི་བསྐྱོད་པ་ལ་དུས་དྲུབས་དང་གཙ་བོ་ལ་གྱིས་དུས་ཀྱི་བསྐྱོད་པ་ལ་ཞིབ་རགས་སྒྲ་
སྒྲིམ་གྱི་དབྱེ་བ་བཏོད་དེ། གཙ་བོའི་དུས་ཚོད་ནི་ངས་པར་བྱུང་གོས་ཅན་དུ་ཡོད་པར་བྱ་དགོས།
གོང་དུ་བཤད་པའི་《མཇུག་མཐའི་སྒྲོབ་ཐུན་གཅིག་གི་དུས་ཚོད་གཙ་བོ་ནི་ཉི་མ་གཅིག་གི་དུས་ཚོད་
ལས་སྒྲ་རན་མིའི་སྐད་ཡིག་གི་སྒྲོབ་ཐུན་གཅིག་རེད། དེ་བཞིན་《མེ་ཇིའི་ལེགས་སྒྲེས་》ཀྱི་དུས་ཚོད་
གཙ་བོ་ནི་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐར་གྱི་ཉིན་གཅིག་པོ་དེ་རེད།

དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་མནའ་མ་》³⁸ལ་མཚོན་ན་འང་། ཀྲན་ཏུ་བཟང་མོའི་སྒྲེ་བ་
དང་འཚར་ཁོངས། བསོད་སྒྲེ་དང་འཕྲད་ཚུལ་དང་གཉེན་དོན། སྒྲུག་མོ་ལ་འཐབ་ཚུལ་དང་ཁྱོ་ཀ་
ལ་ “འགལ་ཚུལ” ། ད་དུང་རིག་གསར་སྐབས་ཀྱི་དོན་དག་བཅས་སྒྲུང་ཐུང་ཞིག་གི་ཚུམ་ལུས་ཀྱིས་
ཁྱུང་དུ་མི་སྒྲོགས་པའི་དུས་ཀྱི་བར་ཚོད་ཆེན་པོ་ཞིག་ཚུམ་ནང་དྲངས་པས། མཇུག་མཐར། སྒྲུང་ཐུང་
གི་དགོ་མ་ཐོན་པར་ཅིང་རགས་རྒྱ་ཡན་པ་ཞིག་ཏུ་གནས་པ་ལྟ་བུ་རེད།

འདི་ལས་གཞན་ད་དུང་། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་མགོའི་《འཇུར་ཏ་སྒྲིན་
ཆོ》དང་། 《བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་པའི་སྒྲ་གཞུག་ཏུ་》ལྟ་བུས་མཚོན་པའི་དམངས་
གཙ་བོས་སྒྲུར་དང་། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་དོན་དག་གཉིས་ཀ་ཚུམ་གཅིག་ཏུ་བྲིས་ཏེ་བོད་
སྒྲུངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནུམ་པ་མཚོན་པའི་ཚུམ་ཡོངས་ལ་འདི་ལྟའི་སྒྲུང་ཐུང་ཚུམ་ལུས་ཀྱི་ཁྱུན་ཆོས་
དང་མི་མཐུན་པའི་སྒྲོན་ཡོད།

བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་འཕེལ་རྒྱས་དང་བསྐྱུན་ནས། འདི་ལྟའི་ཚུམ་ལུས་ཀྱི་སྒྲོན་ཆེན་

³⁸ མཆན། ཚུམ་འདི་ཐོག་མར་《སྒྲུང་ཆར་》1983 ལོའི་དུས་གཉིས་པའི་ཕྱིར་སྒྲིམ་སྐབས་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་དང་ཆེ་རིང་དོན་
གྲུབ་གཉིས་ཀྱིས་བཅམས་ཞེས་བཀོད་འདུག

པོ་ལ་རིམ་གྱིས་ཡོ་བསྐང་ཐོབ་ཏེ། ལྷགས་དུས་ཆེན་པོར་བྱམ་པའི་ཚུལ་དོར་ནས་གཏུབ་ངོས་དང་།
དུམ་བུ་བཅམས་སྤྱང་གི་ཁྲོད་དུ་དངས་པའི་དགེ་མཚན་མངོན་པར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཡང་ད་དུང་
འདུ་ཤེས་ཡོད་པའི་ཤེས་བཞིན་གྱི་བྱེད་ཚུལ་ཁོ་ན་ཞིག་མ་རེད། དེ་འདྲའི་སྒྲིན་མངོན་ཚུང་གི་ཚུལ་དུ་
གནས་ཀྱང་གང་ལྟར་ཀྱང་སྤྱང་ཐུང་གི་ཉུང་ཉིང་རྒྱང་གསུམ་གྱི་དགེ་མཚན་འདོན་པའི་སྤྱང་ཐུང་
མང་དུ་མ་བྱུང་།

སྤྱང་ཐུང་གི་རྣམ་གཞག་དངོས་དང་མཐུན་པའི་སྤྱང་ཐུང་ལ། ལྷང་བུ་དང་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་
གཉིས་ཀྱི་《ཆ་མི་འགྲིག་པའི་ལྷམ་》དང་། ཡང་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་《ལྷགས་ལོ། ལྷ་སྤྱབས། ཐར་འབུམ་དང་
དེའི་ཐོད་པའི་ལྷ་བ་》དང་། རྩི་རྩི་ཆེན་གྱི་《དུ་འབོད་》དང་། བཀྲ་ལྷ་ཡི་《མེ་ཁོང་》ལྷ་བུ་ལས་
མང་པོ་ཞིག་མེད། ད་དུང་ལྷན་གྲུབ་ཀྱི་《རྟ་ནག་སྒྲིག་འགྲོས་》དང་། གཡང་མཚོ་སྤྱིད་ཀྱི་《རྩ་ཐང་གི་
ཉིན་ཐོ་》ཡང་གས་སུ་བགྱང་ཆོག་ཚུལ་འདི་དག་གིས་འཆོ་བའི་རྣམ་པ་སྤྱར་མཚན་བྱ་བ་དང་།
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མགོ་རྩ་ཆོང་ཞིང་དེས་ཡིད་སེམས་འཕྲོག་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཡུལ་སྤྱོད་གོམས་
གཤེས་མཚན་པ་སོགས་ལྷར་མ་སྤྱངས་པར། ཉིན་གཅིག་ཡུན་གཅིག་གི་དོན་གནད་གཅིག་ལས་
བརྗོད་དོན་གང་ཞིག་མཚར་བར་མཚན་པ་ལྷར་སྤྱངས་ཡོད།

《ཆ་མི་འགྲིག་པའི་ལྷམ་》ཀྱིས་བྱིས་པ་ཞིག་གིས་གོན་ལོར་ཐེབས་པའི་ལྷམ་ཆ་མི་འགྲིག་པ་ཞིག་
ཀྱིན་པ་ལ་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་མིས་ལྷ་ཚུལ་ག་འདྲ་བཟུང་བའི་རྣང་རྟོག་(反应) ལས་གསར་བྱུང་བྱ་
དངོས་དང་མེན་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་ཚུལ་མཚན་པ་དང་། 《ལྷགས་ལོ། ལྷ་སྤྱབས། ཐར་འབུམ་དང་དེའི་
ཐོད་པའི་ལྷ་བ་》ཡིས་བསེལ་ལྷན་གྲོང་ཆོའི་གནག་རྩི་རྣམས་བརྒྱད་པའི་བཙུ་ལྷའི་ཆོས་གངས་ལ་
ལོར་འཆུག་ཐེབས་པའི་དོན་དག་ཅུ་ཞིག་གིས་བྲིས་ཡོད། ཚུལ་ནང་ཞིབ་འབྲི་དང་མི་རྣའི་ངོ་སྤྱོད་དང་
འདས་སོང་གི་དྲན་པ་སོགས་གང་ཡང་མེད་པར་ཁེར་གཙང་གིས་བཙུ་ལྷའི་ཉིན་གྱི་ཆེད་མོ་འགའ་
དང་བྱེ་ཉིན་བཙུ་ལྷ་ངོ་མ་ཡིན་པའི་དོན་ལྟར་འགའ་བྲིས་པ་བརྒྱད་ནས། ཁ་རུབ་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་
རྣམ་པ་མཚར་བར་མཚན་ཡོད། དེ་བཞིན་གཞན་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་དོན་བྱ་མང་པོ་ཚུལ་དུ་མ་བཏོད་
ཅིང་མ་འཕྲོས་པར། ལྷ་མས་བུ་རྒྱུང་ཞིག་གི་ཁ་བརྟ་བརྒྱད་ནས་བུ་རྒྱུང་ཞིག་གི་སྒྲོབ་གསོ་དང་འཆར་
ཁོངས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་བྲིས་ནས། ཁ་ཡིག་གིས་བསྟན་པ་ལྷར་བུ་རྒྱུང་ལྷར་སྒྲོབ་ཀྱི་དུ་འབོད་བྱས་ལ། བྱེ་
མས་འདུ་ཤེས་གསལ་བོ་དང་འོག་ཉལ་གྱི་འདུ་ཤེས་གཉིས་ཀྱི་འགལ་འདྲ་བརྒྱད་ནས་བསྟན་འཛིན་
ཀྱི་སྒྲིམ་བུ་ཞིག་གི་སེམས་པའི་བྱེ་ནང་ངམ་སེམས་པ་སྤེལ་བོ་འགལ་བའི་ངང་ན་ཡོད་པ་དང་།
སེམས་གཏིང་གི་ངོ་ཐོ་ངོ་མ་ཐོ་གདོད་མ་དང་གཏུག་མའི་ངང་ན་ཡོད་པ་མཚན་ཡོད། འདི་དག་གི་
འབྲི་ཚུལ་ལ་གོང་ནས་བསྟན་པ་ལྷར་གྱི་ཡིག་འབྲུ་ཉུང་བ་དང་། བརྗོད་སྒྲིང་ཁེར་གཙང་(单纯)། རྩ་
ར(场面)གཅིག་སྤྱད། རྩིག་གཞི་དམ་པ། ལྷག་རྫོང་ངོས་གཙང་(精炼)བཅས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་ཡོད་པར་
མ་ཟད། ད་དུང་མཚར་བ་དང་། བསྟན་དོན་ལ་ཐད་ཀར་འཇུག་པ་མ་ཡིན་པའི་རུང་གལ་པའི་བྱེད་

ཆོས་ཡོད། ལང་མོན་ (王蒙) བས་འདི་ལྟའི་སྐད་ཆ་ཞིག་བཤད་ཐུང་སྟེ། “ངས་དབྱིན་ཇིའི་སྐྱེས་མའི་
 ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་གི་ཚུམ་ཞིག་བཟླགས་པ་ལ། ང་རང་མོའི་སྐད་ཆ་ཞིག་ལ་ལྷག་པར་དགའ། མོས་སྤྱང་
 ཐུང་དང་སྤྱང་རིང་རིགས་གཅིག་ཏུ་བསྟུ་བ་ནི་ནོར་འབྱུལ་འབའ་ཞིག་རེད། སྤྱང་ཐུང་ནི་སྟན་ངག་
 དང་རིགས་གཅིག་པ་ཡིན་དགོས་ལ། སྤྱང་རིང་ནི་རང་སྟུ་འཕེར་བའི་རིགས་ཤིག་རེད་ཟེར། ཚུམ་
 ལུས་ཀྱི་དབྱུང་པའི་ཆ་ནས་དེ་འདྲའི་གསུང་རབ་ཀྱི་གསུ་སྟེ་མི་འགོ་ཡང་། ཞིབ་ཏུ་བསམས་ན་གནས་
 ལུགས་དངོས་གནས་ཡོད་”³⁹ཟེར། འདི་ནི་ཉིང་བསྟུ་ཡི་ཆ་ནས་བཤད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དོན་སྟོན་
 ཚུལ་གྱི་ཆ་ནས་བསྟན་དོན་ཐད་ཀར་བརྗོད་པ་མ་ཡིན་པའི་བྱུར་ནས་སྟོན་པའི་ཆ་ལ་འང་དམིགས་
 བས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ངེས།

དོ་རྩེ་མཁར་གྱི་《ཅ་ཤེ》དང་ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《D རྩེ་བའི་ཁྲན་ཀ》ལྟ་བུར་མཆོན་ན་འང་།
 སྤྱང་ཐུང་གི་ནམ་གཞག་དངོས་ལ་ནན་བཅི་བྱས་པའི་འདི་འདྲའི་བྱུང་ཆོས་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དག་
 དང་མི་སྟེའི་གཤིས་ཀའི་ངོས་གཤེས་དེར་འུར་བརྗོད་ཐུག་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་སྒྲིམ་བསྐྱངས་
 ཀྱི་ཆ་ནས་གོང་ལྟའི་མཆར་བའམ་བྱུར་གྱི་དགེ་མཆོན་མ་ཐོན་པས། ལྷན་ཅུང་ཞུགས་ནས་ཡོད། གང་
 ལྟར་ཀྱང་སྤྱང་ཐུང་གི་ནམ་གཞག་ནན་བཅི་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་ནི་ཉུང་ཉུང་རེད། འདིས་
 ཐོག་མ་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་གི་འདྲ་ཤེས་ཆེས་གསལ་པོ་ཞིག་གི་ངང་ནས་མ་སད་པ་དེ་མཆོན། ཟུ་
 བག་གི་བཅའ་སྤྱང་གསར་བ་⁴⁰འམ་དེང་རབས་བཅའ་སྤྱང་(现代)གིས་འདིས་ཐད་ནས་ཤིན་
 ཏུ་དང་དོད་བྱས་ཡོད། གསར་ཚུལ་དང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དབྱུང་པ་ཉིས་ཆར་ནས་སྤྱང་ཐུང་གི་ཉུང་
 ཉིང་རྒྱུ་གསུམ་ཚུལ་དུ་བརྟོན་ཡོད་དེ། དུའུ་མི་སྟེ་གསུམ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་ནས་“གཏུབ་ངོས་”
 དང་“དུམ་བུ” ཡི་རིག་པ་བརྟོན་ཞིང་། གསར་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་ང་ཆོས་ལུ་ཞུན་གྱི་སྤྱང་ཐུང་
 བཟླགས་པས་ཐམས་ཅད་གསལ་བར་འགྱུར། ཁོའི་《སྟན་དང་། 《བྱ་བ་ཅུང་འུ་ཞིག》ལྟ་བུའོ།

ངས་འདིར་ཡང་དང་བསྐྱར་གྱིས་སྤྱང་ཐུང་གི་ནམ་གཞག་ལ་ནན་བཅི་བྱས་པའི་ཞེས་བཤད་
 དོན་ནི། གཙོ་བོ་སྤྱང་ཐུང་གི་རང་མདངས་ངོ་མ་བོ་གསལ་བར་བྱ་འདོད་པ་དང་། སྤྱང་ཐུང་གི་ཚུམ་
 ལུས་དངོས་ལ་འདྲ་ཤེས་གསལ་པོ་འབྱུང་བའི་དགོས་པར་དམིགས་པ་ཡིན། སྐད་ཆ་འདིས་ད་དུང་
 ནམ་གཞག་ལ་ནན་བཅི་མ་བྱས་པའི་འདྲི་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་པ་ལུགས་བསྟན་གྱིས་མཆོན་ཡོད།
 གོང་ནས་ཀྱང་བསྟན་པ་ལྟར། ཚུམ་རིག་གསར་ཚུལ་གྱི་ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཆོས་ཤིག་གིས་གསར་ཚུལ་
 ཀྱི་ནམ་གཞག་ཅིག་རེ་ཞིག་གྲུབ་པར་བྱས་པ་དང་། གསར་ཚུལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་དུས་མཚུངས་སུ་
 ནམ་གཞག་དེ་ལ་ནམ་ཡང་ཐོད་བཀལ་གཏོར་བཤིག་བྱེད་པའི་འགལ་འབྲེལ་ཞིག་གི་ངང་ན་ཚུམ་རི

³⁹ 王蒙 王干：《王蒙王干对话录》漓江出版社 1996 年 5 月第三版 P60
⁴⁰ མཆན། ཆེན་ཀླུ་རབས་ཀྱི་མཁུག་སྟེ་པལ་ཆེར་སྟེ་ལོ་1898 བས་ལྷ་བཞེའི་བར་གྱི་བཅའ་སྤྱང་ལ་རྒྱའི་ཚུམ་རིག་ཞིབ་
 འཇུག་པ་ནམས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་འབོད།

ག་གསར་ཚཱ་གི་བཟུང་བ་འདྲ་བཞིན་པས་ན། ཚཱ་རིག་གསར་ཚཱ་གི་རྣམ་གཞག་དེ་ནཱ་ཡིན་ཡང་རྟག་བརྟན་ཐེར་བྱུག་ཅིག་ཡིན་མི་སྲིད། འཇམ་སྒྲིང་ཚཱ་རིག་གི་ལ་རྒྱས་ལ་བལྟས་ན་ད་ལྟ་གནས་ཚུལ་འདི་གསལ་བར་མཐོང་ཐུབ། དཔེར་ན། ཆེ་ཕྱོགས་ནས་བཤད་ན། ཐོག་མའི་གནའ་རབ་རིང་ལུགས་དང་། དེ་ནས་འཆར་ཡན་རིང་ལུགས་དང་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས། དེ་ནས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་དང་དེང་རབས་ཕྱི་མའི་རིང་ལུགས་ལྟ་བུ། འདི་ཐམས་ཅད་ལ་འཕོ་འཁྱར་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན་འགྲིག་པ་ལས། འདིར་མཆོག་དམན་བཟང་ངན་གི་རིན་ཐང་དབྱེ་གཙང་བྱེད་ན་མི་རིགས། ཚཱ་རིག་ལ་མཆོན་ན་དངོས་སུ་ནས་ཉིས་ཆེ་ནས་བཤད་པ་ལྟར་དེང་ཞི་ལྟ་གཅིག་བྱས་གཅིག་གི་དུས་མ་ཡིན་པར། ལྟ་ཆོགས་ཀྱིས་གར་བྱེད་པའི་དུས་རེད།

ཐོད་གི་སྒྲུང་ཐུང་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན། སྒྲུང་ཐུང་གི་རྣམ་གཞག་ལ་ནན་བཅིམ་བྱས་པ་ཡིན་ན། འོ་ན་ཁོ་ཆོས་དོན་གཞན་པ་གང་ཞིག་གཉེར་ཏེ་རྣམ་གཞག་ལ་གཏོར་བཞིག་བཏང་བ་རེད་དམ་ཞེ་ན། ཁོ་ཆོ་བུར་དང་གཞོགས་ནས་མཆོན་པར་མི་མས་ལ། ཁོ་ཆོ་འཆོ་བའི་ཅག་ཅིག་གི་རྣམ་པའི་སྒོ་ནས་བྱར་མཐོང་ལེབ་མཐོང་གི་འབྲི་ཚུལ་གྱིས་ཡིད་མི་ཆོམ་པས། ཁོ་ཆོས་འཆོ་བའི་དུས་ཆོད་དང་སྒྱུ་ཆོགས་འཆོ་བ་ཉིད་ཚཱ་ནང་དྲངས་ནས་ཚཱ་གིས་འཆོ་བ་འབྲི་བ་ལྟར་ལེན་པར་སྒྲི། དེ་བས། ཐོད་གི་སྒྲུང་ཐུང་པལ་ཆེར་བ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་གི་མགོ་རྩ་འགྲིག་ཅིང་ཆང་བ། སྒྲུང་དང་བྱ་བྱེད་དང་མི་སྒྲའི་གཟུགས་བྱད་ལ་ “ཞིབ་རྒྱས་གི་ཞིབ་འབྲི” ཡོད་པ། མི་སྣ་མང་བ་དོན་དག་ཆེ་བ་བཅས་གི་སྒྲུང་ཐུང་རེད། ཁོ་ཆོར་འཆོ་བའི་རྒྱ་ཆད་ཆེན་པོར་འཇུག་འདོད་ཀྱི་ “ཏམ་སེམས” ཡོད། འདི་ཉིད་སྒྱུར་ན་སྒྲུང་ཐུང་ཚཱ་ལུས་གི་བྱེད་ཆོས་དང་མི་མཐུན། ཡང་ན། ཁོ་ཆོར་འཆོ་བའི་རྒྱ་ཆད་ཆེན་པོར་འཇུག་འདོད་ཀྱི་ “ཏམ་སེམས” ཡོད་ཀྱང་། གསར་ཚཱ་གི་སྒྱུར་བའི་ཁོད་ནས་ལག་པ་སེམས་གི་རྒྱུ་སྒྲུ་མ་ཆོད་པས། ཁོ་ཆོས་གི་ནའི་སྒྲུང་ཐུང་ཀྱང་མང་དུ་སྒྲེལ་ཡོད། ཉུང་ཉིང་རྒྱང་གསུམ་རང་མདངས་སུ་གྱུར་བའི་ཚཱ་ལུས་གི་རྣམ་གཞག་ལ་ཐོད་བཞུལ་མཛད་ནས། དེ་ལས་སྟོག་པའི་སྟན་ཆོགས་ཀྱི་ལོ་མང་པོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་བསྟེགས་བསམ་ཆོ། འདིས་ཚཱ་པ་པོ་ཞིག་གི་གསར་ཚཱ་གི་རྒྱས་པ་ལ་ཅི་འདྲའི་དོ་བསྟོ་ཆེན་པོ་མཛད་ཡོད་ཨང་། དེ་བས། སྒྱུར་བཏང་གི་ཚཱ་པ་པོ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན། པམ་ཁ་ནི་ཐོག་མ་ནས་ལས་གྱིས་བསྐྱོས་ནས་ཡོད་པ་འདྲ་རེད། འདིའི་རྒྱ་མཆོན་གཙོ་བོ་ནི། ཁོ་ཆོའི་ཚཱ་རིག་གི་ཤེས་བྱ་དང་ལྟ་བ་ལ་རག་ལས་ཏེ། ཚཱ་རིག་གཞུང་ལུགས་ནས་བཤད་པའི་ཚཱ་རིག་ནི་སྒྱུ་ཆོགས་འཆོ་བའི་ཚུར་སྣང་ཡིན་ཞེས་པའི་གཞུང་གི་རྫོད་པ་འདིས་ངས་བསམ་ན་ཁོ་ཆོའི་ཚཱ་རིག་གི་ལྟ་བ་ཡོངས་སུ་གྱུབ་ནས་ཡོད་པ་རེད། རྫོད་པ་འདིར་གོ་བ་ཞིབ་དུ་མ་ལོན་པའི་ཆོག་རིས་གི་གོ་བས་ཁོ་ཆོའི་ཚཱ་ལུས་གི་འདྲ་ཤེས་སམ་ངོས་བྱིན་དེ་ཆེང་རགས་ཅན་ཞིག་ལས་གསལ་བོ་ཞིག་དུ་ཅིས་ཀྱང་ཡོང་མ་ཐུབ། ཚཱ་རིག་དང་འཆོ་བའི་བར་ལ་འབྲེལ་བ་ནི་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཡང་ཚཱ་ལུས་སོ་སོའི་བྱེད་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་རང་སོ་སོའི་འཆོ་བ་མཆོན་ལུགས་ཐུན་མིན་རེ་

ཡིད།

ཉུང་ཉིང་རྒྱུ་གསུམ་ནི་སྤྱང་ཐུང་གི་རྣམ་གཞག་ནན་མོ་ཡིན་པས་ན། བོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཚུལ་
པ་པོ་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འདྲིའི་འཆོ་བའི་ཆོད་བཀག་ལ་མ་རངས་པའི་ཚུལ་དུ་བྱོན་བརྒྱལ་དང་
གཏོར་བཞིག་གི་ལས་ལྟར་སྤངས་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་དུ་བྱུར་དང་ངོས། བྱུར་མཐོང་ལེབ་མཐོང་གིས་
འཆོ་བ་མཆོན་ཚུལ་ལ་ཡིད་མ་ཆོམ་སྟེ། འཆོ་བ་ལ་ཐད་ཀར་འཇུག་པ་དང་འཆོ་བའི་དོན་གནད་ཆོད་
པོ་ལ་འཇུག་པའི་སྤྱང་ཐུང་མང་དུ་བྱུང་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་ཚུལ་རིག་གི་སྤྱགས་ནས་བཤད་ན། སྤྱིར་
དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བཞི་བརྒྱ་བའི་ཚུན་གྱི་སྤྱང་ཐུང་གི་འཕེལ་སྤྱོད་ཀྱིས་འདི་འདྲ་རང་
རེད། དཔེར་ན། མང་མོན་གྱི་《ཆ་འཇུགས་ཤུའུ་བྱ་གཞོན་ཞིག་ཐོན་པ་》 ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ན་ཅང་
ཀོང་ཅི་ཡི་《བཟོ་གཙུག་ཆོ་གོ་སར་བསྐད་པའི་ཟིན་ཐོ་》 ལྟ་བུ་ལྟོ། འདི་འདྲའི་ཚུལ་ལ་ཡིག་ཆོགས་མང་
ཞིང་། དོན་གནད་ཀྱང་ཅུང་ཆེ་ལ། ད་དུང་དོན་དག་ཅུང་མང་བོ་ཞིག་ལ་འཕྲོས་ནས་ཡོད་པའི་བྱུང་
ཆོས་ཡོད།

ཚུལ་ལྟས་འདུ་ཤེས་ཀྱི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་དང་། ལྷག་པར་དུ་དེས་མངོན་ཆུང་འོག་འགྱུ་ཡི་
ཚུལ་དུ་དགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་ནས་ལྟས་པ་འདྲོན་པའི་པན་ཁེ་ལ་བསམ་ནས་སྤྱང་ཐུང་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་རྣམ་
གཞག་ནན་གྱིས་བསྟན་པ་མ་གཏོགས། སྤྱང་ཐུང་ཚུལ་ལྟས་འཆོ་བ་དངོས་ལ་འཇུག་མི་ཐུབ་པ་ནི་
གཏན་ནས་མ་ཡིན། ངས་བཤད་འདྲོད་པ་ནི་ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་ནན་བཅི་མ་བྱས་ཀྱང་ཆོག་
མོད། ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་འདུ་ཤེས་གསལ་བོ་མ་བྱུང་བ་དེས། བྱིས་ཀྱི་ཚུལ་ལྟས་ལ་གོ་བ་
ཡངས་པོར་སྤངས་པའི་ཚུལ་ལྟས་སོ་སོའི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ངན་ཤུགས་ཐེབས་སོང་ཞེས་པ་དེ་ཡིན།
ཚུལ་ལྟས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཅི་ལྟར་གཏོར་ཡང་། འདྲོད་མི་བྱུང་གི་ཆ་བའི་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་
མེད་ཆོ། སྤྱང་རིང་འབྲིང་གི་དབྱེ་བ་ཡང་ཡོད་མི་སྲིད།

དེ་བས། བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་གིས་བྱུར་དང་གཞོགས་ནས་བསྟན་དོན་སྟོན་པའི་སྤྱང་ཐུང་གི་རྣམ་
གཞག་ལ་བཅིས་མཐོང་མ་བྱས་པ་ནི་ལོ་རྒྱུལ་ཞིག་མིན་ལ། གཞན་ན་མེད་པ་དཔེ་མི་སྲིད་པའི་ཡ་
མ་བཟླ་ཞིག་ཀྱང་མ་རེད། དེར་གནས་པའི་གནད་དོན་གཙོ་བོ་འཆོ་བ་ཇི་ལྟར་དུ་མཆོན་པ་དང་།
ཡང་ན་འཆོ་བ་ཇི་ལྟར་དུ་ཚུལ་དུ་པལ་རྒྱ་དེ་རེད། འཆོ་བ་མཆོན་ཚུལ་དེ་སྤྱང་ཐུང་གི་ཆོས་ཉིད་དམ་
བྱུང་ཆོས་དང་མཐུན་དགོས་པ་ཡིན། སྤྱང་ཐུང་གི་རྣམ་གཞག་ནན་མོ་དེས་འཆོ་བ་དངོས་མཆོན་པ་
ལ་ཆོད་བཀག་ཐེབས་པ་ཡིན་པས། དེ་ཉིད་རྒྱལ་དུ་བསྐྱར་ཏེ་འཆོ་བ་ཐད་ཀར་དུ་འཕེལ་ཆེ་ས་ནས་
མཆོན་པ་ལྟར་ལེན་པ་བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་གི་འདྲོད་སློ་ཞིག་ཡིན་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་གི་རྣམ་པ་
དངོས་ལ་བལྟས་ན་དོན་གྱིས་འཆོ་བ་འདྲོད་སློ་ལྟར་དུ་ཆེ་ས་ནས་མཆོན་ཐུབ་མེད། འཆོ་བ་ལ་འཇུག་
པ་ཡོད་ཀྱང་འཆོ་བ་ཆོད་ཆེ་ས་ནས་མཆོན་པ་མེད།

བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གསར་བའི་ཐོག་མའི་སྐབས་སུ་སྤྱང་ཐུང་གིས་དུས་ཀྱི་བར་ཆོད་ཆེན་པོར་

ཞུགས་པས་སྤང་ཐུང་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་དགེ་མཚན་མངོན་མ་ཐུབ་པ་ལ། རྣམ་པ་དེ་ཡུན་རིང་ཞིག་ཏུ་
གནས་མེད། རུང་མ་འགོར་བར་སྤྱིར་ན་དུས་ཀྱི་བར་ཚད་ཆེན་པོའི་སྒྲིན་ལ་ཡོ་བསྐང་ཐོབ་ནས།
དུས་ཚད་ཀྱི་ཆ་ནས་བར་ཚད་ཆེན་པོར་འཕྲོས་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་སྤྲོས་སྒྲིན་ལྟར་དུས་ཚད་ལ་
མཉམ་མཉམ་དུ་སྒྲིད་པ་མེད། འོན་ཀྱང་། ད་དུང་སྤང་ཐུང་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་དགེ་ཐོན་པ་ལ་གཤམ་སུ་
གྱུར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ཉིང་དགོས་མེད་པའི་ཞིབ་འཁྲིལ་དང་། བརྒྱད་རིམ་ལ་མགོ་འཁོར་ནས་ཚུལ་གྱི་
ཐག་རིང་བཏིང་བ་དེའོ།

གཉིས།

སྤྱིར་ཞིབ་འཁྲིལ་བཅུ་མས་སྤང་གི་འཁྲིལ་ཐབས་གཙོ་བོ་ཞིག་དང་། ཐོད་ལ་མཚོན་ན་ལྷག་པར་
ཚུལ་རིག་གསར་བའི་བྱད་ཆོས་མངོན་ཐུབ་པའི་དགེ་ཞིག་ཡིན་པ་ལེན་གོང་མའི་སྐབས་ད་ཆོས་
བཤད་ཟིན། འོན་ཀྱང་། དེ་ཡང་གཅིག་ན་ཚུལ་ལུས་སྤོང་བྱད་པར་ལ་བརྟག་སྟེ་བྱེ་བྲག་གི་དབྱེ་བ་
ཞིག་ཡོད་དགོས་པ་དང་། གཉིས་ན་རང་མཚན་ཅན་དུ་བྱ་བའི་དགེ་ཡོད་ཀྱང་ད་དུང་བརྟན་དོན་
མཚོན་པའི་ཉིང་དགོས་ལ་ལྷག་པར་དམིགས་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། སྤང་ཐུང་གི་སྐབས་སུ་ལྷག་
པར་ཞིབ་འཁྲིལ་བྱ་བ་ཡོད་ཀྱང་དགོས་པ་ཡིན། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ནང་གི་ཐོད་ཀྱི་སྤང་ཐུང་པ་ལ་
ཆེར་ལ་ཞིབ་འཁྲིལ་མང་སྒྲིན་ཞིག་ཡོད།

དཔེར་ན། 1982 ལོའི་《སྤང་ཆར》 དེབ་བཞི་བའི་སྟེང་གི་དོན་རྒྱུ་ཆེན་ཆེན་གྱི་《ཞེམ་མདངས་སྤང་
སྤངས་ཀྱི་ཀན་པོ་》 ཡི་མགོའི་ལམ་བར་གི་སྤངས་དང་འདྲུ་བྱེད་ཀྱི་ཞིབ་འཁྲིལ་དང་། ཡང་ན་ 1986 ལོའི་
《སྤང་ཆར》 དེབ་དང་ཐོད་སྟེང་གི་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ལྟ་བུ་གྱི་《མི་རྟག་སྤང་མའི་མི་ལམ་》 གྱི་ཀྱང་ཉིའི་ཁོར་ཡུག་
ནི་དབྱར་གསུམ་གྱི་སྤང་སྤངས་སྤོང་མོ་ཡིན་པ་དང་། ལུབ་ཁྲིའི་ཉི་ཟེར་གྱི་འག་ཏུ་མཐའ་ཡས་པའི་སྤང་སྤངས་
ཀྱིས་ན་བཟའ་སྤང་མེར་ཞིག་གྱོན་པ་དང་མཚུངས་ལ། རྩོམ་པ་ལྷག་གསུམ་གྱི་འཁྲིལ་གསུམ་རང་རང་གི་རྩི་
པོ་པོ་མོ་རྣམས་ཀྱིས་དེད་ནས་སྤོང་ཏུ་འདབས་སུ་འཁོར་བཞིན་ཡོད། གཡང་དཀར་ལུག་གི་འབའ་སྤང་དང་
འཕྲོག་མོ་རྣམས་ཀྱིས་འོ་མ་བཞོ་བའི་དག་གི་དབྱངས་རྟ་སྟོན་ཞིང་འཛེབས་པ་གཉིས་གཞི་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་ཏེ་
མཐོ་སྤང་གི་རྩ་ཐང་འདི་ལ་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་བརྟན་པ་དང་། རྒྱུང་རིང་གི་སྤང་མཐའ་ན་སྤོང་སྤོང་མེར་
འཁྲིལ་བའི་ཁྲི་ཤོག་རྩལ་མོ་ཡང་སྟོན་འཛེབས་ཀྱི་སྤྱད་བྱངས་དེས་ཡོད་དཔང་སྟོགས་ཏེ་དལ་ཅག་གི་ཁྲ་སྤོང་མེ་
དཔེན་ཐིང་དེ། སྤོང་སྤོང་མེར་འདུག་མཐོན་མཐོན་གི་སྤོང་དབྱངས་སྤྱི་སྤོང་དཀར་པོ་ལེབ་མོ་ཆེན་པོ་ཞིག་
རིམ་གྱིས་སྤོང་ནས་བྱང་དུ་རྒྱ་བ་དང་། རྩ་ཐང་གི་མེ་རྟག་དང་འོ་མའི་དྲི་བསྐང་འདྲེས་པའི་འཇམ་རྒྱུད་བསེལ་མ་
ཞིག་ཡང་ཡང་དལ་གྱིས་ལྷང་བར་བྱེད་ལ། བརྟན་བཞིག་གི་ཨ་བྲ་འགའ་ཞིག་ད་དུང་ཡར་རྒྱས་མར་རྒྱས་བྱེད་
ཀྱིན་གང་ལ། ལྟ་བུས་མཚོན་ཏེ་གཙོ་བོ་སྤངས་དང་མི་སྤོང་གཟུགས་བྱང་དང་འདྲུ་བྱེད་ཞིབ་འཁྲིལ་ཡིས་
སྤང་ཐུང་གི་ཆ་ཆེན་པོ་ཟིན་ནས་ཡོད་པ་ཡིན། སྤྱིར་སྤང་ཐུང་གི་བཀོད་འཁྲིལ་ཐབས་ལ་རྒྱས་པ་དང་
མང་པོ་མི་རུང་བར། སྤང་ཐུང་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་ངོས་གཙང་གི་མཛེས་པ་འདོན་མྱེར་ཉིང་འཁྲིལ་དང་།

སྒྲུབ་པ་དེ་ཡི་འབྲི་ཐབས་སྒྲུབ་ན་འགྲིག་པ་ཡིན། རྩལ་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲུབ་ཐུང་
འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཉལ་མཆོན་གཅིག་ཀྱང་རྩལ་རབས་ཉི་ཤུ་བ་ལྟར་དུ་ཞིབ་འབྲི་གཙོ་མི་བྱེད་པར།
ཞིབ་བརྗོད་ལ་བརྟེན་པ་དེ་ཡིན། དཔེར་ན། ལྷ་བྱམས་རྒྱལ་གྱི་《སྒྲོལ་མའི་ཆེ་ལམ་》དང་། དམིགས་
བུའི་《ཉི་འོད་སྒྲོང་གི་སྒྲོལ་མ་》 ལྷ་བུ། དེ་བས། བདག་གིས་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྒྲུབ་གི་གནས་བབས་ལ་
དམིགས་ནས་བཀོད་འབྲི་དང་ཞིབ་འབྲི་ཡི་བྱེད་པར་ལ་གཟབ་ནན་གྱི་ལྷ་སྒྲུབ་བཟུང་སྟེ་ཐ་སྒྲུབ་
འདི་གཉིས་བཀོལ་བཞིན་ཡོད་པ་ཡིན།

ལྷག་པར་དུ་བཅའ་སྒྲུབ་གི་རང་མཆོན་བྱེད་བྱ་ཅན་གྱི་དགོས་པར་མ་ཟད་པའི་བསྟན་དོན་གྱི་
ཉིང་དགོས་ཀྱིས་ཞིབ་འབྲི་བྱེད་དགོས་མིན་ཐག་གིས་གཙོ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རྩལ་ཐོགས་
གྱི་《གྲུབ་ཐོབ་པ་》 ཡིས་ནམ་ལྔ་དང་སྒྲོང་སྒྲོང་དང་གཟུགས་བྱེད་ལ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཡོད་པ་དེས་ནི་
བཅའ་སྒྲུབ་གི་རང་མཆོན་པ་དང་བྱེད་བྱ་པའི་དགོས་པར་བྱེད་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། དེ་ཉིང་
ཚུམ་གྱི་མཁའ་དབུགས་དང་མི་སྣའི་སེམས་ཁམས་འབྱར་དུ་ཐོན་པའི་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་ཉིང་དགོས་ལ་
འབྲེལ་ཏེ་ཡོད་པས་སྒྲུབ་ཐུང་གི་ཞིབ་འབྲི་སྒྲོན་དུ་མི་སྣང་བར་དགོ་མཆོན་དུ་སྣང་ནས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ།

ཞིབ་འབྲི་ལས་གཞན་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲུབ་ཐུང་གི་འབྲི་སྒྲུབ་ཀྱིས་སྒྲུབ་ཐུང་གི་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་དགོས་
མཆོན་ལ་ཉམས་དམས་ཐེབས་པར་བྱེད་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བ་དེ་ལོ། དེ་ཡང་
བཅའ་སྒྲུབ་གི་ནང་དུ་འཆོ་བ་འབྲི་དུས། འཆོ་བའི་ནམ་པ་དང་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་ལེར་འབྲི་བ་ནི་
དམིགས་ཡུལ་ཨང་དང་པོ་མ་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་སྒྲུབ་ཐུང་ལ་མཆོན་ན་དེ་ལྟར་ཡིན། འཆོ་བ་འབྲི་
ཡང་དེ་ཉིང་བསྟན་ཐུག་བསྟན་བྱས་ནས་བསྟན་དོན་མཆོན་པ་ལ་མཆོན་སྟབས་ཀྱི་བྱས་པ་ཡོད་པ་
ཅན་དུ་བྱ་དགོས་པས། བདག་གིས་བསམ་ན “དུས་དུབས” ཞེས་པ་འདི་སྒྲུབ་ཐུང་ལ་མཆོན་ན་གིན་
དུ་གལ་ཆེ། ལྷན་མི་ཐུ་ནས་ཀྱང་འཆོ་བ་ལ་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་དང་། རིན་ཐང་གི་འཆོ་བ་གཉིས་སུ་བྱེ་
ཡོད།⁴¹ བཅའ་སྒྲུབ་ལ་དགོས་པའི་འཆོ་བ་ནི་བྱེད་ཅིག་རྒྱན་མཐུད་ཀྱི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་འཆོ་
བ་དེ་མ་ཡིན་པར། བསྟན་དོན་མཆོན་པ་ལ་རིན་ཐང་ཡོད་པའི་འཆོ་བ་དེ་ཡིན་དགོས། རྩོད་དག་
ཅིག་འབྲི་བ་ལ་སྒྱུར་བྱེད་གནས་འཕེལ་གསུམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཡོད་དེས་ལ། ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་འཆོ་
སྒྲོང་བྱ་སའམ་འགྲུལ་བསྒྲོད་བྱ་སའི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་གིས་གྲུབ་པའི་ཕྱོགས་སམ་ནམ་མཁའ་ལ་རྒྱ་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་དེས། གང་ལྟར་དོན་དག་གང་ཞིག་གི་མགོ་རྩ་ཐམས་ཅད་གསལ་བོར་འབྲི་བསམ་
དུས་མེ་ལོང་ནང་དུ་གཟུགས་བརྟན་འཆར་བ་ལྟར་འཆོ་བ་ཚུམ་དུ་ཐབ་ཏེ་འབྲི་དགོས་པ་ཞིག་དུ་
འགྱུར་དེས། འོན་ཀྱང་། བཅའ་སྒྲུབ་འབྲི་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་མ་རེད། འཆོ་བ་རི་ལྟར་དུ་གསལ་བ་
དེ་ཙམ་གྱིས་བཅའ་སྒྲུབ་ལེགས་པོར་འགྱུར་པའི་དེས་པ་མེད། དེ་འདྲའི་འཆོ་བ་ནི་དུས་ཀྱི་རྩ་བར་
ཡོད་པའི་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་རེད། བཅའ་སྒྲུབ་ལ་སྣང་བརྟན་གྱི་རང་བཞིན་ཞེས་རང་མཆོན་བྱེད་བྱ་

41 《小说美学经典三种》爱·福斯特：《小说面面观》1990年4月

གི་གསལ་བའི་བྱང་ཚུགས་དགོས་ཀྱང་། དེ་ཡང་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་པོ་ཞིབ་ཚགས་སུ་བྲི་བ་ནི་མ་
རེད། དེ་བས། བཅམས་སྒྲིབ་གི་སྐབས་སུ་བརྗོད་བྱ་འདེམས་དུས་བརྗོད་བྱའི་ས་བོན་(素材) ལ་
སྒྲིབ་དོན་ལས་སྟོན་བྱ་དགོས་པར་ནན་གྱིས་སྟོན་བཞིན་པ་དེ་རེད། འདིའི་བར་ནས་ཚུམ་པ་པོས་
ཡུལ་ཅན་གྱི་གོ་ས་ཆེས་ཆེར་མངོན་པར་བྱ་དགོས་ལ། དེ་ཡང་དུས་ཀྱི་ངོ་བོར་གྱུར་བའི་འཆོ་བ་ལ་
སྒྲིབ་དོན་ཆེན་པོས་དེ་ཉིད་སྤྲོས་ཡོད་པ། བཅད་གཏུབ་ཡོད་པ་ཞིག་དུ་བྱ་དགོས་པ་དང་། ལྷག་
པར་འཆོ་བའི་དུས་ཚོད་ལ་འཕྲི་སྤྲོད་བསལ་སྒྲིབ་བྱེད་པའི་ཚད་གཞི་ནི་ཚུམ་གྱི་བསྟན་དོན་ཁོ་ན་
ཡིན།

ཐོག་མའི་དུས་ཀྱི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《འབྲོང་སྟག་ཐང་》ནས་འགོ་བཟུང་སྟེ། བར་གྱི་རྣམ་སྲས་
གྱི་《མི་རབས་གསུམ་གྱི་ཐུག་ལུ》དང་། ལོ་རབས་དགུ་བརྒྱ་བའི་མགོའི་སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《རྩ་ཐང་
གི་ཁྱི་ལམ》དང་། མཇུག་གི་འབྲོང་བྱ་དོ་རྩེ་རིན་ཆེན་གྱི་《སྟག་མའི་དུས་སྟོན་》སྟགས་ཐམས་ཅད་
གྱིས་སྒྲིབ་སྒྲུབ་གི་ཚེག་(点) དང་བོ་ནས་ཆེག་གཉིས་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་རྒྱར་འགྲོས་གྱི་འབྲི་
ཐབས་སྦྱད་དེ། མི་སྣའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བ་དང་། དོན་དག་གི་འབྲེལ་འགྲོས་གསལ་བ། གཏམ་རྒྱུད་གྱི་
མགོ་རྩ་འགྲིག་ཅིང་ཚང་བ་ཞིག་རྒྱར་སྒྲུབ་པས། སྒྲིབ་སྒྲུབ་དེ་དོན་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བ་དང་།
མི་སྣས་ཅི་ཞིག་བྱས་པ་གསལ་བའི་རིམ་གསལ་བོ་ཞིག་དང་། དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་གསལ་བོ་ཅན་ལས། དེ་
བསྟན་དོན་གྱི་ཉིང་དགོས་ལ་འབྲེལ་བའི་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་འཆོ་བ་གསལ་བོ་ཞིག་དུ་ཡོང་མེད།

དཔེར་ན། གཡང་མཆོ་སྦྱིད་གྱི་《རྩ་ཐང་གི་ཉིན་མོ》དང་། སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《རྩ་ཐང་གི་ཁྱི་ལམ》
གཉིས་བསྟར་ན། གཉིས་ཀ་ཡང་པ་མས་བྱ་ཐུག་ལ་དབང་ཡོད་བྱས་ནས། བྱ་ཐུག་གི་འདོད་སྤྲོད་དང་
བྱ་ཐུག་གི་སྤྲོད་གཤིས་(个性) ལ་བཅིས་མཐོང་མ་བྱས་པའི་ནག་ཉེས་བརྗོད་པའི་བསྟན་དོན་འབྲ་
མཚུངས་སུ་ཡོད་ཀྱང་། གཅིག་ནི་སྒྲིབ་དུར་དང་ཅིག་ནི་མཐོང་མ་ཐོས་ཅིང་ཐོར་སྤང་བ་ལ་ཐོར་ཐོར་
སྤང་བའི་ཡིག་ཆ་གསལ་གྱི་དགོས་པ་དེ་རིམ་རྩེ་གསལ་དུ་བཏང་བ་དང་། གཏམ་རྒྱུད་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་
རིམ་གསལ་དུ་བཏང་བའི་བྱང་ཚུགས་མ་གཏོགས། བསྟན་དོན་སྤྲོས་ལུ་མཆོན་པ་ལ་དེས་གྲགས་
བཞིས་མེད། ཐ་ན་དུས་ཀྱི་འཆོ་བའི་ཐད་ལ་མགོ་འཁོར་ནས་བསྟན་པས། བསྟན་དོན་གཙོ་བོ་མཆོན་
པའི་ཤེད་ཤུགས་ལ་མགོ་སྟོམས་བཟོས་ཏེ། ཚུམ་དུ་འཁོད་པའི་འཆོ་བ་དེ་དག་གྱི་ན་རོས་སྟོམས་སུ་
བྱས་པའི་ཞད་ཡོད། 《རྩ་ཐང་གི་ཁྱི་ལམ》གི་ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་དོན་ཁོ་(ཆོས་མཆོ་ཡི་དགའ་རོགས) དང་།
《རྩ་ཐང་གི་ཉིན་མོ》ཡི་ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་པད་མ་རྩོ་རྩེ་(སྟོལ་དཀར་གྱི་དགའ་རོགས) གཉིས་ཚུམ་ནང་
འབྲི་ཚུལ་ལ། སྤྲོ་མས་ཆོས་མཆོ་དང་དོན་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུད་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚུམ་དུ་འཁོད་ཅིང་། བྱི་
མས་ཚུམ་གྱི་མཇུག་དུ་“སྟོལ་དཀར། ཨ་ཁུ་པ་ལོ་ཆང་ཉག་གའི་པར་ནང་འདིར་བབས་འདུག་ཟེ།
པད་མ་རྩོ་རྩེ་དོ་དགུང་ཁྱོད་སར་ཡོང་ངེས་པས་ཁྱོད་ཀྱིས་དོན་འདི་གནས་སྐབས་སུ་གསང་ན་
དགའ་” ཞེས་མིང་སྟོས་པ་ཅམ་ལས་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་རིམ་བཞིན་པ་གསལ་བོ་བཞོད་

མེད་ཀྱང་། མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུའི་ཆ་ནས་མ་བཞུགས་པས་སྒྲིན་དུ་མ་གྱུར་བ་མ་ཟད། ད་དུང་དགེ་
མཚན་ཆེན་པོ་ཐོན་ནས་ཡོད། རྒྱ་མཚན་ནི། བསྟན་དོན་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན་མི་སྤེའི་བར་གྱི་འབྲེལ་
བ་དེར་དོན་སྤྲིང་ལྷག་པོ་ཅི་ཡང་མེད་པས་ན། མ་གྲིས་བསྐྱེད་བས་དགའོ།། དེ་དང་འདྲ་བར་བརྒྱད་
རིམ་ལ་གང་ཞིག་བསྟན་དོན་མཚན་པ་ལ་དོན་སྤྲིང་ལྷག་པོ་མེད་པར་བཅུ་མས་སྤྱང་གི་རང་མཚན་
པ་དང་བྱེ་བྲག་པ་ཁོ་ནར་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན་ན་བསྐྱེད་བས་དགའ།

གསུམ།

འདི་ལྟའི་དོན་སྤྲིང་ལྷག་པོ་མེད་པའི་བརྒྱད་རིམ་གྱིས་ཚུལ་ཞིག་གྲུབ་ནས་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་ལ་
འགྱུར་ལྷག་ཆེ་བར་བྱུང་བ་ནི་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་རེད། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་
ནང་དུ་བོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་གི་དོན་རྒྱུད་སྤྲིང་ལ་འགྱུར་ལྷག་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ། སྤྱང་ཐུང་གི་དུས་
ཀྱི་བཞུད་པ་དེ་སྤྱར་ལྷག་རྒྱས་སྤྲུལ་ལྷག་ལྷག་ལྟར་འགྲོས་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར། སེང་གའི་མཚང་སྟབས་ལྟ་བུའི་
དོན་རྒྱུད་སྤྲིང་སྤྱར་སྤྱང་སྤྲུལ་ནས་ཡོད།

ལྷ་བྱམས་རྒྱལ་གྱི་《གི་བ་གཟུགས་ཁོད་ཀྱི་མི་ཆེ》ལ་མཚན་ན། ཚུལ་གྱི་ནང་ན་དོན་དག་རྒྱུད་ཆེན་
པོ་འཕ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལ་བོད་ཁྲུལ་མང་ཚོགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་རྒྱ་ཚད་ལ་
ཞིབ་རྟོག་བྱས་པའི་ལས་ཀའི་སྟན་ལྷ་ལ་བཟོ་བཅས་བྱ་བ་དང་མི་བྱ་བའི་གནད་དོན་དང་། སྤྱི་བ་
གྲགས་ཐར་རྩི་ཡི་“རྒྱུད་པེང་གི་དོན་རྒྱུད་” དང་“ས་འགྲུལ་གྱི་དོན་རྒྱུད་” གྱི་ཕྱིར་བྲན་དང་། ལྱང་
གའི་སྤྲུལ་སྤྱི་སྤྱོད་མར་ཡོད་པའི་གཞུང་ཆབ་ཁང་གཏོར་བར་ཁ་རྒྱུད་གཏོར་བའི་ཚོགས་འདུའི་གཏམ་
བཤད་ཀྱི་ཕྱིར་བྲན་དང་། ཚས་སྒྲོན་གྱི་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་བཤམས་པའི་གསལ་སྟོན་བཅས་ཡོད་པའི་
དོན་ཚན་འདི་དག་ལྷག་རྒྱུད་སྤྲིང་སྤྱང་སྤྲུལ་གྱི་ཆ་ནས་དོན་དག་གཅིག་གི་མགོ་རྩ་བར་གསུམ་འགྲིག་
པའི་ཚུལ་དུ་དུས་གཅིག་དུ་མ་བཞུགས་པས། དོན་དག་གི་སྤྱི་བར་གསུམ་གྱི་བརྒྱད་རིམ་ཚུལ་ནང་
བཞུགས་པེད། འདིའི་སྤྲིང་ནས་ཚུལ་ཉིད་ཆེས་གཅིག་སྤྱད་ཅན་དང་། མཚང་སྟབས་ཅན། ཉིད་བསྐྱེད་
ཅན་དུ་བྱས་ཏེ་ཡོད། ཚུལ་ཉིད་ཀྱིས་དོན་དག་གི་མ་འདྲེན་དུས་དོན་དག་སྤྱི་མའི་འཕྲོ་བསྐྱེད་སྤྲུལ་
བྱི་བ་མ་ཡིན་པར། དཔེར་ན། ཚས་སྒྲོན་གྱིས་བཀྲ་ཤིས་ལ་“ང་ཉིན་དེར་ཁྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལས་ཁང་ལ་ཐེངས་
གཉིས་པར་ཡོང་བ་ནི་ཁྱོད་ལ་བཀའ་དྲིན་ལྷ་བ་འབའ་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་ཡོང་བ་མིན་”ཟེར། དེ་དུས་ཁོ་གཉིས་བཀྲ་
ཤིས་ཀྱི་ས་འགྲུལ་གི་ཁང་བ་དེའི་མི་རྒྱུད་གི་མལ་ཁྲིའི་ཐོག་དུ་གཅེར་བུར་ཉལ་བསྐྱེད་ཡོད།.....ཅེས་དོན་ཚན་སྤྱི་
མ་ཐར་རྩི་ཡི་དོན་དག་བཤད་ཆར་རྒྱུས། དོན་དག་གི་མ་བཀྲ་ཤིས་དང་ཚས་སྒྲོན་གཉིས་ཀྱི་ཁ་བརྩ་
ལ་འཇུག་པའི་མཚམས་སྤྱིར་གྱི་ལྷག་རྒྱུད་ལ་ཚུལ་པ་པོས་དེ་ལྟའི་ལྷག་རྒྱུད་སྤྲིང་སྤྱང་སྤྲུལ་གི་བཞུགས་
ནས་ཡོད། ཁོས་དོན་དག་སྤྱིའི་བར་དུ་བརྒྱད་རིམ་གྱི་དོན་བྱ་གང་ཡང་བཞུགས་པེད། དེ་བཞིན་དུ་
ཟུར་དུ་བཞུད་པའི་འཆོ་བ་དེ་ལས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ཁེར་རྒྱུད་ལ་དོན་སྤྲིང་གཞན་ཞིག་གི་ཁ་དོག་ཡོད། ཁོ་ཁེར་རྒྱུད་
དང་སྤྱི་དུས། ཚས་སྒྲོན་སྟབས་བྱུང་། ཚས་སྒྲོན་ནི་ཉིན་དེར་“བཀྲ་ཤིས་ཁ་ཆེ”བཅས་དུ་ཡོང་བའི་བུ་མོ་དེ་ཡིན།

མོ་ཕྱིར་འགོ་ཁར་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་སར་ཡོང་ནས་.....ཞེས་སྒྲུང་བྱུང་གི་ཕྱོགས་དུས་ཀྱི་བརྗེས་ལ་ཚོམ་པ་པོས་
དོན་དག་གི་བྱུང་བའི་དབང་དུ་མ་བཏང་བར།.....བྱེད་དུས་.....ཡོད་དུས་ཞེས་པའི་ལྷག་རྗེད་བྱེད་
སྒྲུང་སྒྲུང་སྒྲུང་སྒྲུང་ནས་དོན་ཚན་གཞན་ལ་སློབ་དུས་དུ་ཞུགས་ཏེ་ཚོམ་གྱི་དོན་ཚན་བར་གྱི་བརྒྱུད་
རིམ་ལ་འཕྲི་བསྐྱུང་ཆེན་པོ་བྱས་ནས་ཡོད། དེ་བས་ཚོམ་གྱི་དུས་ཚོད་རང་བྱུང་འཆོ་བའི་དུས་ཚོད་
དང་མི་མཉམ་པར། དོན་དག་གཅིག་མིལ་བྱར་བྱས་ནས་ཚོམ་ནང་ཐེངས་འགར་གསལ་ཆད་མི་
འདྲ་བར་ཐོན་ལ། དེ་བཞིན་ཚོམ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱང་རྒྱན་ཆགས་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་མ་ཐོན་པར།
འབྲུག་ས་པོར་རམ་ཆག་དུམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བྱུང་ཡོད།⁴²

ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《བཅུན་ཡག》གི་ལྷག་རྗེད་བྱེད་སྒྲུང་སྒྲུང་ལ་《གི་བ་གཟུགས་ཁྲོད་ཀྱི་མི་ཆོ》ལྟ་
བུའི་ཆེས་འབྲུག་ས་པོ་འམ་ཆག་དུམ་མེད་ཀྱང་། བཅུན་ཡག་ཆོས་དེས་ཀྱང་དོན་ཚན་བར་གྱི་བརྒྱུད་
རིམ་ལ་འཕྲི་བསྐྱུང་ཆེན་པོ་མཛད་ནས་ཡོད། ཚོམ་གྱིས་ལྷ་བ་ཞིག་གི་སྒོམ་པ་ཤོར་བའི་སྒྲ་གཞུག་གི་
དོན་དག་རྗེད་ཡོད་ཀྱང་། ང་ཆོས་ཡིད་ངོར་གསལ་གྱིར་ལེར་སྒྲུང་བ་ནི་སྒོམ་པ་ཤོར་གཞུག་གི་“སྒྲ་བ་”
(དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ) དེའི་ཁོ་ཆད་དང་སྒྱུ་རྩལ་གཏོལ་མེད་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ནམ་འགྲུར་རེད།
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་ནས་དོན་དག་གི་སྒྲ་གཞུག་དང་བཅས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་སྒྲུང་གི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་
བཅུན་ཡག་སྒྲུང་གི་ཕྱི་མོ་ལྟའི་གསལ་བོ་འབྲེལ་ཆགས་དང་ཞིབ་རྒྱས་ཤིག་མ་རེད། ཏག་ཏག་འདི་ནི་
ཚོམ་པ་པོའི་དོན་དུ་གཉེར་བྱ་འདེད་ཡོན་ཏེ། ཚོམ་པ་པོས་སྒོམ་པ་ཤོར་གཞུག་གི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ནམ་
འགྲུར་དམིགས་སྒྲ་བརྒྱུད་ནས་དེ་ཉིད་སྒྲོན་འདོད་རེད་མ་གཏོགས། གཏམ་རྒྱུད་སྒྲ་གཞུག་གི་བརྒྱུད་
རིམ་གཙུག་པོ་མ་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེ་ཉིད་གཙུག་པོ་བརྒྱུད་ཆོ་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་རང་གི་བསྟན་དོན་ངོ་མ་
བོ་སྒྲར་བར་འགྲུར་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད།

སྐུ་ལྷ་མེ་ནས་བཤད་པའི་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་དང་རིན་ཐང་གི་འཆོ་བ་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་པར་འདི་
ནས་ཚུང་གསལ་བར་གོ་བར་འགྲུར་བར་གདོན་མི་ཟ་སྟེ། བརྒྱུད་རིམ་ཉིད་བསྟན་དོན་མཚན་པ་ལ་
རིན་ཐང་ཡོད་པའི་རིན་ཐང་གི་འཆོ་བ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་མེད་པས། ཕྱི་རྩལ་གྱི་འཆོ་བ་གཟུགས་སྒྲ་
པལ་པར་དམིགས་པའམ་ཡང་ན་འཆོ་བའི་དུས་ཚོད་དང་བཅུན་ཡག་སྒྲུང་གི་དུས་ཚོད་གཉིས་མཉམ་
སྒྱུར་བྱེད་ཆོ། བརྒྱུད་རིམ་མཚན་སྒྱུར་གྱི་ཡིག་ཉིག་གིས་ཚོམ་གྱི་ཐག་པ་རེ་རིང་དུ་བཞིངས་པ་ཅན་
དུ་འགྲུར། དེ་བས་བརྒྱུད་རིམ་འབྲི་བ་བསྐྱུང་བ་དང་། དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་སྤང་སྤང་འཕྲི་བསྐྱུང་བྱས་
ཏེ་ཚོམ་ནང་རིན་ཐང་ཅན་གྱི་འཆོ་བ་ཐོན་པར་བྱ་བའི་ཐམས་དམ་པ་ནི་ལྷག་རྗེད་བྱེད་སྒྲུང་སྒྲུང་ལ་
དང་དོད་བྱ་རྒྱ་དེ་ཡིན། ལྷ་ཁ་ཁི་ཁི་ཡི་《ལྷ་རྒྱུའི་ཁེར་ཁྲེང་》གི་ཚོམ་གྱི་མགོ་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ལྷག་རྗེད་ཀྱི་

⁴² མཆན། འདིའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཚོམ་ནང་གི་ཐར་དོའི་དོན་ཚན་དང་། གཞུང་ཆབ་ཁང་གཏོར་བའི་ཁ་རྩུང་ཆོགས་
འདུ་དེ་ལྷལ་བོ་འབྲེལ་ཆགས་སྒྲ་སྤང་ཆེ་སྟེ་ཚོམ་གྱི་གཅིག་ཀྱིས་ལ་གཞོད་པའི་ ཞན་ཆ་རྩུང་ནས་ཡོད།

སྐད་ཆ “ལོ་དུ་མང་གི་རྗེས་ནས། ཉེས་གཅོད་རུ་ཁག་ལ་ཁ་གཏོད་དུས། དམག་དཔོན་ཨོ་ལེ་ལང་
ནའོ་ ཡུལ་འོན་ཉེས་ལྷ་ཡིས་ཁོའི་ཨ་མས་ཁོ་རང་ཁྲིད་ནས་ཆབ་རོམ་ལ་ལྟ་རུ་བྱིན་པའི་གནའ་སྤ་
མའི་བྱི་དྲོ་དེ་དཔན་པར་འགྱུར་” ཅེས་པ་ལ་ཚུམ་པ་པོ་དང་ཚུམ་རིག་སྤྱོད་པ་མང་བོས་བསྐྱགས་བརྗོད་
གི་མེ་ཏོག་གཏོར་བཞིན་པ་དང་། ཚུམ་པ་པོ་ཁོ་རང་གིས་ཀྱང་དེའི་དགེ་མཚན་བསྟན་ཅིང་།

བལྟས་འཛིག་གིས་བཤད་ན་བྱི་ལ་མང་བོ་མི་སྤྱོད་པའི་ཁ་རུབ་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་ཡིན་ཀྱང་། རྒྱུན་
ཆགས་འབྲེལ་ཡོད། རྒྱུད་གནས་འཕེལ་གསུམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བའི་བཙམས་སྤྱང་གི་བྱི་མོ་(模
式) དང་མི་འདྲ་བར། བརྒྱུད་རིམ་གྱི་ཆ་ལ་འཕྲི་བསྐྱུང་ཆེན་པོ་བྱས་ཏེ་གཅིག་སྤྱད་ཉམས་བསྐྱུས་གྱི་
དགེ་ཐོན་ནས་ཡོད་པའི་སྤྱང་ཐུང་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ནང་མང་དུ་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན་ལྟ་
བྱམས་རྒྱལ་གྱི་《སྒྲོལ་མའི་མི་ལམ》 དང་། དམིགས་བྱའི་《ཉི་འོད་སྤྱོད་གི་སྒྲོལ་མ》 ལྟ་བུ། 《སྒྲོལ་མའི་
མི་ལམ》 ལ་མཚན་ན། སྤྱགས་པ་པོ་གཡུར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཨ་ཅེ་ལྟ་མོ་དང་བྱ་མོ་སྒྲོལ་མའི་བྲིམ་གྱི་
གནས་བབས་ལ་སོགས་པའི་གསལ་བཤད་ཚུམ་ནང་གཅིག་ཀྱང་མ་བཞོད་པར། ཚུམ་ཉིད་སྤྱགས་པ་
པོ་གཡུར་གྱི་གཉིད་སྤྱན་གྱིས་སྒྲོལ་མར་བཅོས་པའི་ཆོར་བའི་མཐའ་འཁོར་ནས་འཁོར་ཞིང་བསྐྱོད་
དེ། དེ་དང་འབྲེལ་ཐག་རིང་བའི་ཆ་ལ་ཚུམ་གྱི་སྒྱུག་ཁ་མང་དུ་བསྐྱུར་མེད། སྒྲོལ་མའི་དགའ་རོགས་
“ཁོ” ཡི་ཐད་ཚུམ་གྱིས་སྒྱུག་ཁ་རི་ལྟར་སྐྱུར་བར་བལྟས་པ་ཅམ་གྱིས་ཚུམ་འདིས་ “སེར་སྤྱ” འཕྲི་
བསྐྱུང་གི་ལྷག་རྗེས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་རི་ལྟར་སྐྱུད་ཡོད་པ་དེ་ཆོས་རྟགས་པར་འགྱུར། དེས་སྤྱུ་ལྷག་མ་
གང་ཡང་མེད་ཅེས་བསྐྱགས་ཆོག འདི་ནི་སྤྱན་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བའི་སྤྱང་ཐུང་ལ་མཚན་ན་
དཔེ་མི་སྤྱི་དཔེ་ཞིག་ཡིན། དེ་དག་གིས་ངས་པར་ཉིང་དགོས་མེད་པའི་གསལ་བཤད་རྒྱས་པ་ཞིག་
བྱེད་པར་འགྱུར་བར་གདོན་མི་བྲ།

དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ནང་དུ་འདི་ལྟར་ཆེ་ས་ནས་ལྷག་རྗེས་བྱེད་སྤྱང་སྤྱི་མཐུན་འཕྲི་བསྐྱུང་
གི་ཐབས་ཤིག་དོན་དུ་གཉེར་ཞིང་། རྒྱུད་ས་ནས་ཞིབ་འཕྲི་རེ་ཉུང་ལ་བཏང་ནས་བཞོད་འཕྲི་དང་
རྗེས་པ་བྱུང་དུ་འབྲུག་པའི་ཞིབ་རྗེས་ཀྱི་ཐབས་སྤྱར་སྤངས་ཏེ་འཕྲི་བསྐྱུང་བྱས་པས། དུས་རབས་
ཉེར་གཅིག་པའི་པོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་ལ་སྤྱང་ཐུང་ཚུམ་ལུས་གྱི་སྤྱོད་བརྟན་(理念) དང་མཐུན་པའི་ཚུམ་
ལུས་གྱི་བྱུང་ཆོས་ཆེ་བར་ཡོད་ལ། འདིས་པོད་ཀྱི་སྤྱང་ཐུང་ཚུམ་པ་པོའི་སྤྱང་ཐུང་ཚུམ་ལུས་གྱི་འདུ་
ཤེས་སད་བཞིན་ཡོད་པའང་མཚན།

གཉིས་ལ། སྤྱང་འབྲིང་།

སྤྱང་ཐུང་འབྲིང་གི་བྱུང་པར་ནི་ཆ་བའི་ཆ་ནས་ཡིག་ཆོགས་གྱི་མང་ཉུང་གིས་ཐག་གིས་བཅད་
པ་མ་ཡིན་པར། འཆོ་བའི་འདུ་ཆད་དང་མི་སྤྱིའི་མང་ཉུང་དང་མཐར་ཆགས་སུ་བྱིན་ཆད་བཅས་ལ་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་། སྤྱང་འབྲིང་གི་བྱུང་ཆོས་འདི་འདྲ་འོང་དགོས་ན་ཡིག་

ཆོགས་མང་པོ་བཀོལ་དགོས་པའང་ཆོས་ཉིད་ཏུ་འགྱུག། འདིའི་འབྲེལ་བའི་སྟེང་ནས་ཆོས་སྒྲིབ་ཆ་
རུ་འགྱུར་བ་ནི་ཡིག་ཆོགས་མང་པོ་བཀོལ་ཏེ་འཆོ་བའི་འདུ་ཚད་མེད་པ་དང་མི་སྣ་དུ་མ་འབྲི་མི་ཐུབ་
པའམ་བསྟན་དོན་མཐར་ཆགས་པ་ཞིག་ཏུ་བསྒྱེད་པ་ཐུབ་པ་དེ་ཡིན། སྤྱང་ཐུང་གི་ཉུང་ཉིང་རྒྱང་
གསུམ་དང་བསྟར་ན་སྤྱང་འབྲིང་ལ་ཅིས་ཀྱང་བསྟན་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ལོ་མ་གྱི་དག་
ཐོན་པ་ཞིག་དགོས། ཚུལ་ནང་འཁོད་པའི་འཆོ་བ་རྒྱ་ཆེ་བར་ཡོད་དགོས་པ་མ་ཟད་ལྷག་པར་དུ་དོན་
སྟེང་གིས་ཐུག་པ་ཅན་ཞིག་དང་། མི་སྣ་འབྲི་བ་ལ་ཡང་ན་དུ་མ་དང་ཡང་ན་མི་སྣ་གཅིག་གི་གཤིས་ཀ་
རུང་གཏིང་རིམ་ནས་མཐར་ཆགས་སུ་མཆོན་ཐུབ་པ་ཞིག་དགོས།

ཐོད་ཚུལ་གསར་བའི་སྤྱང་འབྲིང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཕྱིར་བཏུས་ཞིག་བྱས་ན། དེ་ཡང་སྤྱང་ཐུང་
དང་འདྲ་བར་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ནང་ནས་མ་སང་པར། ཕྱི་ནས་ཡིག་ཆོགས་ཀྱི་སྒོ་
ནས་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་སྤང་ཚུལ་འདུག་པ་མཐོང་ཐུབ། གལ་ཏེ་འཆོ་བའི་འདུ་ཚད་སྟགས་ཀྱི་
ཆད་ཐིག་ནན་མོའི་སྒོ་ནས་ནམ་གཞག་མཛད་ན་ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་འབྲིང་སྒྲིབ་ཞིག་སྤྱང་འབྲིང་དུ་མི་
འགྱུར་བར། སྤྱང་ཐུང་གི་ནང་དོན་གྱི་འདུ་ཚད་ལས་མེད་ཀྱང་། འདིར་ཐོག་མའི་ཚུལ་སྒྲིག་པས་ངེ་
ལྟར་ནམ་གཞག་མཛད་པ་དང་ད་སྔ་ཡན་གྱི་ང་ཆོའི་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཉིད་གཞིར་བཞག་ཏེ་
དབྱེད་གཞིར་བྱ་བ་ཡིན། ཐམས་ཅད་འཁེབས་པའི་ཡིག་ཆོགས་ཀྱི་མང་ཉུང་ཡིན་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ།

ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་འབྲིང་གསར་བའི་བྱུང་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་སྔ་ཉི། བལ་ཆེར་སྤྱང་ཐུང་དང་དུས་མཉམ།
1980 ལོར་《ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྒྲུ་ཆལ》 བྱུང་བ་དང་། 1981 ལོར་《སྤྱང་ཆར》 དང་། 《མང་ཆོགས་སྒྲུ་
ཆལ》 དང་། 《ལྷ་ཟེར》 སྟགས་བྱུང་བ་དེས་ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བ་ཐོག་མར་ཆགས་པ་མཆོན་ན།
1981 ལོའི་《ཐོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྒྲུ་ཆལ》 དེབ་དང་ཐོའི་སྟེང་སྐལ་བཟང་ནམ་སྒྲོལ་གྱི་སྤྱང་འབྲིང་《བུ་མོ་
ཐུན་གསུམ་གྱི་ནམ་ཐར》 བཀོད་ལ། 1982 ལོའི་《སྤྱང་ཆར》 དེབ་བཞི་བའི་སྟེང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་སྤྱང་
འབྲིང་《སང་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》 བཀོད། སྤྱིར་སྤྱང་ཐུང་དང་སྤྱང་འབྲིང་དུས་མཉམ་དུ་ཐོན་
པ་ལ་ཡ་མཆོན་དགོས་པའི་གནས་མེད་ཀྱང་། ཅི་ཞིག་ལྟར་ཡང་སྤྱང་ཐུང་ལ་བཅམས་སྤྱང་གི་ངར་
ཚུལ་ཆེན་པོ་མི་ཐོན་པའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་འག་ནས་སྤྱང་འབྲིང་ལ་ཆོད་སྟེག་བྱེད་པ་དོ་བརྒྱ་ཆེན་པོ་
ཞིག་ཡིན། ལྷག་པར་བསྟན་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱང་ཐུང་གིས་བཀོལ་ལ་མི་འདུས་པའི་ཆད་
བཀག་ཐེབས་ཏེ་དེ་ལ་ཐོད་བཟུལ་དགོས་པའི་ངེས་ཤེས་མ་འདྲོངས་པའི་སྐབས་ནས་སྤྱང་འབྲིང་ལ་
མཐོ་སྟེག་བྱེད་པ་འདིར་སྟབས་ཉེས་པར་འགྱུར་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད།

ཐོག་མའི་སྤྱང་འབྲིང་དེ་དག་དུ་མ་ཟད། ཕྱིས་ཀྱི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ཨ་རབས་དགུ་བརྒྱ་བའི་
ནང་གི་སྤྱང་འབྲིང་པལ་ཆེར་ལ་ཡང་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱང་ཐུང་གིས་ཤོང་དཀའ་བའི་ཟབ་རྒྱས་
ཀྱི་ཆ་ཡོད་པས་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཚུལ་ལུས་སྤྱང་པ་མ་ཡིན་པར། དེ་དག་སྤྱང་འབྲིང་དུ་ཐུབ་བྱེད་གཙོ་
པོ་བྱུང་རིམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཡིག་ཆོགས་ཁོ་ནས་ཡིན་པའི་སྤང་ཚུལ་མཆོས།

བཅུ་མ་སྐྱུང་གི་བཟུང་དོན་ནི་ཆེན་ཆུང་ཞིག་ཏུ་འདུག སང་གིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག་ལ་མཚོན་
 བ། མཐར་གཏུགས་ན་སྒྲིལ་རྒྱུ་གི་བསམ་སྒྲིལ་ཉིང་བ་དང་ལུགས་སྒྲིལ་ཉིང་བས་གཉེན་དང་བཅེ་
 ཏུང་གི་རང་དབང་ལ་བར་ཆད་བྱས་པའི་ནག་ཉེས་ལ་ཐེར་འདོན་བྱས་པ་འབའ་ཞིག་ཚོམ་གི་
 བསམ་སྒྲིལ་བཟུང་དོན་རེད། ཚོམ་གི་སྒྱུག་ཁ་པལ་ཆེར་བ་གང་ལ་རི་ལྷོ་སོང་བའི་འགྲུལ་བཅས་གི་
 བཟུང་རིམ་གི་སྤྱིང་བཟུར་ནས་ཡོད། ངས་བསམ་ན་འདི་ལྟའི་སྐྱུང་འབྲིང་ལ་མ་མཐའ་ཡང་བར་དུ་
 གཙོད་མཁན་གི་ཉིང་ཞེན་མཆོག་སྤོང་གི་བསམ་སྒྲིལ་གཤིས་ཀ་མཐར་ཆགས་སུ་མཚོན་པ་དང་།
 བར་ཆད་མྱོང་མཁན་གི་སྒྲིལ་གཏུང་གི་སེམས་པའི་བཀྲས་སྟོན་དང་། ལྷོགས་གཉིས་ཀའི་འགལ་
 འཐབ་བཅས་གི་གྲུབ་ཆ་ཅིས་ཀྱང་དགོས་སྟུན། འོན་ཀྱང་ཚོམ་འདིའི་ནང་བར་དུ་གཙོད་མཁན་
 ལྷོགས་གཉིས་ཀའི་ཨ་པའི་མནའ་བཅད་གི་དོན་དག་གི་བྱང་བ་གསལ་ཡང་། ཨ་པ་ཞིག་གི་ནང་
 སེམས་གི་རྣམ་ཤེས་གི་རི་མོ་མི་གསལ། ལྷ་སྤྱིད་དང་ཆེ་རིང་དང་ལྷ་མོ་དང་རིག་ཡག་དུང་ལྷོན་
 གྲུབ་བཅས་གི་ཆེས་ཕྱི་ངོས་གི་བྱས་པ་དང་གཞོན་པ་ཞིག་གི་བྱ་བྱེད་དང་བར་གི་ཆེད་མོ་དང་
 མཚུངས་པའི་འབྲེལ་བ་(ལག་ཏུ་གས་སྤྱོར་རིམ་གི་མཚོན་) གསལ་ཡང་། སྒྲིལ་གར་རང་བཞིན་ཡོད་
 པའི་གོ་འཛེལ་དེ་དག་གིས་ཚོམ་གི་བཟུང་དོན་མཚོན་པ་ལ་ལུས་ཡོད་དུ་འགྱུར་བ་པར་ཞོག ཐ་ན་
 བཟུང་དོན་སྤྱོར་བའི་ལྷོགས་ལྷོགས་གི་ལུས་པ་ཐོན་པའི་ཆད་ལ་སྤེལ་སྟོན་ཡོད། ཚོམ་གིས་སྤྱིར་ལྷ་སྤྱིད་གི་
 ཆག་འཛིག་ཉམ་ང་བཟུང་ནས་ཆན་རབས་པའི་ཉེས་སྒྲོན་ཐེར་ལ་འདོན་འདོད་པ་དང་། ལྷ་སྤྱིད་གི་
 ལྷོགས་བསྐལ་རི་ལྷོ་ཆེན་ཆན་རབས་པའི་ནག་ཉེས་དེ་ལྷོ་ཆེ་བར་མཚོན་སྤྱོད་པ་དང་ཆོས་ཤེས་ཀྱང་།
 ཚོམ་སྤྱི་གོང་དུ་བཟུང་པའི་སྒྲིལ་གར་རང་བཞིན་ཅན་གི་བཟུང་རིམ་དང་། ཡང་ན་ཉིང་དགོས་དང་
 མ་འབྲེལ་བའི་ཞིབ་འབྲིའི་སྤྱིང་ནས་འཁོར་ཞིང་བསྐྱོད་དེ། ལྷ་སྤྱིད་གི་སྤྱོད་པ་ལ་འདོན་གིས་
 མི་འབྱུང་ཐབས་མེད་གི་བྱང་རིམ་གི་རྒྱ་འབྲས་གི་གཏན་ཆེགས་བཅན་པོ་ཞིག་གི་འབྲས་བུ་ཏུ་བྱི་
 སྤྱོད་མེད། དེ་ལ་གཙོ་བོ་མའི་སེམས་ཁམས་གི་བཟུང་རིམ་(心理历程) གསལ་དགོས་པ་ཡིན། མི་
 ཞིག་གི་རང་སྒྲོག་གཙོད་པའི་འབྲས་བུ་ལ་མཚོན་ན་དེའི་རྒྱ་སྤྱོད་ལ་རི་འདྲའི་སྤྱོད་མང་རྟོག་འཛིང་གི་
 ངོར་གནས་པའི་སེམས་ཁམས་གི་ན་བྱུག་ཆེན་པོ་ཞིག་འབྱི་དགོས་ཡང་། དེ་བཞིན་དུ་བོད་གི་སྤྱི་
 ཆོགས་སྤོང་གནས་པའི་བུ་མོ་ཞིག་གིས་རང་གི་སྤྱོད་སྤྱོད་སེམས་གི་དྲན་ཤིང་རྒྱུ་ཏུ་བསྐྱར་ནས་
 རབ་བྱུང་བཅུ་མ་ཞིག་བྱེད་པ་ལ་འང་རྒྱ་སྤྱོད་གི་ཆོགས་པ་རི་འདྲའི་སྒྲིལ་སྤོང་སྤོང་སྤོང་པ་ཞིག་འབྱི་
 དགོས་ཡང་། 《སང་གིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》 ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་འབྲས་གི་འབྲེལ་བ་དེ་དག་སྟོན་པར་
 ཚོམ་པ་པོས་སྤོང་གཙོད་གིས་རྒྱ་འབྲས་གི་འབྲེལ་བ་སྤྱོད་པའི་བྱེད་པ་ལྷ་སྤྱིད་ལ་སྤྱོད་པ་ལྷོན་
 ཆེ་བའི་ཆ་བཞག་ནས་ཡོད། ལྷ་སྤྱིད་གི་སྤྱོད་པ་ལྷོན་པའི་ཉེས་སྒྲོན་གི་སྤྱོད་པ་ལྷོན་པ་
 ཡང་ན་ལྷ་སྤྱིད་གི་སྤྱོད་པ་ལྷོན་པའི་དེ་ལྷོ་ཏུ་བྱང་རིམ་གི་ཆ་ནས་རྒྱ་འབྲས་གཏན་ཆེགས་གི་འབྲེལ་བ་
 ཆེས་བཅན་པོ་ཞིག་ཏུ་བྱས་ནས་རང་སྒྲོག་མ་བཅད་ཐབས་མེད་དུ་སྟོན་དགོས་ལ། ཡང་ན་ལྷ་སྤྱིད་གི་

སེམས་ཁམས་དམིགས་སུ་བབུང་ནས་མོད་སེམས་ཀྱི་བཤོད་རིམ་ལས་སྐྱོ་གདུང་གི་ཡིད་འགྱུར་ཆེས་
ཆེར་མཆོན་དགོས་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། འདི་གཉིས་ཀ་ཚཱ་ལས་འབྱུང་དུ་ཐོན་མེད་པས་རང་གི་སྒོ་
འདུན་ཀྱན་རབས་ཀྱི་ནག་ཉེས་འབྱིན་འདྲི་དེ་ཡང་མཐར་མཆོན་སྟོབས་ཞན་པ་ཞིག་ཏུ་སྒྲུབ་ཡོད།

《སད་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》གིས་ཀྱན་རབས་པའི་ནག་ཉེས་ཐེར་འདྲི་ཁོ་ན་དམིགས་སུ་
བབུང་བས་ཐོག་མར་ཚཱ་ཀྱི་བསྟན་དོན་ཆེག་རྒྱུ་བར་བྱས་ལ། དེ་ནས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རང་བཞིན་
ནམ་ལྗོངས་གར་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྟར་སྤངས་ཏེ་བྱ་བྱེད་དང་བརྒྱུད་རིམ་ཀྱིས་ཚཱ་ཀྱི་གཙུག་པོའི་གོ་ས་
བབུང་བས་བསྟན་དོན་ཆེག་རྒྱུ་བ་དེ་ཡང་ཅུས་ལྡན་ཤིང་ཅན་ཀྱི་སྒོ་ནས་མཆོན་མི་ཐུབ་པར་གྱུར་
སོང་། དེ་བས། ཚཱ་རིག་སྐྱུ་ཆལ་ཀྱི་མཛེས་དཔྱད་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན། སྤྱང་འབྲིང་ལ་ཡོད་རིགས་
པའི་སྟུན་ཆོགས་ནང་དོན་ཀྱིས་མ་ལོང་བར་འདུག

དེ་དང་མཚུངས་པར། ཨ་རབས་དགྲ་བཅུ་བའི་ནང་གི་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་སྤྱང་འབྲིང་《ཤི་
གསོན》དང་《རྒྱུད་ནག་འཕྱུ་མ་མེད་པའི་བྱ་བྱེད་ཀྱི་མེ་ཏོག་དང་ཉེ་མ་ལྟ་ས》བཅས་ལ་མཆོན་
ནའང་ནང་དོན་ཤི་ཆེག་རྒྱུ་བ་ཞིག་སྟེ། ཚཱ་རང་རང་ལ་བསྟན་དོན་ཀྱི་རིམ་པ་གཅིག་མ་གཏོགས་
མེད། སྤྱང་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་པ་སྤྱུལ་ཀྱི་ནག་ཉེས་སུ་འབྱིན་བྱས་པ་དང་། བྱི་མས་ཐོད་
པའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་སྐྱ་སར་འགྲོ་འདྲི་ཀྱི་བསམ་པའི་འབྲེལ་སོའམ་དང་པའི་སྟོབས་ལྷགས་
མཆོན་པར་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་སྤྱང་འབྲིང་ལ་བསྟན་དོན་ཀྱི་རིམ་པ་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད་པས་མི་
རུང་བར། དེས་པར་དུ་དུ་མ་ཞིག་དགོས་པས་མ་བྱུབ། བསྟན་དོན་གཅིག་བརྗོད་ཀྱང་ཆོག་ཆོག་ཏུ་
ཡོད་ཀྱང་བསྟན་དོན་དེ་ཉིད་དེས་པར་མཐར་ཆགས་སུ་བཀྲམ་པའམ་བཀྲོལ་བ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡིན་
དགོས། ཤོང་གི་བཅའ་སྤྱང་དེ་དག་གི་གནད་དོན་གཙུག་པོའང་སྤྱིར་ན་བསྟན་དོན་གཅིག་ཤི་ཆེག་
རྒྱུ་བ་ཡིན་སོང་པས་མ་ཡིན་པར། དེ་ཉིད་བཀྲམ་པའམ་བཀྲོལ་བ་མཐར་ཆགས་སུ་མ་བྱིན་པར།
ཚཱ་ཀྱི་སྐྱུ་གཞུང་གི་《སད་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》བཞིན་སྒོ་ནས་གར་རང་བཞིན་ཀྱི་བྱ་བྱེད་དང་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་སྤྱིར་བསྟན་ནས་བསྟན་དོན་ཉིད་ཟབ་སར་བསྐྱུལ་བའམ་ཆེ་སར་བསྐྱུལ་
བའི་སྤྱིར་མ་བསྐྱུར་བའི་སྤྱིར་ན་ཡོད། སྤྱིར་ན་བསྟན་དོན་གཅིག་ཟབ་སར་བསྐྱུལ་བའམ་ཆེ་སར་
བསྐྱུལ་བའི་གོ་རིམ་ཁོད་དུ་དེས་པར་དུ་བྱུང་དང་ངོས་གཞན་ནས་བསྟན་ན་རྟེན་པར་འགྱུར་བའི་
བཅའ་སྤྱང་གི་ནང་དོན་ཀྱི་རིམ་པ་གཞན་དང་གཞན་ཡང་མཐོང་ནས་འབྱུང་བས། མཐར་
གཏུགས་ན་བརྗོད་དོན་ཆེག་རྒྱུ་བ་གི་ཞན་ཆ་ལ་ཡོ་བསྐང་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན།

《ཤིན་པོ་གཡུ་རྩེ་དང་ཉེ་མ་ལྟ་ས》ལ་མཆོན་ན། ཤིན་པོ་གཡུ་རྩེ་གིས་མཆོན་པའི་བར་ཆད་
དང་ཉེ་མ་ལྟ་ས་མཆོན་པའི་ལྷགས་འདུན་གཉིས་བར་ཀྱི་འགལ་བ་དེས། དད་པའི་སྟོབས་ལྷགས་
དང་ཆེ་སྒོག་གི་བྱུ་ལྷགས་ཆེ་ས་ནས་མངོན་ཐུབ་པ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱེད་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ཚཱ་དངོས་གཞི་
ཅག་ཅིག་གི་བྱ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་སྟུན་ཆོགས་ཤིག་གིས་བབུང་ནས་ཡོད་པས། བསྟན་དོན་ལ་དམིགས་

པའི་བརྗོད་བྱའི་བསྟོག་འདོན་དང་ཐོགས་འདོན་གྱིས་བསྟན་དོན་སླ་ལྟག་ཏུ་མཆོན་པ་ཅན་དུ་
འོངས་མེད།

སྤྱང་རིང་འབྲིང་ཐུང་གསུམ་གང་ཡིན་ཡང་། བསྟན་དོན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་དམིགས་ནས་དེ་ཉིད་
ཁོ་ན་མཆོན་ཐབས་སུ་ཚུལ་རིག་གི་འདུ་བྱེད་ཚུལ་པ་དེས་མཐར་བཅམས་ཆོས་རང་ཉིད་ཤ་ཁྲག་གི་
བྱུངས་བཅད་པའི་རུས་སྒྲིལ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་མི་བྱེད་རང་བྱེད་ཡིན། དེ་བས་བསྟན་དོན་ཁོ་ན་ལ་དམིགས་
པ་ཅན་མ་ཡིན་པའི་“ལང་འབྲི” (闲笔) དགོས་ལ། དེས་ཚུལ་ལ་ཤ་ཁྲག་གི་བྱུངས་བཅད་སྒྲིལ་ལ་འཆོ་
བའི་རྗེ་དང་ཀྱང་སྟོན་པ་ཡིན། བཅམས་སྤྱང་ལ་“ལང་འབྲི” དགོས་པ་སྒྲིལ་མེད་ཡིན་ཀྱང་། “ལང་
འབྲི” དེ་རུས་པ་ལ་ཐོགས་པའི་ཤ་ཁྲག་ཆོལ་གསུམ་ཡིན་དགོས་པ་ལས། མགིན་པའི་སྤྱ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་
མི་རུང་བས། མགིན་པའི་སྤྱ་བ་ཆེ་བ་ལྟག་པར་ག་ལ་རུང་། འདི་ནི་བཤད་བདེ་བ་ཞིག་མིན་ཀྱང་། བ
ཅམས་ཆོས་བྱེ་བྲག་པའི་སྤྱང་ནས་མཐོང་སྒྲིལ་གོ་དཀའ་བ་ཅན་ཡང་མིན།

ཐོད་གྱི་བཅམས་སྤྱང་རིང་འབྲིང་ཐུང་གསུམ་གྱིས་འདི་འདྲི་སྐྱར་གྱི་ཚོད་སྒྲུབ་གྱི་འབྲེལ་བ་ཐག་
གིས་བཅད་པ་དངོས་སུ་ནས་མི་བཅད་། ལ་ལ་ཞིག་ལ་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་མ་གཏོགས་“ལང་འབྲི”
ལས་བྱུང་བའི་འཆོ་བའི་ཆ་མེད་པས་ལྟ་འགྲེལ་དུ་གྱུར་ཡོད་ལ། ལ་ལ་ཞིག་ནི་ཉིང་དགོས་མེད་པའི་
བརྗོད་རིམ་ལ་འཁྲི་ཉེ་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་སྟོར་འདུག་པའི་སྤྱང་ཚུལ་སོགས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་
ནང་ཆད་མ་ཆུང་།

གོང་གི་མཆོན་ནས་སྒྲིལ་པའི་སྤྱང་འབྲིང་དེ་དག་ལ་སྤྱང་འབྲིང་གི་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ནམ་
འཆོ་བའི་འདུ་ཆད་མི་ལང་ཞེས་བཤད་པས། དེ་ལ་ད་དུང་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་ཞིག་ཡོད་པ་ཤུགས་
ལ་འཕངས། སྤྱང་འབྲིང་ལ་ལ་ལ་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཡིག་ཆོགས་ཡོད་བཞིན་ཚུལ་རིག་སྤྱ་རྩལ་གྱི་བསམ་
སྒྲིལ་ནང་དོན་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཐེ་ཆོལ་ཐོས་ཆོག་པའང་ཡོད།⁴³ སྤྱག་ཁ་རི་ལྟར་སྤྱར་རུང་གཏམ་རྒྱུད་
མཆར་བོ་ཅི་ལྟར་བཤད་རུང་ཚུལ་རིག་སྤྱ་རྩལ་དེ་མིའི་འཆོ་བའི་ཤུགས་ཁུར་དང་མིའི་སེམས་ཀྱི་བྱ་
ར་བཅས་ཀྱི་མི་རུས་ཀྱི་ཤུགས་གཞིགས་ཤིག་གི་བྱེད་ཚུལ་ཡིན་དགོས། མིའི་གནས་བབས་ལ་སེམས་
ཁུར་གྱིས་ཡུལ་ཅན་ཚུལ་པ་པོའི་རྒྱ་འབྲས་སྒྲིལ་ཆེས་ཆེར་བཟུང་པའི་ཐོན་འབྲས་སུ་མ་གྱུར་ཆེ། མ་
བཟླ་ཉམས་དགའི་“རང་སྤྱ་སྤྱིད་པོ” ཞིག་ལས་ཅི་ཡང་ཡིན་མི་སྲིད།

སྤྱང་འབྲིང་དུ་འགྱུར་བའི་ཉེར་ལེན་གྱི་རྒྱ་ལ་འཆོ་བའི་འདུ་ཆད་དམ་ཤོང་ཆད་ཆེ་དགོས་པའམ་
ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཆོག་རྒྱུད་བཞིག་ཡིན་མི་རིགས་པར་བཤད་པ་ལ། འདི་འདྲི་ཆོག་ངོས་ཀྱི་དོན་ལ་
གཞིགས་ནས་རྗེས་སུ་དཔག་ན། ནང་དོན་གྱི་ཆ་དུ་མ་ཡོད་དགོས་པ་དང་འཆོ་བའི་ངོས་མང་བོར་
འཕྲོ་བྱུང་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པའི་བསམ་སྒྲིལ་ངོས་བཞིན་སྤྱིས་པར་འགྱུར་ངེས། ཡིན་ན་ཡང་ནང་

⁴³ 《སྤྱག་མོའི་དུས་སྟོན》 དང་《ར་རྩ་འདྲེ་མིག་དང་རིན་ཆེན་གྱུལ་ཁ》 ལྟ་བུ།

དོན་གྱི་ཆ་དུ་མ་ཞེས་པ་ནམ་གངས་དུ་མ་ལ་ངོས་འཛིན་རྒྱ་མ་ཡིན་ལ། འཆོ་བའི་འདུ་ཚད་ཅེས་པའི་
འཆོ་བ་ཡང་མི་རིགས་ཀྱི་གོམས་སྲོལ་དང་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་སྒྲུངས་དང་འཆོ་བའི་རྣལ་ལྷན་ཚུལ་མ་
ཡིན་པར། མིའི་འཆོ་སྤྲོད་དང་འཆོ་གནས་དང་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་ལྟ་བུའི་ནམ་ཤེས་ཀྱི་དོན་
སྟོང་ཡོད་པའི་མཐོ་ས་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་དགོས། བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་སྐྱུང་འབྲིང་ལ་
བརྟུན་ན། འདིའི་ཐད་ནས་ལྟ་བའི་ཐད་ལ་གོ་ལོག་བྱུང་བ་དང་ལག་ལེན་གྱི་ཁྲོད་སྐབས་ཉེས་བྱུང་
བའི་གནས་ཚུལ་ཡོད།

འདི་ལྟར་རབ་བྱེད་ཀྱི་འབྲི་སྒྲུང་ས་བྱུང་བའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་གཏན་ཆོག་ས་གཙོ་བོ་ངས་བསམ་
ན། ཚཱ་པ་པོ་དང་སྒྲིག་པ་པོ་ཀུན་ལ་ཚཱ་ཡིག་ནི་སྒྲི་ཆོག་ས་འཆོ་བའི་ཚུར་སྒྲུང་ཡིན་པ་དང་། སྒྲི་
ཆོག་ས་འཆོ་བར་ངེ་ལྟར་བྱུང་བ་ན་དེ་ལྟར་ལེགས་པའི་བསམ་པའི་འབྱེར་སོ་ཞིག་གིས་ང་ཆོས་
འདི་ལྟའི་འབྲི་ཚུལ་ལ་དགའ་བོ་བྱེད་པ་རེད་སྟེ། སྒྲུང་བྱུང་ལའང་འདི་ལྟར་བྲིས་པ་མང་དུ་ཡོད་དེ།
དཔེར་ན། ལྷག་འབྲུམ་རྒྱལ་གྱི་《ནག་ཁར་སྡེ་བའི་གཏན་རྒྱུད་》 བརྒྱ་ཆོ་བརྟན་གྱི་《གཟུང་ཉི་མ་》
རིག་ལྟར་རྒྱ་མཆོའི་《འཇིག་རྟེན་གྱི་ལྷ་ག་》 དང་《མིག་གསུམ་པ་》 སོགས་ལྟ་བུ།

རིག་ལྷན་རྒྱུ་མཆོའི 《མིག་གསུམ་པ》 ལ་མང་པོས་དགའ་བསུ་ཐོབ་པའང་རབ་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་

འིས་ཏེ་འཆོ་བའི་བྱ་བ་ཁོངས་མང་བོ་ཚུམ་ནང་ཐོན་ཡོད་པས་ཡིན། ཚུམ་གྱིས་གཟི་མིག་གསུམ་པ་
ཞིག་གི་མཐོང་སྡེ་སྤྱད་དེ། བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དང་ལུན་མང་ཚོགས་ནས་སྤེལ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་
མ། ཆོང་བ་བྱས་པ། ཆོང་དཔོན་སྤྱི་བདག་བཅས་ཀྱི་འཆོ་བའི་བྱ་བ་ཁོངས་མང་བོ་ཚུམ་དུ་ཐོན་
པར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ཞིབ་དུ་ཉམས་སུ་མུང་ན་རྣམ་གངས་མང་བོ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་གང་ལའང་
ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་པ་དང་བཀོལ་བ་མེད། ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་གི་ཆེ་བ་དེ་བྱང་ལྷོ་ཀྱི་སྤྱི་གྲུབ་སྤྱོད་
ནས་མངོན་པ་མ་གཏོགས། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མུང་རྟོག་དང་ཞིབ་ཚགས། མི་གཤིས་ཀྱི་གཏིང་དང་རྣམ་
ཤེས་ཀྱི་ནང་ལ་འཕྱུལ་བའི་ཆ་ནས་མི་སྤྱིར་བཏང་བ་ (ཚུམ་པ་པོ་མ་ཡིན་པའི་མི) ཞིག་དང་བྱང་
ཆེན་པོ་ཞུགས་ཡོད་པ་མི་ཤེས། དཔེར་ན་ཚུམ་གྱི་མགོ་མེད་ཐོས་གཟི་རྟེན་ནས་སྤེལ་མར་འབུལ་བའི་
གོ་རིམ་དེ་ཅུམ་ཞིག་གི་སྤྱི་རགས་པ་ཞིག་ཡིན། དེའི་བར་གྱི་རྒྱ་དོར་གཤིས་ཀྱི་དང་མེས་ཁམས་ཀྱི་
ཁོང་རྒྱུད་གནད་དུ་སྤྱི་ཚད་ཀྱི་སྤྱོད་ནས་ཚུམ་པ་པོའི་ཆེ་བ་མངོན་དགོས་པ་ཡིན་ཡང་། དེ་འདྲ་
ཚུམ་ལས་མ་ཐོན། སྤྱི་འབུལ་ནས་བོད་རྟོག་གཤིས་ཀྱིས་ཆོང་བྱེད་ཚུལ་ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ། ཚུམ་པ་
པོ་ཞིག་གི་ཆེ་བ་འདོན་ན་ཐུན་མོང་སྤྱི་བོའི་དབང་ལུང་ཤིས་པ་ལས་རྣེ་བོ་ཞིག་དུ་ཅིས་ཀྱང་འོང་
དགོས། དེ་བས་ཚུམ་ལ་འཆོ་བའི་རྣམ་གངས་མང་བོར་བྱ་བ་པའི་དགེ་མཚན་ཡོད་ཀྱང་། རྣམ་གངས་
ཕྱི་བྲག་པ་གང་ཡིན་ཡང་དེར་ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་ཆ་མེད་འདུག

ཞན་ཆ་འདི་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་དེ། འཆོ་བའི་རྣམ་གངས་དང་བོ་
ཚུམ་དུ་བཏོན་ནས་བཤད་ཆར་རྒྱུ་དེ་ལ་བྱིར་བཏྲས་མེད་པ་དང་བཟན་པ་མེད་པར་སྤྱར་གཏན་
ནས་སྤོང་རྒྱ་མེད་པས། བཤད་བྱ་གང་དེར་མཐར་ཆགས་སུ་བཀའ་པ་དགའ་བ་ཡིན། སྤྱི་འཐབ་པའི་
སྤྱི་གཞི་ལ་མཚན་ན། ཡང་དང་བསྐྱར་གྱིས་མི་སྤྱིར་དོན་དག་དེ་སྤོང་དགོས་པར་འགྱུར་བས་དེ་
ལ་བཀའ་པ་དང་བཀོལ་བའི་གོ་སྐབས་ཡོད་ལ་དེའི་རང་ནས་བྱི་བྱ་ལ་མཐར་ཆགས་ཀྱི་རང་བཞིན་
ཡོང་བྱ་བ་པ་ཡིན།

ཨ་སྤྱོད་བཀའ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《སྤྱོད་ཀྱི་རང་སྤྱོད་》ཡང་དེ་བཞིན་དུ། ཚུམ་པ་པོས་འཕྲིན་ཡིག་གི་
འབྲི་ཐབས་སྤྱད་པས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་དུ་འགྱུར་བའམ་དུས་ཀྱི་ཐུར་བཞུད་ཀྱི་དབང་དུ་འགྲོ་མ་
དགོས་པས། ལྷག་རྒྱུད་ལ་རང་དབང་ཐོབ་སྟེ། མི་སྤྱིར་གི་མཐོང་ཐོས་རྒྱུད་གསུམ་རི་འདོད་དུ་བྱི་
ཆོག་པའི་དགེ་མཚན་མང་འབར་བྱས་ཡོད་དེ། ཚུམ་གྱི་ནང་དུ་མཐར་ཐུན་སྤྱོད་ཐུ་ཆེན་མོ་བཞུ་བཞི་
པོའི་སྤྱུགས་བསམ་དང་འབད་འབྱུངས་མཚན་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྟེ། དཔོན་
སའི་སྒྲིག་རྒྱུ་དང་། སྤྱོད་ཐུ་སྤྱོད་གསའི་གནད་དོན། ཁངས་ཆག་གི་གནད་དོན། དེ་དང་འབྲེལ་
བའི་ཆོས་ལུགས་པ་སྤྱུལ་སྤྱོད་གནད་དོན། ད་དུང་རྩ་ས་ཚོད་སྤོང་སྤྱོད་མང་བོ་ཞིག་ཐོན་ནས་ཡོད།
ཚུམ་གྱི་ནང་དོན་དུ་གནད་དོན་རྣེ་རར་ཅན་གཅིག་གཞུང་ན་བྱས་པའི་འགལ་བ་ཆེན་པོའི་གཏམ་
རྒྱུད་མེད་པར། ས་སའི་འཕྲིན་གྱིས་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་གྲུབ་ཅིང་། འཕྲིན་གྱི་ནང་དོན་གི་

གོང་གི་སྒྲིཊ་ཆོག་གི་གནད་དོན་དང་རང་རང་གི་སྐབས་བབས་ཀྱི་བཞི་བ་རང་རེད། འདི་ལྟེ་སྒྲིཊ་
ཆོག་འཆོ་བའི་བྱ་བ་ཁོངས་མང་པོར་འཇུག་ཐུབ་པ་ནི་ཚུམ་པ་པོས་འཕྲིན་ཡིག་གི་འབྲི་ཐབས་སྤྱད་
པའི་རྒྱ་མཚན་ཉག་གཅིག་ཡིན་པེ། དེ་བས་འདི་ཡང་འཆོ་བའི་འདུ་ཚད་དང་བྱ་བ་རྒྱ་དོན་དུ་
གཉེར་བའི་གསར་ཚུལ་གྱི་ལྟ་བུའི་བྱེད་འབྲས་ཤིག་ཡིན། ཚུམ་པོའི་སྒྲིཊ་སྐྱེ་མ་སྐྱེ་མ་སྐྱེ་མ་སྐྱེ་མའི་
དུས་སྐབས་ཀྱི་དོན་པོར་བ་ལྟེ་རབ་བྱེད་ཀྱི་འབྲི་ཚུལ་དངོས་ཞིག་དུ་སྤང་མེད་ཀྱང་། བྱེད་ཐབས་པའི་ཆ་
རུ་གྱུར་བའི་སྒྲིཊ་ཆོག་གི་གནད་དོན་ཡིན་ནའང་འདྲ། ཆེ་སའི་ཁོ་ཆའི་སྤྱགས་བསམ་དང་འབད་
འབྱུངས་བརྗོད་པ་ཡིན་ཡང་འདྲ། སྤར་བཞིན་བྱི་བྱའི་ཆོན་པ་གང་ཡིན་ཡང་ཚུམ་ནང་བཏོན་པ་
ཅམ་མ་གཏོགས་ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་བཀྲམ་པ་དང་བཀོལ་བ་མེད།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་གི་འདི་ལྟར་ཡང་ན་བསྟན་དོན་ཆེག་རྒྱང་བ་ཞིག་ལ་
མཐར་ཆགས་པའི་རྒྱས་འགྲེམ་མེད་པར། ཚུམ་གྱི་ཡིག་ཆོག་ཉིང་དགོས་ཆེན་པོ་མེད་པའི་བརྒྱད་
རིམ་གྱིས་བབྱང་བ་དང་། ཡང་ན་བསྟན་དོན་ལ་དུ་མ་ཡོད་ཀྱང་སྐྱེ་སྐྱེ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པའི་སྤྱི་
གང་ལའང་རྒྱས་འགྲེམ་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་མཇུག་དུ་སྟག་འབྱམ་རྒྱལ་
ཀྱི་《ལྷོ་དཔོན་》བྱང་བ་དེས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུང་གི་གནས་བབས་ལ་འགྱུར་ལྡོག་འབྱུང་འགོ་ཚུགས་པ་
མཆོན།

《ལྷོ་དཔོན་》ཀྱི་ནང་དོན་ནི་ཐོག་མར་ཆེག་རྒྱང་བ་ཞིག་མ་ཡིན། འདིའི་ནང་ན་མ་མཐའ་ཡང་
ལྷོ་དཔོན་ཞིག་གི་སྤྱི་མཐའ་དང་སྟག་དུས་དང་སྤྱི་དཀར་གྱི་བསམ་སྤྱོད་སྤྱི་སྤྱོད་པས་ཡོད་ལ། ཞིང་ལྷོ་
དཀྱུས་མ་ཞིག་གི་འཆོ་སྤྱད་ཀྱི་དཀར་ཆོགས་གནས་བབས་ཀྱང་ཡོད། དཔོན་སའི་སྤྱོད་པས་ལས་དང་
རྒྱགས་པའི་བསམ་སྤྱོད་ཡོད་ལ་དམངས་པལ་བའི་བར་གྱི་སྤྱི་སྤྱོད་མཉམ་སྦྲུང་གི་མཛའ་བཤེས་
ཀྱང་ཡོད། དེ་ནས་དེ་ལས་ཀྱང་གལ་ཆེ་བ་ནི་བསམ་སྤྱོད་ནང་དོན་འདི་དག་གཅིག་ལ་གཅིག་ཉེན་
དང་གཅིག་གྲགས་གཅིག་གི་ཚུལ་དུ་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་དུ་བྱུ་ནས་ཡོད་པ་དེ་རེད། ཚུམ་གྱི་ཡིག་
ཆོགས་ཐམས་ཅད་བསྟན་དོན་འདི་དག་གི་མཐའ་འཁོར་ནས་འདུ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས། གང་ལ་རི་
ལྟར་གྱི་བརྒྱད་རིམ་གྱི་ཐད་སྤྱི་ཚུང་ཁ་མང་པོ་གཏན་ནས་བསྒྱུར་མེད། སྤྱི་ཚུང་གི་ཡིག་ཆོགས་
འབྲིང་ཅམ་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་པོ་དོན་ལྡན་ཉིང་དགོས་དང་འབྲེལ་བའི་ཆར་བཀོལ་ཡོད་པས།
ཚུམ་གྱི་ནང་དོན་དངོས་ཀྱི་ཆ་ནས་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་གི་འདུ་ཚད་དང་གཏོས་ཁོང་བར་བྱས་ནས་ཡོད།
འདི་ནི་ཆེས་དགའ་འོས་པའི་བྱ་བ་འབྲས་ཤིག་རེད།

བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་གིས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་ལ་ཐོད་བཀྲལ་བྱས་ཏེ་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་
ཚུམ་ལུས་ཀྱི་རང་མདངས་མངོན་པར་བྱས་པ་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་གཅིག་པའི་ལོ་རྒྱུ་འདི་དག་གི་རིང་
ཡིན། ཉེ་བའི་ལོ་བདུན་བརྒྱད་ཅིག་གི་ནང་སྤྱི་ཚུང་འབྲིང་འཁོར་ཆེན་དུ་བྱུང་བ་མ་ཟད། སྤྱི་ཚུང་ཆ་ནས་
ནང་དོན་ལ་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། འབྲི་ཚུལ་ལའང་དགོས་མེད་བརྒྱད་རིམ་གྱིས་

ཡིག་ཚགས་ལུང་པ་མ་ཡིན་པའི་ཚད་དུ་བྱུང་ཡོད།

དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ནང་བྱུང་བའི་སྤྱང་འབྲིང་ཨ་སྒྲོན་བཟླ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ཨ་ཁུ་ནམ་རྒྱལ་དང་ཁོའི་གནའ་རྒྱའི་ཆེ་ལོ་》དང་། རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་《ཀྱག་ཀྱིག་དུ་འབབ་པའི་ལུང་རྒྱུ་》དང་། རིག་ལུན་རྒྱ་མཚའི་《ཨ་ཁུ་དཔོན་》དང་《གནའ་གྲོང་》དང་། ལྷ་བྱམས་རྒྱལ་ཀྱི་《དབྱར་རྩ་དཔུན་འབུ་》སོགས་ཀྱི་བསྟན་དོན་ནི་རྒྱང་ཆེག་པ་ཡིན་ཀྱང་། ཚུམ་སོ་སོས་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཡིག་ཚགས་བཀོལ་ཏེ་བསྟན་དོན་གཅིག་པོ་དེ་ཉིད་རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་ཡོད་ཚད་ཐག་རིང་བྱུང་ཅི་རིགས་ཀྱིས་དེའི་ཉེར་འཁོར་ནས་འདུ་བྱས་པས་ན། མཐར་བསྟན་དོན་དེ་ཉིད་ལ་རྒྱས་འགྲེམ་ལེགས་པོ་ཐོབ་པ་དང་། བསྟན་དོན་དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་པ་ཞིག་དུ་བྱུང་བྱུང་ཡོད།

དཔེར་ན། རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་《ཀྱག་ཀྱིག་དུ་འབབ་པའི་ལུང་རྒྱུ་》ལ་མཚོན་ན། རང་ཉིད་ཀྱི་ཡང་བའི་འཆོ་རྒྱུད་གནས་བབས་ལ་འཐབ་རྩེད་བྱ་བའི་སྤྱིང་སྟོབས་ཡོད་ལ། དྲན་འཆར་རྒྱུ་ལ་འཆོ་བའི་དམིགས་ཡུལ་གསལ་བ། གོམས་གཤིས་ཀྱི་དབང་དུ་མི་གཏོང་བའི་ན་གཞོན་ཆེ་སྟོག་གི་གསོན་ཤུགས་འབར་བ་ཞིག་གི་དགོ་ཕྱོགས་(正面)ཀྱི་གཤིས་ཀ་གཙོ་བོར་བཞེངས་བསྟན་བྱས་པས། མི་སྣའི་གཤིས་ཀའི་ཆ་རྒྱུས་པའམ་ཡང་ན་དགོ་སྟོན་མཉམ་གནས་ཀྱི་མི་གཤིས་ཀྱི་མ་གཞིའི་ཆ་སོགས་ཀྱི་སྟན་ཆོགས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུར་མ་སྤངས་ཀྱང་། འཆོ་བའི་གོ་རིམ་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་གོང་གི་མི་སྣའི་བསམ་སྒྲུབ་གཤིས་ཀ་རིམ་གྱིས་གྲུབ་པར་བྱས་ཤིང་། དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་པ་ཞིག་དུ་བྱུང་ཡོད་པས་སྤྱང་འབྲིང་གི་རང་མདངས་དང་ཆེས་ཉེ་བོ་ཞིག་དུ་བྱུང་ཡོད།

《ཨ་ཁུ་དཔོན་》ཀྱི་ནང་དུ་འདྲ་ཡིག་ཚགས་ཀྱི་འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ཨ་ཁུ་དཔོན་ཀྱི་སྣང་བརྟན་བསྟན་པའི་སྤྱིང་འབྲེར་ཡོད་པ་ལས། དེ་ལས་གཞན་དུ་གྱུར་བའི་སྤྱི་ཚགས་ཀྱི་ངོས་ཆེ་གོ་མོ་ཞིག་གི་ཉེས་དམིགས་དང་གོ་མོ་ཞིག་གི་གནས་བབས་བརྗོད་པའི་སྤྱིང་ཆེར་མ་འཕྲོས་པས། བསྟན་དོན་ཀྱི་ཆ་ནས་གཅིག་པོ་དང་རྒྱང་བ་ཞིག་དུ་འདུག་སྟོབ་གཙོ་གྲའི་སྟན་ཏེ་ཡི་ཐད་སྟུག་ཁ་རུང་ཟད་སྟུར་ནས་རྩལ་ལས་ཆ་རུང་ཟིན་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཡང་མཐར་གཏུགས་ན་གྲའི་སྟན་ཏེ་ཡི་གཤིས་ཀ་ལས་ཁོ་ཉིད་ཨ་ཁུ་དཔོན་ཀྱི་གཤིས་ཀ་མཚོན་པའི་རྒྱུན་དུ་གྱུར་ཏེ་རང་ཉིད་ལ་ཐབས་མ་གཏོགས་དམིགས་ཡུལ་ཀྱི་གོ་ས་བྱིན་མེད། བཅའ་སྤྱང་གིས་ཨ་ཁུ་དཔོན་ཀྱི་གཤིས་ཀ་བཞེངས་བསྟན་བྱ་བ་སྤྱིང་ལ་ཉར་ཏེ་བཅའ་སྤྱང་ཡོངས་ལ་དེའི་དོ་སྣང་གིས་བྱུང་བའི་ཟིན་པར་བྱས་པས། བསྟན་ན་བྱི་ཚུལ་དུ་ཨ་ཁུ་དཔོན་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་དོན་དག་དག་ཀྱང་མཐར་ཐུག་གི་ཆ་ནས་འབྲེལ་ཡོད་དུ་གྱུར་ཡོད། དཔེར་ན། མི་སྣ་བྱིས་པ་ར་མགོའི་བྲ་ཆོགས་དང་ཁོ་ལ་ཆད་པ་གཙོ་བོར་དང་མཐར་ཁོ་ལ་“བཀྱར་བཟོས”ཐོབ་པ་དེ་ཐམས་ཅད་དོན་གྱིས་ཨ་ཁུ་དཔོན་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་གཤིས་ཀ་མཚོན་པའི་ཐབས་སུ་གྱུར་ནས་ཡོད།

ཡིན་ན་ཡང་། ཨ་ཁུ་དཔོན་ཀྱི་སྣང་བརྟན་ཀྱི་ནང་དོན་ནི་སྟན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞིག་སྟེ། ཆེག་རྒྱང་

བ་ཞིག་མིན། ལྷ་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་ཆེག་རྒྱུ་བར་ལྷ་ཆེ་བརྟན་བྱས་དམན་སོང་བས་སྤྱང་
འབྲིང་གི་ཆོད་གྱི་ཡིག་ཆོགས་དེ་དག་གསལ་གསལ་དགོས་མེད་དུ་བཀོལ་སྤྱད་བྱས་མེད་པ་མི་སྲིད།
ཨ་ཁུ་དཔོན་གྱི་སྤྲོད་ན་གཏུམ་དྲག་བསྐྱོད་གྱི་ཆ་ཡོད་ལ་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་ཆེད་པའི་ཆ་ཡང་ཡོད།
ཡུ་ཚུགས་ཁོང་དོན་གི་ཆ་ཡོད་ལ་སློང་ཀར་ཁོག་ཁུར་གྱི་ཆ་ཡང་ཡོད། ཁོའི་གཤེས་ཀ་འདི་ལྟའི་ཕུན་
ཆོགས་ཤིག་ཡིན་པས་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཡིག་ཆོགས་ཀྱིས་ཚལ་དུ་བཏོན་ཏེ་བྲིས་ན་བྲི་བཅོད་པ་ཞིག་ཏུ་
ཡོད། དེ་བས། འཆོ་བ་དང་སྤྱི་ཆོགས་གྱི་ངོས་གཞན་དུ་མ་འཕྲོས་པའི་ཆེག་རྒྱུ་བའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་།
བརྟན་དོན་གྱི་ཆ་ཆེག་རྒྱུ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕུན་ཆོགས་གྱི་རང་བཞིན་ཡོད།

མཆམས་འདིར་ཐོན་དུས་ཆེག་རྒྱུ་བ་ཅེས་པའི་ཐ་སྟངས་འདིར་གསལ་བཤད་ཅིག་མ་བྱས་
ཐབས་མེད་རེད། གཅིག་ནི་འཆོ་བ་དང་སྤྱི་ཆོགས་གྱི་ངོས་མང་ཐོར་མ་འཕྲོས་པར་བརྟན་དོན་
གཅིག་ཚལ་དུ་བཏོན་ནས་བྲི་བའི་ཆེག་རྒྱུ་བ་ཞིག་དང་། གཅིག་ནི་འཆོ་བ་དང་སྤྱི་ཆོགས་གྱི་ངོས་
མང་ཐོར་འཕྲོས་དང་མ་འཕྲོས་ཅི་ལྟར་ཡང་། བརྟན་དོན་གཙོ་བོ་དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་སུ་མ་བྱེན་
པས་ཉམས་སུ་བྱང་བྱའི་བརྟན་དོན་ལ་ཕུན་ཆོགས་རང་བཞིན་མ་ཐོན་པའི་ཆེག་རྒྱུ་བ་ཞིག་སྟེ།
སྤྱང་འབྲིང་ལ་མཆོན་ན་མ་ཐོན་པའི་སྤྱོད་དུ་མི་འགྱུར་ལ། བྲི་མ་སྤྱོད་དུ་འགྱུར་བའོ། ཡང་ན་མ་ཐོན་པ་
རྒྱུ་ཆེག་པའམ་གཙང་རྒྱུ་དང་བྲི་མ་ལ་ཆེག་རྒྱུ་བའི་མིང་གིས་བརྟན་ན་ལེགས་བསམ།

གོང་ནས་ཀྱང་བརྟན་པ་ལྟར། རྒྱུ་ཆེག་པ་ནི་གནད་དོན་གྱི་ཆ་བ་མ་རེད། གནད་དོན་གྱི་ཆ་བ་
ནི་བསམ་སློང་བརྟན་དོན་ཚམ་ནང་བཏོན་ཅམ་ཉིད་ལས་བརྟན་དོན་ལ་མཐར་ཆགས་དང་རྒྱས་
འགྲེམ་བྱ་མ་ཐུབ་པ་ཉིད་རེད། ཚམ་གྱི་ནང་དོན་ཆེག་རྒྱུ་བ་ཞིག་ལ་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཡིག་ཆོགས་མང་
པོ་བཀོལ་དུས་བརྗོད་བྱའི་“ཁྱུང་བ” དང་རྗོད་བྱེད་གྱི་“མང་པོ” འི་བར་ན་འགལ་བ་ཞིག་ཡོད།
འགལ་བ་དེ་ཉིད་སེལ་སྤངས་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱང་འབྲིང་གི་འབྲི་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་བྱུང་བ་རེད། ལ་ལས་
ནི་བརྟན་དོན་ཁྱུང་བ་དེ་ཉིད་དཔེར་ན་ཤོག་དྲིལ་མཐར་གཙང་བ་བཞིན་དུ་རྒྱས་པར་འགྲེམ་ཐུབ་
པས། རྗོད་བྱེད་གྱི་ཡིག་ཆོགས་འཁོར་མའི་ཆེབས་རི་བཞིན་བརྟན་དོན་གྱི་སྟེ་བ་དང་ཐག་ཉེ་རིང་ཅི་
རིགས་ཀྱིས་འབྲེལ་ཏེ་ཡོད་པར་བྱས་ཡོད། འདིའི་འབྲས་བུ་ལ་བརྟན་དོན་མཐར་ཆགས་སུ་མཆོན་
པ་འབྱུང་། ཡང་ལ་ལས་ནི་བརྟན་དོན་ཁྱུང་བ་དེ་ཉིད་མཐར་གཙང་མ་ཐུབ་པས། བརྟན་དོན་སྟོན་
བྱེད་གྱི་གཏུམ་རྒྱུ་དུ་ལྷུར་བའི་ཡན་ལག་གི་ཡང་ཉིད་ལག་ཏུ་ལྷུར་བའི་ཆ་ལ་སྤྱུག་ཁ་འཛད་མེད་དུ་
སྤྱར་ཏེ་བརྟན་དོན་ངོ་མོ་སྟོར་བའི་སྟབས་ཉེས་བཅོས་ཡོད། གོང་ནས་ཉིད་དགོས་ཅེས་བྱུང་བ་ཡང་
འདིའི་ཆ་ལ་དམིགས་ནས་བཤད་པ་ཡིན། སྤྱིར་ན་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ཐོད་གྱི་སྤྱང་འབྲིང་ལ་བྲི་
མའི་སྤྱོད་འདི་ཞུགས་ཆེ།

《ཀྱག་ཀྱིག་ཏུ་འབབ་པའི་ལུང་རྒྱུ》 དང་ 《ཨ་ཁུ་དཔོན་》 གཉིས་ཀྱིས་མི་སྣ་གཙོ་བོ་གཅིག་གི་
གཤེས་ཀ་ལྷུར་སྤངས་པའི་ཆ་ནས་བརྗོད་དོན་རྒྱུ་ཆེག་པ་ཞིག་མཐར་ཆགས་པར་བྱས་པ་ཡིན་ན།

《གནའ་ཤོང》དང་། 《དབྱར་མུ་དཔུག་འབྱུང》གཉིས་ཀྱིས་བོད་མིའི་འཆོ་སྤྲོད་ཀྱི་གནས་བབས་དམིགས་སྤྱད་བཟུང་ནས་དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་སུ་མཆོག་རྒྱ་ལྷུང་སྤངས་ཡོད།

《གནའ་ཤོང》ལ་མཆོག་ནའང་བརྗོད་བྱའི་ཆ་དེ་འཆོ་བའི་རྣམ་གྲངས་དུ་མར་བྱལ་བར་བྱས་ནས་སྟོན་པ་མ་ཡིན་ལ། མི་རྣམས་འགའ་ཞིག་གི་བསམ་སྦྱོར་འབྲི་བའང་མ་ཡིན་པར། རྣམ་པ་བོད་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་སྤྲོད་ལ་དམིགས་སྤྲེད་དེ་ཅ་བ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་འཕེལ་ལྗགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཚུལ་ཀྱི་བསྟན་དོན་དུ་བཟུང་ཡོད། ཚུལ་གྱིས་ཚུལ་པ་པོས་རྟེན་པའི་བོད་ཀྱི་ལྗགས་ཀྱི་ཆ་བའི་ངོ་བོ་སྟེ། གདོད་མ་དང་ཁ་རུབ་དང་རང་བྱུང་གི་ཆ་དེ་གཅིག་ཏུ་ཡིད་གཟུགས་ཀྱི་ཆོགས་པ་（意象群）ཞིག་གིས་མཐར་ཆགས་སུ་བཀྲམ་པའི་སྟེང་ནས་ཚུལ་གྱི་མཛེས་པ་མངོན་པར་འདུ་བྱས་ཡོད།

《དབྱར་མུ་དཔུག་འབྱུང》འང་དེ་བཞིན་དུ། བཅའ་སྤྱོད་ཆོས་ཀྱིས་རིག་གནས་ཀྱི་རྟིང་ལ་བསྟོན་པའི་རིག་གནས་རྟོག་འཇུག（文化寻根）གི་ཆ་སྟོན་མ་ལྟར་དུ་ལྷུང་མ་སྤངས་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་བོད་མིའི་འཆོ་སྤྲོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཉིད་བསྟན་དོན་གཙ་བོར་བཟུང་ནས། ཁོ་ཆོའི་དཀའ་ཆོགས་དང་བཟོད་པ། ཉམ་རྒྱུང་དང་གཏོད་མེད་ཀྱི་ཆ་དེ་ལྷུག་པར་མཆོག་ཡོད།

བཅའ་སྤྱོད་འདི་གཉིས་ལ་མཆོག་ནའང་། འཆོ་བའི་ཆའམ་རྣམ་གྲངས་མང་བོ་ཟེན་ཡོད་པའི་སྟེང་ནས་ཚུལ་གྱི་དགེ་མཆོག་མངོན་པ་མ་ཡིན་པར། སྤྱགས་དང་སྒྲི་བྱར་དང་སྟེ་མང་བོ་ནས་བསྟན་བྱ་གཙ་བོ་རྒྱུ་ཆེག་པ་དེ་བགས་ཀྱིས་མཐར་ཆགས་སུ་བཀྲམ་པའི་སྟེང་ནས་མངོན་པ་རེད། སྤྱང་འབྲིང་གི་བྱང་ཆོས་དེ་ཡིག་ཆོགས་དང་ཡིག་ཆོགས་ཀྱི་ནང་དོན་དུ་གྱུར་བའི་གསལ་གསལ་མང་བོ་ལས་ཐོན་པ་མ་ཡིན་ལ། དོན་ལྡན་ཀྱི་འཆོ་བའི་རྣམ་གྲངས་སོ་སོ་བའི་སྒྲི་ནས་ཐོན་པའང་མ་ཡིན་པར། བསྟན་དོན་རྒྱུ་ཆེག་པ་དེ་ཉིད་བཀྲམ་པ་དང་བཀྲོལ་བའི་ཁོད་ནས་ཚུལ་གྱི་བསྟན་དོན་ལ་སྤྱང་འབྲིང་གི་ནང་དོན་ཀྱི་བབ་དང་གཏོས་ཡོད་པར་འདུ་བྱེད་པ་ལས་སྤྱང་འབྲིང་གི་རང་མདངས་མངོན་པར་བྱས་པ་རེད།

བསྟན་དོན་རྒྱུ་ཆེག་པ་ཡིན་པར་མཚུངས་བཞིན་དུ་ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་བཀྲམ་པ་དང་བཀྲོལ་བ་ཡོད་མེད་ཀྱིས་སྤྱང་འབྲིང་དངོས་བཀྲམས་གཉིས་ཀྱི་བྱང་ཆུགས་འགོ་བ་བཞིན། བསྟན་དོན་དུ་མ་ཡོད་པ་ཅན་ཡང་སོ་སོ་རང་རྒྱུགས་སུ་ཡོད་པས་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཉམས་ཆེན་པོ་མི་ཐོན་ཡང་། བསྟན་དོན་ཀྱི་རིམ་པ་དེ་དག་སྤྱི་འཐབ་གཅིག་སྤྱི་ཡོད་པས་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཆེ་བ་འབྱེན་པ་ཡིན།

དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱང་འབྲིང་ལ་འཆོ་བའི་བརྟན་རིས་གཅིག་ལ་བསྟན་དོན་ཀྱི་རིམ་པ་དུ་མ་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་བྱུང་ཡོད། འཆོ་བའི་བྱལ་བྱ་ཆེན་པོ་ཨེ་ཟེན་ལ་བསྟེགས་པ་འདི་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་ཐུན་མོང་སྤྱིའི་དོན་དུ་གཉེར་བྱ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད་ཀྱང་། གཅིག་ན་འཆོ་བའི་གོ་བ་དེ་ཉིད་ལྟར་སྤང་བའམ་ཉི་ཆོ་བ་ཞིག་དུ་གྱུར་ནས་ཟུམ་ལྷུ་འཐུང་ཆུ་དང་། འགྲོ་ཆུ་འདུག་ཆུ་ལ། ཡང་ན་གོམས་གཤིས་དམངས་སྤྱོད་ལྟ་བུ་ཞིག་དུ་གོ་བ་སྤངས་ཏེ་

འཆོ་བའི་ནང་སྤྱིང་བོར་བར་གྱུར་བའི་སྤང་ཚུལ་བྱུང་ལ། གཉིས་ན། འཆོ་བ་ཅེས་པ་དོན་ལྡན་གྱི་སྤྱི་
ཆོག་མ་འཆོ་བ་ཞིག་ལ་གོ་བ་ལེན་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། མཆོན་ཚུལ་གྱི་སྤྱིང་ནས་རབ་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སོ་སོ་
བར་བྱིས་པས་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་གཅིག་གྱུར་རང་བཞིན་བོར་བའི་ནམ་པ་བྱུང་བས། སྤྱི་ཆོག་མ་འཆོ་བ་
མཆོན་པ་ཞེས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་ཚད་དང་བོ་གསར་ཚུལ་གྱི་སྤྱིང་ལག་ལེན་དོན་འབྱུང་ཡོད་བ་
ཅུང་ཅུང་། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ནང་གནས་ཚུལ་འདིར་ལེགས་བཅས་ཐོབ་ཏེ་གོང་ནས་
བཤད་པ་ལྟར་བཟླ་ན་དོན་གཅིག་མཐར་ཆགས་སུ་བྱིན་པར་བྱེད་པ་ཅན་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཚུལ་
གཅིག་གི་ནང་དོན་ལ་རིམ་པ་དུ་མ་ཡོད་པའི་འདོམས་བྱུག་གི་ཆ་ཡོད་པ་ཅན་ཡང་བྱུང་ཡོད།

དུ་ར་འཇའ་ལེ་ཡི་《ལོ་མའི་ཟིན་ཐོ》དང་། ལྷག་འབྲུམ་རྒྱལ་གྱི་《དབང་ཤྱགས་དང་རེ་སྟེགས་》
དང་། རང་སྤྱི་ཡི་《བྲག་ཁུང་བ་དང་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཆོང་བ་ཆོ》སྟེགས་ནི་མཆོན་བྱེད་སྤྱིང་འབྲིང་
ཡིན།

《ལོ་མའི་ཟིན་ཐོ》ཡིས་ལེགས་མཛེས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་བརྒྱུད་ནས་རང་དབང་གི་
བཙེ་དུང་གི་ཆེད་དུ་འབད་འཐབ་བྱེད་པའི་བཙོན་ལེན་གྱི་སྤྱིང་སྟོབས་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་
དོན་ཉེ་བར་བྱས་པའི་དད་ལྡན་མང་ཆོག་ཀྱི་སྤྱིང་ལེན་གྱི་དད་པའི་དོགས་དཔྱད་དང་། མི་བུའི་
འཆོ་བ་ལ་དགའ་ཞེན་ཆད་མེད་བཅངས་པའི་མི་རྩས་བསམ་སྤྱོད་འབོད་པ་བཅས་སྤྱི་སྤྱི་ལ་ནས་
བསམ་སྤྱོད་བཟླ་ན་དོན་ལ་རིམ་པ་དུ་མ་ཅན་དུ་བྱས་ཡོད།

བྱ་མོ་ལེགས་མཛེས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གི་འཆོ་བར་ཨ་པས་གེགས་བྱས་པ་དང་། དེ་ཉེན་བྱས་ནས་
མཐར་ཐམ་ཉེས་བྱུང་བ་དེས་ཀླན་རབས་པའི་དབང་ཤེད་ཀྱིས་གཞོན་པའི་རབས་ཀྱི་རང་དབང་
གཏན་དུ་བཅོམ་པའི་གཉེན་ལམ་སྤེར་གཅོད་ཀྱི་བསམ་སྤྱོད་ནག་ཉེས་མཆོན་པར་བྱེད་ལ། ལྷག་པ་
ར་དུ་ལེགས་མཛེས་ཀྱི་ཨ་པས་བཀག་ཀྱང་མི་ཁོགས་པའི་མངོན་སྟོག་གཉིས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གི་འཆོ་བ་
སྟེགས་དང་། ཨ་པའི་གདོང་ཐད་ནས་“ཨ་པ། དྱིན་ཆད་ནས། ང་ལ་སྤྱིང་ནད་མི་སྤྱིང་བར་བྱ། ང་འོ་མ་
ཁྱོད་ལ་སྤྱི་སྤྱི་སྤྱི་ཡི” ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ལུས་ངག་གཉིས་ཀྱི་སྤྱིར་བས་ཐད་ཀར་ཁ་རྩུང་གཏོང་བ་
དེས། མོས་རང་དབང་གི་བཙེ་དུང་གི་ཆེད་དུ་འཐབ་ཚད་དང་བཙོན་ལེན་བྱེད་བཞིན་པ་ཡང་
མཆོན་པས། འདི་ནི་《སད་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟག》གིས་མཆོན་པའི་ཐོད་ཀྱི་བཙེ་དུང་བཙམས་
སྤྱིང་ལ་ཡོད་མ་སྤྱིང་བའི་བསམ་སྤྱོད་བྱུང་ཆས་གསར་བ་ཞིག་རེད། འདི་གཅིག་སྤྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་
བསམ་སྤྱོད་ནད་དོན་གྱི་དགོངས་ནས་མངོན་ཏེ་ཡོད།

མོའི་བཙེ་དུང་གི་གེགས་སུ་གྱུར་བ་ལ་ད་དུང་ཨ་ལགས་འདིགས་མེད་རྟོ་རྟོ་ཆོང་ཡོད་དེ། ལེགས་
མཛེས་ཀྱིས་ལུམ་སྤྱི་བས་དང་ཉེ་བར་བརྟུད་དེ་བཙེ་དུང་ལ་འཆོལ་སྟེགས་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱི་བས་སུ།
ཨ་ལགས་འདིགས་མེད་རྟོ་རྟོ་ཆོང་གིས་མོ་རང་འོད་སྤངས་མའི་ནམ་འཕྲུལ་དུ་རོས་བབྱུང་བས།
ལུམ་སྤྱི་བས་མོ་གཉིས་བར་ལ་གེགས་རྒྱུད་རིམ་པ་གསར་བ་ཞིག་བསྟན། འདི་ཡང་མོས་བྱུང་དུ་

གསོད་དགོས་པའི་བར་ཆད་ཅིག་ཡིན་པ་ལ། བར་ཆད་འདི་བྱུང་དུ་གསོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་གོ་
རིམ་ཁྲོད་བོད་འབངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱི་དད་པའི་སེམས་པ་དེ་ཉིད་ཚུམ་ནང་ལྷག་པར་མཚོན་
ནས་ཡོད། མོ་རང་སྐྱུལ་བའི་སྐྱུར་ངོས་བཟུང་བ་དང་མོའི་སྦྱིར་བཏང་བའི་གྲོགས་པོ་དང་མ་མ་ཉེ་དུ་
མ་ཟད། ཐ་ན་ཡུམ་སྐྱབས་ཀྱིས་ཀྱང་མོ་རང་བྱུང་པར་བ་ཞིག་ཏུ་བསམས་ནས་བར་ཐག་རྗེ་རིང་དུ་
གཏོང་བ་བཅས། ལྷ་མའི་ཆོ་ལོ་ཅན་གྱིས་སྒེ་མི་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཕྱག་འཆའ་རྒྱུད་བྱས་ནས་ཡོད་པའི་
གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་དེས་བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ངོས་གཅིག་འབྲུར་ཐོན་དུ་མཚོན་ཡོད་ལ། འདི་ལ་
སློབ་སྦྱོང་གི་དོན་སྦྱང་ཆེན་པོ་ཡོད། འདི་ཡང་ཆོས་ལུགས་བཙུགས་སྤྱད་དག་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་
པའི་སློབ་བསྐངས་ཤིག་དང་། བྱུང་དུ་འཕགས་པའི་གཏམ་སྦྱོར་(话语) ཞིག་རེད།

ཚུམ་ལ་ནང་དོན་འདི་གཉིས་ལྡན་པས་ནང་ཁོངས་སྤྱན་ཚོགས་སུ་བྱས་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ཚུམ་
ནང་ལེགས་མཛེས་ཀྱིས་ཡང་དང་བསྐྱུར་གྱིས་མོ་རང་འོད་སྤངས་མའི་སྐྱུལ་བ་མིན་ཞེས་བཤད་པ་
དང་། སྐྱུལ་སྐྱེ་བྱེད་མི་འདྲོད་པའི་བསམ་སློབ་ཡང་དང་བསྐྱུར་གྱིས་བསྟན་པའི་སྤྲོད་ན་མི་རྩས་ཀྱི་
དགོངས་དོན་ཆེས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད། སྦྱིར་མས་བཙེ་དུང་གི་འདྲོད་འདུན་དེ་མ་གཞི་ནས་མི་
རྩས་བསམ་སློབ་ཆ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། མཁུག་གི་སྐྱུལ་སྐྱེའི་ཐོབ་ཐང་དང་མི་དཀྱུས་མས་མཚོན་པའི་
ཆོས་འཛིན་ཉེན་གཉིས་ཀྱི་གདམས་གསེས་ཀྱི་བར་ནས། མས་ནས་ཡང་སྐྱུལ་སྐྱེའི་གོ་ས་བསྐྱུར་ཏེ་མི་
དཀྱུས་མ་ཞིག་བྱེད་འདྲོད་ཀྱི་བསམ་སློབ་འདིས་མི་རྩས་ཀྱི་བསམ་སློབ་བསྟན་དོན་ཡང་ཟུར་ནས་སམ་
ཞོར་ནས་བསྟན་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར། དེ་ཉིད་ཚུམ་གྱི་བསམ་སློབ་ནང་དོན་གྱི་ཀྱབ་ཆ་གཙ་པོ་ཞིག་
ཏུ་བཞག་ནས་ཡོད་པ་མཚོན།

ཆེས་གལ་ཆེ་བ་ནི་བསྟན་དོན་འདི་དག་སོ་སོ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ཅན་མིན་ལ། ཚུམ་ནང་བཏོན་
པ་ཅན་ཡང་མིན་པར། ལེགས་མཛེས་ཀྱི་བཙེ་དུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཁྲོད་ལྷན་གྲུབ་རང་ཆས་སུ་མཆིས་
ཏེ། སྐྱུ་སྐྱུམ་སྐྱེལ་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། དེར་མ་ཟད་བསྟན་དོན་འདི་དག་ཅུང་ཟད་མཐར་
ཆགས་སུ་འང་བཀྲམ་སྐབ་ཡོད་པས། ནང་དོན་གྱི་བབ་དང་གཏོས་ཉིས་ཆར་ནས་སྤྱད་འབྲིང་གི་
ཤོང་ཆད་དང་འདུ་ཆད་ལོང་ནས་ཡོད།

《དབང་ཤུགས་དང་རེ་སྟེགས་》 ལ་བཙེ་དུང་དང་མཇོའ་བཤེས་དང་དབང་ཤུགས་དང་རེ་སྟེགས་
དང་ཤུགས་བསམ་དང་རང་གཤེས་སོགས་ཀྱི་ནང་དོན་རིམ་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པས་སྦྱིར་བཙུགས་
སྤྱད་བསྐྱུགས་བཟོད་དུ་ཡོད། དེ་ཡང་གོང་དུ་བསྟན་པ་ལྟར། བསྟན་དོན་འདི་དག་སོ་སོ་བར་མ་
ཡིན་པར། ཚུམ་གྱི་མི་རྣམས་གཙ་པོ་དེ་དག་གི་ཀྱག་ཀྱིག་གི་ལམ་བུ་འཕྱིད་སྐྱུག་སྟོན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་
ཀྱི་ཁྲོད་སྐྱེལ་ནས་ལྷན་གྲུབ་རང་ཆས་སུ་གནས་ཏེ། གཅིག་ལ་གཅིག་ཉེན་དང་། རྒྱ་གཅིག་འབྲས་
མང་ངམ། རྒྱ་མང་འབྲས་མང་གི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པས་ཐོག་མར་ཆེག་རྒྱུད་བ་ཞིག་མིན་ཏེ་མཆིས།

དཔེར་ན་དབང་སྦྱིད་ཀྱི་སྐྱེ་སྐྱུག་དེ་དཔོན་གྱི་དབང་ཤུགས་ལས་བྱུང་བས། དེས་ཐོག་མར་

དཔོན་གྱི་དབང་ཤུགས་ལ་སྤྱོད་ཀྱི་བྱས་ཡོད་ལ། ཡང་མོ་རང་ལ་ཡུལ་ཅན་གྱི་འདྲི་འདུན (意志)
) དུག་པོ་ཞིག་ཡོད་པས། དེའི་རང་ནས་མོའི་ཤུགས་བསམ་དང་རེ་སྟེག་མཛོན་ལ། དེ་བཞིན་དུ་མོའི་
མགོ་མི་སྐྱར་གཉེའ་མི་ཆག་པའི་བརྟན་བརྩེད་གི་རང་གཤིས་ཀྱང་མཛོན་ཡོད་། མོའི་སྦྱིད་སྤྱུག་གི་
གནས་སྐབས་རེ་རེ་ནས་ཚོམ་གྱི་མི་སྣ “ང” གི་མོའི་སེམས་གཏམ་འཆད་ས་ཡིན་པས། མཛེས་བཤེས་
ཀྱི་ཆ་ཡང་མཛོན་ཡོད་། དེའི་སྟེང་ཚོམ་གྱི་མི་སྣ “ང” ཡང་དབང་ཤུགས་ཀྱི་འཆོ་བ་མཐོང་མཁན་དང་།
དེ་ལ་མགོ་བོ་མ་སྐྱར་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པས། དབང་ཤུགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་དང་རང་གཤིས་ཀྱི་
མཛེས་པ་མཚོན་པར་བརྟན་པའི་དགོ་འདྲི་བྱེད་དུ་གྱུར་ལ། ཤུགས་བསམ་དང་རེ་སྟེག་གི་ཆ་མེད་
པ་དེས་དབང་སྦྱིད་ཀྱི་ཤུགས་བསམ་དང་རེ་སྟེག་མཚོན་པར་རམ་འདེགས (衬托) ཀྱི་རྒྱས་པ་ཐོན་
ནས་བརྟན་དོན་དེ་དག་མཐར་ཆགས་སུ་བྱིན་པར་བྱེད་ཡོད།

དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་དུ་བརྟན་དོན་གྱི་རིམ་པའམ་ཡང་ན་འཆོ་བའི་ངོས་མང་བོ་ཞིག་ཚོམ་ནང་ལྷང་མ་
བརྒྱུ་ལ་ལྷང་ཐིག་གཅིག་གི་ཚུལ་དུ་བཀོད་ནས་ཡོད་པས། སྤྱང་འབྲིང་གི་བབ་དང་གཏོས་ཡོད་པར་
བྱས་ནས་ཡོད།

《བྲག་ཁུང་བ་དང་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཆོང་བ་ཆོ》 ལ་ 《དབང་ཤུགས་དང་རེ་སྟེགས་》 ལྟ་བུའི་
འཆོ་བའི་ནམ་གངས་ཀྱི་རིམ་པ་མང་བོ་མེད། གཙོ་བོ་བྲག་ཁུང་བས་མཚོན་པའི་ཆོས་ལུགས་རིག་
གནས་སམ་སྤྱོད་རྒྱུ་རིག་གནས་དང་། དབང་ཤུགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་འཆོ་བ་
གཉིས་ཚོམ་ནང་ཅུང་རྒྱས་པར་བཀོད་ཡོད། འཇིག་རྟེན་པའི་ཁམ་དང་གཡོ་སྐྱེའི་ཅེད་མོ་དཔུ་སྟེག་
དུ་བྱེད་པའི་འཆོ་བ་ཆོང་བ་ཆོ་རྒྱུད་དག་གི་བྱ་སྦྱོད་ལས་མཐར་ཆགས་སུ་མཛོན་ལ། ཆོས་ལུགས་སམ་
སྤྱོད་རྒྱུ་གྱི་འདྲི་ཆུང་ཆོག་ཤེས་དང་དེ་ལས་ཀྱང་འཛིན་མེད་བདག་མེད་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་སྟེང་
སྟོབས་བྲག་ཁུང་བའི་མཛེད་སྦྱོད་ལས་གཅིག་སྤྱད་ཀྱིས་མཚོན་སྟབས་ཡོད། “སྤྲེལ་” དང་ཆོང་བའི་
འབྲེལ་གཏུག་རབ་དང་རིམ་པ་ལས་ཆོས་འཇིག་རྟེན་གཉིས་ཀྱི་འཆོ་བའི་དྲངས་མའང་ཟབ་རྒྱས་སུ་
བཀྲམ་ལ། མཐར་བྲག་ཁུང་བའི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་སྟེང་དུ་གྱུར་བའི་བདག་མེད་འཛིན་མེད་ཀྱི་
བསམ་སྒྲུབ་དེ་ང་ཆོ་ཀུན་གྱི་འབབ་ས་དང་གནས་གཞི་དང་གཞི་བྱིས་དུ་བརྟན།

ཚོམ་འདྲིར་མཚོན་ན། གོང་ནས་བཤད་པ་ལྟར་འཆོ་བའི་ནམ་གངས་མང་བོ་བྱིན་པ་མེད་ཀྱང་།
འཆོ་བ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་འདྲིར་ཤོང་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་རེ་བ་ཡོད་ལ། ཚོམ་གྱིས་འཆོ་བ་
གཉིས་ཀྱི་རྩ་བའི་ངོ་བོར་བརྟན་སྟབས་སྟབས་པའི་སྒོ་ནས་དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་སུ་བརྟན་ཏེ་ཐོག་མར་
བབ་དང་གཏོས་ཡོད་པར་བྱས་ཤིང་། དེ་ནས་ད་དུང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྩ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་དེ་བདེན་མེད་
འཛིན་མེད་ཀྱི་སྟེང་ཤུགས་སྤོམ་མཛེད་པ་དེ་ཉིད་བསམ་སྒྲུབ་ཆེས་གསར་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། འདི་
ལྟའི་དགོ་མཚན་གྱིས་ཚོམ་འདི་སྤྱང་འབྲིང་ལེགས་ཤོས་སུ་གྱུར་ཏེ་ཡོད།

དེ་ལྟར་ན། སྤྱང་འབྲིང་ཞིག་ལ་མཚོན་ན། ཡང་ན་བརྟན་དོན་རྒྱང་ཆེག་པ་ཞིག་ལ་ཆེས་མཐར་

ཆགས་སུ་བྱིན་པའི་བཀའ་པའམ་བཀོལ་བ་དགོས། བཟུང་དོན་ཟབ་རྒྱས་སུ་བཀའ་པའི་སྒྲིན་ས་
 བབ་ཆེན་པོ་སྐབ་སྤེ་སྤྱང་འབྲིང་གི་“མྱེད” ཆད་འདང་བར་བྱ་དགོས། ཡང་ན་ནི་བཟུང་དོན་གྱི་རིམ་
 བ་དུ་མ་ཅན་གྱིས་སྤྱང་འབྲིང་གི་གཏོས་ལོང་བར་བྱས་ཏེ་སྤྱང་འབྲིང་གི་“མྱེད” ཆད་འདང་བར་བྱ་
 དགོས། སྤྱང་ཐུང་གི་ཡིག་ཆོགས་ཏུང་བ་དང་སྤྱང་འབྲིང་གི་ཡིག་ཆོགས་མང་བ་གཉིས་ཀྱི་མཐར་
 ཐུག་གི་གཏད་ས་བབ་དང་གཏོས་ཀྱི་ངོ་བོར་གྱུར་བའི་“མྱེད” ཆད་ཀྱི་སྤྱང་ན་ཡོད་འོས། བོད་ཀྱི་སྤྱང་
 འབྲིང་ལ་བཟུང་ན་ཆད་ཐིག་འདི་གཉིས་ཀའི་ཆ་ནས་རིམ་གྱིས་ལེགས་འགྲུབ་འབྱུང་བཞིན་པའི་
 འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་བསྐུལ་ལམ་ཞིག་གྲུབ་དང་འགྲུབ་བཞིན་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

གསུམ་ལ། སྤྱང་རིང་།

བོད་ཀྱི་སྤྱང་འབྲིང་གི་བྱང་བ་ནི་ཕལ་ཆེར་སྤྱང་ཐུང་དང་དུས་མཉམ་ཡིན་པ་ལ། བོད་ཀྱི་སྤྱང་
 རིང་གི་བྱང་བ་ཡང་ཕལ་ཆེར་ཚུལ་རིག་གསར་བ་དང་དུས་མཉམ། 1980 ལོ་ནི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་
 གསར་བ་བྱང་བའི་ལོ་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། 1982 ལོའི་《བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱེ་ཆལ》 དེབ་དང་
 བོད་སྤྱང་ནས་བབྱང་སྤྱང་རིང་《གཙུག་གཡུ་ཐུ་འགོད་བྱས་པ་དེས་བོད་ལ་སྤྱང་རིང་སྐོག་མ་བྱང་བ་
 མཆོན། ཡིན་ན་ཡང་དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་རིང་བོད་ལ་སྤྱང་རིང་མ་བྱང་། ལོ་རབས་དགུ་བརྒྱ་
 བའི་ནང་སྤྱང་རིང་གི་འཕེལ་ཁ་ཆེས་ཆེར་རྒྱས་ཏེ། །《ཕལ་བའི་བྲིམ་ཆད་གི་སྤྱིད་སྤྱག》 (1992) དང།
 《བཀའ་བླུ་ཚད་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད》 (1993) 《དེལ་བའི་མི་ཆོ》⁴⁴ 《ཐག་རིང་གི་སྐྱེ་ནག》
⁴⁵ 《སྤྱང་འཇགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཐང》 (1999) 《ཙོང་ཁ་རྒྱལ་པོ》 (1998) 《གངས་ཅན་བོད་ཡུལ་ལ་སྤྱང་ས་
 པའི་འཕྲིན་ཡིག》 (1999) 《སོན་མི་སམ་སྟོ་ཏེ།》 (1999) སྐོག་མང་དུ་བྱང་། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་
 པའི་ནང་སྤྱང་རིང་གི་འཕེལ་ཁ་སྤྱར་ཡང་ཉམས་རྒྱུད་དུ་གྱུར་བ་སྟེ། ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ཐེས་པོ་
 དང་སྤྱག་པ》 (2001) མ་གཏོགས་མ་བྱང་།⁴⁶

སྤྱང་རིང་གི་ཚུལ་ལུས་ཀྱི་ཐད་ནས་བཤད་ན། ཁོའི་“རིང་ཆད” ནི་གཡོལ་ཐབས་མེད་པའི་སྐོག་
 མའི་གནད་དོན་ཡིན། “རིང་ཆད” དེས་ཡིག་ཆོགས་ལྟ་བུའི་ཆེས་ཕྱོད་སྤྱི་བྱང་ཆོས་ཤིག་སྟོན་པ་
 མ་ཟད། དེ་ལས་འདས་པའི་ཆེས་སྟོན་རྒྱུ་ཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ནང་སྤྱང་གི་དོན་ཞིག་སྟོན་པ་ཡིན། བེ་
 ལིན་སི་ཁེ (别林斯基) ཡིས་“ང་ཆོའི་དུས་རབས་ཀྱི་སྟན་སྤྱང་རིང་མོ” ཞེས་བཟུང་ཡོད་ལ། བའོ་ཏུན་
 (茅盾) ཀྱིས་“འཆོ་བའི་རྒྱུ་སྤྱང་རིང་མོ་འབྲི་བ” ཞེས་སྤྱང་རིང་གི་བབ་ཆད་དང་ཤོང་ཆད་ལ་
 བསྟོད་པའི་སྒྲིན་ས་བཟུང་ཐུང་། དེ་བཞིན་དུ་“ག་བྱར་ཡོངས་ལ་བྱུང་བའི་སྒྲིན་ས” ཞེས་སྤྱང་རིང་

⁴⁴ 1993 ལོའི་《བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱེ་ཆལ》 ཏུ་ཐུ་འགོད་བྱ་དུས་མིང་ལ་《འཕོ་འབྱུར》 ཞེས་བཀོད་ཡོད།
⁴⁵ 1998 ལོའི་《བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱེ་ཆལ》 ཏུ་ཐུ་འགོད་བྱ་དུས་མིང་ལ་《ཁྲག་གི་ཟེགས་མ་མཁའ་ལ་འཕྱོ་བའི་གངས་རི་……
 དམར་བོ་》 ཞེས་བཀོད་ཡོད།
⁴⁶ 《སྤྱག་པ》 དང་《རྒྱུད་གཉིས་བྱིངས་ཀྱིས་སྤྱང་རིང་དུ་འདོད་ཀྱང་། བདག་གིས་སྤྱང་འབྲིང་དུ་སེམས་ན་འདོད།

གིས་མཆོན་པའི་འཆོ་བ་ནི་གང་ལྟར་ཀྱང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཁོངས་ཡངས་པ་བབ་མྱེ་བ་རྒྱུ་མཐུག་པ་ཞིག་
ཡིན་པར་བསྟན་དང་སྟོན་བཞིན་ཡོད།

གཞུང་ལུགས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྟན་སྐྱབས་རིང་མོ་དང་སྐྱབས་རིང་གཉིས་ལ་ཉེར་ལེན་གྱི་ཆ་
ནས་འབྲེལ་དམ་པར་སྒྲིལ། ང་ཆོའི་ཚུལ་རིག་དང་སྐྱབས་རིང་གི་ཤེས་བྱ་དང་ལྟ་བའི་ཆ་ནས་བསམ་
ན་ལྟག་པར་དེ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། ཉེ་ཀེལ (黑格尔) ནས་སྟན་སྐྱབས་རིང་མོ་ལ་སྟོན་ཆོག་བཞེད་པ་འདི་
ལྟར། “གཅིག་སྟན་སྐྱབས་རིང་མོས་ངས་པར་དུ་མི་རིགས་ཤིག་དང་། དུས་རབས་ཤིག་གི་ཡོངས་ཁྲབ་
གྱི་ཆོས་ཉིད་ལ་གཏིང་ཟབ་མོ་དང་བདེན་ཐུབ་ཀྱི་ཁོང་རྒྱུད་ཡོད་དགོས། གཉིས། བྱེད་སྒྲུབ་བཤད་
ན། སྟན་སྐྱབས་རིང་མོས་དུས་རབས་ཤིག་དང་མི་རིགས་ཤིག་ཚུར་སྐྱབས་བྱེད་དུས་དེ་ནི་ངས་པར་དུ་
དབང་མངོན་རང་མཆོན་པའི་ཚུལ་དུ་དང་། དུས་མཚུངས་སུ་གྲུབ་ཡོངས་ལ་ཁྲབ་པའི་ཚུལ་ (全景
式) དུ་ཡིན་དགོས། ད་དུང་ངས་པར་དུ་དུས་རབས་ཤིག་དང་། མི་རིགས་ཤིག་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་
དོན་གནད་ཆེན་པོ་དང་གྲལ་རིམ་སོ་སོའི་ (各阶层的) མི་སྣ་བདེན་ཐུབ་ཀྱིས་བསྐྱར་མཆོན་བྱ་བ་
དང་། མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་བསམ་ (དགོངས་པ) ཁོང་དུ་རྒྱུད་པའི་དུས་མཚུངས་སུ་དུས་རབས་དེའི་མི་
རིགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་རྩལ་སྤངས་དང་། རང་བྱུང་དང་། རིག་གནས་ཀྱིས་བསྐྱབ་པའི་སྤྱོད་སྤྲོད་ནས་དང་
ཡུལ་སྒྲིལ་གོམས་གཤིས་སོགས་འབྲི་བཞེངས་བྱེད་དགོས། གསུམ། སྟན་སྐྱབས་རིང་མོ་ལ་ངས་པར་དུ་
ཆ་ཆང་ཞིང་ (完整) བྱུང་དུ་འབགས་པའི་མི་སྣ་དང་། གཏོས་ཆེ་བའི་དོན་བརྗོད་ཀྱི་བྱུང་གཤིས་དང་།
རྒྱལ་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྗོད་པ་དགོས་ལ། དེ་ནི་དོར་ (场面) རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། བརྗོད་སྤྱོད་གཟབ་
ནན་ཡིན་པ། མི་སྣ་མང་བ། འགལ་བ་ཇ་དྲག་དང་། བྱུང་རིམ་ཀྱ་ཀྱ། སྒྲིག་གཞི་གཏོས་ཆེ་བ་བཅས་
བྱུང་དུ་སྒྲེལ་བ་ཞིག་ཡིན་དགོས།”⁴⁷ ཟེར། ང་ཆོའི་ད་སྔ་ཡན་གྱི་སྐྱབས་རིང་གི་ལྟ་བུ་འཕམ་གྱི་བ་འདི་
ལས་མ་འདས་ལ། འདི་ནི་སྐྱབས་རིང་གི་རོ་བོ་མཆོན་ཐུབ་པའི་ལེགས་བཤད་ཅིག་ཡིན་པ་སྟོན་མ་
དགོས། འདི་འདྲ་ཡོང་དགོས་ཆེ་དེ་ལ་ཡིག་ཆོགས་མང་པོ་མ་བཞེད་ཐབས་མེད་ཡིན།

ངས་པར་དུ་གསལ་བར་སྟན་དགོས་པ་ཞིག་ལ། སྟན་སྐྱབས་རིང་མོའི་བྱུང་ཆོས་ཡོད་པའི་སྐྱབས་
རིང་གི་སྒྲིག་དང་ནམ་ཤེས་དེ་དུས་རབས་ཀྱི་སྤྱི་བསམ་དང་། ཡོངས་ཁྲབ་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་བ་
ཡོད་པ་འདི་ཡིན། དོན་གནད་གང་ཞིག་གིས་ཀྱང་། མི་སྣ་ཅི་འདྲ་མང་ཡང་། བྱུང་རིམ་རི་འདྲའི་ཀྱ་
ཀྱ་ཆེ་ཡང་ཉེ་བ་དམ་པ་སྒྲིག་གི་རོར་གནས་པའི་དོན་སྤྱོད་གི་འཇིག་རྟེན་དེ་ཡིན།

ཐོད་གྱི་སྐྱབས་རིང་ནམས་ལ་མཆོན་ན། ཁོ་ཆོས་ཀྱང་འདི་འདྲའི་སྟན་སྐྱབས་རིང་མོའི་བྱུང་གཤིས་
ཡོད་པའི་སྐྱབས་རིང་ལ་རྗེས་སྟེགས་བྱེད་བཞིན་པ་ང་ཆོས་མཐོང་ཐུབ། སྐྱབས་རིང་གི་“རིང་ཆད” དེ་
མདོར་དྲིལ་ན་གཅིག་ན་སྐྱབས་རིང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དང་། དོན་དག་དང་། བྱུང་རིམ་དང་། མི་ཆེ་ཡི་
རིང་ཆད་ལྟ་བུའི་དུས་ (时间) ཀྱི་འགྲུལ་ཆད་ཀྱིས་མཆོན་པ་དང་། གཉིས་ན་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བར་

⁴⁷汪政 晓华：《惯例及其对惯例的偏离》《自我表达的激情》P27

གསེང་ངམ་ནམ་མཁའ་དང་འཛོལ་བའི་བར་གསེང་ངམ་ནམ་མཁའ་ (空间) གྱུ་ཚད་ཀྱིས་མཚོན་པ་
 ལ། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་དག་གིས་བྱི་ཚུལ་གྱི་ཆ་ནས་དུས་དང་ནམ་མཁའ་ཉིས་ཐད་ནས་“རིང་བའི་”
 རྒྱད་པར་ལྷན་ལེན་ཀྱིས་བྱས་ཡོད། དུས་རབས་ཤིག་གི་རྒྱད་ཆོས་དང་། མི་རིགས་དང་ས་ཁུལ་ཞིག་
 གི་ཡུལ་སྤྱོད། མི་སྣ་ཞིག་གི་མི་ཚོའི་བཟུང་ས་ལྷན་སྤྱོད་ལ། ཡིག་ཚོགས་ཀྱང་མང་བོ་
 སྤྱངས་ནས་ཡོད། སྤྱང་རིང་གི་“རིང་ཚད་” འདི་སྤྱང་རིང་ཚོམ་ལུས་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་
 དགོས་ངེས་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་། མཐར་ཐུག་དོན་སྟོང་གི་དོན་ནས་སྤྱང་རིང་གི་རྒྱ་ཆེ་བ་བ་མྱི་ཡི་
 རྒྱད་གཤིས་མངོན་དགོས་པ་ཡིན། བྱི་ཡི་རིང་ཚད་དང་ནང་གི་རྒྱ་བཟང་གཉིས་དོན་མཉམ་དུ་ཡོད་ཆེ་
 “རིང་ཚད་” ཀྱིས་རིང་བའི་དགེ་དང་ཆེ་བ་བཏོན་པར་གྱུར་བ་ཡིན། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གིས་འདིའི་
 ཐད་ནས་དགེ་མཚན་མངོན་པ་མི་འདུང་། ཁོ་ཚོས་ཡིག་ཚོགས་ཀྱི་ཕུང་བོ་ཆེས་ཆེར་སྤྱངས་ཡོད་ཀྱང་།
 དེ་མཚུངས་ཀྱི་དོན་གྱི་སྟོང་བོ་རྒྱ་ཆེ་བ་བ་མྱི་ཞིག་བསྐྱེད་ཐུབ་མེད།

བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་ལས་ཉེ་ཤིང་གིས་བཤད་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་པ་མཐོང་དགོན་ལ། མི་
 རིགས་ཤིག་གི་སྟོང་སྟོབས་ཀྱང་མཐོང་དགོངས། ཡིག་ཚོགས་ཀྱི་ཕུང་བོ་དེ་དག་འཛོལ་བར་ཐད་ལ་
 འབྲམ་ནས་ཡོད་པ་ལས། འཛོལ་བ་ནར་མ་དེས་ད་དུང་དོན་གྱི་སྟོང་བོ་རྒྱ་ཆེ་བ་བ་མྱི་ཞིག་འཁྱོགས་
 དགོས་པའི་དོན་ཟིན་མེད་ལ། འཁྱོགས་ཡོད་པ་ཅན་ཡང་མེད།

ལོ་རྒྱུས་དང་བཙམས་སྤྱང་། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་དག་གི་བརྗོད་བྱ་ལ་གཅིག་མཐུན་གྱི་ཆ་ཞིག་ཡོད་
 པ་ནི་《སྤྱིང་འཇགས་ཀྱི་རྣམ་ཐང་》 མ་གཏོགས་ཀྱི་སྤྱང་རིང་འདས་ཟིན་གྱི་འཛོལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རང་གི་
 བརྗོད་བྱ་དུ་བཀོད་ཡོད། 《གཙུག་གཡུ་》 ཡིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སྟོང་བའི་ཞིང་བུ་ལམ་
 ལུགས་ཀྱི་བྱས་ཉེས་ཚོམ་དུ་བཀོད་ཡོད་ལ། 《པལ་བའི་བྱིས་ཆང་གི་སྤྱིང་སྤྱུག་》 གིས་བོད་ལྗོངས་
 བཅིངས་ཀྱིས་བྱས་ཚུན་ནས་སྤྱི་བཅོས་སྤྱུག་གཏོང་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚུལ་ལྟར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་
 མང་བོ་ཚོམ་དུ་བཀོད་ཡོད། 《བཀྲས་བྱར་ཆང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་》 དང་《དེལ་བའི་མི་ཚོ་》
 ཡིས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་སྟོང་བའི་མཐོ་རིམ་དབང་སྤྱི་བའི་ཁྲོད་དུ་མ་ཆ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་བའི་མཚན་
 བྱིད་ཀྱི་སྤྱུགས་ཀྱི་བྱ་དངོས་གསར་བ་རིམ་གྱིས་འབྱུང་བའི་ནམ་པ་བྱིས་ཡོད། 《ཐག་རིང་གི་སྤྱི་བའི་སྤྱུག་》
 གིས་སྤྱི་ཚོགས་སྟོང་བའི་ཁམ་པ་འཇགས་པའི་འཛོལ་བ་ཚོམ་དུ་བཀོད་ལ། 《ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་》 དང་།
 《གངས་ཅན་བོད་ཡུལ་ལ་སྤྱིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་》 དང་། 《ཐོན་མི་སམ་རྩོུ་》 སྤྱུགས་ཀྱིས་བོད་
 ཀྱི་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་ཅོང་ཁ་རྒྱལ་བོ་དང་། ས་སྤྱི་བའི་ཆེན་ཐོན་མི་སམ་རྩོུ་སྤྱུགས་ཀྱི་
 མཚན་ནམ་བཀོད་ཡོད།

ཚོམ་རིག་གིས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བརྗོད་བྱ་དུ་བྱ་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་དོན་གནད་ཆེ་བའི་ལོ་
 རྒྱུས་བཙམས་སྤྱང་དུ་བཀོད་པ་ལ། རང་དོན་ན་ཐུན་མིན་གྱི་དགོས་པ་ཞིག་དང་དམིགས་ཡུལ་ཞིག་
 ཡོད། མི་རིགས་ཤིག་གི་བཞུད་ཟིན་ལ་བརྟེན་མི་དུང་བའི་ཐུན་མིང་གི་དུན་པ་ཞིག་བརྟེན་ཐོར་

བཀོད་པ་ལ་ཚུམ་རིག་གི་“ཚུར་སྤང”གི་དགོས་པ་དང་། ཚུམ་རིག་གི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྤངས་ཀྱི་
 བྱེད་རྒྱས་ནི་ཡོད་པ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་འཆོ་བ་ཞིག་གི་ཕྱིར་བཏུས་ཡིན་ནའང་འདྲ། སྡོམ་དངོས་
 ཡོད་དུ་གྱུར་བའི་དངོས་ཡོད་ཅིག་འབྲི་བ་ཡིན་ནའང་འདྲ། དེ་ཉིད་ཚུམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱའི་ཡུལ་
 དང་། ཡང་ན་མཛེས་རྟག་གི་བྱུང་ཁོངས་སུ་འོངས་དུས། དེ་ཉིད་ཀྱིས་དོན་སྤྲོད་གསར་ཚུལ་བྱེད་
 པའམ་དོན་གྱི་སྤྲོད་བོ་གང་ཞིག་མཆོན་པར་དེ་ཉིད་མཐུན་ཆེན་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ཡིན་པ་ལས། དེ་
 ཉིད་ལ་རྒྱས་ཁོ་ན་ཞིག་མ་ཡིན་ལ། ལ་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་ངོ་བོའི་ཆ་ནས་བྱུང་པར་ཡོད་
 དགོས། ཚུམ་རིག་བཅའ་སྤྱོད་གིས་ལ་རྒྱས་མཆོན་ཆོག་ཀྱང་། དེ་འབྲི་ཐབས་ཅན་དུ་མ་ཟད་ཆ་
 བའི་ཆ་ནས་ལ་རྒྱས་དང་སོ་སོ་བ་ཡིན། “ཚུམ་རིག་གི་དགོངས་དོན་ནི་ལ་རྒྱས་འབྲི་བའི་སྤྲོད་ན་ཡོད་
 པ་མ་ཡིན་པར། ལ་རྒྱས་མཆོན་པའི་སྤྲོད་ན་དང་། ལ་རྒྱས་འཆོ་བར་གོ་ལོན་དང་མྱོང་རྟག་བྱས་པའི་
 རྗེས་ཀྱི་མཛེས་རྟག་གི་གསར་མཐོང་ཞིག་གི་སྤྲོད་ན་དང་། བཅུད་ཟེན་པའི་ལ་རྒྱས་བཅའ་སྤྱོད་
 འཛིན་ཉེན་གསར་བ་ཞིག་བསྐྱར་དུ་བཞེངས་བསྐྱེད་བྱ་བའི་སྤྲོད་ན་ཡོད།”⁴⁸ དེ་བས། ལ་རྒྱས་ཀྱི་
 འཆོ་བའི་བཅུད་རིམ་གྱི་གྲུང་བསྐྱེགས་པ་དང་། དེ་གཏམ་རྒྱུད་དུ་བཅའ་བ། རི་མོའང་རང་མཆོན་
 ཅན་དུ་བྱ་བ་སོགས་ཚུམ་པ་པོའི་ལས་སུ་བྱ་བ་མཐར་ཐུག་པ་མིན། ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱས་ལ་མོས་
 པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་རང་ཉིད་ལ་རྒྱས་པའམ་ལ་རྒྱས་ཀྱི་ཡི་གེ་བ་ཞིག་དུ་བྱ་བ་མ་ཡིན་པར། འདས་
 ཟེན་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཆོ་བ་བཅུད་དེ་རང་ཉིད་ཀྱི་མྱོང་རྟག་ཅིག་ཆེད་པར་བྱ་བ་དང་། མི་དང་མིའི་
 རིགས་ཀྱི་ངོས་ཟིན་ཞིག་བརྟེན་པ་དང་། འདས་མ་འོངས་ད་ལྟ་གསུམ་རྒྱུན་གཅིག་དུ་སྒྲེལ་སྟབས་པའི་
 སྒོ་ནས་དེང་རབས་ཀྱི་དགོས་ངེས་ཀྱི་སྤྲོད་སྟོབས་ཤིག་མཆོན་སྟབས་པའི་ཆེད་ཡིན། གསལ་བར་
 བཤད་ན། ལ་རྒྱས་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་ཚུམ་རིག་གང་ཡིན་ཡང་། དེ་ནི་འདས་པ་ཕྱིར་ལོག་གི་ལ་
 རྒྱས་ཁོ་ན་ཞིག་མ་ཡིན་པར། དེང་རབས་ཀྱི་དགོངས་དོན་གྱིས་བྱུག་པའི་ད་ལྟ་ལ་དམིགས་པའི་དུས་
 གསུམ་གཅིག་སྒྲེལ་གྱི་ལྟ་མོ་ཞིག་ཡིན། ཐ་ན་ལ་རྒྱས་རིག་པ་གཤའ་མ་བོར་མཆོན་ནའང་། ཁི་ལ་
 ཆེས་(克罗齐)ནས་“ལ་རྒྱས་ཡོད་ཆོད་དེང་གི་ལ་རྒྱས་ཡིན”ཞེས་གསུང་ཡོད་ན། ཚུམ་རིག་གིས་
 མཆོན་པའི་ལ་རྒྱས་དེ་དེང་དང་ད་ལྟ་ལ་དམིགས་ཤིང་དེ་ལ་ཁ་གཏད་པའི་སྒྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོན་
 མ་དགོས།

ལ་རྒྱས་ནི་ཚུམ་རིག་ལ་མཆོན་ན་སྟེགས་བུ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཚུམ་པ་པོས་འབྲལ་དགོས་པ་ནི་རང་
 ཉིད་ཀྱིས་ལ་རྒྱས་ལ་གོ་ལོན་བྱས་ཤིང་གསར་མཐོང་ཡོད་པ། དེང་གི་སྤྲོད་སྟོབས་དང་ནང་གནས་ཀྱི་
 འབྲེལ་བ་མེད་ཐབས་མེད་པའི་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཆོ་བ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་ལ་རྒྱས་འཆོ་བའི་བསྐྱར་མཆོན་ཞིག་
 ཡིན་པར་མ་ཟད། དེ་ལས་གཙོ་གལ་ཆེ་བ་ནི་ཚུམ་པ་པོ་རང་གིས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཆུན་དུ་བྱས་ཏེ་ལ་
 རྒྱས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་འདའ་འགོངས་བྱས་པའི་སྤྲོད་གི་མིའི་འཆོ་བའི་འཛིན་ཉེན་ཞིག་དང་། མི་ཆེའི་ལྟ་

⁴⁸周政保：《文学格局与作家选择》江西人民出版社 1990 年 2 月 P26

ཚུལ་ཞིག་དང་། བསམ་པའི་གོ་བ་མང་པོ་གཅིག་ཏུ་འབྲེས་པའི་འཇིག་རྟེན་གཉིས་པའམ་མཛེས་
རྟོག་གི་ཕུང་པོ་ཞིག་ཡིན། ཚིག་ཚོགས་འདིའི་གལ་འགངས་ཆེ་ས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཆོ་བའི་འདུང་
འགོངས་ཞེས་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་གཉིས་པ་ཞེས་པ་གཉིས་ཡིན།

འཆོ་བ་དང་བཅམས་སྦྱང་། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་ལ་མཆོན་ན། ལོ་རྒྱུས་བསྐྱར་མཆོན་བྱེད་པ་མ་
གཏོགས། ལོ་རྒྱུས་ལ་འདུང་འགོངས་བྱས་པའི་རང་ཉིད་ཀྱི་མྱོང་རྟོག་དང་དེང་རབས་ཀྱི་དགོངས་
དོན་ཤིན་ཏུ་ཉུང་། དཔེར་ན། 《པལ་བའི་བྱིམ་ཆང་གི་སྦྱིད་སྤྱད་ཀྱི་གིས་གཙང་ཁུལ་གྱི་དམངས་གཙོ་
བཅས་སྤྱར་ནས་ཐོན་སྦྱིད་འགན་གཙང་ལེན་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྟར་ཉེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཚུལ་
ཏུ་བཀོད་ཡོད་པར། ཏུས་སྐབས་འདི་བོད་དང་བོད་མྱོངས་ལ་མཆོན་ན། ཏུས་རབས་ཀྱི་དཀྱིགས་
མཆོམས་ཤིག་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱིགས་མཆོམས་ཤིག་ཡིན། སྤྱི་ཚོགས་སྤྱར་ཡོད་ཀྱི་དོ་བོར་འགྱུར་
ལྷོག་བཅོས་ལ། མི་བྱ་དག་གི་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་ལ་ “ཉམས་སད” ཅིག་ཀྱང་བྱས། དེ་བཞིན་ཏུ་
ཏུས་སྐབས་འདིའི་ནང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་རབ་དང་རིམ་པ་ཞིག་ཀྱང་བྱུང་། དཔེར་ན་
བཅམས་སྦྱང་གི་ནང་བཀོད་པའི་ཞིང་ལས་མཉམ་ལས་ཁང་བཙུགས་པ་དང་། མི་དམངས་ཀྱང་ཉེ་
བཙུགས་པ། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ་ལངས་པ་དང་མཁུག་འགྲེལ་བ། ཐོན་སྦྱིད་སྤྱིར་ལ་
དབང་བའི་ལམ་ལུགས་ཚུགས་པ་བཅས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་གནད་གལ་ཆེ་བ་མང་པོ་ཞིག་བྱུང་། 《པལ་
བའི་བྱིམ་ཆང་གི་སྦྱིད་སྤྱད་ཀྱི་ལ་བལྟས་ན། སྤྱིར་ཁོས་བྱེ་མ་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་གྱི་རིམ་པ་མང་པོ་སྟེ་
བོད་ཀྱི་གོ་བ་ལྟར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་⁴⁹ རི་བཞིན་པ་ཚུལ་ཏུ་གཙོར་བབྱུང་བ་ལས། སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་གི་དོ་
བོར་འགྱུར་བ་དང་། ཏུས་རབས་ཤིག་གི་དགོངས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་
མང་པོར་ཁྲོད་ནས་མི་བྱའི་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་སྤང་བྱེད་ཀྱི་ཆ་གཙོར་འཛིན་ཐུབ་མེད། ཚུལ་ལ་
པལ་བའི་བྱིམ་ཆང་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཆོ་བ་⁵⁰ འབྲི་བ་ཡོད་ལ། ཏུས་འགྱུར་རམ་ཆབ་སྲིད་ལས་ཀྱི་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལྡན་ཡང་ཡོད། འོན་ཀྱང་འཆོ་བ་དེ་ཉིད་ནར་མ་རྒྱུད་དང་ལུང་མ་བསྟན་
པའི་ཞིག་ལས་དགོངས་དོན་དང་ཉིང་དགོས་སྒྲ་ལྟག་པ་ཞིག་བསྐྱབ་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ཏུ་གྱུར་མེད།
དེ་བཞིན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་དེ་དག་ཀྱང་དམངས་པལ་བའི་སྤྱི་བའི་གོ་བ་དང་མྱོང་བ་ཙམ་ལ་
ས་དེ་ལ་རང་སྤྱོད་ཀྱིས་ཁོས་དབུབས་པ་དང་ནང་བརྟོལ་བའི་ཐུན་མེན་ངོས་ཟིན་མེད། ཚུལ་རིག་ལ་
མཆོན་ན་བྱེ་མ་ནི་རང་གི་ཐུན་མེན་རང་མདངས་ཡིན། ཚུལ་པ་པོ་ཡུལ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པའི་གོ་ས་དེ་
རང་ཉིད་ལོ་རྒྱུས་དང་ནར་མའི་འཆོ་བའི་ཟིན་འགོད་པ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་མཛོན་པ་ནི་ཡིན།

⁴⁹ མཆོན། ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ཏུ་འདས་ཟིན་ཀྱི་དོན་དག་བསྟར་ཆགས་སུ་འབྲི་བ། རྒྱ་ཡིག་གིས་ “编年史” ཞེས་བསྟན་པའི་ཐ་
སྟོན་ཀྱི་དོན་དང་འདྲ།

⁵⁰ ཏུས་ཀྱི་འཆོ་བ་མ་གཏོགས། རིན་ཐང་གི་འཆོ་བ་མེད་པ་བསྟན།

⁵¹ དོན་སྤྱོད་ཅན་གྱི་བསམ་སྒྲའི་ངོས་ཟིན་མཆོན་མི་ཐུབ་པ་བསྟན།

《པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་གི་སྦྱིད་སྤྱུག》 ལ་མཚོན་ན། རྩ་རབས་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་། མི་སེམས་དང་མི་གཤིས་སོགས་ཀྱི་མཐོ་སའི་ནང་དོན་པར་ཞོག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ལས་ཀྱང་ཚུལ་ནང་མང་དུ་འཁོད་པ་རང་གི་ཁ་བྱང་གིས་བསྟན་པ་ལྟར་གྱི་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཚོ་བ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། རྩ་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་ལྷ་བཅུ་བ་ནས་ལ་རབས་བརྒྱད་བཅུ་བའི་བར་དུ་འཚོ་བའི་བྱིམ་ཚང་པལ་བ་ཞིག་ལ་མཚོན་ན། ཡང་ན་ཚུལ་པ་པོས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་རྩ་ཚོད་ཐུན་མིན་པ་འདྲིའི་ཁྲིད་དུ་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་ཞིག་བཞག་དུས། དེ་ལྟའི་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་གི་སྦྱིད་སྤྱུག་དེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་དང་འབྲལ་ཐབས་ག་ལ་ཡོད། ཚུལ་པ་པོའི་ཐུགས་ཀྱི་བསམ་དོན་ལ་དེ་འདྲའི་བསྐྱམ་འགུལ་ཆེ་བའི་ལ་རྒྱའི་འཚོ་བའི་ངོ་བོ་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཚོ་བའི་ཁྲིད་ནས་མཚོན་འདྲི་ཡོད་པ་ང་ཚོས་མཐོང་ཐུབ། འོན་ཀྱང་མཐར་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་གི་འཚོ་བ་རང་ཉིད་ལ་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མེད་པར་གྱུར་བ་མ་ཟད། བསྐྱམ་འགུལ་ཆེ་བའི་ལ་རྒྱས་མཚོན་པའི་རྒྱུ་དུ་འང་མ་སོང་བ་རེད། རྩ་རབས་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་དགོངས་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་སྣ་ཚོགས་དང་པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་ཞིག་གི་འཚོ་བ་བཅས་སྒྲ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་ནས་བཅམས་སྦྱང་ལ་བསམ་སྒྲིག་ཏོང་ཐུབ་ཆེ། འཚོ་བས་ཐུག་པའི་བསམ་སྒྲིའི་དགོངས་བཅུད་ལྡན་པའི་བཅམས་སྦྱང་ལེགས་པོ་ཞིག་སྦྱར་འོངས་ངེས། ཡིན་ན་ཡང་། ཚུལ་ཉིད་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་བྱུང་མེད།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྦྱང་གསར་བའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། 《པལ་བའི་བྱིམ་ཚང་གི་སྦྱིད་སྤྱུག》 བེ་ད་དུང་ཆེས་ལེགས་ཤོས་ཀྱི་གས་ཡིན། 《དྲེལ་བའི་མི་ཚེ》 དང་《བཀྲས་བྱུར་ཚང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་》⁵² དང་། 《གངས་ཅན་ཐོད་ཡུལ་ལ་སྤྱིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག》《ཐོན་མི་སམ་རྩོུ་ཏུ་སོགས་ཅི་ལ་རྒྱས་དང་བཅམས་སྦྱང་གི་འབྲེལ་བའི་ངོས་ནས་བཤད་ན་ལ་རྒྱས་ལ་འདའ་འགོངས་(穿越) བྱས་མ་ཐུབ་པའི་ལ་རྒྱས་གཏམ་རྒྱུད་ལྟ་བུའི་ཚོད་རེད།

《དྲེལ་བའི་མི་ཚེ》 ཡིས་གནད་དོན་འདི་ཆེས་གསལ་བར་བཤད་ཐུབ་སྟམ་སྟེ། ཚུལ་དེའི་མགོ་ནས་མཐུག་བར་དུ་དྲེལ་བ་ཞིག་གི་བརྒྱད་ཟིན་གྱི་ལ་རྒྱས་རྒྱང་བ་འབའ་ཞིག་མ་གཏོགས། དེའི་པ་རྩལ་དང་ལྟག་བྱུང་ན་མི་རིགས་ཤིག་དང་མི་བུ་ཞིག་གི་འཚོ་བའི་བསམ་གཞིགས་ག་འདྲ་ཡོད། 《བཀྲས་བྱུར་ཚང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་》 ལ་མཚོན་ན་འང་དེ་བཞིན་དུ་ཚུལ་གྱི་སྦྱང་ཆ་ནི་དངོས་གནས་བརྒྱད་ཟིན་གྱི་ལ་རྒྱས་ཇི་བཞིན་པ་ཡི་གེར་པལ་བའི་ཟིན་བྲིས་རྒྱང་བ་ཞིག་ཏུ་སྒྲུབ་ཡོད་ལ། སྦྱང་ཆ་ན་མཚར་ལ་འབྲུལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བཤད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་དང་པག་གི་དོན་གྱི་སྤྱིང་པོ་དང་བསམ་སྒྲིའི་སྤྱིང་སྟོབས་ཅི། ངས་བསམ་ན་ཡོད་པ་མ་རེད།

དངོས་ཡོད་ལ་རྒྱས་མི་སྣ་འབྲི་བ་དེ་དག་ཀྱང་། བཤད་རྒྱུ་དང་ལ་རྒྱས་རྒྱ་ཆ་ཡི་གྲང་བསྐྱེགས་

⁵² སྦྱང་ཆའི་ཆ་ནས་བཤད་པ་ཡིན།

ནས་གཏམ་རྒྱུ་དུ་བཅས་ཏེ། གོ་རིམ་དང་ལྡན་ཞིང་ཅུང་ཞིབ་ཆ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཏུ་བཅས་པ་ལས།
ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ལ་འདའ་འགོངས་བྱས་ཏེ་དོན་སྤྱིང་གི་ཆ་ནས་ལྷག་པར་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་དང་། དམིགས་
སྒྲུབ་ཏོན་པ་དང་། ཟབ་སར་བསྐྱལ་བའི་ཆ (意义的延伸) མེད། དེ་བས་ན་བཅམས་སྤྱང་གི་རང་
མདངས་མངོན་སྲོལ་གི་མེད། ཚུལ་པ་པོས་གཏུག་མའི་འཆོ་བའམ་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྤང་དོར་དང་ལས་
སྒྲོན་བྱས་པ་ལས་ཐོན་པའི་བཅམས་སྤྱང་གི་སྤྱིང་པོའི་དོན་མངོན་པར་བྱེད་སྲོལ་གི་མེད། ཚུལ་པ་
པོ་ཁོ་ཆོ་གཏུག་མའི་འཆོ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ལ་སྤང་དོར་དང་ལས་སྒྲོན་བྱེད་པར་མི་མཁས་ལ། དེ་
ཡང་གཙོ་བོ་སྤང་དོར་དང་ལས་སྒྲོན་བྱེད་སྤྱད་ཀྱི་སྒྲ་ན་མཐོ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་དཀོངས་པ་མེད་པས་
རེད། ཚུལ་པ་པོ་ནམས་གཏུག་མའི་འཆོ་བ་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་ནས་དེ་ལྟའི་འཆོ་བ་མེ་ལོང་གཟུགས་
འཆར་བཞིན་དུ་རི་བཞིན་པར་བྱས་ཆེ་འཆོ་བ་ཚུར་སྤང་བྱས་ཟིན་ལ། དེའི་ཤུགས་ན་བསྟན་དོན་
ཞིག་རང་ཆས་སྒྲུབ་ཡང་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་ནས་ཡོད། གནད་དོན་འདིའི་ཚ་བ་གཅིག་ནི་གོང་ནས་
བཤད་པའི་སྤང་ན་མཐོ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་དཀོངས་དོན་མེད་པ་དེ་ཡིན་ལ། (དེ་བྱིས་ནས་བཤད་ན་
འདྲིང་) གཅིག་ནི་ཚུལ་རིག་གི་གོ་བ་སྟེ། ཚུལ་རིག་ནི་འཆོ་བའི་ཚུར་སྤང་ཡིན་ཞེས་པའི་“འཆོ་བ་” ཡི་
གོ་བ་ལེན་སྤངས་ལ་ཐུག་ཡོད།

ཐོད་མེད་གོ་བའི་ངོས་ཀྱི་“འཆོ་བ་” ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་འཆོ་བའི་གོ་དོན་དང་འདྲ་བར་མི་ཞིག་གི་
ཆེ་ཡི་འདྲུ་བྱེད་མ་སྤྱོད་པར་གྱི་བྱ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཚུལ་རིག་གིས་བསྟན་པའི་འཆོ་
བ་ནི་དེ་ལྟའི་དབང་ངོར་སྤང་བའི་ས་རྒྱ་ལྡུག་ལ་གཞིལ་ཆེ་བ་དང་། གཏུག་མའི་ཆ་ཆེ་བ། ལུང་མ་
བསྟན་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། “འཆོ་བ་” དེ་ནི་ཐོག་མར་ནང་གི་དོན་གྱི་སྤྱིང་བོ་ཅན་ཞིག་དང་། སྤང་
སྒྲུག་གི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་དང་། བསམ་སྒྲུབ་དཀོངས་དོན་ཞིག་ལ་གོ་བ་ཡིན། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་
པར་དཔེ་ཞིག་གི་སྒྲོན་ནས་བཤད་ན་སྤང་སྤྱོད་པར་བཏང་གི་འཆོ་བ་དེ་གསེར་དང་རྩ་མཉམ་བསྐྱེས་སྒྲུ་
ཡོད་ལ། བྱི་མ་ནི་རྩ་ལས་གསེར་བྱར་དུ་བཏོན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེར་བསྐྱེད་བཅད་བརྒྱུ་གསུམ་
བྱས་ནས་སྤྱིང་བོ་ཉིད་བཅུད་ཅན་གྱི་ངོར་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་
འཆོ་བ་ལྟར་སྤང་བའི་དོན་དག་གི་ཆ་ན་པ་དེ་དག་ལ་ཐོད་ཁུལ་ན་འཆོ་སྤྱོད་བྱས་པའི་མའི་འཆོ་བའི་
གོ་མས་སྤྱི་ཚུལ་ནང་བཀོད་པའི་ཆ་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་རིག་ལ་དགོས་པ་ནི་དེ་ལྟར་བྱི་བ་ལས་ཐོན་
པའི་དཀོངས་དོན་དང་སྤྱིང་སྤྱོད་པར་དང་། དེ་བྱི་བ་བཅུད་ནས་དེ་ལས་མཐོ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་དོན་
སྤྱིང་རྩོག་རྩོག་ཅིག་མཆོན་པར་འགྱུར་བ་དེ་ཡིན། ལྷུ་སེ་ཐེ་ཡི་སྤྱད་ཀྱིས་བཤད་ན། སྤྱིར་བཏང་གི་
འཆོ་བ་ལུང་མ་བསྟན་དུ་བྱི་བ་དེ་“དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་” (时间生活) ཡིན་ལ། བཅམས་སྤྱང་ལ་དགོས་པ་
ནི་“རིན་ཐང་ཅན་གྱི་འཆོ་བ་” (价值生活)⁵³ ཡིན། ཚུལ་ནང་བྱིས་པའི་འཆོ་བ་དེར་མི་རིགས་ཀྱི་བ་

⁵³ མཆན། 《小说面面观》

འབྲུང་འགོ་འདུག་གི་འཆོ་བའི་གོམས་སྒྲིལ་ལས་འདས་ཏེ། བསམ་སྒྲིའི་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཟབ་
རྒྱས་གྱི་ཆ་ཡོད་དུས་དེ་ཉིད་ལ་ཉིང་དགོས་ཡོད་པར་གྱུར་ལ། འཆོ་བའི་གོམས་སྒྲིལ་རང་ཉིད་ལ་
འདྲའ་འགོངས་བྱས་ནས་བསྟན་དོན་ཟབ་མོ་ལ་འདུག་པའི་འཆོ་བ་དེ་ “རིན་ཐང་ཅན་གྱི་འཆོ་བ་”
ཡིན།

ཐོད་གྱི་ཚུལ་རིག་གི་གོ་ལོག་གི་སྟབས་ཀྱིས་སྤྱང་རིང་གི་ནང་དུ་འཆོ་བ་ལྟར་སྤང་བ་མང་པོ་བྱས་
ཡོད་པ་དེ་ལ་བསྟན་དོན་ཟབ་མོ་མཆོན་པའི་ཉིང་དགོས་མེད། ཐོད་གྱི་སྤྱང་རིང་དག་གིས་དོན་མྱིང་
ཡོད་མེད་ཅི་ལྟར་ཡང་དོན་དག་ཞིག་གི་བརྒྱད་རིམ་ལ་ཞིབ་གསལ་གྱིས་མགོ་རྩ་ཆང་བར་ལྷག་རྒྱུ་
བྱས་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གོམས་སྒྲིལ་དང་དམངས་སྒྲིལ་ལ་ཐུག་དུས་སྤྱི་སྤང་
ཆེས་ཆེན་པོ་བརྟན་ནས་དེ་ཉིད་ཞིབ་གསལ་དུ་འབྲི་ཅི་ལུས་བྱས་ཡོད། སྤྱང་རིང་ཞིག་གི་འབྲི་བྱའི་
ནང་དོན་ནམ་བཤེད་བྱ་པ་ལ་ཆེ་བ་བརྒྱད་རིམ་དང་དམངས་སྒྲིལ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་བཟུང་ལ། འདི་
གཉིས་བྲི་དུས་ཉིང་དགོས་ཅན་གྱི་སྤྱི་སྤང་གི་བསྟན་དོན་ཞིག་གི་སྤྱི་སྤང་མ་ཞུགས་པས། ཐོད་གྱི་སྤྱང་
རིང་དེ་གསལ་གསལ་ཅན་དུ་སྤང་། ཐོད་གྱི་སྤྱང་རིང་དེ་ཡིག་ཆོགས་ཀྱི་ཆ་ནས་མ་གཏོགས་རོ་པོའི་
ཆ་ནས་ཡང་དག་དོན་གྱི་སྤྱང་རིང་ཞིག་ཏུ་འོངས་མེད་ཟེར་དོན་ཡང་འདི་ཡིན། ནང་གི་སྤྱི་སྤང་ཞུགས་
སྤང་ལ། སྤྱིང་སྤྱི་བས (དགོངས་དོན) ཉུང་སྤང་། རྣམ་ཤེས་སྤང་སྤང་། བསམ་སྤྱི་སྤང་སྤང་།

《ལལ་བའི་བྱིམ་ཆང་གི་སྤྱིང་སྤྱི་སྤང་》 ལ་ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་སྤྱི་སྤང་ཅི་བ་ཡོད་པ་ལ། དེ་ནི་བསྟན་དོན་
ལ་མཆོན་ན་དགོས་ངེས་ཞིག་རེད་དམ་མ་རེད། 《དེལ་བའི་མི་ཆེ་》 ཡི་དེལ་བ་དེ་ཐོག་མའི་པོང་བྱ་བ་
ནས་དེལ་བ་དང་། གངས་རོ་ནས་པག་རི་དང་ལྷ་ས་དང་ཀ་སྤྱི་བར་དུ་ཆེ་གང་པོར་བསྤྱོད་པའི་
འཆོ་བ་བྱིས་ཡོད་ཀྱང་ཚུལ་ཤིལ་པོའི་སྤྱི་སྤང་ཅི་དང་བསམ་སྤྱི་གང་། 《བཀྲས་བྱུར་ཆང་གི་གསང་
བའི་གཏམ་རྒྱུད་》 ལ་གདེང་འཛིན་མཐོ་ཡང་དེའི་དགོས་མཆོན་དོན་དངོས་སྤྱི་གང་ན་ཡོད། མཆོར་ལ་
འབྲུལ་བའི་སྤྱི་སྤང་གྱི་ཆོན་པ་དེར་མའི་འཆོ་གནས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱས་དང་དུས་རབས་ཀྱི་
དགོངས་པའི་འཆོལ་དཔྱད་ཡོད་དམ་མེད། དེ་ནི་དེང་གི་དབང་པོའི་སྤྱི་བ་ལྷན་ལེན་པའི་གོ་སྤྱིའི་
ཚུལ་རིག་དང་བྱུང་པར་ཅི། མ་ལེའུ་ཊུ (马丽华) ནས་ “གཏམ་རྒྱུད་འདིར་ཤིན་ཏུ་རོ་མཆོར་ཆེ་བའི་
རྒྱ་རྒྱུན་གཅིག་ཡོད་པ་ནི་སྤྱང་ཁོ་ན་ཅང་རོ་མཆོར་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་ལུད། ད་དུང་དེ་དང་ཆ་འདྲའི་
ཤེས་བྱ་མང་པོ་ཞིག་འདུག་ཅིང་། ནང་དོན་མང་ཆེ་བ་དེང་སྤྱི་བས་ཀྱི་མིས་ཤེས་པར་དཀའ་བ་དཔེར་
ན་ནུས་ཀྱི་སྤྱི་སྤང་པའི་དབྱེ་དབྱེ་བས་དང་། དེལ་ལག་དེད་ནས་རི་ཁྲུག་ནང་མི་གཅིག་ཁེར་རྒྱུ་དུ་
འབྲུལ་ལ་ཞུགས་དགོས་པ། དམན་གཅིག་ལ་ཁྱོ་པོ་མང་བའི་སྤྱི་སྤྱི་གི་བྱིམ་ཆང་། རྣ་བར་ཐོས་པ་
ཅམ་གྱིས་ཏུ་ལས་དགོས་པའི་གཉེན་སྤྱི་གི་གོ་རིམ། འཛིགས་སྤྱི་དང་ལྷན་པའི་རྩལ་པ། གནོད་ཆེ་
ཐོག་མཐུན་གྱིས་རང་ཉིད་གསོད་རྒྱུའི་ལོག་སྤྱི་དང་ཉིད་ནས་འབྱེད་ནས་འགོ་བ། དཔོན་རིགས་
ནང་སྤྱི་གི་ (སྤྱི་གས) གྲོ་བའི་རུལ་སྤངས་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱི་ལྟ་བུ་མཐོང་དཀའ་བའི་ཤེས་བྱ་མང་བས་གལ་

སྲིད་ཚུལ་པ་པོ་ཉིད་དུས་དེའི་སྐབས་འཆར་ཁོངས་བྱུང་བ་ཞིག་མིན་ན་འཆོ་བ་དེ་ཆོར་རྒྱས་མངའ་
 དེ་ལྟ་བུ་ཡོང་རྒྱ་མེན་དུ་ནས་དཀའ།”⁵⁴ ཞེས་སྤྱད་རིང་གི་དགེ་མཚན་ལ་ཤེས་བྱ་མང་བོ་བཀོད་པ་
 བཞག་ཡོད་ལ། ད་དུང་ “འབྲུལ་བཞུད་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་སྲོལ་གོམས་འདྲིས་ཀྱི་དཔེ་གཞི་ཞིག་རང་རེད་
 འདུག དཔེར་ན་སྒྲག་ཁང་འཇུགས་སྲོལ་ལྟ་བུ་དེ་སློབ་ཚུལ་རིག་ནང་ཡེ་ནས་འཁོད་མ་མྱོང་” ཞེས་
 དགེ་མཚན་དུ་བསྟན་ནས་སྒྲགས་ཡོད་ཀྱང་། བཅམས་སྤྱད་གི་དོན་སྤྱིང་ཨང་དང་བོ་དང་བཅམས་
 སྤྱད་གི་རང་མཁའ་དཔེ་ཤེས་བྱ་ལས་མངོན་དགོས་པ་མ་ཡིན་པར། རང་གི་རྣམ་ཤེས་དང་སྒྲིག་གི་
 སྤྱིང་ནས་མངོན་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མོས་མི་ཤེས་པ་ཅི་ལ་སྲིད། འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་མོས་བཤད་པ་
 རང་བཞིན་གོ་བ་སྤངས་ཏེ་སྤྱད་རིང་གི་དགེ་མཚན་ལ་ཤེས་བྱ་དང་དམངས་སྲོལ་གྱི་དོན་ནས་གོ་བ་
 སྤངས་ཆོ། འབྲུལ་བས་ལ་མི་ཤོང་བ་འབྱུང་བ་གོར་མ་ཆག

གཤིས་ཀ་དང་བཅམས་སྤྱད་། 《གཙུག་གཡུ》 དང་། 《ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་ལྟ་ཐང》 དང་། 《ཐག་
 རིང་གི་སྒྲ་ནག》 གསུམ་གྱིས་འཆོ་བ་རང་དོན་གྱི་གཏན་ཆོག་ཤིག་གིས་བསྟན་དོན་གང་རུང་
 མཚོན་ཐུབ་པར་ཡོད་ཆེས་བའི་སྒོ་ནས། འཆོ་བ་རྒྱུད་མེ་ལང་གཟུགས་འཆར་བཞིན་དུ་བྱི་བ་ལྟར་མ་
 སྤངས་པར། ཚུལ་པ་པོ་ཁོ་ཚོའི་སེམས་ཁོང་ན་མི་སྣ་གང་ཞིག་གི་སྤྱང་བརྟན་བསྐྱུན་རྒྱུའི་སྒོས་
 བསྤངས་ཡོད། ཚུལ་པ་པོ་དག་གིས་མི་སྣ་མ་ཕྱི་རུ་བྱས་ནས་རྒྱན་གྱི་འཆོ་བ་ལ་དྲས་དྲབས་བྱས་ཡོད་
 པ་དང་། རང་གི་བསྟན་དོན་ལ་དམིགས་ནས་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་འདྲིའེན་དང་འབྲུག་སྤྱད་སྤྱོད་
 ཡོད་པས། ཚུལ་ནང་གི་འཆོ་བ་དེ་སྤྱིར་ན་འཆོ་བའི་སྤྱར་ཡོད་ཀྱི་རྣམ་པ་གཉུག་མ་དང་རང་བཞིན་
 པའི་དོར་མེད་པར། མི་སྣ་གང་དེའི་སྤྱང་བརྟན་འབྱི་བཞེངས་བྱ་བ་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད། འདི་ནི་
 བཅམས་སྤྱད་གི་ལྟ་བ་ཡང་དག་ཅིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་། དེ་ལྟའི་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱས་པའི་མི་སྣའི་
 སྤྱང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་ལ་མི་དང་མི་རིགས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཟབ་དོན་ཆེན་པོ་མེད་པས། མི་སྣའི་
 བྱ་བྱེད་དང་འབྲེལ་བའི་འཆོ་བ་དང་སྤྱིར་བ་དེ་དག་ཀྱང་ཆེ་སྒྲིག་གི་འདུ་བྱེད་ཀྱིས་སྤྱང་བའི་ཡལ་ག་
 སྐམ་པོ་དང་། འཁྲུག་མེད་པའི་ཤ་རུས་སྐམ་པོ་དང་འདྲ། དེ་བས་མི་སྣ་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་དག་
 གི་མགོ་རྒྱུ་པའི་ཚུལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ལ་ཉིང་དགོས་མེད་པས་ཆོག་ཆོག་གྱི་ལ་མ་མང་བར་
 བྱུར་ལ། སྤྱར་བཞིན་འཆོ་བའི་གོམས་ གཤིས་སམ་དམངས་སྲོལ་ལ་དགའ་མགུ་ཆེ་བའི་མངོས་རྟོག་
 གི་འབྲེལ་སྤྱོད་གསལ་དུ་གནས་ པས་ཚུལ་དེ་དག་ཀྱང་ནང་སྤྱིང་མི་དམ་པའི་སྤྱད་རིང་གསལ་
 གསལ་ཅན་དུ་སྤྱང་ནས་ཡོད།

འདི་དང་གོང་མ་གཉིས་ལ་འདྲ་ས་ཡོད་ལ་མི་འདྲ་སའང་ཡོད་དེ། མི་འདྲ་ས་ནི་འདིས་མི་སྣ་

⁵⁴ 《〈བཀྲས་ཟུར་ཚང་གི་གསང་བའི་གཏན་ཆུད་། སྐོར་སྤྱོད་བ〉 གཡང་མཚོས་བསྐྱར། 《ནགས་སྤོང་ཁྱུ་བྱག་འདུ་
 གནས》 P314 མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། 2006 ལོའི་ཟླ་དྲུག་པ།

ལས་བཅའ་སྟེ་འཆོ་བ་ལ་བདམས་གསེས་དང་དུས་དྲུབ་སྤྱི་ལོ་ལྟ་བུ་ལ་སྤྲོད་ཆོས་མི་གསལ།
འདྲ་ས་ནི་བདམས་གསེས་བྱས་ཟིན་པའི་འཆོ་བས་མི་སྤྲོད་སྤྲོད་བརྟན་དེ་གསོན་ཉམས་ཅན་དང་།
སྒྲིག་སྤྱོད་ལྟར་ཅན་དུ་བྱས་མ་ཐུབ་པས། འཆོ་བ་དེ་ལ་འདྲ་མཐུན་གྱི་དགོས་ཆེན་པོ་མ་
མཆིས་པར་སྤར་བཞིན་རོ་རུ་གྱུར་ཏེ་ཡོད།

བཅའ་སྤྱོད་ཀྱི་མི་འཕེལ་སྤྲོད་དོན་དག་གི་བྱེད་པོ་ཅན་དང་། བྱ་བ་ཞིག་གི་ཁྲོད་ན་
འདྲུང་རྒྱུགས་བྱེད་བཞིན་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན་ན་དེ་ནི་ཚུལ་རིག་ལ་དགོས་པའི་མི་སྤྲོད་མིན་ལ། མི་སྤྲོད་
དེའི་ཕྱི་ལོ་གཟུགས་བྱེད་གསལ་བོར་དང་། ཁོའི་ཟ་འཐུང་དང་བཅས་པའི་ནར་མའི་འཆོ་བ་ཅི་ལྟར་
ཞིབ་ཆོགས་སུ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་དེ་ནི་ཚུལ་རིག་ལ་དགོས་པའི་མི་སྤྲོད་སྤྲོད་བརྟན་མ་རེད། ཐོལ་སེ་རྟེ་
ནས་“གལ་ཏེ་རིང་སྒྲིབ་（近视）ཅན་གྱི་དབྱེད་བརྗོད་པས་ངས་ང་རང་གི་དགའ་སའི་ཆོས་དག་
ཞིབ་འབྲི་བྱེད་པ་ཅན་རྟེ། དཔེར་ན་ཨོ་ལུ་ལང་སི་ཇི་ལུ་ཡིས་ཇི་ལྟར་ཟས་ཟ་བ་དང་། ལྷ་ལེ་ལུ་ལུ་ན་
ལ་ཇི་ལྟར་ཕྱག་ཞེད་ཡོད་པ་བྱི་བར་སེམས་ན་ཁོ་ཆོ་འཁྱུལ་བ་རེད། ངས་བྱིས་པའི་བཅའ་སྤྱོད་ཆོས་ནང་
ང་ལ་ཁྲིད་ལྟོན་བྱེད་མཁན་ནི་མཆོན་པའི་ཆེད་དུ་ཞེས་པ་འདི་ཡིན། བན་ཚུན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་བསམ་
གཞིགས་གཅིག་དུ་བསྐྱུས་ནས་.....”⁵⁵ཞེས་གསུངས་ཡོད་ལ། དེར་མཐུད་ནས་ལིག་ཅའི་རྒྱུགས་དེ་
ལ་“ཡིན་པ་ནི་སྤྲོད་བརྟན་གྱི་ཁྲོད་ནས་བསམ་སྒྲོ་དང་དོན་སྤྲོད་མངོན་པ་ལས། སྤྲོད་བརྟན་གྱི་ཆེད་
སྤྲོད་བརྟན་ཚུལ་པ་མ་རེད། གལ་ཏེ་སྤྱོད་ཚུལ་བ་ཞིག་གཞན་གྱི་ཟས་ཟ་དུ་འཐེན་གྱི་ནམ་འགྱུར་དང་།
ལྷ་གོན་དོར་ཉི་ལོ་དགའ་རྒྱུགས་ལ་མོས་པ་ཡོད་ཅིང་། རང་གིས་བསམ་ན་དེ་གི་དོན་སྤྲོད་བརྟན་.....
བཟུང་བ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་སྤྲོད་བརྟན་ཅན་གྱི་བསམ་གཞིགས་བྱེད་མགོ་བཅའ་སྤྱོད་པ་ཡིན་པར་
སེམས་ན། དེ་ནི་དགོད་སྤོ་བ་ཞིག་དང་སྤྲོད་རྒྱུ་རྒྱུ་བ་ཞིག་རེད་”⁵⁶ཅེས་དགོངས་འབྲེལ་གནང་ཡོད།
གནད་གཙོ་པོ་ནི་མིག་དོར་བསྐྱུར་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའི་གསོན་ཉམས་ཅན་གྱི་སྤྲོད་བརྟན་ཞིག་ཡིན་
རུང་། སྤྲོད་བརྟན་གྱི་དོན་སྤྲོད་དངོས་ནི་ཁོའི་སྤྲོད་ནས་མངོན་པ་འཕེལ་ཁོའི་ནང་ཁོངས་སུ་གྱུར་བའི་
བསམ་སྒྲོ་དང་སེམས་པ་ཡི་ཆ་ནས་མངོན་དགོས་པ་ཡིན། ལྷ་ལེ་ལུ་ལུ་ཀྱི་《མི་ཡི་ནམ་བཤད》ཁྲོད་
ཏན་རྒྱ་ཡི་གསུང་ཞིག་བཀོད་ཡོད་དེ། “ཁྲོད་ཀྱི་མིག་དབང་གིས་གཟུགས་ཅན་གྱི་མི་ལ་ལྟ་དུས་དེར།
ཁྲོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་འཆོལ་བ་ཡིན། མི་ནི་གཟུགས་མེད་ཅིག་ཡིན། ཁོའི་སྤྲོད་གདངས་དང་། ཉམས་
འགྱུར། མགོའི་གཡུག་སྤངས། ལུས་ཀྱི་ཁྱོན་པ། དེ་ལས་གཞན་པའི་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་དང་འདྲ་
བྱེད་སྤྲོད་ཆོགས་ནི་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་ནམ་པ་ཅན་ཡིན། འདི་དག་གི་ཕག་ནས་ཆོས་གང་རུང་ཞིག་འབྱར་
ཏེ་ཐོན་བྱུང་བ་དེ་ནི་ནམ་ཤེས་ཤིག་ཡིན། ནང་གནས་ཀྱི་མི་ཞིག་ཕྱི་ངོས་ཀྱི་མི་དེའི་རྒྱུ་ན་ཡིབ་ཏེ་
ཡོད་ལ། ཕྱི་ངོས་ཀྱི་མི་དེ་ནི་ནང་གནས་ཀྱི་མི་དེ་མངོན་བྱེད་ཅན་ཡིན།ཕྱི་ངོས་ཀྱི་ཆོས་དེ་དག་རྟེ་

55 李泽厚《美学旧作集》天津社会科学院出版社 2002 年 5 月 P154
56 李泽厚《美学旧作集》天津社会科学院出版社 2002 年 5 月 P154

གནས་གཅིག་ལ་ཕྱོགས་པའི་ལམ་ཕྱན་སྐྱོད་ལོན་ལ། ཁྱོད་ལམ་ཕྱན་དེ་དག་ལ་ཞུགས་དོན་
 ཡང་ཉེ་གནས་འདིར་སོན་པའི་ཆེད་ཡིན་ཞིང་། ཉེ་གནས་དེ་ནི་མི་ངོ་མ་བོ་ཡིན།”⁵⁷ཟེར། དངོས་ཡོད་
 གྱི་མི་དང་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་མི་གང་ཡིན་ཡང་། མི་ངོ་མ་བོ་དེ་ནང་གི་རྣམ་ཤེས་གྱི་སྤྲོད་ནས་མངོན་དགོས་ལ།
 ཕྱི་ཕྱི་ཕྱི་རྣམ་འགྱུར་ཐམས་ཅད་ནང་གི་རྣམ་ཤེས་དེ་མཆོན་བྱེད་ཡིན་པར་ཚུལ་རིག་སྒྲུབ་དང་
 མཆོན་ཉིད་རིག་པ་བ་གཉིས་ཀ་མཐུན།

སྤྱང་རིང་《གཙུག་གཡུ》 ཡི་ནང་གི་མི་སྣ་དཔལ་ལྷན་དེ་ཚོམ་ཁྲིལ་བོའི་རྒྱན་ཐག་རིམ་ཞེན་ཚུལ་
 ནང་གི་དོན་དག་ཐམས་ཅད་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་ནས་འདུ་བྱེད་པ་ཡིན། ཚུལ་ནང་ཁོའི་བྱ་བྱེད་མང་དུ་
 བྲིས་ཡོད་པས། སྤྱང་ཁོའི་སྤང་བརྟན་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱ་བ་ལ་སྐྱུག་ཁ་མང་དུ་སོང་ཡོད། གོང་ནས་
 བཤད་པ་ལྟར་གྱི་ཁོའི་དགའ་ཁ་འབྱེར་ཕྱོགས་དང་ལུས་དག་གི་བྱ་བ་མང་དུ་བྲིས་ཡོད་ཀྱང་། མཐར་
 ཐུག་གི་ཁོའི་མི་སྣའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་ཁོང་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད་ཅེ་ན། ང་ཆོའི་དོན་སྤྲོད་ཆེན་པོ་ཡོད་
 པའི་དགོངས་དོན་ཞིག་རྟེན་མི་ཐུབ། དོན་གྱིས་ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་ལ་འཁོན་འཛིན་མ་
 གཏོགས་གཞན་ཅང་མེད། ཐོག་མར་འཁོན་འཛིན་གྱིས་འགོ་དྲངས་ཤིང་། བར་དུ་འཁོན་འཛིན་
 གྱིས་སྤྱིར་ཅིང་། མཐའ་མར་འཁོན་འཛིན་གྱིས་མཐུག་འགྲེལ་བའི་མི་སྣ་རྒྱང་ཆེག་པ་ཞིག་རེད།
 དཔལ་ལྷན་ལ་ཚུལ་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོའི་གོ་ས་བྱིན་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་སྤྲོད་ཆོགས་
 རང་བཞིན་གྱིས་ང་ཆོར་མངོས་རྟོག་གི་སེམ་ཆོར་སྐྱོན་མི་ཐུབ། དེ་ལྟར་ན། ཚུལ་གྱིས་དཔལ་ལྷན་གྱི་
 བྱ་བྱེད་མང་དུ་བྲིས་པ་ལ་ཉིང་དགོས་ཅི་ཡོད། བྱ་བྱེད་མང་བོ་དེ་དག་གི་ “ཕག་ནས་ཆོས་གང་ཞིག་
 འབྱུར་ཏེ་ཐོན” དགོས་པ་ལ། ཅི་ཞིག་ཐོན་ཡོད། དེ་ཉིད་འཁོན་འཛིན་ཁོ་ན་ཡིན་ན་ཁོའི་སྤང་བརྟན་
 དེ་དབུགས་ཞི་བའི་རྒྱལ་བ་དང་གཉིས་སུ་མེད།

ཚུལ་ལ་བལྟས་ན། དཔལ་ལྷན་གྱི་སྤང་བརྟན་གྱིས་བྱི་དོན་གྱི་འཆོ་བའི་རང་བྱུང་གི་ཆ་ལ་དྲས་
 དུབས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དོན་གྱིས་ཚུལ་གྱི་དམིགས་འདུགས་ས་དཔལ་ལྷན་གྱི་སྤང་བརྟན་མ་ཡིན་
 པར། དཔལ་ལྷན་གྱི་རྒྱ་དུ་བྱས་ནས་བོད་སྤྱང་སྐྱུ་རྩལ་སྤྲོད་བའི་གྲལ་རིམ་སྐྱོད་གནས་ཚུལ་
 མཆོན་འདོད་པ་རེད། དེ་ལྟར་ཡིན་ན། སྤྱང་རིང་འདིས་མི་སྣའི་སྤང་བརྟན་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱེད་
 ཐུབ་མེད་ལ། སྐྱུ་རྩལ་འཆོ་བ་མཆོན་པའང་མི་སྣའི་སྤང་བརྟན་བརྒྱུད་ནས་མཆོན་པ་མིན་ན་སྤྱང་
 རང་གི་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་ཆ་ལ་དམའ་པབ་ནས་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་དགོས། འདི་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་ཆོས་
 ཉིད་དང་འགལ་བ་ཞིག་ཡིན། ཚུལ་ནང་དཔལ་ལྷན་མ་ཡིན་པའི་མདའ་དཔོན། མི་དཔོན། ས་
 དབང་ཆེན་མོ་ལ་སོགས་པའི་སྤང་བརྟན་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱས་ཡོད་ཟེར་ན། དེ་དག་སྐྱོད་སྤང་
 བརྟན་གྱི་ནང་སྤྲོད་ངམ་ནང་ཁོང་ཅི་ཡིན། སྤང་བཞིན་ཞེ་ནག་སྤྱིར་རྒྱུ་ལྟ་བུའི་ཆེག་རྒྱང་པ་ཞིག་
 ལས་ཁོ་ཆོའི་ཉེས་བྱས་དེ་དག་ “ལམ་ཕྱན་སྐྱོད་ལོན་པ” ཞིག་གི་ཚུལ་གྱིས་དེ་ཉིད་མི་རིགས་ཀྱི་ལྷ་རྒྱས་

57 卡西尔：《人论》上海译文出版社 1985 年 12 P255

དང་། མི་གཤེས་ཀྱི་འཆོལ་རྟོག་རིག་གནས་ཀྱི་མཐའ་དཔྱད་ལྟ་བུའི་ནང་གི་ཉེ་གནས་ལ་ཕྱགས་མེད།
སྤང་རིང་འདི་ཉིད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་རིམ་སྒྲིག་སྒེལ་གྱི་ཆ་ནས་དངོས་སུ་རོ་མཆར་བའི་གནས་སུ་
སོན་ཡོད་པ་བརྟན་དུ་མེད་ཀྱང་། ཚུམ་གྱི་ནང་དོན་དང་དོན་སྤྱིང་དང་ནང་ཁོངས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡིད་
ཆེས་པའི་ཆོད་དུ་ཐོན་མེད། ང་ཆོས་བོད་ལྗངས་སྤྱི་ཆོགས་རྟིང་བའི་འཆོ་བ་ཇི་བཞིན་མཆོན་ཡོད་
ཟེར་བྱིད་ཀྱང་། དོན་གྱིས་ཆབ་བྱིད་དང་གལ་རིམ་གྱི་མཐོང་སྒྲེ་ལྟ་བུའི་ལུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་རྟིང་བའི་
མིག་དབང་ལས་ཐར་མ་ཐུབ་པར། ཚུམ་རིག་དང་མི་ལ་ཆབ་བྱིད་འཆོ་བ་ཁོ་ནའི་ངོས་ནས་བལྟས་
ཤིང་། ཆབ་བྱིད་དེ་ཡང་གོང་ན་ཡོད་པའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྤངས་ཤིག་གི་ཆབ་བྱིད་འཆོ་བ་རེད།

སྤང་རིང་《སྤྱིང་འཇགས་ཀྱི་ལྷ་ཐང》ཁྲོད་ཀྱི་དབང་ལུན་རྩྭ་རྩེ་དེ་ཡང་དཔལ་ལུན་དང་འདྲ་
བར་ཚུམ་ནང་རྒྱན་ཐག་གི་རྩལ་པ་ཡོད་པར་བྱས་ཏེ། དོན་དག་ཐམས་ཅད་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་ནས་
བཅམས་ཤིང་འདུ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། དབང་ལུན་རྩྭ་རྩེ་རང་ཐོག་ནས་ཀྱང་དུས་སྐབས་མི་འདྲ་བ་
གཉིས་ཀྱི་དོན་བྱ་མང་བོ་ཞིག་བརྒྱུད་པ་རེད། དཔལ་ལུན་དང་དབང་ལུན་རྩྭ་རྩེ་གང་ལ་མཆོན་ན་
འང་། མི་སྣ་རང་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་ཆོགས་ལུས་སྤངས་དང་ཆབ་བྱིད་འཕོ་འགྱུར་གྱི་རྒྱབ་ལྗངས་ནི་ཆེས་
རྒྱག་ཅིང་རྩལ་པ་ཞིག་ཡིན། སྤྱིར་ན་མི་སྣ་གཉིས་ཀྱི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་ལ་ལུས་དེའི་སྤྱིང་
སྤྱོད་ས་སམ་དགོངས་པ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་བྱིད་ཅིང་ཡིན་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ལ་དཔལ་ལུན་གྱི་
སྤང་བརྟན་གོང་དུ་བལྟན་པ་ལྟར་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་རྩལ་ན་ལུས་ཀྱི་དགོངས་དོན་
དེ་མེད་པར། རང་ཉིད་གལ་རིམ་གཞན་ཞིག་གི་མཆོན་བྱེད་གྱི་ཞེན་དུ་བྱུར་ཏེ་ལུས་ཀྱི་དགོངས་
དོན་མཆོན་པའི་ཆ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ཞིག་གི་དགེ་མཚན་པ་ཡིན་ན། དབང་ལུན་རྩྭ་
རྩེ་ནི་དཔལ་ལུན་དང་ཅུང་མི་འདྲ། ཚུམ་པ་པོས་ཁོའི་སྤྱིང་ནས་དུས་རབས་ཤིག་གི་དགོངས་པ་དང་
སྤྱིང་སྤྱོད་ས་མཆོན་འདྲིང་གིས་ཁོ་རང་(ཚུམ་གྱི་མི་སྣ) སྤྱི་རྩལ་ལུས་ཀྱི་ཐང་ཆེན་དུ་གཡུག་ནས་
གཡུག་མའི་ལུས་ཀྱི་འཆོ་བ་རང་ཉིད་ཀྱིས་དོན་སྤྱིང་ཡོད་པའི་མི་སྣ་ཞིག་གམ་དོན་སྤྱིང་ཅན་གྱི་
བལྟན་དོན་ཞིག་མཆོན་པར་བྱ་བ་ལྟར་སྤངས་མེད། ཚུམ་པ་པོས་གཡུག་མའི་ལུས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་
དུས་དུབས་མང་དུ་བྱས་ཡོད་དེ། མ་མཐའ་ཡང་དབང་ལུན་རྩྭ་རྩེ་དེ་དུས་སྐབས་གསར་བའི་ནང་གི་
མི་གསར་བ་ཞིག་དུ་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱ་འདྲིང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

སྤྱིར་ན་ཁོའི་བསྐྱེད་བ་ཐམས་ཅད་ལ་མི་གསར་ཞིག་གི་འཛིན་ཐང་ཡོད། ཁོས་ཆོང་ཁང་གསར་དུ་
བྱེ་བའི་མཛད་སྒྲིའི་སྤྱིང་ “དང་ཐོག་ང་པ་ཡུལ་དུ་ཡོད་དུས་རང་ཡུལ་ནི་རོ་མ་རྒྱ་ཆེར་བར་སྒྲིམ་གྱི་ཡོད། ཐལ་
ཆེར་རྒྱང་རིང་གི་རི་བོའི་པ་རྩལ་དུ་གནམ་ཡང་སར་ཐུག་ཡོད་སྟེ་པ་ལས་འཇིག་རྟེན་ འདི་འདྲ་ཆེ་བར་ཡིད་
དུའང་དྲན་མ་མྱོང་། ད་ལྟ་འདྲང་བརྒྱབ་ན་དེ་ནི་དངོས་གནས་ཀྱིས་པའི་བསམ་སྒྲུབ་རེད། དོན་དངོས་སུ་འཇིག་
རྟེན་ཏུ་ཅང་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་པ་ཡུལ་ཏུ་ཅང་རྒྱང་། ད་ལྟ་སྤྱི་རྩལ་གྱི་ འཇིག་རྟེན་དུ་རིག་གནས་དང་ཆོན་རིག་ལག་
ཅུལ་ ཆོང་ལས་སོགས་གཙོགས་ཆེན་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་རེད།” ཅས་པ་དང་། སྤྱི་བྱའི་དུག་གཅིག་གི་

སྐབས་སུ་ཁོས་སྒྲིལ་མོ་སྒྲིལ་གཅིག་གི་ཞལ་འདེབས་གནང་བ་དང་། དེ་དང་འབྲེལ་ནས་རིག་གནས་
 སྒྲིལ་དགོས་པ་དང་རིག་གནས་ཀྱིས་ཐོན་སྐྱེད་དང་འཆོ་བའི་ཁྲིད་ཅུས་པ་འདོན་དགོས་པའི་ལྟ་བ་
 བཏོན་པ་དང་། མཐུག་གི་ཞེ་དམངས་ལྷན་འགྲུལ་གྱི་ལམ་དུ་ཁྲིད་པ་སོགས་ཁོའི་བཀྲིས་པའི་བྱ་བ་
 འགངས་ཆེན་དེ་དག་དེང་གི་དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་དོན་གྱི་མཆོན་བྱེད་དུ་གྱུར་ཏེ་ཡོད། འདིའི་
 སྒྲིལ་ནས་ཚུལ་དང་ཚུལ་པ་པོའི་སྒྲིལ་བསྐྱངས་ཀྱི་ངོས་ནས་སྤྱི་ཚུགས་འཆོ་བ་མཆོན་པ་ཞེས་པ་དེ་འཆོ་
 བའི་སྤྱི་སྒྲིལ་མང་པོ་ཚུལ་དུ་འགོད་པ་ཅམ་མིན་པར། ཚུལ་གྱིས་མི་སྤྱིའི་སྤང་བརྟན་དོན་སྒྲིལ་ཅན་ཞིག་
 བཞེངས་བསྐྱུད་བྱས་ནས། སྤང་བརྟན་བརྒྱུད་དེ་དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་བཅུད་ཀྱིས་འཇུག་པའི་སྤྱི་
 ཚུགས་འཆོ་བ་མཆོན་འདོད་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

འོན་ཀྱང་། ཚུལ་ནང་ནས་ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་དགེ་མཆོན་འདིའི་སྤྱིགས་ལ་གཟས་ནས་འདི་ལ་
 བསྟེན་འདོན་དང་འབྱུང་ཐོན་བྱས་ཏེ། དེ་ཉིད་མཐར་ཆགས་སུ་མཆོན་པར་བྱེད་པའི་ཤེས་བཞིན་
 གྱི་ཆ་དེ་མི་འདུག ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་དོན་དོན་སྒྲིལ་ཅན་འདི་གཏམ་རྒྱུད་དང་དོན་དག་གི་
 བརྒྱུད་རིམ་མཐུ། ཡང་ན་ཅག་ཅིག་གི་མཚམས་སྒྱུར་མང་པོ་ཞིག་གི་ཁྲིད་དུ་ཅུབ་ནས་སྤང་བརྟན་དེ་
 ཟབ་བརྒྱུད་འབྱུང་ཐོན་ཅན་དང་། གསལ་ངར་གཉིས་ལྡན་ཅན་དུ་འོངས་མེད། ཅག་ཅིག་ཉིང་
 དགོས་མེད་པའི་དོན་བྱ་ཡི་ཐུང་པོའི་ཁྲིད་ནས་དབང་ལྡན་དོན་རྗེའི་སྤང་བརྟན་དེ་ཚུལ་ཡོངས་ལས་
 གར་སྤྲེགས་ཀྱི་དཀྱིལ་དང་། འོད་ཀོར་གྱི་དབྱུག་སུ་མ་ཐོན་པས། སྤང་བརྟན་གྱི་རིན་ཐང་དེ་གསེར་
 དང་རྩི་མཉམ་བསྐྱེས་སུ་མཆིས་ཏེ་གསེར་གྱི་འོད་སྤང་བཅན་པོར་མི་འཕྲོ། དེ་བས་སྤང་བརྟན་གྱི་སྤྱི་
 ཚུལ་གྱི་རྒྱུན་འགྱུར་ཅུས་པའམ “བྱིན་རྒྱལས” ལ་དམའ་པབ་ནས་མི་སྤྱིའི་སྤང་བརྟན་དེ་རབ་རིབ་
 མག་མོག་པ་རྩི་རྒྱུད་རིང་ཅིག་ན་གཡོ་འགྱུལ་བྱེད་བཞིན་པ་ཅན་དུ་སྤང་། འདི་ནི་ཚུལ་པ་པོའི་
 ངོས་ནས་བཤད་ན། དབང་ལྡན་དོན་རྗེའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་སྒྲིལ་ངམ་འོད་འཆར་བའི་ཆ་ལ་རིགས་
 རྟག་གི་ངོས་ཤེས་མེད་པའམ། ཡང་ན་ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་དགེ་མཆོན་གྱི་ཆ་ལ་བཏང་སྟོམས་མཛད་
 དེ་སྤྱི་བའི་དུས་རབས་ཤིག་གི་ལྷ་རྒྱས་ཀྱི་ཚུར་སྤང་ལ་དམིགས་པས་བསྐྱོད་པ་རེད་སྟེ།

སྤང་རིང་《ཐག་རིང་གི་སྤྱོད་པ》 ནང་ཚུལ་པ་པོས་དབང་ཆེན་ཚུལ་གྱི་རྒྱུན་ཐག་དུ་བྱས་ནས་
 དོན་བྱ་གཙོ་བོ་རང་གི་རྒྱུད་མ་གཞན་གྱིས་འཕྲོག་པའི་དོན་དག་གི་མགོ་རྩམ་ཚུལ་གྱི་མགོ་རྩམ་བར་
 གསུམ་དཔུས་གཅིག་དུ་རྒྱུགས་པར་བྱངས་སྟེ། ཚུལ་གྱི་ནང་དུ་དབང་ཆེན་ལས་ལོགས་སུ་གྱུར་བའི་
 གཏམ་རྒྱུད་དང་འགལ་བ་ཡང་བྱིས་མེད། དེ་བས། འདི་ཡང་སྤང་རིང་སྤང་མ་གཉིས་དང་འབྲེལ་བར་
 ཚུལ་གྱིས་མི་སྤྱི་གཅིག་པོ་འདི་ལྟེ་བར་བྱས་ནས་ཡོད། 《ཐག་རིང་གི་སྤྱོད་པ》 འདི་《གཙུག་གཡུ》
 དང་《ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་སྤྱི་ཐང་》 གཉིས་དང་བསྐྱུར་ན་རང་ལ་སྤྱི་ཚུགས་ལྷ་རྒྱས་དང་ཆབ་སྲིད་སྤང་
 ཚུལ་གྱི་རྒྱུན་འགྱུར་ལྟེ་གསང་དོད་པོ་(敏感)ཆེན་པོ་ཡང་མེད་པས། མི་སྤྱི་རང་ཉིད་བཅམས་སྤང་གི་ལྟེ་
 བ་དང་འོད་ཀོར་གྱི་དཀྱིལ་དུ་བྱེད་དགོས་ནས་ཡོད་དེ། བསྟོས་འཛོག་གིས་བཤད་ན་《ཐག་རིང་གི་

སྒྲ་ནག》གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱབ་ཕྱོང་ས་ཁེར་གཙང་དུ་ཡོད་པས། བཅའ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་གཉིས་ཀ་བཞིན་
བརྒྱུད་བྱེད་ཡུལ་ལ་སྒྲིག་ཁ་མང་དུ་བསྒྱུར་ཡང་བརྒྱུད་བྱེད་(题材)རང་ཉིད་རྩི་གསང་དོད་པོ་ཞིག་མིན་
པས། བསམ་སྒྲུབ་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཚོམ་གྱི་རྒྱལ་པམ་མི་སྤེལ་སྤང་བརྟན་གྱིས་ཐག་གིས་གཙང་
དགོས་པར་འདུག།

ཚོམ་པ་པོས 2005 ལོར་དཔར་དུ་བཏབ་བའི་དེབ་རྒྱུ་མའི་འགོ་བརྒྱུད་དུ་ཡང་ “རང་ཉིད་ནས་
ཁྲམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་མཚན་པའི་སྒྲིལ་གཏམ་(བཅའ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་གི་མིང་གཞན་(ཞིག))ཞིག་འབྲི་རྒྱུ་ཀྱན་སྒྲིང་
སྒྲི་བྱར་བ་ཞིག་རྟེན་”⁵⁸ཞེས་ཁྲམ་པ་སྟེ་བདག་པོའི་སྒྲི་དང་ལུན་པའི་གང་ཟག་ཅིག་འབྲི་རྒྱ་སེམས་ལ་
འཆར་བར་བཤད་ཡོད།

དེ་ལྟའི་ཁྲམ་པ་དབང་ཆེན་དེའི་སྒྲི་གསུམ་གྱི་བྱ་བར་དཔག་ན་ཁོ་ནི་ “དགེ་སྤྲིག་” གི་བྱ་བ་གང་
ཡིན་ཞིག་སྒྲིབ་མཁན་ཞིག་དུ་སྤང་ཡང་། ཞིབ་དུ་བསམ་ན་ཁོ་ནི་བཅན་པོ་ཡི་མགོ་ནས་མཐོན་མཁན་
དང་། གཉོམ་རྒྱུ་གི་འདབས་ནས་སྒྲིར་མཁན་ཞིག་རེད། དངོས་སུ་ནས་ཚོམ་ནང་ཁོས་རང་གི་བྱ་
ལ་ “ས་ངས་དགྲ་བོའི་མཐུན་དུ་དཔའ་ཁྱུ་མྱོང་མེད་ལ་ཉམ་རྒྱུ་ལ་བརྟན་བཅས་བྱེད་མྱོང་མེད།
བྱ་དཔའ་བོ་ལ་དཔའ་དང་སྒྲིང་སྒྲིང་གཉིས་ཀ་དགོས་” ཞེས་གདམས་པ་ལྟ་བུ་དངོས་རེད། ཁོས་
དཔའ་རྟགས་བརྟན་སའི་དགྲ་པོ་ལ་བོ་པལ་ཆེར་བ་སེམས་ཅན་ལ་གཞོད་འཆོ་བྱེད་མཁན་རྒྱུ་
དང་། དེ་མིན་པ་འབྲོང་བསད་པ་ལ་མཚན་ན་དེ་སེམས་ཅན་བར་མ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོས་ལྷག་
བཤའ་བཀའ་སྒྲིང་པལ་སྟེང་རྩི་བསམ་པ་ཆད་མེད་སྟེ་བ་ཚོམ་ནང་བྱིས་ཡོད། དེ་བས་དབང་ཆེན་གྱི་
སྤང་བརྟན་དེ་སྒྲིང་གི་སར་ལྟ་བུའི་བཅན་པོ་ཡི་ཁ་གཞོན་དང་གཉོམ་རྒྱུ་གི་མགོན་སྒྲིབས་སུ་སོང་
ཡོད། འདི་ང་ཆོ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུ་གྱི་མཛེས་དཔྱད་ཀྱི་ལྟ་བར་ཆེས་མཐུན་ཡང་། མཐར་
སྟག་སྟགས་བསམ་ཅན་དུ་བྱས་དྲག་ནས་ཡོད། ཚོམ་གྱིས་དབང་ཆེན་གྱི་དེ་ལྟའི་མི་གཤིས་ཤིག་ལ་
འཁོད་པ་གཏོང་བ་ཡིན་གྱིང་། དེ་ལྟའི་སྤང་བརྟན་དེ་ལ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་མང་གཞི་མེད་ལ། རྒྱ་
རྒྱལ་གྱི་བདེན་སྤང་འང་མེད།

ལྷག་པར་དུ་གོང་གི་དོན་དག་དེ་ཉིད་ཁྲམ་པའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་སྟོང་མ་རེད། ཁྲམ་པ་ནི་རྒྱན་
ངག་བཞིན་དུ་གཞོད་འཆོ་ཁོ་ན་བྱེད་མཁན་ཞིག་མིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་། མ་མཐའ་དགེ་
སྤྲིག་གཉིས་ཀ་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་འོས། ཁོའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་སྟོང་ལ་ཁོ་དཔག་དང་། རྒྱ་ཡན་།
རྒྱལ་ཕོད་ཀྱི་བྱུ་བ་ཆ་མ་མཐའ་ཡང་ཡོད་དགོས། དེ་ལྟའི་བྱུ་བ་ཆ་དེ་དགེ་སྤྲིག་གཉིས་ཀའི་སྟོང་བཀོལ་
ནས་ཁྲམ་པ་རང་ཉིད་ཀྱི་སེམས་ན་དགེ་སྤྲིག་གི་རིན་ཐང་དབྱེ་གཙང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་འགྲིག་པ་
ལ་བསམ། ཚོམ་ནང་དུ་བྱུང་བའི་སྒྱུ་ “རྩ་རག་དཀར་མགོ་སྒྲི་བྱེད་བྱེད་ཀྱིས། སྒྲི་རེ་ལུང་ཆོན་ཐག་ཤེས་

⁵⁸ 《ཐག་རིང་གི་སྒྲ་ནག》གི་འགོ་བརྒྱུད་ P1

ལེ་མིན། དགུང་ཨ་སྒོན་དཔོན་པོ་བྱས་བྱས་ཀྱིས། གོང་དཔོན་པོར་གྱས་ཞབས་ཤེས་ལེ་མིན།” P396 ལྟ་
བུ་དང་། “དབང་ཆེན་གྱིས་ང་ཆོས་བྱས་ན་བྱེད་རང་གཞིས་སུ་བཞུགས་ཏེ་སྡེ་བའི་འགོ་འདྲེན་བྱེད།
བྱེད་ཀྱི་མེ་མདའ་ང་ཆོས་གཡར་ན་ལུང་སྦྱིད་ཀྱི་ཨ་ཁུ་ཁྲ་བས་བུ་གཉིས་ཀྱང་རོགས་པར་གཏོང་རྒྱ་
བྱས་འདུག་ ཅེས་གསལ་བཤད་དང་སྐགས་རྒྱན་དུ་ཞེས་མི་ཤེས་པའི་ཁ་ལས་ད་རེས་ ‘བཞུགས་
ཞེས་པའི་ཞེ་ཆོག་གཅིག་ཀྱང་ཐོན། ” P370 ལྟ་བུ་ཡིན་ན་ད་གཟོད་ཁྲམ་པའི་སྤང་བརྟན་གྱི་ནང་སྤྱང་
དྲངས་མའི་བྱབ་རྒྱུན་ཡིན་ཡང་། ཚྱུ་ནང་ཚྱུ་པ་པོས་དགོ་སྤྱི་གི་མཆོན་མ་ལ་ཡིད་འཛིག་ཆེ་ཆེས་
ནས་འདི་ལྟའི་ཁྲམ་པའི་སྤང་བརྟན་གྱི་རྩ་བ་པོར་སོང་།

དེར་གི་དུས་འདིར་ཁྲམ་པའི་སྤང་བརྟན་ཞིག་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱ་བར་དེ་ལ་དེར་གི་གནས་
བབས་ལས་བཅུམས་པའི་རིག་གནས་བྱིར་རྟོག་གི་དོན་སྤྱིང་ཞིག་ངེས་པར་དགོས། ཚྱུ་རིག་སྤང་
བརྟན་གྱི་རིན་ཐང་དེ་དེ་ལྟའི་དོན་སྤྱིང་གི་སྤྱང་ནས་མངོན་དགོས་པ་ཡིན་ཡང་། སྤྱང་རིང་འདིས་
ཚྱུ་པ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱི་དགོ་སྤྱི་གི་མཆོན་མ་བརྟོས་མེད་དུ་སྒྲ་རུ་འཛིག་ཐལ་བས་སྤང་བརྟན་གྱི་
ནང་དོན་ལ་ཚྱུ་པ་པོས་བཅོན་འདྲུལ་བྱས་ཏེ་ཁྲམ་པའི་རང་ག་ཤིས་མེད་པ་མ་ཟད། ཁྲམ་པའི་སྤྱི་
ག་ཤིས་ཀྱང་མེད་པར་བཟོས་སོང་།

མི་སྣ་གཙོར་བྱས་ནས་བྲིས་པའི་འཕུས་ཆ་བ་ཀྱི་སྤྱང་རིང་འདི་གསུམ་ལ། མི་སྣའི་སྤང་བརྟན་
བཞེངས་བསྐྱུན་བྱ་བའི་གོ་སྐབས་ལགས་པོ་ཡོད་ཀྱང་། 《གཙུག་གཡུ》 ཡིས་མི་སྣའི་སྤང་བརྟན་རང་
ལ་རང་གི་ནང་སྤྱིང་དུ་གྱུར་བའི་བསམ་སྒྲུབ་སྤྱིང་སྤྱིང་སྤྱིང་གི་ཤེས་པ་རོས་ཟིན་ལགས་པོ་
བྱུང་མེད་ལ། 《སྤྱིང་འཇགས་ཀྱི་རྩ་ཐང་》གིས་ཁོར་ཡུག་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ཁོད་ནས་མི་སྣ་དེ་ཉིད་བསམ་
སྒྲུབ་སྤྱིང་སྤྱིང་སྤྱིང་ཐུག་ཞིག་མཆོན་ཐུབ་པ་ཅན་དུ་བྱེད་པའི་རོས་ཟིན་ཡོད་ཀྱང་། སྤང་བརྟན་གྱི་
ནང་སྤྱིང་དུ་གྱུར་བའི་བསམ་སྒྲུབ་སྤྱིང་སྤྱིང་སྤྱིང་དེར་འཇུག་སྤྱངས་འབྱར་ཐོན་བྱེད་མ་ཐུབ་པས། སྤང་
བརྟན་དེ་ཉིད་རབ་རིབ་དུ་གྱུར། 《ཐག་རིང་གི་སྤྱིང་ནག》 ལ་སྤང་བརྟན་ཅི་ལྟ་བུ་བསྐྱུན་རྒྱ་དང་སྤང་
བརྟན་གྱི་ནང་དོན་ལ་རང་ལ་རིགས་རྟོག་གི་རོས་ཟིན་གསལ་པོ་དང་། དེ་ཉིད་འབྱར་དུ་ཐོན་པར་
ཡང་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ལྟའི་སྤང་བརྟན་གྱི་རོ་པོ་ལ་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་མེད་པ་མ་ཟད། དགོ་སྤྱི་གི་
མཆོན་མར་ཡིད་འཛིག་བྱེད་ཐལ་སོང་། འདི་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་པོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་ཚྱུ་པ་པོའི་བསམ་
སྒྲུབ་རྩ་ཐང་དང་ཚྱུ་རིག་གི་སྤྱི་རྩ་ཐང་ལ་དོ་བསྒྲུབ་ཞིང་། པོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གི་མ་འོངས་འབྱུང་
འབྱུང་གི་ལས་དབང་གི་སྤྱི་སྤྱི་དབྱངས་སུ་གྱུར་བཞིན་དུ་ཡོད།

དོན་བརྒྱུད་བྱེད་སྤྱངས་དང་བཀོད་འཁྱི། དོན་བརྒྱུད་ཚྱུ་རིག་ལ་མཆོན་ན། ལྷག་རྒྱུད་དང་
བཀོད་འཁྱི་གཉིས་ནི་རྩ་བར་གྱུར་བའི་དོན་བརྒྱུད་བྱེད་སྤྱངས་ནམ་པ་གཉིས་ཡིན། ལྷག་རྒྱུད་ནི་
བཅུམས་སྤྱང་ཚྱུ་པ་པོས་སྤང་ནས་གཏན་ཁེལ་ཟིན་པའི་འབྲེལ་བའི་ཁོད་དོན་དག་གཅིག་གམ་དུ་
མ་ལ་བརྒྱུད་པ་ལྷུར་ལེན་པ་ལ་ཟེར་བ་དང་། ཞིབ་འཁྱི་ནི་བཅུམས་སྤྱང་ཚྱུ་པ་པོས་མི་སྣ་དང་།

དོན་རྒྱུ་དང་། ཁོར་ལྷག་བཅས་ལ་བྱེ་བྲག་པའི་བཀོད་འབྲི་དང་བཀོ་བཞེངས་བྱེད་པ་ལ་ཟེར།

“ནང་མི་ཆང་མ་བྱིས་དུ་ཡོད་པའི་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་དོ་རྒྱུ་ལྷ་བ་དཀར་པོ་ལེགས་པ་ཞིག་གྱུར་ཏེ་ཕུ་ཐུང་གཡོན་པ་གྱུར་པ་དང་གཡས་པ་ཕུད་ནས་དཔུང་པའི་སྤྲོད་དུ་དབྱངས། མགོ་བོར་རྒྱ་གར་ཞུ་མོ་ཞིག་གྱུར་པ་དང་། ཀང་པར་བོན་པ་ཁ་བབ་ཅིག་གྱུར་པ་དང་ཡུལ་བཏགས་ཀྱི་ལྷ་མ་སྒྲིག་དམར་ཁུ་ཞིག་བཅིངས། རྒྱུ་དུ་ཆང་ཆོས་དོ་ཅམ་འགོ་བའི་སྐབ་རིལ་ཉིས་གོ་ཞིག་བྱིས་ནས་དོན་གྲུབ་ཀྱི་བྱིས་དུ་ཁ་སྒྲིགས་ནས་ཡོད།” (《པལ་བའི་བྱིས་ཆང་གི་སྤྲོད་སྟུག་》 P23)

ལྷ་ཐུར་མཆོན་ན། དོ་རྒྱུ་དང་གྱུ་བྱིས་དུ་ཁ་སྒྲིགས་ནས་ཡོད་པ་ལྷག་རྫོང་གི་ཆ་ཡིན་ལ། དེ་མིན་ཐམས་ཅད་སྤྱིར་ན་ཞིབ་འབྲི་ཡིན། དཔེ་གཞན་ཞིག་གིས་བཤད་ན། ལྷག་རྫོང་ནི་རུས་པའི་སྒྲིམ་ལྷ་ཐུ་ཡིན་ན། ཞིབ་འབྲི་ནི་ཤ་ཁྲག་ཆེ་ལ་གསུམ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་། གསར་ཚམ་དངོས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་ལྷག་རྫོང་ནམ་ཡང་ཞིབ་འབྲི་དང་སྒྲགས་ནས་ནམ་ཡང་རུས་པའི་སྤྲོད་ལ་ཤ་འགོས་པར་བྱས་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་མིན་ཏེ། དོན་དག་གི་ཆོན་པ་ལ་ལར་ལྷག་རྫོང་པའི་བརྫོང་པ་ལྷར་ལེན་དགོས་ཤིང་། ལ་ལར་ཞིབ་མོའི་བཀོད་འབྲི་ལྷར་ལེན་དགོས་པ་ཡིན། འདི་གཉིས་ནི་སྤྱིར་སྤྲོད་མར་ཡོད་ན་ལེགས་པ་ལས་གཉིས་ཀའི་མཐའ་གང་རུང་དུ་ལྷང་ན་མི་ལེགས། ལྷག་རྫོང་པའི་བརྫོང་པའི་མཐའ་རུ་ལྷང་ཆོ་ཚམ་དེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤེད་ཆེ་བར་འགྱུར་ལ། ཚམ་པ་པོའི་དབང་ཤུགས་ཆེས་བཅན་པར་གྱུར་ཏེ་ “ ཀུན་མཁྱེན་ལྷ་ཐུའི་ལྷག་རྫོང་བྱེད་སྤངས་” ཀྱི་སྒྲིབ་ཞུགས་པར་འགྱུར་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། བཀོད་འབྲིའི་མཐའ་ལ་ལྷང་ཆོ་གཙོ་པལ་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་ལ་ཉིང་དགོས་དང་འབྲེལ་བར་མི་འགྱུར་བའི་སྒྲིབ་ཞུགས་པའི་ཉེན་ཁ་ཡོད།

ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གསར་བར་ཐོག་མར་ལྷག་རྫོང་པའི་བརྫོང་པ་ལྷང་སྤེ་བཀོད་འབྲིས་ཚམ་གྱི་ཆ་མང་པོ་ཟིན་པའི་སྤང་ཚུལ་ཡོད། མི་སྣས་ཅི་བཤད་ཀྱི་སྤང་ཆ་རེ་རེ་ཏྲགས་ “ ” འདིའི་ནང་རི་བཞིན་པར་གསལ་བར་འགོད་པ་ལས། “ལྷ་མ་མོ་ཏི་ལུ་མོའར་གྱིས་བྱིས་དུ་མགོན་པོ་གལ་ཆེན་ལ་གསལ་སྟོན་བཤམས་པའི་ཉེན་མོར། ཁྱོ་བོར་ཡུས་ལན་སྒོ་བྱེ་རུ་ལས་སྐབ་པར་མངགས་པའི་གྲོས་གཞི་བཏོན་” ⁵⁹ ལྷ་ཐུའི་མི་སྣའི་ཁ་བར་ལ་ལྷག་རྫོང་པའི་བརྫོང་པ་བཀོལ་བ་ལྷ་ཐུ་ཐོད་ཚམ་དུ་པལ་ཆེར་མེད་པ་འདིས་མཆོན་ཏེ། མི་སྣའི་བྱ་བྱེད་ལའང་བཀོད་འབྲི་གཙོ་བོར་བྱེད་པ་ལས། དེ་ལ་ལྷག་རྫོང་པའི་བརྫོང་པ་ལྷར་སྤངས་པ་སྤྱིར་ཉིང་། དེ་ལྷར་ཚམ་ལ་ལྷག་རྫོང་པའི་མདོར་བསྟན་(概述)ཀྱི་ཆ་ཉིང་བས་ན་ཚམ་ཉིད་ཀྱང་གསལ་ཅིང་ལུག་པ་ཞིག་ལས་ཆགས་དམ་པ་དང་ཉིང་བསྐྱུས་ཅན་དུ་འོངས་དཀའ་ལ། ཐོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་དེ་ལྷར་ཡིན་ཀྱང་ཡིན།

དེ་ལས་ཀྱང་སྒྲིབ་ཆེ་བ་ནི་ལྷག་རྫོང་གི་བརྫོང་པ་དང་བཀོད་འབྲི་གང་ཡིན་ཡང་མཆོན་སྟབས་ཅན་དུ་ཡོད་པ་ཉིང་བ་དེ་རེད། བཀོད་འབྲི་ནི་རང་མཆོན་ཅན་གྱི་སྤང་ཆས་མི་སྣ་དང་བྱ་དངོས་

⁵⁹ 司汤达《红与黑》

དང་སྒྲིངས་ནམ་བཙས་ལ་གཟུགས་སྒྲིང་རྩ་ལྟེ་དབང་མདོན་གྱི་བྱང་ཆོས་དང་ལྟན་པར་བྱས་
 ཏེ། དེ་དག་གི་ནམ་པ་འི་བ་མ་ཟད་ནང་གི་“ནམ་ཤེས” མདོན་ཏུ་བྱེད་པ་དང་། དེ་ཉིད་སྒྲིག་པ་པོའི་
 རྟོག་མེད་དབང་དོར་བསྟར་ཏེ་སྒྲིག་པ་པོར་སེམ་ཆོར་རམ་མངོས་རྟོག་གི་ཚུང་བ་བསྐྱེད་པར་བྱེད་
 པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་རགས་པ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་ཤིག་འབྲི་བ་ཙམ་མིན་ལ། རྟོག་གྲངས་ཆང་བའི་“ཞིབ་ཆ”
 བཏོད་པ་ཞིག་ཀྱང་མིན།

ཆམ་པ་ནི་སྐ་ས་ནས་དོ་ཆས་བསྐྱབ་ནས་ཁྱེར་ཚོག་ཡོད་པས་སྐྱ་ཚོགས་ཀྱིས་སྐྱེའུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཅ་ཡག་གཞན་དག་དང་བཅུགས་སྐྱུག་བསྐྱེལ་ནས་བཞུམས་པ་དང་ཆེ་བརྟན་སྟོ་མོས་ཞིབ་མཐི་ནང་གི་བག་ལེབ་དེ་དག་དང་དེ་མིན་ཟ་ཆས་དང་ཁྱོན་ཆས་གཞན་དག་སྟོ་སྐྱེའུ་ཞིག་གི་ནང་སྐྱུགས་ཚར་རྗེས་དཀར་བསྐྱར་ཞིག་བཏང་བ་དང་དེ་ཆས་རྒྱུས་གཡམ་སྟེང་དུ་བཏོན་ནས་ཁྱེར་ཚོག་ཚོག་བཟོས། (《ཡལ་པའི་བྱིམ་ཚང་གི་སྐྱེད་སྐྱུག》 P312)

གོང་དུ་བསྟན་པ་ལྟར། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གསར་བ་ལ་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་མདོར་བསྟན་ནས་བརྗོད་པ་མེད་པ་མིན། ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་དོན་དག་གི་བརྒྱུད་རིམ་མགོ་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཞིག་གི་ཞིང་། དེར་མ་ཟད་བརྒྱུད་རིམ་དེ་ཉིད་ལྷན་འགྲུབ་སུ་བཀོད་པས། ཚུལ་གྱི་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཆ་དགོས་པ་ཡོད་མེད་ཅི་རིགས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་གྱིས་བཟུང་ནས་ཡོད་པ་འདི་སྟོན་དུ་འཁུར། དོན་དག་གི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་དག་བསྟན་དོན་དང་མི་སྣའི་གཤིས་ཀྱི་འཕྲིན་ལྷན་བཅས་ཀྱི་ཉིང་དགོས་དང་མ་འབྲེལ་ཆོ། དེ་དག་དོན་མེད་ལོང་གཏམ་ཉིད་ཡིན། ལུ་ཁྲ་ཆེས་(卢卡契)ནས་ཞིབ་འབྲི་ལ་དགག་པའི་ལྷ་སྤངས་བཟུང་བའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་། ཁོས་བཤད་པ་ལྟར་ཞིབ་འབྲི་ནི་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་དང་མི་འདྲ་བར་དེས་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་འཆོ་བའི་རྩ་བའི་རོ་བོ་བཅས་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་དང་བསྟོག་འདོན་བོར་ཉེ་ཡོད་ལ། དེ་ནི་མིའི་འཆོ་གནས་ལ་མ་དམིགས་པའི་འབྲི་སྤངས་ཤིག་རེད་ཅེས་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་འཆོ་གནས་དང་བཅས་པའི་ཉིང་དགོས་ཆེན་པོ་དང་འབྲེལ་དགོས་པ་བསྟན།

《ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་རྩ་ཐང་》གིས་ཤོག་ལྗེ་བས 56 ཅན་གྱི་ལུ་གཅིག་གིས་བཤད་བཤད་ཀྱི་མཐའ་འབྲས་ནི་དབང་ལྷན་དོན་རྩེ་ཚུལ་ནང་ཐོན་པར་བྱས་པ་དང་། མི་སྣའི་རོ་སྤྱད་ཅུལ་གྱི་དགོས་པ་མ་གཏོགས་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ན་དངོས་སུ་ནས་ཚུལ་རང་ཉིད་གསེར་དོན་རྟོག་ཅིག་དུ་ག་ལ་འོངས། 《པ་ལ་བའི་བྱིམ་ཆང་གི་སྤྱིད་སྤྱིད་》གིས་ཤོག་ལྗེ་བས 570 ལྷག་གི་ཡིག་ཆོགས་བཀོལ་ཉེ་བོད་སྤྱངས་ཀྱི་དུས་འགྱུར་ཆེས་ཆེར་གློད་པའི་ལོ་རྒྱུ་ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུ་ཀྱི་དོན་དག་ཚུལ་དུ་བཀོད་ཀྱང་། མཐར་ད་ཆོ་སྟོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱི་ཡིད་རོར་ལོ་རྒྱུ་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་མི་ཤར་ལ། དོན་ཆེན་དེ་དག་བརྒྱུད་སྤྱང་བའི་མི་སྣ་ཞིག་གི་སེམས་ཁོངས་ཀྱི་ན་བྱུག་དང་སྤྱི་སྤྱི་མི་ཤར་བ་འདི་ཅུང་ལ་མཚན་པ་ཡིན་ཉེ། ཡིག་ཆོགས་དེ་དག་གིས་དོན་གྱིས་ཅི་ཞིག་བྲིས་ཤིང་གང་ཞིག་བསྟན་པ་རེད། ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་མཐར་སྤྱི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་ཡོད་སྟངས་དང་། ཚུལ་འདི་གཉིས་དུང་སྤྱང་རིང་གསར་བའི་གསལ་ནས་ཅུང་ལེགས་ཤོས་སུ་བཅེ་དགོས། འདི་ལས་གཞན་པའི་《དེལ་བའི་མི་ཆོ》དང་། 《བྱུང་བྱུང་ཆང་གི་གསང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་》ལྷ་བུའི་སྤྱང་རིང་གི་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་དགོས་ཆེན་དེ་དངོས་སུ་བཤད་དཀའ། འདིར་བལྟས་ན་ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་སྤངས་ལ་དེང་འདིར་ལྷག་པར་གཅིགས་སུ་འཛིན་པ་ལ་དངོས་གནས་རྒྱ་མཚན་ཆེན་པོ་ཡོད་སྟེ།

ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་རྩ་བའི་དོན་བརྗོད་ཀྱི་སྤངས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱང་རིང་གསར་བས་མཐར་སྤྱི་གི་བསམ་སྤྱོད་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་མ་ཐོན་ལ། གནས་སྐབས་དེར་གསལ་ཉམས་ལྷན་ལ་མཛེས་རྟོག་གི་སེམས་ཆོར་ཡོད་དེ་སྟོག་པ་པོར་མཉམ་སྟོག (共鸣) གམ་ཁས་ལེན་འབྱུང་བར་བྱ་མི་སྤྱི་བའི་གནད་དོན་གྱི་རྩ་བ་ཚུལ་གྱི་དོན་བརྗོད་ཀྱི་སྤངས་ནས་གཉིས་ལ་ཐད་ཀར་རག་ལས་ནས་ཡོད། སྤྱིར་བཤད་ན། ལྷག་རྒྱུ་ཡིན་དང་

⁶⁰ 《涌动的潮汐》汪政 晓华 百花文艺出版社 1994 年 9 月

བཀོད་འབྲི་གང་ཡིན་ཡང་དེ་ཉིད་པལ་བ་ཀྱི་ན་བ། སྤྱིར་བཏང་ཐུན་མོང་བ་ཞིག་ལས། ཚུམ་པ་པོའི་གསར་མཐོང་གི་ཆ་དང་ཟབ་ཞུགས་ཀྱི་ཆ་མེད་པས་སྦྱོན་འདི་བྱང་བ་རེད། དཔེ་གསལ་པོ་ཞིག་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱི་རིང་གསར་བའི་ཆེས་ཉག་སྤྲ་ས་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བཀོད་འབྲི་རེད། སྤྱི་རིང་ལ་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བཀོད་འབྲི་མེད་པ་མིན་ཀྱང་། ཚུམ་པ་པོས་མི་སྣའི་སེམས་ཁམས་ལ་ཁོང་རྒྱབ་བྱས་པ་ཆེས་བྱེད་ས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གསལ་བའི་ཆ་ཡིན་པ་ལས། སྤྱི་རེའུ་ཉི་ཡིས་བཤད་པའི་བག་ཉལ་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ལྟ་ཞོག་སེམས་ཁམས་ཀྱི་རྒྱ་ཟད་ཟབ་ས་དང་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ནང་རྩ་ཏུ་རྒྱ་ཟད་ཕྱིན་པ་ཡང་མེད་པས། སྤྱི་རིང་གི་ཁྲོད་ནས་ཀྱང་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ངོ་མཚར་ལྟ་མོ་རྒྱ་ཟད་ཅམ་ཡང་མཐོང་དཀའ་སྟེ། སེམས་ཁམས་གིས་པ་དེ་དག་སྤྱིར་བཏང་གི་མི་པལ་བ་ཞིག་གི་ཤེས་རྟོགས་དང་ལྟ་རྟོག་ལས་འདས་མེད། འདི་ལྟར་ཡིན་ཆེ་སྤྱི་རིང་གི་ཡིད་འཕྲོག་གི་རྩ་ས་པ་ལ་དམའ་མི་པབ་རང་པབ་ཡིན། ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་གི་ཆོར་བ་སྦྱོན་པོ་དང་ལྟ་རྟོག་ཞིབ་མོ་དང་མྱོང་རྟོག་ཟབ་མོ་ཚུམ་ནང་མི་མངོན་ན། སྟོག་པ་པོར་ངོ་མཚར་ལྟ་མོ་ཡང་ཡོད་མི་བྲིད་ལ། སྟོག་པ་པོའི་ཡིད་འཕྲོག་པ་པར་ཞོག་སྤུལ་ཀྱང་མི་རུས། འདི་ལྟའི་གསར་མཐོང་དང་ཟབ་ཞུགས་མེད་པ་དོན་གྱིས་སེམས་ཁམས་ཀྱི་བཀོད་འབྲིར་མ་ཟད། མི་སྣའི་གཟུགས་བྱད་བཀོད་འབྲི་དང་། བྱ་བྱེད་བཀོད་འབྲི་དང་། ལ་བརྟའི་བཀོད་འབྲི་བཅས་མི་སྣ་བཀོད་འབྲིའི་ངོས་བཞི་བོ་དང་། ལྷག་རྗེད་ཀྱི་ཆ་སོ་སོ་ན་མེད་ཆེ་ཚུམ་ལ་ཀྱི་ན་བའི་ཞན་ཆ་ཞིག་མི་འདོད་བཞིན་དུ་གནས་འོངས།

ལུགས་སྟོག་ཏུ་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱི་རིང་གསར་བར་མ་གཞི་ནས་བསྟན་དོན་དང་མི་སྣའི་གཤིས་ཀའི་ནང་དོན་གཉིས་ཆར་ནས་ཟབ་རྒྱས་སྤྱོད་ཁོང་རྒྱབ་བྱས་པ་མེད་པས། ཚུམ་པ་པོའི་བའི་གོ་རིམ་དངོས་དེ་དམིགས་ཡུལ་རབ་རིབ་ཅན་གྱི་ཡང་ན་བོར་བའི་སྤང་ཏུལ་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ཚུལ་ཏུ། གོམ་པ་རེ་རེ་འབྱར་འབྱོར་དུ་མཐུན་དུ་སྦྲས་པ་ལ་དགོས་གལ་ཆེན་པོ་དང་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མེད་སང་། ཚུམ་ཀྱི་ལྷག་རྗེད་ཀྱི་ནང་དོན་དུ་གྱུར་བའི་བརྒྱད་རིམ་རེ་རེ་དང་། བཀོད་འབྲིའི་རིན་ཐང་སོ་སོ་མཐར་ཐུག་མི་སྣའི་གཤིས་ཀའི་དོན་སྟོང་དང་བསྟན་དོན་གྱི་དོན་སྟོང་གིས་སྟེར་དགོས་པ་ལ། མི་སྣའི་གཤིས་ཀ་དང་བསྟན་དོན་གྱིས་གྲུབ་པའི་པ་རྩལ་གྱི་དོན་སྟོང་གི་འཇིག་རྟེན་ལ་ངོས་འཇིག་དང་ཁོང་རྒྱབ་གཏོང་ཟབ་རྒྱ་ཆེ་ཞིག་མ་བྱུང་ཆོ། ལྷག་རྗེད་ཀྱི་བརྗོད་པ་དང་བཀོད་འབྲི་གཉིས་ལ་སྟོག་ཞུགས་སུ་འཇུག་དཀའ། ཉིང་དགོས་ཞེས་པས་ཀྱང་དོན་སྟོང་གི་འཇིག་རྟེན་(意义世界)འདི་བསྟན་པ་ཡིན། འདི་ཚུམ་པ་པོའི་བསམ་སྒྲུབ་ཆུ་ཆ་དུ་ལ་རག་ལས། བཤད་བྱ་རྒྱ་ཟད་ཟད་རྒྱ་ཆེ་བས་གཞན་དུ་བསྟན་པར་བྱ། ཚུམ་རིག་ནི་སྤྱི་ཆོགས་འཆོ་བའི་ཚུར་སྤང་ཡིན་ཡང་། འཆོ་བ་དེ་ནི་པ་རྩལ་གྱི་དོན་གྱི་ངོས་ན་རི་ལྟར་ཡོད་པ་དེ་ཅམ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། ཡུལ་ཅན་ཚུམ་པ་པོས་དེ་ལྟའི་འཆོ་བ་ལ་དགོངས་དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་ཁོག་དབུབས་ཏེ། ཚུམ་པ་པོས་བཞེངས་བསྟན་བྱས་པའི་འཇིག་རྟེན་གཉིས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས།

བཅུ་མ་ས་སྒྲིབ་གསར་བའི་གནས་སྐབས།

1980 ལོ་ནས་ཐོད་ཀྱི་ཚུ་རིག་གསར་བ་ཆགས་འགྲུགས་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། ད་ལྟ་
བར་དུ་ལོ་རྒྱུ་ཉེར་བདུན་ལྷག་གི་ལ་རྒྱས་ཡོད། ཐོད་ཀྱི་ཚུ་རིག་གསར་བའི་ཐོག་མའི་ཆགས་པ་ཀྱང་
གོའི་ཚུ་རིག་གསར་བའི་ཚུ་རིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་བཞིན་དུ། ཐོད་ཚུ་རིག་གསར་བའི་ལོ་རྒྱུ་

བདུན་ལྷག་གི་འཕེལ་ཆུས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཡོངས་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཚུལ་རིག་གས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་
 འཕེལ་ཆུས་དང་འགྲོགས་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྤྱོད་བཟུངས་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་གི་ཉི་
 བའི་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་བུ་རིང་གི་ཚུལ་རིག་གི་འཕོ་འགྱུར་ཡོད་ཚད་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་
 རབས་བརྒྱད་ཅུ་བ་ནས་བཟུང་བའི་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་བུ་རིང་གི་ཚུལ་རིག་ལས་ཡོངས་སུ་མངོན་
 སང་ཟེར་བ་བཞིན་དུ། ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གི་ནུས་པ་ཕལ་ཆེར་བའང་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་
 བའི་ཁྲོད་ནས་མངོན་ཡོད། ཀྱི་སེམས་ཆའི་བཅའ་སྤྱོད་དང་། ཕྱིར་རྟོག་བཅའ་སྤྱོད་དང་།
 རིག་གནས་ཅད་ཞིབ་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གི་ནུས་པ་སྤྲོད་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་ཁྲོད་བྱུང་ཡོད་ལ།
 རྟོག་པ་འོག་འགྱུར་བཅའ་སྤྱོད་དང་། དངོས་ཡོད་སྤྱོད་འཕྲུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་དང་།
 དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་ཀྱང་བོད་དུ་བྱུང་ཡོད། བཅའ་སྤྱོད་གསར་བ་བོད་དུ་
 དར་བའི་གོ་རིམ་ཁྲོད་འདི་དག་ལ་གཙོ་བོ་དང་དར་ཆེ་ཆུང་གི་ཁྲོད་པར་ཡོད་པ་ནི་སྤྱོད་མ་དགོས་
 ལ། བོད་ལ་བཅའ་སྤྱོད་གསར་བ་ཐོག་མར་ཆགས་པའི་དུས་ཚད་དེ་ཉིད་ཀྱི་ནང་གི་དངོས་ཡོད་
 རིང་ལུགས་བསྐྱར་དར་གྱི་དུས་ལ་འཁེལ་བས། བོད་ཚུལ་གསར་བའི་རྩ་བ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་
 བས་ཚུགས་ཤིང་། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གིས་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་གསར་ཚུལ་དུ་མ་
 ཟེང་བའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུ་སྤྲོད་ཀྱིས་ཐོག་མར་ཆགས་པའི་དུས་ཚད་ལ་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད། དངོས་
 ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་སྤྱོད་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ཡོད་པའི་བོད་ཚུལ་གྱི་གཙོ་ཆུགས་ལྟ་བུ་ཡིན།

དབུ་གྲོ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་

དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི 1850 ལོར་རྒྱ་རན་སིའི་རི་མོ་བ་ཁུའུ་འར་པའི་ཡི་
 རི་མོ་《རྩོག་སིལ་བཟོ་བ》ཞེས་པ་བཀྲམ་སྟོན་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་རེད། རི་མོ་དེ་ལ་དངོས་ཡོད་རིང་
 ལུགས་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་སྤྱོད་དོན་གཙོ་བོ། རི་མོ་དེས་འབངས་པལ་བ་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཆོ་བ་
 མཆོན་པས་ཡིན། དེ་ཡང་འཕྱར་ལྟར་གྲལ་རིམ་པའི་མཛེས་རྟོག་གི་ལྟ་བུ་དང་མོས་པ་དང་། ལྷ་ལྷང་
 ཡོན་ཏན་པས་འཛོ་སྤྲོད་གི་བརྗོད་བྱ་དང་མཛེས་པ་ལྟར་ལེན་པའི་སྐབས་སུ་འབངས་པལ་བ་ཞིག་
 གི་སྤྱོད་བཏང་གི་འཆོ་བ་མཆོན་པའི་སྤྱོད་ཆལ་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ལ། དེ་ལ་སྤྱོད་རྩལ་གྱི་རིན་ཐང་ཡོད་པར་
 མི་འདོད། 《རྩོག་སིལ་བཟོ་བ》ཡི་གཞུག་ནས་ཁུའུ་འར་པའི་ལ་ཀྱབ་སྦྱོར་བྱེད་མཁན་མུང་ལྷོ་ལི་ལིས་
 ཡིས་རང་གི་གསུང་འདུན་གྱི་མིང་ལ་《དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་》ཞེས་ 1857 ལོར་དཔར་དུ་བཏབ། ཁོའི་
 སྤྱོད་མ་ཁུའུ་ལྷང་ཏིས་དང་དབྱེད་བརྗོད་པ་གཞན་ཞིག་གིས་གས་གཅིག་ཏུ་ 1856 ལོར་《དངོས་ཡོད་
 རིང་ལུགས་》ཞེས་པའི་དུས་དེབ་ཞིག་བསྐྱུན། ཁུའུ་འར་པའི་ཡིས་དུས་དེབ་དེའི་སྤྱོད་རང་གི་ཚུལ་
 རིག་སྤྱོད་ཆལ་གྱི་ཁྲོད་བསྐྱགས་བཀོད་དེ། ཚུལ་པ་པོས་དངོས་ཡོད་ལ་ཞབས་འདེགས་ཁུ་དགོས་པའི་
 ལྟ་བུ་བཏོན་ཅིང་། དངོས་ཡོད་ཅེས་པ་གཙོ་བོར་སྤྱོད་ཆོག་པའི་རིམ་གྱི་མི་དམངས་(བཟོ་བ། སྤྱོད་
 སྤྱོད་ཀྱི་དབུ་ལ་བོད་པ་ལག་ཤེས་པ་ཆུང་ཆུང་གྱི་འཆོ་བར་གོ་བ་ཡིན། “ཁུའུ་ལྷང་ཏིས་སྤྲོད་ཀྱིས་

བྱ་བ་ཞེས་པ་དང་། སྤྱི་འདུན་གྱི་བདེན་པ་ལྟར་ལེན་པ་ཞེས་པ་གཉིས་ཀྱིས་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འབྲེལ་བས་
 བྱ་བ་པའི་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཚུལ་རིག་གི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་རྟེན་གསལ་དུ་བཏང་བ་མ་ཟད།
 དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་དང་འཆོ་བ་ལ་སློ་དཀར་བའི་སྒྲོན་མེ་ལ་བདེན་སྣང་འབྱུང་བུ་བའི་ཆོད་
 ཏུ་བྱི་དགོས་པའི་སྒྲིབ་བྱ་བ་ཏོན། འདི་ལྟར་དུ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྤྱི་བ་རྣམས་ཀྱིས་
 ཚུལ་རིག་དངོས་ཡོད་དང་ཉེ་བར་བྱས་ཏེ། མཐར་ཚུལ་རིག་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་ཚུར་སྣང་ཡིན་
 ཞེས་པའི་ང་ཆོའི་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་བསྟན་བཤེས་འབྱུང་བའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་དེ་
 བྱུང་།

དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཚུལ་རིག་གི་རྩ་བའི་རྩ་དོན་གཅིག་ནི་བྱི་དོན་གྱི་བདེན་པའི་རང་བཞིན་
 དོན་དུ་གཉེར་དགོས་པ་དེ་ཡིན། ཨ་རི་མི་ཏོ་ཏལ་གྱི་ཐོག་མའི་“ལ་ད་སྒྲོན་” སྤྱི་བ་ནས་བཟུང་བའི་“མེ་
 ལོང་སྤྱི་བ་” དང་ “བསྐྱར་མཆོན་སྤྱི་བ་” སྤྱི་གས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་སྤྱི་བ་ཀྱན་གྱིས་བདེན་པའི་སྒྲོ་
 བས་དངོས་ཡོད་མཆོན་པའི་ཐུན་མོང་གི་ལྟ་འདུན་ཞིག་འཆང་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་བཅམས་ཆོས་ལ་
 འང་ “བདེན་སྣང་” དང་ “བདེན་པ་” གཉིས་ཀྱིས་ཆོད་འཇལ་བྱེད་པ་ཡིན། འདི་ཏུ་བདེན་པ་དང་
 དངོས་ཡོད་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་པན་ཚུན་ལུགས་སྒྲོན་གྱི་མཉམ་སྦྲེལ་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་བྱུང་ལ། བདེན་
 པ་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་ཟུར་བ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པས། དོན་གྱིས་བདེན་པ་ནི་དངོས་ཡོད་
 ཀྱི་ཆོད་བྱེད་དུ་གྱུར་ནས་ཡོད། དེ་བས་མི་རྣམས་ཀྱིས་བདེན་པའི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་ལ་ལུགས་
 སྒྲོན་བྱེད་དུས་སུ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གཙོ་གལ་རང་བཞིན་ལ་འང་ལུགས་སྒྲོན་བྱས་པ་ཡིན།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་པ་དང་ཚུལ་པ་པོ་
 རྣམས་ལ་འཛམ་གླིང་གི་མིག་དབང་རྒྱང་ཡོད་ཐུབ་པའི་མཐུན་སྦྲེན་བྱུང་བས། ཁོ་ཆོས་ལུགས་
 བསམ་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱི་གཞུགས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཁོར་ཡུག་དང་། ལུགས་བསམ་ཅན་གྱི་མི་གཞི་
 དང་མིའི་རིག་གནས་ཡིད་བརྟན་(理念)ནས་ལུགས་འདུན་དུ་བྱས་ནས། བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གྲུ་ཟུར་
 ཐམས་ཅན་ལ་ཞིབ་བཤེར་དང་རྟོག་འཇུག་བྱས་ཏེ། དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་
 ཚུལ་གྱི་བརྗོད་བྱ་དང་བརྗོད་སྟངས་གཉིས་སུ་བྱངས་ཡོད་ལ། བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐད་ཀར་བའི་གནད་
 དོན་དང་རི་ལྟར་ཉེ་ན་ཚུལ་ལ་དེ་ལྟར་དུ་དགའ་བསུ་འང་ཐོབ། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོ་དང་ཚུལ་
 ལ་དགའ་མཁན་གྱི་འབྲེལ་བས་བསྟོན་པའི་ “དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་” ཀྱི་མདོན་གྱུར་ཞིག་ཡིན། དེ་
 བཞིན་དུ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བས་སློ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སློ་ཕྱག་དུ་བྲངས་
 བས། ཚུལ་རིག་གི་བྱི་བ་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་དང་འབྲེལ་དམ་པར་བྱེད་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་ཞིག་དང་། བཅམས་སྤངས་གསར་བས་སྒྲོལ་རྒྱན་བཅམས་སྤངས་ལ་ཐོད་བཞུལ་
 བྱས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བའི་ཆེ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

བོད་མི་ཐུན་མོང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ལྟ་འདུན་ཚུལ་དུ་བཀོད་ནས་བཅམས་སྤངས་གསར་གྱིས་སྤྱི་ཚོགས་

ལེགས་བཅས་ལ་རུས་པ་བཏོན་ཏེ “དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས” གྱི་སྒྲིང་སྟོབས་མངོན་ཏེ་འགྱུར་བཞིན་
པའི་རུས་མཚུངས་སྒྲ། བོད་ཀྱི་བཅའ་སྡུང་གསར་བས་བསམ་སྒྲུབ་འོ་ཐོ་ཁོ་ནར་དོ་གཤམ་ཏེ་འཛིན་
པ་ལས། བསམ་སྒྲུབ་ཟུང་བའི་བྱ་དང་མཐོ་བྱ་དང་ལ་དོ་སྣང་མ་བྱས་པའི་ཞན་ཆ་ཞིག་གྲུབ། གཞུང་
ལུགས་ཀྱི་སྐད་ཀྱིས་བཤད་ན་དཔེ་མཚོན་ཅན་ཏེ་བྱས་པ་མི་འདང་བའི་ཞན་ཆ་ཡོད། དེ་ཡང་སྤྱི་
ཚོགས་སྣང་ཚུལ་ལས་གནད་དོན་སྣ་ཚོགས་པ་ཚོས་ཏེ་བཀོད་པ་ཅམ་ལས། སྣང་ཚུལ་བརྟོན་ནས་ཆ་
བའི་རོ་བོ་ལ་བསྟོན་ཐུབ་མེད་པའི་སྣང་ཚུལ་ཞིག་ཡོངས་བྱ་བ་ཏེ་གནས། ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ཆ་
ནས་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་བཅའ་སྡུང་གསར་བའི་“དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས” གྱི་སྒྲིང་སྟོབས་ནི་བརྗོད་
བྱ་ཅམ་གྱི་སྒྲིང་ནས་མངོན་པ་རེད་ཅེས་བཤད་ཆོག བོད་ཚོས་དེ་དག་གིས་ཞིང་བྱན་ལས་ལུགས་
དང་“རིག་གསར” ནག་ཉེས་ནས་བཟུང་བའི་རྩ་སྣོད་སྤོང་དང་སྐད་དང་ཡི་གེའི་ཉེན་ཆ་བས་བར་
གྱི་བོད་དོན་མང་པོ་ཞིག་ཚོས་ཏེ་འཁོད་ཡོད་ཀྱང་། མཐར་གཏུག་ན་གསར་འགྱུར་རམ་འཕྲིན་
གསར་ཞིག་གི་ཚུལ་གྱིས་བརྗོད་བརྒྱུད་བསྐྱགས་ལས་ཆེར་འདས་མེད།

སྐྱེལ་པ་པོས་དགའ་བསུ་ཐོབ་པའི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སད་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》 དང་། ལྷག་
འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《རྒྱད་》 རིག་ལུན་རྒྱ་མཚོའི་《མིག་གསུམ་པ་》 ལྟ་བུ་དག་ལ་མཚོན་ན་འང་བོད་ཀྱི་ཐུན་
མོང་གི་ལྟ་འདུན་ཞིག་ལ་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྦྱར་བ་ཉིད་ལས། སྣང་ཚུལ་དེ་དག་གི་ཐུགས་ཀྱི་
བསམ་སྒྲུབ་དང་རིག་གནས་དང་མི་གཤེས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་འཆོལ་དབྱུང་ནི་ཤིན་ཏུ་ནས་སྤྲ། ཚོས་དེ་
དག་ལ་མཚོན་ན་ཚོས་པ་པོའི་བྱ་ལས་ནི་བརྗོད་དོན་དང་མཐུན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྤེལ་རྒྱུ་ལས་
རང་ཉིད་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་དང་རང་ཉིད་ཀྱི་གསར་མཐོང་དང་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚུང་རྟོག་སྐྱོད་ཆད་
སྟོང་ཏེ་ལུས་ཏེ་ཡོད།

《སད་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་ཏོག》 གིས་སྦྱང་འབྲིང་ཞིག་གི་ཡིག་ཚོགས་ཀྱིས་གཉེན་སྒྲིག་བཅོན་
སྦྱར་གྱི་ནག་ཉེས་ཐེར་འདོན་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ལུགས་མཐུན་དོན་མཐུན་མ་ཡིན་པའི་བྱ་ངན་དེའི་
རྒྱུ་གྱི་མི་རིགས་ཤིག་གི་སེམས་ཁམས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་ཟབ་ས་སྐྱོད་ལ་སྦྱར་འཛིན་སྤྱི་ཅམ་བྱ་
ས་ཐུབ་མེད། 《རྩ་ཐང་གི་ཉིན་མོ》 ཡིས་ཀྱང་གཉེན་སྒྲིག་བཅོན་སྦྱར་གྱི་བོད་དོན་བཤད་པ་ཡིན་པས་
གཉེས་ཀ་བརྗོད་དོན་གྱི་ཆ་ནས་འདྲ་ལ། བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོའི་ཆ་ནས་ཀྱང་འདྲ་ཡང་། བཅའ་སྡུང་
འདིས་ནག་ཉེས་ཐེར་འདོན་བྱས་པ་ཅམ་མིན་པར། བོད་རིགས་བྱད་མེད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་
སྦྱར་དམན་པ་ལྟ་བུའི་རིག་གནས་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རོ་བོའི་ཆ་ནས་གཉེན་སྒྲིག་བཅོན་སྦྱར་གྱི་སྣང་
ཚུལ་བརྟོན་པས་ན། ཚོས་ལ་བསམ་སྒྲུབ་ཟུང་བའི་བྱ་དང་མཐོ་བྱ་དང་ལ་དོ་སྣང་མ་བྱས་པའི་
ཐུགས་འདེད་ཀྱི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྱང་ཉམས་སུ་གྱུར་ཐུབ། འོན་ཀྱང་འདི་འདྲ་ཤིན་ཏུ་
ཁྱུང་།

བོད་ཀྱི་སྦྱང་རིང་ལ་མཚོན་ན་འང་དེ་ལྟར་ཏེ། ཁོ་ཚོ་ཕྱི་རོལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བར་གཞིལ་ཆེ་ཞེ།

ཚུལ་པ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་བསྟུན་པའི་ཐོག་དང་དཔར་ལེན་པ་ཞིག་གི་ཚུལ་བཟུང་བས། ཡུལ་ཅན་གྱི་
 བྱེད་ཀྱིས་ཚུལ་ནང་ཚ་བ་ནས་ཐོན་མེད། 《དེལ་བའི་མི་ཆོེ》 དང་། 《བཀྲས་བྱུང་ཆོད་གི་གསང་བའི་
 གཏམ་རྒྱུད་》 《པལ་བའི་བྱིམ་ཆོད་གི་སྒྱེད་སྒྱུག་》 སྐད་སྐད་སྐད་རིང་ཐམས་ཅད་པོ་འདྲ། དེ་བས་སྐད་
 རིང་སྐད་གང་ཡིན་ཡང་། ཚུལ་གྱི་ཐག་རིང་བཏིང་ནས་ཡོད་གཏམ་རྒྱུད་རིང་པོར་བཤད་པ་ལ་གོ།
 ཀྱང་། སྐྱེར་བཅམས་སྐད་ཅིག་ཅིག་གྱི་ན་བའི་དོན་གྱི་བརྗོད་པས་ཟིན་ཏེ། བཅམས་སྐད་རང་གི་སྒྲ་
 སྐད་སྐད་པོར་སྐད་སྐད་སྐད་ཐོན་མེད། ཐོད་ཚུལ་གྱིས་སྐྱེར་ན་གཏམ་རྒྱུད་གྱི་བརྗོད་པ་ལ་གོ་རྟོག་ནས་
 གཏམ་རྒྱུད་གྱི་ཚ་ལག་གསལ་བར་བྱེད་པ་སྐྱེར་བྱེད་ཀྱང་། གཏམ་རྒྱུད་གྱི་ཚ་ལག་རང་ཉིད་དུས་
 རབས་ཀྱི་སྒྱིང་སྒྱིབས་དང་ཆོེ་ས་ནས་འབྲེལ་མ་སྐད་ལ། འཆོ་བ་ཉིལ་པོའི་ཆ་ལ་ཉིལ་གྱིས་པའི་ཁོང་
 རྒྱུབ་(整体把握)དང་ཤེས་རྟོགས་མེད་པས། བཅམས་སྐད་གི་སྐད་ཆ་སོ་སོར་གསེར་ཚུ་ལྟ་བུའི་བསམ་
 སྒྲུབ་ཉེན་ཟབ་བྱས་ཤིག་མེད་པར། བཅམས་སྐད་གི་སྐད་ཆ་སོ་སོར་སྐད་སྐད་འབྲེལ་དེའི་རང་ངོས་ཀྱི་
 མཛེས་པ་ཁོ་ན་ལ་བཞེན་དགོས་པར་གྱུར་ཡོད། བཅམས་སྐད་གི་མཛེས་པ་ཐོག་མར་ཉིལ་གྱིས་པའི་
 ཆ་ནས་ཐོན་དགོས་ཤིང་། ཉིལ་གྱིས་པའི་མཛེས་པའི་ཁོར་ཡུག་སྐྱེམ་ཆོེ་བར་ཡོད་པས་བཅམས་སྐད་
 གི་སྐད་ཆ་སོ་སོར་དོན་སྒྱིང་འབྲེལ་སྐད་ཅིང་། དེའི་སྐྱོན་སྐྱེས་བྱེད་བྱག་ལ་མཐོར་འདེགས་
 བཟོ་བ་དང་། བྱེད་བྱག་གིས་སྐྱེལ་མཐོར་འདེགས་བཟོ་བའི་ཐན་ཚུན་རམ་འདེགས་བྱེད་པ་དུས་
 མཉམ་དུ་འབྱུང་བ་ཡིན། 《ས་སྐྱེལ་གསལ་བཤད་》 ལས། མ་ལ་ཡ་ལས་བྱུང་གྱུར་ན། སྐྱོད་དུ་མ་པལ་བ་
 འང་རིན་ཐང་ཆོ། ཞེས་པ་དང་འདྲ། དེ་ལྟར་མིན་པར་དུས་རབས་དང་སྐྱོལ་གསལ་ཉིལ་གྱིས་པའི་
 ཁོར་ཚུབ་མེད་ཆོ། བདེན་པ་ལྟར་སྐྱེར་བ་ཞིག་དོན་དུ་གཉེར་ནས་བྱེད་ཆོས་སོ་སོར་བརྒྱུད་ལ་
 འདྲ་སྒྲིལ་བྱས་པ་ལས་འབྱུང་བའི་“འདྲའོ” ། “ཇི་མ་ཇི་བཞེན་ནོ” ཞེས་པའི་མཛེས་པ་ཉི་ཆོེ་བ་ཞིག་
 ལས་མྱོང་རྩལ་བྱ་རྒྱ་མེད། དེ་ནི་ནམ་ཤེས་ཀྱིས་པོར་བའི་མཛེས་མའི་མཆུ་སྒྲིལ་དང་གཉིས་སུ་མེད།
 སྐྱེལ་སྐྱེལ་ཡི་སྐྱོད་ཆས་བཤད་ན། དེ་འདྲའི་འཆོ་བ་ནི་དུས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཉིད་ལས། རིན་ཐང་གི་འཆོ་བ་
 མ་རེད། ཡང་ན་ང་ཆོའི་སྐྱོད་ཀྱིས་བཤད་ན། དེ་ལ་ཚུར་མཐོང་གི་མཛེས་པ་མ་གཏོགས་པ་རྩལ་གྱི་
 མཛེས་པ་མེད། ཐོལ་སི་རྟོའི་ཡིས་ཀྱང་“མའི་རིག་ཤེས་ཀྱི་རྒྱ་བས་ཆེན་དངོས་མ་ལས་བྱུང་བའི་རུབ་
 པ་མེད་པའི་བཅམས་ཆོས་ལས་བྱུང་བའི་མི་སེམས་ལ་སྐྱེལ་མ་བྱེད་པའི་བསམ་སྒྲོག་གང་ན་ཡོད” ⁶²
 ཅེས་རང་བྱུང་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་ལ་དོགས་དཔྱད་བྱས་ཡོད།

དེ་ལེན་སི་ཁེ་ཡིས་“གཤམ་ཏེ་བཅམས་སྐད་ཁོད་སྐད་བརྟན་དང་མི་སྐྱེལ་མེད་པའམ། གཤེས་ཀ་མེད་
 པ་དང་དཔེ་མཆོན་ཅན་གྱི་བྱ་དངོས་མེད་ཆོ། བཅམས་སྐད་ཁོད་སྐྱེལ་རྒྱུ་རྒྱུ་སྐྱེལ་པ་ཐམས་ཅད་དང་།
 རང་བྱུང་ལ་འདྲ་སྒྲིལ་(临摹)བྱས་པ་ཅི་འདྲའི་བདེན་པ་ལྟར་དུ་འདུག་ཅིང་ཞིབ་ཆོགས་ཡིན་ཡང་།
 སྐྱོག་པ་པོས་བཅམས་སྐད་ནས་རང་བྱུང་གི་ཚ་བའི་རང་བཞེན་མཐོང་མི་སྐད་ལ། བརྟོ་འབྲེལ་བའི་

⁶² 《现实主义和现代主义》 钱中文 人民文学出版社 1987 年 8 月

ན་པ་དང་བཀོད་འབྲིའི་བདེ་འབྱུག(灵巧)ཀྱང་མཐོང་མི་ཐུབ།.....ཟུ་ཙལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་དང་འགལ་
བས་མི་རུང་། རང་བྱུང་ལ་འདྲ་སྒྲིལ་བྱ་བ་དང་། བྲི་ལ་མཁས་པ་སྟེ། རྒྱུ་ཙལ་ལ་བྱང་
བ་ཚམ་གྱིས་མི་ཆོག་ དེས་པར་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཀུན་རྟོག(བསམ་ཡན)གི་སྒྲིལ་ནས་དངོས་ཡིད་ཀྱི་སྤང་
ཚུལ་བཀོད་འབྲི་བྱེད་ཤེས་དགོས་ལ། སྤང་ཚུལ་ལ་ཆེ་སྟོག་གསར་བ་སྦྱོར་ཐུབ་དགོས།⁶³ ཟུག་རྫོང་
བྱས་པ་དང་ཞིབ་བཤེར་བྱས་པ་ཅི་འདྲའི་མཐར་འཁྱེད་ལ་བའམ་ཡིད་རྟོན་འཕེར་ལ། ཡིད་དབང་
འཕྲོག་པའི་དོན་དག་ཅིག་ཡིན་ཀྱང་། དེ་ནི་བཙམས་སྤྱང་མིན་པར། བཙམས་སྤྱང་གི་རྒྱ་ཆ་ཚམ་
དང་། ཚུམ་རིག་པ་ལ་བཙམས་སྤྱང་འབྲི་བའི་གཞི་བསྟབས་པ་ཚམ་ཡིན། བཙམས་སྤྱང་འབྲི་བར་
དེས་པར་དུ་བྱ་དངོས་ཀྱི་ནང་གི་དོ་བོ་དོས་འཛིན་ཐུབ་པ་དང་། མི་སྤྱོད་སྤྱོད་བ་དེ་ལྟར་དུ་ཚུམ་པའི་
གསང་བ་དང་མེས་ཀྱི་ཀུན་སྤྱོད་རྟོགས་དགོས་པ་དང་། དོན་དག་གྲུབ་པར་བཙམས་པའི་དོན་
དག་གི་ཉེ་བ་དེ་སྤྱར་འཛིན་དགོས་པ་མ་ཟད། དེ་ལ་གཅིག་ཀྱང་། ཆ་ཆ་དང་། ཉིལ་བའི་དོན་སྤྱོད་སྦྱོར་
ཐུབ་དགོས།”⁶⁴ཟེར།

བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གིས་འཆོ་བའི་རྩ་བའི་དོ་བོ་འཕེན་གྱི་དོ་བོ་དང་། དུས་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་
སྤྱོད་ལ་ཉིལ་གྱིས་པའི་ཁོང་རྒྱུ་བྱས་པ་མི་འདྲང་བ་དང་། དཔེ་མཆོན་ཅན་དུ་བྱས་པ་མི་འདྲང་
བས། ཚུམ་གྱི་སྒྲིལ་སྟེ་ཚུམ་གྱི་བྱུང་རྒྱུ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆེ་སྟོག་གི་བགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་དཀོན་ཅིང་།
དེ་བཞིན་དུ་དེའི་དོས་ནས་གྲུབ་རྒྱུ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཐུབ་པ་མཁས་པས་བཙམས་སྤྱང་ཉིལ་བའི་ཆོག་སྤྱོད་
མཛེས་པ་སྤྱོད་མཐོར་བཞུག་པ་ལ་འཁོས་ཞན་ཏེ། མཐར་ཚུམ་གྱི་མཛེས་པ་ལ་ཉམས་དམས་ཆེན་པོ་
ཐེབས་ནས་ཡོད། དེ་བས། བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་ཁོད་ཀྱི་ཟུག་རྫོང་དང་བཀོད་འབྲི་གང་ཡིན་ཡང་
གཙོ་བོ་མི་གསལ་བར་གྱུར་ལ། རྒྱས་བསྟུས་ཀྱང་མི་འདུག་པར་བྱ་ལེ་བའི་ཚུལ་དུ་གནས་དགོས་
སྤང་། འདི་ལ་ཚུམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱིས་མཁས་པ་གཟུགས་ཀྱི་ཚུར་སྤང་ཅན(机械反映)
དང་། རང་བྱུང་རིང་ལུགས་པའི་འབྲི་སྤྱངས་དང་། ཡུལ་ཅན་པོར་བའི་ཚུམ་རིག་གི་བཞུག་བཞུག་
སྤྱོད་སྤྱོད་ཐོས་ཆོག

ཚུམ་པ་པོ་དང་སྟོག་པ་པོ་ལ་ལས་ད་དུང་དོན་དག་ཆེ་གེ་མོ་ཚུམ་དུ་བཀོད་པ་ལ་དེ་ནི་ང་ཆོད་ལྷེ་
བར་བྱུང་སྤྱོད་བའི་དོན་དག་དངོས་ཡིན་ཅེས་འཆོ་བའི་ཁོད་ཀྱི་དོན་དག་ཚུམ་དུ་བཀོད་པ་ཚམ་
གྱིས་སྤྱོད་ཆོས་ནས་ཡོད་ཀྱང་། འདི་འདྲའི་སྤང་ཚུལ་དང་ལྟ་བུ་ཡོངས་ཁྱབ་དུ་གནས་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་
དངོས་ཡིད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ནི་འཆོ་བའི་བྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་བདེན་པ་ལྟར་སྤང་བ་འདྲ་རིས་སུ་སྤྱོད་པ་
ཚམ་ལས། སྤྱོད་ཆོག་འཆོ་བའི་འག་འབྱེད་ཆ(潜流)དང་། འཆོ་བའི་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཆེན་པོ་
དང་། མི་སྤྱོད་ཀྱི་དངོས་ཡིད་འབྲེལ་བའི་རྩ་བའི་ཆ་ལ་ད་དུང་ཤེས་རྟོགས་སྤྱོད་ཆོག་ཡོད་ཐུབ་

⁶³ མཆོན། གལ་ཆེན་དུ་རྟོན་བྱེད་ནས་ཐེག་དང་གིས་བརྒྱབ་པ་ཡིན།

⁶⁴ 华东六省一市二十院校 编《外国文学教学参考资料》第四册 福建人民出版社 1982 年 12 月

ཀིན་མེད་པ་མཚོན།

ཨ་རི་སི་ཏོ་ཏལ་གྱིས་བཤད་པའི་ལད་སྒྲིབ་ལ་ཚིག་ངོས་ནས་བསམ་ཆོ། མེ་ལོང་དུ་གཟུགས་བརྟན་འཆར་འདྲའི་འདྲ་རིས་སུ་ཕབ་པའི་དོན་ཡོད་ཀྱང་། གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐ་སྟངས་ལ་ཐུན་མིན་ཆེད་དུ་བའི་བྱང་ཚིག་ཡོད་པས། ཁོའི་《སྟན་ངག་རིག་པ》ཡི་གཞུང་ལ་བལྟས་ཆོ། ཁོའི་ལད་སྒྲིབ་ཕྱུལ་དངོས་ཡོད་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཕྱི་ཚུལ་ཙམ་མིན་པར། དེ་ནི་དངོས་ཡོད་འཛིག་རྟེན་གྱི་ངེས་གཏན་རང་བཞིན་(必然律)དང་ཡོངས་ཁྱབ་རང་བཞིན་(普遍性)ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ། ཚིག་གི་ཡོན་(崔志远)ནས་བསྟན་དོན། “ཨ་རི་སི་ཏོ་ཏལ་གྱིས་བཤད་པའི་ཚིག་དངོས་ཀྱི་མ་གཞིའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་འདྲ་རིས་སུ་ཕབ་དགོས་ཞེས་པས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་པའི་གསར་ཚོམ་གྱི་ཕྱི་དོན་བདེན་པའི་རང་བཞིན་བསྟན་པ་ཡིན། ཁོས་བསམ་ན། འདི་ལྟའི་འདྲ་རིས་སུ་འབབས་པ་ནི་བཟུ་འབྲི་མིན་པར། གསར་གཏོད་ཡིན། སྟན་ངག་པས་ངེས་གཏན་རང་བཞིན་དང་ངེས་རུང་རང་བཞིན་དང་མཐུན་པའི་བྱང་རིམ་གསར་གཏོད་བྱས་ནས། དངོས་ཡོད་ཁྲོད་ཀྱི་ཆ་བའི་ངོ་ཐོའི་ཡོངས་ཁྱབ་རང་བཞིན་ཚུར་སྐར་བྱ་དགོས་པར་འདོད། འདིས་ནི་ཚིག་དངོས་ཀྱི་མ་གཞིའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་འདྲ་རིས་སུ་ཕབ་དགོས་ཞེས་དངོས་ཡོད་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཕྱི་ཚུལ་ཚུར་སྐར་བྱ་དགོས་པ་མ་ཟད། ཚིག་དངོས་ཀྱི་ནང་གི་ཆ་བའི་ངོ་ཐོ་དང་ཚིག་ཉིད་སྟོན་དགོས་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན།” ཟེ།⁶⁵

ཐོད་གྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བས་ཕྱི་ཚུལ་ཙམ་ལས་ནང་གི་ངོ་ཐོ་ལ་བསྟུབ་མི་ཐུབ་པའི་ཆ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་ནི་ཚིག་པ་ཐོའི་ཆ་ནས་བསམ་སྒྲུབ་འབྲས་བུ་དང་། རྒྱུང་རྟོག་གི་ངར་བྱུང་ལ་རག་ལས་ཤིང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཚིག་རིག་གི་ཆ་ནས་ཚིག་རིག་གི་ལྟ་བུ་ལ་རག་ལས་ནས་ཡོད།

དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱིས་ཕྱི་དོན་གྱི་བདེན་པ་ཆལ་དུ་འདོན་པ་ཆ་དོན་དུ་འཛིན་པ་གཞིར་བཞག་གི་སྟེང་། གནའ་རབས་ཀྱི་བབས་ཆགས་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་། རིག་ཆལ་བསྐྱར་དར་དང་སྒོ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་སྐབས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་། རུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་བའི་དཀྱིལ་གྱི་དགག་སྒྱུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་། སུའུ་ལེན་སྟོན་མ་ནས་བྱུང་བའི་སྤྱི་ཚིགས་རིང་ལུགས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་བཅས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རིམ་པ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད། འཛམ་གླིང་ཚིག་རིག་ལ་རྒྱས་སྒྲུབ་ནམས་ཀྱིས་བཤད་ན། རང་རྟོགས་ཅན་དང་ཤེས་བཞིན་གྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚིག་རིག་གི་བྱུབ་མཐའ་ནི་རུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་བའི་དཀྱིལ་དུ་བྱུང་བའི་དགག་སྒྱུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཉིད་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཡང་ཆེ་དུ་ངོས་འཛིན། ཚིག་རིག་བྱུབ་མཐའ་འདིའི་ནང་སི་ཏོན་ཏལ་དང་པལ་ཟ་ཁི་དང་ཐོལ་སི་ཏོའེ་སྐགས་འཛམ་གླིང་དུ་གྲགས་ཆེ་བའི་ཚིག་པ་ཐོ་སྐར་ཞིག་ཡོད།

དགག་སྒྱུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་བ་ནི་མ་ཆ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ནང་གི་འགལ་བ་རྣམས་

⁶⁵ 《现实主义的当代中国命运》崔志远 人民文学出版社 P21

ནས་བསམ་ངན་སྒྱུད་ངན་དང་སྤྱི་ཚོགས་སྤང་ཚུལ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཐེར་འདོན་དང་དོགས་དཔྱད་ཀྱིས་
དགག་ཀྱིས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་རྒྱུ་བསྐྱེད་པ་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་དོན་ཀྱིས་དངོས་
ཡོད་དགག་སྒྱུ་བ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགག་སྒྱུ་ལ་སྒྲོ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་དགོངས་དོན་
ཀྱིས་བྱུར་བརྒྱུན་ནས་ཀྱང་ཡོད། བོད་ཀྱི་དགག་ཀྱིས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལ་སྤྱིར་ཆབ་སྲིད་ལམ་
ལུགས་སམ་དེང་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གསར་བརྒྱུད་ལས་འགྲུལ་ལས་བཅམས་པའི་དགག་སྒྱུ་བ་
དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་(གསར་བརྒྱུད་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་) དང་། དེང་རབས་ཀྱི་རིག་གནས་
སྒྲོ་བསྐྱེད་ལས་འགྲུལ་ལས་བཅམས་པའི་དགག་སྒྱུ་བ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གཉིས་སུ་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ཞིང་བབ་ལམ་ལུགས་སྒྲོ་བའི་བཅམས་སྒྱུ་བ་《དུ་སྤྱུག་གི་ལས་དབང་》《གཞུག་གཡུ》 ཉེ་
བྱུ་དང་། མེས་མཆོད་བཅམས་སྒྱུ་བ་《གོ་སྤྱི་མར་བསྐྱེད་པའི་ཆག་སྒྲོ་བ་》 དང་《དཔེ་ཆ་བསྐྱེད་པ་》 ཉེ་
བྱུའི་དགག་སྒྱུ་བ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཏམ་སྒྲུར་ཁོད། བོད་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུ་བའི་ཞིང་
བབ་ལམ་ལུགས་དང་། ལོ་བཅུ་འགྲོ་ཆགས་ཆེན་མོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་སྤྱུགས་དང་བསམ་སྒྲོའི་
ཆབས་རྒྱུ་དང་། དེའི་གནས་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་སྤྱི་ཚོགས་ཐེར་ལ་འདོན་པ་དང་། བཀས་བཀོད་
བརྒྱུད་འཛིན་རིང་ལུགས་དང་། “གཡོན་ལྷང་”གི་ལམ་སྤྱུགས་དང་བསམ་སྒྲོར་ཅིས་བཤེར་(清算)དང་
ཁ་རྩུང་བཏང་ནས། སྤྱི་ཚོགས་གསར་བའི་ལམ་དུ་བསྐྱེད་པ་དང་། མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་
ཡང་དག་པ་ཞིག་བསྐྱེད་པར་ཡར་སྐྱེལ་དང་སྒྲོ་གསལ་གཏོང་བས་བྱུ་བཤེད། གཏམ་སྒྲུར་རམ་
བསམ་སྒྲོ་འདི་སྐབས་ཐོག་དེའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་ཆབས་རྒྱུ་དང་འགྲོས་གཅིག་པར་
མ་ཟད། གཙོ་རྒྱུགས་བསམ་སྒྲོའི་བཀོད་པ་དང་ཡང་སྐབས་གཅིག་

རྒྱལ་ནང་ལ་མཆོན་ན་ 1976 ལོར་ “མི་བཞི་ཚོགས་ཁག་” རྒྱལ་དུ་བསྐྱེད་པ་དང་། 1978 ལོར་ཏང་
གི་སྐབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ཀྱང་ལྷ་ཆང་འཛམས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གསུམ་པ་ཚོགས་དང་བསྐྱེད་
ནས། “གཡོན་” ཀྱི་བསམ་སྒྲོར་ཡོ་བསྐྱེད་ཐོབ་ཏེ་ཚུལ་རིག་གིས་ཡང་བསྐྱེད་སྤྱི་ཚོགས་རིག་གནས་
ལས་བཅམས་པའི་སྒྲོ་བསྐྱེད་ཀྱི་འགན་འཁུར་ཁུ་སྤྱོད་པ་ཡིན་ཡང་། བོད་ལྗུལ་ཀྱི་གཙོ་རྒྱུགས་
བསམ་སྒྲོའི་བཀོད་པའི་ཁོད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་གཙོ་བོ་གོ་ས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་མ་བྱུང་
བས། སྤྱིར་བཞིན་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་སྤྱི་ཚོགས་འཛོལ་བའི་ཁོད་དུ་གོ་ས་ཆེན་པོ་བཟུང་ནས་ཡོད། འདི་
དང་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཚུལ་རིག་གིས་སྤྱིར་བཤེན་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་། བཤེན་པའི་ཆང་
ཐིག་དངོས་ཡོད་ལ་བཅེ་བའི་རྩ་དོན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གསར་བརྒྱུད་ལས་འགྲུལ་ལས་
བཅམས་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཅན་དུ་བྱེད་པ་ཆང་ཤིན་དུ་མཐོ་བའི་རྣམ་པ་
བཅོས་ཡོད། ཀྱང་གོ་གསར་བ་དབྱུ་བརྒྱེས་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱུལ་སྤྱོད་རིམ་གྱིས་བཅིངས་གྲོལ་བྱས་པ་
དང་འགྲོགས་ཏེ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་རབ་དང་རིམ་པར་བྱུང་བ་དང་། སྤྱི་སྤྱོད་ “རིག་གནས་
གསར་བརྒྱུད་ཆེན་པོ་” ཉེ་བྱུའི་ “གཡོན་” ཐལ་ཅན་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་དང་ལམ་སྤྱུགས་བོད་ལྗུལ་དུ་སྤེལ་བ་

ལས། དམངས་ཀྱི་འཚོ་བ་ཆབ་སྲིད་ཅན་དུ་བྱས་ལ། དངོས་ཡོད་འཚོ་བ་ཆབ་སྲིད་ཅན་དུ་བྱས་པས།
ཚུལ་རིག་གིས་ཚུར་སྐྱང་བྱ་ཡུལ་གྱི་དངོས་ཡོད་དེ་ཉིད་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་མངའ་ས་སྐྱུར་ནས་ཡོད་པ་
ཞིག་ཡིན། འདི་འདྲའི་སྐབས་སུ་ཚུལ་རིག་གིས་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་ཚུར་སྐྱང་བྱ་བ་ཟེར་དུས་“སྤྱི་ཚོགས་
འཚོ་བ་” དེ་དོན་གྱིས་གཙང་རྒྱུད་གི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་ཞིག་དང་བདེན་ཐུབ་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་ཞིག་
ཡིན་མི་སྲིད། གཙོ་རྒྱུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་བཀོད་པས་ཚུར་སྐྱང་བྱ་ཡུལ་གྱི་དངོས་ཡོད་དེ་ཉིད་གཙོ་
རྒྱུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་བཀོད་པ་དང་ཡོངས་སུ་མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཅན་དུ་བྱས་ཟིན་ནས་ཡོད་པས་
སྤྱི་དེ་ལྟར་དུ་དངོས་ཡོད་དང་ཚུལ་རིག་གི་བར་དུ་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་དང་། གཅིག་
རྒྱུབ་གཅིག་གིས་སྐྱུར་བ་དང་། གཅིག་ལ་གཅིག་གིས་གསལ་བཤད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐུབ་སྟེ། ཚུལ་རིག་
ཡོངས་སུ་ནས་གཙོ་རྒྱུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་བཀོད་པའི་གཏམ་སྐྱུར་མ་ལག་ཁྲོད་བཅུད་ནས་ཡོད། དེ་
བས་ཚུལ་རིག་གསར་ཚུལ་གྱི་གཏམ་སྐྱུར་ཚོགས་སྤྱིའི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་བསམ་པའི་བཀོད་པ་གཙོ་
བོས་ཁས་ལེན་ཐོབ་པའི་ཐུ་བྱུད་ལས་འདའ་མེད་པས། འབྲས་བུར་ཚུལ་རིག་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་དེ་མི་ཆོ་
དང་། རིག་གནས། ལོ་རྒྱུས་བཅས་རྒྱ་ཡངས་པའི་མི་ཡུལ་གྱི་འཚོ་བར་བྱུང་མི་ཐུབ་པའི་གནས་སུ་
གྱུར་བ་བྱུང་།

ཆབ་སྲིད་ཅན་དུ་ཡོངས་སུ་བྱས་པའི་བཅའ་སྐྱུར་དེ་སྤྱིར་བོད་ཚུལ་གསར་བའི་ཐོག་མའི་
སྐབས་སམ་ཡང་ན་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་བའི་འགོར་བུར་བའི་བསམ་པའི་
རྒྱབ་སྐྱོར་ཞིག་རེད། མི་རིང་བར་བོད་ཀྱི་བཅའ་སྐྱུར་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་གསར་བརྗེའི་ལས་འགུལ་
གྱི་བྱུང་ཁོངས་ཀྱི་དོག་པོ་ལས་ཐར་ཏེ། ཚུལ་རིག་གིས་དེར་རབས་རིག་གནས་སྒོ་བརྟེན་ལས་འགུལ་
ཁྲོད་ནས་རང་བབས་ཁུར་དུ་འབྱེད་ཡོད། ཚུལ་རིག་གིས་དེར་རབས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལྟ་བུ་གསར་བ་
ཞིག་འབྱེད་ནས་བག་འཁུམ་དང་རྟིང་ཞེན་ལྟ་བུའི་བསམ་སྒོའི་སྦྱིད་ལྷག་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བགྱི་
བ་དང་དཔོན་སའི་རུལ་སྲུངས་ལྟ་བུའི་བོད་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུན་འཛིན་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒོར་
སུན་འབྲིན་བྱས་ནས། བསམ་སྒོའི་བཅིངས་སྒོལ་དང་མི་གཤིས་ཀྱི་བཅིངས་སྒོལ་ལ་འབོད་སྐྱུལ་
བཏང་ཏེ། སློང་སྤྱོད་ཀྱི་ཆ་ནས་སྒོ་བརྟེན་གྱི་རྣམ་པ་བཏོན་ཞིང་སྒོ་བརྟེན་པའི་རྣམ་པ་ཐོན་པར་
མཛད། ཚུལ་རིག་རིང་ལོ་བྱས་ཀྱི་འབྲས་བུ་སྟེ་སྤྱི་གར་རི་རི་བྱིས་ནས་ནག་ཉེས་རིམ་གསལ་དུ་བཏང་
སྟེ། དམངས་པལ་བ་ཞིག་ལ་འང་སྒོ་བརྟེན་འབྱུང་ཐུབ་པའི་ཆོད་དུ་བྱིས་ཡོད།

སྒོ་བརྟེན་གྱི་བསམ་སྒོ་འདིས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཐད་ཀར་དུ་སྟིང་ལ་ཉར་བས། ཚུལ་རིག་
གི་ལྟ་སྟེགས་(视角)སྤྱི་ཚོགས་རིག་པ་རྒྱུད་བཞིན་ཞིང་། ཚུལ་རིག་གི་བགྱི་བའི་དམིགས་ཡུལ་ཞིན་དུ་
གསལ་ཞིང་དེ་ཉིད་ཕན་རུས་ཐད་ཀར་བའི་དབང་དུ་བྱས་པས། ཚུལ་རིག་གིས་རིགས་པའི་རྟོག་པ་
ཡུལ་དུ་བྱས་(诉诸理性)ནས་སྒོ་འཁུལ་བ་དོན་དུ་གཉེར་ཡོད། དེའི་སྟེང་ཚུལ་པ་པོ་རང་ཉིད་རིན་ཐང་
ལྟ་བུ་གསར་བའི་བྱུང་སྐྱོག་པ་ཞིག་དང་། དམངས་པལ་བར་གོ་བསྐྱོན་སྒོ་བཀས་བྱེད་པའི་སྒོ་བརྟེན་

གྱི་ཡུལ་ཅན་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་གི་བརྟུལ་ཞུགས་བཅས་ཀྱིས་སྤྱི་ཚོགས་རིག་གནས་ཀྱི་སློ་བསྐྱེད་ལས་
 བཅུམས་པའི་དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་འདི་ཉིད་ཀྱིས་གཉིས་སྒྲུབ་རིང་ལུགས་(二元对立)
 གྱི་ངེས་འཛིན་བྱེད་ལུགས་(认知方式)སྒྲུབ་པར་གྱུར་ཡོད། དེ་ཉིད་གསར་ཚུལ་གྱི་སྒྱུར་བ་དངོས་གྱི་
 སྒྲུབ་ནས་ལེགས་ཉེས་ཉེས་འགལ་གྱི་དོན་རྒྱུ་བྱེད་སྒྲུབ་ཀྱིས་མངོན་པར་བྱས་ཡོད་དེ། ཚུལ་གྱི་
 དོན་རྒྱུ་གཏམ་སྒྱུར་གྱི་ཕྱི་མོ་བཟང་ངན། དགེ་ཤིག་དྲང་ཡོ་སྐྱེས་ཀྱིས་གྲུབ་ཅིང་སྒྲོན་པར་མཛད་
 ཡོད། འདི་ནི་དམངས་པལ་བ་ཞིག་གིས་ཚུལ་གྱི་བསམ་སྒྲོ་དང་ལེན་བྱེད་པར་ཐབས་ཤེས་ཆེས་གོ་
 ཚད་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན།⁶⁷ དེའི་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཀྱང་། དོན་རྒྱུ་གྱི་གཏམ་སྒྱུར་ཕྱི་མོ་འདི་ཚུལ་པ་པོའི་ངེས་
 འཛིན་བྱེད་ལུགས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཟང་ངན་དགེ་ཤིག་རགས་གསལ་ཅན་ལས་འདའ་མ་ཐུབ་ལ། ཚུར་
 སྒྲུབ་བྱ་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་འགལ་བ་སྒྲུབ་ས་བདེ་ཅན་དང་ཕྱི་ངོས་ཅན་དུ་བྱེད་པའི་ངང་ན་ལུས་ཉེ་
 ཡོད། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགལ་བའམ་དངོས་ཡོད་ལ་གཡོལ་བྱུང་མི་བྱེད་པར་ཐད་ཀར་གདོང་གཏོང་བ་
 བྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་མངོས་རྒྱུ་རིན་ཐང་ཡིན་པ་ལ། ངེས་འཛིན་བྱེད་ལུགས་འདི་དང་
 དོན་རྒྱུ་གྱི་ཕྱི་མོ་འདིས་ནི་ཚུལ་པ་པོས་ཤེས་བཞིན་གཡོལ་བྱུང་བྱས་པ་མིན་ཀྱང་དོན་གྱིས་དངོས་
 ཡོད་གཤའ་མ་བོར་གདོང་གཏོང་བྱུབ་མེད་པའི་རྣམ་པ་བཟོས། དེ་བས་དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་དགག་རྒྱུ་གི་ལང་སྤྱོད་གསལ་ལ་ཆགས་སྒྲུབ་གསལ་བོར་སྐྱོན་ཡོད་ཀྱང་། མི་ཆེ་
 དང་མི་གཤིས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་ཆེ་གཏིང་ཟབ་ཅན་གྱི་བསམ་སྒྲོ་དང་སྤྱོད་རྒྱུ་རྣམ་མ་ཡོད་པའི་
 སྒྲོ་ནས་བཅུམས་སྒྲུབ་གི་མངོས་པ་འདོན་ཐུབ་མེད་པས། བོད་ཚུལ་རང་གི་དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་མངོས་རྒྱུ་རིན་ཐང་ལའང་དམའ་པའ་ནས་ཡོད།

དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལ་དགག་སྒྲུབ་ཅས་པའི་མིང་གིས་བསྟན་ལ། “དགག་སྒྲུབ་”
 གྱི་སྐད་དོད་“批判” མམ་ Criticism ལ་དགག་པ་ལས་སྒྲུབ་པའི་གོ་དོན་སྤྱིར་མེད་ཀྱང་། དགག་སྒྲུབ་
 བམ་དགག་རྒྱུ་དེ་རིན་ཐང་དབྱེ་གཅིད་ཅུལ་དང་། ཆགས་སྒྲུབ་སྐྱོན་པར་བྱས་པའི་བསྒྲུས་བརྒྱུད་
 གཏམ་རྒྱུད་(寓言故事)ཅུལ་མིན། པལ་ཟ་ཁི་དང་སྐལ་ཁི་ཏྲེ་ལྷ་བུའི་དགག་སྒྲུབ་དངོས་ཡོད་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོའི་ཚུལ་ལ་བལྟས་ན། ཁོ་ཆོའི་དགག་པ་དེ་མི་སེམས་དང་མིའི་གཤིས་ཀྱི་རྒྱུ་
 འཇུག་ལས་སྐྱོན་ཡོད་ལ། གསོན་ཉམས་ཅན་དང་བདེ་འབྱུག་གི་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ལས་ངང་
 གིས་མངོན་ནས་ཡོད། ཁུང་རྒྱན་ཅིན་(孔范今)ཀྱིས་“དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ནི་དགག་

⁶⁷ མཆན། དོན་རྒྱུ་གྱི་ཕྱི་མོ་འདི་སྤྱིར་བོད་རང་གི་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད་དང་། རབ་རྒྱུ་བཅུམས་སྒྲུབ་དང་། རྣམ་
 ཐར་བཅུམས་སྒྲུབ་སྐྱེས་ཀྱིས་ཀྱང་གཙོ་བོའི་ཚུལ་དུ་སྤྱོད་སྒྲུབ་ཡོད། མཐར་ཐུག་གི་སློ་བསྐྱེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་སྤྱིར་
 ལེན་པའི་ཆ་ནས་གསར་རྟོག་བཅུམས་སྒྲུབ་གང་ཡིན་ཡང་འདྲ་ས་ཡོད་པས། དོན་རྒྱུ་གྱི་ཕྱི་མོ་ལའང་འདྲ་ས་ཡོད་པར་
 གྱུར།

ཀླག་གི་ཚུལ་རིག་དང་མི་མཚུངས་”⁶⁸ཞེས་དང་། “ཁོའི་བྱང་ཚིག་སྤྱི་ལོ་མཉམ་པའི་ ‘དགག་སྒྲུབ་’ གྱི་བ་དེ་དོན་གྱིས་ཆབ་སྲིད་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་ཀྱི་རིན་ཐང་གི་དབྱེ་གཙོ་ཅན་མིན་པར། དེ་ནི་ཚུལ་པ་པོའི་ཆོར་འདྲེན་གཡོ་ཕྱོགས་དང་མི་གཤིས་ཀྱི་དགོ་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྱུ་ལམ་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་བསྟོད་སྒྲུབ་ལས་བྱུང་”⁶⁹ཞེས་བཤད། “དགག་སྒྲུབ་” དེ་འཆོ་བ་ཤིལ་པོ་དང་གསོན་པོའི་ཚུལ་དུ་མ་སོན་པར་བོད་ཚུལ་བཞིན་དུ་སྒྱུ་ཆོག་མཉམ་འཆོ་བ་ལེགས་ཉེས་གཉེས་སྤྱི་ནས་བར་མའི་མི་རྣལ་བ་ཞིག་གི་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཡལ་བར་བོར་བས། དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་རྟོག་རྒྱུ་བས་རང་བཞིན་ཚུལ་ནང་མི་སོན་པར། ཚུལ་རིག་བཅམས་ཆོས་དེ་ཉིད་བྱིས་སྒྲོའི་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་སོན་འབྲས་ཀྱི་ཆད་ལས་མི་འདུལ། དེ་འདྲེན་ཡོན་ཏན་དངོས་ཡོད་ཁོང་དུ་རྒྱུ་བྱུ་མེད་པས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྩ་དོན་མཐར་འཁྱོལ་བྱུ་མེད་ལ། སྒྱུ་ཆོག་མཉམ་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་བྱེད་རྒྱས་ཀྱང་ཚུལ་རིག་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ངོས་ནས་སོན་བྱུ་མེད།

དགའ་འོས་པ་ལ། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུབ་གསར་བའི་སྒྲོད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མཐོང་སྒྲུབ་ལ་སོད་བཀལ་བྱས་པ་མ་ཟད། ལེགས་ཉེས་ཉེས་འགལ་གྱི་དོན་རྒྱུ་གཏམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཕྱི་མོས་བྱུ་པའི་དགག་སྒྲུབ་ཉི་ཆོ་བའི་གཏམ་སྒྲུབ་ལ་སོད་བཀལ་བྱས་པའི་བཅམས་སྒྲུབ་ཀྱང་སོན་ཡོད་ལ། མང་པོ་སོན་བཞིན་དུ་འང་ཡོད། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས་བརྒྱུ་ཅུ་བའི་ནང་གི་ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《ར་ལྷ》དང་། ལྷག་འབྲུམ་རྒྱལ་གྱི་《ཐེ་དཔོན་》 ལྷ་བྱ་དང་། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་འགོའི་ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི་《བཅུན་ཡག་》དང་། ཏུ་ར་འཇའ་པེ་ཡི་《ལོ་མའི་ཟེན་ཐོ་》དང་། ད་དུང་དམིགས་བྱའི་《ཉི་འོད་སྒྲོང་གི་སྒྲོལ་མ་》 ལྷ་བྱ། ཚུལ་དེ་དག་ལ་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་ཞེན་ཕྱོགས་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་པ་པོའི་སེམས་དོན་ནམ་ཞེན་ཕྱོགས་དེ་མི་སྣའི་མི་གཤིས་དང་སེམས་གཤིས་ཀྱི་ངོར་བསྐྱེམ་ཞིང་། ཁོར་ཡུག་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྒྲོད་དུ་འཕ་བྱུང་རིམ་གྱི་ངེས་གཏན་རང་བཞིན་དང་ངེས་ཅུང་རང་བཞིན་གྱི་རྟོན་འབྲེལ་གྱི་ཆོག་མཉམ་པ་ཞིག་ལས་ངང་ངམ་བྱུགས་ཀྱིས་སོན་པ་ལས། ལྷ་བས་བདེའི་བྱུང་རིམ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་ནག་པོ་རྩེ་ནག་དང་དཀར་པོ་རྩེ་དཀར་དུ་བཏང་ནས་དགག་སྒྲུབ་ཉི་ཆོ་བ་ལྷུར་སྒྲངས་ཏེ་བསྟན་པ་ཞིག་མིན་པས། བསམ་སྒྲོའི་ངོ་བོར་སྒྲོ་བསྐྱེད་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ཡོད་པ་མ་ཟད། དངོས་ཡོད་འཆོ་བ་ཁོང་དུ་རྒྱུ་བྱུ་ཐབས་སམ་ངེས་འཛིན་བྱེད་ལུགས་ཀྱང་ཤིལ་གྱིས་བ་ཡོན་པས། རི་ལྷར་དུ་མཚོན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རྣམ་པར་ཡང་རྩོ་སྤྱོད་པར་གྱུར་ནས་མཛེས་རྟོག་གི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་མངའ་བར་བྱས་ཡོད།

གཉིས་ལ། གསར་བའི་རིང་ལུགས།

ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་སྒྲོད། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འགྲོས་མི་འདྲ་

⁶⁸ 孔范今：《重识现实主义》《小说评论》2008.3

⁶⁹ གོ་དང་མཚུངས།

བ་མ་ཟད། འཕེལ་ཆུས་ཀྱི་ཁ་ཕྱགས་ཀྱང་མི་འདྲ་ཡང་། ཅུབ་ཕྱགས་ཆུལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་དངོས་པོའི་
སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་འདྲི་ཡོན་དངོས་པོའི་འཁོས་ཞན་པའི་འཛམ་གླིང་ཆུལ་ཁབ་མང་པོར་ཆབ་
སྲིད་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་དབང་སྒྱུར་བ་མ་ཟད། དངོས་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་སུ་རིགས་རྟོག་རིང་
ལུགས་ཀྱི་གཏམ་སྒྱུར་གྱིས་བཅན་པོའི་རིག་གནས་(文化帝国)ཀྱི་ངང་ཚུལ་བཟུང་ནས། ཅུབ་གླིང་གི་
རིན་ཐང་ལྟ་ཚུལ་དང་མཛེས་དབྱིད་ལྟ་བུ་འཛམ་གླིང་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བྱལ་བ་ནས་བཟུང་། ཅུབ་གླིང་
འཕེལ་ཆུས་ཅན་གྱི་ཆུལ་ཁབ་ལས་ལྷག་པའི་འཕེལ་ཆུས་སུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་ཆུལ་ཁབ་སྐྱོ་སྐྱོ་དང་།
ཡང་ན་འཕེལ་ཆུས་མེད་པའི་ཆུལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་སྐྱོ་སྐྱོར་གཏམ་སྒྱུར་གྱི་དབང་མེད་པར། རིག་
གནས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་“རིག་གནས་དབང་སྒྱུགས་” (文化失语症)ཀྱི་ཉམ་ཉེས་བྱུང་།

དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པ་ནས་བཟུང་། མ་ཙཱ་རིང་ལུགས་ཆུལ་ཁབ་ཀྱིས་མི་མེར་སྲེལ་ཡུལ་དུ་
བྱས་པའི་ཆུལ་ཁབ་མང་པོར་རིམ་གྱིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྤྲོད་ནས་རང་དབང་དང་སྤྲོད་ཚུགས་སྐོབ་སྟེ།
རང་མགོ་རང་བདག་གི་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གོ་གནས་སྐོབ་ཀྱང་། འཛམ་གླིང་གསུམ་པའི་
ཆུལ་ཁབ་(第三世界国家)སྐྱོ་སྐྱོར་བཞིན་ཅུབ་གླིང་གཏམ་སྒྱུར་གྱི་འོག་ན་“རིག་གནས་དབང་སྒྱུགས་”
པའི་ཚུལ་དུ་སྒྲིབ་པའི་གནས་བབས་ལ་འཕྲོ་འབྱུར་མ་བྱུང་། ཅུབ་གླིང་གཏམ་སྒྱུར་འོག་ནས་འཛམ་
གླིང་གསུམ་པའི་ཆུལ་ཁབ་དང་། ཤེས་རིག་མ་དར་བ་དང་རྗེས་ལུས་གསུམ་པོ་བྱུང་གཞི་དང་བྱུང་
ཆས་སུ་བྱུང་སྟེ། ཅུབ་གླིང་བལྟ་ས་རུ་བྱས་ནས་དེའི་རྗེས་འདེད་དགོས་པའི་ནུས་པ་བྱུང་བའི་སྐོར་ནས།
རང་ཉིད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ཉེན་པོར་ཞིང་གཏམ་གྱི་སྒྱུར་བ་ལ་ཉན་མཁན་མེད་པའམ་ཉན་རི་མེད་
པའི་རིག་གནས་རྒྱ་གཅིག་སྒྲུབ་པའི་(文化一元论)ནུས་པ་བྱུང་།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་60 པ་ནས་བཟུང་། ལྷ་ཏེན་མེ་གླིང་རུ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་རྫོགས་
བརྒྱུ་པར་བྱེད་པའི་“ཚྭ་རིག་འབར་གས་” (文学爆炸)ཀྱི་ལས་འགུལ་བྱུང་ཞིང་། 1967 ལོ་ནས་1982
ལོའི་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བཅུ་ལྷག་གི་ནང་ལྷ་ཏེན་མེ་གླིང་རུ་ནོ་ཏོ་པའི་ཚྭ་རིག་བྱ་དགའ་སྐོབ་པ་
གསུམ་བྱུང་། 1492 ལོར་ཀྱེ་ཏུ་ཡིས་མེ་གླིང་གི་སྐྱམ་ས་གསར་བ་མཐོང་ནས་ཡོ་རུབ་གླིང་གིས་
མེ་གླིང་མི་མེར་སྲེལ་ཡུལ་དུ་བྱས་པ་དང་། ལྷ་ཏེན་རིག་གནས་བྱུང་སྐོར་ལྷ་ཏེན་རང་གི་གཞུག་
མའི་རིག་གནས་ལ་ཉམ་དམས་ཆེན་པོ་བྱུང་བའི་འཛམ་གླིང་ཆུལ་ཁབ་གསུམ་པའི་ཁྲོད་ཚྭ་རིག་གི་
སྤྲོད་ནས་འདི་འདྲའི་སྐབས་ཆེན་གྱི་ཆུལ་ཁབ་སྐོབ་པ་རང་ཆུལ་ཁབ་དང་རང་གི་རིག་གནས་ལ་
མཆོན་ན་ངོ་སྟོན་ཆོག་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཅུབ་གླིང་འཕེལ་ཆུས་ཅན་གྱི་ཆུལ་ཁབ་ལ་མཆོན་
ན་འང་ཁས་མ་བླངས་ན་མི་ཆོག་པ་ཞིག་རེད། སི་པན་གྱི་ཚྭ་པ་པོ་ཇ་ཡཱ་. ཨོ་ལུ་ལྷ་ནོ་ཏོ་ཡི་“ལྷ་ཏེན་
མེ་གླིང་གི་ ‘འབར་གས་’ ཚྭ་རིག་གི་གཙོ་པོའི་ཆ་དེ་དང་ ‘འདུལ་སྒྲིག་’ ཅེས་འཁོད་པའི་སྤྲོད་ན་
ཡོད་བསམ། ང་ཚོས་(སི་པན་གྱི་མི)དུས་རབས་དུ་མའི་སྤྲོད་ནས་ཁོ་ཚོ་འདུལ་བར་བཅུམས་པ་རེད།
དེང་སྐབས། ཁོ་ཚོས་ང་ཚོས་བདུལ་བྱེད། དེར་མ་ཟད་ཤེས་རིག་གི་སྐོར་ནས་ཉེ། མི་ལ་མི་འཆེ་ཡང་

ཟིལ་ཤུགས་དྲག་པོ་ཡོད་པའི་སྐད་ཆའི་ལག་ཅ་བརྒྱུད་ནས་ང་ཚོ་བརྟུལ་བ་རེད།”⁷⁰ ཅེས་པའི་གཏམ་
འདིས་གནས་ཚུལ་ཆེས་གསལ་བར་བྱ་བུ། “ཚུམ་རིག་འབར་གས” གྱི་ཁྲོད་དུ་ར་ཞིས་ཡུ་མུར་ཁུ་
སི་ཡིས་གཙོས་འཛམ་གླིང་ཚུམ་རིག་ལ་ཤུགས་ཆེ་བའི་ཚུམ་པ་པོ་གྲགས་ཅན་མང་པོ་བྱུང་ལ། ཁོ་
ཚོའི་ཚུམ་རིག་ལ་ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་སྤེང་སྦྱ་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་རིག་(བྱུ་བ་མཐའ)
ཅེས་འབོད།

སྦྱ་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་རིག་འདི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་ཐབས་དང་
མི་འདྲ་བར། གཙོ་བོར་ལྷ་ཏེན་མེ་སྒྲིང་གི་ལྷ་སྒྲིང་དང་གདོད་མའི་བསམ་པའི་འབྲེལ་སྤང་བཅས་
པའི་དངོས་གཙོའི་ལྷ་བ་ལས་འདས་པའི་ཐབས་སྒྱུད་དེ་མི་རིགས་རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བ་མཆོན་
པར་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོའི་མཆོན་ཐབས་གྱི་བྱུང་ཚེས་གཙོ་བོ་རུ་བ་སྒྲིང་རིགས་རྟོག་རིང་ལུགས་གྱི་
བསམ་སྒྲིང་དང་། ཚན་རིག་དངོས་གཙོ་ཡི “ལྷ་མེད་སྒྲིང་བའི་ལྷ་བ” དང་མི་མཚུངས་པར། ཚུམ་གྱིས་མི་
རིགས་ས་གནས་རང་གི་སྤང་ཚུལ་ལ་མཆོན་པ་(ཚན་རིག་གིས་འབྲེལ་དཀའ་བའི་སྤང་ཚུལ)གསང་བ་
སྦྱ་འཕྲུལ་ལྷ་བྱ་དག་ཚུམ་གྱི་བརྗོད་བྱ་རུ་བྱས་ནས་འབྲི་བ་དེ་ཡིན། སྦྱ་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་
གྱི་རྒྱལ་ཁ་ཡིས་དོན་གྱིས་རུ་བ་སྒྲིང་གི་གཏམ་སྒྲུར་ལ་དོ་བསྐྱོས་ནས་ཤེས་རིག་མ་དར་བའི་“རྗེས་ལུས”
གྱི་མི་རིགས་གྱི་གཏམ་སྒྲུར་ལ་འདྲ་མཉམ་གྱི་གོ་ས་ཐོབ་པ་མཆོན། རུ་བ་སྒྲིང་འཕེལ་རྒྱས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་
ཁབ་ལས་ལྷག་པའི་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་མཆོན་ན། མེ་སྒྲིང་གི་ “ཚུམ་རིག་འབར་གས” སམ་
དངོས་ཡོད་སྦྱ་འཕྲུལ་རིང་ལུགས་གྱི་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་དེ་ནི་དབུགས་དབྱུང་ཞིག་དང་། ཡིད་ཆེས་ཤིག
སྒྲུལ་མ་ཞིག་ཡིན་པ་གོར་མ་ཆག་རྒྱ་ནག་དུ་འང་འདིས་ཀྱིན་བྱས་ནས་ཆད་ཞིབ་ཚུམ་རིག་(寻根文学)
གི་རྒྱུ་བས་རྒྱུ་བྱུང་ལ། རྒྱ་བྱི་ཆབ་བྱིད་དང་སྤྱི་ཚོགས་གྱི་མཐོང་སྣེ་ལ་སོད་བཟུལ་བྱུང་བ་མ་ཟད།
ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་བྱི་སྤྱི་འཕེལ་སྒྲིང་གི་གཏམ་སྒྲུར་ལས་འདས་པའི་རིག་གནས་གྱི་གཏམ་སྒྲུར་གསར་
བ་བྱུང་ནས། ཚུམ་རིག་གི་གནས་སྤངས་ལ་ཆ་བའི་གནས་འཁྱུར་ཆེན་པོ་བྱུང་། “ཉེ་རབས་ཀྱང་གོའི་
སྤྱི་ཚོགས་རྒྱལ་སྤྲོད་དང་ལྷ་མེད་སྤྱི་ཚོགས་གྱི་དངོས་ཡོད་གཉིས་ལ་འདྲ་ས་ཆེ་བར་ཡོད། ཀྱང་གོར་
ལོ་རྒྱུད་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་གི་གནའ་བོའི་རིག་གནས་ཡོད་ཀྱང་། ཉེ་རབས་དང་དེང་རབས་ལ་སོན་
དུས། ཤེས་རིག་གསལ་སྟོན་སྟོན་གི་གཞུག་ལུས་པར་གྱུར་ནས། ཡུན་རིང་བོའི་བར་དུ་སོར་གནས་
དང་རྗེས་ལུས་གྱི་ངང་དུ་ལུས། ཀྱང་གོའི་དེང་རབས་ཚུམ་པ་པོས་གནས་བབས་འདི་འདྲའི་འོག་
ནས་སྒོ་བྱར་དུ་ལྷ་མེ་སྒྲིང་གི་ “ཚུམ་རིག་འབར་གས” མཐོང་ལ། དེ་ནི་རིག་ཆལ་བསྐྱར་དར་སྐབས་
གྱི་མཁས་པས་གནའ་བོའི་ཀྱ་རུ་སའི་རིག་གནས་མཐོང་བ་བཞིན་དུ། ཁོ་ཚོས་དེ་མ་ཐག་དུ་ཀྱང་གོའི་
ཚུམ་རིག་འཛམ་གླིང་གི་ཁྲོད་དུ་བརྒྱུད་པའི་རེ་བའི་འོད་ཕྱང་མཐོང་། སྤྱི་ཚོགས་གནས་སྤངས་དེ་

⁷⁰ དྲ་བའི་ཡིག་ཆ།

ལྟར་དུ་མཚུངས་པས་ཀྱང་གོའི་ཚུལ་པ་པོ་ནམས་རང་གི་འཆོལ་སྟེགས་དང་རེ་བ་ལ་ཐེ་ཚོམ་པའི་རྒྱ་
མཚན་མེད། དེ་བས་ཚུལ་པ་པོ་འབྱོར་ཆེན་ཞིག་བྱུང་བ་སྟེ། མོ་ཡུན། བཀ་ཤིས་ལྷ་བ། ཉན་མོ་ཀྱང་།
ཀྱང་མེ། ལྷ་ཡུན། ཉོང་རྒྱན། ཡུས་སྒྲ། སུའུ་ཐོང་། སུང་ཀན་ལུའུ། སྤྱེ་སྟགས་ཀྱིས་སྤྱར་བ་སྤྱར་དུ་
ཀྱང་གོའི་དེང་རབས་ཚུལ་རིག་གི་ ‘ཆད་ཞིབ་དང་སྤྱན་བསྟུང་’ ཀྱི་ཆབས་རྒྱན་གྲུབ་པར་བཅུམས།”⁷¹

སྤང་ཚུལ་འདི་བོད་ལའང་ཆེས་དགའ་འོས་པའི་དོན་དུ་མཆིས་སྟེ། བོད་ལའང་ངོ་སྟོན་ཆོག་
པའི་མཚན་སྟུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་གནའ་བོའི་རིག་གནས་ཡོད་ཀྱང་། མི་རིགས་སོ་སོའི་འབྲེལ་
འདྲིས་རེ་ཟབ་དང་། ལྟ་རྒྱ་དང་མཐོང་རྒྱ་རེ་ཆེར་སོང་ནས་འཛམ་གླིང་གི་མིག་དབང་ཡོད་པ་དང་
མཉམ་དུ། བོད་མིའི་སེམས་སུ་འདྲ་གནའ་དེང་གི་ཉེ་བལ་གིས་བསྐྱེད་པའི་སེམས་ཁོང་རྒྱབ་ཅིག་
དང་། སྤྱི་འདོད་ཀྱང་འཁྲུག་སྤྱིང་འཇིག་རྟེན་གྱི་གཏམ་སྒྱུར་དང་མི་རིགས་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་གཏམ་སྒྱུར་
གྱི་འོག་དུ་རང་བས་མཐའ་དུ་སྤྱང་བའི་གནས་བབས་ཀྱིས་རང་གིས་རང་ལ་ར་སྤྱོད་པ་དང་། རང་
གི་རྟེན་ལ་གཞན་གྱིས་ཁས་ལེན་འཐོབ་འདོད་ཀྱི་སེམས་ཤུགས་དྲག་པོ་ཞིག་གི་ངང་ན་འཁོད་པའི་
དུས་དེར། ལྷ་མེ་ཚུལ་རིག་གིས་རང་ས་རང་ཡུལ་གྱི་རིག་གནས་ཀྱི་དགེ་མཛོན་ནས་བྱུང་བ་ནི།
དངོས་སྤྱན་སྤྱི་འདྲེན་ནང་གི་འབྲུག་སྤྱི་དངོས་ཡིན། ང་ཆོའི་ཚུལ་པ་པོ་དང་བཅས་པའི་མཁས་པ་
ནམས་ཀྱིས་ལྷ་མེའི་ “ཚུལ་རིག་འབར་གས” ཀྱི་གནས་ཚུལ་རེ་ལྟ་བུ་ཤེས་ཐུབ་མེད་ཀྱང་། རང་གི་
འདོད་པ་དང་མཐུན་པའི་གཏམ་ཆོག་ཐན་སྤྱན་རྒྱན་དུ་གོ་ཐུབ། དཔེར་ན། “རེ་ལྟར་དུ་མི་རིགས་་
ཅན་ཡིན་ན་དེ་ལྟར་དུ་འཛམ་གླིང་ཅན་ཡིན” ཟེར་བ་འདི་རྒྱན་འབྱེད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་དུ་བྱུར་ཡོད་
པ་ལྟ་བུ་དང་། “གངས་རིའི་རིང་ལུགས” ཞེས་པའི་འདོད་འདུན་འདིའི་རྒྱབ་ན་ཡང་དོན་གྱིས་ལྷ་
མེའི་ “ཚུལ་རིག་འབར་གས” ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་དབྱགས་དབྱུང་དང་ང་རྒྱལ་ཡོད།

ལྷ་མེའི་ “ཚུལ་རིག་འབར་གས” ཁོད་ཀྱི་ཆེས་འཕུས་ཆབ་ཅན་གྱི་ཚུལ་རིག་གྲུབ་མཐའ་ནི་སྤྱི་
འབྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཡིན། སྤྱི་ཆལ་མཚོན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན་ “སྤྱི་འབྲུལ་དངོས་་
ཡོད་རིང་ལུགས་ནི་དངོས་ཡོད་དང་དངོས་འདས་གཉིས་ངོས་སྟོམས་གཅིག་དུ་བཞག་ནས། རྒྱན་གྱི་
འཆོ་བ་ལ་མཚན་པའི་དངོས་ཡོད་མ་ཡིན་པར་བསྒྱུར་ནས་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་ཚུལ་ལུས་ཤིག་
ཡིན།”⁷² “ཚུལ་པ་པོ་སྤྱི་འབྲུལ་གྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཚུར་སྤང་སྤྱི་འབྲུལ་ལ་རྒྱ་ཆུང་ནས་མི་བསྐྱེད་པར།
དངོས་ཡོད་སྤྱི་འབྲུལ་གྱི་བྱ་དངོས་སྤྱི་འབྲུལ་ནས་འབྲི་རྒྱུ་བྱས་ཏེ། དངོས་ཡོད་མི་ལམ་དུ་བསྒྱུར་བ་
དང་། དངོས་ཡོད་ལྟ་སྤྱང་དུ་སྤྱར་བ་དང་། དངོས་ཡོད་འཆལ་རལ་(荒诞)དུ་བསྒྱུར་བའི་སྟོན་སྟེ།
དངོས་ཡོད་ལ་ལ་མཚན་ཆ་འཛོག་མེད་པའི་ལྷ་བསྟོན་ཏེ། བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཤན་འབྱེད་དཀའ་ལ།
དངོས་དངོས་མེད་བྱུང་དུ་འཇུག་པ། མཛོན་སུམ་འདྲ་ལ་མི་ལམ་འདྲ་བའི་སྤྱི་ཆལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་

⁷¹ དྲ་བའི་ཡིག་ཆ

⁷² 张德明《世界文学史》浙江大学出版社 2006 年 7 月 P367

གྲུབ་པར་ཚུམ་པ་ཡིན།”⁷³ ཟུ་འབྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཆོན་ཐབས་འདི་དེ་ཆོ་གོམས་ ལ་
 བས་སྒྲུ་སོང་བའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཆོན་ཐབས་དང་མི་འདྲ་སྟེ། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་མཆོན་ཐབས་ཀྱིས་ནི་འཆོ་བ་རིལ་ལྟ་བུ་བཞེན་དུ་སྦྱི་ཆོགས་འཆོ་བ་མཆོན་པ་ཡིན། འཆོ་བ་རིལ་ལྟ་བུ་
 བཞེན་དུ་ཞེས་པས་དངོས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་དང་། ཤེས་རུང་(可知论)གི་ཤེས་རྟོགས་སྒྲུ་བའི་ལྟ་
 བུ་བཟུང་སྟེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་གསང་བ་སྟོང་འདས་དང་། མདོན་སྒྲུམ་ཚད་མས་ར་སྟོང་དཀའ་བའི་
 འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་དངོས་ཚུལ་རིག་གི་བྱུང་ཁོངས་ནས་ཕྱིར་དེད་དེ། འཆོ་བའི་བདེན་པ་དང་བྱི་
 འོན་གྱི་བདེན་པ་ལྟར་ལེན་པ་ཞིག་ཡིན། ཟུ་འབྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱིས་དངོས་ཡོད་ལ་
 གཡོལ་བྱུང་མི་བྱ་བའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་པ་འཆང་ནས “དངོས་ཡོད” ཀྱི་བྱུང་ཆོས་
 བཟུང་བ་དང་། མཆོན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་རྒྱན་ལྡན་མ་ཡིན་པའི་གསང་བ་སྟོང་འདས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཚུལ་
 ཀྱི་བརྗོད་བྱར་བཀོད་པའི་སྟོན་ནས “ཟུ་འབྲུལ” ཀྱི་ཆ་ལྡན་པར་བྱས་ནས་སྟོན་ལྟར་དངོས་ཡོད་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་མཆོན་ཐབས་ལ་ཐོད་བཀྲལ་བྱས་པ་རེད། ཟུ་འབྲུལ་ཞེས་པས་དོན་གྱིས་རིགས་རྟོག་གི་
 ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ཡ་མཆོན་པའི་སྤང་ཚུལ་ལས་འཆོ་བ་བསྟན་པ་ཡིན་ལ། བོད་རང་སྐད་ཀྱི་
 གསང་བ་ཞེས་པའི་དོན་དང་ཤིན་ཏུ་མཐུན། དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་གསང་བ་ཞེས་པར་གཞན་ལ་
 ཤེས་སྒྲུ་མི་འདུག་པའི་དོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་ཀྱི་དོན་ནས་གཙོ་བོར་སྟོང་ཡུལ་
 ལས་འདས་པའི་དོན་ལ་འདུག་སྟེ། སངས་རྒྱལ་གྱི་གསང་བ་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་ཞེས་པ་གཞན་ལ་
 ཤེས་སྒྲུ་མ་བཅུག་པའི་དོན་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་ས་སྐྱ་བོའི་སྟོང་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་དོན་ཡིན་པ་ལྟ་
 བྱ།

“ང་ཞེས་ཡུ་ལྷ་རྒྱུ་ཁུ་སེ་ཡིས་《རྒྱན་ཉི་ལྷག་གི་བསྐྱེད་པ་དང་》 ཀྱི་ནང་དུ། དངོས་ཡོད་ཟུ་འབྲུལ་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོས་ངོ་མཆར་བའི་སྟོན་ནས་ཡོ་རུབ་སྤྲིང་གི་དེང་རབས་པའི་ཡོངས་སྒྲུ་གསར་
 རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཡུལ་དུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་དང་ཨེན་ཏུས་ཨེན་གྱི་སྟོན་ལྟར་གྱི་འཁོར་བའི་འཁོར་ལ་འཁོར་
 བའི་དུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་དང་སྟེ་འཆིའི་ལྟ་བུ་བཟུང་དུ་སྟེལ་ཤིང་། དེར་མ་ཟད་གཞུག་མའི་གདོད་མའི་ཆོས་
 ལུགས་ཀྱི་སྟོན་ལུགས་དང་གནའ་བའི་སྟོན་ལྟར་གྱི་ལྟ་བུ་མཐོང་སྟེ་བྱས་ཏེ་” “ཞེས་བསྟན་པ་ལྟར། ཟུ་
 འབྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཟུ་འབྲུལ་ལས་གསང་བའི་ཆ་དེ་རིགས་རྟོག་མ་ཡིན་པའི་གདོད་
 མའི་རྣམ་པར་རྟོག་སྤངས་དང་བསམ་པའི་འབྱེད་སྟོན་ཞིག་གིས་བསྐྱེད་པའི་འཆོ་བས་མདོན་པ་
 རེད།

བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་སྟོང་དུ་ཆོན་རིག་དང་རིགས་རྟོག་གི་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ལྟ་བུ་
 དང་བཤད་རྒྱན། བསམ་པའི་འབྱེད་སྟོན་སྟོན་མཐའ་ལས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། “དངོས་གཙོའི” སྟོ་

⁷³ 陈洪 主编 《外国文学通史》 华中科技大学出版社 1999 年 7 月 P440
⁷⁴ 吴家荣 《魔幻现实主义与寻根文学之比较》 《外国文学研究》 1997.11

སྒྲིག་གི་བྱུང་བ་ལྟར་བཟུང་བྱེད་ཀྱིས་ནས། རང་ཉིད་རིམ་ཡིན་པ་དང་། ཡུལ་ན་དགེ་བོ་དང་བཟུལ་ཁོ་ཡོད་ཅེས་སྒྲིག་པ་ལྟར་བྱུང་བོད་ཡུལ་ན་ས་བྱ་བ་དེ་བྱུང་བ་ལྟར་ཡོད་པའི་འཆོ་བའི་སྤང་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། སྒྲིག་ཚན་རིག་གི་སྒྲིག་བྱེད་འོག་ནས་འདི་ལྟར་བྱུང་བའི་བཞིན་དུ་ཚུལ་དུ་འགོད་རྒྱུ་མ་བྱུང་། བཟུལ་ཡི་《བྱུང་ཚུང་དམར་བོ་》⁷⁸ཡིས་ཀྱང་པལ་ཆེར་འདི་དང་ཡོངས་སུ་མཚུངས་པའི་སྒྲིག་པ་ལྟར་བྱེད་པའི་སྤང་ཚུལ་ཞིག་བྲིས་ཡོད། ཨ་ཡེ་དགོད་གོའི་སྒྲིག་པ་དང་བྱུང་བ་གཉིས་ཀྱིས་བྱུང་ཚུང་དམར་བོ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིག་པ་ལངས་ནས་ཁོང་ཆོད་གི་རུ་རྒྱུ་སྒྲིག་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བྲིས་ཡོད། དེ་བས་ཨ་སྒྲིག་བཟུལ་གྱིས་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་ཐོག་དྲངས་པའི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་རང་ས་རང་ཡུལ་གྱི་རིག་གནས་དང་བསམ་པའི་འབྱེད་སའི་སྤང་ཚུལ་ལ་ “ཆོན་རིག” གི་བདེན་པས་དྲས་གཅོད་མ་བྱས་པར། ཡ་མཚན་པའི་སྤང་ཚུལ་རིང་བཞིན་པ་ཚུལ་དུ་འགོད་རྒྱུ་བྱུང་།

འདི་ལྟར་མཐུ་དང་བསྒྲིག་པ་དང་བཅས་པའི་གདོད་མའི་བོན་ཆོས་དང་ཡང་ན་སྤྱོད་མེན་གྱི་སྒྲིག་པ་ལྟར་བྱེད་ཀྱིས་འདས་ཀྱི་ཆ་འདི་དག་ལྟ་མེད་སྤྱི་བའི་རིག་གནས་དང་ནམ་ཉིད་གི་བྱུང་ཆོས་དང་ཆོས་མཚུངས་ལ། ཨ་སྒྲིག་བཟུལ་གྱིས་དོན་གྲུབ་དང་བཟུལ་ཡི་འབྲི་སྤངས་འདིར་ལྟ་མེད་སྒྲིག་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཤན་ཡོད་པར་ཡང་བསྒྲིག་དུ་མེད། འོན་ཀྱང་ཚུང་མི་འདྲ་བ་ལྟེ། ཁོ་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་ལ་ “སྒྲིག་འཕྲུལ” ཀྱི་ཆ་ཆེན་པོར་ཡོད་ཀྱང་། དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཆ་ཆེན་པོ་མེད། ལུ་ལྟན་(吴炫)ཀྱིས་ལྟ་ལྟན་གྱི་བཅམས་སྤྱང་ལ་ “གལ་ཏེ་ལྟ་ལྟན་གྱི་བཅམས་སྤྱང་ལ་དོན་སྤྱི་ཡོད་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་ལུ་ལྟན་གྱི་ནམ་བཅམས་སྤྱང་གི་དཔར་ཅིག་ཤོས་པ་ཞིག་ལས་མ་འདས་ཏེ། འཛིག་ཉེན་ནི་གཏན་ལ་ཁེལ་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པ་དང་། འཛིག་ཉེན་ནི་གསང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་རྟོག་འཇུག་བྱས་པ་ལས་འདས་མེད། གནད་དོན་ནི། ང་ཆོ་གསང་བ་དང་གཏན་ལ་མི་ཁེལ་བའི་སྤྱོད་དུ་འཆོ་བ་ལེགས་སམ་མི་ལེགས། འདི་ནི་ངས་བཤད་པའི་ལྟ་མེད་ཉེན་གྱི་གནད་དོན་རེད། གསང་བ་དང་གཏན་ལ་མི་ཁེལ་བ་ནི་དབྱུ་མའི་ཐ་སྤྱད་(中性词)ཅིག་རེད། རང་སྤྱོད་ནས་ཅི་ཡང་ཤོད་མེད།” ⁷⁹ཅེས་དགག་སྒྲུབ་མཛད་པ་བཞིན་དུ་ང་ཆོས་ཀྱང་ཚུལ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་མཐར་ཐུག་ཅི་ཞིག་བསྒྲིག་ཡོད། ཚུལ་གྱི་མཛོས་དཔྱད་འཆོལ་བསྒྲིགས་གང་ཡིན་ཞེས་དྲི་བ་བཏོན་ཆོག་སྒྲིག་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གིས་ནམ་ཡང་དངོས་ཡོད་ལ་གདོད་གཏོད་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་དགོངས་དོན་མཐར་འཁྱོལ་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། ལྟ་མེད་སྒྲིག་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ནི་ “ཐོག་མར་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཤིག་ཡིན། ཚུལ་པ་པོ་ནམས་ལ་ཆོད་ཆེས་མཐོ་བའི་ཁག་ཁུར་གྱི་འདུ་ཤེས་དང་འགན་བབས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད། ཁོ་ཆོས་བཀས་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་གྱི་དབྱུང་ཤེད་དང་། བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་

⁷⁷ མཆན། བཟུལ་ཁོ་ནི་དགེ་བོ་དང་རིམ་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་ཚུང་བ་ཡིན།
⁷⁸ 《སྤང་ཆར་》1999 ལོའི་དེ་བ་གསུམ་པ།
⁷⁹ 吴炫：《新时期热点作品讲演录》广西师范大学出版社 2005 年 3 月 P121

དང་དམག་དོན་སྒྲུབ་སྒྲུབ་ལ་ངོ་མྱོལ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐུན་ནག་གི་ཆ་ལ་རྒྱལ་པོད་དང་ལྷན་
པར་ཁ་རྒྱུང་གཏོང་ཞིང་། མི་དམངས་ཀྱི་དཀའ་སྤྱད་ཚུར་སྤང་བ་དང་། འབྲུང་འཁྱར་གྱི་ཐར་
ལམ་འཆོལ་བ་ཡིན།”⁸⁰ བོད་ཚུལ་འདི་དག་ལ་མཆོན་ན་བོད་ཡུལ་ན་ཡོད་པའི་གསང་བ་སློང་དཔེ་གྱི་
དོན་དག་དེ་དག་གི་པ་རོལ་ན་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ལ་གདོང་གཏད་པའི་ཚུལ་པ་པོའི་བསམ་སློང་གང་ཡོད།
ན་བྱུག་གང་ཡོད། ཡང་ན་གསང་བ་སློང་དཔེ་གྱི་བརྗོད་བྱའི་པ་རོལ་གྱི་ཉིང་དགོས་གང་ཡིན་ཅེས་
དྲིས་ཆོག

《གངས་ལྗོངས། རྣམ་ཤེས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན》ཀྱི་དགེ་བོ་ལ་སྟེ་བ་སྤྱི་ལོ་ཉི་ལྔ་ཚུལ་ཅན་གྱི་བསམ་པའི་
འབྱེད་སྒྲུབ་རྣམས་པར་རྟོག་སྤངས་ཤིག་ཡོད་པས། དགེ་བོས་བྱ་བ་ཀྱི་ཁོ་སློབ་སྤྱི་ཚུལ་ཅན་ལ་འབྱེད་
ཏེ་སྤྱི་བ་བྱས་སུ་བརྟུག་པ་དང་། རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་སྤྱར་བྱས་ལ་འབྱེད་བཤགས་ཀྱི་སློན་ནས་དགེ་
སྤྱི་བ་ཤིག་སློང་གི་ལས་ལ་འབད་པ་སོགས་ནི་སྤྱི་ལོ་ཉི་ལྔ་ཚུལ་པའི་བོད་སྤྱི་ཚོགས་གནས་བབས་ཀྱི་ཆ་
བའི་ངོ་བོ་མཆོན་བྱེད་དུ་འཁྱར་བས། ཚུལ་ལ་སློབ་སྤྱི་ཚུལ་པའི་དགེ་ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ནི་གསང་བ་
བྱི་བའི་སློན་ནས་དངོས་ཡོད་མཆོན་པ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཚུལ་ལ་ཉི་ལྔ་ཚུལ་པ་ལྟས་ན་ཚུལ་པ་པོའི་
ཐུགས་དམིགས་གཏོང་ས་གསང་བའི་འཆོ་བའམ་སྤང་ཚུལ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་དེ་ལ་འདེད་
འགོངས་བྱས་ཏེ་དེའི་པ་རོལ་གྱི་དོན་སྤྱི་ལོ་ཉི་ལྔ་ཚུལ་པ་སྤྱར་འཇིག་བྱས་པ་མིན་པས་ན། གོང་དུ་
བཞུགས་པའི་དོན་སྤྱི་ལོ་ཉི་ལྔ་ཚུལ་པའི་ཚུལ་དུ་ལྷུང་ནས་ཡོད་པ་རེད། 《སྤྱི་ལོ་
ལྔ་པའི་དང་ཁོའི་རྒྱུ་མེད་ཀྱི་ལ་གཞིགས་ན་གསང་བའི་སྤང་ཚུལ་ལ་ཐུགས་དམིགས་གཙོ་བོར་གཏད་
ནས་ཡོད་པ་ལྟག་པར་གསལ་བར་མཐོང་བྱུང་།

བཀྲ་ལྷ་ལ་དུང་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅའ་སྟོན་《ཁྱིན་པོ་གཡུ་རྟོག་དང་ཉི་མ་ལྟ་ས་》⁸¹
ཞེས་པ་ཡོད། ཚུལ་འདིའི་ནང་ཡང་ཡུལ་ལྷ་གཞི་བདག་གི་མཐུ་དང་འབྲུལ་དང་། སྟེ་བ་སྤྱི་ལོ་ཉི་
ལྔ་ཚུལ་པའི་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་འཁོད་ཡོད། ཚུལ་འདིའི་བཞུགས་དོན་ཐད་ལ་ “བོད་མིའི་
དད་པའི་སྟོབས་ཐུགས་དང་ཆེ་སློག་གི་རིན་ཐང་ལྟ་བུ་” མཆོན་ཡོད་པར་ཚུལ་རིག་སྤྱི་བ་ལ་ལས་
བརྗོད་ལ། ཚུལ་པ་པོ་རང་ལའང་དེ་ལྟའི་འདུན་མ་ཞིག་ཡོད་པ་འདྲ།⁸² ཚུལ་དངོས་ལ་མཆོན་ན་
བཞུགས་དོན་དེ་མི་འདུག་ཅེས་བརྗོད་མི་བརྟུག་ཀྱང་། བཞུགས་དོན་དེ་ཉིད་དངོས་ཆེ་ལ་ཐུགས་དམིགས་དུ་
མེད་པ་དངོས་ཡོད་རེད། ཚུལ་རང་ཉིད་གདོང་མའི་ལྟ་བའི་ཆང་གཞིའི་སྟེང་གི་དོན་དག་གི་བརྒྱུད་

⁸⁰ 陈洪 主编 《外国文学通史》 华中科技大学出版社 1999 年 7 月 P439
⁸¹ 《སྤྱི་ཚུལ་》 1998 ལོའི་དེབ་བཞི་བ། སྤྱི་ཚུལ་དུ་བསྐྱར་བའི་གཞི་ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་། 《སྤྱི་ཚུལ་》 ཚན་བཞུགས་ལ་
བཞུགས་ན། སྤྱི་ཚུལ་འདི་ལ་མི་འདྲ་བའི་བྱུང་པར་ཆེན་པོ་མེད་པ་འདྲ།
⁸² རྣམ་ཤེས། 《དུས་སྐབས་གསར་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུལ་གཏམ་ལ་དབྱེད་པ་སློབ་གསལ་དགུས་པའི་དགའ་
སྟོན་》 མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། 2005 ལོའི་ཟླ 3 པ།

རིམ་གསལ་ཞིང་ནམ་གངས་མང་བོས་བཟུང་ནས་ཡོད། རྟོན་གྱིས་ཚུལ་པ་པོས་མི་རིགས་ལ་རྒྱས་ལ་
བཏུས་པའི་ཐུགས་གཞིགས་དང་། རྟུག་གིས་བྱུང་བའི་སྒྲ་སྟོན་སྤྲེ། གསང་བ་དོ་མཆར་གྱི་
གཏམ་རྒྱུད་ལུང་མ་བཟུན་པ་ལུ་བྱ་བརྒྱུད་དུ་འབྲེལ་བས་ཚུལ་བྱུང་བར་བཅམས་ནས་ཡོད། བཟ་
ཤིས་དོན་བྱུང་གྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་གསང་བའི་སྤང་ཚུལ་ཕྱ་ལེ་བ་ཞིག་བྲི་བ་ཡིན་ན། བཟ་
སྒྲའི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱིས་གསང་བའི་སྤང་ཚུལ་ཀྱ་ཀྱ་འབྲུལ་འཛིང་ཞིག་བྲིས་ཡོད། གང་
ལྟར་ཀྱང་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་དེ་ཚུར་མཐོང་གི་ལྟ་མོ་ལས་པ་རྩལ་གྱི་བསམ་སྒྲོས་
ཐུག་པའི་ལྟ་མོ་དོ་མཆར་བ་མི་འདུག

འདི་ནི་ཚུལ་རིག་ཚུར་སྤང་སྒྲ་བ་ལྟར་སྤང་བས་ལན་པ་རེད་སྟུམ་སྟེ། ཚན་པ་གོང་མ་དགག་སྒྲུབ་
དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་འང་བཟུན་པ་ལྟར། ང་ཚོས་ཚུལ་རིག་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་
ཚུར་སྤང་ཡིན་ཟེར་དུས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བ་དེ་ནི་ཕྱི་དོན་ལ་གཞིལ་ཆེ་བའི་དབང་ཡུལ་གྱི་འཆོ་བ་
ཅག་ཅིག་མང་བོ་ཞིག་གམ་སྤང་ཚུལ་དག་ཡིན་ཡང་། རྟོན་གྱིས་དེ་ལྟར་སྤང་ཚུལ་བརྟོག་བའི་པ་རྩལ་
གྱི་ཚ་བ་སྒྲོམ་ས་ཞིག་ལ་ཅིས་ཀྱང་རེག་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ནི་ཚུལ་པ་པོའི་རིགས་རྟོག་གི་ཐུགས་
གཞིགས་ཆེས་ཆེར་གཡོ་བའམ་ཡང་ན་རིགས་རྟོག་གི་ཐུགས་གཞིགས་ཟབ་མོ་ཡིད་དབང་ལ་མེས་
པའི་རྟོག་བཅས་རྟོག་མེད་རོ་གཅིག་གི་ཐོན་འབྲས་ཤིག་ཡིན། དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཁོང་དུ་
རྒྱུད་ཅིང་། མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་གཏུག་མའི་ཆ་ལ་རྟོག་འདུག་མ་བྱས་པས། མི་རིགས་རིག་
གནས་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་མང་བོ་རྗེ་ལྟར་བྲིས་ཀྱང་རྒྱ་ཤིང་བཞིན་དུ་དོན་གྱི་སྒྲིང་བོས་གསལ་སྟེ་ཡོད། ལྷ་
མེའི་སྒྲ་འབྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་བཤད་དུས། ཐོག་མར་གཡོ་བའི་ཚུལ་དུ་གསལ་བར་བཟུ་
ན་ཡོད་པ་ནི། སྒྲ་འབྲུལ་ལས་གསང་བ་དེ་སྤང་ཚུལ་ཞིག་ཏུ་བྱས་ནས་བྲི་བ་ཡིན་པར། ལྷ་མེ་སྒྲིང་གི་
དངོས་ཡོད་མཆོན་པ་ལ་རིགས་རྟོག་གསང་དངོས་གཙོ་ཅན་གྱི་སྒྲོལ་རྒྱུན་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་
མཆོན་ཐབས་ཀྱིས་མཆོན་མི་ལུས་པས། མི་རིགས་རང་གི་སྒྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ལྟ་བུ་སྟེ་གསང་བ་སྒྲོ་འདས་ཀྱི་
སྤང་ཚུལ་མང་བོའི་སྒྲ་ནས་མི་རིགས་ཀྱི་འཆོ་བ་མཆོན་པ་ཡིན་ཞེས་པ་དེ་རེད། “སྒྲ་ནས” ཞེས་པས་
གསང་བ་སྒྲོ་འདས་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་དེ་རིགས་བརྗོད་བྱ་ཅམ་ཡིན་པས། ཚུལ་གྱི་སྒྲ་སྟོན་དོ་མ་པོ་དེའི་པ་
རྩལ་ཏུ་ཡོད་པ་མཆོན་ལ། འདི་ཉིད་ཤིན་ཏུ་གཡོ་ཆེ། ང་ཚོའི་ཚུལ་པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་པོད་ལ་འདི་ལྟའི་
གསང་བའི་སྤང་ཚུལ་དང་བསམ་པའི་འབྱེར་སོ་ཐུན་མེན་པ་ཡོད་པ་ལ་གཙོ་བོར་བསམས་ནས་
གསང་བ་དེ་ཉིད་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བ་དུ་སྟུམ་སྟེ་ཚུལ་གྱི་སྒྲ་སྟོན་ཏུ་བྱས་ཆོ། དངོས་སུ་ནས་མཛུ་བ་
མགོའི་སྒྲ་བ་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས། བཟ་རྟུལ་ཡི་《སྟོན་པོ་གཡུ་རྟོག་དང་ཉི་མ་ལྟ་ས》 ལ་གསང་བ་
འབྲུལ་གྱི་མཐའ་དབུགས་ཤིག་གིས་བྱུང་ཡོད་པ་སྒྲ་ཚུལ་གྱི་མཛེས་པ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། གཙོ་བོའི་གོ་ས་
ཡོད་པའི་སྒྲ་སྟོན་གི་སྟེང་ན་གསལ་སྟེ་ཡོད་པས་ཚུལ་ལ་སྟོན་ལ་རྟོག་བའི་ཉམས་དམས་ཆེན་པོ་ཕྱག་

ཡོད་པ་ཁས་མ་སྒངས་ཐབས་མེད་རེད།

རང་སྐྱེའི 《འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་》⁸³ བློ་གསལ་བ་དང་དངོས་ཡོད་ཟུང་དུ་འཇུག་པ་ཅུང་ལེགས་པའི་
བཅའ་སྒྲིལ་ཞིག་རེད། ཚུལ་གྱི་ནང་དུ་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་འི་གཏམ་རྒྱུད་དང་མོ་ལུང་ཅིས་གསུམ་གྱིས་
མཆོན་པའི་གདོད་མའི་ཆོས་ཀྱི་ཆོ་ག་དང་བསམ་པའི་འབྲེལ་སྐྱོད་མའང་སོ་བཞོན་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་
སོད་གྱི་སྦྱི་ཆོག་མའོ་ཆོ་བའི་རོ་སོ་རུ་བྱས་ནས་མཐར་ཐུག་གི་བཟུལ་བྱ་རུ་བྱས་ཏེ་མཆོན་པ་མིན་པར།
ཚུལ་གྱིས་དེ་ལྟའི་སྤང་ཚུལ་གྱིས་གྲུབ་པའི་མི་རིགས་རང་གི་ཐུན་མིན་ཚུར་མཐོང་གི་བརྗོད་བྱའི་
འཇིག་རྟེན་ཞིག་གྲུབ་པར་བཅའ་སྒྲིལ་གིང་བཟུད་ནས། མཐར་ཐུག་སོད་གྱི་རིག་གནས་གསར་རྟོག་
གཉིས་དང་ཤེས་རིག་གསར་རྟོག་གཉིས་བར་གྱི་འགལ་འདུ་དང་། དཔུན་པོ་དང་། རང་བྱུང་གདོད་
མའི་སྦྱི་ཆོག་གྱི་རོ་སོ་མཆོན་པར་གྱུར་ཡོད། ཚུལ་ལ་ཚུལ་པ་སོའི་ཐུགས་གཞིགས་དང་སེམས་ཁོང་
གི་བརྟགས་དོན་ཡོད་ལ། མིག་སྒར་ལ་དམིགས་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་དོ་སྤང་ཡང་ཡོད།

རྗོངས་དམངས་འཐུས་ཆོག་མཆོན་གྱི་དཔྱད་པ་དོན་གཞུང་ལམ་བཟོ་བ་ལ་ཨ་ཁུ་ཆོས་དར་གྱིས་
གཙོས་ཆད་པོ་ནམས་གྱིས་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་ལྟེ་དཔོན་གྱི་རྗེས་སྤྲོད་ནས་ཡོང་བར་བསམ་ལ། ཨ་ཁུ་
འབྲུག་རྒྱུ་རྟོ་ཆོང་དུ་ཟེ་ལིང་ལ་སོང་བར་ཡང་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་སྤྲོད་ནས་སོང་བར་བསམ། དགེ་
སོའི་དམག་བཞོན་དེ་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་སྤྲོད་པའི་ནང་ལ་སོང་བར་བསམ་ལ། ལྟེ་དཔོན་ཆང་གི་རྩ་ཁྲིམ་
མཁན་ཡང་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་ལིན་པར་བསམ། གང་ལྟར་ལྟེ་བའི་ནང་དུ་ལྟེ་མིའི་འདོད་འདུན་དང་མི་
མཐུན་པའི་བཟུལ་དང་བྱ་སྤྱོད་ཅི་བྱུང་ཐམས་ཅད་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་འི་བྱེད་ལས་སྤྲོད་བསམས། དེ་བས་
མཐར་། “བདུན་གཅིག་གི་རྗེས་སྤྲོད་ ད་གཟོད་མ་ཁི་ཁང་གི་ཏ་རུའི་སྐྱེ་རིམ་གྱིས་འཇགས་གིང་ཆད་པོ་
དག་གིས་བཅའ་སྒྲིལ་པའི་ལྟེ་ཁྲིམས་ཀྱང་ཁྲུབ་བསྐྱགས་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་། ལྟེ་ཁྲིམས་ཀྱི་དཔྱད་པ་དོན་
མདོར་བསྟུས་ན་འདི་ལྟ་སྟེ། གཅིག་ ལྷམ་མོ་ལྟེ་བར་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་མི་འོང་ཆེད། ལྟེ་མི་ནམས་རྩ་ས་རྩོད་
སྤོང་གི་སྐབས་མ་གཏོགས་ལྷམ་མོ་ལ་ཁའི་པན་ཆད་དུ་འགྲོ་མི་ཆོག་ གཉིས། ལྷམ་མོ་ལྟེ་བ་དང་རྗོངས་
མཁར་བར་གྱི་གཞུང་ལམ་དེ་ ‘སྐབས་དགུ་བའི་དམངས་འཐུས་ཆོག་མཆོན་ མ་གཏོགས་ ‘སྐབས་ཉི་
ཤུ་བའི་དམངས་འཐུས་ཆོག་མཆོན་ གྱིས་ཐག་བཅད་ཀྱང་། ལྷམ་མོ་ལྟེ་བ་ལ་ ‘ཨ་མ་ལྷམ་མོའི་གསང་
ལམ་ སྤང་སྦྱོབ་བྱེད་པའི་བཀའ་ཡོད་པས། ང་ཆོས་སྤྲོད་པར་སོ་ཡོན་ཡང་འབེན་ལ་འཇོག་དགོས།
གསུམ། དེང་བྱིན་ཆད་སྤྲོད་ཞིག་ལ་ཨ་ཁུ་འབྲུག་རྒྱུ་རྟོ་འི་ཆོ་རྒྱུས་ལྟ་བུ་ཞིག་ལངས་ཆེ་སྤྲོད་
དུ་སྤྲོད་པས་འཆང་ནམས་ཀྱི་མདུན་དུ་སོང་སྟེ་གདོན་གྱི་ལྟ་དགོས་ཞེས་པ་དེ་རེད།” འདིའི་རྗེས་ནས་
འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་ཡང་ལྷམ་མོ་ལྟེ་བ་ནས་སོང་བ་ཐག་གིས་ཆོད་པས། ལྟེ་མི་ནམས་གྱིས་སྤར་བཞིན་ལྟེ་
དཔོན་ཆང་གི་གྲང་ཅ་ནས་ཨ་ཁུ་འབྲུག་རྒྱུ་རྟོ་འི་སྤྱི་བཀའ་ནས་ཉན་མགོ་བཅའ་སྤྲོད་

⁸³ 《སྤྱི་ཆར་》 1996 ལོའི་དེ་བ་གཉིས་པ།

ཚུམ་པ་པོས་འདིར་འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་དེ་དངོས་སུ་ཡོད་མེད་དམ་བཤེན་རྒྱུ་གི་ཤན་འབྱེད་རྒྱུ་
 “ཚན་རིག” གློ་བཞེད་ཀྱི་གནས་སུ་བཞག་མེད་ལ། དེ་བཞིན་དུ་བོད་ན་འདི་དང་དེ་ལྟ་བུའི་གསང་
 བ་གློ་འདས་ཀྱི་བསམ་པའི་འབྲེལ་སྐྱོད་པ་ཚུམ་རིག་གིས་ཚུར་སྤང་བྱ་ཡུལ་གྱི་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
 འཚོ་བར་ཡང་མ་བསམ་པར། འདྲེ་རྒྱུ་རྟོ་དེ་ནང་ཁོངས་ཡངས་པའི་མཚན་དོན་དུ་བྱས་ཏེ། མཐར་
 ཐུག་བོད་ཀྱི་ཁ་རུབ་ཀྱི་ནམ་པ་དང་། རྟོག་མེད་ཀྱི་ནམ་པ་དང་། ཁེར་རྒྱུ་གི་ནམ་པ་མཚན་པའི་
 ཐབས་སུ་གྱུར་ནས་ཡོད། འདིའི་འབྲི་སྤངས་དང་ཚུམ་གྱི་དགོངས་གཞི་རྩ་ཞིས་ལྷ་མོ་ལྟ་བུ་སྤྲི་
 《ཡུམ་ཆེན་ཀྱ་ལན་ཏི་ཡི་ཤི་མཚན་》 ཡིས་ཡུམ་ཆེན་ཀྱ་ལན་ཏི་འདས་པ་ “ཨ་རུའི་དཔུང་ཤེད་ལྷ་མོ་
 སྤང་ནས་ཉམས་དམས་སུ་སོང་བའི་མཚན་དོན་ནམ་དེ་ཉིད་སྤྱི་དོན་དུ་བྱས་ཡོད།” ⁸⁴ པ་དང་འདྲ།
 རང་སྤྱི་1998 ལོའི་སྤང་ཆར་དེབ་དང་བོ་སྤྲོད་བཀོད་པའི་《འཕོ་འགྱུར་》 ཀྱི་མཇུག་གི་ཚན་པ་ལྟ་བུ་
 མ་གཏོགས་པའི་ཚུམ་ལའང་འདི་མཚུངས་ཀྱི་ནང་དོན་དང་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པ་ཡོད།⁸⁵

གསང་བ་གློ་འདས་ཀྱི་འཚོ་བའི་སྤང་ཚུལ་མཚན་བྱེད་དུ་བྱས་ནས་ནང་ཁོང་གི་ཆ་ལ་དང་དོད་
 ཆེན་པོ་བྱེད་མཁན་སྟག་འབྲུམ་རྒྱལ་གྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་རེད། སྟག་འབྲུམ་
 རྒྱལ་གྱི་བར་གྱི་བཅམས་སྤྱང་དམ་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལ་རབས་དགུ་བརྒྱ་བའི་མགོའི་《གངས་
 རྒྱུ་མེ་ཏོག་》སྤྲོད་བཀོད་པའི་བཅམས་སྤྱང་གིས་གཅིག་བསྟུས་ཀྱིས་གསང་བ་སྤྱི་འབྲུལ་གྱི་སྐོར་བྲིས་
 ཡོད།

《ཉིན་གཅིག་གི་ཆོ་འཕྲུལ་》⁸⁶ ཀྱིས་མི་ཞིག་ཞོགས་པར་བྱས་པ་ཡིན་པ་ནས། སྤོང་ལ་རྒན་པོར་
 གྱུར་ཏེ་བྱིས་པ་དང་གཞོན་པ་དང་དར་མ་དང་རྒན་པོ་བཅས་ཀྱི་ལམ་བཞི་བོ་ཉིན་གཅིག་ལ་ཆར་བ་
 ལྟ་བུར་བྲིས་ཡོད། འདི་ནི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་འཚོ་བའི་གཏན་ཆོགས་དང་འགལ་ལ། རང་བྱུང་དུས་ཚོད་
 ཀྱི་གཏན་ཆོགས་དང་ཡང་འགལ་བ་ཞིག་ཡིན་པས། དངོས་སུ་གསང་བ་གློ་འདས་ཤིག་གི་ཚུལ་གྱིས་
 ཕྱི་དོན་གྱི་བདེན་པ་སྟོར་བ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱི་ཆལ་གྱི་བདེན་པ་ལྟགས་དྲག་དུ་
 མཆིས་ཏེ། བོད་མི་རིགས་ལ་མཚན་ན་རང་བྱུང་དུས་ཚོད་ཀྱི་ཆ་ནས་ལོ་རྒྱུ་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་མང་པོ་
 འདས་ལ། མི་རབས་ཀྱང་རབ་དང་རིམ་པར་གྱངས་མེད་པ་ཞིག་བརྗེས་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཡང་། མི་
 རིགས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆ་ནས་བལྟས་ན། དམངས་བྱིངས་ཀྱི་བསམ་གློའི་སྤྱི་ཀ་དང་འཚོ་
 བའི་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཆ་ནས་དངོས་སུ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་མེད་པར་བསྐྱར་གློས་ཀྱི་དང་སོ་ན་གནས་པ་རང་

⁸⁴ 王向远 《绿叶丛中惊雷声》序 北京师范大学出版社 1993 年 6 月 P5
⁸⁵ མཚན། ཚན་པ་ལྟ་བུ་དེ་ཚུམ་གྱི་ཁ་བྱང་དང་མཐུན་པའི་དོན་སྟོན་བྱེད་དུ་གྱུར་ཀྱང་། ཚུམ་མིལ་ བོད་དོན་ལས་གློ་
 བུར་དུ་རྒྱུ་ཆད་དེ་ཚུམ་མིལ་བོད་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཆ་ལ་གནད་བྱེད་དུ་སྤང་སྟེ་ ཡོད་པས། བངས་པའི་གནས་སུ་གྱུར་
 ཡོད།
⁸⁶ 《གངས་རྒྱུ་མེ་ཏོག་》1990 ལོའི་དེབ་གཉིས་པ།

རེད། བོད་མི་ཞིག་གི་འཆོ་བ་བྱིས་པ་དང་གཞིན་པ་དང་དར་མ་དང་ཆུན་པའི་སྐབས་ལ་བྱང་མེད་
 པར་གཡང་འབྲུམ་བཞིན་ཐོག་རྗེས་ནས་རྗེས་པ་བཞིན་དུ། མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་རྩ་བའི་ཆ་
 ནས་འཕེལ་མེད་སོར་གནས་ཀྱི་དང་ན་ཡོད་པ་དང་ཆོ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོ་བོ་ཡིན་པས། ཚུམ་ལ་སྐྱུ་
 ཚལ་གྱི་བདེན་པ་དྲག་པོར་ཡོད། ཚུམ་པ་པོས་དེ་ལྟའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འདས་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་
 འཕེལ་མེད་སོར་གནས་ཀྱི་ནུས་པ་མཆོན་པར། འཆོ་བའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ནུས་པ་རིམ་བཞིན་དུ་བྱི་བའི་
 དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་འབྲི་ཐབས་མ་བཞེན་པར། འདི་ལྟའི་དངོས་ཡོད་ལས་འདས་པའི་གསང་
 བའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཐབས་སྒྲུབ་པ་དངོས་སུ་ནས་ཐབས་མཆོག་ཆད་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། བསམ་སྒྲིའི་
 བར་དོན་དང་སྐྱུ་ཚལ་གྱི་ནུས་པ་གཉིས་ཆ་འགྲིག་སོ་འགྲིག་དུ་ཡོད།

《ཉིན་གཅིག་གི་ཆོ་འཕྲུལ》ནི་མཆོན་ཐབས་དང་བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས་གསང་བ་ལས་ཀྱང་དངོས་
 འདས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཆེ་བར་ཡོད་པས། སྐྱུ་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་དངོས་འདས་རིང་
 ལུགས་ལ་བྱང་པར་བྱེ་བའི་དབང་དུ་བཏང་ན། དེར་སྐྱུ་འཕྲུལ་ལས་ཀྱང་དངོས་འདས་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་ཆ་ཆེ་བར་ཡོད་པ་ཡིན་ན།⁸⁷ ཁོའི་《མི་རབས་གསུམ་གྱི་ཆེ་ལམ》⁸⁸ནི་དངོས་སུ་ནས་གསང་བ་དང་
 དངོས་ཡོད་ཟུང་དུ་འབྲུག་པ་ཆེས་ལགས་པའི་ཚུམ་ཞིག་ཡིན། ཚུམ་དེའི་ནང་མི་རབས་དང་བོ་གྲར་
 མགོན་ལྷག་ཡག་གཞི་བདག་ཆེན་པོ་མགོན་པོ་ལྷ་གྲར་གྱི་སྐྱུ་སྐྱེས་ཚུལ་ཆེས་གསང་བ་དོ་མཆར་
 དུ་བྲིས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ཉིད་བོད་ལ་མཆོན་ན་དམངས་སྤྱིའི་བསམ་པའི་འབྲེར་སོ་ལས་འདས་པ་མིན་
 པར་འཆོ་བའི་གནས་ལུགས་དང་གིན་དུ་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན། མི་རབས་གཉིས་པ་ལྷ་སྐྱབས་ཀྱི་བྱ་ལོ་
 དཔལ་སྤྱིད་དཔོན་གཡུང་དྲུང་གི་དན་དམོན་རིམ་བཞིན་ཆུ་བོ་ཡར་བལྟར་ཞིག་གི་ནང་ནས་གི་སྤྱོ་
 ཁོའི་རྒྱུད་ཆད་པ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ། འདི་ལྟའི་གསང་བ་དང་ལྷ་སྐྱབས་“རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་

⁸⁷ མཆོན། འདི་གཉིས་ལ་སྤྱིར་བྱང་པར་ཡོད་དེ། དངོས་འདས་རིང་ལུགས་ནི་ཐུབ་སྤྱིང་གི་དེང་རབས་པའི་ཚུམ་རིག་……
 གྲུབ་མཐའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ལ། སྐྱུ་འཕྲུལ་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ནི་ལྷ་མེ་སྤྱིང་གི་ཚུམ་རིག་གྲུབ་མཐའི་ཁོངས་སུ་……
 གཏོགས། ཡིན་ཡང་གཉིས་ཀར་འདྲ་ས་ཡོད་དེ། “1938 ལོར། ཡོ་རུབ་སྤྱིང་གི་དངོས་འདས་རིང་ལུགས་ལས་འབྲུལ་གྱི་……
 འགོ་བའམ་གཞུང་ལུགས་སྐྱབ་བ་ཕུའུ་ལི་ཏུང་（布勒东）མད་ཁི་ཟེ་ཁོའོ་རུ་ཐོན། ཁོ་རང་མད་ཁི་ཟེ་ཁོའོ་ཡི་དངོས་ཡོད་དང་
 འཕྲུལ་རྗེས་ལ་མཆོན་གྱིས་བཞུན་དོན། མཐོ་ཟེ་ཁོའོ་ནི་དངོས་སུ་ནས་དངོས་འདས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཞིང་ས་གཤེན་པོ་……
 ཞིག་རེད་ ཟེར། ཕུའུ་ལི་ཏུང་གིས་ཡོ་རུབ་སྤྱིང་གི་དངོས་འདས་རིང་ལུགས་ཚུམ་པ་པོ་ནུམས་ཀྱིས་ཚུམ་རིག་གི་ཐབས་སྐྱུ་
 ཆོགས་པའི་སྐོ་ནས་འཆོལ་ཞིང་རྟོག་པའི་ཆོས་དེ། ལྷ་ཉན་མེ་སྤྱིང་གི་རང་བྱུང་དང་སྤྱི་ཆོགས་དངོས་ཡོད་ཁྲོད་ས་བྱུབ་རྩོ་
 བྱུང་དུ་ཡོད་པ་མཐོང་།”（丁文林《魔幻现实主义与超现实主义》《未来主义 超现实主义 魔幻现实主》柳鸣九主编 P371）

གང་ལྟར་རིགས་རྟོག་ཅན་དུ་ཆེས་ཆེར་མ་བྱས་པའི་“དངོས་གཙོ”ལས་འདས་པའི་གསང་བ་སྤོ་འདས་ཀྱི་འཆོ་བའི་རྣང་
 ཚུལ་ཚུམ་གྱི་བརྗོད་བྱར་འགོད་པའི་ཆ་ནས་གཉིས་ཀ་འདྲ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་བཙམས་སྤྱང་གི་གནས་སྤངས་བཤད་བདེ་
 བའི་ཕྱར་འདིར་ཡང་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ལ་གོ་བ་རུང་ཡང་ས་པའི་སྐོ་ནས་སྤངས་པ་ཡིན།

⁸⁸ 《གངས་རྒྱལ་མེ་ཏོག》1991 ལོའི་དེབ་གསུམ་པ།

པོའི་”ནང་རྒྱུ་པ་ཚེན་པར་གྱུར་ནས་གཞན་ལ་འཐབ་ཚེད་བྱེད་པའི་དངོས་ཡིད་དང་། མི་རབས་གསུམ་པ་དཔལ་མཆོས་མདོ་མེད་འཕྱོད་མའི་འཆོ་བ་རྩལ་བའི་དངོས་ཡིད་བཅས་ཚུལ་ནང་དངོས་ཡིད་དང་གསང་བ་བྱུང་ཏེ་མུ་མུར་ཁྱེད་ཀྱིས་མི་རྒྱུད་ཉམས་རྒྱུ་བྱིན་པའི་གོ་རིམ་དང་དེའི་སྒྲིན་པ་ཚུལ་པ་པོའི་སེམས་ཁོང་གི་ཕངས་པ་དང་ན་བྱུག་མཆོན་ལ། ད་རུང་དཀར་ནག་གི་ཕྱག་གི་“གསར་བཟེད” རྒྱས་སྐབས་དང་། རྒྱན་སྦྱོར་ཉམས་དམས་ཀྱི་རྒྱས་སྐབས་གསར་བའི་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལ་རྒྱས་ཀྱི་ནུས་པ་ཡང་མཆོན་ནས་ཡོད།

སྟག་འབུམ་རྒྱལ་གྱི་《ང་རང་ཨ་བྲ་གསོད་པའི་རྣམ་ཤིག་འཆོལ་རུ་འགྲོ་བ་ཡིན》⁸⁹ཞེས་པས། དངོས་ཡིད་མི་ཞིག་མི་ལམ་མཐུན་པར་དོ་འཁྲིལ་པ་ལྟ་བུའི་སྒྲིན་པ་བོད་ལྷལ་གྱི་ལ་རྒྱས་དང་དངོས་ཡིད་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་འགངས་ཆེན་མང་པོ་ཞིག་ལྟ་བུ་བརྒྱུད་རྒྱུ་ཞེས་ཏེ། བོད་ཀྱི་ལ་རྒྱས་རིང་མོ་སྦྱང་མུར་ཞིག་གིས་མཆོན་པར་བཙུན་ཡོད། ཚུལ་གྱི་མི་སྣ་གང་དེ་རྩ་ས་ཉམས་རྒྱུ་དུ་གཏོང་བའི་ཨ་བྲ་གསོད་པའི་རྣམ་ཤིག་འཆོལ་རུ་དགོང་ཁར་ལམ་རྒྱུ་ཆས་ནས་སོང་བར། ལམ་བར་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱས་རབས་གཅིག་གི་ལ་རྒྱས་དོན་ཆེན་ཏེ། ཟི་ལིང་ལྷ་གྲུ་ཞིའི་རྒྱས་སྐབས་དང་། ང་བརྒྱུད་ལོའི་དོན་རྒྱུན་དང་། སྟགས་ཀྱིར་གྱི་བའི་དོན་རྒྱུན་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཆོད་གཞིས་ཚུད་པའི་དོན་དག་དང་། བ་སྐྱོན་ནང་འབྲུག་གི་དོན་དག་དང་འབྲེལ་བའི་མི་སྣར་འཕྲད་ནས་རྒྱས་རབས་ཤིག་གི་ལ་རྒྱས་ཚུལ་ནང་སྦྱང་ཡོད། འདི་ཡང་རང་བྱུང་རྒྱས་ཆོད་ལ་བསལ་སྦྱོར་ཆེན་པོ་བྱས་ཏེ། ཉིང་དགོས་དང་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་ཆ་མང་རྒྱུ་བསྐྱུང་བར་བྱེད་པའི་མཆོན་ཐབས་གསར་བ་ཅན་ཡིན། ཚུལ་གྱིས་དངོས་ཡིད་ཀྱི་དོན་གྱི་བདེན་པ་བསལ་ནས་གྱི་གསོན་གཉིས་ཀྱི་ཁ་བར་ལྟ་བུའི་གསང་བ་བྱུང་མཆོར་གྱི་མཆོན་ཐབས་སྦྱང་ཡོད། གོང་ནས་《ཉིན་གཅིག་གི་ཆོ་འཕྲུལ》ལ་གསང་བ་ལས་ཀྱང་དངོས་འདས་ཀྱི་ཆ་ཆེ་ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་《ང་རང་ཨ་བྲ་གསོད་པའི་རྣམ་ཤིག་འཆོལ་རུ་འགྲོ་བ་ཡིན》ལ་དངོས་འདས་ཀྱི་ཆ་དེ་ལས་ཀྱང་ཆེ་སྟེ། ཐ་ན་འཕྲུལ་འཕྲུལ་མི་ལམ་ལྟ་བུའི་ཤེད་ཆེས་ཆེ་བས་ཚུལ་ལས་འཆོ་བའི་བརྟན་རིས་གསལ་པོ་ཞིག་ཉམས་སུ་ཁྱུང་དཀའ། འདི་ནི་ཚུལ་གྱི་བརྟན་དོན་སྟོན་པ་ཆལ་རུ་འདོན་དཀའ་ཏེ་ཚུལ་ཉིད་ལྟ་བུའི་གསེད་འབྲེལ་ཞིག་རྒྱུ་འབྱེད་སོང་བས་ལན་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་གསང་བ་སྒྲོ་འདས་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་། དེ་ལ་གཟུང་རྒྱུ་ཡོད་པའི་དབང་མངོན་གྱི་འཆོ་བའི་རིམ་གསལ་པོ་ཞིག་དགོས་ངེས་ཡིན།

རྒྱན་གྱི་སྦྱོང་བཟོད་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བས་སྦྱུ་འཕྲུལ་དངོས་ཡིད་རིང་ལུགས་ལ་ཤེས་རྟོགས་རྒྱུ་ཅམ་བྱས་ཏེ། རང་གིས་དང་ལེན་བྱས་པ་ལྟར་རྒྱུ་ཚུལ་པ་པོ་ལྟར་ཤེས་ཤིག་གིས་གསར་ཚུལ་ལ་འཆོལ་དཔྱད་བྱས་ནས། བོད་ཀྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་གྲུབ་པར་བཅམས་ཡོད།

⁸⁹ 《གངས་རྒྱན་མེ་ཏོག》 1993 ལོའི་དེ་བ་གསུམ་པ།

ཚུལ་རིག་གི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཐོག་མར་འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་བ་བཞིག་སྒྲུབ་སྟེ་ཡོད་ཅེས་ལབ་
 པར་མི་སློབས་ཀྱང་། ཁོ་ཚོའི་འཆོལ་དཔྱད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་རྒྱུ་བས་བོད་ཀྱི་
 ཚུལ་རིག་གི་གནས་བཟུང་བའི་ཆ་ལ་འདྲའ་འགོངས་བྱས་ཏེ། ཚུལ་རིག་གི་གནས་སྒྲུབ་སྟེ་ཡོད་ཅེས་ལབ་
 ཆོག་སྟེ་བཟུང་བར་མ་ཟད། གྲོག་པ་པོ་དང་བཅས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་ལྟ་བུ་ཡང་སྟེ་ཡོད་ཅེས་ལབ་ཀྱི་བསྐྱེད་
 བཅོས་ཡོད། འདི་ནི་མི་རིགས་ཤིག་གི་ཚུལ་རིག་ལ་མཆོན་ན་ཚུལ་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རྟགས་མཚན་
 ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོ་སྐོས་སྐོས་སྐོས་སྐོས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་
 དགོངས་དོན་རིམ་བཞིན་པ་ལོན་མེད་ཅེས་སྟེ་བར་མི་སློབས་ལ། ལྷག་པར་དུ་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་
 འབྲང་དགོས་པའང་མིན་པར། གཙོ་བོ་རང་གིས་བཅུམས་པའི་ཚུལ་ལ་ཚུལ་རིག་གི་མཛུགས་རྟག་གི་
 རིན་ཐང་དགོས་པ་ཡང་དང་བོ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་གསང་བའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅུམས་
 སྒྲུབ་ལ་ཐོག་མར་དངོས་ཡོད་འཆོལ་བའི་ཁྲོད་ན་གསང་བ་སྟོང་འདས་ཀྱི་དོན་དག་མང་བོ་ཡོད་པ་ཉིད་
 ཚུལ་རིག་གི་མཆོན་བྱའི་དམིགས་ལུལ་རང་དུ་བྱས་ནས། རིམ་བཞིན་པ་ཚུལ་དུ་འགོད་པའི་སྒྲུབ་ཚུལ་
 ཡོད། དེ་ནི་སྐྱེ་འབྱུང་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱིས་གསང་བ་སྟོང་འདས་ཀྱི་དོན་དག་ཐབས་སུ་
 བརྗོད་བྱས་བྱས་ནས་ཚུལ་ཀྱི་བརྗོད་སྟེང་དུ་གྱུར་བའི་ “དངོས་ཡོད” ནི་དེའི་པ་རྩལ་ན་ཡོད་པ་དང་
 འགལ་ཡོད་ལ། ཁོ་ཚོའི་རིང་ལུགས་ལ་མ་བསྐྱེད་ཀྱང་བོད་ཀྱི་འབྲི་སྒྲུབ་དེར་དོན་གྱིས་བསམ་སྟོན་
 རིན་ཐང་དང་མཛུགས་རྟག་སེམས་ཆོར་ཆེན་པོ་མེད། ངས་བསམ་ན། གནད་དོན་འདིའི་རྩ་བ་སྟེ་
 བཞིན་ “དངོས་ཡོད” ཀྱི་གོ་དོན་ལ་གོ་བ་ལོན་པར་ལོག་རྟག་གི་ཆ་རྒྱུ་ཟད་ཡོད་པ་དང་གཅིག་
 གཉིས་ན་བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་སུ་ཐེར་བྱས་དུ་གནས་པའི་སྒྲ་གཞུགས་ཅན་གྱི་ཚུལ་རིག་ཚུར་སྒྲུབ་
 སྟེ་བའི་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་དང་གཉིས་ཀྱིས་ལན་པ་རེད་སྟེ།

གསུམ་ལ། དེར་རབས་རིང་ལུགས་

བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་གསར་ཚུལ་དེ་གཞན་རིགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ལ་བལྟ་ས་བྱས་ནས་
 བཟོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར་དུ། བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གསར་བའི་ཁྲོད་ན་ལུ་བ་སྒྲིང་བའི་དེར་རབས་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པའི་ཚུལ་རིག་གི་སྒྱུར་བ་ཞིག་ཡོད། ལུ་བ་སྒྲིང་བའི་དེར་
 རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་ནི་ཚུལ་རིག་གི་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་ཚུལ་རིག་གི་
 གྲུབ་མཐའ་ཁྱེད་གྲག་པ་མང་བོས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་རིག་གི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན། རྒྱུ་རྒྱུ་འདིའི་
 ཁྲོད་ན། “སྟན་ངག་གི་ཕྱགས་ནས་དུས་སྐབས་ཕྱི་མའི་མཆོན་དོན་རིང་ལུགས་དང་། འབྲུང་འབྲུང་
 རིང་ལུགས། དངོས་འདས་རིང་ལུགས། ཡིད་གཞུགས་རིང་ལུགས་སོགས་ཡོད་ལ། བཅུམས་སྒྲུང་གི་
 ཕྱགས་ནས། རྟག་པ་འོག་འབྲུ་རིང་ལུགས་དང་། གཞི་གྲུབ་རིང་ལུགས། བཅུམས་སྒྲུང་གསར་བ་
 (བཅུམས་སྒྲུང་ལས་ལོག་པ་ཞེས་ཀྱང་འབོད) ། ཁ་མཆར་ནག་པོ་སོགས་ཡོད། རྒྱུ་གར་གྱི་ཕྱགས་
 ནས་མཛོན་མཆོན་རིང་ལུགས་དང་། ཡ་བརྒྱའི་རིང་ལུགས་(荒诞派) སོགས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཁྱེད་གྲག་

པ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད།”⁹⁰ ལུ་བ་སྤྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ནི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བའི་ཚོམ་རིག་གི་གནས་སྤངས་གསར་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན།

དེ་ཡང་ལུ་བ་སྤྱི་དེང་རིག་ཚུལ་བསྐྱར་དར་ནས་དབུ་ཚུགས་ཤིང་། ལུ་བ་སྤྱི་དེང་སློབ་སྦྱོང་རིང་ལུགས་ཀྱིས་ཉིང་སྒྲུལ་མཛད་པའི་མི་རྒྱུས་ཀྱི་བསམ་སྒྲིག་དང་། ལྷག་པར་དུ་རིགས་རྟོག་དུས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོམ་གྱི་ནང་སྤྱི་དུ་བྱས་པའི་རིགས་རྟོག་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲིག་ཆུབ་སྤྱོད་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་གཅིག་ནས་མིའི་རིགས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོང་ལུགས་ལ་བཅིངས་སྒྲོལ་ཆེན་པོ་སྤྱོད་ཅིང་། དུས་མཚུངས་སྤྱི་ཚོམ་རིག་ལག་ཚུལ་ཀྱི་ཚུ་ཆད་ལ་མཐོར་འདེགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རང་བྱུང་ཆོས་ཉིད་མང་པོ་ཁོང་དུ་ཚུབ་པ་དང་བསྐྱུན། མིའི་རིགས་ཀྱིས་བྱའི་རང་བྱུང་ཁམས་དང་། རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། རང་གི་ལས་དབང་དང་། རང་གི་ལྷན་སྐྱེས་བཅས་ལ་རང་གིས་ཁ་ལོ་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་དགའ་སྐྱང་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཡིན་ན་ཡང་། དུས་ཀྱི་བསྐྱོད་པ་དུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་བའི་མཇུག་དང་། ལྷག་པར་དུ་འཛམ་སྤྱི་འབྲུག་ཆེན་བསྐྱེད་མར་ཐེངས་གཉིས་བྱུང་བ་དང་བསྐྱུན། ལུ་བ་སྤྱི་དེང་བའི་བསམ་སྒྲིག་བ་ནམས་ཀྱིས་མིའི་རིགས་ཀྱི་འཆོ་གནས་ལ་ཞིབ་དུ་གཞིགས་དུས། རིགས་རྟོག་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲིག་ཆུབ་སྤྱོད་ཀྱིས་མིའི་རིགས་ཀྱི་དངོས་པོའི་འཆོ་བའི་ཐད་ལ་སྒྲུབ་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་ཆོགས་ཀྱི་དགོ་བསྒྲུལ་ཡོད་ཀྱང་། ནང་གི་སྒྲོ་བདེ། བག་ཐེབས། བྱ་ཡངས་ཀྱི་སྦྱོང་ཉམས་མེད་པ་ཆོར། “མཐར་མི་ནམས་ཀྱིས་རིགས་རྟོག་གི་བདེ་ལྷན་ཞིང་དེ་མིའི་རྟོག་བཏགས་ཤིག་ལས་མ་འདས་ཤིང་། དངོས་འདས་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་དང་རིན་ཐང་ཡོད་ཆད་འབྲུལ་ཤིག་ཤིག་ལས་མ་འདས་པར་མཐོང་། ‘གཏན་ཀྱི་རྒྱུ་ལྡངས་’ ལུ་བ་སྤྱི་དེང་ལ། ལུགས་བསམ་ཀྱི་བསམ་པའི་ཁང་བཅེགས་བརྒྱུ་བཞེས་ཆོར། རིན་ཐང་སྤྱི་ཚུལ་ལ། དད་པར་ཉེན་ཆུབ་ཆེ། ལུ་བ་སྤྱི་དེང་སྤྱོད་ཡོངས་ནས་ཐེ་ཆོམ་ཀྱི་དྲ་བར་ཚུད་ཆོར། (སྤྱོད་ཀྱི་) སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་བདག་ཉིད་འཚུར་གཞོན་ཅན་དང་། རྟོགས་སྤྱང་ཅན་དང་། ཁེར་མེད་ཅན་ཀྱི་བདག་ཉིད་དུ་བྱུར། (སྤྱོད་ཀྱི་) རང་དབང་རང་བཟུང་ཀྱི་མི་བུ་ ‘སྤྱོད་ཐག་གཞན་ལ་དཀྱིས་བའི་’ སྤྱོད་ཀྱི་ཁོངས་མི་དུ་བྱུར། བདག་ཉིད་ལ་ཐོར་ཤོར་བྱུང་བ་དང་། མིའི་གས་ཁ་དང་། གཏན་ནས་ཐར་ཐབས་མེད་པའི་དངངས་འཆོབ་དང་། རྟོག་བཅས་ལས་ལྷག་པའི་འཇིག་རྟེན་དང་མི་ཆེད་ལ་མ་བསྐྱེད་གནས་སྤངས་འདི་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ལུ་བ་སྤྱི་དེང་རབས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོམ་རིང་ལུགས་(虚无主义 རྟོ་ཡང་ན་སྤྱི་དེང་རིང་ལུགས་) ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལྷ་ཚུལ་བྱུབ་པར་བཅུམས་ཡོད།”⁹¹ “ཇ་མེའོ(加缪) ནས་ཀྱང་། གནས་ལུགས་འཁྱོག་པོ་ཞིག་གིས་འཇིག་རྟེན་ལ་འབྲེལ་བྱས་ན། དེ་དུང་རྒྱུ་ཡོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་རེད། སྤྱི་ཚོམ་སེམས་དང་འད་སྤྱང་སྤྱོད་པར་དུ་འཕྲོག་པའི་འཇིག་རྟེན་དུ། མིར་རང་ཉིད་ནི་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་མི(局外人) ཞིག་ཡིན་པའི་ཆོར་བ་

⁹⁰王元骧 《文学原理》 广西师范大学出版社 2007 年 5 月 P120

⁹¹ 应锦囊 林铁民 朱水涌：《世界文学格局中的中国小说》 北京大学出版社 1997 年 11 月 P226

འབྱུང་། འདི་འདྲའི་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་ཆོར་བ་ལ་སྐྱབ་ཐབས་མེད་དེ། རྒྱུ་ས་བདེ་སའི་ཕྱིར་བྱ་དང་
རྒྱུ་ས་བདེ་སའི་རེ་བ་ཟད་པས་སོ། འདི་ལྟའི་མི་དང་འཆོ་བའི་ཁ་དབུལ་དང་། གར་མཁན་དང་
རྒྱལ་སྤྲེའི་ཁྱི་ཁ་དབུལ་ནི་ཆ་འཛིག་མེད་པའི་ཆོར་བའོ། (荒诞感) ། ། ⁹²ཞེས་གསུངས་ཡོད།

གོ་བདེ་བར་བཤད་ན། རུབ་སྤིང་གི་བཟོ་ལས་ཅན་ནམ་དེང་རབས་ཅན་གྱི་འབྲས་བུར་དངོས་
པོའི་འཆོ་བའི་ཐད་ནས་ཕུན་ཆོག་གས་ཀྱི་འོ་མ་གྱི་དགོ་ཐོན་ཡང་། མིའི་འདྲི་བ་དང་འདྲི་ཡོན་ལ་
ཆད་མཐོ་ས་ནས་བཅིངས་སྒོལ་ཐོབ་ཏེ། བྱིས་པའི་འཆོ་བའི་རིན་ཐང་འབྱར་དུ་ཐོན་ནས། འཛད་
སྤྱད་དང་ཡངས་སྤྱད་མི་ཆོའི་བྱ་བ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་བྱེད་པ་དང་བསྐྱུན། རྒྱུ་ས་མཐོང་གི་དབང་ལཱའི་
ཡངས་སྤྱད་མ་གཏོགས་པའི་བསམ་པའི་འཆོ་བའི་ཕུགས་བསམ་གྱི་འཆོ་བའམ། ཡང་ན་མི་ཆོའི་
དོན་སྤྱིར་ལ་གཞིགས་པའི་འཆོ་བ་ཟད་ཅིང་སྤྲོད་པའི་སྐབས་དེར། མི་རེ་རེའི་སེམས་སུ་ཤིང་ལ་
རྒྱུང་གིས་འབྱེར་བ་ལྟ་བུའི་འབྲུམ་ཤིང་འབྱེད་པའི་དོག་སྡེ་སར་མི་འབབ་པའི་སེམས་ཀྱི་འཆུབ་ཆ་
ཞིག་ངང་གིས་བྱུང་། འདི་ལྟའི་དེང་རབས་ཅན་གྱི་འབྲས་བུར་དེང་“དེང་རབས་རང་བཞིན་” ཞེས་
འབོད་ཅིང་། རུབ་སྤིང་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྒྱུ་རྒྱུ་ཡོངས་ཀྱིས་འདི་ལྟའི་མི་སེམས་
ཀྱི་སྤྱིང་སྤྱང་གི་ཆོར་བ་དེར་དམིགས་བཅས་ནས། བྱུགས་དང་སྒྲ་མང་པོ་ཞིག་ནས་ཆོར་སྤྱང་འདི་
མཆོན་པར་བྱས་ཏེ། འདིར་ཕྱིར་སྐོལ་མཛད་ཡོད།

རུབ་སྤིང་དེང་རབས་རིང་ལུགས་པའི་བཅའ་སྤྱོད་སྤྱང་གིས་ཐོག་མར་“ཕྱིའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་དངོས་
ཡོད་ལ་འདྲ་བཟོས་དང་དེ་ཉིད་རྒྱུར་བྱ་བ་རང་གི་ཆ་བའི་འགན་ཁུར་དུ་བྱ་བ་སྤངས་ཏེ། མིའི་
རང་རིག་གི་འཇིག་རྟེན་(主观世界) ལ་འཆོལ་རྟོག་དང་བསྟོག་འདྲི་བྱ་བ་དམིགས་སུ་བབྱུང་ནས་”
⁹³དུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་བར་གྲུབ་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་སྤྱང་གི་རྣམ་གཞག་ལ་
མགོ་རྟེན་སྤྱད། དེང་རབས་རིང་ལུགས་པའི་བཅའ་སྤྱོད་སྤྱང་མང་པོ་ཞིག་གིས་མིའི་ཕྱིའི་དངོས་ཡོད་
ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་སེམས་ཀྱི་སྤྱིང་བ་དང་། ཆོར་སྤྱང་དང་ཕྱིར་རྟོག་ལ་མཐོང་ཆེན་མཛད་ཅིང་གཙོར་
བཀོད་ཏེ། མིའི་བག་ཉལ་གྱི་འདུ་ཤེས་དང་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་ཟབ་སར་ཞུགས་ནས། མིའི་ནང་
སེམས་ཀྱི་གསང་བ་ལ་རྟོག་འཇུག་བྱས་ཡོད། དེ་བས་འབྲི་སྤྱངས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་སྤྱོད་གྱི་དངོས་ཡོད་
རིང་ལུགས་བཞིན་དུ། ཚུལ་པ་པོས་ཐམས་ཅད་རྟོགས་ཅིང་རུས་པའི་ལྷན་རྒྱུ་རྒྱུ་ཆོད་ཀྱི་མཐོང་སྡེ། (全知全
能叙述视角) ནས་གཏམ་རྒྱུད་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་ཞིག་སྤེལ་ཏེ། གཤེས་ཀ་གསལ་འཛོམས་ཅན་གྱི་
མི་སྤྱིར་སྤྱང་བརྟན་བཞེངས་བསྐྱུན་བྱ་བ་ལྟ་བུ་གཏན་ནས་མིན་པར། ལྷན་རྒྱུ་ཆོད་ཀྱི་མཐོང་སྡེ་ལ་དང་
དོད་མཛད་ཅིང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ཤིན་ཏུ་སྟོད་པར་བྱས་ཤིང་། དུལ་དུས་ཀྱི་གསལ་ཐག་

⁹² 高伟光：《“前”现代主义、现代主义与后现代主义文学》 柳鸣九：《萨特研究》，中国社会科学出版社 2006 年 7 月 P119
⁹³ 章国锋：《从“现代”到“后现代”》 柳鸣九主编《从现代主义到后现代主义》中国社会科学出版社 1994 年 11 月 P7

ཆོད་པའི་རང་བཞིན་ཡང་གཏོར་བའི་སྒོ་ནས། མི་ལམ་མཁ་ཆ་འཕུལ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་རིག་གི་འཇིག་
རྟེན་རེ་རེ་བསྐྱུན་པར་མཛད་ཡོད། བཅམས་སྦྱང་པལ་ཆེར་མཆོན་དོན་དང་ཡིད་གཟུགས་དང་རྟོག་
འབྱུང་གྲུབ་པར་བཅམས་ཡོད།

ཐོད་ཀྱི་བཅམས་སྦྱང་གསར་བའི་ཁྲོད་དེར་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངང་ཚུལ་ཐོན་པ་ཅུང་སྤྲེ།
ཆེས་ཐོག་མའི་འཆོལ་དབྱེད་པ་ལྡང་བུ་རེད། ལྡང་བུས་1986 ལོའི་《སྤང་ཆར》དེབ་གཉིས་པའི་སྤྲང་
དེར་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་བཅམས་སྦྱང་《སོག་རུས་ལས་མཆེད་པའི་ནུས་ཤེས་》
སྤེལ། རྩེ་ལོའི་《སྤང་ཆར》དེབ་དང་ཐོད་སྤྲང་《ཤིག་སོན་》སྤེལ། 1989 ལོའི་《མཆོ་སྤྲོན་མང་ཆོགས་
སྦྱ་ཆལ་》དེབ་དང་ཐོད་སྤྲང་《ཉལ་མའི་སྒྲ་བ་》སྤེལ་ཞིང་། 1993 ལོའི་《གངས་རྒྱན་མེ་རྟོག་》དེབ་གསུམ་
པའི་སྤྲང་《སྤྲོན་མེ་》སྤེལ། ད་དུང་1989 ལོའི་《སྤང་ཆར》དེབ་དང་ཐོད་སྤྲང་ལྡང་བུ་དང་ཉེ་སྤྲེལ་གཉིས་
ཀྱིས་བཅམས་པའི་《གསེར་ཉ་》སྤེལ། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་དང་གཤིབ་བསྐྱར་གྱིས་
བལྟས་ན། ཚུལ་དང་ཐོར་ཐོག་མར་ཡུལ་རུས་གསལ་བོ་ཞིག་མེད་པར། རེ་འགར་སྐྱ་ཐང་དང་རེ་
འགར་རྒྱ་མཆོ། རེ་འགར་གཞུང་ལས་ཁང་ཞིག་དང་རེ་འགར་སྐྱ་ཆུའི་འགྲམ། དེ་བཞིན་ཚུལ་ལ་
བརྒྱད་རིམ་ལྟར་ཅིང་རྒྱན་གཅིག་པའི་དོན་དག་གི་བྱང་བའང་མེད་དེ། ལར་སོག་མོ་འདེབས་ཤིང་
ལར་འཁོར་སྐར་ལ་བརྟེན་ནས་པར་བརྒྱབ་པའི་འདྲ་པར་ལ་དབྱད་པ་གཏོང་། ཡང་ལར་རྒན་མོའི་
རྒྱུ་བ་འཐེང་ཐོད་ནད་བཅས་དང་ཡང་ལར་ “ལྷ་ཡུ” རྟེ་སྒྲ་པལ་འཕུལ་འཁོར་གྱི་ངོ་མཆར། གང་
ལྟར་ཚུལ་གྱི་སྤྲིག་གཞི་ལ་གསལ་བོ་དང་ཕྱི་ལོ་དང་རྒྱན་ཆགས་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པར། ཀྱན་ཀྱང་
སེལ་བུ་བ་དང་ཐོར་བུ་བ་སྒྲོ་བུར་བ་རྒྱུ་དུ་སྤྲང་། དོན་གྱིས་ཚུལ་པ་པོས་ཚུལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཕྱི་ལོ་
རང་ཆས་སྤྲོ་ཆོགས་པ་ཞིག་བསྐྱུན་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་མེད་ཅི་རིགས་ཀྱི་བརྒྱད་རིམ་མང་བོ་ཞིག་
དགོས་པར་བསྐྱེད་ཆོགས་མཛད་དེ། ཅུང་གཤམ་སྤྲོད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཐོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་ངང་ཚུལ་
སྤྲེལ་འགའ་ཞིག་ནས་བསྐྱུན་པ་རེད།

ཚུལ་ཕྱི་ལོ་ཐོད་ཀྱིས་ནད་དོན་ཆོན་ཁག་གཉིས་ཀྱིས་གྲུབ་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་དེར་རབས་ཀྱི་བྱ་
དངོས་གསར་བའི་ཆོན་ཁག་སྟེ། རྒྱ་མཆོ་ཆེན་པོའི་སྤྲོད་ན་རྒྱ་བས་ཀྱིས་གཡོ་ཞིང་འདེད་པའི་བྱ་
གཟིངས་དང་། འཁོར་སྐར་ལ་བརྟེན་ནས་པར་བརྒྱབ་པའི་འདྲ་པར་ལ་དབྱད་པ་གཏོང་བ་དང་།
སྤྲང་པའི་སྤྲང་འགྲོ་བ་མི་ཡིས་རྒྱུ་རྗེས་བཞོད་པ་དང་། དེར་རབས་ཐོན་རྗེས་སྤྲང་པལ་འཁོར་ལོ་བཅས་
སྤྲོན་ཐོན་གྱི་བྱ་བཞག་མང་བོ་ཞིག་དང་། ཆོན་ཁག་ཅིག་ཤོས་པ་ནི་སོག་རུས་མེར་བསྐྱེགས་ཏེ་མོ་
འདེབས་པ་དང་། འདྲ་པར་ལ་དབྱད་པ་གཏོང་མཁན་གྱི་དབྱད་སྤྲོད་ནད་དོན་སྟེ་ “ལོ་ཐོག་གི་བྱིམ་
ཆོང་ཞིག་གི་ཐོག་མའི་གྲུབ་ཚུལ་” དང་། རྒྱུ་བ་ན་བར་བྱས་ཆུ་བྱུགས་པ་དང་། སྤྲང་པའི་ནད་ན་རི་
ཐོང་ཁ་ཤོ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཡོད་པའི་ལྷ་སྦྱང་བཅས་དེར་རབས་ཤེས་རིག་གི་འབྲས་བུར་
ཡོངས་སྤྱོད་བྱུང་མེད་པའི་ “གདོད་མའི” མི་རིགས་ཤིག་གི་བྱད་ཆོས་བཅས། ཚུལ་གྱིས་བསྐྱུན་དོན་

གསལ་བར་བྱེད་བདེ་བའི་གཤེབ་བསྐྱར་ཞིག་གིས་ཚུམ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་བྱུང་བར་བཅམས་ཏེ་གསར་
ཉིད་དང་སྟོན་ཐོན་རྗེས་ལུས་ཀྱི་བྱུང་བར་གསལ་བར་བསྟན་ཡོད། 《སྐུ་རྒྱུ་ལས་མཆོད་པའི་རྣམ་
ཤེས་》འདི་གཙོ་བོ་སྐུ་རྒྱུ་ལས་ཀྱི་རྣམ་པའི་སྟོན་པ་དེར་རབས་རིང་ལུགས་སུ་གཞོལ་བ་ལས། ཉན་དོན་
ཀྱི་ཆ་ནས་དེར་རབས་བཟོ་ལས་ཤེས་རིག་གི་འབྲས་བུ་ལ་སྐྱེ་ཞིང་དུ་བ་པའི་བསྟན་དོན་སྟོན་པ་ཅན་
ཞིག་མིན་པ་དང་ཆོས་ཤེས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ།

ལྷ་བུའི་《གི་གསོན་》ནི་《སྐུ་རྒྱུ་ལས་མཆོད་པའི་རྣམ་ཤེས་》ལྷ་བུའི་སེལ་བུ་ཁ་འཁོར་བ་ཞིག་
མིན། མ་མཐའ་ཡང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་བ་རྒྱུན་གཅིག་ལྟར་སྤང་བ་ཞིག་རེད། བཅམས་སྤང་བའི་ཕོ་
ཨ་ཁུ་རྟོན་པས་སྐྱེ་བུར་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་བྱུར་བའི་བུ་མོ་བཟླ་གིས་སྒྲོལ་མ་འཆོལ་ཞིང་རྟོན་པའི་གོ་
རིམ་གྱིས་བྱུང་བར་བཅམས་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ཚུམ་གྱི་མགོ་བཅམས་ས་དང་མཇུག་བསྐྱུས་ས་བུ་
མོ་བཟླ་གིས་སྒྲོལ་མའི་སྟེང་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། ཚུམ་དངོས་གཞི་ཨ་ཁུ་རྟོན་པ་ཁོ་རྒྱུད་པའི་སྟེང་ན་
ཡོད་དེ། བུ་མོ་བཟླ་གིས་སྒྲོལ་མ་འཆོལ་བའི་དོན་དག་གམ་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཁ་གཡོར་ས་ལྷ་བུ་དང་ཕོ་
ཡོར་ལྷ་བུར་བྱུར་ཡོད། འདི་དོན་གྱིས་ཚུམ་པ་ཕོས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་བའི་མཆོར་བོ་ཡོད་པའི་དོན་
དག་ལ་བསམ་གཟུགས་ནས་གཡོལ་ཏེ། བྱུང་བའི་བྱུང་བ་སྟོན་སུ་བསྐྱུར་བའི་གསར་ཚུམ་གྱི་སྐྱེ་བ་
ཞིག་རེད། ཚུམ་ཉིད་ཡིད་སེམས་དམ་དུ་འཛིན་ཐུབ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མཆོར་བོ་ཞིག་ནས་མགོ་
བཅམས་ཡོད་ཀྱང་། ཚུམ་གྱི་འཕེལ་བྱུགས་ལ་ངོ་མཆོར་གཏམ་རྒྱུད་གང་ཡང་མེད་པར་འཆོལ་
མཁན་པ་ཨ་ཁུ་རྟོན་པ་རང་སྟེང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ “གྱི་ན་བའི་” བཞོད་འབྲིས་ཚུམ་ཡོངས་བྱུང་བར་
བཅམས་ཡོད། ཨ་ཁུ་རྟོན་པ་བུ་མོ་བཟླ་གིས་སྒྲོལ་མ་འཆོལ་དུ་བྱིན་པའི་ལམ་བར་གྱི་སྤྲངས་གྱི་བཞོད་
པ་འབྲི་བ་དང་། ཨ་ཁུ་རྟོན་པའི་འདས་པའི་དོན་གྱི་བྱིར་བྱ་དང་། ཨ་ཁུ་རྟོན་པའི་ད་ལྟའི་སྐབས་
ཀྱི་བྱུང་བའི་འབྲི་བ་བཅས་ཀྱི་དོན་གྱི་ཆོན་པ་བུ་མོ་བཟླ་གིས་སྒྲོལ་མ་འཆོལ་བར་ཐད་ཀར་དུ་འབྲེལ་བ་
མེད་པ་དེས་ཚུམ་གྱུ་ཅིང་། དོན་གྱི་ཆོན་པ་འདི་དག་གི་སྟོན་པ་མཐར་ཨ་ཁུ་རྟོན་པ་དེ་ཕོ་ཉགས་
ཀྱིས་བྱུག་པའི་ཕོ་ཆོད་ཅིག་དུ་བྲིས་ཡོད། འདི་ནི་ཚུམ་གྱི་མཐར་ཐུག་གི་འབབ་ས་ཡིན་ལ། འདི་ཚུམ་
ཀྱི་བསྟན་དོན་གཙོ་བོ་འདྲ་རེད།

“སྟོན་གསལ་མེད་ལ་བྱིང་ལྷ་ཞེད་པར་དགྲིས་པའི་སྐབས་ཀྱིས་ལུས་སྟོན་རྗེས་པར་མཛོན་པ་དེ།
གང་ནས་བལྟས་ཀྱང་ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་ཟངས་དམར་གྱི་གནའ་རྩལ་ཤིག་དང་ཡང་དག་
མཆོངས། རྩེ་ཤས་ཆེ་ཞིང་རྩུམ་བག་ལྡན་ལ། ཤ་གནད་ཀྱིས་མཐུད་པ་འཁྲིལ་བའི་ཕྲག་པ་དང་སྐལ་
གཞུང་། དཔུང་ངར་བཅས་ཀྱི་(སྟེང་) ལ་ཡང་མོར་འབྱར་བའི་གངས་ཀྱི་རྩལ་དག་ནི་ཆུ་ཐིགས་ཀྱི་
རྟོག་པོ་རེ་རེར་བྱུར་ནས་རྩལ་དང་འབྲེལ་གིང་། མེས་ངར་བའི་ཟངས་ཆས་རྒྱ་དང་འབྲུད་པ་ལྟར་
ཐངས་པ་དཀར་པོ་ཐུལ་ཐུལ་བྱེད།” ལྷ་བུ་དང་། “སྟོན་སྤང་གི་འོག་དུ་བྱུག་སྟེན་པོ་ཞིག་གིས་སྐུ་
ཞིབ་གནས་བྱས་པར་སྤང་དུ་ལྷ་སྟོན་བྱེད་པ་རི་བཞིན་གཤོག་བྱང་མཉམ་པོར་བརྒྱུད་པའི་གཡོ་བ་

མེད་པར་འདུག་ལ། སྤྱིན་པ་ཡལ་རྗེས་ད་དུང་འགྲུལ་མེད་དུ་གནས་པ་དེ་ནི་གཡའ་དག་པའི་ནམ་
མཁའ་ལ་གཟེ་མ་ར་མགོའི་དབྱིབས་ཀྱི་ཨི་ཁུང་ཞིག་བརྗོད་པ་དང་མཚུངས། དེའི་ལྷགས་ཀྱི་ལྷ་རྩ་
ཞིང་གྲག་པའི་མཚུ་ཆེ་ནག་པོ་ལས་.....” ལྷ་བྱ་དང་། ད་དུང་ “འཐབ་འཛིང་གི་ཁྲོད་ནས་འཚར་
མངས་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་དེ་འཐབ་འཛིང་གི་ཁྲོད་དུ་འཆོ་དགོས།” ཞེས་པ་དང་། ལམ་བར་ནས་མི་
དང་འབྲེང་འཐབ་པའི་དན་རྟགས་ “འབྲོང་རུས་དཀར་མེད་ཅེ་བ་ཞིག་གི་མགོའི་དྲང་ཐད་ན་མི་ཡི་
ཀེང་རུས་ཁ་ཆང་བ་ཞིག་འདུག” པ་མཐོང་བ་དེ་དང་དེ་ལྷ་བྱ་སྟགས་བསྟགས་པའི་མོད་ལ། ཨ་ཁུ་
རྩོན་པའི་བྲངས་ཀྱིས་རྩུང་བ་ལྷ་བྱའི་སྟོན་ཀྱི་སྤང་བརྟན་གྱིས་ང་ཆོའི་ཡིད་དབང་འབྲོག་པར་
འགྱུར་ལ། དེའི་ཁོར་ཡུག་ན་ཡོད་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལའང་ཕོ་རྟགས་ཀྱིས་བྱུག་སྟེ་ང་ཆོར་སྒྱུ་ཆལ་
གྱི་སེམ་ཆོར་གྱི་ནོམ་པ་ཞིག་སྟེར་བར་འགྱུར། འདི་ནི་དོན་སྟོང་དངོས་གནས་ས་པོ་རེད།

འབྲི་སྒྲངས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། མངོས་རྟོག་གི་སེམ་ཆོར་སྟེར་བའི་དོན་གྱི་ཆོན་པ་འདི་དག་གི་
གནས་སྐབས་ཀྱན་དུ་གཏམ་རྒྱུད་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་བྱུང་རིམ་འབྲུགས་པོ་གང་ཡང་མེད་པར།
ངོས་མཉམ་བྱ་ལེ་བ་ལྷག་ཆོམ་ལྷ་བྱ་ཞིག་དུ་སྤང་ལ། དེ་དག་གི་གནས་སྐབས་ཀྱན་དུ་ཆོམ་གྱི་དོན་
ཀྱེན་ཆེན་པོ་བྱ་མོ་བྱ་གྲུ་གིས་སྒྲུལ་མ་བོར་ཅིང་འཆོལ་བ་ལའང་འབྲེལ་བ་གང་ཡང་མེད། འབྲི་སྒྲངས་
འདི་ང་ཆོའི་སྟོག་འདོན་གྱི་གོམས་གཤིས་ལས་རིང་དུ་འདས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གོར་མ་ཆག་ཆོམ་འདི་
སྒྱུར་དངོས་ཡོད་ལ་ལད་སྒྲོས་ཀྱིས་འདྲ་བཅོས་བྱས་པ་ཞིག་མིན་ལ། དོན་དག་གི་འགལ་བ་གཏམ་
རྒྱུད་གྱི་བྱུང་རིམ་དུ་བཅོས་པ་ཞིག་ཀྱང་མིན་པས། ང་ཆོའི་གོ་བའི་ངོས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་
ཐོད་བཞལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།

ལྷ་བྱའི་བཅམས་སྒྲུང་གཞན་དག་གིས་ཀྱང་བསྟན་དོན་གྱི་ཆ་ནས་མིས་བྱའི་འཛིག་རྟེན་ལ་
ཁྱུང་ཆོར་བྱས་པའི་ནང་སེམས་ཀྱི་རང་རིག་གི་ཆོར་བ་ལ་དམིགས་བཅས་པ་མིན་པར། དངོས་ཡོད་
སྒྱི་ཆོགས་ལ་ཉེ་བར་བཏུད་ནས་མི་རིགས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་མི་གཤིས་ཀྱི་བཅོས་སྒྱུར་དང་
མི་གཞིའི་བཅོས་སྒྲུངས་ལྷ་བྱའི་སྒྱི་ཆོགས་ཁེ་ཕན་སྒྱུར་བྲངས་ནས། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོང་
སྟོབས་མངོན་པར་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། འབྲི་སྒྲངས་ཀྱི་ཐད་ནས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་དང་ལྷག་པར་
དུ་ང་ཆོའི་གོ་བའི་ངོས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཁྱེད་སྟེན་གཟུགས་ཚུར་སྤང་སྒྲུབ་པར་ཐོད་བཞལ་
བྱས་ཏེ། མཆོན་དོན་དང་བསྟན་བརྗོད་ཡིད་གཟུགས་ཀྱི་མཆོན་ཐབས་སྟགས་དེང་རབས་རིང་
ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་ཆལ་མཆོན་ཐབས་སྒྱུད་པ་ཤིན་དུ་མང་། 《ལྷ་སའི་ལྷ་བྱ》 ཡིན་པའི་ལྷ་བྱའི་མི་
སྤྱི་སྒྱུལ་བསྒྱུར་ཅན་གྱི་མི་ཞིག་ལྷ་བྱའི་ཡུལ་དུས་དང་ཐ་ན་ལུས་རྟེན་ལའང་ངེས་གཏན་མེད་པར།
ཅིར་ཡང་བྱེད་ལ་གང་ཡང་ཡིན་པ་ཞིག་དུ་བྱིས་ཡོད་ཀྱང་། དོན་གྱིས་དེ་ནི་འབྲི་སྒྲངས་ཀྱི་ “གཡོ་སྒྱུ”
ཞིག་སྟེ། ཆོམ་གྱིས་ལྷ་བྱའི་འདྲ་མིན་ཅི་རིགས་ཀྱི་བྱ་བྱེད་བརྒྱུད་ནས་ལྷ་སས་མཆོན་པའི་ཐོད་མི་
བྱིངས་ཀྱི་བཀྱི་བ་དང་གནས་བབས་ཞིག་མཆོན་པར་བྱས་པ་རེད། 《སྟོན་མེ》 ནི་དགོངས་དོན་ཤིན་

དྲ་ཐབ་པའི་བཅའ་སྡུང་ཞིག་སྟེ། སྤྱིར་བཏགས་བརྗོད་ཀྱི་མཆོན་ཐབས་སྤྱད་དེ་ཁོ་ལོ་འཛི་གནས་དང་ཡང་ན་དེ་ལས་རྒྱ་ཆེ་བའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་འཛི་གནས་ལ་དོགས་དཔྱད་དམ་སྤྱད་བཞིག་(解构) ཐོངས་ཤིག་བྱས་ཡོད་སྟེ། ཅི་ཉུང་བཤད་ཀྱང་ཆོས་ལ་ཞུགས་པའི་རྒྱལ་སྐུ་ཆུང་བ་སྟག་མོས་ཇོས་ལ། འཇིག་རྟེན་ལ་ཞུགས་པའི་རྒྱལ་སྐུ་ཆེ་བའང་སྟག་མོའི་ཇོས་སུ་གྱུར། འདི་ནི་ཆོས་ཉིད་དཔྱད་དཔོག་(哲理) གི་དོན་སྟེང་ཅན་གྱི་བསྟན་དོན་ཞིག་རེད། རྒྱལ་སྐུ་ཆུང་བའི་སྟག་མོའི་ལྷས་སྐྱེན་གྱི་ནམ་ཐར་དེ་བསམ་རྒྱ་ཆེས་ཆེར་ཡོད་ཅིང་། དེ་སྟོན་པའི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་སྟག་མོའི་ལྷས་སྐྱེན་གྱི་ནམ་ཐར་གྱི་སྤྱང་བཞིག་ཅིག་མ་རེད་ཅེས་སུ་ཡིས་བསྟོན་བྱུང། གོང་ནས་ཀྱང་བསྟན་པ་ཉུང་ལ་ཉུང་ལྷང་ལྷང་ཡོད་དེ་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངང་ཚུལ་དེ་གཙ་པོ་སྤྱད་ཆལ་གྱི་ནམ་ཐར་ཉིད་ནས་ཐོན་པ་ཞིག་རེད། ཆོས་ཀྱི་བསྟན་དོན་ལ་ཚུར་མཐོང་གི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་དགོངས་དོན་གྱིས་ཕྱག་ནས་ཡོད། ཆོས་ཀྱི་དགོངས་དོན་གྱི་ཆ་ནས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངང་ཚུལ་ཐོན་པའི་ཆོས་པ་པོ་བསྐྱེད་བཟུང་དང་སྐབས་ཆེན་བདེ་སྐུ་གཉིས་རེད།

པ་པོ་དག་ཚུམ་པ་པོ་རང་གིས་བསྐྱུན་པའི་ཕྱགས་བསམ་ཅན་གྱི་སྒྱུད་ལམ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་ཏུ་
 བྱངས་ཏེ། གློག་པ་པོའི་སྒྲིལ་མ་ཤེས་མ་ཆོར་བའི་རང་བསྐྱུར་རྒྱ་དེ་ཡིན། འདི་ལྟར་དུ། ཚུམ་རིག་གི་
 སྒྱིཛ་གས་བྱེད་ལུས་བྱང་ཕྱགས་ནས་འབྱེན་པ་གལ་ཆེན་དུ་སྟོན་དུས་སུ། ཚུམ་རིག་རང་ཉིད་དོན་
 གྱིས་དགོས་དབང་གཞན་ཞིག་གི་དབང་དུ་མ་གྱུར་རང་གྱུར་ཡིན། དེ་བས་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་
 གྱི་ཚུམ་རིག་གསར་ཚུམ་གྱིས་ཚུར་སྐར་བྱས་པའི་འཆོ་བའི་ཟབ་ཚད་དང་ཡངས་ཚད་ཀྱང་མ་ཤོར་
 རང་ཤོར་ཡིན། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་པ་པོས་ཚུམ་རིག་གི་བདེན་དངོས་རང་བཞིན་ལ་
 གལ་ཆེན་དུ་བྱེད་ཀྱང་། བདེན་དངོས་རང་བཞིན་དེ་དོན་གྱིས་ཚུམ་པ་པོའི་སྒྲིལ་བརྟན་(理念) ཁྲོད་
 གྱི་སྒྱུད་ལམ་གྱི་རྒྱ་ཁྱོན་ལས་འདས་མེད། དེའི་པ་རྩལ་གྱི་རྒྱ་ཆེན་པོའི་འཆོ་བའི་བྱུང་ཁོངས་ཁྲོད་གྱི་
 གཏུག་མར་གནས་པའི་དོན་བྱ་མང་པོ་ཞིག་ཤུལ་དུ་ལུས་ཏེ་ཡོད། དེའི་ཕྱིར། དུས་གྱི་བསྐྱོད་པ་དང་
 བསྐྱུར་ནས། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱིས་ཕྱགས་བསམ་གྱི་སྒྱུད་ལམ་དང་། སྒྱིཛ་གས་བྱེད་ལུས་ལ་
 གལ་ཆེན་བྱས་ཏེ་ཚུམ་རིག་གི་བདེན་དངོས་རང་བཞིན་དེ་གྲུ་དོག་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་གྱི་ཁྲོད་ན་སྟོན་པར་
 དེང་རབས་རིང་ལུགས་གྱིས་མི་འདྲ་པའི་ལྷ་ཚུལ་སྐྱ་ཆོགས་སྒྲིག་བཞིན་ཡོད། དཔེར་ན། ལྷ་རྩ་མེའི་
 འབྱུང་འབྱུར་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་པ་པོ་ནམས་གྱི་བསྐྱེད་པ་གཏམ་དུ། “དེང་རབས་གྱི་གྲུ་གཟིངས་
 རྟེན་ནས་ཕུལ་ཞིག་དང་། ཐོ་མི་ཐོ་ཡེ་སྐུལ་མི་ཤེས་པའི་ཉེ་ལྷ་རྩ་རྒྱ་མཆོ་རྩ་མར་གཡུགས་ཏེ་……
 ང་ཆོས་དེང་གི་ཁང་བཅེགས་མཐོན་པོའི་ཆེ་ནས་ཁོ་ཆོའི་ཉམ་རྒྱུང་ལ་ཐུར་དུ་བལྟ་དགོས་”⁹⁴ཞེས་
 འཁོད་ཅིང་། དེའི་རྒྱུ་རྐྱེན་འབྱུང་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་པ་པོ་བུལ་འར་སྐྱུ་ནས་ “མིག་སྐར་ང་ཆོས་
 བལྟས་ན། ཆེས་རྒྱགས་ཆེ་བའི་བཅམས་སྐྱུང་གི་རིགས་(དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་གྱི་བཅམས་སྐྱུང་
 བལྟན) དེས་ང་ཆོས་འཆོལ་བཞིན་པའི་དངོས་པོ་དངོས་སུ་བབྱུང་བའི་སྐྱབས་ཤིན་དུ་ཁྱུང་ལ།
 འཛོལ་བའམ་ཤོར་དུ་བརྟུག་པའི་སྐྱབས་ཤིན་དུ་མང་། ང་ཆོས་དེ་ལ་འཆོ་བ་ཟེར་ཆོག་ལ་སྟོང་སྟོབས་
 ཟེར་ཡང་ཆོག་བདེན་པ་ཟེར་ཆོག་ལ་དངོས་ཡོད་ཟེར་ཡང་ཆོག་གང་ལྟར་ཅ་བར་གྱུར་བའི་དངོས་
 པོ་འདི་པོར་ཟིན། ཡང་ན་ད་དུང་ལུ་མཐུད་དུ་མཐུན་ན་ཤོར་བཞིན་དུ་ཡོད་”⁹⁵ཅེས་ཟེར།

གོང་གི་ཆོན་པ་འདི་ལས་པར་ཆེ་བརྟན་གྱི་ཚུམ་རིག་གི་ཁྲུངས་གཏད་ས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་
 ཡིན་ལ། ཁོའི་ཚུམ་རིག་གི་པ་གཞིས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ། ཚུམ་རིག་གི་སྒྱི་
 ཆོགས་ཁེ་པན་རང་བཞིན་བྱང་སྟོམས་སུ་བསྐྱུར་ཏེ། མིག་དབང་གཞན་ཞིག་ཏེ་དེང་རབས་རིང་
 ལུགས་གྱི་མིག་དབང་གིས་བལྟས་ན་ད་གཟོད་ཁོའི་ཚུམ་གྱི་དགེ་མཐོང་ཐུབ། པར་ཆེ་བརྟན་གྱི་དེང་
 རབས་རིང་ལུགས་གྱི་ཚུམ་གྱིས་མ་གཞི་ནས་གློག་པ་པོའི་སྒྲིལ་བསྐྱུར་རྒྱའི་ཚུམ་རིག་གི་ཁེ་པན་དང་
 དུ་སྐྱབས་མེད་པར། རང་གི་ལྷ་བའམ་ལྷོ་རྩ་རྒྱུང་བཞིག་བརྟོན་ཡོད། སང་ཡུན་རང་(王元驥)

⁹⁴王元驥：《文学原理》广西师范大学出版社 2007 年 5 月 P122

⁹⁵གོང་དང་མཚུངས།

གིས་ཁོའི《ཚུལ་རིག་གི་རྩ་བའི་གཞུང་ལུགས》ལྟ་བུ་དེ་དང་རབས་རིང་ལུགས་པས་སྒྲིག་པ་པོར་འཛིན་ཏེ་ནི་ཆ་འཛིན་མེད་(荒诞)ཅིང་། དེ་མིའི་སྒྲིག་སྒྱུ་གས་སུ་ལངས་ཡོད་ལ། མི་ནི་སྐྱབས་མེད་ཁེར་རྒྱུ་ཅན་དང་། མིའི་འཛིན་ཏེ་ནི་སྐྱར་བཀོད་བྱེད་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་རྒྱས་པ་ཡོངས་སུ་ཉམས་པ། མིའི་གདམས་གསེས་ནི་འདི་ལྟའི་འཆོ་བའི་གནས་བབས་ཀྱི་ངེས་གཏན་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་བྱེད་པ་ལས་གཞན་གང་ཡིན་ཡང་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་པའི་ཞེས་སྟོན་པ་ལས་མ་འདས་”(P127) ཞེས་གསུང་བ་བཞིན། པར་རྒྱུ་ཆོ་བཏན་གྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ཀྱང་འདི་ལྟའི་མིའི་ཁེར་རྒྱུ་ཅན་ཁེར་མེད་དང་། འཛིན་ཏེ་ནི་ཆ་འཛིན་མེད་པའི་རང་བཞིན་དང་། མི་ཆོ་ཡི་སྟོང་བསྐྱས་རང་བཞིན་གཅིག་འདྲིལ་གྱིས་བསྟན་ཡོད།

ཁོའི《མི་དང་བྱི》ནི་1997 ལོའི《གངས་རྒྱལ་མེ་ཏོག》དེབ་གཉིས་པའི་སྟེང་བཀོད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ནི་བྱི་སྐྱ་བ (ཕལ་ཆེར་ལ་རབས་དགུ་བརྒྱུ་བའི་སྟོད་དུ་བཅུམས) ཁོའི་ཚུལ་གྱི་ཆེས་ཐོག་མའི་གས་སུ་གཏོགས། བྱི་དེ་ལྷང་བུའི་ཨ་ཁུ་རྩོན་པ་བཞིན་དུ་དཔལ་ལ་སྒོ་དཀར་བའི་སྟོན་ནས་དང་སྒྱུ་གས་འོད་གསལ་གྱི་ལམ་ནས་བསྐྱས་ཆོག་ཀྱང་། ཚུལ་གྱི་མཛེས་ཆོས་གཙོ་བོ་མི་དང་བྱིའི་བར་གྱི་བར་ཐག་དང་། བྱིའི་སྐྱབས་མེད་སྒྲིགས་མེད་ཀྱི་ཁེར་རྒྱུ་ཅན་གྱི་རྣམ་པ་དང་མིས་གོ་ལོན་མི་ཐུབ་པའི་ཁེར་མེད་དང་། ཡང་ན་མིའི་གདུག་རྒྱུ་སྟོན་པའི་སྟེང་ན་ཡོད་པ་གོར་མ་ཆག གང་ལྟར་ཀྱང་ཚུལ་ཤིལ་པོར་སྟོང་སྒྲིང་གི་མཁའ་དབུགས་ཞིག་གིས་བྱུང་ཅིང་། སྟོང་སྒྲིང་གི་མཁའ་དབུགས་དེའི་རྒྱབ་ལྗངས་ཀྱི་སྟོང་ན་མིའི་གདུག་རྒྱུ་བ་དང་མིའི་འབྲུག་རེངས་(冷漠) འབྱར་དུ་ཐོན་ཡོད་པ་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་ཤིན་ཏུ་མཚུངས།

དེ་དང་དུས་མཚུངས་པའི་ཁོའི《མག་མོག་གི་རུབ་ཁའི་ཉི་མ》ཡིས་ཀྱང་། མི་དང་མིའི་བར་ཐག་དང་། མིའི་གདུག་རྒྱུ་བ་དང་། མིའི་ཁེར་རྒྱུ་ཅན་གྱི་གནས་བབས་མཚན་ཡོད། ཚུལ་གྱི་འཛིན་ཏེ་ནི་ཨ་ཁུ་དང་བྱི་མོས་གྲུབ་ཡོད་པར། ཨ་ཁུ་ནི་དེ་ལྟའི་བཙེ་བྲལ་གདུག་རྒྱུ་བ་ཅན་ཞིག་དང་། བྱི་མོ་ནི་དེ་ལྟའི་ཉམ་ཐག་ཁེར་མེད་ཞིག འདི་ནི་ཚུལ་པ་པོས་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་སྒྲིང་ཚུལ་མི་སྐྱུ་ག་པ་བྱེ་བྲག་ཞིག་ལ་དམིགས་ནས་དེ་ཉིད་ལ་ད་སྒྲིང་དང་འབྲུ་བཅོས་ཀྱིས་ཚུར་སྒྲིང་བྱས་པ་ཞིག་མིན་པར། ཚུལ་པ་པོས་འཛིན་ཏེ་ནི་ལ་བཟུང་བའི་འཛིན་ཏེ་ནི་ལྟ་ཚུལ་ཤིལ་བོ་ཞིག་གི་གསེད་འགྲེལ་དང་སྒྲིག་འགྲེལ་ཡིན། ཉི་མ་མག་མོག་ཡིན་པའི་ས་སྟོང་གྱི་མཁའ་དབུགས་སྟོང་གྱི་ཁེར་མེད་ཉམས་རྒྱུ་ཅན་གྱི་བྱི་མོ་དེ་ཚུལ་པ་པོས་སྟོང་ཆར་སྟོང་གྱི་འཛིན་ཏེ་ནི་གྱི་མིའི་གནས་སྟངས་སམ་འཆོ་གནས་ཀྱི་གནས་བབས་ཡིན་པ་ལས། སྐྱོ་ཆོགས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གི་ནང་གི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྐྱབས་ཀྱི་མི་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་གི་གནས་ཚུལ་ཅུ་མ་མ་རེད། ཚུལ་པ་པོས་མཚན་དོན་ཤིལ་བོའི་(整体象征) མཚན་ཐབས་ཀྱིས་མིའི་སྐྱེའི་འཆོ་གནས་ཤིག་བསྟན་པ་རེད།

མི་ཆོ་སྟོང་བསྐྱས་ཀྱི་བསམ་སྒྲིབ་ནི་པར་རྒྱུ་ཆོ་བཏན་གྱི་འཛིན་ཏེ་ནི་ལྟ་ཚུལ་སྟོང་གྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་

ཞིག་དང་། ཁོའི་“རྒྱན་འཁྱེར” གྱི་བསམ་སྒྲིལ་མང་གཞི་ཞིག་རེད། འདིར་ཁོས་རེ་ཞིག་རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་ནན་གྱིས་བསྟན་ཡོད་པས་ཁོའི་འཕྲུལ་ཆ་བ་ཅན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་དུ་ཡང་བཟུང་ཆོག་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་ “ཁྲུ་དང་གཡོ་སྐྱེའི་ཅེད་མོ་དགུ་སྒྲིག་དུ་བྱས་ཏེ། འབད་པ་བརྒྱ་ཡིས་སྐྱབ་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་འདུན་མས། ཡུན་རིང་སྐྱགས་པའི་མཐའ་ལ་སྟོང་བསྐྱས་སུ་བྱས་པས། ལོ་གསུམ་སྐྱག་ལས་བྱས་པའི་ཨ་ཐང་ནི་ཆད་སང་། ” ⁹⁶ ཞེས་པའི་མཆན་ཉིད་རིག་པའི་དོན་སྟོང་ཅན་གྱི་དགོངས་དོན་དེ་པར་ཆོ་བརྟན་གྱིས་བཅུམས་སྦྱང་གི་ལམ་ནས་གསལ་བར་མཆོན་ཡོད།

བསམ་སྒྲིལ་འདི་ཆོས་མཐར་ཆགས་སུ་དང་ཆོས་སྐྱེ་རྩལ་གྱི་ལམ་ནས་ལེགས་པར་མཆོན་ཡོད་པའི་བཅུམས་ཆོས་《བསྐྱེད་བྱེད》⁹⁷ ཡིན་རེས། འཇམ་དབྱངས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་ལོ་བདུན་གྱི་སྟེང་ནས་བྱིས་མཆོས་བྱ་མོ་རིག་འཛིན་དབང་མོ་ཆང་ནས་ཐེངས་དང་ཐོར་གོས་ཐུམ་མེར་པོས་བདུམ་པའི་ཆོས་དཔེ་སྒྲིལ་རིང་མ་དེ་མཐོང་བ་ནས་བཟུང་། དེའི་ཁ་ཕྱེན་ས་བཏུ་འདོད་ཀྱི་བསྐྱེད་བྱེད་ཆོན་པོ་ཞིག་གིས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་ཁོས་རྩལ་བ་ཅི་དྲག་མཛད་ཀྱང་ཉུ་རྒྱ་མ་བུ་དང་། འཇམ་དབྱངས་བསྟན་འཛིན་གདན་སར་བཀོད་ནས་དཔེ་ཆའི་བདག་པོར་གྱུར་ཏེ་རེ་བ་ཡང་ཡང་དུ་བྱས་ཀྱང་། དཔེ་ཆར་ཉུ་རྒྱ་སྐར་བཞིན་མ་བུ་དང་། རང་ལོ་ཉི་ཤུར་སོན་ནས་དཔེ་ཆར་ཉུ་བའི་དུས་ལ་བབས་ཤིང་། འབས་བྱ་བས་ཀྱང་ཆོས་དཔེ་སྒྲིལ་རིང་མ་དེ་མཆོད་སྐུ་ལས་མར་སྐངས་ཏེ་འཇམ་དབྱངས་བསྟན་འཛིན་ལ་འབྲལ་དུ་སོང་དུས། འཇམ་དབྱངས་བསྟན་འཛིན་ཉག་ཉག་ལྟ་བུ་དུས་ལས་འདས་ཆར། འཇམ་དབྱངས་བསྟན་འཛིན་གྱི་མི་ཆོའི་འདུན་མའམ་ཁོས་མི་ཆོ་གང་པོར་(མི་ཆོ་ཐུང་ཡང་) ཤ་ཐང་ཐང་དུ་འབད་པའི་དམིགས་འབེན་དེ་འགྲུབ་པའི་དུས་ལ་སོན་པའི་མོད་ལ་ཁོ་རང་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་མར་གཤེགས་སང་། འདི་ནི་མི་ཆོའི་སྐྱེ་བ་རིང་འདྲའི་ཡང་བ་ཞིག་ཨང་། འདིར་མི་ཆོའི་ཡ་བསྐྱེད་(荒诞) ཟེར་ཆོག་ལ་མི་ཆོའི་སྟོང་བསྐྱས་ཀྱང་ཟེར་ཆོག་བསམ་སྒྲིལ་དོ་པོ་སྐྱེ་སྤང་ལ་གཏོགས་ཀྱང་བསམ་སྒྲིལ་འདི་གནས་དུས་བྱེད་བྱག་པ་ཞིག་གི་སེམས་ཁོང་གི་སྐྱེད་ལ་ཅམ་མ་ཡིན་པར། འཇིག་རྟེན་དང་མི་ཆོ་མིལ་པོ་ལ་ཁ་གཏད་པའི་མཐར་ཐུག་པའི་གཅིག་འདྲིལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཉུ་རྒྱ་ལོ་ཞིག་ཡིན། རྩལ་པ་པོས་ཉག་ཉག་བསྟན་དོན་འདི་བསྐྱས་བརྗོད་ཀྱི་ལམ་ནས་གཅིག་བསྐྱས་སུ་བསྟན་ཡོད།

ཁོའི་《ཡུལ་གྱར་རྒྱལ་ལེན་པ་ཞིག་གི་མི་ལམ》⁹⁸ གྱིས་ཀྱང་བསྟན་དོན་འདི་དང་གཅིག་མཚུངས་ཤིག་བསྟན་ཡོད། རྩལ་གྱི་མི་སྤྱོད་རིང་གིས་ལོ་བརྒྱ་བཞིའི་སྟེང་མི་ལམ་ཞིག་མིས་ཤིང་། མི་ལམ་ནང་གི་བྱ་མོ་དེ་འཆོལ་གྱིན་ཁོ་ས་མཐར་འབྲུམ་ཏེ་ཡུལ་གྱར་རྒྱལ་ལེན་པ་ཞིག་དུ་གྱུར། མཐར་མི་ལམ་ནང་གི་བྱ་མོ་དེ་ཁོས་རྟེན་ནས་མཐོང་དུས་བྱ་མོ་དེ་སོ་མ་ཆུས་སྐར་ཡོང་བའི་ཤི་མ་ཐག་པའི་རོ་ཞིག་

⁹⁶ དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་《མི་རྟག་དྲག་པའི་གསུང་མགུར》 ལས།

⁹⁷ གངས་རྒྱན་མེ་རྟོག་1995 ལོའི་དེབ་བཞི་བ།

⁹⁸ 《གངས་རྒྱན་མེ་རྟོག་》1997 ལོའི་དེབ་བཞི་བ།

རེད། དངོས་སུ་ནས “འབད་པ་བརྒྱུ་ཡིས་སྐྱབ་པའི་འཛིག་ཏེན་གྱི་འདུན་མས། ཡུན་རིང་སྐྱགས་པའི་མཐའ་ལ་སྤོང་བསྐྱས་སུ་བྱས་པ་” རེད། ⁹⁹དེ་ལས་གཞན་པའི་ཁོའི་བཙམས་སྤྱད་《གངས་》¹⁰⁰ལ་འང་འདིའི་དགོངས་དོན་གྱི་ཆ་ཡོད། ཚུམ་གྱི་མི་སྣ་གངས་ལ་མཆོན་ན་ཁོའི་བཏང་བ་དང་ཁོའི་ཐོབ་པའི་བར་ན་ཉེ་བཟུལ་འདས་པའི་རྒྱ་འབྲས་གོ་ཕྱག་གི་སྒྲི་སྤང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་ཁོའི་《སྟན་ངག་པ་དུར་ཁྲོད་རྩོམ་སྒྲུབ་པ་》¹⁰¹ཡི་ནང་ན་འང་མཐའི་འབྲས་བུ་རང་གི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་རྒྱ་འབྲས་གོ་ཕྱག་དང་ཡང་ན་འབྲས་བུས་སྤྱི་ཆུང་འབྲུགས་པར་བྱེད་པའི་མི་ཆེའི་སྤོང་བསྐྱས་གྱི་དགོངས་དོན་གྱི་ཆ་ཡོད།

《གངས་》དང་《སྟན་ངག་པ་དུར་ཁྲོད་རྩོམ་སྒྲུབ་པ་》དང་《ཆོས་སྒྲོན་དང་མའི་བུ་སློ་ལུན་》ལས་ད་དུང་ཁོའི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་དོན་གཞན་ཞིག་མཐོང་ཡོང་སྟེ། མི་གཤིས་གྱི་ངམ་གནག་དང་དྲག་ཤུལ་གྱི་ཆ་ཡོད། ང་ཆོ་བོད་ཀྱི་ཚུམ་པ་པོ་བྱིངས་གྱིས་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་གྱི་མི་དགེ་བའི་ཆ་བྲི་ཡང་། མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་གྱི་དགེ་བ་དེའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ན་ཡོད། ཚུམ་པ་པོ་དག་གིས་མི་ཆོས་སྤྱོད་ལམ་གྱི་ལེགས་བཅས་དང་། སློ་བསྟེད་ལེགས་འདོམས་གྱི་དགོངས་དོན་སྤྱི་ལ་ཉར་ཉེ་རང་གིས་དགེ་ཕྱིན་ལ་བབྱང་བའི་ལངས་སྤྱོད་སམ་སེམས་གྱི་འབྱེར་སྤྱོད་ཆུང་ཆུང་གྱི་བྱི་ནང་ལྷག་རྒྱབ་གང་རུང་ན་ཡོད། འོན་ཀྱང་པར་ཆོ་བརྟན་གྱིས་མི་དགེ་བ་དེ་བཅས་སུ་ཡོད་པའམ་བསྐྱར་བྱའམ་བདུལ་བྱ་ཞིག་དུ་བབྱང་ནས་འབྲི་བ་མིན་པར། མི་དགེ་བ་དེ་མི་གཤིས་སུ་བྱུང་ཅིང་མིའི་གཏུག་མའི་གཤིས་གྱི་ཚུལ་དུ་བྱིས་པས། ཚུམ་པ་སྤྱིར་འོད་སྤང་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་གི་ཆ་མེད། ཚུམ་པའི་རེའི་ནང་ན་བཟུར་མི་བཟོད་པའི་དྲག་ཤུལ་གྱི་དོན་དག་ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ཚུམ་གྱི་ཁ་སྟབས་ལ་བག་ཟོན་མེད་པར་དེ་འདྲའི་ཡིན་མདོག་ཁ་པོ་ཞིག་གིས་དོན་གྱི་ཆན་པ་དེ་བརྒྱུད་ཡོད། མི་དགེ་བ་མཛེས་རྟག་གི་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་(审丑)འབྲི་བ་འདི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལས་ལྷག་པའི་རུབ་སྤྱིར་དེང་རབས་རིང་ལུགས་གྱི་མཛེས་རྟག་ཆ་དོན་ཞིག་ཡིན་པ་ཉར་དུ། པར་ཆོ་བརྟན་གྱི་བཙམས་སྤྱོད་གིས་ཀྱང་ཚུམ་རིག་གི་དགོས་པ་རང་བཞིན་བཏང་སྟོམས་སུ་བསྐྱར་ཉེ། མི་གཤིས་གྱི་ངམ་གནག་གི་ཆ་ལ་གཟས་ཡོད་པ་འདི་ཁོའི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་དོན་གཞན་ཞིག་གི་

⁹⁹ མཆོན། ལྷང་བུའི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡོད་པའི་ཨ་ཁུ་རྩོན་པ་དེ་དེ་འདྲའི་དངོས་ཟིལ་ཅན་ཞིག་དང་དེ་འདྲའི་ཐིལ་ཤུགས་དང་རྒྱུ་གཤིས་གྱིས་མཛེས་ཤིང་བྱུག་པ་ཅན་ཞིག་ཡིན་ན། པར་ཆོ་བརྟན་གྱི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ར་རྒྱུང་ལེན་པ་དེའི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ལ་དོན་སྤྱིར་ལྷག་པོ་གང་ཡང་མེད་པར། དེ་ནི་མཆོག་གི་འབྲས་བུའི་སྤོང་བསྐྱས་བྱེད་པ་ལ་རྒྱ་འདྲི་བྱེད་ཅིམ་ རེད། དེ་བས་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ར་རྒྱུང་ལེན་པ་དེར་ཡང་སྤང་བརྟན་ཅན་ཞིག་དང་བྱི་ནང་གི་བསམ་སྒྲུབ་དང་དགེ་མཆོན་གྱི་མཛེས་པ་ཞིག་མ་རེད།

¹⁰⁰ 《སྤྱང་ཆར་》 1999 ལོའི་དེབ་དང་བོ།

¹⁰¹ 《སྤྱང་ཆར་》 2004 ལོའི་དེབ་དང་བོ།

ཡིན།

དོན་འདི་ཆེས་གསལ་བོར་སྟོན་ཐུབ་པའི་ཚུལ་ནི་《ཆོས་སྒྲོན་དང་མའི་བུ་སྟོ་ལུན་》¹⁰² རེད། ཚུལ་འདིར་ལྷག་བརྗོད་པ་གཉིས་ཀྱི་ལྷག་བརྗོད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གཉིས་གྲུབ་ཡོད་པར། ལྷག་བརྗོད་པ་དང་བོའི་གཏམ་རྒྱུད་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱམས་པ་དང་སྤྱིང་བཞེ། བན་ཚུན་རྟགས་རམ་བཅས་ཀྱི་སྒྲ་མེད་ཀྱི་གཤིས་སྒྱུད་ཡོད། བརྟུ་བྱེད་པའི་བྱ་བ་དེ་ཡང་དཀའ་ངལ་གྱི་འཆོ་བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་སུ་བྱུང་བར་བྱས་ལ། སྟོ་ལུན་གྱིས་བརྟུ་བྱེད་པའི་ཀྱན་སྦྲང་ཐོག་མར་ཨ་མ་སྦྱོབ་པའི་ཆེད་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་ཨ་མས་ཀྱང་སྟོ་ལུན་ལ་བརྟུ་བྱེད་པར་གདམས་ཤིང་བྱས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དམ་བཅས་ཤིང་མནར་བོར། མཆུག་གི་སྤེལ་བའི་རྟགས་སྦྱར་མ་དཔུལ་བརྟུ་བྱེད་པའི་བརྟུ་ཆེན་པོའི་བྱ་བ་དེ་ཡང་ཨ་མའི་སྒྲན་བཅས་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་པས། མི་སྣ་གཙོ་བོ་མ་གཟིགས་ཆོས་སྒྲོན་དང་མའི་བུ་སྟོ་ལུན་གཉིས་ཀྱི་གཉིས་ཀའི་སྤྱིང་ནའང་སེམས་རྒྱུད་ཀྱི་དཀར་ཆ་ལས་བྱུང་བའི་སྒྲ་མེད་ཀྱི་མཛེས་པ་(崇高美) ཞིག་ཡོད། ད་དུང་ཁོའི་ཨ་ཁང་གཉིས་པོ་དང་རྒྱུང་མ་ཉི་མ་ལྟ་མོའི་པ་མ་གཉིས་ཀ་གང་ཡིན་ཡང་དངོས་སུ་ནས་གཞན་པན་དང་བཅེ་སེམས་ཀྱི་སེམས་རྒྱུད་ཡག་པོ་ཅན་ཉིད་ཡིན། རང་གི་བདོག་པ་ཡོད་ཆོད་གཞན་དོན་དུ་གཏོང་ཐུབ། འོན་ཀྱང་། ཚུལ་གྱི་ལྷག་བརྗོད་གཉིས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱིས་དེ་ནི་ཚུལ་པ་པོས་རྟོག་བཟོ་བྱས་པའི་“ཀྱན་རྫོབ” ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་དང་། ལྷག་བརྗོད་པ་རང་གིས་བཤད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་དངོས་ཡོད་དོན་དག་ཅིག་དུ་བྱས་ནས། ལྷག་བརྗོད་དང་བོའི་འཇིག་རྟེན་ལ་མགོ་རྟོང་སྒྱུར་ཡོད། ལྷག་བརྗོད་གཉིས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་ཀྱན་ལ་གཞན་པན་བཅེ་བ་སོགས་དཀར་ཆ་གང་ཡང་མེད་པར་ཐམས་ཅད་ནག་པོ་རྒྱུད་དུ་གནས། དེ་ཡང་ཆོས་སྒྲོན་གྱི་བཀའ་དང་མངགས་བཅལ་ལས་བྱུ་ལུན་གྱིས་ཐོག་མར་བརྟུ་བྱས། ཚུལ་ནང་“ཆོས་སྒྲོན་གྱིས་དུས་རྒྱུན་ཁོ་རུ་སྒྲོར་གྱི་ཁྱིམ་མཆོས་དག་ལ་རྒྱ་རུ་མངགས། དང་ཐོག་ཁོ་གཏན་ནས་འཐད་པ་མིན་མོད། ཆོས་སྒྲོན་གྱིས་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱས་པས་མི་འགྲོ་ཐབས་མེད་བྱུང་།” སྟོ་ལུན་གྱིས་སྤེལ་བས་འདྲེ་ཁང་བཞེངས་སྐྱུད་དུ་བུལ་བའི་སྒྲོར་མོ་ཡོངས་རྫོགས་བརྟུ་བྱས་པས་ཁོར་སྟོག་ཁྱིམ་པ་ཅད་ལ། སྟོ་ལུན་གྱིས་མཆུག་མཐར་ཨ་མར་སྤང་སེམས་བཅངས་ནས་མོའི་བྲང་གི་རུ་མར་སོ་བཏབ་ནས་བསད། དེ་བཞིན་ཁོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་མི་སྟེ་བྱིས་པ་ནམས་ཀྱིས་ཁོ་ལ་“ཨ་མ་མེད་པའི་བུ” ཞེས་འབྱུ་ལ། ཁོའི་མཐུན་སྟོགས་བྱུག་པོའི་བུ་མོ་ཆོང་ལ་ཁོ་གཉེན་སྦྲང་དུ་སོང་དུས་ཁོར་“སྤྲིགས་མཆོད་པ་ཀེར་ནས་འབྱ་དམོད་དཔེ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་བྱས་རྗེས་སྒྲོར་བསྐྱེད་” ། ཚུལ་གྱིས་འཇིག་རྟེན་འདི་འདི་ལྟའི་བཅེ་མེད་འབྲུག་རེངས་ཀྱི་མི་དགེ་བས་གྲུབ་པར་བཅུམས་ཤིང་བསྟན་ལ། ལྷག་པར་དུ་ང་ཆོའི་རྟོག་བཅས་ཀྱི་སྟོ་རོར་འཇིག་རྟེན་འདིར་དགེ་བ་མང་ཞིང་། སེམས་རྒྱུད་ཀྱི་རྟོང་ན་དགེ་སེམས་བྱུང་པར་བ་ཞིག་

¹⁰² 《སྒྲུང་ཆར་》 2002 མའི་དེབ་གསུམ་པ།

ཡོད་པར་འདྲི་པའི་ཡིད་རྟོན་དང་དད་པ་ལ་དམིགས་བཅུགས་ནས། ལྷག་བརྗོད་ཀྱི་འཛིག་རྟོན་གཉིས་པས་དེ་ལྟའི་དད་པ་དང་ཡིད་ཆེས་ཀྱི་མགོ་རྟོན་བསྐྱེད་ཀྱི་མི་དགའི་ངམ་གནག་གི་ཆ་ལ་གཟུགས་ནས་ཡོད་པ་འདི་ཚུམ་པ་པོ་ཁོའི་དངོས་ཡོད་ལ་འཆང་བའི་ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བ་དང་། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་པའི་འཛིག་རྟོན་ལྟ་ཚུལ་ལས་འདས་པའི་མི་ཆོ་དང་འཛིག་རྟོན་ལ་ལྟ་བའི་ལྟ་སྐྱབས་ཤིག་དང་ཁོང་རྒྱུ་བྱེད་ཐབས་ཤིག་རེད།

ཁོའི་《སྟན་ངག་པ་རྩུབ་ཁྲི་ཐེས་སྟུང་བ་པ》ལའང་འདི་དང་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཡོད། ཚུམ་ཀྱི་མི་སྣ་སྟན་ངག་པས་མཐུག་ཏུ་དེ་ལྟའི་མི་གཤིས་དང་བྲལ་བའི་དྲག་ཤུལ་ཀྱི་སྦྱར་བ་བཅུམས་པའི་རྒྱུ་ཐམས་ཅད་ཁོའི་ཁོར་ཡུག་གི་དཔྱད་ཀྱི་སྟངས་ལྟོས་ཡོད་དེ། ཁོའི་ཁོར་ཡུག་གི་ངམ་གནག་གིས་སྟན་ངག་པ་ལ་སྦྱིད་སྤང་གཏན་ནས་མ་བསྐྱལ་བར། སྟན་ངག་པ་ནམ་ཡིན་ཡང་ཁོར་ཤིང་དང་ཡིད་ལྷག་དང་ཁོ་ཆད་ཀྱི་དོན་ན་འཆོས་ཡོད། ཆེས་ནས་བཤད་ན་མེ་རྟོག་སྦྱིད་དང་བཟའ་ཆང་སྦྱིག་ཀྱང་མའི་སྟངས་བཅེ་དུངས་མ་ཆགས་ལ། བཅེ་དུངས་མ་ཆགས་པའི་རྒྱུ་དེ་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན་ཀྱང་། བདེ་སྦྱིད་ཀྱིས་མཐར་རང་ལ་དེ་འདྲའི་དཔེ་མེད་ཀྱི་སྤྱོད་མེད་བྱས་སང་། རྒྱུ་ས་ནས་བཤད་ན་ཁོའི་ཆོས་ཀྱི་རྟོན་ས་རྩ་བྱས་ཡོད་པའི་སྟན་ངག་ལ་ཚུམ་སྦྱིག་པས་གོ་ལོན་མ་བྱས་པས་ཁོར་ “སྦྱིང་གི་སྦྱང་ལ་ཁོན་འབྱེད་བྱེད་པ་དང་གཉིས་སྟུམ་མཆིས” པའི་ཆོར་བ་འབྱུང་བ་དང་། ཁོས་ “འོན་ཏེ་འཛིག་རྟོན་འདིར་མཁོ་བ་ནི་སྟན་ངག་མིན། དེ་བས་ང་ཆོར་ཐབས་ལམ་ཅི་ཡོད། ང་ཆོས་དོན་མེད་ཀྱི་ཉིན་མོ་རེ་རེ་པར་སྦྱེལ་བ་ལས་བྱ་ཐབས་ཅི་ཡང་མེད།” ཅས་པའི་འོ་དྲོད་ཀྱང་མི་འཁོད་ཐབས་མེད་བྱུང་། ད་དུང་རང་གི་ “བྱ” ལ་བལྟ་རུ་སང་དུས་དེས་ “ཁོ་ལ་སྤང་མིག་བཟང་དེ་སང་སང་ཟེར” བ་བཅས་ཀྱིས་ཁོའི་འཛིག་རྟོན་གྱུ་བྱེད་དེ་བས་མཐར་རང་སྟངས་ནས་ཀྱང་བག་ཉལ་ཀྱི་མི་དགའི་ངམ་གནག་གི་མེ་སྟེ་འབར་བྱུང་སྟེ་དེ་འདྲའི་དྲག་ཤུལ་ཀྱི་སྦྱར་བ་ཞིག་གིས་རང་གཞན་གཉིས་ཀ་མེད་བརྒྱག་ཏུ་བཟོས་སང་།

《གངས་ལ་མཆོན་ན་གོང་ནས་བསྟན་པ་ལྟར་རྒྱ་འབྲས་གོ་ལྟོག་གི་སྟངས་བསྐྱེད་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་འདིར་བསྟན་པའི་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་ངམ་གནག་གི་ཆ་ལ་གཟུགས་པའི་དགོངས་དོན་ཡང་ཡོད། ལྷེ་མིས་གངས་ “བཙོང་བ” དེ་ང་ཆོས་སྤེམ་མའི་འདྲི་པའམ་རྒྱ་ཉམ་ཀྱི་སྟབས་ཀྱིས་ཡིན་པས། མའི་འདྲི་པ་ཆགས་ཀྱི་ཉེས་དམིགས་བསྟན་ཡོད་ཅེས་བཤད་ཆག་ཀྱང་། དེ་འདྲི་པ་ན་དངོས་ཡོད་རྒྱུར་མཐོང་གི་འཛིག་རྟོན་ལ་དམིགས་བཅུགས་པ་རེད། ཚུམ་ཁྱིལ་པའི་གདངས་ལ་བལྟས་ན་དེ་ཅམ་ཞིག་མིན་པར། ང་ཆོའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་རིགས་དྲུག་སེམས་ཅན་གང་ལ་བལྟས་ཀྱང་སྟག་བསྐལ་ཀྱི་རང་བཞིན་ལས་མ་འདས་ཟེར་བའམ་ཡང་ན་བྱུ་བ་པ་འདྲུ་བྱེད་ཀྱི་སྟག་བསྐལ་ཟེར་བ་བཞིན་ཁོའི་འཛིག་རྟོན་དང་མི་ཆོལ་བལྟས་པའི་མཐར་ཐུག་གི་ལྟ་བ་ཁྱིལ་པོ་ཞིག་གི་བསྐྱེད་མཆོན་རེད། ཁོའི་ཚུམ་འདི་ཐམས་ཅད་མའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་ཞིག་ལ་

དམིགས་ནས་དེ་ཚུར་སྒྲུབ་བྱས་པ་མིན་པར། དེ་ནི་མིའི་འཆོ་གནས་ཀྱི་སྤྱིའི་གནས་སྤངས་ཞིག་ལ་
གཟུགས་འདས (形而上) ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟན་པའི་མི་ཚེའི་ལྷ་ཚུལ་དང་འཇིག་རྟེན་ལྷ་ཚུལ་གྱི་བསྟན་
བརྒྱུད་ཀྱི་མངོན་མཆོན (表现) ཞིག་རེད།

དེ་བཞིན་དུ་ཁོའི་སྐུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པའང་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་གཏན་ཆོག་ལ་བརྩེ་འཛིག་ནས་
མོ་བྱས་ཏེ་འཆོ་བ་རིམ་བཞིན་དུ་འབྱི་བ་ཞིག་མིན་པར། རང་གི་བསྟན་དོན་མཆོན་པ་ལ་དམིགས་ནས་
དངོས་འདས་ཀྱི་ཆ་མང་པོ་ཚུ་ལ་བཀོད་པ་ཞིག་རེད། 《བསྐྱེད་པོ་འཇམ་དབྱངས་བསྟན་
འཛིན་འདས་ཟིན་པ་སྐར་ཡང་གི་ལྷག་བྱུང་ནས་ལོ་རྒྱུ་ཞིག་ལ་བསྐྱེད་པ་དང་། ཡང་སྟོན་གྱི་
ཡུང་བསྟན་བཞིན་དུ་ལོ་ཉི་ཤུའི་ཉིང་འདས་པ་ལྟ་བུ་དང་། 《ཡུལ་གྱི་རྒྱུ་ལེན་པ་ཞིག་གི་མི་ལམ》
གྱིས་མི་ལམ་ནང་གི་བྱ་མོ་ཞིག་འཆོལ་དུ་བྱིན་ནས་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞི་བཅའ་ས་པ་ཡང་བྱའི་དངོས་
ཡོད་འཆོ་བའི་གཏན་ཆོག་དང་བདེན་སྣང་གིས་བཏོགས་ཡོད་པ་ཅན་ཞིག་མ་རེད། 《གངས་ཡང་
དེ་དང་མཚུངས། མཚར་ལ་འཕྲུལ་བ་བྱས་པའི་གནའ་སྐྱུང་ལྟ་བུའི་གཏམ་རྒྱུད་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོད་
པ་འདི་ཁོའི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྐུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པ་ཞིག་རེད། ཚུལ་བྱི་མ་《ཆོས་སྒྲོན་དང་མོའི་
བྱ་སྒྲོ་ལུན》 སྐགས་ཀྱི་སྐུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པའམ་ཚུལ་གྱི་གནས་སྐྱངས་དེ་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་སྐྱངས་ལ་
དང་དོད་ཆེར་བྱས་པ་ཞིག་ཏུ་སྣང་། 《སྟན་ངག་པ་དུར་ཁོད་རྗེས་སུ་བྱན་པ་》 ལ་མཆོན་ན། གཏམ་
རྒྱུད་ཆེས་མཚར་པོ་སྒྲོ་ཡིད་འགྲག་པ་ཞིག་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་། ཚུལ་པ་པོས་ཚུལ་ཕྱིལ་པོ་གཏམ་རྒྱུད་འཆད་
པའི་དངོས་ནས་མ་སྟེལ་བར་དེ་ཉིད་མཐུག་ཏུ་གཅིག་སྦྱང་གྱིས་བཀོད་དེ། ཚུལ་ཕྱིལ་པོའི་སྒྲིག་གཞི་
ལྷག་ཚུལ་ལྟ་བུའི་བྱུང་རིམ་སྟོན་པའི་མཆོམས་སྦྱར་གྱིས་གྲུབ་པར་བཅའ་ས་ཡོད། དེ་བས་ཚུལ་རང་
གཏམ་རྒྱུད་གྱིས་དོས་ནས་བསྐྱེད་པ་བཟོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། གཏམ་རྒྱུད་མཚར་པོ་དེས་མོའི་
ཡིད་ཡོངས་སུ་བྱངས་ཆེ་ཚུལ་གྱི་བསྟན་དོན་གཙ་པོ་མི་སྣའི་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཆ་ལ་བཏང་སྟེ་མས་
མཛད་མྱིང་པའི་“གཡེང་བ” འགོག་བྱིར། ཚུལ་གྱི་གྲུབ་ཆ་གཙ་པོ་མི་སྣའི་གནས་བབས་གྱིས་ཟིན་ཏེ་
དེར་དམིགས་པ་གཙ་པོ་གྱི་པ་འདི་སྐུ་ཆལ་གྱི་ཐབས་མཆོག་ཅིག་རེད། འདི་དེང་རབས་རིང་
ལུགས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་དམངས་དོན་དང་མཛེས་རྟོག་ཆ་དོན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། 《ཆོས་སྒྲོན་དང་མོའི་བྱ་
སྒྲོ་ལུན》 གྱིས་ལྷག་བརྗོད་བྱེད་སྐྱངས་ལ་དང་དོད་བྱས་ཡོད་ཚུལ་ནི་ཆེས་གསལ་པོ་ཞིག་རེད། ཐ་ན་
ཚུལ་གཅིག་གི་ནང་དུ་གཏམ་རྒྱུད་གཉིས་བརྒྱུ་ཏེ་བྱི་མས་སྐྱེ་མར་སྣང་བཞིག་བྱས་ནས་ཡོད་ཅེས་
བཤད་ཆོག

རྒྱལ་ས་ཆེན་པོ་དེ་གོལ་གྱི་སྟོན་པ་ག་དང་པཅས་པའི་ཚུལ་ཐམས་ཅད་ཅུང་གོ་དཀའ་བའི་ཚུལ་དུ་
 ཡོད་པ་མ་གཞི་ནས་ང་ཚོའི་སློབ་འདོན་གོམས་གཤིས་སུ་གྱུབ་པའི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ལས་རིང་
 དུ་འདས་པའི་མཆོན་རྟགས་རེད། ཁོའི་ཚུལ་གྱིས་དངོས་ཡོད་འཆོ་བ་རི་བཞིན་པར་གྱིས་ནས་ང་
 ཚོར་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་གསལ་ཞིང་བྱུང་རིམ་གྱི་གཏན་ཆེགས་གསལ་བའི་སྐུ་ཚལ་གྱི་འཛིག་

ཉེན་ “ཆ་ཚོགས་པ་” ཞིག་ཉེར་བ་ལྟར་སྤངས་པ་མིན་པར། ཁོའི་ཚུལ་གྱི་མཆོང་མྱེང་ཆེན་པོ་དང་སེལ་
 བྱ་བས་སློག་པ་པོར་ཚུལ་གྱི་འཇུག་སློལ་རྟེན་པར་བཟོས་པས་གོ་དཀའ་བར་སྤང་སོང་། ཡིན་ན་
 ཡང་། ཁོའི་བཅམས་སྤྱང་ཡོངས་ལ་བལྟས་ན་ཁོའི་ཚུལ་དེ་ཡིད་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་བོས་བྱུབ་ཅིང་།
 ཡིད་གཟུགས་དེ་དག་དམ་དུ་བབྱང་བས་ཚུལ་སྤྱིར་གོ་བ་ཆགས་སྟབས། ཡིད་གཟུགས་དེ་དག་མདོར་
 བསྐྱུས་ན་འགལ་བའི་ཕུང་བོ་གཉིས་ཀྱིས་བྱུབ་ཉེ་ཡོད། ཁོའི་《སྤྱ་སྐད་སྒྱ་བོ་》 ཡི་ནང་གི་སྤྱ་དབྱངས་
 དང་། རྩལ་མོ། མངོས་རིས། སྟན་ངག་བཅས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་ཞིག་འབྱུང་ཅིང་། ཚན་ཚལ། ཆོང་
 དཔོན། གཡུ་བྱར། ཚེས་འཁོར། གར་ཁང་བཅས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་ཅིག་ཤོས་པ་ཞིག་འབྱུང་། ཡིད་
 གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་བོ་འདིའི་རིགས་ཀྱིས་ཁོའི་ཚུལ་པལ་ཆེར་བའི་ཚུལ་གྱི་སྒྲིག་གཞིར་བྱུབ་ནས་ཡོད།
 འགལ་ཁྲར་བབྱང་བའི་ཡིད་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་བོ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ཁོའི་ཚུལ་གྱིས་དེང་གི་དངོས་པོའི་
 འཆོ་བའི་རེ་འདྲོད་དམ་དེང་རབས་ཅན་གྱི་ངོ་བོར་གནས་པའི་འཆོ་བའི་རྩལ་སྤངས་དང་། བསམ་
 པའི་འཆོ་བའམ་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་མ་བཅོས་པའི་ཆ་གཉིས་འགལ་ཁྲར་བབྱང་ཏེ། བྱི་མ་མི་
 གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་རང་དབང་རྒྱ་བཅིང་སྤྱངས་བཞིན་པར་པངས་སེམས་ཆེན་པོ་བཅངས་
 ཡོད་པ་ཤེས་སྟབས་ལ། དེ་ལྟར་དུ་སྒྱབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་བཅམས་སྤྱང་པལ་ཆེར་བས་འདི་ལྟར་དུ་
 དེང་གི་དངོས་པོའི་འདྲོད་པའམ་རྒྱ་ཉམ་གྱིས་མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ལ་འཁྱོག་སྒྱུར་བཟོ་བཞིན་
 པའི་དེང་རབས་ཅན་གྱི་འབྲས་བུར་བྱིར་རྟོག་དང་བྱིར་སྐྱོལ་(反抗) མཛད་ཏེ་ཁོའི་ཚུལ་གྱི་དེང་
 རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་མདོན་ལ། དེའི་སློན་ནས་གཡོ་སྐྱོལ་བྲལ་བའི་མི་གཤིས་དང་། རྣམ་
 དག་ལྟར་མེད་ཀྱི་སེམས་པ་དང་། སློབ་དེ་རང་དབང་གི་འཆོ་གནས་ལ་གདུང་འཕོད་བྱེད་བཞིན་
 ཡོད། འདིའི་དོན་དུ་བཅམས་ཆོས་མང་པོ་ཞིག་གིས་གདུང་བའི་རྐང་སྤིང་དང་། འཕོད་པའི་དུང་
 དཀར་བྱས་དང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད།

སྒྱབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་བཅམས་སྤྱང་གི་སྒྲིག་གཞི་དེ་སྤྱིར་གོང་དུ་བསྟན་པ་ལྟར་ཡིད་གཟུགས་
 ཀྱིས་བཅམས་པ་ལས། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་གྱིས་བཅམས་པ་མིན་པས་ང་ཚོས་དོན་དག་ཅིག་གི་
 བརྒྱུད་རིམ་གྱི་སློན་ནས་ཁོའི་ཚུལ་གྱི་བསྟན་དོན་སྟན་དཀའ་ཡང་། གོ་བདེ་བྱིར་ཁོའི་《ཤི་གསོན་》 དང་
 《སྤྱ་སྐད་སྒྱ་བོ་》 གཉིས་ཀྱི་སློན་ནས་བཤད་ན། སྤུ་མ་《ཤི་གསོན་》¹⁰³ ཀྱིས་ཚུལ་གྱི་མི་རྣམས་ཀྱི་སྤྱུ་རིན་སར་
 སོང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྲིས་ཡོད། ཡིན་ཡང་འདི་ནི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་པའི་འབྲི་སྤྱངས་.....
 ལྟར་དཔོན་གྱི་ངན་སྦྱོང་འབྲི་བ་ཅམ་མིན་པར། གཙོ་བོ་འབྲོག་བྱི་ཞིག་གི་ལས་དབང་གི་སྤྱིང་དབབ་
 ཡོད། ཚུལ་གྱིས་ “ཁོའི་མགོ་ཐོག་གི་ནམ་མཁའ་ནི་ལྟར་དུ་བསྒྲིགས་པའི་ཤིང་ལེབ་འགའ་རེད། ཁོའི་

¹⁰³ གཤམ་གྱི་སྒྱབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་བཅམས་སྤྱང་ཐམས་ཅད་ཁོའི་སྤྱང་བྱང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་《སྤྱ་སྐད་སྒྱ་བོ་》 ཏུ་འཁོད་
 ཡོད། རྒྱལ་སྤྱིའི་སློག་དེབ་པར་སྒྲུབ་ཁང་། 2008 ལོའི་ཟླ་གསུམ་པ།

ཉི་མ་ནི་ལ་གངས་ཉེར་ལ་ཅན་གྱི་སྒྲིག་སྒྲིན་རེད།” ཅེས་བྲིའི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་བཀོད་འབྲི་བྱས་
ཤིང་། མཐུག་མཐར་ཁོ་བྱིར་ལོག་དུས་སུ “ཁོ (འབྲོག་བྲི) འདྲིལ་ཐག་གིས་གཙུག་ཏེ་ཤི་ཚར་
འདུག” ཅེས་པ་ལས་ང་ཚོས་བྲིའི་ལས་དབང་དཔེ་པ་དེ་དོན་གྱིས་བྲི་རང་གི་རང་བྱུང་གི་འཆོ་བའམ་
གཙུག་མའི་འཆོ་བ་ལས་འགལ་བའི་འབྲོག་སྒྲིག་ཞིག་དང་། འཆོར་གཞོན་ཞིག་ཡིན་པ་མཐོང་ཐུབ་
ལ། འབྲོག་བྲིའི་འཆོ་བའི་རྒྱལ་ན་མིའི་འཆོ་གནས་ཀྱི་གནས་བབས་ཤིག་ཐོན་ཡོད་ལ། དེ་ཚུམ་གྱི་
བསྟན་དོན་གྱི་མཐར་ཐུག་གི་འབབ་ས་ཡིན་པ་སྒྲིས་མ་དགོས།

《ལྷ་སྐད་སྒྱུ་བོ》 ཡི་ནང་དུ་བསྟན་དང་། སུན་ནོར། མིག་ཆེ་བཅས་མི་སྣ་གཙོ་བོ་གསུམ་བྱུང་ཡོད།
ཁ་བ་མཐུག་པོ་ཞིག་གིས་བསྟན་པ་སྒྲིའི་སྒེ་མི་ཡོངས་རྒྱལ་ས་གཞན་དུ་འབྱམ་དགོས་བྱུང་། བསྟན་ནི་སྒྱུ་
དབྱངས་ལེན་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་མོས་པ་ཞིག་དང་། སུན་ནོར་ནི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་མོས་ཤིང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན།
འབྱམ་པོའི་འཆོ་བའི་ཁྲིད་ཀྱི་བསྟན་པ་སྒྲིའི་སྒྱུ་དབྱངས་ཀྱི་ཆོག་དང་གདངས་སུན་ནོར་གྱིས་བཅམས་ཤིང་།
བསྟན་ “ཁོ་དང་མཉམ་དུ་ལབ་སྐྱེད་བྱེད་རྒྱ་ནི་ངའི་འཇིག་རྟེན་ཉིད་གི་སྒྲི་སྒྲུང་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ལས་ཀ་
ཡིན།” པའི་དགའ་ཆོར་ཡོད། མིག་ཆེ་ནི་སྒྱུ་བ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་འབྱམ་པོའི་འཆོ་བའི་ཁྲིད་ཀྱི་ “ཁོའི་སྒྱུ་
ཆོག་སལ་ཆེར་བའི་ནང་དོན་ནི་གཡུ་དང་བྱ་རུར་བསྟོད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ལ། ལེན་དུས་ཀྱང་དེ་འདྲའི་
གཟུབ་ནན་མི་བྱེད་པར་དེ་ལ་རྒྱལ་དུ་བཀལ་བའི་གཡུ་དང་བྱ་རུའི་སྒྱུ་གས་ལ་བྱུར་མིག་ཡང་ཡང་
འཕེན།” མཁན་ཞིག་དུ་གྱུར་བ་རེད། ཁ་བ་འབབ་མཚམས་བཞག་ནས་རྩེ་སྒྲུབ་དུ་སོང་བ་བསྟན་སྒེ་
དཔོན་དང་བཅས་པའི་ཁྲན་པོ་འགས་བསྟན་ཕྱིར་ཡུལ་དུ་ཁྲིད་ཏེ་མོར་མག་པ་ཞིག་བཞག་པ་མིག་ཆེ་
རེད། དེའི་སྐབས་བསྟན་ལ་སྒྲི་ཀ་མོའི་བྲན་བདག་དུ་གྱུར་འདྲའི་སྒྱུ་སྒྲུང་ཡོད། བསྟན་ཡང་མཐར་ཤི་
སོང་ལ་གསེར་ལུང་སྒེ་བ་དང་བར་ཐག་རིང་བའི་ “རི་སྐད་ཞིག་ནས་ཉམ་རྒྱུད་བའི་སྒྱུ་སྐད་ཅིག་ཐོས་
བྱུང་ལ། སྒྱུ་སྐད་དེ་རྒྱུད་གིས་གཙུག་པའི་ཁ་བ་འམ་ཡང་ན་དལ་གྱིས་རྒྱ་བའི་སྒྱུ་སྐད་སྒྲུངས་ཀྱིས་
བརྟམས་པ་འདྲ་བས་ང་ཚོས་དེ་ལ་སྒྱུ་སྐད་སྒྱུ་བོ་བེར་ཆོག” ཚུམ་འདིར་བསྟན་བརྒྱུད་ཀྱི་དོན་སྟོང་
གིས་སྒྱུ་ཅིང་ཡིད་གཟུགས་ཀྱི་ཆོར་བ་རྣམས་ཡོད། སྒྱུ་དང་སྒྱུ་དབྱངས་ཀྱི་བདག་པོ་སུན་ཆེ་དང་
བསྟན་སྒྱུ་གཙུག་དུ་བཞུད་ལ། གཡུ་བྱུར་གྱི་བདག་པོ་མིག་ཆེ་འཆོ་གཞིས་ཀྱི་དོན་ཡོད། དེ་བས་མཐུག་
གི་སྒྱུ་སྐད་དེ་མདངས་ཅན་ཞིག་མིན་པར་སྒྱུ་བོ་ཞིག་རེད། འདི་ནི་རྒྱ་ཉམ་གྱི་བདུད་མོས་མི་སེམས་
རྒྱམ་པའི་གདུང་འཕོད་དང་། མ་བཅོས་རང་དབང་གི་སྒྲི་མོར་སྟོང་ནས་དུངས་པའི་གསང་འཕྲིན་
ཞིག་རེད། དེ་ལས་གཞན་པའི་ཚུམ་མང་བོར་སྟག་པར་ཡང་གཏམ་རྒྱུད་དང་དོན་དག་གི་དོས་ནས་
འཆོ་བའི་གཏན་ཆོགས་དང་ལྷན་པར་བཤད་བརྟུབ་པ་མེད་པར། མི་ལམ་ལམ་ཆེ་འཕྲུལ་སྒྱུ་བྱའི་
ཟངས་ཐལ་དུ་བརྗོད་པའི་བཅམས་སྒྲུང་གི་གནས་སྟངས་ཤིག་ཆགས་ཡོད། འོན་ཀྱང་གཤམ་གྱི་ཆོག་
དག་ལ་བསྟན་པས་ང་ཚོས་ཚུམ་སྒྱུའི་བསྟན་དོན་རྒྱུད་ཟད་གོ་ཐུབ།

“མགོ་སྒྲི་ནག་རྒྱུད་ནི་ཁྲོད་ཀྱི་མཆོད་མེ། རྒྱུ་མིག་དྲངས་མོ་ནི་ཁྲོད་ཀྱི་མེ་ལོང་། མཉེན་འཇམ་སྒྲི་

ལྷང་ནི་ཁྱོད་གྱི་མལ་གདན་” (《དག་པའི་ཞིང་གི་འོད་ཟེར་》ལས) ཞེས་པ་དང་། “ཁོའི་མིག་ལམ་དུ་
མ་འོངས་པའི་ནམ་མཁའ་སྒྲོན་པོ་དང་སྤྱི་དཀར་བརྟེན་པའི་གསེར་རྟོག་རྒྱུང་རྟེན་ཁེབས་པའི་རི་
བོ་སྐགས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་ཤར།” (《ཆངས་འགྱུར་དང་ཤོག་དངུལ་》ལས) ཞེས་པ་དང་། “མ་
གཞི་ཁོ་དང་ཁོ་འདྲ་བའི་སྟན་ངག་པ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན་སྤྲོད་ཁང་ཞིག་གི་སྒྲོ་ནི་ཡོད་མི་འོས་པ་དང་།
སྤུ་ཁྱུང་ནི་གཏན་དུ་བྱེ་ཆོག་པ་ཞིག་ཡིན།” (《བསྟན་འཛིན་ལྟ་སྤྱིད་》ལས) འདི་ལྟའི་འཛིན་ཆེན་
ཞིག་ལ་ཁོ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་ཁོས་འཕེན་པ་གཏོང་ཞིང་། འདི་ལྟའི་འཛིན་ཆེན་དེང་གི་དངུལ་ལོར་གྱི་
འཛིན་ཆེན་གྱིས་བཅོར་ཞིང་མཐའ་ལ་དེད་དང་འདེད་བཞིན་པ་ལ་མི་བཟོད་པའི་ཐུང་ན་ཆེན་པོ་
ཞིག་གིས་ཚྭ་རེ་རེའི་ནང་དུ་གདུང་འབོད་བྱས་ཡོད། བྱེ་བྲག་དུ་བཤད་ན་ཁོས་གདུང་འབོད་བྱས་
དེ་ནང་བསྟན་རིག་གནས་དང་ཡང་ན་བོད་སྐད་ཀྱི་རིག་གནས་ཡིན་པའི་ངས་པ་མེད་དེ། དེ་ནི་
མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ཀྱི་དྲངས་གཙང་དང་། སེམས་པ་ནམ་ཡང་རྒྱགས་ཤིང་ཆོག་ཤིས་པ། རྒྱགས་
ལུན་ལྷ་མ་བཞིན་དུ་ “ང་ཁྱོད་མེད་ཅིང་བདག་དུ་འཛིན་པ་མེད་པའི་” ཞེས་གཏིང་ནས་བདེ་བའི་
འཆོ་སྤངས་ཤིག་རེད། ཁོའི་《ཆངས་འགྱུར་དང་ཤོག་དངུལ་》གྱི་ནང་དུ་ “ངས་གོས་སུ་ཤིང་ལ་སྒྱུ་
ཞིང་རུས་བརྒྱན་བཏགས་པའི་ཨ་མ་དྲན་བྱང་” ཞེས་པའི་ཆོག་ཅིག་ཀྱང་བྱང་ཡོད། ཚྭ་པ་པོས་
དེང་གི་ལ་རྒྱས་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་ལ་བལྟས་ནས་འདི་ལྟའི་སྟན་ངག་གི་འཛིན་ཆེན་གྱི་རང་བཞིན་ལ་
ནམ་ཡང་འབོད་པ་གཏོང་བ་དང་། དེང་གི་རྒྱ་ཉམ་གྱི་ཤུ་འོད་དྲག་དུ་འབྱུག་ཏེ་དངུལ་ལོར་སྒྱབས་
སུ་འགྲོ་བའི་ “སྟེགས་མའི་” རང་མཆང་ལ་རྒྱབ་གཏད་དེ་ཐུང་ན་གྱི་འཛིན་ཆེན་དང་བརྟན་བཞུགས་ཀྱི་
གསལ་འདེབས་དྲག་དུ་གདབས་བཞིན་ཡོད། ཁོའི་《དུས་ཆད་》གྱི་འབྲི་སྤངས་ནི་རྒྱུ་ཟད་བྱུང་པར་
བ་ཞིག་སྟེ། དུས་དུས་ཟངས་ཐལ་དུ་བྱིན་ནས་འབྲུལ་སྤངས་ལྟ་བུར་འབྲི་བའི་འབྲི་ཚུལ་དང་མི་འདྲ་
བར། འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་འཛིན་བདེ་བ་ཞིག་བཤད་ཡོད། ནང་དོན་སྤྲུལ་བཞིན་དེང་རབས་ཅན་
གྱི་ཆོན་ཆལ་གྱི་འབྲས་བུ་¹⁰⁴ལ་ལངས་སུ་སྦྱོང་པའི་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ན། མི་དང་མིའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་
ཡིད་རྟོན་དང་ནམ་དག་ལྟ་མེད་སྐགས་གང་ཡང་མེད་པར། བཟོད་དཀའ་བའི་སུན་སྤང་ཉི་མ་
འཁྱོལ་དཀའ་བ་ཞིག་གི་འཆོ་གནས་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་ཕན་ཚུན་བེད་སྦྱོང་དང་། ཕན་ཚུན་གཡོ་ཁམ་བྱེད་
པའི་སྦྱོང་ལ་གྱི་འཆོ་བ་མཆོན་ཏེ་ཡོད། ཁོའི་ཚྭ་དེ་དངོས་སུ་ནས་དངོས་པོའི་འཆོ་བ་ལ་སྐྱེལ་བའི་
དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་སྤྲུལ་པོར་ཡོད།

སྒྱུ་ཆལ་ནམ་པའི་ཆ་ནས་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་དེ་ཅུ་བ་སྤྱིང་དེང་
རབས་རིང་ལུགས་བཞིན་དུ་བསྐྱར་མཆོན་ཅན་ནས་མངོན་མཆོན་ཅན་དུ་དཀྱིགས་ཤིང་། བྱེ་དོན་

¹⁰⁴ བྱེ་སྤྱིང་བ་ལ་《ལག་འབྱེར་ཁ་པར་》ཞེས་པའི་སྒྲོག་བརྟན་ཞིག་ཡོད་པར་གྲགས་ལ། གྱུང་གོའི་རྒྱ་ནག་ལའང་མིང་དེ་
མཚུངས་ཀྱི་སྒྲོག་བརྟན་ཞིག་ཡོད། 《དུས་ཆད་》ནི་བོད་ཀྱི་ལག་འབྱེར་ཁ་པར་རེད་ཅེས་བཤད་ཆོག

གཙོ་བོར་བྱས་པ་ནས་རང་རིག་གཙོ་བོར་བྱས་པ་ཅན་དུ་སྒྲིགས་པའི་བཟམས་སྐྱེད་ཞིག་ཡིན། དེ་བས་
 ཚུལ་ཉིད་ཀྱང་འཆོ་བའི་རྒྱན་ལྷན་རང་བཞིན་དང་གཏན་ཆོག་ས་རང་བཞིན་གཏོར་ནས། དུལ་དུས་
 ལ་བསལ་སྦྱབ་ཆེན་པོ་བྱེད་ཅིང་། རྒྱལ་བརྗོད་འབྲུལ་འབྲུལ་ཅན་དུ་ཡོད་ལ། ཚུལ་བསྟགས་ཆེ་ཚུལ་
 ཉིད་ཤིལ་པོར་དང་གཅིག་ཁྱུར་ཅན་དུ་མི་གནས་པར། མི་ལམ་མཇུག་ཆེ་འབྲུལ་གྱི་སྤང་བ་བཞིན་དུ་
 བཛོད་ཤིང་ཆེ་ཞིང་སེལ་བུ་བའི་རྩལ་དུ་ཡོད་པའི་སྤང་བ་སྟེར་བ་ཅན་དུ་གནས། དངོས་ཡོད་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་བཟམས་སྐྱེད་གི་སྦྱིག་གཞི་ཚུལ་ཚུལ་དེ་མི་སྤང་དང་དོན་རྒྱུན་གྱི་ངོར་གནས་པའི་བྱང་རིམ་
 གྱི་ནམ་པ་མང་བྱས་ནས། དོན་རྒྱུན་ནམ་འགལ་བའི་འཕེལ་རིམ་གྱི་ངོས་ནས་བྱང་རིམ་བཀྲམ་པ་
 ཞིག་ཡིན་ལ། ཨ་རི་སི་ཏོ་ཏལ་གྱིས་བྱང་རིམ་ནི་ངེས་གཏན་ཅན་གྱི་རྫོང་ལྷ་འགྲོ་ལྟ་བུར་བའི་དོན་
 དག་གི་བརྒྱད་རིམ་མོ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། ཕྱིས་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སློབ་ནམས་ཀྱིས་ཀྱང་བྱང་རིམ་དེ་སྤྲ་
 ཕྱེད་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་གཏན་ཆོག་ས་བཅན་པོ་མེད་ན་མི་འབྱུང་དང་། མི་འབྱུང་ཐབས་མེད་ཀྱི་ཉེན་
 འབྱེལ་གྱི་ངོས་ནས་བསྟན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ། བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཟམས་སྐྱེད་
 གིས་བྱང་རིམ་གྱི་ནང་དོན་ཏེ་དོན་དག་དང་འགལ་བ་རང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གཏན་ཆོག་ས་བཏང་
 རྟེན་སྤྲུང་བསྐྱར་ཏེ། ཚུལ་པ་པོས་བྱང་རིམ་གྱི་པ་རྣམས་ན་མོར་བྱུར་ཡོད་པའི་དོན་ཤུན་བྱ་དང་གནས་
 དུལ་སོགས་ལ་དམིགས་བཅུགས་ནས། བྱང་རིམ་གྱི་པ་རྣམས་ཚུལ་གྱི་དོན་སྟོང་འབྱིན་པར་བྱེད་
 པ་ཡིན། ཕྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན་བཟམས་སྐྱེད་གི་བྱང་རིམ་གྱི་སྒྲུབ་ཚམ་ཚུལ་དུ་ཡོད་ཀྱང་བཟམས་
 སྐྱེད་གི་གནད་བྱང་རིམ་ལས་རྫོང་ལྷ་འགྲོ་དཔོག་དགོས་པ་ལས་འདས་ཏེ། ནན་རྒྱན་གྱིས་བསྟན་པ་ལྟར།
 “བྱང་རིམ་གྱི་ཆ་རྒྱུས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་བལྟས་ཏེ་བཤད་ན། བྱང་རིམ་གྱི་ཟུར་དུ་གཏོགས་པའི་
 (དངོས་མིན་པ) སྤང་རྩལ་འེ་འགའ་བ་རང་སྟེང་ནས་བྱང་རིམ་ལས་འདས་པའི་བཟམས་སྐྱེད་གི་
 དོན་སྟོང་ཆེན་པོ་འདོན་བཞིན་ཡོད།”¹⁰⁵ དཔེར་ན་སྐབས་ཆེན་བདེ་གྲོལ་གྱི་ཚུལ་ནང་གི་དུལ་ལོར་
 དང་གཞེར་གྱི་རྒྱ་ཕིབས་ལྟ་བུའི་ཡིད་གཟུགས་ཀྱིས་བཟམས་སྐྱེད་གི་དོན་སྟོང་ཆེས་ན་འདོན་བཞིན་
 ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།

105 南帆:《小说技巧十年》李洁非 杨劫选编:《寻找的时代》北京师范大学出版社 1992 年 7 月 P61

རྟོག་གི་འབྲས་བུར་རྒྱལ་གྲང་ནས་བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངང་
ཚུལ་འདོན་པ་མ་ཟད། མི་ལམ་དང་ཆོ་འཕུལ་ལྟ་བུའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ནམ་པའི་སྒྲིལ་ནས་ཀྱང་དེང་རབས་
རིང་ལུགས་ཀྱི་ངང་ཚུལ་བཏོན་ཡོད། གང་ལྟར་ཡང་། དེང་གི་འཛིག་རྟེན་འདི་འགྱུར་བ་གཞི་
ཅིང་། སྤྱི་ཚུགས་ནང་དོན་རྟོག་རྒྱ་བས་སྡེ་མང་ཞིག་ཡིན་པས། སྤྱི་ཚུགས་སུ་བྱས་པའི་སྒྲིལ་ནས་གང་
འགྲིག་འདི་རིགས་ཀྱི་ཁ་ཚུན་གཅིད་པ་མི་གཙོ་བར། ངས་བསམ་ན། མི་བུ་ཞིག་གི་སྤྱོད་བ་དངོས་
ཡིན་ཆེ་དེར་བརྩེ་འཛིག་བྱས་ནས་སྒྲིལ་རིག་ལ་གྱུ་ཡངས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་བསྟུབས་ན་རིགས་སྟུམ།
སུ་དང་གང་ཡིན་ཡང་རྒྱལ་སྤྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་སྟེགས་པ་ཁོ་ན་མིན་པར། རང་གི་
སྤྱོད་ཆོར་རྒྱལ་སྤྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གྱི་སྒྲིལ་ནས་སྟོན་པར་འགྱུར་ན་སྒྲིལ་རིག་
སྒྱུ་རྩལ་གྱི་དོན་ན་དག་མཚན་ཡོད་ཁོ་ཐག་ཡིན།

རྒྱལ་སྤྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཛུས་པ་ཆེན་པོ་དེ་མི་བུའི་རང་རིག་གི་ཆོར་བ་
མཐར་ཆགས་སུ་བཀྲམ་པའི་སྒྲིལ་ནས་མདོན་པ་དང་བསྟུར་ན། བོད་ཀྱི་དེང་རབས་རིང་ལུགས་ཀྱིས་
ད་དུང་མི་བུའི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་ཆོར་བ་མཐར་ཆགས་སུ་བཀྲམ་ནས་དེའི་སྒྲིལ་ནས་སྒྲིལ་གྱི་སྤྱི་གཞི་
སྒྲིལ་པ་ཞན་ཆོད་དུ་སྒྲུབ་སྟེ། ཁོ་ཆོད་སྒྲིལ་དེ་སྤྱིར་ད་དུང་ཡང་རང་གི་བསམ་ཚུལ་དང་ལྟ་བུའི་ལྟ་
འགྲེལ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་གནས། འདི་ནི་ངས་བསམ་ན་དེང་རབས་རིང་ལུགས་དང་གསང་བའི་རིང་
ལུགས་སུ་མ་ཟད་པའི་ང་ཆོད་གསར་རིག་གསར་བའི་སྒྲིལ་རིག་གི་གནས་སྤངས་ཡོངས་ཀྱིས་ཐོད་
བཀྲལ་བྱ་དགོས་པའི་གནད་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད་སྟུམ།

བརྟན་པ། བཅའ་སྤྱོད་གསར་བཅོམ་གྱི་བཀྱི་བའི་སྒྲིལ་ནས་མཐུག་བསྟུབ་པ།

བོད་ཀྱི་བཅའ་སྤྱོད་སྤྱང་གསར་བ་དེ་ཐོག་མའི་སྤྱང་མ་གྲུམ་ཞིག་ནས་མཐར་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རང་
མདངས་ཆེ་བར་ཡོད་པའི་བཅའ་སྤྱོད་ཆོས་དུ་མ་བྱུང་ཞིང་། བསམ་སྒྲིལ་ནང་དོན་གྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་
ཐོག་མའི་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་བྱེད་སྤྱོད་ཚུལ་ཙམ་མཚན་པ་ནས་མཐར་སྤྱི་ཚུགས་སྤྱང་ཚུལ་གྱི་རྩ་བ་དང་།
མི་རིགས་ཀྱི་འཛོ་སྤྱོད་དང་། མི་གཤིས་དང་མི་སེམས་ལ་བསྟོན་པའི་རུང་ཟབ་སར་བྱིན་པའི་འཕེལ་
རྒྱས་ཀྱི་དོན་ན་ཡོད་པ་ང་ཆོས་གསལ་བར་མཐོང་ཐུབ། འདི་ནི་ལོ་རྒྱུ་རྒྱུར་ཉེ་བའི་བོད་ཀྱི་
བཅའ་སྤྱོད་གསར་བའི་རྒྱལ་འབྲས་རེད། ཡིན་ན་ཡང་། ཚུམ་པ་པོའི་ཆ་ནས་བཤད་ན་འང་

ཆོག་ཚུལ་རིག་སྒྲུབ་ཚུལ་སྤྱི་འདུག་པ་ལྟར་ཆོག་ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བ་དེ་བརྟན་ཆགས་
ཤིག་གི་ངོས་ན་མེད་པར། རྣམ་ཡང་མཐོ་རྒྱ་དམའ་རྒྱ་ཅུང་ཆེན་པོའི་ངོས་ན་ཡོད་པ་འདིས།
བཅམས་སྤང་གསར་བའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོམ་སྟབས་དལ་ལ། སྤྱི་ཆ་ནས་དེ་ཉིད་སྤྱི་ལས་ཉེ་བའི་
འཆར་ཁོངས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཁྲོད་ན་ཡོད་པ་ལས་ཆ་ཚོགས་པ་ཞིག་ཏུ་ད་དུང་སོན་མེད་པ་གསལ་བཤད་
བྱས་ཡོད།

ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བ་དེ་སྤྱིར་ཨ་རིའི་དེང་རབས་ཚུལ་རིག་སྒྲུབ་ཚུལ་སྤྱི་འདུག་པ་ M.H. འེ་བུ་ལཱ་ལཱ་ལི་
ཡིས་བརྟན་པ་ལྟར། བཅམས་ཆོས་དང་། ཚུལ་པ་པོ་དང་། ཕྱི་འཛིག་རྟེན་དང་། གློག་པ་པོ་བཅས་
གྲུབ་རྒྱས་བཞིས་གྲུབ་ཡོད་དེ། ཕྱི་འཛིག་རྟེན་དམིགས་རྟེན་དུ་བྱས་པའི་ཡུལ་ཅན་ཚུལ་པ་པོའི་
ཆོར་ཤེས་ལས་བཅམས་ཆོས་གྲུབ་པར་བཅམས་ལ། གློག་པ་པོས་བཅམས་ཆོས་དང་ལེན་བྱས་པ་
ལས་དེ་ཉིད་ཀྱི་རིན་ཐང་མངོན་དུ་འགྱུར། དེ་བཞིན་དུ་བཅམས་ཆོས་ཉེ་བར་བྱས་ཏེ་པན་ཚུན་གྱིས་
བརྟན་འཕྲིན་ལྷོག་འདྲེན་བྱས་པས་ཀྱང་ལུགས་ལྷོག་གི་རྟེན་འབྱུང་གི་འབྲེལ་བ་གྲུབ་པས་¹⁰⁶ བོད་ཀྱི་
ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བ་འཕམ་བཅམས་སྤང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལའང་སྤྱིར་གྲུབ་རྒྱས་བཞི་བོའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་
ཆོགས་པའི་སྒྲོན་པ་བཅམས་ཏེ་དབྱེད་ན་དབྱེད་པ་གནད་དུ་ཐིངས་ཡང་། དབྱེད་ཚུལ་དངོས་གཞི་
འི་བཅམས་ཆོས་གཙོར་བཟུང་ནས་ཕྱི་འཛིག་རྟེན་དང་འབྲེལ་ཏེ་བཤད་ཟིན་པས། མཇུག་བསྟུན་
སྐབས་འདིར་ཚུལ་པ་པོ་དང་གློག་པ་པོ་གཉིས་གནད་དུ་བཟུང་ནས་སྟབས་བདེ་ཅམ་གྱིས་མཇུག་
བསྟུང་བར་བྱ།

བཅམས་སྤང་གི་འཕེལ་རྒྱས་དེ་བཅམས་ཆོས་ཀྱི་བྲག་པའི་ཆོགས་པས་གྲུབ་ལ། བཅམས་ཆོས་ཀྱི་
གནས་བབས་དབྱེད་ཚུལ་དངོས་གཞིས་དམིགས་སུ་བཟུང་ནས་བརྟན་ཟིན། དེ་ཡང་བཅམས་ཆོས་
ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་དང་། བཅམས་སྤང་གསར་ཚུལ་གྱི་ཡུལ་ཅན་དངོས་ནི་ཚུལ་པ་པོ་ཡིན་ཞིང་། གསར་
ཚུལ་གྱི་བཟུང་བ་ནི་ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བ་ཡོད་ཆད་ཀྱི་མང་དང་། བཅམས་ཆོས་གསར་ཚུལ་གྱི་གོ་རིམ་
ཁྲོད། ཚུལ་པ་པོ་ནི་གསར་ཚུལ་གྱི་བྱེད་ཀྱིས་ཡོད་ཅིང་རིན་ཐང་སྤྱིན་མཁན་ཡིན་པས། བཅམས་སྤང་
གི་དགོས་ཤིང་ཡོད་ཆད་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཚུལ་པ་པོ་ལ་རག་ལས་ཏེ་ཡོད།

བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤང་གསར་བའི་དགོས་ཤིང་ཡོད་ཆད་མིགས་ཏེ་བཤད་ན། ཚུལ་པ་པོའི་གནད་དོན་
གཙོ་བོ་བསམ་སྒྲིལ་ཆུ་ཆད་ཀྱི་སྟེང་ན་ཡོད། ཚུལ་པ་པོའི་སྤྱི་ཆོགས་ལ་ལྟ་བའི་མཐོང་སྟེགས་ (视角)
དང་སྤྱི་ཆོགས་ལ་ལྟ་བའི་ཁོག་དབུབས་ཀྱི་རུས་པ་དང་། ཚུལ་པ་པོའི་མའི་ངོས་ཟིན་སྟེགས་ཟབ་ས་
དང་མཐོ་སར་མ་བྱེན་པས། རར་མའི་སྒྲུབ་ཚུལ་གྱི་ཁྲོད་ནས་སྤྱི་ཆོན་མིན་གྱི་མི་ཆེ་དང་བསམ་སྒྲིལ་
དཀའ་ཞིང་། ཚུལ་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་བ་བསྐྱེད་ཅན་དུ་འོངས་མི་སྤྱི་ལ། བཅམས་ཆོས་ཀྱི་བརྟན་དོན་
ལ་བསྟོན་འདོན་ལེགས་པོའང་ཐོབ་མི་སྤྱི་བ།

¹⁰⁶ 「美」M.H.艾布拉姆斯：《镜与灯—浪漫主义文论及传统》，郅稚牛等译，北京大学出版社1989年，P5-6

ཚུམ་པ་པོར་མཆོན་ན། འཆོ་བའི་ཉམས་ཐུང་ཡོད་དགོས་པས་འཆོ་བར་ཟབ་ཞུགས་བྱ་བ་གཤམ་
 ཆེ་བར་མང་དུ་བསྟན་ཡོད་ཀྱང་། དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་འཆོ་བའི་སྤྲོད་ན་ཡོད་པའི་རིན་ཐང་དང་
 འོན་ཏྲུང་མཐོང་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེ་ལ་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་གསར་མཐོང་ཞེས་བྱ། སྤྱོད་པའི་བཀོས་རིས་པ་ལོ་
 ༡༥་ནས་ “འཛམ་གླིང་དུ་མངོས་པ་དགོན་པ་མ་ཡིན་ཏེ། མངོས་པ་མཐོང་སྟབ་པའི་མིག་དབང་
 དགོན་པའོ” ཞེས་བྱེ་རྩལ་ཡུལ་ལས་ཀྱང་། ཡུལ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ནི་སྐྱུ་རྩལ་གསར་མཐོང་གི་རྩ་བའི་རྒྱ་
 རུ་བསྟན་ཡོད། སྐྱུ་རྩལ་གྱི་ “མིག་དབང་” དེ་ལྟ་བུ་སྤྲོད་པ་ཞིག་མིན་པར། སྤྲོད་སྟངས་ཀྱི་
 ཡོན་ཏན་དང་ཤེས་པའི་རྩལ་ལས་ཐོབ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། ཚུམ་པ་པོའི་བསམ་སྒྲུབ་ཆུང་དང་།
 སྤྱི་ཆོགས་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་རུས་པ་དང་། མཆོན་ཉིད་རིག་པའི་སྒྲིབ་ཅི་ལྟར་ཟབ་ན་དེ་ལྟར་དུ་སྒྲིབ་
 ཀྱི་འབྲུག་པ་ཡངས་ལ། སྐྱུ་རྩལ་གྱི་མིག་དབང་ནི། དེའི་སྤྲོད་ནས། མང་པོར་མཆོན་ན་ནར་མ་དང་
 དཀྱུས་མར་སྤང་བའི་སྤང་རྩལ་གྱི་སྤྲོད་ནས་སྟན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གནད་མཐོང་སྟབ་ཅིང་། བརྗོད་
 བྱ་ལ་དོན་དང་ལུན་པའི་བསྟན་འདོན་བྱ་སྟབས། དེ་བས། ཤེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་མང་པོར་སྤྲོད་ནས་
 རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་རུས་པ་དང་། མིའི་ངོས་འཛིན་གཏིང་ཟབ་དུ་བྱིན་པར་བྱས་པའི་
 རིགས་རྟག་གི་ཤེས་པ་དེ་གསར་ཚུལ་དངོས་ཀྱི་སྤྲོད་དུ་མི་མངོན་བག་ལ་ཞ་དགོས་ཡང་། གསར་ཚུལ་
 དངོས་ཀྱི་སྤྲོད་ཀྱི་ཆོར་བ་ནི་པོ་སྐྱུག་ལ་ལྟ་ཡིས་བསྐྱར་འདྲ་དང་། སྤྱི་ཆོགས་དང་འཇིག་རྟེན་ལ་ལྟ་
 དུས་ནར་མའི་སྤྲོད་ནས་རྒྱན་ལྟ་མ་ཡིན་པ་མཐོང་སྟབ་པ་ལྟའི་མིག་ལྟ་དང་། བཅམས་ཆོས་ཀྱི་
 བརྗོད་སྤྲོད་ལ་བསྟན་འདོན་བྱས་ཏེ་ཟབ་སར་དང་ཡངས་སར་བསྐྱལ་སྟབ་པ་གསེར་འབྲུར་གྱི་ཆེ་ལྟ་
 རུའི་རུས་པ་དེ་དག་གི་རྒྱབ་ན་རིག་པ་དང་སྒྲིབ་སྟངས་དང་རྣམ་དཔྱད་དང་བཅས་པའི་རིགས་རྟག་གི་
 སྒྲིབ་འགྲོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡོད་ལ་དགོས་ཀྱང་དགོས། ཤིང་གཙོད་པ་ལ་སྟེ་ལ་རྣ་དགོས་པ་མ་
 ཟུང་སྟེ་ལྟ་མཐུག་དགོས་ཞེས་པའི་དཔེ་བཞིན་རིག་པའི་རྒྱབ་སྐྱོང་ས་རམ་མཐུག་པོ་ཞིག་དགོས་
 དེས་ཡིན།

ཐོད་ཀྱི་ཚུམ་པ་པོ་དང་བཅས་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཚུལ་རིག་གསར་ཚུལ་དེ་བསམ་སྒྲུབ་འོས་
 ཟེན་ནམ་རིགས་རྟག་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར། ཚུལ་རིག་གསར་ཚུལ་ནི་ཆོར་སྤང་གི་ཐོན་འབྲས་
 ཉིད་དུ་བསམས་ཡོད། རེད་དེ། གསར་ཚུལ་གྱི་གོ་རིམ་དངོས་ན་རིགས་པའི་རྩལ་བ་དང་གཞུང་
 ལུགས་མི་མཁོ་བར། དེ་ཉིད་རྒྱལ་པོའི་རྩལ་དུ་ཡོད་དུས་བཅམས་ཆོས་ལེགས་པོ་ཞིག་མི་འབྱོར་པ་
 ཉམས་ཐུང་ཆོད་མས་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། རིགས་རྟག་དེ་བག་ལ་ཞ་བ་ལས་མི་དགོས་པའམ་མེད་པ་
 གཏན་ནས་མིན། ཚུལ་རིག་གསར་ཚུལ་ནི་སྤང་བརྟན་ཅན་གྱི་བསམ་གཞིགས་སམ་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་
 བསམ་གཞིགས་ཀྱི་ཐོན་འབྲས་ཡིན་ཡང་། ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་སུ་སྤང་བརྟན་ཅན་གྱི་བསམ་
 གཞིགས་དང་སྤྱི་མཆོན་ཅན་གྱི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཤད་དུས། སྤྱི་མཆོན་ཅན་གྱི་བསམ་
 གཞིགས་ནི་སྐྱུ་རྩལ་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་སྒྲིབ་འགྲོ་དང་སྟེ་གོན་ཡིན་པར་བསྟན་ཡོད་ལ། ལེས་ཅི་ཉིག

(李泽厚)ནས་རིགས་རྟོག་དེ་ཉིད་རིམ་གྱིས་རྟོག་མེད་ཀྱི་ངོར་འགོས་(积淀)ནས་ཡོད་པར་བཤད་ཡོད། ང་ཚོའི་ཚྭ་པ་པོ་དག་གིས་རིག་ཤེས་ཀྱི་རྒྱས་པ་ལ་མཐོང་ཆེན་མི་བྱེད་པ་མ་ཟད། གཞུང་ལུགས་སམ་ལབ་བརྗོད་འགའ་ཞིག་གི་ཆོག་རིས་ལ་འབྲི་ནས་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚད་ཡོད་དགོས་པར་གོ་ནོར་ཐེབས་ཏེ། ཚྭ་པ་པོ་ནི་རང་གི་ཆོར་ཤེས་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་པ་ཞིག་དང་། ཚྭ་རིག་གསར་ཚྭ་ནི་རིགས་རྟོག་ལ་གཡོལ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ལྟ་རྟོག་གི་སྒོ་ཞིག་ཡོད། འདི་ལྟའི་མ་དག་པའི་སྒོ་ཡོད་པས་དང་འདི་རྒྱན་འབྲམས་སུ་བྱིན་ཆོ། ང་ཚོ་ནམ་ཡང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བྱིའི་སྤང་ཚུལ་ཙམ་ཚུར་སྤང་བྱེད་པ་དང་། བརྗོད་དོན་དོན་སྟོང་ཅན་དེ་ལུང་མ་བསྟན་པའི་འཆོ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་དམ་དུས་ཀྱི་འཆོ་བའི་ཁྲོད་འཐོར་ཏེ་གསེར་ས་ནང་ལ་གཏོར་བ་ལྟའི་ངང་ནས་མ་ལུས་ཐབས་མེད་ཡིན། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གསར་བའི་བསམ་སྒྲོལ་ནི་དེ་ལྟོ་དང་ཀྱི་ཆ་དང་། ཟབ་ཡངས་ཀྱི་ཆ་མེད་པ་མ་ཟད། གཏམ་རྒྱུད་དམ་བརྗོད་བྱ་ལ་བསྟོག་འདོན་བྱས་ནས་བརྗོད་སྟོང་ལ་བོགས་འདོན་ཡོང་མེད་པའི་ནམ་པ་འདིའི་གནད་གཙོ་བོ་ངས་བསམ་ན་ཐོག་མར་ཚྭ་པ་པོའི་བསམ་སྒྲོའི་རྒྱ་ཆད་ལ་རག་ལས་ནས་ཡོད་སྟུང་།

གཞན་ཡང་ཚྭ་པ་པོའི་དཔེ་སྟོན་གི་རྒྱ་ཆད་ཀྱང་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། བྱི་ནང་གི་བཅམས་ཆས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་ཞིག་མ་བཟུགས་པས། རང་གི་གསར་ཚྭ་ལ་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་འབྱུང་དཀའ། དཔུང་ཚྭ་དངོས་གཞིའི་སྐབས་སུ་བསྟན་པའི་ཚྭ་ལུས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཐད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ། དོན་གྱིས་བྱི་ནང་གི་སྤྱང་རིང་འབྲིང་ཐུང་གསུམ་མང་བོ་བཟུགས་ཏེ་རང་ལ་རྟོག་མེད་ཀྱི་བག་ཆགས་བརྒྱུད་བོ་ཞིག་ཆགས་མ་ཐུབ་པར་རག་ལས། སྤྱི་ཚོགས་སྐབས་སམ་ཡང་ན་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དཔེ་ཆའི་ངོས་ནས་བཅམས་སྤྱང་གི་ངོ་བོ་དང་བྱུང་ཆས་ཤིག་བཤད་པ་ཐོས་ནས་རང་ལ་ཚྭ་ལུས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་སྤྱི་བམ་ཞིག་ཆགས་ཀྱང་། དེ་ཉིད་བཅམས་ཆས་བྱེ་བྲག་པ་དངོས་ལ་སྦྱར་ནས་རང་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲོངས་མཁན་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བས། སྤྱང་ཐུང་སྤྱང་རིང་ལྟར་འབྲི་བའོ། སྤྱང་རིང་ལ་ཁ་ལོ་མ་ཐུབ་པར་སྤྱང་ཐུང་འབྲིང་གི་བོངས་དང་བབ་མ་གཏོགས་མེད་པའི་རྒྱུ་ཀྱི་ནམ་པ་དེ་བྱུབ། གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་གང་ཡིན་ཡང་བཅམས་ཆས་དང་སྦྱར་ཏེ་ངོ་མ་འཕྲོད་ཅིང་ངེས་ཤེས་མ་འདྲོངས་བར་དུ་དེ་ནི་ཡིན་ལ་མིན་པ་ཤེས་ལ་མ་ཤེས་པའི་རབ་རིབ་ཅིག་གི་ངང་ནས་སྤྲོད་སྤྲོད་པས། བཅམས་ཆས་བྱེ་བྲག་པར་བསྟན་ནས་ངོ་འཕྲོད་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་གཡ། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་ཚྭ་པ་པོའི་སྟོན་འདོན་ཀྱི་རྒྱ་ཆད་ལ་དོན་དང་མཐུན་པའི་དགག་བྱུགས་ཀྱི་ཁ་ཆོན་གཙོ་དཀའ་ཡང་། མ་མཐའ་ཡང་དོགས་པ་ཁོང་ནས་སྒྲེ་ཡོང་། ཁོ་ཆོས་བཅམས་པའི་བཅམས་ཆས་ཀྱི་ཡིད་ཆེན་དཀའ་བའི་ནམ་པ་འདི་སྟོན་འདོན་ཀྱི་རྒྱ་ཆད་ཞན་པ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཅིས་ན་བརྟོན་འདིང་བའི་སྐད་དུ་མི་འགྱུར་སྟུང་།

རྟོན་འབྲེལ་ཀྱི་ཆོགས་པ་བཞི་བོའི་གས་ཀྱི་སྟོན་པ་པོ་ནི། ཚྭ་པ་པོས་བྱི་རྩལ་འཛིག་རྟོན་

དམིགས་ཀྱི་དུ་བྱས་ནས་བཅམས་ཆོས་བཅམས་པ་དེ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་ནས་ཉམས་སུ་མྱོང་
 མཁན་ཡིན། གྲོག་པ་པོས་བཅམས་ཆོས་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ལས་གཞིན་བཅམས་ཆོས་ཀྱི་དོན་སྤྲོད་
 མངོན་དུ་གྱུར་བ་ཡིན། གྲོག་པ་པོ་ས་སར་ས་སའི་འཇིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་དང་། མི་ཆོའི་ལྟ་ཚུལ་དང་།
 ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བུ་ཡོད་པས། ཁོ་ཆོས་དེའི་སྒོ་ནས་བཅམས་ཆོས་བསྐྱགས་ཤིང་བཅམས་ཆོས་ལ་མྱོང་
 རོལ་བྱས་པ་ལས་གྲོག་པ་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲ་སྒྲད་(声音) ཅིག་གྲུབ་ཅིང་། དེས་ཚུམ་པ་པོའི་
 གསར་ཚུལ་གྱི་ཁ་སྒྱགས་ལ་ཤན་བྱེད་བྱིད། ཨའེ་མེར་(Wolfgang Iser) གིས་“བག་ཉལ་གྱི་གྲོག་པ་པོ་”
 ཞེས་པ་ཞིག་བཤད་ཡོད་དེ། ཁོས་བསམ་ན། ཚུམ་པ་པོ་གང་ཡིན་ཡང་གསར་ཚུལ་གྱི་སྐབས་དེར་
 རང་གི་ཁ་གཏོད་ལུལ་གྱི་གྲོག་པ་པོ་བྱེད་བྱེད་པ་ཞིག་སྒྲོས་བྱས་ནས་ཡོད། གྲོག་པ་པོ་ནི་བཅམས་ཆོས་
 དཔར་དུ་བཏང་ཆེས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པར། གསར་ཚུལ་གྱི་མགོ་བཅམས་མ་ཐག་ནས་མགོ་རྩ་བར་
 གསུམ་ཀྱན་དུ་རང་གི་འཁོར་(在场) བ་ཡོད་པར་འདོད།¹⁰⁷

རང་ལ་གདེང་ཡོད་ཅིང་མཛེས་རྟག་གི་སྤྱགས་བསམ་བཟན་པའི་ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན་ན་གྲོག་པ་
 པོས་ཤན་བྱགས་ཆེན་པོ་བྱེད་མི་རུས་ཀྱང་། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པ་གྲོག་པ་པོའི་ཡ་ལན་ལ་ཁ་ཡ་བྱེད་ཅིང་།
 ཐ་ན་གྲོག་པ་པོ་“དབང་དུ་སྤྱད་” བྱིར་གྲོག་པ་པོའི་མོས་པ་ལ་བསྐྱབ་ཐབས་བྱེད་པའི་ཚུམ་པ་པོ་ཞིག་
 ཡིན་ན་གྲོག་པ་པོས་རང་གི་སྤྱ་ཐག་གིས་ཁྲིད་འགྲོ་འདི་ནི་དཔེ་བྱ་གསར་ནས་སྤང་བ་ཡིན་ལ། བཟང་
 ཕྱགས་ནས་ཀྱང་ཚུམ་པ་པོ་དང་ཚུམ་རིག་སྤྱིའི་འཕེལ་ཕྱགས་ལ་ཤན་བྱེད་པར་འགྱུར་ཏེ། གྲོག་པ་
 པོའི་ཚུམ་རིག་གི་སྒྲ་སྒྲད་ལེགས་ཆེ། ཁོས་སྒྲ་ཚལ་གྱི་རང་མདངས་དང་ཉེ་བའི་སྒྲ་སྒྲད་འབྱེད་པའི་སྒོ་
 བས་གསར་ཚུལ་གྱི་བཟུང་བ་དེ་དྲང་ལམ་དུ་ཁྲིད་ཐུབ། གང་ལྟར་ཀྱང་། གྲོག་པ་པོའི་ཚུམ་རིག་གི་སྒོ་
 སྒྲུང་དང་། སྒྲུང་རོལ་གྱི་ཚུཆད་ཀྱིས་ཚུམ་རིག་གསར་ཚུལ་གྱི་བཟུང་བ་ཤན་བྱེད་པར་འགྱུར་བས།
 གྲོག་པ་པོ་ཚུམ་རིག་གི་བཟུང་བའི་བྱུང་ཆས་སུ་བཞག་པ་རེད།

ཐོད་ལ་ཚུམ་རིག་གསར་བ་དར་འབྱེད་བྱེད་པར་། སྒྲུང་ཚུན་བཅམས་སྒྲུང་དང་བཅམས་སྒྲུང་གསར་
 བའི་སྒྲ་ཚལ་གྱི་རོ་ཐོའི་བར་ཐག་ཤིན་ཏུ་རིང་བ་དང་། གྲོག་པ་པོ་(ཚུམ་པ་པོ་ཡང་འདྲ་) རྣམས་ལ་
 སྒྲ་ཚལ་གྱི་སྒྲ་སྒྲུང་ཆེན་པོ་གཞན་སྟོབས་ཀྱིས་མ་ཐོབ་པ་བཅས་ཀྱིས་ཐོད་ཀྱི་གྲོག་པ་པོའི་སྒྲུང་རོལ་གྱི་
 ཚུཆད་ཐོག་མཐའ་ཀྱན་དུ་ཉམ་ཞན་ཞིག་དུ་གྲུབ་ཡོད། ཁོ་ཆོ་ཡང་མཁྲེགས་རེངས་ཚུར་སྒྲུང་སྒྲ་
 བ་(机械反映论) དང་། ཚུམ་རིག་ཤེས་རྟགས་སྒྲ་བ་(认识论) ཤེད་ཆེ་བའི་ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བུའི་འོག་
 འཆར་མངས་བྱུང་ཏེ་སྒྲ་ཚལ་གྱི་སྒྲ་ཁ་བྱེད་ཞིང་། ཚུམ་རིག་གི་ཤེས་བྱའི་སྒྲིག་གཞི་གྲུབ་པ་ལས། བྱིས་ཀྱི་
 ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བུའི་ཆུ་བཞེད་ཅིང་། ཤེས་བྱར་གནས་འགྱུར་གསར་བ་ཐོབ་པ་དང་འགྲོགས་ཏེ་རང་
 གི་ལྟ་བ་དང་ཤེས་བྱར་ཡོ་བསྐང་དང་སྒྲ་བཞེད་ཐོབ་མ་ཐུབ་པས་ན། སྒྲ་ཚལ་གྱི་སྒྲ་སྒྲུང་ཉམ་ཞན་དུ་
 ཡོད། དེ་བས། ཐོད་ཀྱི་གྲོག་པ་པོ་བྱིངས་ནི་སྤྱི་ཆོགས་འཆོ་བའི་གནད་དོན་ཞིག་ཚུམ་ནང་དྲངས་པ་

¹⁰⁷伊塞尔：《隐含的读者》见童庆炳：《文学理论教程》高等教育出版社 2004 年，P40

ཅམ་གྱིས་ཡིད་ཆེན་པར་འགྱུར་ཞིང་། བཅམས་སྤངས་སྤྱོད་ཀྱིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱང་བ་མཆར་བོར་
 དམིགས་བཅས་ཏེ་བཅམས་སྤངས་གཏམ་རྒྱུད་ལྟར་དུ་སྤྱོད་པ་ཉིད་ལས། བསམ་སྒྲིལ་ཟབ་བྱུང་དང་།
 བཀོད་འབྲིའི་ཞིབ་ཤ། བྱང་རིམ་གྱི་གཏམ་ཆོག་ས། མི་སྣའི་སྤངས་བརྟན་གྱི་བཞེངས་བསྐྱོན་སྐྱེས་
 ཚུལ་པ་པོའི་གསར་ཚུལ་གྱི་སྤྲོད་ན་གནས་པའི་གནད་དོན་དབྱུང་ཚུལ་དངོས་གཞིས་བརྟན་པའི་
 ཞན་ཆ་དེ་དག་ལ་ཁོ་ཆོས་དོ་སྤངས་མི་བྱེད་པས། ཁོ་ཆོས་པ་པོ་དག་ལ་སྤྱོད་བཅས་ཡོ་བསྐྱེད་གི་སྤྱོད་
 གསལ་འདོན་མཁན་དུ་མི་འགྱུར་བ་མ་ཟད། སྤྱོད་པ་པོས་སྤྱོད་ཚུལ་གྱི་ཡོན་ཏན་དངོས་མིན་པ་ཞིག་ལ་
 དངོས་སུ་རྟོག་སྟེ་སྤྱོད་པར་གྱུར་བའི་སྤྱོད་ནས་ཁོ་ཆོས་པ་པོར་ལམ་ལོག་སྟོན་མཁན་དུ་མ་གྱུར་
 བའི་ངེས་པའང་མེད། དཔེར་ན། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་《སད་གྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟོག》དང་། རིག་ལུན་
 རྒྱ་མཚོའི་《མིག་གསུམ་པ》ལ་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་པོ་བྱིངས་གྱིས་དགའ་བ་ཆད་མེད་བཅངས་ནས་བརྟོད་
 བར་འགྱུར་ཡང་། དོན་གྱིས་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་ཆེས་ལེགས་པ་འདི་གཉིས་མ་ཡིན་པར། འདི་
 གཉིས་ལས་སོ་སོའི་《ག་དང་རུས་པའི་བཅེ་དུངས》དང་《གནའ་གྲོང》ཡིན་ངེས། དེ་བཞིན་དུ་
 《གནའ་གྲོང》ལ་མཚོན་ན་ཡང་། ཚུལ་གྱི་མངོས་པ་ཆེན་པོ་ཚུལ་གྱི་སྟོད་སྤྱོད་ཀྱིས་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱོད་
 པ་པོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྟོད་སྤྱོད་ཀྱིས་བཏང་སྟོམས་སུ་བསྐྱུར་ཏེ། བྱང་རིམ་མམ་འགལ་བ་ཡོད་སའི་
 སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟན་དོན་གྱི་སྤྱོད་ནས་ཚུལ་ཉིལ་བོར་དོན་སྤྲོད་བཞག་སྟེ་དགེ་མཚན་བརྗོད་ཅིང་
 བསྐྱེད་པ་བརྗོད་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ།

འདི་དག་ལས་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་པོ་དག་བརྟན་དོན་གསལ་བར་སྟོན་པའམ། སྤྱོད་བྱེད་ཆེན་པོ་
 བཀོད་པའི་སྤྱོད་ནས་བྱིས་པའི་ཚུལ་ལ་དགའ་བ་ལས། མངོན་རྒྱུ་གི་ཚུལ་དུ་སྟོན་པའམ་ཞིབ་ཤ་སྟོན་
 པ་ལ་མོས་པ་མེད་པ་མཚོན། འདི་ཚུལ་རིག་སྤྱོད་ཚུལ་གྱི་རང་མདངས་དང་འགལ་བ་ཞིག་ཡིན། ལ་ངོ་
 སུམ་རྒྱུ་ཉེ་བའི་བཅམས་སྤངས་གསར་བའི་ལྷ་རྒྱལ་ལ་འབྱུག་ཅམ་བཟུས་ན། སྤྱོད་ཚུལ་གྱི་རིན་ཐང་ཆེ་
 བའི་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ང་ཆོ་སྤྱོད་པ་པོ་དག་གིས་བོར་ནས་ཡོད་ལ། དེ་དག་ནི་མངོན་རྒྱུ་གི་ཚུལ་
 གྱིས་མཚོན་པ་རྒྱུ་རེད། དཔེར་ན། ཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་《ཨ་ཡེ་ལྷ་མཚོ》དང་། སྤྱོད་འབྱུང་རྒྱལ་གྱི་《ལྷེ་དཔོན་
 ལྷ་བུ། ད་ལྷ་ཡན་སྤྱོད་པ་པོས་སྤྱོད་འབྱུང་རྒྱལ་གྱི་《རྩ་པ་གསོས་པའི་ཟིན་བྲིས》ལེགས་ཟེར་བ་ལས་
 ཁོའི་《ལྷེ་དཔོན་ལེགས་ཟེར་མཁན་མ་བུང་། འདི་དག་གིས་ཡོད་ཆད་གསལ་བར་བྱེད་ཐུབ།

དེ་བས་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་པོ་ལའང་ཚུལ་པ་པོར་རེ་བ་བཏོན་པ་ལྟར་དུ། ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་
 གྱི་ཤེས་བྱ་ཁོང་དུ་རྒྱུ་པ་དང་། བཅམས་ཆོས་སྤྱོད་འདོན་གྱི་རྒྱ་བསྐྱེད་པ། བསམ་སྒྲིལ་རྒྱ་ཆད་ལ་
 མཐོར་འདེགས་བརྗོད་བཅས་ཀྱིས་སྤྱོད་ཚུལ་སྤྱོད་ལ་ལུགས་སྟོན་གཏོང་དགོས་པའི་ཁྱུང་དང་
 བབས་ཡོད། སྤྱོད་པ་པོ་ནི་ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བའི་ཁོང་གྱི་རྟོག་འབྲེལ་གྱི་ཆོགས་ཤིག་དུ་གྱུར་བའི་སྤྱོད་
 བས། ཁོ་ཚུལ་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱུ་གཙོ་བོ་གཅིག་དུ་གྱུར་ཡོད་པས་སོ།

ཚུལ་རིག་གི་བཟུང་བ་བཤད་སྐབས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་པོ་ཞེས་པ་འདི་སྤྱོད་ཡངས་པར་འབྱུག་ཆོག་པ་ཞིག་

སྟེ། རྟོན་གྱིས་ཚུལ་རིག་བཅམས་ཆོས་ཉམས་སུ་བྱུང་ནས་བཅམས་ཆོས་རྟོན་ཡོད་ཏུ་བྱེད་པའི་ཚུལ་
རིག་དང་ལེན་པ་ཡོངས་ལ་གོ། འདིའི་ཁྲོད་ཏུ་འདིར་བསྟན་པའི་སྒྲིབ་བཏང་གི་སྟོག་པ་པོ་རུ་མ་ཟད།
ད་ཏུང་ཚུལ་རིག་དབྱེད་བརྗོད་པ་དང་། ཚུལ་སྒྲིག་པ་སོགས་ཀྱང་འདུ། སུན་ཚུན་རྟེན་འབྲེལ་ཏུ་
གནས་པའི་ཆོགས་པའི་འབྲེལ་བའི་ངོས་ནས་བསམ་ན། ཚུལ་རིག་འཕེལ་རྒྱས་དང་དབྱེད་བརྗོད་
པའི་འབྲེལ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་དམ་ལ་གལ་ཡང་ཆེ། ཚུལ་རིག་དབྱེད་བརྗོད་གྱིས་སྟོག་པ་པོ་བྱིངས་ཀྱི་ཚུལ་
རིག་གྱུར་རྩིས་ལ་བྲིད་སྟོན་བྱེད་པ་དང་། གསར་ཚུལ་གྱི་ཉམས་གྱུར་ལ་ཟུང་མ་ཆད་པར་སྒྲིལ་
དང་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་ནས། ཚུལ་པ་པོའི་གསར་ཚུལ་གྱི་རྒྱ་ཚད་ལ་མཐོར་འདེགས་བཟོ་བ་དང་། ཞིབ་
འབྱུག་གི་འབྲས་བུར་སྟོགས་སྟོམ་བྱས་ཏེ་བསམ་སྟོགས་ར་བ་འདོན་སྟོན་གྱིས་ཚུལ་རིག་གཞུང་
ལུགས་ལ་འཕེལ་རྒྱས་བཟོ་བ་ཡིན།

ཡིན་ན་ཡང་། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲུང་གསར་བའི་དབྱེད་བརྗོད་ནི་ཆེས་ཉམ་ཆུང་བ་ཞིག་སྟེ།
གྲངས་གྱིས་ཉུང་ལ། སྒྲུས་ཀའི་འཁོས་ཀ་ལྟག་ཏུ་ཞན། དབྱེད་བརྗོད་ཀྱི་གནས་བབས་སྒྲིབ་ན་
བཅམས་ཆོས་བྱེ་བྲག་པའི་སྟོག་འབྲེལ་ཙམ་དང་། སྒྲུ་ཆལ་གྱི་དགོ་མཚན་རགས་པར་སྐྱེད་བ་ལྟ་བུའི་
ཆད་ན་ལུས་ཡོད། ཆེས་མང་ན་གྱུར་རྩིས་དང་སྟོག་འདོན་གྱི་ངོར་ཡོད་པ་ཙམ། ལྟག་པར་ཏུ་དབྱེད་
བརྗོད་ལ་རིག་གཞུང་ཤེས་བྱའི་རྒྱབ་ལྟག་དང་། ཆོགས་དམ་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱི་དབྱེ་ཞིབ་མེད་པར།
བཅམས་ཆོས་དཀྱུས་མ་ཞིག་ལ་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བརྟ་རྟོན་ཆེན་པོས (大概念) གསེད་
འབྲེལ་བྱེད་པ་དང་། བཅམས་ཆོས་ལ་ཕྱི་ལྟོས་ལྟ་བུ་མེད་པར། བྱེ་བྲག་པར་ཕྱི་ལ་པོའི་གོ་ས་སྟེར་བ་
དང་ཆུང་བ་ལ་ཆེན་པོར་སྟོ་འདོགས་པའི་དངོས་ཐོག་བདེན་འཆོལ་གྱི་ཆོན་རིག་གི་སྒྲིབ་སྟོབས་མེད་
པས། དབྱེད་པ་གནད་ཏུ་ཐིངས་ལ་རྟོན་དང་འབྱོར་བ་དགོན། བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོའི་གསར་ཚུལ་གྱི་
རྒྱས་པ་དང་ཉམས་གྱུར་མ་གཞི་ནས་འཁོས་ཆུང་སྟེ། གསར་ཚུལ་གྱི་བྱ་བ་ཐོག་མའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་
ཆུལ་ཏུ་སྐྱེད་རགས་ཅན་ཏུ་ཡོད་པར། དངོས་པོའི་གནས་ཆེད་འདི་ལས་འདས་ཏེ་དེ་ལྟར་ཏུ་ཡོན་
ཏན་སྟོགས་ཐལ་ཆེ་ན། རྟོན་གྱིས་བཅམས་སྒྲུང་ཚུལ་པ་པོ་ལ་སྒྲིབ་སྟོན་བཏང་བ་དང་སྟོག་པ་པོ་
བྱིངས་ལ་གོ་འཛོལ་བཟོས་པ་རེད། བཅམས་ཆོས་མང་པོའི་ཁྲོད་ནས་དྲངས་སྟོགས་བྱེ་སྟེ། སྟོག་པ་པོ་
བྱིངས་ལ་བཅམས་ཆོས་ལེགས་པོ་མཚམས་སྒྲུར་ཏེ་བསྟོབས་པ་དང་། བཅམས་ཆོས་ཀྱི་དགོ་སྟོན་
རིགས་པས་བྱེ་ནས་ཚུལ་པ་པོའི་སྟོ་སྟོ་འབྱེད་པ་དབྱེད་བརྗོད་པའི་ཆེས་ཐོག་མའི་བྱེད་རྒྱས་ཡིན་
པས་འདི་ལ་རྟོན་དང་མཐུན་པ་སྟོ་སྒྲུར་གྱི་མཐའ་ལ་མ་ལྟར་བ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ།

བོད་ཀྱི་དབྱེད་བརྗོད་ལ་སྐྱང་མ་ཐིག་ལེ་ཅན་ལ་སྟག་དང་། འབྲུ་ནག་ར་ཙེ་ཅན་ལ་འཁོར་ཏུ་
འཁོད་པའི་དངོས་ཆེད་ལས་འདས་པའི་ཆ་ཡོད་པ་འདི་ངས་བསམ་ན། དབྱེད་བརྗོད་པའི་མི་གཞི་
དང་ཀུན་སྒྲིབ་ལྟ་བུའི་རང་རིག (主观) གི་གནད་རྟོན་ཁོ་ན་ཞིག་མ་རེད། འདི་གཙོ་བོ་དབྱེད་
བརྗོད་པའི་སྒྲུ་ཆལ་གྱི་སྟོ་སྟོར་དང་འཛོན་ཐང་གི་གནད་རྟོན་ཞིག་རེད་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཚུལ་པ་པོ་དང་

སྒྲིག་པ་པོ་བྱིངས་དང་དབྱུང་བརྒྱུད་པ་དང་ཚུམ་སྒྲིག་པ་གང་ཡིན་ཡང་སྒྲིག་སྒྲིང་ལྟ་བུ་ནས་གཞན་
སྒྲིག་བས་ཀྱིས་སྒྱུ་ཆལ་སྒྲི་སྒྲིང་སྒྲིང་ཆེ་བ་ནོད་པའི་སྒྲིལ་བ་ཐོབ་མ་ཐུབ་པར། ཐམས་ཅད་རང་སྒྲིག་བས་ཀྱི་
སྒྲིང་བ་ལ་འཁེབ་ཡོད་པ་དང་། ཚུམ་རིག་གསར་བ་རང་ཉིད་པོད་ལ་མཆོན་ན་བྱིས་བྱང་གི་རིག་
ཆོན་གསར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱིས་པོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གི་ཤིལ་པོའི་མཁའ་དབུགས་རྒྱ་ཆེན་དོན་ལྡན་
ཞིག་གི་དང་ན་ཐུབ་མེད་པས། སྲུང་ཡང་རྩ་བ་མི་བརྟན་ལ་མིག་འདྲིས་ནས་འཇགས་མེད་པའི་ཐོག་
མའི་མི་མཐུན་རྒྱུན་(先天性不足) ཞིག་རང་ཆས་སྲུ་ཡོད། འདི་སྲུང་མཆོན་ན་འང་དོ་བསྒྲིབ་ཞིག་
ཡིན་ཀྱང་དཀའ་བ་འདི་བྱུང་དུ་གསོད་པའི་གོ་རིམ་གྱི་ཁྲོད་ནས་དབྱུང་བརྒྱུད་པས་རང་གི་ཆེ་སྒྲིག་
གི་རིན་ཐང་མངོན་དུ་བྱས་པ་ཉུང་ཉུང་རེད་དེ། ཚུམ་རིག་གི་ལྟ་བུར་རྟེན་ཤིང་ཆེ་ལ། ཐམས་ཚུལ་ལ་
ཆེག་རྒྱང་གི་ཤིང་ཆེ་བ། ཚུམ་རིག་གིས་བྱའི་འཕུས་སྒྲིལ་མེད་པ་དང་། ལྟ་སྒྲིག་གི་རྒྱ་རྒྱུང་བ་བཅས་
ཀྱིས་དབྱུང་པ་གནད་དུ་མི་ཐིངས་པར་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བརྟོག་ཆེན་པོ་དང་བཅམས་ཆོས་རང་ག་
བ་གཉིས་བཅན་སྒྱུར་བྱེད་པའི་ནམ་པ་ཆགས་པ་རེད།

ཚུམ་རིག་དབྱུང་བརྒྱུད་པོ་མདོར་བསྡུས་ན་བཅམས་ཆོས་རྒྱུང་རྣམས་ཀྱི་དོན་སྒྲིང་གི་གསར་
མཐོང་དང་། དེའི་གདེང་འཛིག་ཡིན་པས། དབྱུང་བརྒྱུད་པར་ཆགས་དམ་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་
ནམ་པར་རྟོག་སྒྲུངས་དང་། ཟབ་བསྐྱེད་ཅན་གྱི་ཚུམ་རིག་གཞུང་ལུགས་དང་མངོན་རིག་གཞུང་
ལུགས་ཀྱི་ཆང་བཅས་ངེས་པར་དུ་དགོས་པ་ཡིན། དེར་གི་ཚུམ་རིག་གི་བཤུ་བ་དེ་གསར་ཚུམ་གྱི་
འགྱུར་བ་གསོད་ཅིང་། གཞུང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བཤད་མེད་པ། སྒྱི་མཐུན་ལྟ་བུ་ནས་སྒྲིར་ཁུར་གྱི་
རྒྱུང་བར་གཟས་པ། ཐུན་མོང་བྱའི་སྒྱི་ཆོགས་ནས་མི་བྱའི་ཟབ་སར་ཞུགས་དང་ཞུགས་བཞིན་པའི་
འཕོ་འགྱུར་བཅས་ཀྱིས་ཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ལོ་མ་དང་གསར་གཏོད་ཟབ་རྒྱས་རང་གི་བྱུང་གཤིས་སྲུ་ཐུབ་
པས། དབྱུང་བརྒྱུད་པའི་སྒྲི་སྒྲིང་དང་འཛོན་ཐང་ལ་སྒྲུར་བས་ཀྱང་དོ་ཆེན་པོ་བསྒྲིབ་ནས་ཡོད། ཚུམ་
སྒྲིག་པ་ཡང་དེ་ལྟ་དེ་བཞིན་དུ། ཚུམ་པ་པོ་དང་དབྱུང་བརྒྱུད་པ་དང་སྒྲིག་པ་པོ་བྱིངས་ལ་སྒྲི་སྒྲིང་
དང་འཛོན་ཐང་གི་ཐད་ན་ཡིད་མི་ཆེས་པ་ཞིག་ཐོག་མ་ནས་རང་ཆས་སྲུ་ཡོད་པ་དེ་མཚུངས་པར་
ལྡན་པ་དང་ཆོས་ཐོག་མར་ཁས་ལེན་དགོས། ལས་ཀའི་ཆ་ནས་ཁོ་ཆོས་སྒྱུ་ལུ་མ་ཐོགས་པ་མ་གཏོགས།
བཅམས་ཆོས་ཀྱི་དྲངས་སྟོགས་བྱེ་ནས་སྒྲིག་པ་པོར་བཅམས་ཆོས་བསྟོབས་པའི་ཐད་ན་དུང་དགོ་
དབང་ལྟག་པ་བ་ཡོད་ལ། ཚུམ་རིག་གི་བཤུ་བའི་རྩ་འཛུགས་རང་བཞིན་ཡང་ཁོ་ཆོར་ལྟག་པར་
མངའ་བས། ཁོ་ཆོས་ཚུམ་རིག་གི་ཡུལ་ཅན་གྱི་བྱེད་ལུས་ཆེས་ཆེར་བཏོན་ཆོག་པ་ཡིན། དེ་བས་རང་
ཆས་སྲུ་ཡོད་པའི་རང་གི་ཞན་ཆ་ལ་ལེགས་བཅོས་ཡོང་བར་འབད་རིགས།

པོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིང་གསར་བས་ལོ་ངོ་སུམ་ཅུར་ཉེ་བའི་རིང་ལ་བཅམས་སྒྲིང་གི་བསམ་བློའི་
ནང་དོན་དང་སྒྱུ་ཆལ་གྱི་ནམ་པའི་ཐད་ནས་རིམ་གྱིས་བགས་ཀྱིས་ཐོད་བཀལ་མཛད་ཏེ། ད་ལྟ་
བཅམས་སྒྲིང་གི་གནས་བབས་འདྲ་ཆགས་པོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་། པོད་ཀྱི་བཅམས་སྒྲིང་གསར་

བའི་ཐོག་མའི་བྱང་བའི་སྐབས་ན་ཚུམ་རིག་གི་ཁོར་ཡུག་བདེ་ཐང་དང་གྲུ་ཡངས་མ་ཡིན་པའི་མི་
མཐུན་ཉེན་ཞིག་དང་། ཕྱིས་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་གི་ཚུམ་པ་པོ་དང་སློག་པ་པོ་དང་དབྱེད་བརྗོད་པ་དང་
ཚུམ་སློག་པ་བཅས་བཅམས་སྤྱང་གི་ཡུལ་ཅན་པའི་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་སློབ་སྦྱང་དང་བསམ་སློབ་རྒྱ་ཚད་ཐད་
ན་བྱུང་དུ་གསོད་དགོས་པ་མ་བསད་པའི་ཞན་ཆ་གནས་པ་བཅས་ཀྱིས། བོད་ཀྱི་བཅམས་སྤྱང་
གསར་བའི་གནས་བབས་ད་དུང་ཡང་བརྟན་ཆགས་ཤིག་གི་ངང་གོམས་སྟབས་མཁྱེགས་པོས་
འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བུ་བཞུགས་མེད་སྟུང་པ་བདག་གི་གཞི་ཚུལ་ལྟ་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་ལ། བཅམས་སྤྱང་
གསར་བའི་ཚུམ་རིག་གི་སྤྱང་ཚུལ་ལ་ནལ་མར་བལྟས་ནས་ཐོག་མར་སྦྱོན་ཡོན་ངོས་ཟིན་པ་དང་། དེ་
ནས་བཅམས་སྤྱང་གི་ཡུལ་ཅན་སོ་སོས་དེ་ལ་མཉམ་བཞག་ཅིང་སློབ་སྦྱོབས་ཆེན་པོས་གདོང་གཏད་ཏེ།
རང་སོ་སོའི་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་སློབ་སྦྱང་ལ་མཐོར་འདེགས་བཟོས་ནས་གསར་ཚུམ་གྱི་བཀྱི་བའི་འཕེལ་ཁ་རྩི་
མཁྱེགས་སུ་བྱེད་རྒྱུ་བདག་གི་དབྱེད་ཚུམ་གྱི་རྩ་བའི་རེ་འདུན་ཡིན།

ནུས་སྐབས་གསར་བའི་བོད་ཀྱི་སྐྱེལ་གཏམ་ལ་དབྱེད་པ་སློ་གསར་དབྱེས་པའི་དགའ་སྟོན།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། 2005 ལོའི་ཟླ 3 པ།

赵俊贤 主编 中国当代文学发展综史 文化艺术出版社 1994.7
曹文轩 中国八十年代文学现象研究 北京大学出版社 1988.6
曹文轩 20 世纪末中国文学现象研究 北京大学出版社 2002.1
陈传才 中国 20 世纪后 20 年文学思潮 中国人民大学出版社 2001.4
杨颢 90 年代文学理论转型研究 中国社会科学出版社 2001.12
周炜 西藏文化的个性 中国藏学出版社 1997.3
马丽华 雪域文化与西藏文学 湖南教育出版社 1998.1
冯国寅 青海当代文学 50 年 青海人民出版社 1999.11
王列生 世界文学背景下的民族文学道路 安徽教育出版社 2000.9
谢冕 张颐武 大转型—后新时期文化研究 黑龙江教育出版社 1995.12
刘再复 性格组合论 上海文艺出版社 1986.9
李劫思想文化文集 历史描述和阐释的二十世纪中国文学史论 青海人民出版社 1998.6
栾梅健 二十世纪中国文学发生论 广西师范大学出版社 2006.8
陈平原 中国小说叙事模式的转变 北京大学出版社 2003.7
金汉 中国当代小说艺术演变史 浙江大学出版社 2003.1
格非 小说叙事研究 清华大学出版社 2002.9
卜召林 中国现代新小说批评研究 山东大学出版社 2004.6
程文超 中国当代小说叙事演变史 中国社会科学出版社 2006.5
吴培显 当代小说叙事话语范式初探 湖南师范大学出版社 2003.5
牛运清 中国当代文学精神 山东教育出版社 2003.12
赵恒瑾 中国新文学的现代性追求 学林出版社 2006.8
李洁非 1979-1996 中国当代小说文体史论 陕西人民教育出版社 2002.4
南帆 文学的维度 上海三联书店 1998.8
王诺 外国文学—人学蕴涵的发掘与寻思 科学出版社 1999.8
勒内·韦勒克 奥斯汀·沃伦著 刘象愚等译 文学理论 江苏教育出版社 2006.2
王达敏 理论与批评一体化 安徽教育出版社 2008.3
观潮手记 白烨 河北教育出版社 1998.7
汪民安 现代性 广西师范大学出版社 2005.5
依俊卿 文化哲学十五讲 北京大学出版社 2004.12
陈嘉明 现代性与后现代性十五讲 北京大学出版社 2006.4

关于学位论文使用授权的声明

本人在导师指导下所完成的论文及相关的作品，知识产权归属西北民族大学。本人完全了解西北民族大学有关保存、使用学位论文的规定，同意学校保存或向国家有关部门或机构送交论文的纸质版和电子版，允许论文被查阅和借阅；本人授权西北民族大学可以将本学位论文的全部或部分内 容编入有关数据库进行检索，可以采用任何复制手段保存和汇编本学位论文。本人离校后发表、使用学位论文或与该论文直接相关的学术论文或成果时，第一署名单位仍然为西北民族大学。

保密论文在解密后应遵守此规定。

论文作者签名：_____导师签名：_____日期：_____

原创性声明

本人郑重声明：本人所呈交的学位论文，是在导师的指导下独立进行研究所取得的成果。学位论文中凡引用他人已经发表或未发表的成果、数据、观点等，均已明确注明出处。除文中已经注明引用的内容外，不包含任何其他个人或集体已经发表或撰写过的科研成果。对本文的研究成果做出重要贡献的个人和集体，均已在文中以明确方式标明。

本声明的法律责任由本人承担。

论文作者签名：_____ 日期：_____